

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

FÂ'İZ EFENDİ VE ŞÂKİR BEY MECMUASI'NIN DAHA ÖNCE
ÇALIŞILMAYAN KISIMLARI
(EDİSYON KRİTİK)

Yüksek Lisans

HİLAL AYDIN

AMASYA

Eylül – 2024

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

FÂ'İZ EFENDİ VE ŞÂKİR BEY MECMUASI'NIN DAHA ÖNCE
ÇALIŞILMAYAN KISIMLARI
(EDİSYON KRİTİK)

Hazırlayan
Hilal AYDIN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

AMASYA – 2024

Sevgili aileme...

TEZ ONAY SAYFASI

Hilal AYDIN tarafından hazırlanan “Fâ’iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası’nın Daha Önce Çalışılmayan Kısımları (Edisyon Kritik)” başlıklı çalışma aşağıdaki jüri tarafından 03/09/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oyçokluğu ile Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman : Doç. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

.....

Üye : Doç. Dr. Elif AYAN NİZAM

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt İLHAN

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../.....

.....

Doç. Dr. Hasan YERKAZAN

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN SAYFASI

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

03/09/2024

Hilal AYDIN

İmza

ÖZET

FÂ'İZ EFENDİ VE ŞÂKİR BEY MECMUASI'NIN DAHA ÖNCE ÇALIŞILMAYAN KISIMLARI

(EDİSYON KRİTİK)

Hilal AYDIN

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Eylül/2024

Danışman: Doç. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

Mecmualar, Türk edebiyatı tarihine ışık tutan önemli kaynaklar arasındadır. Yazıldıkları dönemin sosyokültürel, tarihî ve edebî yönlerini ortaya çıkarmaktadırlar. Üzerinde çalıştığımız eser de Lâle Devri'nde yaşamış birçok şairin şiirlerini içeren bir mecmuadır. Damat İbrahim Paşa'nın emriyle Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey tarafından kaleme alınan bu *Mecmua* Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Kitaplığı'nda 763 numarayla kayıtlıdır. İçerisinde Sultan III. Ahmed ve Damat İbrahim Paşa'ya yazılmış birçok şiiri barındırmaktadır. 636 varaktan oluşan *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası*'nda 537 şiir bulunmaktadır. Dönemin ünlü şairlerinin yanı sıra daha önce adı duyulmamış şairlerin şiirlerini içermesi yönünden de değerli bir mecmuadır. Söz konusu mecmuada en çok kaside nazım şekli göze çarpmaktadır. Dönemin önemli olaylarına düşürülen tarih manzumeleri de mecmuanın diğer dikkat çekici yönüdür. *Mecmua* üzerine daha önce yapılan çalışmalarda kasideler ve tarihlerin birçoğu, fihrist bölümü, tercî-i bend, terkîb-i bend, gazel, gazel-i müzeyyel, müseddes, teşekkürname, lügaz, manzume, nazm, muaşşer, kıt'a, tahmis, mesnevi, arz-ı hâl ve musammatlar Latin harflerine aktarılmıştır. Bu tez çalışması daha önce çalışılmadığı tespit edilen 46 şiirin çeviri yazılı metnini ortaya koymaya ve daha önce *Mecmua*'daki sırayı esas almadan yapılan çalışmalardaki şiirlerin ilk, mahlas ve son beyitlerini de alarak *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası*'nın Arapça, Farsça şiir ve nesirler hariç tamamını *Mecmua*'daki sırasıyla bir araya getirmeye yöneliktir. Bu çalışma, giriş ve sonuç bölümleri haricinde üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Lale Devri hakkında genel bilgiler verilerek dönemin sosyokültürel ve siyasi yapısı ortaya konulmuştur. Bir alt başlıkta mahallîleşme akımı ve Lâle Devri'ne yansımaları hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde, *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası* hakkında bilgiler verildikten sonra çalışmaya dâhil edilen kaside, terkiib-i bend ve mesnevi nazım şekillerindeki şiirler incelenerek şairleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde “Çeviri Yazılı Metin” başlığı altında tarafımızca

daha önce çalışılmadığı tespit edilen 13'ü tarih kasidesi olmakla birlikte toplamda 40 kaside, 4 mesnevi ve 2 terkeb-i bend Latin harflerine aktarılmış, divan sahibi şairlerin divanına girmeyen şiirler de dipnotlarda belirtilerek çeviri yazılı metin ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde ise mecmudaki sıra takip edilerek daha önce çalışılmış olan şiirlerin yalnızca ilk, varsa mahlas ve son beyitleri verilip tarafımızca çalışılan şiirlerin ise tamamına yer verilmiştir. *Mecmua*'daki Türkçe şiirlerin Latin harflerine aktarılmasıyla Lale Devri'nde yaşayan şairlerin hem kendileri hakkında hem de devrin sosyokültürel, tarihî ve edebî yönüne dair bilgilere erişilebilmesi ve *Mecmua*'da daha önce adı duyulmamış şairlerin gün yüzüne çıkarılması, adı duyulmuş şairlerin ise bilinmeyen şiirlerinin ilim alemine kazandırılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fâiz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası, Lâle Devri, Dîvân edebiyatı

ABSTRACT

PREVIOUSLY UNSTUDIED PARTS OF FÂ'IZ EFENDI AND ŞÂKİR BEY MECMUA (EDITION CRITICAL)

Hilal AYDIN

Amasya University, Institute of Social Science

Department of Turkish Language and Literature, M.A., September/2024

Supervisor: Assoc. Prof. Metin HAKVERDIOĞLU

Mecmuas are among the important sources that shed light on the history of Turkish literature. They reveal the sociocultural, historical and literary aspects of the period in which they were written. The work we are working on is a mecmu containing the poems of many poets who lived in the Tulip Period. This collection, written by Fâ'iz Efendi and Şâkir Bey on the orders of Damat İbrahim Pasha, is registered in Süleymaniye Library, Halet Efendi Library, with the number 763. It contains many poems addressed to Sultan Ahmed III and Damat Ibrahim Pasha. There are 537 poems in *Fâ'iz Efendi and Şâkir Bey's Mecmua*, which consists of 636 leaves., which consists of 636 leaves. In addition to the famous poets of the period, it is also valuable in that it contains poems by previously unknown poets. Most of the poems in this collection are in the verse form of qasida. The history verses written for the important events of the period are another remarkable aspect of the compendium. In previous studies on the compendium, most of the qasida and dates, the fihrist section, tercî-i bend, terkîb-i bend, ghazal, ghazal-i müzeyyel, museddes, thank-you note, lügaz, manzume, nazm, muaşşer, kî't'a, tahmis, masnavi, arz-ı hâl and musammat have been transferred to Latin letters. This thesis aims to present the translated texts of 46 poems that have not been studied before, and to bring together all of the poems of *Fâ'iz Efendi and Şâkir Bey's Mecmua*, except for Arabic and Persian poems and prose, in the order of the Mecmua, by taking the first, pseudonym and last couplets of the poems in the previous studies that were not based on the order in the *Mecmua*. This study consists of three parts except the introduction and conclusion. In the introduction, general information about the Tulip Period is given and the sociocultural and political structure of the period is presented. A sub-heading provides information about the localization movement and its reflections on the Tulip Period. In the first part, after giving information about *Fâ'iz Efendi and Şâkir Bey Mecmua*, the poems in the verse forms of qasida, terkib-i bend and masnavi included in the study are analyzed and information about the poets is given. In the second part, under

the title of “Translated Written Text”, a total of 40 qasida, 4 masnavi and 2 terkib-i bend, 13 of which are history qasida, which have not been studied by us before, have been transferred to Latin letters, and the poems that are not included in the divan of the poets who own the divan are indicated in the footnotes and the translated written text is presented. In the third section, only the first, if any, pseudonyms and last couplets of the previously studied poems are given, and the poems studied by us are included in their entirety. By transferring the Turkish poems in the *Mecmua* to Latin letters, it is aimed to provide information about the poets living in the Lale Period, as well as the sociocultural, historical and literary aspects of the period, to bring to light poets whose names have not been heard before, and to bring the unknown poems of poets whose names have been heard to the world of science.

Keywords: Mecmua of Faiz Efendi and Şâkir Bey, Tulip Period, Dîvân literature

ÖNSÖZ

Edebiyat tarihi kaynakları içerisinde birçok şair ve şiiri barındırması yönüyle oldukça önemli bir yer tutan mecmualar, yazıldıkları döneme ışık tutacak birçok unsuru içerisinde barındırmaktadır. Daha önce kayıtlara geçmemiş şairlerin varlığı ya da bilinen şairlerin ortaya çıkmamış şiirlerini tespit etme noktasında mecmuaların çalışılması önem arz etmektedir. Birçok nazım şeklinin içinde bulunduğu mecmualarda şiirlerin yazıldığı dönemin sadece sosyokültürel ve edebî yönünü değil, aynı zamanda tarih manzumeleriyle savaşlar, tahta çıkışlar, düğün eğlenceleri, meclis sohbetleri, imar faaliyetleri, önemli kişilerin doğum ve ölüm tarihleri gibi tarihî boyutu hakkında da bilgi verilmektedir.

İçeriğindeki şiir sayısı bakımından oldukça zengin olan *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası*'ndaki Nevşehirli Damat İbrahim Paşa için yazılan kasideler daha önce çalışılmıştır. Mecmuadaki tarihlerin birçoğu, fihrist bölümü, tercî'-i bend, terkîb-i bend, gazel, gazel-i müzeyyeller, müseddes, teşekkürname, lügaz, manzume, nazm, muaşşer, kît'a, tahmis, mesnevi, arz-ı hâl ve musammatlar daha önce Latin harflerine aktarılmıştır. Bu çalışmada ise daha önce çalışılmamış kasideler ve varlığı gözden kaçan diğer Türkçe manzumelerin Latin harflerine aktarımı yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda mecmuadaki sıra takip edilmediği için daha önce Latin harflerine aktarımı yapılan şiirlere tarafımızca Latin harflerine aktarılan şiirler de *Mecmua*'daki sırasıyla eklenerek *Mecmua*'nın çeviri yazılı tam metni ortaya konulmuştur. Lâle Devri'ne dair pek çok konuyu ve tarihî olayı bünyesinde bulunduran bu mecmua araştırmacılar açısından önemli bir kaynak konumundadır.

Bu çalışma, giriş ve sonuç bölümleri haricinde üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Lale Devri hakkında genel bilgiler verilerek dönemin sosyokültürel ve siyasi yapısı ortaya konulmuştur. Bir alt başlıkta mahallîleşme akımı ve Lâle Devri'ne yansımaları hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası* hakkında bilgiler verildikten sonra çalışmaya dâhil edilen kaside, terkeb-i bend ve mesnevi nazım şekilleri incelenerek şairlerin biyografik bilgilerine yer verilmiştir. İkinci bölümde “Çeviri Yazılı Metin” başlığı altında tarafımızca daha önce çalışılmadığı tespit edilen şiirler Latin harflerine aktararak çeviri yazılı metin ortaya konulmuş ve divan sahibi şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri dipnotlarda belirtilmiştir. Üçüncü bölümde ise *Mecmua*'daki sıra takip edilerek daha önce çalışılmış olan şiirlerin yalnızca ilk, varsa mahlas ve son beyitlerine, tarafımızca çalışılan 40 kaside, 4 mesnevi ve 2 terkeb-i bendin ise tamamına yer verilmiştir.

Tez çalışmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Metin

HAKVERDİOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Hilal AYDIN

03/09/2024

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1
1. Lale Devri.....	2
1.1. Lâle Devri'nde Mahallîleşme Akımı.....	3

I. BÖLÜM

1. FÂ'İZ EFENDİ VE ŞÂKİR BEY MECMUASI	5
1.1. Mecmua'nın Tavsifi	5
1.2. Mecmua'nın Müretteplerinin Kimliği.....	5
1.3. Mecmua'nın Tertip Edilme Sebebi	6
1.4. Çalışmaya Dâhil Edilen Şâirler	6
1.5. Çalışmaya Dâhil Edilen Şairlerin Biyografileri	8
1.6. Çalışmaya Dâhil Edilen Nazım Şekilleri.....	12
1.6.1. Kaside	12
1.6.1.1. Kaside Nazım Şekliyle Yazılan Tarihler	14
1.6.2. Mesnevi.....	16
1.6.2.1. Mesnevi Nazım Şekliyle Yazılan Arz-ı Hâl	17
1.6.3. Terkîb-i Bend	19
1.7. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem	22

II. BÖLÜM

2. ÇEVİRİ YAZILI METİN	24
2.1. Kasideler.....	24
Tārîḥ-i Muşîb Çelebi.....	24
Tā'ib/Ḳaşıde.....	25
Ḳaşıde-i Beççe	27
Ḳaşıde-i Beççe	30
Tārîḥ-i Rāşid Efendi.....	31
Ḳaşıde-i 'İdiyye	34

Velehü.....	37
Ḳasīde-i Beççe-i Şehdī.....	38
Kāmil/Tārīḥ.....	40
Ḳasīde-i Hüseyin Beg	44
Sāmī/Tārīḥ	49
Tārīḥ ü Ḳasīde vü ‘Arz-ı Hāl Feyzī Çelebi.....	50
Tārīḥ-i Hıtan	53
Hıfzī/Ḳasīde	54
Mektüb-ı Şeyḥ ‘Abdülgānī	57
Reşīd/Ḳasīde	60
Ḳasīde	63
Bahāriyye-i Rāsım	66
Ḳasīde-i ‘Afvī	70
Ḳasīde-i Şāḥib Efendi	73
Ḳasīde-i Ğarrā-yı Seyyid Vehbī Çelebi	77
Tārīḥ-i Sālīm Çelebi Berāy Kıluben Cedīd.....	84
Tārīḥ-i Şehdī Efendi.....	87
Şıḥḥatnāme-i Diğer Li-Vehbī Efendi.....	92
Ḳasīde-i Beççe-i Çelebi-Zāde.....	94
Ḳurretü’l-‘Ayn Şehen-Şāh-ı Cihān Fāṭıma Sultān Zehrā	96
Tārīḥ-i İmām-ı Evvel	98
Reğā’ibıyye Der-Na’t-i Pādīşāh Vehbī Efendi	101
Ḳasīde-i Vehbī Efendi	102
Ḳasīde-i Mektübī Ḥazret-i Kapudan Paşa	105
Tārīḥ-i Sāl-i Hümayūn	110
Ḳasīde-i Nebīḥ	112
Ḳasīde-i Berāy-ı Vaşf-ı Şeref-Ābād Sa‘ādet İttihād	114
Ḳasīde-i Der-Medḥ-i Kaşr-ı Bülend İ’tibār-ı Şeref-Ābād	116
Es‘ad /Ḳasīde	120
Hılmī	122
Şıḥḥatnāme-i Vehbī Efendi.....	124
‘İdiyye-i ‘Āşım Efendi.....	128
2.2. Mesneviler	129
Der-Vaşf-ı Tuğra.....	129
Arz-ı Hāl	130
Ḳasīde-i Beççe	134
2.3. Terkīb-i Bendler	162

Ḳaṣīde-i Ḳadı-i Selānīk Vaṣṣāf ‘Abdullah Efendi	162
Ḳaṣīde-i Ṭrabzonī Sālīm Efendi	167

III. BÖLÜM

3. FÂ’İZ EFENDİ VE ŞAKİR BEY MECMUASI TAM METİN	171
SONUÇ	495
KAYNAKÇA.....	497
EKLER.....	501
Ek 1. Mecmua’dan Örnek Sayfalar	502
ÖZ GEÇMİŞ	507

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Tez Çalışmasına Dâhil Edilen Şairlerin Alfabetik Sıralanışı ve Şiir Sayıları Tablosu	7
Tablo 2. Tez Çalışmasına Dâhil Edilen Tarih Kasidelerinin Şairler Tablosu.....	16
Tablo 3. Çalışmasına Dâhil Edilen Nazım Şekilleri, Şairler ve Beyit/Bent Sayıları Tablosu .	20

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
Age.	Adı geçen eser
C.	Cilt
FŞM	Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası
s.	Sayfa
S.	Sayı
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri
vr.	Varak

GİRİŞ

Sözlükte “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şey” (Devellioğlu, 2017, s.689) anlamlarına gelen mecmua, Türk edebiyatı tarihinin aydınlatılmasında önemli kaynaklar arasındadır.

Mecmualar edebiyat tarihine yansımamış yeni belgeleri içermesi, yazıldığı dönemin hem okuyucu zevkinin hem de şairin edebî kişiliğinin tespitine ışık tutmasına ve üslup çalışmalarına katkı sağlamaktadır (Aydemir, 2007, s.122).

Mecmualar genel itibariyle nazire mecmuaları, ilgilenenler tarafından toplanmış antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları, çeşitli konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar, aynı konudaki eserlerin bir araya gelmesiyle oluşan mecmualar; tanınmış kişilerce hazırlanmış birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar şeklinde ayrılabilir (Levend, 2018, s.166-167).

Çalışmamıza konu olan Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey'in tertip ettiği mecmua da aynı konudaki eserlerden toplanan şiir mecmuaları arasına girmektedir. İbrahim Paşa'nın emriyle tertip edilen bu mecmua Lale Devri'nin sosyokültürel yapısını ortaya koymasının yanı sıra birçok şairi ve şiiri gün yüzüne çıkartarak edebî yönünün de anlaşılmasına olanak sağlamaktadır. Mecmualar arasında görev verilerek tertip edilen ilk mecmua olması ve az sayıda mecmuanın mürettibinin bilinmesi açısından da önemli bir mecmuadır.

Çalışmanın konusu, *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası*'nın daha önce çalışılmış olan manzumelerinin haricinde çalışılmayı bekleyen diğer Türkçe manzumeleri Latin harflerine aktararak mecmuanın tamamını bir araya getirmektir.

Çalışmanın genel olarak amacı ise ilim alemine kazandırılmayı bekleyen birçok el yazması eserin çalışılmasının önemine dikkat çekerek söz konusu olan mecmuadaki manzumeler aracılığıyla gün yüzüne çıkmamış şiir ve şairlerin Türk edebiyatı tarihine katkı sunması ve bir mecmuanın varak sırasıyla tamamının ilim alemine kazandırılmasıdır.

Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası'ndaki manzumelerden daha önce Metin Hakverdioğlu tarafından 242 kaside (2012) ve 160 tarih (2019) manzumesinin çeviri yazılı metni ortaya konulmuştur. Münevver Sevim (2020) tarafından mecmuadaki fihrist bölümü, gazel, gazel-i müzeyyel, tercî-i bend ve terkib-i bend nazım şekilleri de daha önce Latin harflerine aktarılmıştır. Kenan Bayram (2021) tarafından ise mecmuaların sistematik tasnifi çalışması ve mecmuada bulunan manzume, teşekkür-name, müseddes, lügaz, muaşşer, tahmis, musammat, mesnevi, arz-ı hâl ve kıt'aların Latin harflerine aktarımı yapılmıştır. Tarafımızca

bu çalışmalar haricinde çalışılmayı bekleyen diğer Türkçe manzumelerin de Latin harflerine aktarılmasıyla mecmua baştan sona bir araya getirildiğinde Lale Devri'nde neşredilen birçok şiir edebiyatımıza kazandırılarak devrin edebî anlayışına ışık tutacağı düşünülmektedir.

1. Lale Devri¹

Lale Devri, 1718'de Pasarofça Antlaşması ile başlayan 1730'da Patrona Halil İsyanı ile son bulan 12 yıllık bir dönemdir. O dönemde çok sayıda lale yetiştirildiğinden ilk defa Yahya Kemal tarafından Lale Devri ismi kullanılmıştır. Osmanlı tarihinin zevk ve eğlenceye düşkünlüğünün arttığı, seferlere ara verildiği, ilim, edebiyat ve sanata verilen önemin arttığı bir yenileşme dönemidir. Devrin padişahı Sultan III. Ahmed, sadrazamı ise Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dır. Osmanlı ile Avusturya-Venedik arasında imzalanan Pasarofça Antlaşması ile Belgrad kaybedilmiştir. Her ne kadar ağır koşulların olduğu bir antlaşma olsa da yapılan sulh halk tarafından sevinçle karşılanmıştır. Üçüncü Ahmed döneminde 15 sadrazam değişmiştir. En uzun sadrazamlıkta kalan Pasarofça Antlaşması'ndan sonra sadra geçen Damat İbrahim Paşa'dır. Bu antlaşmadan sonra Osmanlı'nın devlet işlerinde önemli oranda yer almıştır.

Yapılan sulh ile birlikte ülkede kültür ve edebiyatta yenilikler artmıştır. Avrupa'ya gönderilen ilk elçi Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi Fransa'dan özellikle eğitim alanında çok etkilenmiş ve bunu İstanbul'a taşımıştır. Ardından oğlu Mehmed Said Efendi ve İbrahim Müteferrika Damat İbrahim Paşa'nın desteğiyle ilk matbaayı kurmuştur. Basılan ilk kitap Vankulu Lugatı olmuştur. Tıp alanında da gelişmeler görülmüş olup ilk çiçek aşısı uygulaması yapılmıştır. İlk yangın söndürme kurumu olan Tulumbacı Ocağı kurulmuş, güvenlik sağlamak için Kızkulesi'ne fener konulmuştur. Tersane ıslah edilmiş ve ilk defa üç ambarlı gemilerin yapılışına başlanmıştır. FŞM'de Sâlim Çelebi bu üç ambarlı kalyonların ilk kez denize indirilmesine tarih düşmüştür:

Uçdu üç anbârlı kalyon bahre ferr-i 'izz ile

Açdı bâlin maḳdem-i şâhenşehi iḳbâl ile (FŞM vr. 336)

Sanat ve edebiyata düşkünlüğü ile bilinen Damat İbrahim Paşa, sohbet meclisleri, musiki meclisleri düzenlemiş birçok şair ve sanatçıyı etrafında toplamıştır. Bu dönemde kütüphaneler tesis edilmiş, ticareti geliştirme amacıyla çini imalathanesi kurulmuş, dokuma atölyeleri açılmıştır. Mimari alanda da borok ve rokoko tarzı kendini göstermeye başlamıştır. İstanbul'un pek çok yerine çeşmeler, Boğaziçi ve Haliç kıyılarında köşkler ve kasırlar

¹ Bu bölümde verilen bilgiler Metin Hakverdioğlu'nun (2012) *Nevşehirli Damat İbrâhim Paşa İçin Yazılan Lâle Devri Kasideleri* kitabından ve Abdülkadir Özcan'ın (2003) *TDV İslam Ansiklopedisi* "Lale Devri" maddesinden derlenmiştir.

yaptırılmıştır. Köşklerin en önemlisi Kağıthane’de yapılan Sâdâbâd Kasrı’dır. Afvî’ FŞM’de Sâdâbâd Kasrı için bir kaside kaleme almıştır:

Ne cāy ol cāy-ı Kāğıdhāne seyrān-gāh-ı ‘ālem kim

Hevāsından olur dil neşve-yāb-ı feyz-i Rabbānī (FŞM vr. 282)

Zevk ve safa içinde geçen ihtişamlı yaşayış biçiminin öne çıktığı Lale Devri’nin bir getirisi olarak toplumda ahlaki bozulmalar başlamış, gelenek ve görenekler zedelenmeye başlamış, tüketim artmıştır. Halktan alınan yüksek vergiler, sadrazamın yakınlarının devlet mevkilerine alınması, işsizlik sorunlarının baş göstermesi ve beraberinde Osmanlı-İran savaşlarının da kaybedilmesi Patrona Halil liderliğinde bir isyan başlamasına sebep olmuştur. Ayaklanmanın sonucunda Sadrazam İbrahim Paşa öldürülmüş, Sultan III. Ahmed de tahttan indirilmiştir. Yerine Sultan Ahmed’in yeğeni I. Mahmud tahta çıkmıştır. Ayaklanmayla birlikte Lale Devri’nde yapılmış olan köşkler, bahçeler, eğlence yerleri tahrip edilmiştir (Özcan, 2003).

1.1. Lâle Devri’nde Mahallîleşme Akımı

Sade Türkçe ile şiir yazma denemesinin ilk adımlarını birkaç şiiri ile XV. yüzyılda Aydınî Visalî atmıştır. Sade Türkçe ile şiir yazma akımı XVI. yüzyılda İran şiirinin etkisiyle artan Arapça ve Farsça kelime ve terkiplere tepki olarak Tatavralı Mahremî, ardından da Edirneli Nazmî ile devam etmiş ve buna Türkî-i basît ismi verilmiştir. Bu üç şairin sade Türkçeyle yazdığı şiir sayıları göz önüne alındığında Türkçecilik akımından ziyade divan şiirinde mahallîleşmenin bir yansıması şeklinde görülmüştür (Aynur, 2012).

XVII. yüzyıla gelindiğinde ise etkisini sürdüren akım Sebk-i Hindî’dir. Bu yüzyılda dil oldukça ağırlaşmıştır. Soyut ve somut kavramların birleşerek orijinal manaların süslü ifadelerle verildiği, anlamın derinleştiği ve Hind üslubunun hâkim olduğu bir devir yaşanmıştır. Söz sanatlarına fazla değer verilmediği için şiirde azalan ahengi seçtikleri kelimelerin ince ahengi ve musikisiyle; kafiye ve redifleriyle yakalamaya çalışmışlardır. Nâilî-i Kadîm, Neşâtî bu üslubun etkisiyle şiirler yazan şairlerdendir. Bu yüzyılda Sebk-i Hindî akımının etkisi birçok şairde görülse de Nev’i-zâde Atâyî ve Sabit gibi şairler sade dil ve mahallî ifadeleri kullanarak mahallîleşme üslubunun temsilcileri arasına girmiştir (Şentürk ve Kartal, 2019).

XVIII. yüzyılda ise Sebk-i Hindî üslubunun bir önceki yüzyılda görülen ağır ve süslü üslubuna göre daha sadedir. Yine soyut ve somut kavramların birleştiği uzun tamlamalar olsa da dili sadeleştirme çalışmalarının başladığı da görülmektedir. Mahallîleşme akımı ile şiirde kullanılan dil ince, nazik ve pürüzsüz hale gelmiştir. Lale Devri şairlerinden başta Nedim olmak üzere deyimleri ve atasözleri ile halkın kullandığı mahallî dili şiire sokarak halk diline

yaklaşmıştır. Yabancı sözcüklerde azalma, hatta Arapça ve Farsça kelimelerde de halkın söylediği biçimde bozuk şekillerin kullanılmaya başlandığı görülmüştür. *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası*'nın da XVIII. yüzyılda tertip edilmiş olması sebebiyle mahallîleşme akımının etkilerinin görülmesi açısından önemli bir kaynaktır. Seyahat şiirleri, atasözleri içeren şiirler, lale isimlerinin tek tek adlarının sayıldığı çeraganiyeler ile bu akımın antolojisi niteliğindedir (Hakverdioğlu, 2012).

I. BÖLÜM

1. FÂ'İZ EFENDİ VE ŞÂKİR BEY MECMUASI

1.1.Mecmua'nın Tavsifi

Lâle Devri'nde Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey tarafından tertip edilen *Mecmua* Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi Kitaplığı, 763 numarada kayıtlıdır. 636 varaktan oluşan bu mecmua tâ'lik hat ile yazılmıştır. Dış ebadı 270×140 mm, iç ebadı 190×95 mm'dir. Her sayfasında 14-17 satır bulunmaktadır. Kâğıt özellikleri aharlı, orta kalın, yer yer sarı, turuncu, pembe ve yeşil renkli kağıttır. Meşin ciltten oluşmaktadır. Tezhip vb. özelliklere bakıldığında salbekli, köşebendli (köşebendler altın işlemeli), miklepli, şirazeli, iç kapak ebru desenli ve şirâzesi dağınıktır.

Devrin padişahı III. Ahmed'e ve devrin sadrazamı Damat İbrahim Paşa'ya yazılan birçok şiiri bünyesinde barındırır. İçerisinde 269 kaside, 173 tarih, 19 gazel-i müzeyyel, 12 terkîb-i bend, 5 tercî'-i bend, 4 gazel, 28 manzume, 3 nazm, 2 teşekkürname, 1 müseddes, 1 lügaz, 2 muaşşer, 1 tahmis, 1 musammat, 6 mesnevi, 4 arz-ı hâl ve 6 kıt'a bulunmaktadır. Toplamda şiir sayısı 537'dir.

İçerisinde barındırdığı şiir sayısı bakımından oldukça hacimli olan ve 13 ayrı nazım şeklinde şiir bulunduran mecmuada iki nesir parçasının yanında toplam 29 şiir Arapça ve Farsçadır. *Mecmua*'daki ilk 12 varak redifine göre alfabetik şiirler fihristine ayrılmıştır. Bu da aranan şiirlerin bulunmasını kolaylaştırması bakımından mecmuaya ayrı bir orijinallik kazandırmıştır (Hakverdioğlu, 2012, s.57).

1.2. Mecmua'nın Müretteplerinin Kimliği

Mecmua Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey tarafından tertip edilmiştir. Fâ'iz Efendi Lale Devri şairlerinden olup Asıl ismi Ali Ağa'dır. Şiirlerinde Fâ'iz mahlasını kullandı. Çorlulu Ali Paşa tarafından saraya alınarak sır katipliğinden kapıcıbaşıliğe yükselerek maktul Mustafa Paşa'ya damat oldu. Tezkire kaynaklarına göre maharetli bir şairdir. Ressam Ömer Efendi'den hüsn-i hattı meşk etti. Müstakimzade'ye göre Sultan III. Ahmed'in 1718'de inşa ettirdiği kütüphanenin kapısı üzerindeki mermer kitabedeki Arapça tarih Fâ'ize aittir. 1729-30 yılında vefat etti (Aksoyak, 2013b). "Aynı devirde yaşamış Yirmisekiz Mehmed Çelebi'nin oğlu da Faiz mahlasını kullanmıştır. Ayrıca aynı yüzyılda Heratlı, Edirneli ve İstanbullu üç Faiz Efendi'den de kaynaklarda bahsedilir" (Hakverdioğlu, 2017).

Şâkir Bey'in ise asıl adı Hüseyin'dir. Gümrükçü Hüseyin Paşazade olarak tanındı.

İstanbul’da doğdu. Medrese eğitimi görmüş ve talik hattı meşk etti. Damat İbrahim Paşa’ya sunduğu kasidelerle Paşa’nın himayesine girdi. Müderrislik, muhaddislik, vakanüvislik ve mahkeme naipliği görevlerinde bulundu (Kesik, 2014a). İbrahim Paşa’nın oluşturduğu tercüme heyetinde yer aldı. *Mecmua*’da İbrahim Paşa’ya en çok kaside sunan şairlerden biridir. Divan sahibi olan şair 1744 yılında vefat etti (Hakverdioğlu, 2017, s.372).

Mecmua’nın ilk 390 varağı Fâ’iz Bey’in, geri kalan kısmı ise Şâkir Bey’in kaleminden çıkmıştır (İpekten ve Özergin, 1959).

1.3. Mecmua’nın Tertip Edilme Sebebi

Mecmua’nın başında yer alan “Cennet-mekân firdevs-âşiyân Sultan Ahmed Han Hazretlerinin vezir-i âzamı merhum İbrahim Paşa hazretlerinin asırlarında olan şuarânın arz ettikleri kasâid ve tevârihtir. Emirleriyle Fâ’iz Efendi ve Şâkir Beyefendiye cem ve takrir ettirdikleri mecmua-i nefisedir” ifadelerinden bu *Mecmua*’nın Damat İbrahim Paşa’nın emriyle tertip edildiği ve Sultan III. Ahmed ve İbrahim Paşa’ya sunulan manzumeleri içerdiği anlaşılmaktadır.

1.4. Çalışmaya Dâhil Edilen Şâirler

Lâle Devri’nde edebî açıdan görülen gelişmelerde devrin padişahının ve sadrazamının sanata ve sanatçıya verdiği önemin büyük bir yeri vardır. Nitekim devrin padişahı Sultan III. Ahmed iyi bir hattat olduğu gibi dönemin hat sanatçılarını da himayesi altına almıştır. Kendisi de Necîb mahlasıyla şiirler yazan Dîvân sahibi şair sultanlardan biri olarak Seyyid Vehbî, İzzet Ali, Neylî Ahmed, Vak‘anüvis Râşid Mehmed, Küçük Çelebizâde İsmâil Âsım, Nahîfî, Sâmi gibi bu devrin birçok şairini himaye etmiştir (Aktepe, 1989).

Sultan III. Ahmed’in saltanat yıllarında en uzun süre görevde kalan sadrazam Damat İbrahim Paşa da ilim, kültür ve sanat çalışmalarına oldukça önem vermiştir. “Kendisi iyi bir tahsil görmüş olan, ilmî sohbet ve tartışmalardan hoşlanan, ileri görüşlü, yenilik taraftarı, tarih, şiir ve edebiyata bir hayli düşkün olan Nevşehirli Damat İbrahim Paşa, devrinin ileri gelen âlimlerini ve şairlerini daima himaye etmiştir” (Yekbaş, 2012, s.373). İbrahim Paşa tarafından kurulan ve devlet tarafından maaş bağlanan bir tercüme heyetinde Osman-zâde Tâib, Nedîm, Sâmi, Râşid, Seyyid Vehbî, Nahîfî, Şâkir, Çelebi-zâde Âsım gibi devrin önemli şairleri yer almışlardı (Şentürk ve Kartal, 2019, s.593). Devrin padişahının ve sadrazamının özellikle şaire ve şiire verdiği önem Lâle Devri’nde edebî bir kazanım oluşmasını sağlamıştır.

18. yüzyıl şair ve şiir sayısı bakımından oldukça zengindir. Bu tez çalışmasında da

devrin meşhur sayılan birçok şairinin şiirleri bulunmaktadır. Yüzyılın başında kendinden sonraki şairlere önderlik edecek nitelikte en dikkat çekici şairlerden olan Nedîm vardır. Kendisine en çok nazire yazılan şairlerden olup şiirleri Lale Devri'ni ihtişamı ve coşkusuyla ebedileştirmektedir (Şentürk ve Kartal, 2019). Osman-zâde Tâ'ib ise yazdığı önemli manzumelerin yanında İstanbul'daki köşkünde şair, âlim ve musikişinasları ağırlamasıyla da bilinmektedir. Evinde yaptığı bu toplantılarla sadrazam İbrahim Paşa'nın ve III. Ahmed'in takdirini kazanmış ve "reîs-i şâirân" olarak anılmıştır (Özcan, 2007). Osman-zâde Tâ'ib tarafından dönem içerisinde kendisine gerçek şairlerle şair geçinenleri ayırt etmesi için vekillik verilen isim ise Seyyid Vehbî'dir. Yazdığı kaside ve tarihlerle dönemin padişahının dikkatini çeken şair, tezkirelerde dönemin güçlü şair ve münşilerinden sayılmaktadır. Kendisi de şiir alanında yeni bir vadi açtığını belirterek kimsenin kendisine nazire yazamayacağını iddia etmektedir (Şentürk ve Kartal, 2019). Yüzyılın tezkire alanında önde gelen şairlerinden biri olan Sâlim'in şiirleri de bu tez çalışmasında yer almaktadır. Sanatkârane bir üslupla yazılan ve Sadrazam İbrahim Paşa'ya takdim ettiği tezkiresi dönemin en dikkat çeken tezkiresidir (Şentürk ve Kartal, 2019). Üslup sahibi şairlerin izinden gitmenin yanı sıra yeni manalar ortaya koyan şairlerden sayılan ve tezkire yazarları tarafından yaratıcı şairler arasında gösterilen Râşid ve Sâmi ise aynı zamanda vakanüvislik yapmış şairlerdendir. İlk devirlerden sonra Türkçe kelimeleri esas alan ilk Türkçe sözlük Lehcetü'l-lügât'ı kaleme alan Şeyhülislam Es'ad Efendi'nin de şiirine rastlanmaktadır (Şentürk ve Kartal, 2019).

Tez çalışmasına dâhil edilen şiirler incelendiğinde devrin önemli şairlerinin şiirlerini içermesi bakımından önemli olmasının yanında Osmân-zâde Tâ'ib, Reşîd, Sâhib Dede, Râsim, Şeyhülislam Es'ad, Sâmi ve Sâlim Çelebi gibi ün sahibi şairlerin şiirlerinin bazılarının divan neşirlerinde bulunmayıp ilk defa bu çalışmayla gün yüzüne çıkarılması da önem arz etmektedir.

Tablo 1. Tez Çalışmasına Dâhil Edilen Şairlerin Alfabetik Sıralanışı ve Şiir Sayıları Tablosu

Sıra	Şair	Şiir Sayısı	Varaklar
1	‘Abdî(Vaşşâf)	1	497
2	‘Abdülgâni	1	166
3	‘Afvî	1	281
4	‘Aşım	1	467
5	Ebu'l-Es'ad	1	114
6	Es'ad	1	587
7	Feyzî	1	155

8	Hâliş	1	69
9	Hıfzî	1	165
10	Hilmî	1	587
11	İmâm-ı Evvel	1	492
12	Kâmil	1	140
13	Kâtib	1	70
14	Mektübî Kapudan Paşa (Sâlim, Trabzonî)	2	541-623
15	Muşîb	1	58
16	Nebîh	1	558
17	Nedîm	1	629
18	Râsîm	1	276
19	Râşid	2	73-509
20	Reşîd	1	168
21	Şâhib	2	169-283
22	Sâlim	1	335
23	Sâmî	1	155
24	Şâkir	3	103-144-557
25	Şehdî	2	115-370
26	Ṭâ'ib	1	59
27	Vaşlî	1	443
28	Vehbî	6	285-451-460-524- 525-620

1.5. Çalışmaya Dâhil Edilen Şairlerin Biyografileri

‘**Abdî (Vaşşâf)**: Abdullah Efendi Osmanlı Devleti’nin yetmişinci şeyhülislamıdır. Akhisar’da doğmuştur. İlk tahsilini memleketinde aldıktan sonra İstanbul’a gelerek aklî ve naklî ilimleri almıştır. Selanik mollalığı ve fetva eminliğine tayin edilmiştir. Selanik ve Mısır kadılığı yapmıştır. Elçilik ve kazaskerlik görevlerine de getirilmiştir. Daha çok dinî eserleriyle tanınmış Abdî ve Vassâf mahlaslarını kullanmıştır. Talik yazıda Siyâhî Ahmed Efendi’den ders alan usta bir hattat olan Vassâf; Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler yazmıştır. *Dîvânçe*, *Hayâl-i Behçet-Âbâd* önemli eserlerindendir. 1174/1760 yılında vefat etmiştir (Tuğluk, 2013b).

‘Abdülgânî: Abdülganî b. İsmâîl b. Abdülganî b. İsmâîl en-Nâblusî. Dimaşk’ta doğmuştur. Önemli alimlerden dersler almıştır. Dimaşk’ın güney kesimindeki Meydan’da kadılık yapmıştır. Nakşibendiyye hırkası giymiştir. Müderrislik, müftülük görevlerine de tayin olmuştur. Abdülganî en-Nablusî tasavvufî kişiliği yanında fakih, kelâmcı, müfessir, tarihçi, şair ve edip olarak da tanınır. Bir kısmı küçük risâlelerden oluşan 300’e yakın eser kaleme almıştır. Nablusî’nin eserleri içinde önemli bir grubu seyahatnâmeleri teşkil eder. Nablusî, klasik kaside türü yanında müveşşah denilen halk tarzında şiirler de söylemiş, bazı eserlerini de manzum şekilde kaleme almıştır. 1143/1731 yılında vefat etmiştir (Özel, 2006).

‘Afvî: Asıl adı Mehmed’dir. İstanbul’da doğmuştur. Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümayûn’dandır. Mevkufat kalemi, Anadolu muhasebeciliği ve maliye tezkireciliği görevlerine atanmıştır. Şiir ve inşasıyla tanınmış olup hattı ve imlası da güzeldir. Sultan Ahmed Han’ın yaptırdığı Sa‘dâbad kasrı için kaside yazarak İbrahim Paşa aracılığı ile sunmuştur. 1145/1732 yılında vefat etmiştir (Aksoyak, 2013a).

‘Aşım: Asıl ismi İsmail’dir. İstanbulludur. Reisü’l-küttâb Küçük Çelebi Mehmed Efendi’nin oğlu olması sebebiyle “Küçük Çelebi-zâde” veya “Çelebi-zâde” lakabıyla tanınmıştır. İyi bir medrese eğitimi görmüş ve müderrisliğe atanmıştır. Vakanüvislik yapmıştır. Sadrazam İbrahim Paşa’nın kurduğu ilim heyetinde ve Aynî’nin *‘İkdü’l-Cümân fî-Târîh-i Ehli’z-Zamân* adlı 24 ciltlik Arapça tarihini çeviren tercüme heyetinde yer almıştır. Yenişehir-i Fenar, Bursa ve Medine kadılığı görevlerine getirilmiştir. Kazaskerlik ve şeyhülislamlık da yapmıştır. Hat sanatıyla ilgilenmiştir. *Dîvân, Târîh, Münşeat, Acâ’ibü’l-Letâ’if* önemli eserlerindendir (Öztekin, 2013).

Ebu’l-Es‘ad: Diğer adı Emîn’dir. Es‘ad bin Mehmed Ebu’l-Es‘ad tam adıdır. Babası Tosyalı Mustafa Efendi’dir. Çeşitli devlet kademelerinde ve müderrisliklerde bulundu. Daha çok gazel ve kaside yazdı. Tarih düşürmede ustadır. Ebu’l-Es‘ad mahlasını kullandı. Vefatı: 1137/1724 (Hakverdioğlu, 2012, s.267).

Es‘ad: Kaynaklarda bu devirde yaşamış Es‘ad mahlaslı birçok şair vardır. En dikkat çekici şair Es‘ad Mehmed Efendi’dir. Müderrislik, fetva eminliği, kadılık gibi görevlerin ardından Medine-i Münevvere payesi layık görüldü. Şeyhülislamlık görevinde bulundu. *Lehçetü’l-lügat* ve *Divan*’ı en bilinen eserlerindendir. Vefat tarihi 1166/1753’tür (Aksoyak, 2015).

Feyzî: Bu devirde başta Subhi-zâde Feyzî, Simkeş-zâde Feyzî, Seyyid Hasan Feyzî, Altıparmak-zâde Feyzî olmak üzere pek çok aynı adda şâir vardır (Hakverdioğlu, 2012, s.179).

Hâliş: Kaynaklarda Hâlis mahlasını kullanan bu yüzyılda yaşamış Kütahyalı Hâlis Ahmed Dede ve Belgrad doğumlu müderris İbrahim Efendi olmasına rağmen mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Hıfzî: Asıl adı Mehmed'dir. İstanbulludur. La'î-zâde'nin damadı olarak bilinmektedir. İlim tahsili almıştır. Mahmud Paşa mahkemesi naipliği yapmıştır. Kaynaklarda şiir ve inşada başarılı olduğu kaydedilmiştir. 1166/1752'de vefat etmiştir (Gürbüz, 2014).

Hilmî: Bu yüzyılda yaşamış Hilmî mahlaslı yedi şair vardır. Mecmua'daki şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

İmâm-ı Evvel: Hacı Mehmed Efendi'nin yerine tayin edilen Bayezid Câmîi İmamı Arab-zâde Mehmed Efendi (ö. 1135/1723), sekiz sene İmam-ı evvel görevi yaptıktan sonra çok yaşlandığı için 1717'de kendi isteğiyle padişah imamlığından istifa etmişti. Bunun üzerine İmâm-ı sâni Abdurrahman Efendi, şehzâde hocalığı ile beraber imâm-ı evvelliğe tayin edildi (Hakverdioglu, 2019, s.260).

Kâmil: Asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğmuştur. Reis Kalemi'nde kâtiplik yapmıştır. Ramiz'e göre latife yapmaya eğilimli, şiir ve inşada yeteneklidir. 1184/1770-71 yılında vefat etmiştir (Kesik, 2014b).

Kâtib: Bağdatlıdır. Bendinci Molla Şekûr'un oğludur. Sarf, nahiv ve edebiyattan haberdardır. Kâtip olduğu için bu mahlası kullanmıştır. 1225/1810 tarihinde vefat etmiştir (Aksoyak, 2014).

Mektûbî Kapudan Paşa (Sâlim, Trabzonî): Asıl ismi Mehmed'dir. Trabzon'da Defterdar Kethüdası Hasan Efendi'nin oğludur. Damad İbrahim Paşa'ya intisap etmiş ve onun oğlu Genç Mehmed Paşa'nın divan katipliğini ve Kapudan Mustafa Paşa'nın mektupçuluğunu yapmıştır. Devrinde meşhur bir hattat olmuştur. Büyük ruznamecilik, başmuhasebecilik ve maliye tezkireciliği görevlerinde bulunduktan sonra Hindistan'a elçilik payesiyle gönderilmiştir. Tezkirelerde iyi bir şair olduğu kaydedilmiştir. 1157-58/1746 yılında vefat etmiştir (Sucu, 2013).

Muşîb: Kıbrıs kökenlidir. Asıl adı Mehmed Musîb Efendi'dir. Kıbrıs'ta kadılık yapmıştır. 1167/1754 tarihinde vefat etmiştir (Sarı Kanlıay, 2014).

Nebîh: Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Nedîm: Nedîm'in asıl adı Ahmed'dir. İstanbul'da doğdu. İyi bir eğitim görmüş, müderrislik görevlerinde bulunmuştur. Yazdığı şiirlerle dönemin padişahı ve vezirinin himayesine girmiştir. "Nedîmâne" denilen yeni bir üslup geliştirmiştir. Mahallîşme akımının önemli temsilcilerindendir. *Dîvân*, *Aynî Tarihi* ve *Sahâîfû'l-ahbâr* eserleridir. 1143/1730 yılında vefat etmiştir (Macit, 2006).

Râsim: Eğrikapılı Mehmed Râsim'dir. Babası da hattat Yusuf Efendi'dir. Hem babasından hem de Seyyid Abdullah Efendi'den hat dersleri aldı. Hattatlığı ile meşhurdur. *Divançe* ve *Münşeât* adlı iki eseri vardır. Vefat tarihi 1169/1756'dır (Ekinci, 2013).

Râşid: Râşid Mehmed Efendi. İstanbul'da doğmuştur. Babası Malatyalı Mustafa Efendi'dir.

İyi bir eğitim görmüştür. Kendisine vakanüvislik, müderrislik, Haremeyn müfettişliği, Halep kadılığı, elçilik, kazaskerlik görevleri verilmiştir. *Sihhatname*, *Münşeat*, *Fetihnâme*, *Târih*, *Dîvân* şairin önemli eserlerindendir. 1148/1735 tarihinde vefat etmiştir (Günay, 2007).

Reşid: Asıl adı Mustafa'dır. İstanbul'da doğmuştur. Çeşmî-zâde ailesinden Mehmed Sa'îd Efendi'nin oğludur. Müderrislik yapmıştır. Dört defa kazasker tezkirecisi, bir defa da kassâm-ı askerî olmuştur. Çeşmî-zâde Tarihi ile meşhurdur. Bunun yanı sıra *Dîvân*'ı da bulunmaktadır. 1184/1770 yılında vefat etmiştir (Kaplan, 2013).

Şâhib: Asıl adı İsmail'dir. Bursa'da doğmuştur. Devrinde Hacı Mehmed Ağa-zâde veya Hammamî-zâde olarak tanınmıştır. Mevlevî bir şairdir. Kütahya Mevlevîhanesi şeyhliği görevinde bulunmuştur. Bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır. 1140-49/1727-28 yılında vefat etmiştir (Gedik, 2014).

Sâlim: Asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğmuştur. Şeyhüslâm Mirza Mustafa Efendi'nin oğludur. İyi bir ilim tahsili almıştır. Müderrislik yapmıştır. Selanik kadılığı, Galata kadılığı görevlerinde bulunmuştur. Yazdığı tezkireyi Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'ya sunmuş ve bu sayede İstanbul kadılığına atanmıştır. Anadolu ve Rumeli kazaskerliği de yapmıştır. Devrin tanınmış hattatlarından biri olarak anılmıştır. *Tezkire-i Sâlim* ve *Dîvân*'ı onun önemli eserleri arasındadır. 1156/1743 yılında vefat etmiştir (Güfta, 2009).

Sâmî: Asıl ismi Mustafa'dır. İstanbulludur. Arpaemîni Osman Efendi'nin oğludur. Katiplik tahsili görmüş sonrasında "arpa katibi/arpa emîni" olmuştur. Hüsn-i hatt-ı sülûs ve nesh dersleri almıştır. Sırasıyla şehremîni küçük rûznâmçeci, hâslar mukâta'acısı, şehremîni, cebeciler kâtibi, küçük rûznâmçeci, piyâde mukabelecisi, küçük rûznâmçeci, piyâde mukabelecisi ve arpaemîni olmuştur. Vakanüvislikde yapmıştır. Son görevi ise maliye tezkireciliği olmuştur. *Dîvân*'ı ve *Târih*'i önemli eserlerindendir 1146/1734 yılında vefat etmiştir (Kutlar, 2013).

Şâkir: Asıl adı Hüseyin'dir. İstanbul'da doğmuştur. Edirne Kadısı Mustafa Efendi'nin oğludur. Basra valisi Gümrükçü Hüseyin Paşa'nın torunu olduğundan Gümrükçü Hüseyin Paşa-zâde Hüseyin Şâkir Bey olarak tanınmıştır. Medrese eğitimi almış, talik hattı meşk etmiştir. Müderrislik, muhaddislik, vakanüvislik, naiplik ve Halep kadılığı görevlerini yerine getirmiştir. *Dîvân* ve *Târih* bilinen eserleridir. Aynı zamanda *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası*'nın müstensihlerinden biri olmuştur (Kesik, 2014a).

Şehdî: Asıl adı Mustafa'dır. Antakyalıdır. Haraç muhasebeciliği, sipâhî kâtipliği, maliye tezkireciliği, Anadolu muhasebeciliği gibi görevlerde bulunmuştur. Devrinin önemli olaylarına ve yapılarına tarih düşürmüş siyasî ve tarihî olayları manzum ve mensur biçimde kaydetmiştir. Bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır. 1140/1727 yılında vefat etmiştir (Selçuk, 2013).

Tâ'ib: İstanbul'da doğmuştur. Asıl ismi Ahmed'dir. Babası maliye tezkireciliği ve

Süleymaniye Vakfı rużnamecilięi görevinde bulunan Osman Efendi'dir. İyi bir eğitim almış ve müderrislik görevinde bulunmuştur. İbrahim Pařa'nın desteğiyle aldığı Demirkapı Çiftlięi'ndeyken İbrahim Pařa ile samimiyetini ilerletmiştir. Önceleri Hamdî mahlasını kullanmıştır. En önemli özelliklerinden biri hiciv ustası olmasıdır. III. Ahmed'in oęlu İbrahim'in doğumuna düşürdüğü tarihin beğenilmesi üzerine hatt-ı hümayun ile melikü'ş-şuaralığa getirilmiştir. Tâ'ib, melikü'ş-şuara ünvanı aldıktan sonra yazdığı meşhur kasidesinde döneminin şairlerini hicvetmiştir. Tâ'ib, aynı zamanda iyi bir nesir üstadıdır. 1136/1724 yılında vefat ettiği söylenmektedir (Tuęluk, 2013a).

Vaşlı: şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Vehbî: Asıl adı Hüseyin'dir. İstanbul'da doğmuştur. İmamzâde Mehmed Efendi'nin kethüdâsı Hacı Ahmed Efendi'nin oğludur. Nesebi Ehl-i beyt'e dayandığından "Seyyid" lakabıyla anılmıştır. Gençliğinde bir süre "Hüsâmî" mahlasını kullanmıştır. Rus seferi vesilesiyle yazdığı kasidelerle Sultan Ahmed'in ilgisini çekmiştir. Müderrislik görevlerinde bulunmuştur. Tebriz'e kadı olarak tayin edilmiştir. *Dîvân, Surnâme, Hadîs-i Erbaîn Tercümesi, Risâle-i Sulhiyye* önemli eserlerindendir. 1149/1736 yılında vefat etmiştir (Dikmen, 2009).

1.6. Çalışmaya Dâhil Edilen Nazım Şekilleri

1.6.1. Kaside

Türk edebiyatında sıklıkla kullanılmış nazım şekillerinden biri olan kaside, bir kişiyi övmek ve genellikle karşılığında yardım istemek için yazılan şiirlere denmektedir. Bu mecmuada da en çok kaside nazım şekliyle şiirler yazıldığı görölmektedir.

FŞM üzerine daha önce yapılan çalışmada toplam kaside sayısı 256 olarak kaydedilmiş ve İbrahim Paşa'ya yazılan 242 kaside transkribe edilmiştir (Hakverdioğlu, 2012, s.57). Çalışmamızda daha önce transkribe edilmeyen 40 kasideye daha ulaşılmıştır.

Çalışmamıza dâhil edilen kasideler incelendiğinde 14'ünün Damat İbrahim Paşa'ya, 13'ünün Sultan III. Ahmed'e sunulduğu görölmektedir. Çoğunluğu sitayiş türünde yazılrsa da aralarında 'îdiyye, bahariyye, regaibiyye ve sıhhat-nâme de bulunmaktadır. Kasidelerin çoğunda kaside nazım şeklinin klasik kurallarının göz ardı edildiği görölmektedir. şairler kasidelerin çoğunda devlet büyüğünü övdükten sonra isteklerini dile getirmektedirler. Hıfzî, kasidesinde İbrahim Paşa'dan ev istediğini açıkça belirtmektedir:

Maţlabın hâne bahâ ise efendiңden eger

Na'il-i lâne olur murğ-ı dilin 'anķā-vār (FŞM. vr. 166/30)

Reşid ise isteğini şu şekilde dile getirmektedir:

Ḳanā‘at pīseyim maşrūfuma īrād kāfīdir

Ki daḥl-i manşīb ile mūndefī‘dir hep taḳāzālar (FŞM. vr. 168/22)

Sultan III. Ahmed’in geçirdiği hastalık için yazılmış sıhhat-nâme türündeki kasidelerden biri Şâkir’e (FŞM. vr. 144b-146a), diğer ikisi Seyyid Vehbî’ye (FŞM. vr. 460a-461a ve FŞM. vr. 620a-621b) aittir:

Şihḥat u ‘āfiyet ü ma‘dilet ü şevket ile

Her günün Ḥazret-i Ḥaḳḳ eyleye sūr u bayrām (Şâkir/ FŞM. vr. 146/57)

Hemīşe Ḥaḳ virüp rāḥat vücūdu görmesün ‘illet

Anıḡla mesned-i şevket mūdām olsun sa‘ādetle (Seyyid Vehbî/ FŞM. vr. 461/26)

Afvî Sultan III. Ahmed’e yazdığı bir kasidesinde Sa‘dābād Kasrı’nı övmektedir:

Ne ḳaşr ol ḳaşr-ı sa‘d-ābād -ı şöhret-gir-i ‘ālem kim

Binā kıldı anı ol şehriyār-ı mülk-i ‘Osmānī (FŞM. vr. 282/4)

Şair Vaslî’nin İbrahim Paşa için yazdığı kasidesinde Paşa’yı birçok yönüyle övdükten sonra İran’la girişilen mücadeledeki siyasî başarısını şöyle ifade etmektedir:

Durduḡu yerden ‘Acem iḳlīmini feth eyledi

Böyle re’y ü cengi ancak Rüstem-i Destān ider (FŞM. vr. 444/17)

FŞM’deki kasidelere kış gecelerinde düzenlenen helva sohbetleri de konu olmuştur.

Râşid kasidesinde şöyle söylemektedir:

Gitdi germā-yı ḡam irdi şeb-i yelda-yı neşāt

Meclis-i şoḡbet-i ḥelvāya ḥalāvet geldi (FŞM. vr. 509/9)

Seyyid Vehbî’nin şiir anlayışının ve şiirinin hangi vasıfları taşıdığını belirten “sühanım” redifli kasidesi de FŞM’de yer almaktadır:

Çünkü söz ortanḡ dimişlerdir

Vaşf-ı mūy-i miyānedir sühanım (FŞM. vr. 525/11)

Ḳalemim tīr-i ḳavl devatı kemān

Sāz-ı nazma terānedür sühanım (FŞM. vr. 525/12)

Ben emīr-i ḳalem-rev-i hūnerim

Dilde medfūn ḥizānedir sühanım (FŞM. vr. 525/13)

Gevher-i şī‘rime Bahāyi gibi

Yok bahā bī-bahānedir sūhānım (FŞM. vr. 525/14)

Mahlası tespit edilemeyen bir şair, Sultan III. Ahmed övgüsüyle Şeref-âbâd'ın yapımı için bir kaside yazmıştır. O dönemdeki huzur ortamını anlatmak için aşağıdaki beyitte yer alan “koyun kurd ile bir yerde gezerler” ifadesi dikkat çekicidir:

Zamān-ı devletinde ‘adl ü dād ol rütbeye vardı

Koyun kurd ile bir yerde gezerler hem-ser ü hem-pā (FŞM. vr. 565/22)

FŞM vr. 629b’de bulunan 8 beyitlik bir kasidenin başlığında Âsım’a ait olduğu yazmaktadır ancak şiir Nedîm’in Dîvân’ındaki 34. kaside ile aynıdır. Bu sebeple tablolarda Nedîm adıyla kaydedilmiştir.

Ganî’ye ait bir kaside *Mecmua*’nın MESTAP (2021) çalışmasında Türkçe olarak kaydedilse de şiir Farsçadır. Bu sebeple çalışmamıza dâhil edilmemiştir.

Kasideler incelendiğinde divan sahibi şairlerden Reşîd, Râsim ve Es’ad’a ait 1, Sahib Dede’ye ait 2 kasidenin Dîvân neşirlerinde bulunmadığı tespit edilmiştir.

1.6.1.1. Kaside Nazım Şekliyle Yazılan Tarihler

Harflerin rakamsal karşılıklarının olduğu bir sistem olan tarih düşürme veya ebced sistemi, FŞM’deki çalışmamıza konu olan şiirler arasında kaside nazım şekliyle kendini göstermiştir. 13 tarih kasidesi tespit edilmiştir. FŞM’de daha önce çalışılmamış tarih kasidelerinin konuları, şairleri ve ilgili örnekleri sırasıyla şu şekildedir:

1. İbrahim Paşa’nın Sultan III. Ahmed’e damat oluşu (1129): Muşîb (FŞM. vr. 58b-60a)

Şāha dāmād olduḡ İbrāhīm Paşa yümn ile

Sūruḡu Ḥaḡḡ ‘āleme iḡbāl ile kılsun sa’īd (FŞM. vr. 59/16)

2. Nemçe ile sulh (Pasarofça Sulhu) (1130): Kâtib (FŞM. vr. 70a-70b)

Semm-i düşmen nola baş göstermese târîḡine

Şulḡ-ı İbrāhīm Paşa eyledi dünyāyı şād (FŞM. vr. 70/15)

3. Şehzâde Bâyezid’in doğumu (1130): Râşid (FŞM. vr. 73b-74b)

Düşdü bu bir ḡarrā nüvīd târîḡ-i mīlād-ı sa’īd

Şehzāde Sulṡān Bāyezīd dünyāyı kıldı şādmān (FŞM. vr. 74/35)

4. İbrahim Paşa’nın tüfek atışı (1132): Kâmil (FŞM. vr. 140a-141b)

Top menziline dikdirüp ol dem tüfeng ile
Urdı sebūyı deldi deñiz aşırı vezīr (FŞM. vr. 141/41)

5. Sebil yapımı (1132): Sāmī (FŞM. vr. 155b)
Oğur tārīhini her bir gelen ‘atşāna dir Şāmī
Buyur āb iç sebīl-i āşaf İbrāhīm Paşadan (FŞM. vr. 155/8)

6. İbrahim Paşa’nın oğlu Mehmed’in sünneti (1132): Feyzī (FŞM. vr.155b-157b) ve mahlası tespit edilemeyen bir şair (FŞM. vr. 157b-158a).

Müjde kıl şükrāne tekrār eyleyüp tārīhini
Mīr Meḥemmed oldu sünnet ḥamdüli ‘llāh kim bu dem (FŞM. vr. 157/57)

7. Üç anbarlı kalyonun denize indirilmesi (1134): Sālīm (FŞM. vr. 335b-336b)
Uçdu üç anbārly kalyon bahre ferr-i ‘izz ile
Açdı bālin maḥdem-i şāhenşehi iḳbāl ile (FŞM. vr. 336/27)

8. Sultan III. Ahmed’in Medine payesini Mekke payesi derecesine yükseltmesi (1135): Vehbī (FŞM. vr. 285a-287b)

Taḥsīn birle her biri tārīh idüp didi
Sulṭān Aḥmed eyledi icrā kerāmeti (FŞM. vr. 286/57)

9. Eyüp Camii minaresinin yapımı (1136): Şehdī (FŞM. vr. 370b-371b)
Didiler Şehdiyā bu nev esere
Eyle tārīh-i cevher-i imlā (FŞM. vr. 371/28)

Serv-ḳadd-i ser-firāz u sīm endām
Oldu gūyā mināre-i beyzā (FŞM. vr. 371/30)

10. Fatma Zehra Sultan Camii’nin yapımı (1140): (?) (FŞM. vr. 485b-486a)
Budur ol mışra‘ ki sulṭāna buyurdu Şehriyār
Fāṭıma Sulṭān itsün cāmi ‘iñ Allāh ḳabūl (FŞM. vr. 486/15)

11. Eşref Şah ile sulh (1140): İmām-ı Evvel (FŞM. vr. 492a)
Sünūḥ itdi dil-i ilhām-pezir böyle tārīhi

Emān aldı olup Sultān Aḥmed ile şulḥ Eşref (FŞM. vr. 492/11)

12. Yeni yıl tebriki (1141): Şâkir (FŞM. vr. 557b-558a)

Ḥayr ile fāl eyleyip Şâkir-i dā‘ī dedi

Bu sene tārīḫini sāl-i nizām-ı cihān (FŞM. vr. 558/14)

FŞM’de daha önce 160 tarih manzumesi tespit edilerek Latin harflerine aktarımı yapılmıştır. Çalışmamızla birlikte tarih manzumelerinin sayısı 173’e çıkmıştır.

Tarih kasideleri incelendiğinde divan sahibi şairlerden Sāmî ve Mirzâ-zâde Sâlim Çelebi’ye ait birer tarih manzumesinin şairlerin *Dîvân* neşirlerinde bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 2. Tez Çalışmasına Dâhil Edilen Tarih Kasidelerinin Şairler Tablosu

Nazım Şekilleri	Şiir Sayısı	Şairler	Varak Numarası
Tarih Kasidesi	13	Feyzî	FŞM. vr.155b157b
		İmām-ı Evvel	FŞM. vr. 492a
		Kāmil	FŞM. vr. 140a-141b
		Kātib	FŞM. vr. 70a-70b
		Muşîb	FŞM. vr. 58b-60a
		Rāşid	FŞM. vr. 73b-74b
		Sâlim	FŞM. vr. 335b-336b
		Sāmî	FŞM. vr. 155b
		Şâkir	FŞM. vr. 557b-558a
		Şehdî	FŞM. vr. 370b-371b
		Vehbî	FŞM. vr. 285a-287b
		? ²	FŞM. vr. 157b-158a
		? ³	FŞM. vr. 485b-486a

1.6.2. Mesnevi

Her beyti kendi arasında ayrı ayrı kafiye nazım şekillerinden olan mesneviye bu çalışmada da rastlanmaktadır. *Fâ‘iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası*’nda daha önce iki adet

² Şairin mahlası tespit edilememiştir.

³ Şairin mahlası tespit edilememiştir

mesnevi tespit edilerek çalışılmıştır. Tarafımızca bu nazım şekliyle yazılmış 4 şiir daha tespit edilmiştir. Bunlardan ilkinin (FŞM. vr. 28a) mahlası tespit edilememiştir. İbrahim Paşa'nın tuğrası için yazılan 5 beyitlik bir manzumedir. FŞM'nin fihristinde kaside olarak geçmektedir ancak kafiye biçimi olarak mesnevi olduğu için bu bölümde değerlendirilmiştir:

Cenâb-ı âşaf İbrâhîm Paşa eyleyüp tevķîr

İder tuğrâ-yı sultân cihânı şevķıyla taķrîr (FŞM. vr. 28/2)

FŞM. vr. 192a'da mahlası tespit edilememiş 9 beyitlik mesnevi nazım şekliyle Damat İbrahim Paşa için yazılmış övgü türünde bir manzume bulunmaktadır. FŞM'de kaside başlığı ile kaydedilmiştir:

Luţfunđur ey âşaf-ı cihân-bân

Hem hâşına merhem-i Süleymân (FŞM. vr. 192/3)

Dergâhına itdim istinâdı

Red itme bu 'abd-i nâ-murâdı (FŞM. vr. 192/5)

Diğer şiir ise Vehbî'ye (FŞM. vr. 451a-460a) aittir. Sultan III. Ahmed için yazılmış olan sıhhat-nâme örneğidir. Kenan Bayram (2021) hazırladığı MESTAP tablosunda bu manzumeyi sekiz farklı kaside olarak değerlendirmiş olsa da vezin ve konu bütünlüğü bakımından düşünüldüğünde 305 beyitlik mesnevi nazım şekliyle yazılmış bir manzume olduğu görülecektir. Aynı durum şairin Hamit Dikmen (1991) tarafından hazırlanan *Dîvân* neşrinde de görülmektedir. Manzumenin aralarına konulan başlıklardan ötürü farklı şiirlermiş gibi düşünülmüş olduğu kanaatindeyiz. Betül Sinan Nizam (2020) da yayımlanan bir makalesinde mesnevi nazım şekliyle yazılmış tek manzume olduğundan bahsetmektedir.

1.6.2.1. Mesnevi Nazım Şekliyle Yazılan Arz-ı Hâl

Arz-ı hâl edebiyatımızda terim olarak bakıldığında şairin hâmiye/memdûha veya belli makamdaki kişilere içinde bulunduğu durumu arz ettiği, taleplerini ve şikayetlerini sıraladığı manzumelerdir. Edebiyat tarihimizde daha çok mensur şeklinde yazılan arz-ı hâllerin yanında divanlarda kaside, küçük mesnevi ve kıt'a gibi nazım şekilleriyle yazılmış manzum 'arz-ı hâller de bulunmaktadır (Yıldız, 2019, s.990).

FŞM'de (vr. 121b-123a) mahlasını tespit edemediğimiz bir şaire ait mesnevi nazım şekliyle yazılmış arz-ı hâl vardır. FŞM'nin fihrist bölümünde olmayan ve mecmuada herhangi bir başlık konulmamış olan bu manzumenin içeriğine bakıldığında mesnevi nazım şekliyle yazılan 46 beyitlik bir arz-ı hâl özelliği gösterdiği için bu bölümde yer verilmiştir. Kenan

Bayram (2021) MESTAP tablosunda şiirin Arapça tarih manzumesi olduğunu kaydetmiş olsa da şiirin sadece son beyti Arapçadır.

Şair arz-ı hâlinde öncelikle devlet büyüğüne hitap edip övgüsünü gerçekleştirdikten sonra arz-ı hâlini anlatmaya başladığını belirtmektedir:

Dil-i zârımda infi‘âlim var

Diñle luţf ile ‘arz-ı hâlim var (FŞM. vr. 122/7)

Şair bundan sonrasında gurbet yoluna düştüğünü, sır katipliği görevini yaptığını, diğer tarafından babasının ölüm haberini aldıktan sonra malın mülkün de kalmadığını hatta son kalan eşyaları bile gelen gidenin çaldığından bahseder:

Bu tarafda peder vefât itmiş

Mâ-melek hep telef olup gitmiş (FŞM. v. 122/10)

Evde bir köhne bûriyâ kalmış

Anı dahı gelen giden çalmış (FŞM. v. 122/11)

Eyledim çün diyârıma ric‘at

Rû-nümâ oldu çehre-i miñnet (FŞM. v. 122/12)

Şair bundan sonrasında memleketini de yeniden terk ettiğinden bahsederek Mısır’a gidip orada tezkirecilik yaptığını bahseder. Buradan da memleket özlemiyle yeniden Edirne’ye gelmiştir. Sonrasında kendisine biri yardım etmiş ve kethüda katipliği görevi verilmiştir. Buradaki görevinde gün yüzü görmediğinden ve oradan da azlolunduktan sonra yaşadığı sıkıntılı günlerden şikâyet etmiştir:

Baņa yâr u mu‘ayyen olup bir zât

Beni itdi vekîl-i mevķûfât (FŞM. vr. 122/19)

Kâtib-i kethüda olup nice gün

Görmedim sâyesinde hiç bir gün (FŞM. vr. 122/20)

‘Azl olundu o da ‘icâlet ile

Yine kaldım ğam u felâket ile (FŞM. vr. 122/21)

Mâ-melek gitdi hep ziyâde ile

Çalmışım kış gününde sâde ile (FŞM. vr. 122/22)

Şiirin bundan sonraki kısmında şair, İbrahim Paşa’ya dualarını dile getirerek arz-ı

hâline son verir:

Şadr-ı devletde ber-ķarār olasıñ

Burc-ı rif'atde imtidād olasıñ (FŞM. vr. 123/40)

Hak hatağan seni emîn itsün

İki 'âlemde kām-bîn itsün (FŞM. v. 123/41)

Daha önce FŞM üzerine yapılan çalışmada 4 adet arz-ı hâl tespit edilmiştir (Bayram, 2021, s.36). Bu çalışmayla sayı 5'e çıkmıştır.

1.6.3. Terķib-i Bend

Edebiyatımızda çok kullanılmış nazım şekillerinden biri olan terkib-i bend 8-20 mısralık bendlerin bir araya gelmesiyle oluşur. Bend sayıları genellikle 5-7 bend arasında değişse de 3 ve 4 bende kadar inen 17 bende kadar uzayan terkib-i bend örnekleri de görülmektedir (İpekten, 1994, s.101-102).

FŞM'de daha önce çalışılmış olan 10 terkib-i bend örneği bulunmaktadır. Çalışmamızda iki terkib-i bend örneğine daha rastlanmıştır. Abdî (Vaşşâf) (FŞM. vr.497a-499a) ve Sâlim (Trabzonî) (FŞM. vr. 623b-625a)'e aittir. İkisinin de FŞM'deki başlığı kaside olarak kayıtlara geçmiştir ancak şekil itibariyle terkib-i bend örneği olduğu için bu bölümde yer verilmiş, dipnotlarla da bu durum düzeltilmeye çalışılmıştır. Abdî, Sultan III. Ahmed için; Sâlim ise İbrahim Paşa için terkib-i bend yazmıştır. Sâlim'in terkib-i bendinin ilk bendi şu şekildedir:

- 1 Serde ol aşüfteniñ kim 'aşķ-ı şür-efzâsı var
Mâye-i ârâm-ı cân bir şüh-ı bî-pervâsı var
- 2 'Âlem itmez mi hased ol 'âşık-ı ser-bâze kim
Dil virüp bir dilbere dünyâdan istignâsı var
- 3 Şeh-levendim nergis-i mest-kede her bir ğâmzeniñ
Elde cām-ı 'işve belde tîğ-ı hûn palası var
- 4 Çeşminiñ seyr eyle bu 'icâz-ı sihr-âmîzini
Öldürürken 'âşıkın her lahzada ihyâsı var

- 5 Sīnesinde na‘l-i mihrenden nümāyāndır hele
Var ise bu māha gerdūnıñ dağı sevdāsı var
- 6 Yine devlet ile veliyyü’n-ni‘met bī-minnette
Kıpudan Paşa-yı kılzüm-i dāyeniñ helvāsı var
- 7 Virse lāyık hāk-i pāy-ı devlete īsār içün
Sālimiñ de böyle bir nazm-ı şafā-baḥşāsı var
- 8 Şā‘ir-i sāḥir iken medḥinde noḳşānın bilür
Māye-i ‘irfānı var memdūḥunuñ şānın bilür
(FŞM. vr. 623/1)

Bu tez çalışmasına dâhil edilen şair ve şairlerin tamamı ele alındığında toplamda 28 şairin 46 şiirine ulaşılmıştır. *Mecmua*’da daha önce çalışılmamış 40 kaside, 2 terkîb-i bend, 4 mesnevi tespit edilerek Latin harflerine aktarımı yapılmıştır.

Tez çalışmasına dâhil edilen kasidelerin beyit sayıları incelendiğinde en uzun kasidenin 82, en kısa kasidenin ise 8 beyit olmakla birlikte geneline bakıldığında beyit sayısının 23-57 arasında değiştiği görülmektedir. Mesnevi nazım şekliyle yazılan şiirlerin en çok 305, en az 5 beyit olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Çalışmasına Dâhil Edilen Nazım Şekilleri, Şairler ve Beyit/Bent Sayıları Tablosu

Nazım Şekli	Şiir Sayısı	Şairler	Varak Numarası	Beyit/Bent Sayısı
Kaside	40	‘Abdülgānī	FŞM. vr. 166b-167a	30
		Afvī	FŞM. vr. 281b-282b	34
		‘Āşım	FŞM. vr. 467b-468a	21
		Ebu’l-Es‘ād	FŞM. vr. 114b-115a	17
		Es‘ād	FŞM. vr. 587a-587b	21
		Feyzī	FŞM. vr.155b-157b	57
		Hālis	FŞM. vr. 69a-70a	22
		Hıfzī	FŞM. vr. 165a-166a	35
		Hilmī	FŞM. vr. 587b-588b	29
		İmām-ı Evvel	FŞM. vr. 492a	11

Kāmil	FŞM. vr. 140a-141b	41
Kātib	FŞM. vr. 70a-70b	15
Mektübī Kıpudan	FŞM. vr. 541a-543a	57
Paşa (Sālim)		
Muşīb	FŞM. vr. 58b-60a	16
Nebīh	FŞM. vr. 558a-558b	23
Nedīm	FŞM. vr. 629b	8
Rāsīm	FŞM. vr. 276a-277a	41
Rāşid	FŞM. vr. 73b-74b	35
Rāşid	FŞM. vr. 509a-509b	17
Reşīd	FŞM. vr. 168a-169a	29
Şāhib	FŞM. vr. 169b-170b	32
Şāhib	FŞM. vr. 283b-285a	43
Sālim	FŞM. vr. 335b-336b	27
Sāmī	FŞM. vr. 155b	8
Şākīr	FŞM. vr. 103a-103b	27
Şākīr	FŞM. vr. 144b-146a	57
Şākīr	FŞM. vr. 557b-558a	14
Şehdī	FŞM. vr. 115b-116a	15
Şehdī	FŞM. vr. 370b-371b	30
Ṭā'ib	FŞM. vr. 59b-60a	23
Vaşlī	FŞM. vr. 443b-444b	24
Vehbī	FŞM. vr. 285a-287b	82
Vehbī	FŞM. vr. 460a-461a	27
Vehbī	FŞM. vr. 524b-525a	14
Vehbī	FŞM. vr. 525a-526a	31
Vehbī	FŞM. vr. 620a-621b	39
? ⁴	FŞM. vr. 157b-158a	8
? ⁵	FŞM. vr. 485b-486a	15
? ⁶	FŞM. vr. 561a-561b	23

⁴ Şairin mahlası tespit edilememiştir

⁵ Şairin mahlası tespit edilememiştir

⁶ Şairin mahlası tespit edilememiştir

	?7	FŞM. vr. 564b-566a	39
	?8	FŞM. vr. 28a	5
Mesnevi	?9	FŞM. vr. 121b-123a	45
	?10	FŞM. vr. 192a-192b	9
	Vehbî	FŞM. vr. 451a-460a	305
Terkîb-i	Abdî (Vaşşâf)	FŞM. vr. 497a-499a	5
Bend	Sâlim (Trabzonî)	FŞM. vr. 623b-625a	5

1.7. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem¹¹

1. Her beyte sıra numarası verilmiştir.
2. Şiirlerin bulunduğu varak numaraları II. Bölüm’de dipnotlarda gösterilmiştir (FŞM. vr. 140b-141a gibi). III.Bölüm’de ise [] köşeli parantez içinde belirtilmiştir. [55b] gibi.
3. Mecmuadaki ayet ve hadisler *eğik* (italik) olarak yeni harflerle, Arapça-Farsça ifadeler eski harflerle yazılmıştır.
4. Vezinler şiirlerin başında belirtilmiştir (Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün).
5. FŞM’deki şiirlerden şairlerin ulaşılabilen dîvânlarında bulunanlar/bulunmayanlar dipnotlarda gösterilmiştir.
6. FŞM’deki şiirler mecmuadaki sırasıyla verilmiştir.
7. Daha önce FŞM üzerine yapılan çalışmalarda transkribe edilen şiirlerin ilk beyti, varsa mahlas beyti ve son beyti verilmiştir. Bu şiirlerin alıntılandığı çalışma belirtilmiştir.
8. FŞM’de başlığı yazılmayan şiirler için fihristteki başlık kullanılmıştır. Fihristte de başlık yoksa şairin ismi ve ilgili nazım şekli yazılarak başlık verilmiştir. (SĀMÎ/TĀRÎḤ) gibi. Şairlerin mahlası bold/(kalın) yazılmıştır.
9. *Mecmua*’daki yapım eki almış sözcükler ve birleşik kelimeler iki kelime arasına kısa çizgi (-) konularak yazılmıştır: nîgeh-bân, sitayiş-ger; ser-fürû gibi.
10. Farsça vâv-ı ma‘dûleler uzun “ā” dan önce konulan (˘) işareti ile gösterilmiştir: ḥ˘āce, ḥ˘ān gibi.

⁷ Şairin mahlası tespit edilememiştir

⁸ Şairin mahlası tespit edilememiştir

⁹ Şairin mahlası tespit edilememiştir

¹⁰ Şairin mahlası tespit edilememiştir

¹¹ Çalışmanın bu bölümünde Mehmet Fatih Köksal’ın *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori* adlı eserinden yararlanılmıştır (Köksal, 2017, s.43-45).

11. “ki ola” ve “ne ola” birleřtięinde dűřen vokal kesme iřareti kullanılarak yazılmıřtır (k’ola, n’ola gibi).

11. Anlam ve vezin gereęi yapılması gereken eklemeler ve metin tamirleri kűşeli parantez “[]” içinde gűsterilmiř ve dipnotta bu durum belirtilmiřtir: [hem] gibi. Eksik bırakılan yerler ise (...) iřaretiyle gűsterilmiřtir.

II. BÖLÜM

2. ÇEVİRİ YAZILI METİN

2.1. Kasideler

Tārīḥ-i Muşīb Çelebi

Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün

- 1 Ḥamdü’lillāh nev-‘arūs-ı gönçe-i pür-büy-ı şevk¹²
Ḥaclegāh-ı gülsitān-ı kâmdan oldu bed’id
- 2 Öyle esdi rûzigār-ı feyz-bār kim bu dem
Kıldı gülşen-zār dehri cümle pür-büy-ı ümîd
- 3 Meş‘al-i mihrin kocalsun başına nâ-kām-ı çarḥ
Pertev-i ḥurşîd luṭfundan kim olmuş müstefîd
- 4 Şimdi bir mihr-i kerem pertev tûlû‘ itdi ki çarḥ
Pertev-i cûdî kılupdur dîde-i nâsı sefîd
- 5 Maṭla‘-ı berceste-i dîvân-ı erkân-ı seḥâ
A‘ni İbrâhîm Paşa-yı sühân-dân u reşîd
- 6 Eyler istiḥzâr elbet dūr-bîn-i hemtâ
Her ne deñlü olsa şaḥş-ı maṭlabın andan ba‘îd
- 7 Gördü her yüzden münâsib tavır maḳbûl-i cihân
İtdi şâhenşâh-ı ‘âlem kendüye şıhr-ı vaḥîd
- 8 Mihr ü meh evc-i sa‘âdetde kırân itdi yine
Dediler gerd-i beyân su‘ûd ide Rab-ı mecîd

¹² FŞM. vr. 58b-59a

- 9 Āşafā merd-i ġarīb ü bī-kes ü bī-çāreyim
Nār-ı hasret derd-i ġayret itdi ben zārī ferīd
- 10 Eyle luṭfunla beni dil-şād ey merd-i güzīn
‘Ömrünjü devlet ile kılsun cenāb-ı Hāk mezīd
- 11 Nahl-i zātın ġülşen-i hıfzında maḥfūz eylesün
Cism-i a‘dānı nigūn itsün mişāl-i şāh-ı bīd
- 12 Şimdi meydān-ı suḥanda luṭfunu ümmīd idüp
Mışra‘-ı mevzūn ile itdim levendāne cerīd
- 13 Rāşid ü Vehbī ṭururken baḡa söz düşmez velī
Luṭfunı maġrūr olup itdim dü tārīḥ-i cedīd
- 14 İki muşarra‘ iki tārīḥ leb-ā-leb eyledim
‘Arz idüp bāb-ı felek-i māhiyete ḥamīd
- 15 Görmedim nā-kām dergāhında bir ehl-i velī
Yok zamānında ḥākīr illā **Muşīb**-i nā-ümīd
- 16 Şāha dāmād olduḡ İbrāhīm Paşa yümñ ile (1129)
Sūruḡu Hākḫ ‘āleme iḡbāl ile kılsun sa‘īd (1129)

Tā’ib/Ḳaşıde

- Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün
- 1 Hümā-yı evc-i rif‘at sāye-ġüster ehl-i irfāna¹³
Çekildi perdeler tāb-ı temūz-ı āteş-efşāna
- 2 Ḥarāb-ābād-ı ‘ālem ġülşen-ābād-ı şafādır kim
Ḳurulmuş ḥayme-i zerrīn ‘ālem ṭarf-ı ġülistāna

¹³ FŞM. vr. 59b-60a

- 3 Şüküfte-gonçe-i ümmîdler hâtırlar âsûde
Müheyyâdır bahâr-âyîn-i bezm-i kâm-cüyâna
- 4 Perîşân-hâtırân-ı derd ü miḥnet demdir eylese
Tebessümler neşât-ı tâzeden sürûr u ḥandâna
- 5 Şu ‘â-yı mihr-i luṭfun seyr idüp âgâz ider bir bir
Olanlar dâğ-ı ber-dil lâle-veş izhâr-ı buḥrâna
- 6 Perîşânî güheri bâd-ı luṭfun eyledi nâ-bûd
Nesîm itsün çemende müjdeler her sünbûlistâna
- 7 Vezîr-i zî-kerem ya ‘nî ki İbrâhîm Paşanın
Ziyâ-yı re’feti cür’et-fezâ ḥurşîd-i rahşâna
- 8 Bu nûr-ı feyz ile erbâb-ı ḥayret eylemez cüdâ
Şeb-i deycûr-ı ğamda ser-fürû şem ‘-i fûrûzâna
- 9 Tebâh itdi zıllâm-ı miḥneti ḥurşîd-i iḳbâlî
Görindi şubḥ-ı şādî dîde-i encüm-şümârâna
- 10 Degildir rîsmân zerbâf gerdün mâh ile ḥurşîd
Dizerler gevheri evşâf-ı pâkiñ seng-i mekâna
- 11 Der-i mecrâ-yı âb-ı cûd u iḥsân-kede sulṭânım
Şunulmuş kâse-i âb-ı ḥayât-ı tâze ‘atşâna
- 12 Şadefler eylemez nîsâna minnet şimdiden sonra
Cevâhir-pâşi-i destîñ yeter deryâ-yı ‘ummâna
- 13 Tehî destân-ı ‘âlem şöyle kim bezl-i mürüvvetden
Nigâh itmez görünce zîr-i pâ la ‘l-i bedaḥşâna
- 14 Şabâ ḥıdmet-güzâr-ı dergehiñdir şevḳ ile her dem

Şadā-yı şavletin iṣāl ider Īrān u Tūrāna

- 15 Süvār olduḡda esb-i bād-ı pāye pīş-gāhından
Degil Şīrān-ı şahrā-yı güher başlar girīzāna
- 16 İder ceyş-i ‘adūyī zīr-i pā dest urmasa bir dem
Rikābında olan ḡayyāleler şemşīr-i bürrāna
- 17 Midād u ḡāme āyāt-ı şıfātın şerḡden ‘āciz
Ḥadīs-i midḡatin ḡayret-fezādur ḡuş u zebāna
- 18 Zebān vaşfında ḡaşır līk aḡvāl-i perīşānī
Ġaraż-ı ‘arz cenāb-ı devletindir müstemendāna
- 19 Şeb-i tārik-i ḡamda aḡterī-i şu‘le-i ümmīd
Bedīd olmaz sehāb-ı derd ü ḡamdan çeşm-i ḡayrāne
- 20 Velī ebrū-yı luṡf-ı kām-kārın eylese īmā
İder her zerreyi hem-pāye māh u mihr-i raḡşāne
- 21 Olan bīmār-ı cevri dehr-i dār-dan-ı sitem-gerden
Kerem-kārā bilür kim (hem)-sitānındır şifāḡhāne
- 22 Du‘ā-yı devletin iḡlāş ile vird-i zebānımdır
Budur ancaḡ niyāzı rüz u şeb dergāh-ı yezdāne
- 23 Ola burc-ı sa‘ādet üzre **Tā’ib** aḡterī tā kim
Gele emri sūkūn seyyāre kān u çarḡ-ı gerdāne

Ḳaşıde-i Beççe

Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilün

- 1 Ey güzīn-i vüzerā şadr-ı ‘azām¹⁴

¹⁴ FŞM. vr. 69a-70a

Ey civān-baht u huceste fercām

- 2 Āfitāb süm-i semendine cebīn
Kılsa fersūde sezādır ikrām
- 3 Bilüp eksikligini dergehiçe
Rūymāl itse revā bedr-i tamām
- 4 Tā zemīn-būsuna yüz sürse maḥall
Leb-i taḳbīl-i edeble Behrām
- 5 Evcden Zühre-i şīrīn-elḥān
Dest-be-şeştār zer ü sīmīn bām
- 6 Şad sitāyişler ider Müşterīniñ
Hep benānında hezārān aḳlām
- 7 Resm ider levḥ-i sipihre yer yer
Biri vaşşāf u birisi ressām
- 8 Fer ü tevḳīr ile Mirrīḥ ü Zuḥal
Devletiñde seniñ ey yüce maḳām
- 9 Birisi ġāşye-i berdūş u biri
Bende-i ḥalka-be-güş iki ġulām
- 10 Ḥükmüne rāzı semend-i gerdūn
Tevsen-i çarḥ-ı felek emrine rām
- 11 Vaşf-ı cūduñla leyālī eşref
Zāt-ı pākiñle müşerref eyyām
- 12 Ey kerem-baḥş-ı ‘atā ḥāşşü’l-ḥāş
Ey nevāl-i ni‘amı baḥşış-i ‘ām

- 13 Ka'be bünyād-ı Hālīl Āzerdir
Dil naẓar-gāh-ı 'azīzi'l-'allām
- 14 Hīç ekber dirilir bir gönülı
Ele almalığa sādāt-ı kirām
- 15 Dil-nevāzī ele al hātırımı
El-meded irdi kemāle ālām
- 16 Sāki-i dehr-i sipihr-i dūndan
Benim ol cūr'a-keş-i zehr-āşām
- 17 Hāk-rīz itdi felek nāreste
Hal' idüp naḥl-i ümīdimden ḥām
- 18 Sa'y u gūşışimi çarḥ itdi behā
İrmedim maṭlaba ḳaldım nā-kām
- 19 Bende-i kemter emekdārım ben
Da'i-i **Hālīş**-i kem şubḥ ile şām
- 20 Serverā Hāzret-i İbrāhīme
Nār-ı Nemrūdı iden berd ü selām
- 21 Leheb-i ḥarb-ı 'adū-yı dīni
Āb-ı tīgıḳla idüp mülğa 'idām
- 22 Bula devriḳde cihān emniyyet
Devletiḳde ola āsūde enām

Kaşide-i Beççe¹⁵

- Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/Fā' ilün
- 1 Hāmdüli'llāh cümle 'ālem oldu meşrūru'l-fu'ād¹⁶
Müjdeler ey cān-ı nālān u dil-i hüzn i'tiyād
 - 2 Sūḫ-ı dehre gelmedi hengām revāc u bā-tehāc
Buldu bazār-ı cihān içre metā'-ı ğam kesād
 - 3 Ḳadr olup her leylimiz eyyāmımız 'īd-ı sa'īd
İki vechiyle bize kıldı kerem ḥayy u cevād
 - 4 Biri bu ḥāvf -ı 'adū şulḥ ile ref' oldu tamām
Bir de böyle dergeh-i vālāya itmek istinād
 - 5 Ya'ni İbrāhīm Paşa şadr-ı a'zam kim anıḡ
Emrine cümle milel cāndan iderler inḳıyād
 - 6 Ser-fürū iderdi fermānına nice kāfirān
Şulḥe raġbet eyledi 'ucbuyla eylerken 'inād
 - 7 Āşaf-ı aḥsen şiyem düstūr-ı zī-cūd u kerem
Naẓm-ı aḥvāl-i ümemde mālīk-i rüşd ü sedād
 - 8 Rāy-ı pāki oldu çünkim dīd-bān-ı mülk ü dīn
Budur ümmīdim Ḥudādan ref' ola şerr ü fesād
 - 9 Devletinde oldular ḥalk-ı cihān āsūde ḥāl
Nām-ı pākin ḥaşre dek 'ālem ider ḥayr ile yād
 - 10 Zātını ḥaḳ böyle bir şulhe muvaffīḳ eyledi
'Ömrünü daḡı ide devletle dā'im müstezād

¹⁵ Fihristteki başlıkta kaside olarak kaydedilse de içerik olarak tarih kasidesidir.

¹⁶ FŞM. v. 70a-70b

- 11 Bir kemîne kemteriñdir serverâ **Kâtib** kuluñ
Âsitâniñda şenâ-kârıñdır ol hâliş nihâd
- 12 Kapuña ‘arz-ı hüner itmek degildir maşşadı
Devletiñ da ‘îsi olduğunu inhâdır murâd
- 13 Dest-i lutfuñ itdi ‘âlemlere neşrini neşât
Bâb-ı faẓlıñda gürûh-ı müslimîn hâtır-küşâd
- 14 Toldu âfâka sürûr ü şadumânî ser-te-ser
Ėamdan âzâd oldu el-haqq sâkin-i cümle bilâd
- 15 Semm-i düşmen nola baş göstermese târihine
Şulh-ı İbrâhîm Paşa eyledi dünyâyı şâd

Târih-i Râşid Efendi Berây-ı Vilâdet-i Şehzâde Sulţân Bâyezîd

Müstef’ ilün/ Müstef’ ilün/ Müstef’ ilün/ Müstef’ ilün

- 1 Şâhen-şeh-i Dârâb-fer sulţân-ı İskender-siyer¹⁷
Şâh-ı şehân-ı baħr ü berr Dârâ-der-i çarħ-âsitân
- 2 Fermân-revâ-yı memleket şâhib-nizâm-ı şeş-cihet
Mesned-tırâz-ı salţanat ya ‘ni ĥudâvend-i cihân
- 3 Şâh-ı ĥümâyûn-tâc ü taħt Ĥân Aħmed-i ferħunde-baħt
Aħkâm-rân-ı nerm ü saħt şâhen-şeh-i Sencer-tüvân
- 4 Bir pâdişehdir bî-naẓîr pür-kâm olur bây ü fakîr
Aħvâl-i ‘âlemden ĥabîr hem pür-ĥired hem kârdân
- 5 Bir şîrdir kim mîşesi taħt ü ġazâdır pîşesi
Şâm ü seħer endîşesi tanzîm-i devletdir hemân

¹⁷ FŞM. vr. 73b-74b

- 6 Maḳṣūdı ta‘mīr-i bilād maṭlūbı terfih-i ‘ibād
Hem-vāre kārı ‘adl ü dād zıll-ı Hudā-yı müste‘ān
- 7 Pīrāyesi hıfz-ı ‘uhūd sermāyesi ifdāl-i cūd
Bilmez keremden özge sūd imsākden özge ziyān
- 8 Fikri bütün cūd ü seḫā endīşesi bezl ü ‘aṭā
Oldu keremde gūyiyā bir desti deryā biri kān
- 9 İster cihādın olduğun hep mülkün ābād olduğun
Kārı heme dād olduğun zulme olur zīnhār-h‘ān
- 10 Ma‘lūmdır cümle mülūk hīç kimde var böyle sülūk
Başlarsa vaşfa leng ü lūk ‘āciz alır kilik-i zebān
- 11 Bunda sitem maṭrūhdır bu cism-i mülke rūhdır
Gerçi bütün memdūhdır her ḫālde bu ḫanedān
- 12 Çün ahrına meydān virür ḫavfıyla zālīm cān virür
Dīne bu yüzden şān virür ol dāver-i gītīsītān
- 13 Çıksa daḫı meydānına āḫir düşer dāmānına
Teslīm olur fermānına olup ṭalebkār-ı emān
- 14 Dir emrine herkes belī irür neye olsa eli
Hem pādīşehdūr hem velī eyler kerāmetler ‘ıyān
- 15 Aḡa Hudāvend-i adīr tevḫīkin idüp dest-gīr
Buldu murād üzre vezīr re‘yinde oldu hem-‘inān
- 16 Çünkim mizāc-ı mülke gāḫ ba‘zı ‘avārız bula rāḫ
Lāzımdır olmak pādīşāḫ nabz-āgeh-i ḫükm-i zamān

- 17 Ahvāl-i sükkān-ı zemīn olmaz taḳallübden emīn
Olup havādiṣ der-kemīn gāhī çünīn ü geh çünān
- 18 Fikr iden esfāriḡ dūnūn gūṣ eylemez ḥaṣmın önün
Yād it Ḥudeybiyye günün gör ḥikmet-i şulḥü nihān
- 19 Görüp zamāniḡ ḥāletin fikr eyle āniḡ ḡāyetin
Ḳaṣd itdi kevniḡ rāḥatın bulsun diyü ‘ālem emān
- 20 Rūçḥān-ı şulḥa itdi cezm buldu sükūn tūfān-ı rezm
İtdiḡ de İstanbula ‘azm tekrār şād oldu cihān
- 21 İtmişdi ḥalkı bī-mecāl pey-der-pey endūh-ı kıtāl
Ref‘ oldu esbāb-ı cidāl buldu zamāne tāze cān
- 22 Gitdi göñüllerden kürüb şād oldu ser-tā-ser ḳulüb
Def‘ oldu ḡavḡā-yı ḥurüb yaḥṣīye yüz tutdu yamān
- 23 Geldi meserret günleri oldu cihān ḡamdan berī
Reṣḳ eylese vardır yiri ehl-i zemīne āsümān
- 24 İdüp felek de cevre şerm āṣār-ı saḥtī oldu nerm
Bāzār-ı şevḳ olmaḡla germ oldu emānı rāygān
- 25 Olup mu‘īn ol şāha Ḥaḳḳ virdi bu ahvāle nesak
Āyīne-i āfāka bak var mı küdüretten nişān
- 26 Ḳadrin bilüp ehl-i diliḡ miḳdārın anlar kāmiliḡ
Bir böyle şāh-ı ‘ādiliḡ gelmez ‘adīmi çok zamān
- 27 Herkes bu günde şād olur her neyse maḳṣūdun bulur
Rāṣid daḡi şimdi nolur olsa keremle kāmurān
- 28 Halk oldu pūr-şevḳ ü ḥubūr cem‘ oldu esbāb-ı sürūr

İtdi huşûşā kim zuhūr bir şevk-ı dīger nāgehān

29 Endūh idüp ref‘-i bisāt oldu cihān pūr-inbisāt
Gitdi keder geldi neşāt ğam itdi tebdīl-i mekān

30 Halk emn-i ğam-fersādadır esbāb-ı şevk āmādedir
Ammā viren şehzādedir çāk böyle şevk-ı bī-gerān

31 Şāh ülfet itse dād ile Mevlādan istimdād ile
Her zevk olur evlād ile dirlerdi bu söz buldu cān

32 Şulbından olup āşikār bir dāne dürr-i şāhvār
Oldu o necl-i bahtiyār manzūm-ı silk-i hüsrevān

33 Bir böyle ferzend-i necīb olmadı bir şāha naşīb
‘Ömrün füzūn itsün Mucīb virsün kemāl-i mecd ü şān

34 Hem ol hıdīv-i kāmīle ‘ömr-i beķā rüzī kıla
Şehzādesin dahı bile hıfz ide Rabb-i Müste‘ān

35 Düşdü bu bir ğarrā nüvīd tārīh-i mīlād-ı sa‘īd
Şehzāde Sultān Bāyezīd dünyāyı kıldı şādumān

Kaşıde-i ‘İdiyye¹⁸

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

1 Hilāl-i ‘īdi teşbīh eylemek ol māh-ı tābāna¹⁹
Sebebdır inhīrāf-ı ebrū-yı ğarrā-yı cānāne

2 Giyüp ‘İdiyye her gül-çehre çeşm-i bülbulü cāme
Cihān-ı köhneyi döndürdüler şahn-ı gülīstāne

¹⁸ Bu şiirin Nuran Altuner (1989) tarafından neşredilen *Sâfâî ve Tezkiresi*’nde Şâkir’e ait olduğu kaydedilmiştir. Şâkir’in Seyhan Yıldız (2002) tarafından hazırlanan *Dîvân* neşrinde bu şiir bulunmamaktadır.

¹⁹ FŞM. vr. 103a-103b

- 3 Hevâ-yı dil-güşâ-yı nâz u 'işveyle şalınsınlar
Sehî-kadler temâşâ-gâh-ı 'îd içre levend-âne
- 4 Ağız miski şunup birbirini öpsün şeker-lebler
Huşûş-ı bâl ile gelsün halâvet hayl-i hûbâna
- 5 Kenârında olur her sağarıñ bir mâh-ı nev peydâ
Neşât-ı 'îd ile mestâne dilber çekse peymâne
- 6 Süvâr oldukça hûbân rûzigâra hüküm ider güyâ
Dönüp her tahte-i dülâb bir taht-ı Süleymâna
- 7 Yeter bâlâ-yı kürsî-i riyâda vâ'iz-i müksir
Kıyâmetler kıopardı taşlar atdı ehl-i 'irfâna
- 8 O da yılda bir ancak dinledir nitsün maqâlâtın
Bulup ağzı mühürli bir nice dem-beste hayrâna
- 9 Kudüm-ı 'îd-i uşûl şûfiyânî çekdi zencîre
Erişdi nevbet-i devr-i revân-ı câm-ı rindâna
- 10 Ne mümkün eylemek 'îd-i şerîfîñ fazlını ihşâ
Ne kâbildir duhûl-i vaşf-ı kadri hadd-i imkâna
- 11 Yetişmez mi şeref-halk-ı cihâna cümleden efzûn
Sebebdır hâk-bûs âşaf-ı devrân-ı zî-şâna
- 12 Ne âşaf âşaf-ı devrân-ı zî-şân-ı kerem-pîşe
Du'â-yı devleti farz-ı ehemdir ehl-i imâna
- 13 Vezîr-i a'zam İbrâhîm Paşa kim Hudâ zâtın
Sebeb kıldı nizâm u intizâm kân-ı imkâna
- 14 Nizâmü'l-mülk-i evvel pîş-i idrâkinde sâbitdir

Müraccahdır ‘ulüvv-i qadr ile cümle hıdīvāne

15 Gedā-yı kāse-ber-kef-i rūḥ-ı Faḫl u Ca‘fer u Ḥātem
Ḥikāyāt-ı selef oldu fütāde ṭāḳ-ı nisyāna

16 Ḳudūm-ı meymenet melzūm-ı ‘īd-i ekber-i ‘ālem
Ẓuhūr-ı rūze-dārān-ı ğama ifṭār-ı şāhāne

17 Cihānı kıldı hep feyḫ-āşinā-yı ni‘met-i şādī
Zamān-ı devletinde buḫl ü imsāk oldu bī-gāne

18 Ṭabīb-i ḥāzıḳ nabḫ-āşinā-yı re‘y-i mümtāzı
Ḥakīm-āne devā-sāzı kılup muḫtell-mizācāna

19 Be-hem peyvest olup tevḫ-ı Mevlā birle tedbīri
Güzel ta‘biyyet itdi sünnet-i maḫbūb-ı Yezdāna

20 Mükāfāt u ecūr-ı dünyā vü uḳbā muḳarrerdir
Ki ihlāş u şadāḳatle sezādır ‘avn-i Subḫāna

21 Vezīrān bir müretteb sübhādır lülü-yi lālādan
İmāmedir o tesbīḫe vücūd-ı şadr-i yekdāne

22 Ne ḳabil-i vaşfının binde birini eylemek imlā
Ne mümkün medḫ idüp arz-ı hüner kılmak o zī-şāna

23 Ḳaşıde nazm idüp vaşf eylemek ‘ayniyle ol zātı
Bir içim şu nişār itmek gibidir baḫr-i ‘ummāna

24 Cenāb-ı Ḥaḳ Te‘ālā şāhid-i rāz-ı derūnumdur
Du‘ā-yı devletinden olmadım bir laḫza bī-gāne

25 Velī her bir ser-i müyum tenümde şad zebān olsa
Yine ḳābil degil taḫdīs-i ni‘met Rabb-i raḫmāna

- 26 Şabāh-ı haşre dek söndürmesün Hâk meş'al-i bahtın
Olunca şem'-i şu'le-tâb-ı 'îde rûze pervâne
- 27 Günün 'îd-i şa'îd ü gecesin Qadr eyleyüp Mevlâ
Hitâm-ı devre dek pîrâye kılsun şadr-ı dîvâne

Velehü

- Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün
- 1 Hoş ey kilik-i i'câz-ı âşinâ-yı sıhr-i pîrâye²⁰
Şenâhân olmağa sa'y it cenâb-ı şadr-ı a'lâya
- 2 Şenâ-yı bî-girâna hil'at-i semmûr çesbândır
Cenâb-ı şadr-ı 'âlî himmet-i İbrâhîm Paşaya
- 3 Vezîr-i pür-himem ki yek-nigâh-ı lutfi kâfidir
Şikeste-bâl olan erbâb-ı 'ilm ü nazm u inşâya
- 4 O zât-ı bî-'adîliñ rûtbe-i 'aqlına şâhiddir
Nigâh-ı lutfi mebzûl olması i'lâ vü ednâya
- 5 Kederden kalmadı yek-zerre yümn-i 'adl u dâd ile
Mümâşil oldu rû-yı arz-ı mirât-i mücellâya
- 6 'Adû-yı dîn ile şulh u şalâha râğîb olmadan
Murâdî bahş-ı râhat sâkinân-ı dâr-ı dünyâya
- 7 Bi-hamdi'llâh bu müşkil dest-i tedbîr ile hall oldu
Teraqqub üzrelerdi cümle 'âlem lutf-ı Mevlâya
- 8 (...) sâz bağ-ı 'ilm ü dâniş olmada dâ'im
Hevâ-yı lutfu gâlibdir nesem-i rûh-bahşâyâ

²⁰ FŞM. vr. 114b-115a

- 9 Ğam-ı iflâsdan kurtuldu herkes devr-i cūdında
Yeter ümmîd-i luṭfî tâcir-i âmâle sermāye
- 10 İrişmez kâh-ı istiğnâsına ol şadr-ı pür-cūduṅ
Ne deṅlü eylese pervâz-ı ‘anḳâ semt-i vâlāya
- 11 Nigāh-ı iltifâtı ber-ter eyler rütbemi āḫir
Konar elbet bu naḥl-i ‘ilme ol murğ-ı semā-sāye
- 12 Kābül it dest-i luṭfuṅla bu nazm-ı nā-be-sāmānım
Degildir ḥāk-pā-yı ‘izze şālih gerçi ihdāya
- 13 Elem varmaz ğam u ḥasretle kilik-i nağme-perdāza
Ne kābil bende kudret şimdi cem ‘-i lafz u ma ‘nāya
- 14 Görenler pîç ü tâbım bed-gümāniden kıyās eyler
Hevā-yı turre-i cānān ile uğradı sevdāya
- 15 Revā mı bu du ‘ā-gūyuṅ kıla pes-mande-i aḳrān
Zamān-ı devletiṅde ey vezîr-i cūd-ı pîrāye
- 16 Beni de sâ’ir erbāb-ı hūner-veş şādumān eyle
Benim de kudretim vardır biraz elfāz-ı bî-cāya
- 17 Hemîşe mihr-i zātı lem ‘a perdāz-ı cihān olsun
Ziyā-baḥş ola tâ ḥūrşîd-i rûy-ı saṭḥ-ı ğarrāya

Ḳasīde-i Beççe-i Şehdî²¹ Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i Şadr-ı Ālî

Mef‘ûlü/Mefā‘ilü/Mefā‘ilü/Fe‘ûlün

- 1 Dest-i kerem ü cūduṅ eyā āşaf-ı devrān²²
Baḥş itmededir ‘āleme ki cāh u geh iḥsān

²¹ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır ancak beyit farklılıkları vardır (Bayındır, 2008).

²² FŞM. vr. 115b-116a

- 2 Çok görmüşem ihsân-ı zer-efşân-ı 'atâñı
Demdir idesin gonca-i ümmîdimi ḥandân
- 3 İncâz idüp va'de kerîmâ kerem eyle
Kıl bendeni lûṭfuñla yine ḥ'âce-i dîvân
- 4 Tâ ki ola dem-beste şikeste-ney-i ḥâmem
İ'câz-ı Mesîḥa-deme olsa nola şâyân
- 5 Vâbeste idi feyz-i bahâra gül-i ḥ'âhiş
Anıçün ider bülbül-i dil nâliş ü efğân
- 6 Nışf-ı meh-i Şa'bânda tecdîd-i berâtım
Olsa n'ola 'itâ-yı rû'ûsuyla nümâyân
- 7 Kâdre irişüp 'îd ideyim yohsa o demde
Ġam-nâk helâk ide beni ġayret-i akrân
- 8 Oldukda meh-i rûze gelû-gîr-i dehen-düz
Lâzım gelür esbâb-ı me'âş ânda fîrâvân
- 9 Pâ-mâl idüp serzeniş itmekde o ânı
Her biri zehir-ḥand ile ider beni giryân
- 10 Var mı daḥı bir çâre ider zaḥm-ı derûna
Sensin idecek derd-i dil-i 'âleme dermân
- 11 Luṭf eyle dirîġ eyleme sultânım efendim
Çün 'âlem-i pîrîde saḡa oldu senâ-ḥ'ân
- 12 Raḥm eyleyicek **Şehdi**-i nâ-kâma bu demde
Destînde kâlem zîr-i lebiñde daḥı fermân

- 13 Allāh ḥaṭālardan emīn ide vücūdın
Göstermeye dünyāda saṇa rencīş aḥirān
- 14 Ḥatem-be-kef-i şadr-ı vezāretde dem-ā-dem
Manzūr-ı nigāh-ı şeh-i ‘ālem kıla her ān
- 15 Her rūzını ‘īd ide seniḡ her şebiniḡ kadr
Her müşkiliḡi Ḥazret-i Ḥaḡ eylesün āsān

Kāmil/Tārīḡ

- Mef‘ūlü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün
- 1 Cem-cāh-ı bā-kemāl-i şehenşāh-ı bī-hemāl²³
Ebr-i ‘aṭā nevāl-i şeh-i ‘āṭıfet maşīr
- 2 Dādār-ı ehl-i ḥaḡ u cihān dāver-i eḥaḡ
Dīndār-ı muṭlaḡ edra‘-i şāhān-ı dād-gīr
- 3 Dürr-i yem-i kerem güher-i kān-ı mekremet
Mihr-i sipihr-i cūd-ı ḥıdīv felek-i serīr
- 4 Sultān-ı ‘ālem Aḥmed-i Ġāzī-i pūr-himem
Şemşer-i fetḡ ü şīr-i neyistān-ı dār u gīr
- 5 Bī-şek ü reyb-i maẓhar-ı tevfiḡ u luṭfdur
Dā‘im mü‘eyyid itmiş anı İzid-i naşīr
- 6 Ehl-i ḥaḡīḡat olduḡu k’ol şems-i fī’l-nehār
Şāhib-kerāmet ide ki ḥod çün meh-i münīr
- 7 Ez-cümle bir vezīre muvaffaḡdır ol ḥıdīv
Kim çeşm-i dehr görmedi hīç öyle bir müşīr

²³ FŞM. vr. 140a-141b

- 8 Hāl-āşinā me'āl-i şinās ehl-i tab'-ı pāk
Rūşen-nihād u şāf güher āyīne-i zāmīr
- 9 Hem-nām-ı cedd-i ḥazret-i sultān-ı enbiyā
Şadr-ı vaķūr-ı kudret-i ḳalb-i civān u pīr
- 10 Āgāh-ı dil hūner-ver-i 'āķıl daķīķa-dān
Dehriñ ḥafī celī bütün ahvāline ḥabīr
- 11 'Ahdinde buldu dehr-i nizām-ı tamāmını
Devrinde dutdu gerdiş-i nā-sāzdan müdür
- 12 Mi'mār-ı re'yi eyledi ābād 'ālemi
Hiç ḳalmadı ḥarāb meger çeşm-i neşve sīr
- 13 Pāk eyledi cihānı ğubār-ı melālden
Sildi süpürdü fitne vü şūrı idüp baḥīr
- 14 'İlā-i dīn ü devlete maşrūf-ı himmeti
Cem'-i ḥazīnede nigeh-i diķķati başīr
- 15 Mīrīmi zabt u rabṭa ne rütbe-i mecd ise
Kendi ḥazīnesin o ḳadar bezl ider keşīr
- 16 Ḥaķ bu ki itdi herkese ḥaddince luṭf u cūd
Yok görmemiş seḥā vü 'aṭāsın gedā vü mīr
- 17 Ḥatm oldu zātı ile kemāl ü hūner hemān
Her sırr-ı ser-be-mühr çıkar naķş-ı fi'l-zāmīr
- 18 Her ma'rifetde var yed-i tūlāsı bā-ḥuşuş
Olmaz tūfeng atmada kimse aṭa nazīr
- 19 İ'cāz-ı rütbesinde nişānlar odur müdām

İkrār ider kemālini hep aşğar u kebīr

- 20 Urmuşdu bundan aḳdem egerçi seçe nişān
Her biri hayret-āver-i ‘aḳl u civān ü pīr
- 21 Bu cümleden musanna‘ vü ağreb göründü kim
Sāhil-serāy-ı vālide sultāndan ol müşīr
- 22 Bahriñ öbür yaḳasına dikdirdi bir sebū
Gūyā niyāz-ı desti girībānda bir esīr
- 23 Toldurdular şu ile leb-ā-leb derūnını
Ḥāk-i helāke düşmeye tā teşne ol ḳaşīr
- 24 Dūr idi ol ḳadar ki göz irmezdi gūyā
Ḳonmuşdu bir nihāle hemān peşşe-i şağīr
- 25 Ol demde bir tūfengi olup yūmn ü ‘izz ile
Dest-i kerem-feşānına ol şafder-i dilīr
- 26 Cüz’ī nişānlayup aḳa bir āteş eyledi
Urdı hemān meyānına çık bī-firāz vezīr
- 27 ‘Aks oldu asumāna bu emr-i ġarīb-i naḳş
Taḥrīr ḳıldı şafḥa-i mūhre debīr-i tūr
- 28 ‘Ayyūḳa çıḳdı ġulġul-i ġulbāng āferīn
Taḥsīne nesr-i ṭā’ir o dem ördü bir şafīr
- 29 Kim çatlayup yavuz nazarları a‘dā-yı ḳadriniñ²⁴
Hem-vāre çeşm-i baḥtı o şadıñ ola ḳarīr

²⁴ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

- 30 Hem dehşet aldı seyr ü temāşā idenleri
Kim olmadı bu āna dek öyle hüner şehīr
- 31 Şeytān kulağına ola kurşun ki hāsidi
Hayretle saçma söyledi kulbu olup sa‘īr
- 32 Vaḳ‘ada niçe vech ile hayret virir bu kim
İtmez huzūr-ı hātıra bu san‘at-ı haṭīr
- 33 Meşhūrdur topuñ bile deryā-yı kesr-i hüzn
Kanda kalur tūfeng huşūşā öle şagīr
- 34 Haḳḳā ki bu kerāmete dā‘ir bir emrdir
‘Ārif olur bu sırr-ı ‘acībe faḳaṭ habīr
- 35 Top menzili deñiz aşırı desti ki ura
‘Aḳla gelür bu vehleten evlāda pek ‘asīr
- 36 Urup dile sebūyı çıḳup gide dā‘imī
Şuyu dökülmeye yıkılup olmaya kesīr
- 37 Yokdur nazarı var diyen eyler durūğ-ı maḥz
Taḳrīr-i vaşf-ı pākine olur zebān ḳaşīr
- 38 Sulṭān-ı dīn penāh ile şadr-ı mükەرremi
Ekdārdan selīm ide ol hāfız-ı ḳadīr
- 39 Hem-vāre ola ‘ömr ile devletleri füzūn
A‘dā-yı dīn ü devlet olup küşte vü esīr
- 40 Gūş eyleyince söyledim ol demde **Kāmīlā**
Bir beyt-i pāk ile iki ṭārīḥ-i dil pezīr
- 41 Top menziline dikdirüp ol dem tūfeng ile

Urdu sebūyı deldi deñiz aşırnı vezīr

**Kaşide-i Hüseyin Beg Berāy-ı Şihhat-Yāften Şehen-Şāh-ı Mu‘azzam Hazret-i
Sultān Ahmed Halledu’llāhu Mülkehu²⁵**

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- 1 Bir yere geldi iki rüz-ı sa‘ādet encām²⁶
Birisı şihhat-ı şāhī birisi ‘īd-ı şıyām
- 2 Bir ufukdan leme‘ān eyledi hūrşīd ü kamer
Ya‘ni birden iki nūr oldu ziyā-bağş-ı enām
- 3 Müjde şad müjde müdāvāt-ı hekīm-i muṭlaḳ
Virdi şāhen-şeh-i ‘ālī şiyem-i şihhat-ı tām
- 4 Müjde hūrşīd-i celī pertev-i şevḳ ü şādī
Şeb-i deycūr-ı melāletden idüp ref‘-i zılām
- 5 ‘Ālemi eyledi müstağraḳ envār-ı neşāt
Günü toḡdu yine ‘īd eylesün ehl-i islām
- 6 Virdi her kūşesi bu mülkef-i ‘ādı u dādın
Baykara bezmi ile meclis-i Cemden peygām
- 7 Baykara bezmi ile meclis-i Cem ḳande ḳalır
Reşḳ-i ‘adn oldu bu ferḥunde dem-i şevḳ encām
- 8 Rūzedārānı yaḳup tābiş-i ḥammāmī elem
Gūyiyā kıldı felek sūz-ı temūzı i‘lām
- 9 Bu ḥarāret nic’ olur tāb-ı temūza teşbīh
Bir midir āteş-i ḥummā ile tāb-ı ḥammām

²⁵ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Yıldız, 2002).

²⁶ FŞM. vr. 144b-146a

- 10 Luṭfu var ola hele sākī-i çarḥıñ itdi
Bir tehī sāğar ile def‘-i ḥumār-ı ālām
- 11 Tāze cān buldu cihān oldu yeñiden iḥyā
Ne ‘aceb zevk ü sürür ile geçerse eyyām
- 12 Müjde-bād ile oḡunsun diyü şıḥḥat-nāme
Zühre çengiyle gelip eyledi ta‘yīn-i maḡam
- 13 Büzürg u küçük idüp evc-i meserretde nevā
Kıldılar nağme-i şehnāzı cihāna ifhām
- 14 Virdi efsürde iken ḡalīb-ı dünyāya ḡayāt
Şıḥḥat-i pādīşeh-i ‘ālem ü zıll-ı ‘allām
- 15 Nice şeh lü‘lū-i şehvār-ı muḡīṭ-i iḥsān
Nice şeh gevher-i yekdāne-i kām-ı in‘ām
- 16 O şehiñ ḡülşen-i evşāf-ı ḡümāyūnunda
Bülbül-i ḡāme olur böyle nevā-senc-i maḡām
- 17 Kāfdan kāfa şehen-şāh-ı Sikender Dārāt
Şarḡdan ḡarba deḡin pādīşeh-i şāḡib-nām
- 18 Şeref-i silsile-i pūr-şeref-i ḡāḡānī
Şeh-i ḡūrşīd ‘ālem-i dāver-i seyyāre ḡulām
- 19 Merkez-i dā‘ire-i devlet-i ‘Osmāniyye
Ḳuṭb-ı dīn muḡyī-i ervāḡ-ı ḡavākīn-i ‘kirām
- 20 Āftāb-ı felek-i şevket ü māḡ-ı azamet
Nūr-ı raḡşende-i gerdūn-ı kerāmet encām

- 21 Sebeb-i rāḥat-ı erbāb-ı kulüb-ı ‘ālem
Cān-ı ser-cümle-i ecsād u revān-ı ecsām
- 22 Rūḥ-ı ebdān-ı cihān Ḥazret-i Sultān Aḥmed
Kuvvet-i kalb-i enām pādişeh-i şāhib-nām
- 23 Rütbe-i şānını ol pādişeh-i zī-şānıñ
Nice mümkin ki ḥayāl ide ‘uḳūl u ifhām
- 24 Nā-resādır şıfat-ı hūşına hūş-ı ‘uḳalā
Güneḥ-i mahiyet idrākine ermez evhām
- 25 El kavuşmuş Zūḥal ol pādişeh-i zī-şānıñ
Der-i vālāterine oldu siyeh-cürde gulām
- 26 Böyle bir pādişeh-i ‘ādil-i şāhib-himemiñ
Kim ki gördüm der ise mişlin eder ḥalt-ı ḳelām
- 27 İşte tārlıḥ-i selef gitmeyelim yabāna
Cümleñiñ müşkilini ḥal ider āsar-ı fiḥām
- 28 Böyle bir baḥr-i kerem gibi kimiñ bulmuşdur
Keşt-i baḥt-ı hümāyūnı muvāfıḳ eyyām
- 29 Yā ‘aceb ḳanğı şehiñ böyle muvāfıḳ āşaf
Mülket ü devletine virdi şadāḳatla nızām
- 30 Öyle āşaf ki seniñ sıḥḥatiñe emvālin
Eyledi ḥayır du‘ā celbine bezl-i in‘ām
- 31 Genc-i Ḳārūn ile iksīre olaydı mālīk
Şüphesiz anları da eyler idi baḥşış-i ‘ām
- 32 Genc ü iksīr degil cānını itmesin dirīḡ

Tek seni sağ u esen ide hakīm-i ‘allām

33 Bā-ḥuşûş eyledi tatyīb-i kulüb-ı ‘ulemā
Şihhahatın şükrüne ‘îd eyledi şeyhü’l-islām

34 Dāverā dādger-i āhir ü encüm-i sipehā
Ey şeh-i ‘ālem ü ey faḥr-ı selāṭın-ı kirām

35 Hikmete kılmağla ṭab‘-ı şerīfın bīmār
Kadriñi Ḥazret-i Ḥakḳ eyledi ḥalka i ‘lām

36 Vakt-i iftardaki lezzet olup telhī-i ğam
Bezî olundu ramazāna marazān-ı allām

37 Oldu ḥurmā-yı Medīne yerine sebbābe
Ḥayret eyle dehen-i ‘āleme bir meyve-i ḥām

38 Ḥamdüli’llāh eşer-i edviye-i rūḥānī
Oldu cismāni müdāvāt ile şehd-i bādām

39 Olup āyāt-ı şifā zıkr-i zebān-ı sü‘edā
İtdiler şihhahatıñe ḥayr-ı du‘ā ḥaş ile ‘ām

40 Nice itmeyelim kalmadı maḥrūm-ı recā
Der-i Mevlāda kabūl oldu münācāt-ı enām

41 Cān-ı ‘ālemsin eyā pādişeh-i ‘ālī-şān
Ḥakḳ vücūduñu ḥaṭālardan emīn ide müdām

42 Faḥr ider zāt-ı şeref-baḥşın ile ḥalk-ı cihān
Ya‘ni sen rūḥusun ‘ālem saña olmuş ecsām

43 Rūḥ-ı ‘ālem olucaḳ ‘arızadan āzürde
Tende rāḥat mı kalır cānda şafā dilde kıvām

- 44 Cānı her vech ile geldi yerine dünyānıñ
Yüzünü görmege eyle ey şeh-i hūrşīd gulām
- 45 Müjde-i sıhhatiñe cānım iderdim kurbān
Olmasa mevsim-i ‘adlinde eger hūn-ı harām
- 46 Kurta-ı gūşım olunca haber-i ‘āfiyetiñ
Şāhidimdir benim ey şāh-ı Hudā-yı ‘allām
- 47 Secde-i şükre idüp vaż‘-ı cebīn-i ihlās
Eyledim hamd-i Firāvān Hudāya ikdām
- 48 Kıldı bir lahzada şādī vü küdüret tahvīl
Handeye viridi hemān girye rızasıyla maķām
- 49 Müjde-i sıhhatiñe sūr-ı hümāyūn şāyāñ
Sıhhatiñ ile cihān eyledi sūr u bayrām
- 50 Yeter ey hāme-i ‘arz-ı ğaraż-ı ‘ubūdiyyet ise
İrdi hengām-ı du‘ā eyleme taṭvīl-i kelām
- 51 Gülşen-i medḥ-i hümāyūn-ı şehen-şāhīde
Ṭotalım bülbul imişsin yetişir kıl ārām
- 52 Ṭab‘-ı nāzikter olup berg-i gül-i cennetden
Ol gül-i pāke henüz irmiş iken berü tamām
- 53 Şebnem-efşāmī-i evşāf-ı hümāyūn eyle
Virme sıklet yetişir buldu kaşīden encām
- 54 Vaşfınıñ biñde biri kābil-i takrīr olmaz
Bir ayağ üzre eger biñ söze itsek ikdām

- 55 'Ömrünü eyleye Nūḥ 'ömri kadar Ḥakk mümted
Şevket ü devletini dā'im idüp Rabb-i enām
- 56 İrmeyüp gülşen-i iclāline āsīb-i ḥazān
Naḥl-i iḳbāli ola 'ar'ar-ı gülzār-ı devām
- 57 Şiḥḥat u 'āfiyet ü ma'dilet ü şevket ile
Her gününḡ Ḥazret-i Ḥaḳḳ eyleye sūr u bayrām

Sāmī/Tārīḥ²⁷

- Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün
- 1 Vezīr-i a'zam-ı sulṭān-ı 'adl endīşe Aḥmed Ḥan²⁸
Cihān-ı feyz-cūd u himmet İbrāhīm Paşadan
- 2 Bu resme şadır oldu luṭf-i feyzā feyz-i fermān kim
Aḳıtdı gevher-i āb-ı ḥayātı seng-i ḥārādan
- 3 Degil mi maḥẓ-ı tevaffuḳ Ḥudā bu menba'-ı şāfiḡ
Füzün pīrāmeninde teşne diller mevc-i deryādan
- 4 Sebīl isminde bir altun ḳafesdir şān-ı nādīde
Şadā-yı ābı ḥoşdur bülbulān-ı nağme-pīrādan
- 5 Zemīne cennetiḡ bir ḳıṭ'asın indirdi ya Rıdvān
Ya Kevşer oldu 'aks āyine-i ḳarḥ-ı muşaffādan
- 6 Ne zībā-güster-i şūr ṭavr-ı ma'sūḳanesin diller
Misāl-i dīde-i 'uşşāḳ seyr olmaz temāşādan
- 7 Vücūd-ı şāḥibin Allāh ḥaṭāsız eyleyüp dā'im
Zamān-ı ḥaşre dek devr itmesün şadr-ı mu'allādan

²⁷ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmamaktadır (Kahramanoğlu, 1995).

²⁸ FŞM. vr.155b

- 8 Oğur tārīhini her bir gelen ‘atşāna dir **Şāmī**
Buyur āb iç sebīl-i āşaf İbrāhīm Paşadan

**Tārīh ü Kaşīde vü ‘Arz-ı Hāl Feyzī Çelebi Bedr-gāh ‘Ālem-penāh Şadr-ı
‘Ālī²⁹**

Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün

- 1 Hābbezā hengām-ı şādī nağme zāfer hānde dem³⁰
İyş u şādī itdi ser-tā-ser hümāyı muğtenem
- 2 Çıkdı āfāka nevā-yı nāy-ı āheng serdür
Dikdi bārū-yı hışār-ı şevke rāmişger ‘ālem
- 3 Germ olup bāzār-ı kālā-yı neşāt u inbisāt
Oldu cins-i ğam metā‘-ı bender-i mülk-i ‘ādem
- 4 Gülşen itdi ‘ālemi yer yer bahār-ı inşirāh
Muṭrib-i sūr oldu güyā bülbul-i zībā nağam
- 5 Tıtdı dünyāyı şadā-yı ṭabl u gūş-ı şevk-ı sūr
Gūş-ı çarḥa dem dem-i neḳḳāreler virdi şamem
- 6 Eyledi ṭarḥ bir segāh-ı ṭarrab-ı gönlümce çoḥ
Oldu envār-ı meserretle cihān reşk-i İrem
- 7 Nice şādān olmasun ‘ālemde sultān-ı cihān
İntizām-ı devlet ü denī idüp emr-i ümem
- 8 Şadr-ı a‘zam itdi sen zāt-ı şerīfī kim ider
Kefş-i pākiñ tāc-ı zīverin başa Cemşīd ü Cem
- 9 ‘Ömrün efzūn emre Hāḳ şāhen-şehen kim zātıñı

²⁹ FŞM’nin fihrist bölümünde kaside başlığıyla verilmiş olsa da bir tarih manzumesidir.

³⁰ FŞM. vr. 155b-157b

İtdi iclāl ile hem dāmād hem şadr-ı kerem

- 10 Sensin ol dādar-ı a‘zam kim seniñ gibi henüz
Görmedi şadr-ı vezāret zāt-ı memdūhū’ş-şiyem
- 11 Kuvvet-i bāzū-yı re’yiñ virdi āfāka nızām
‘Add idüp tedbīr-i emn-i ‘ālemi emr-i ehem
- 12 Emn-i ‘ālem şöyle kim dādı bidādı eylemiş
H‘ābıña şahrāları şimdi ğazālan-ı harem
- 13 Virdi feyz-i imtizāc ezdāda ‘adliñ ol kadar
Süd qarındaşı geçer birbirine zı’b ü ğanem
- 14 Māye-dār-ı intizāmısın nızām-ı ‘ālemin
K’eyledi devriñde āsāyiş cihānı muğtenem
- 15 Hadd ü ‘add yok luṭfuña nā-ķābil-i ta‘dāddur
Girmemişdir defter-i ihsānıña harf-i raķam
- 16 Reşk-i hātem bir seḥīn kim saña nām-ı seḥā
Serfirāzān-ı seḥāvet içre olmuşdur ‘ālem
- 17 Mihre dāğ-endāz-ı reşk olmaķda mihr-i re’fetiñ
Oldu maḥbūb-ı yed-i deryā-nevāliñ cū-yı yemm
- 18 Sensin ol ārāyiş-i cūd u seḥā vü mekremet
Āfitāb-ı dest-i ihsānıñla fahr eyler kerem
- 19 Nām-ı Keykāvusı itdirdi ferāmūş ‘āleme
Maṭbaḥ-ı cūdıñda h‘ān-ı vefret ü bezl-i ni‘am
- 20 Vezir-i a‘zam-ı sultān-ı ‘adl-endīşe Emir Hān

Cihân-ı feyz-i cûd u himmet İbrâhîm Paşaya³¹

- 41 İtme rîzân kıatresin dünyâyı eyler nem-nâk
Ğayretimden ben teħarrüc itdigim zehr ü elem
- 42 Çekdigim cevri-i sitâre ğam degil şimden girü
Gerdiş-i gerdün ider devri-i telâfî dem-be-dem
- 43 Oldu zîrâ tîlî'im bîdâr-ı rûşen-aħterim
Kalmadı ħâtırdâ zerre vehm ğam-ı endüh hemm
- 44 'Ādet-i sūr-ı ħıtândır bende-i dîrîneyi
Ser-be-ser âzâd ider şükrâne erbâb-ı kerem
- 45 Āşafâ şadrâ ħıdivâ sen de şevķ-ı sūr ile
Eyle bu **Feyzî** ħuluş âzâde-i endüh-ı ğam
- 46 Dest-ġîr ol ħâke düşdüm pâyıña ümmîd ile
Kalmadı 'ahdiñde ħiç üftâde-i râh-ı elem
- 47 Benden olmuşdur 'ıyâl ü âl ü etbâ'im seniñ
(...)³²
- 48 Farzdır şimden girü baña du'â-yı devletiñ
İtdi zîrâ ğülşen-i luţfuñ dili bülbül bu dem
- 49 Yalınız ben bende-i dîrîne farz olmaķ degil
'Āleme oldu du'â-yı devletiñ emri-i ümem
- 50 Vaktidir şimden girü eyle ser-âġâz-ı du'â
Pervîn-i emîn idüp zeylinde taħrîr ide temm

³¹ 20-41 arasındaki beyitler varak hatasından dolayı okunamamaktadır. Bu beyit ile şiir ve vezin değişmektedir. 41. beyitle devam eden şiir farklı bir manzume olabilir.

³² Varak hatasından dolayı okunamamaktadır.

- 51 Menzil-i tîr-i icâbet şimdi Oğ Meydânıdır
Boş koma şaşt-ı du‘âyı gâflet itme lâ-cerem
- 52 Hâk te‘âlâ ‘ömrünü iclâl ile efzûn idüp
Eylese zât-ı şerîfîñ zîver-i şadr-ı kerem
- 53 Merhabâ ey hâme-i bisyâr-ı gû-yı menkâbet
Eylediñ dil-h‘âhım üzre tercümânlık bîş ü kem
- 54 Lîk meydân-ı sühende öñdül-i kâm aldılar
Nazm idüp târîh-i sâl-i sūrî erbâb-ı kalem
- 55 Sende tebşîr it zebân-ı şevk ile târîhini
Oldu müjde sūr-ı sulţân Aḥmed-i dārâ-şiyem
- 56 Müjde kıl hem necl-i pāk-i âşafa târîhdir
Oldu sünnet sūr u ğarrâyla Muḥammed Beg bu dem
- 57 Müjde kıl şükrâne tekrâr eyleyüp târîhini
Mîr Meḥmed oldu sünnet ḥamdüli’llâh kim bu dem

Târîh-i Hıtan³³

Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilün

- 1 Âşaf-ı Hân Aḥmed İbrâhîm Paşa kim odur³⁴
Şimdi dünyânıñ veliyyün-ni’ met-i bî-minneti
- 2 Eşref-i ḥalk eyledikçe ehl-i şer‘ ü sünneti
Hâk mu‘ammer eylese maḥdûm şahib-i devleti
- 3 Sūr-ı pāk-i meymenet-efrâz Sulţân Aḥmedi

³³ Şairin mahlası tespit edilememiştir.

³⁴ FŞM. vr. 157b-158a

Gül-sitân-ı ‘âlemin olduğda zîb ü zîneti

- 4 Eyledi şehzâde-gân-ı dâver-i islâm ile
Sünnete mihr-i celîlû’l-ıqadr-i ekrem niyyeti
- 5 Eyle emr-i sünnet-i şehzâdegân ile aleyh
Bu hitân-ı pâk-i maḥdûm-ı veliyy-i ni‘meti
- 6 Da’im itsünler şeref-i pâdişâh ile vezîr
Biri taḥt-ı şevketi birisi şadr-ı devleti
- 7 Bu sürûr-ı behcet âsârın bütün ehl-i sūḥan
Düşmesünler fikrine hîç çekmesünler zaḥmeti
- 8 Ref‘i tekbir-i du‘â ile didüm târîḫini
Gel edâ kıl ḥükm-i Aḥmeddür Muḥammed sünneti

Hıfzî/Kaşide

- Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilün
- 1 Levḥaşallâh zihî âşaf-ı ‘âli-mikdâr³⁵
Ḥabbezâ dâver-i düstûr-ı Süleymân-girdâr
 - 2 Nice dâverânın emsâlini şor görmüş mi
Devr ider nice zamândır bu sipîhr-i devvâr
 - 3 Südde-i bâr-geh-i qadri semâ-peyveste
‘Abd-i derbân-ı der-i devleti Keyvân etvâr
 - 4 Ne kadar pehn ise kâlâ-yı cihân teng gelür
Kâmet-i naḥvet-i vâlâsına eylerse disâr
 - 5 İktifâ itmez anın ‘âtîfet-i yek-demine

³⁵ FŞM. vr. 165a-166a

Hep le'āl olsa da her kaṭre-i āb-ı emṭār

- 6 Şafaḳ ehl-i hüner-i 'āḳil-i dāniş-perver
Hem Felāṭūn eṣer-i pūr ḥired-i nīkū-kār
- 7 Mālīk-i ḥilm ü ḥayā ḳudve-i ḥayl-i vüzerā
Maẓhar-ı luṭf-ı Ḥudā dāver-i pākīze tebār
- 8 Şadr-ı a'zam eser-efzā-yı himem İbrāhīm
Pür-kerem yemm-i şiyem merd-i sütüde-eṭvār
- 9 Sürme-i bīniş ile kühl-i şafā hemān 'adīl
Ḥāk-pāyıdır anıḡ nūr-füzūd-ı ebşār
- 10 Sāye-bān-ı himemi melce-i erbāb-ı düvel
Asitān-ı keremi Zühre-i a'yāne medār
- 11 Nicesinden ne hümā reste olur ne 'anḳā
Himmeti bāzı eger eylese taşmīm-şikār
- 12 Neşr-i bû itmede ḥalḳ ile müsāvī mi olur
Bir siyeh kāse iken nāfe-i müşk-i Tātār
- 13 Maşraf-ı 'āṭıfet-i desti olurdu ma'dūd
Rīk-i baḥr olsa eger ḳābil-i ta'dād ü şümār
- 14 Viremez rāḥe-i iḥsān u seḥāsın yine ebr
Yere bārān yerine güher iderse īsār
- 15 Olsa sīrāb-ı seḥāsı şecer-i baḡ-ı müdām
La'l ü mercān biter cāy-enār u gülnār
- 16 Eser-i **Hıfzı** degil mi bu daḡı seyr eyle
'İllet-i şīre ḡazel-i ḥaten eyler tīmār

- 17 Kimseye kimse zamânında taşaddî idemez
Dem-i vuşlatda meger ‘âşık-ı nâçârına yâr
- 18 Âşafâ şâf dilâ dâver-i Dārâ kadrâ
Ey pesendide şem-i şâhib-i idrâk ü vekâr
- 19 Ruḥşat olursa eger emriñ ile şultânım
İdeyim ḥâl-i dil-i zârımı bende-i şî‘âr
- 20 Enderûn-ı der-i cûdında ḫulûḡ ḥâkir iken
Altıyüzden mütecâviz idi bende dînâr
- 21 Altıyüz yüzümüzün şuyı idi şeş sûdan
Dilde iḥrâk-ı ḡamı ḫılmaḡa itfâ her bâr
- 22 Şimdi çeyş-i dijem altıyüzü üstümüze
Tan‘-ı ḡahr ile hücûm itmededür leyl ü nehâr
- 23 Fikr-i câh ile olub çâh-ı ḡayâle vâhib
Zehab-i bî‘aded oldu hep o yüzden âşâr
- 24 Çekse ḡam ‘aḡl-ı beşer gitdigine dînârıñ
Her zer-i dehresi isrâf ile olmazdı nişâr
- 25 Şarf-ı naḡd-i direme olmaz idim hem dirhem
Bâri kürsîdi ala ḡâbil-i süknâ berdâr
- 26 Olmadın ṭâlî‘imiz şeşder-i ‘âlemde küşâd
Oluruz daḡdaḡa ḡâne ile zâre dūçâr
- 27 Şanma ser-beste ḡalur ma‘nâ-i beyt-i ḡâhiş
Ḥal ider anı veliyyün-ni‘amıñ ey dil-i zâr

- 28 Dem-be-dem bezl-i kerem itmededir yine ider
Seni peygüle-i hırmānda kıomaz zār u nizār
- 29 Maṭlabıñ ḥāne bahā ise efendiñden eger
Na'il-i lāne olur murğ-ı diliñ 'anḳā-vār
- 30 Saṇa besdür bu şeref eyledi bir manşıb ile
Beyne'l-aḳrān seriñi hemser-i çarḥ-ı devvār
- 31 Yine bir māyeli fermān ile bir ḥıdmet ele
Āşiyān şāḥibi eyler seni ol nīk-tebār
- 32 Ḳayd-i süknā ile maḥbūbe-i ḥasnādan hem
Nice vāreste olur 'āşık olan leyl ü nehār
- 33 Ey dil āḡāz-ı du'ā ile sözi kes tā kim
Ola eş'ārıñ mā-ḳall ü dil-i tavḳ-ı disār
- 34 Tā ki (...) rūz u şeb eyler şun'-ı Ḥudā
Ki münevver ide dünyāyı gehī eyleye tār
- 35 Rū-sefidi ola aḥbābına rūzı heme-rūz
Hem siyeh vech ide a'dāsını bāri her bār

Mektüb-ı Şeyḥ 'Abdülḡānī

- Fe'ilātün/Mefā'ilün/Fe'ilün
- 1 İstima' eyle pend-i pīrānı³⁶
Ele al ḥāṭır-ı civānānı
- 2 Lāleler gibi her dem açılma
Ḡonce-veş şaḳla rāz-ı pinhānı

³⁶ FŞM. vr. 166b-167a

- 3 Nergise lâle ser-fürü itmez
Olmasa elde cām-ı raḥṣānı
- 4 Ğonçesi baĝ-ı feyz-i pür-hikemiñ
Getirür ‘aşka ‘andelībānı
- 5 Gel şitāb ile yürü gülşene var
Tā ki seyr it riyyāz-ı Rıdvānı
- 6 İbtidā maḳṭa‘-i kelāmından
Bilinür ḥüsn-i maṭla‘-i şānı
- 7 Būs idince o pāk-i dāmānı
‘Āşıkıñ çāk olur girībānı
- 8 Tıķunur şāne kākül-i çine
İder āşüfte sünbülistānı
- 9 Kaddi şimşād-ı baĝı bende idüp
Kıldı āzād-ı ser ü bütānı
- 10 Dinlemezlerse gülleri dehrin
Nāle-i bülbül-i hoş elḥānı
- 11 Meger ol şıhr-ı şāh-ı devrānıñ
Ḥāk-pāyına ‘arz idem anı
- 12 Ne şahir o vezīr-i a‘zam kim
Tıtdı dünyāyı şevket ü şānı
- 13 Cūy-bār-ı midād-ı kilik-i teri
Añdırur Hızra āb-ı ḥayvānı
- 14 Buldu tāb u ziyā zamīrinden

Feleğîñ mihr ü mäh-tābānı

- 15 Varağ-ı nüshā-i kemālinden
Bir şaḥīfe muḥīṭ-i burhānı
- 16 Bilür erbāb-ı ma‘rifet ḳadrin
Ṭutar el üzre ehl-i ‘irfānı
- 17 Āsafā ḥāk-pāyın olmuşdur
Dīdeme sürme-i Şıfāhānı
- 18 Ey semāhatde Hātem-i evvel
V’ey seḥāvetde Bermekī sālī
- 19 Nüş-dārū-yı feyz-i luṭfunḍur
Ḥaste-gāne ṭabīb-i rūḥānı
- 20 Midḥatınle dehānım olsa nola
Ḥokka-i dürr ü la‘l-i rümmānı
- 21 Gevher-i āb-dār-ı medḥın ile
Geçdi nazmım Selīm ü Selmānı
- 22 Bunca dāniş ile revā mı çekem
Ġam-ı cān-gāh ṭa‘n-ı akrānı
- 23 ‘Āleme feyz-i luṭfı cārī iken
Ḳala maḥrūm boşuna ḥ‘ānı
- 24 Umaram āfitāb-ı iḥsānın
Sāyesinde bulam ten-āsānı
- 25 Mevsim-i ‘īd ü vaḳt-i ḥurremdir
Saḡa geldim saḡa kerem kānı

26 Baḡa raḥm eyle baḡa sulṭānum
Ḳapuḡa yüz süren bulur nānı

27 Başla imdi du‘ā-yı devletine
Çünkü buldu ḳaṣīde pāyānı

28 Tā bu gülzār-ı baḡ-ı imkānı
Gide şayfı gele zemistānı

29 Çemen-i devletiḡ olup ḥurrem
Açıla gül gibi gülistānı

30 Ola da‘im şüküfte vü şādan
Görmeye tünd-i bād-ı aḡzānı

Reşid/Ḳaṣīde³⁷

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

1 Bahār irdi yine pür-sebz ü şād-āb oldu şahrālar³⁸
Çoḡaldı kūh u deşt içre yine seyr ü temāşālar

2 Küşād olmaḡda güller ‘andelībān naḡme-pīrādır
Der ü dīvār-ı bāḡa virdi zīver verd-i ra‘nālar

3 Girībān-çāk olup ‘arz eyledikçe server-i ḡonce
Fiḡāna başladı bir bir sezā-yı naḡme-pīrālar

4 Göñüller şöḡbet-i kāşāneden bīzārdır şimdi
Derūna düşdü sūḡ-ı geşt-i bāḡ bu seyr-i deryālar

5 Biniş ısmarlanup şāh-ı bahār içün gülistāna

³⁷ Bu şiir şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır (Atalay, 2005).

³⁸ FŞM. vr. 168a-169a

Selāma durdu şaf şaf gülşen içre serv-i bālālar

- 6 İdüp dağ hāven-i gül-goncede jāleyle bir terkīb
Eṭibbā-yı çemen yapmakda ma'cūn u mürebbālar
- 7 Dür ü yāķūtdan şan hoşkalardır zanbağ u lāle
Muṭallā kırşlardır arasında dürr-i zībālar
- 8 Bu ma'cūn u bu kırşa berg-i nīlūfer olup ṭabla
Nuķuş olmuşdur aña sūnbül ü reyḥān būyālar
- 9 Didim üstād-ı dehr eyā kimiñ çün eyler āmāde
Kimiñ dergāhına şāyestedir böyle berāyālar
- 10 Didi pür-ḥıred-i Nevrūz-ı fīrūz olsa 'ādetdir
Ma'ācīn himmetiñ ṭabağ ider üstād-ı dānālar
- 11 Bu terkībi idüp ḥāzır sır-ı Nevrūz-ı fīrūza
Rikāb-ı āşafa yüz sürmek içün düşdü sevdālar
- 12 Ne aşaf şadr-ı 'āzam şıhr-ı zī-şān-ı şeh-i 'ālem
Ki 'ācizdir anıñ medḥinde ṭab'-ı nūkte-i pīrālar
- 13 Vezīr-i 'āzam İbrāhīm Paşa-yı mükerrerem kim
Dür-i iḥsānıña muḥtācıdır u'lā u ednālar
- 14 Gülistān-ı kerem dinse o zāt-ı pāke lāyıķdır
Kef-i pākiñde her dem rū-nümā zerrīn-i būyālar
- 15 O ceyb-i pāk ise gūyā semen-zār-ı mekārimdir
Nesim-i cūdı durmaz dem-be-dem āfāķa yāğmālar
- 16 Degil ebr-i bahārīden düşen bārān ile saḥçe
Felek neşr eylemekde pāyına lūlū-i lālālar

- 17 Cihānı sırr kıldı sofra-i cūd u 'ināyetden
Hemīşe eylemekde 'āleme ihsān u i'tālar
- 18 Vezān olsa nesīm-i ḥilmi ger kânūn-ı sūzāna
Derūnundan olurdu ser-zede dürr ü muṭarrālar
- 19 Mübevveb itse yāhūd bād-ı setīr ḳahrı āfāḳa
Şerār işbāt iderdi ser-te-ser kūh ile şahrālar
- 20 Bulunmaz bir bunun gibi vezīr-i Bermekī sīret
İlāhī dā'im eyle zātını durdukça dünyālar
- 21 Yegāne āsafā ḥātem-şiyem merd-i kerem-kārā
Zamān-ı devletiñde dilde vāfırdır temennālar
- 22 Ḳanā'at pīşeyim maşrūfuma īrād kāfıdır
Ki daḥl-i manşīb ile mūndefi'dir hep teḳāzālar
- 23 Hemān bir maṭlabım 'āldi zamān-ı luṭf u cūduñda
Geleydi bi'l-bedāhe destime vāfırce kālālar
- 24 Kerem buyrulsa ger bu 'arz-ı ḥāl-i sehl-i nāḳīze
Dil-i bīmara eylerdi yed-i luṭfuñ müdāvālar
- 25 Olurdu bir ṭaraf külliyyet ile ḥāṭır-ı dilden
Bulurdi devletiñde ḳalb-i maḥzūnım tesellālar
- 26 Eger mani' var ise ger bu maḳşūduñ ḥuşūlünde
Saḡa āsān itmek baḡa gūn-ā-gūn 'aṭāyālar
- 27 Du'ā hengāmı geldi 'arz-ı ḥāl encāmını buldu
Reşīdā irdi pāyāna bu elfāz u bu ma'nālar

- 28 Hemîşe tâ ki sultân-ı bahârı eyleyüp teşrîf
Müzeyyen ola ferş-i aḥḍar ile kûh u şahrâlar
- 29 Hudâ devletle sâbit eyleyüp şadr-ı vezâretde
Haṭâdan ide sâlim zâtını durdukça dünyâlar

Kaşıde³⁹

- Fe‘ilâtün/Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/Fe‘ilün
- 1 Hamdü’lillâh ki ta‘abbüdde iken rûy-ı zamân⁴⁰
Eyledi ‘âleme ezhâr-ı feraḥ ḥande zenân
- 2 Şadmân oldu cihân şanma ki eyyâm-ı ğamın
İtmese hîç telâfisini Rabb-ı mennân
- 3 Demidir zevḳ u şafânın ki sürûd-ı şādī
Kıldı ṭanbûr gibi kâse-i çarḥı leme’ân
- 4 Her zamân âyine-i ḳalb degildir muğberr
Gâh mağlûb-ı keder gâh şafâdan şādân
- 5 İtdi ilkâ-yı ‘aşâ şādī vü ğam ‘azm-i sefer
Dem-i vuşlat irişüp gitdi zamân-ı buhrân
- 6 Oldu bu sâl-ı mübârekde kırânü’l-‘îdin
Münbit-i ḥârda bitse nola nebtü’s-sa’dân
- 7 İnḥirâf üzre idi nice zamândır şimdi
Cânib-i şıḥḥate meyl itdi mizâc-ı devrân
- 8 Ğamımız yok yine bir şāhib-i ‘adlîñ re’yi
Güldürür ‘âlemi çün çehre-i vird-i ḥandân

³⁹ FŞM’nin fihristinde başlık “kaside” olarak geçmektedir. *Sâhib Dede Divanı*’nda bu kaside bulunmamaktadır (Büyüktosunoğlu, 1991).

⁴⁰ FŞM. vr. 169b-170b

- 9 Ya'ni dāmād-ı şehenşāh-ı cihān kim oldur
Muḳbil-i ma'rifet-āmūz diyār-ı irfān
- 10 Rūy-ı rāḥat eṣer-i ism-i şerīf ile beşūş
Nükte-i luṭfi ile çehre-i devlet şādān
- 11 Görmedi çeşm-i cihān-gerd-i felek rūy-ı neşāt
Mihr-i evc-i keremi olmadı tā lem'a-feşān
- 12 Nola virsem aḡa ben āşaf-ı şāḥib bed-ter
İstemez eyledigim da'vi delīl ü bürhān
- 13 Zātının olmadı devr ideli dolāb-ı felek
Hiç bir mişl-i tırāzende-i levḥ-i imkān
- 14 Dāḥil-i meclis-i ḡaşı olan erbāb-ı ḡired
Didiler 'aql ü kiyāsetde 'adīmü'l-aḡrān
- 15 Ṭayy-i ṭomar-ı seḡā eyler idi Ḥātem-i Ṭayy
Olsa ni'metiḡe cūd u kereminde mihmān
- 16 'Adem-i taḡva iken ni'meti ḡalkḡa mebzūl
Nāfi meydānda çün ḡ'ān-ı Ḥalīlū'r-Raḡmān
- 17 Pür-kemāl olmadadır rūz-be-rūz iḡsānı
Ḳonmadı rūy-ı meh-i luṭfuna gerd-i noḡşān
- 18 Zer-i mülūk-ı perīşān dil-i in'āmdır
Zerd-gūn itse nola rūyunu dār-ı yereḡān
- 19 Keffidür ḡaşılı ol gevher-i 'ālī-ḡadriḡ
Şimdi buldu daḡı dāmādını sultān-ı cihān

- 20 Degme bir merd-i hüner-mend olamaz dünyāda
Devlet-i şihri-i sulṭān-ı cihāna şāyān
- 21 Nev-be-nev itmek için cezb-i neşāṭ-ı diğer
İdelim semt-i būkā‘-ı ğazele ‘atf-ı ‘inān
- 22 Sırr-ı la‘l-i lebiṅ ey āfet-i gül-ğonce dehān
Olmadı kimseye ma‘lūm çü mahiyyet-i cān
- 23 Oldu āteş-zen-i dil fikr-i ‘izārıṅ ‘aceb
Başlasa eylemege dīk-i muḥabbet ğaleyān
- 24 Görmedi dīde-i encüm ruḥ-ı pūr-tābıṅ-veş
Kırs-ı hūrşīd-i cihān-tāb-ı şabāḥü’l-iḥsān
- 25 Beni şād eylemediṅ bir kere dīdārıṅ ile
Ey perī böyle m’olur kā‘ide-i lutf-ı bütān
- 26 Böyle kalmaz sitem-i devr-i zamān-ı pūr-kīn
Gelür elbette der-āğūş-ı vişāle cānān
- 27 Niçe bir idelim ey ḥāme-i bisyār-ı sūḥan
Böyle sözler ile taşdı-i ser-i **Şāhib**-i şān
- 28 Bize lāzım olucaḳ ḥayr-ı du‘ādır şimdi
Düşmen-i dīni müdemmer ide ḳahr-ı Yezdān
- 29 Devletiṅ biz ḳatı vāfir kereminden şādız
Umarız dāḥı nice luṭf ide şāh-ı devrān
- 30 Gönlümüz sendedir ey kān-ı kerem biz bunda
Maḳşadım tesliyedir ḥātır-ı maḥzūna hemān
- 31 Ola tevfiḳ-i İlāhīye muḳārin işi hep

Feth ü nuşretle Hudā ide kamûy şādān

- 32 Hāne-i devleti rüşen ola çün Leyle-i Qadr
Şeb-be-şeb tā ki münevver ola mäh-ı tātān

Bahāriyye-i Rāsim⁴¹

Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün

- 1 Gül mevsimi bülbül yine ser-germ-i nağamdır⁴²
'Ālem yine reşk āver-i güلزār-ı İremdir
- 2 Güلزār-ı cihān hurrem ü gül hemdem-i bülbül
Dildār ile gül-geşt idicek işte bu demdir
- 3 Böyle dem-i cān-bahş u şafā rūh-fezādır
Āgāze-i 'ayş eylememek maḥz-ı ḥatādır
- 4 Debret ayağın başın içün bezm-i çemende
Sākī kadeḥ-i bāde mey-i sāğar-ı Cemdir
- 5 La'linle şifā-bahş-ı dil-i Hızr u Mesīḥ ol
Kahhār-ı ğam-ı 'ışk olana leblerin emdir
- 6 Baş kırtaramaz ğamze-i ḥūn-riziḡ elinden
Tīğ-i nigeḡin 'āşıkā şemşīr-i dü-demdir
- 7 Pür-neş'e-i feyz ol yine ey mest-i mey-i 'ışk
Bu reng ile peymāne-i gül dāfi '-i ğamdır
- 8 Berg-i gül ü ezhār-ı bahār ile çemen-zār
Pûşīde zer ü dirhem ü dīnār u diremdir

⁴¹ Bu şiir şairin *Divançe* neşrinde bulunmamaktadır (Öksüz, 2010).

⁴² FŞM. vr. 276a-277a

- 9 Her sāye-figen nahl-i çemen ebr-i bahārı
Farq-ı ser-i sultān gele çetr ü hıyemdir
- 10 Nergisle benefşe gözedürlerdi kademın
İkisi de pāy-ı güle üftāde vü hamdır
- 11 Çün zülf-i bütān sünbül-i şad berg-i perīşān
Şan lāle ber-efrāhte-i tuğ u ‘alemdir
- 12 Gülşende bu dem serzede her lāle-i hamrā
Güyā kef-i sākīde durur sāğar-ı Cemdir
- 13 Dir lāle çerāğānını seyr eylemen ādem
Bu bağ-ı cinān olmaz ise bağ-ı İremdir
- 14 Dağ urdu dil-i mihr ü mehe pertev-i luṭfu
Bu lāle çerāğānı muşābīḥ-i zulümdür
- 15 Hāl-i ruḥ-ı dilber gibi her nokta-i nazmım
Dībāce-i ma‘nāda ter ü tāze raḳamdır
- 16 O şāf şehenşāh-ı felek-cāh ile şimdi
Dürr-i süḥanım zībe-i diḥ-i güherimdir
- 17 Nūr-ı başar-ı ‘ālem ü rūḥ-ı dil-i ādem
Hurşīd-i cihān-tāb dünyā hīç hükümdür
- 18 Dārā-yı cihān-gīr şeh-i memleket-arā
İskender-i Cem kevkebe dādār-ı ehemdir
- 19 Sultān-ı selātīn-i zemīn pādişeh-i dīn
Şāhenşeh-i mülk-i ‘Arab u taht-ı ‘Acemdir
- 20 Han Aḥmed-i Cem-ḳadr-i şeh-i mihr-i felek bedr

Zer-pāş-ı keŧ-i cūdı ki bir baħr-ı keremdir

21 Zerrāt-ı cihāna  okunur pertev-i lu fu
Māh-ı kerem ü mihr-i cihān-tāb-ı himemdir

22 Mirrī  ü ‘a ā-rev gibi dest-i keŧ-i ‘adli
Bī- ā’ibe p r-meste-i  im  r ü  alemdir

23  em  r-i  azā-kārı ile gülle-i ihdā
Ya seng-i  azıf-pāre yah d na  -ı  ademdir

24 Paşa-yı cem l ’ - iyemi  a  ide dā’ m
Dāmād-ı  ehen  h u vezāretle ‘alemdir

25 Hem  ā ib-i temk n ü nig n bā ara-i d n
Hem-nām-ı  al l ü heme ma b b-ı  umemdir

26 Ol  āh-ı cihān-bān ile bu āsaf-ı devr n
Sa‘deyn-i  ır n eyledi bir yerde be-hemdir

27 Feyz-i keŧ-i dest-i güher-ef  nı    adan
Ebr-i kerem ü lücce-i d n r u diremdir

28 Var ise odur Bermeki v    tem-i T i
Ser  e me-i i b l ü yen b ’-i hikemdir

29  udretleri yok c nbi -i  iref leb ü nu  a
D  menleri g y  bet-i d v r-ı  anemdir

30 H ss dına merg oldu dev  gerçi ceb ndır
Bu  ir zime ma  erde de bir derd ü veremdir

31 A‘d ları  ahb  yerine bezm-i cih nda
N   istediği  b dem-i  im  r ile semdir

- 32 Encüm-sipehā pādişehā dād-ı penāhi
Emriñ ki eyā maḥkeme-i dehre hükümdür
- 33 Sen melce-i muḥtāc-ı zamān faḥr-i cihānsın
Bāb-ı keremiñ maḥsem-i erzāk u ni‘amdır
- 34 Ey şevketi reşk-āver-i İskender ü Dārā
Na‘l-i süm-i raḥşıñ ki zer-i efser-i Cemdir
- 35 Ümmīd-i zemīn būs-ı ḥelālīñle şeb ü rüz
Püşt-i felek-i ḥam-şede pür mīlḥ u be-ḥamdır
- 36 Mer‘ā-yı ḥimāyet eşer-i ma‘deletīñle
Gürgān bureye vāyedir a‘nī-i ḡanemdir
- 37 Cem‘ eyledi ezdādı biribirine ‘adliñ
Āhū-yı remān hemser-i şīrān-ı ecemdir
- 38 Feyz-i sūḥanıñ ḥikmet-i maḥż-ı ezelīdir
Sırr-ı deheniñ mülhime-i lā vü ni‘amdır
- 39 Vābeste dūrer silsile-i luṭfuḡa ‘ālem
Kim saltānatiñ rābıṭa-i cāḥ u ḥaşemdir
- 40 Me‘mūn ola raḥmet olunan zātı **Resīmā**
Da‘vāt-ı icābet eşeri farz u ehemdir
- 41 Maḥfūz ola dībāce-i zātı hem ü ḡamdan
Tā şafḥa-i ‘ālemde şeb ü rüz be-hemdir

Ḳaṣīde-i ‘Afvī Berāy-ı Vaṣf-ı Şa‘dābād u Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i Şehen-

Şāh-ı Mu‘aẓẓam Ḥalledu’l-Lāhu Mülkehu⁴³

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

- 1 Ḥoşā ḳaşr-ı bülend eyvān-ı gerdün ṭāḳ-ı sulṭānī⁴⁴
Ki ārāyiş fezā-yı şaḥn-ı der taḥt-ı cihān-bānı

- 2 Ne ḳaşr ol mesned-ārā-yı ḥıdīv-i milket-i ‘ālem
Ki olur nīren-i taḥsīn aḡa evreng-i Süleymān

- 3 Ne ḳaşr ol ḳaşr-ı cennet-sāy-i çarḥ-ı heftümīn hem-ser
Sipihre çıkmada şıyt u şadā-yı rif‘at ü şānı

- 4 Ne ḳaşr ol ḳaşr-ı Sa‘d-ābād-ı şöhret-gīr-i ‘ālem kim
Binā kıldı anı ol şehriyār-ı mülk-i ‘Osmānī

- 5 Ne ḳaşr ol ḳaşr-ı ‘ālī baḥt-ı sulṭān-ı cihān-ārā
Ḥümāyūn-ṭālī‘-i pertev-fürüz-ı zıll-ı Yezdānī

- 6 Ne sulṭān ol şeh-i ḥüsrev sipāh-i memleket-pīrā
Degil şaff-ı ni‘ālinde cihānıñ cümle şāhānı

- 7 Ne şeh ol dāver-i gerdün cenāb-ı āsumān ḥaşmet
Sezādır bende-i dergāhı itse mihr-i raḥşānı

- 8 Ne şeh ol şāh-ı vālā rütbe-i dārā-yı felek-mesned
Ki zerrīn na‘l-i raḥş-ı şevketidir mäh-i nūrānī

- 9 Ne şeh ol şāh-ı İskender ḥaşem Sulṭān-ı Aḡmed Ḥan
Ġubār-ı dergeh-i vālāsıdır kühl-i Şıfāhānı

⁴³ Bu şiir *Sâfâî ve Tezkiresi* (Altuner, 1989, s.595-598) adlı eserde bulunmaktadır.

⁴⁴ FŞM. vr. 281b-282b

- 10 Kudüm-i pâki virdikçe şeref bu cāy-ı dil-cūya
Olur her bir taraf behcet-nümā-yı zevk-i rūḥānī
- 11 Ne cāy ol cāy-ı Kāğıdhāne seyrān-gāh-ı ‘ālem kim
Hevāsından olur dil neşve-yāb-ı feyz-i Rabbānī
- 12 Ne cāy ol cāy-ı āsāyiş-nümā-yı ehl-i isti‘dād
Nümā-sāz itmede āb u hevāsı gülşen-i cānı
- 13 Zihī cāy-ı şafā-ārā vü rāḥat-baḥş u ḥātır-ḥāh
Ki teşrīf eyleye sultān-ı heft-iḳlīm-i ḥākānı
- 14 Görüp bu cāyı şāyān-ı nigāḥ-ı raġbet ü luṭfi
Hemān bünyādına bu ḳasr-ı itdi emr ü fermānı
- 15 İdüp ya‘nī ḥavāle ‘uhde-i şadr-ı kerem-kāra
Yapıldı böyle bir ḳasr-ı Ḥavernaḳ reşk-i sultānī
- 16 Ne şadr ol şāḥib-i şadr-ı şadāret nāzım-ı devlet
Odur ḥālā vezīr-i a‘zam u dāmād-ı zī-şānı
- 17 Vezīr-i a‘zam-ı deryā-dil-i cūş-āver-i in‘ām
İder sīrāb-ı luṭfi teşnegān-ı cūd u iḥsānı
- 18 Mekārim pīşe ḥayr-endīşe İbrāhīm Paşa kim
Şümār-ı vaşfidır ḥayret-fezā-yı nev‘i insānī
- 19 Cihān nādīde oldu böyle bir ḳasr-ı felek-fersā
K’olur ruḥunda küşāy çarḥ-ı gerdün saḳf-ı eyvānı
- 20 Nedir ol ḳasr-ı zerrīn kim şü‘ā-yı pertev-i nūrı
İder güm-geşte taḥte’l-arz-ı ḥūrşīd ü raḥşānı
- 21 Ne ḳasr ol genc-i medfūn-ı serāy-ı ‘izz ü devletdir

Ṭılısm-ı hikmet ile eylemiş ejder-nigeh-bānı

- 22 Hümā-yı lāne-sāz-ı evc-i iḳbāl ü celāletdir
Mekān tutmuş kenār-ı bahri kān-ı dūr-i imkānı
- 23 Zer-ender-zer maḳar nigāhı naḳş-ı pūr-leṭāfetdir
Temāşāsında dem-beste olur Bihzād ile Mānī
- 24 Nesīḥ-i zer-keşi ḥaytü's-su'ā'-i mihr-i şevketdir
Niṭāḳ-ı cüfti oldu şu'le-bend-i şem'-i nūrānī
- 25 Hemīşe bülbül-i dil nağme-sāz-ı bağ-ı vaşfıdır
Ḥazān nādīdedir bu ḳaşr-ı iḳbālın gülistanı
- 26 Aḳıtdı lüle-i āb-ı mekārım çeşme-i cūdu
İdüp icrā-yı himmet menba'ü'l-ḥayr-ı firāvānı
- 27 Sebīl-āsā müselsel resm-i nev-icād-ı şāhīdir
Başı mecrā-yı iḥsānı ayağı cūd-ı şādānı
- 28 Olunca sāye-endāz-ı şeref-pīrā-yı teşrīfī
Muḥaşşal ḳaşr-ı cennet-şān olur evşāf-ı şāyānı
- 29 Degildir encüm-i seyyāre yer yer eyledi icrā
Ḳudūm-i şāh-ı zī-şāna felek resm-i zer-efşānı
- 30 Ṭokutdu zer-ḳumāş-ı tār u pūd-ı mihri-i ḥāver
İderse maḳdem-i pākine pāy-endāz-ı erzānı
- 31 Degil evşāfı çün gāyet pezīr-i midḥat-i zātı
Du'ā-yı devlet ile **Afviyā** vir nazma pāyānı
- 32 Ḥudā ḳaşr-ı kerem bünyānın ābādān idüp her dem
İçinde zevḳ ü 'ıyş ile mu'ammer eylese anı

33 Hudā ārāyış-i ƙaşr-ı hümāyūnun idüp müzdād
Ola efzūn-ter ‘ömr-i ebed ile şevket ü şānı

34 Dahı şehzādegān-ı nūr-ı çeşm-i salţanat-ābād
Olup maḥfūz-ı Yezdānī olalar devlet ‘unvānı.

**Ƙaşıde-i Şāhib Efendi Berāy-ı Terfī Medīne-i Münevvere Mekke-i Mükerreme
Der-Medḥ-i Şehenşāh-ı Mu‘azzamü’l-Sulţān İbnü’l-Sulţānū’s-Sulţān Aḥmed
Han Ḥalleda’llāhu Mülkehu ve Eyyedü’s-Salţanat⁴⁵**

- Mefā‘ilün/ Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün
- 1 Muvaffaƙ oldu yine şehriyār-ı devr-i zamān⁴⁶
Bu emr-i ḥayra ki itdi melekler istiḥsān
- 2 Yine tulu‘-yı tebāşir-i maṭla‘tevaffuƙ
Cihānı itdi ser-ā-ser münevver ü raḥşān
- 3 Tevessül itdi rızā-yı resūli taḥşīle
Bu emr-i ḥayr ile ser-tāc-ı cümle şāhān
- 4 O şehriyār-ı ebü’l-ḥayr u nāzmü’l-ḥasenāt
O tāc-dār-ı cihān himmet ü ‘azīmü’ş-şān
- 5 Cebīni āyet-i nuşret cemāli sūre-i Nūr
Kelāmı nüşḥa-i terkīb-i ḥikmet-i Loḳmān
- 6 Şeh-i serīr-i muraşşa‘ ƙavāim-i devlet
Nehīb-i heybeti gerdūnu eyledi lerzān
- 7 Ğubār-ı dergeh-i rūşen-ger-i secencel-i feyz
Zamīr-i enveri meclā-yı şūret-i ‘irfān

⁴⁵ Bu kaside *Sahib Dede Divanı*’nda bulunmamaktadır (Büyüktosunoğlu, 1991).

⁴⁶ FŞM. vr. 283b-285a

- 8 Takallüd ideli şemşir-i tiz salṭanatı
Çekildi başın olup gitdi ceyş-i fitne hemân
- 9 Derîde eyler idi cāme-i ḥayâtı o dem
Göreydi Rüstem eger tîğ-ı saṭvet-i ‘irfân
- 10 Semî-i Aḥmed-i Muḥtâr Ḥadimü’l-Ḥaremeyn
Emîn-i şer‘-i Resûl-i a‘zam mülûk-ı cihân
- 11 Livâ-yı şevket-i İslâmı eyleyüp i‘lâ
Şe‘â’ir-i şeref-i dîni eyledi i‘lân
- 12 ‘Ale’l-ḥuşûş-ı şeh-i tâc-dâr-ı *levlâke*
Teveccüh eyleyüp ihlâş-ı bâl ile her ân
- 13 İdüp rızâsını taḥşîle verziş ü iḳdām
Me’âsir ile pür oldu şaḥîfe-i imkân
- 14 Zâmîr-i rüşenine lâyıḳ oldu bu ma‘nâ
Ki i‘tibârı olur dîn ü devlete şâyân
- 15 Şeref-terîn-i emâkin Medîne kim oldur
Ḥarîm-i aḳdes-i hicret-serâ-yı faḥr-i cihân
- 16 Muṭâf-ı eşref-i Mekke anıḳla olmuş iken
Cihât-ı ‘izz ü şerefde vücûh ile yeksân
- 17 Birisi mevlid-i pür-nûr u biri meşhed-i feyz
Birisi maṭla‘-ı dîn biri hergiz îmân
- 18 Şerefde Mekkeniḳ andan tefâvüti yoḳ iken
Revâ mı rütbede anıḳla olmaya yeksân

- 19 Ne Mekke dūn ola maḥrec menāşıbından hem
Gele ricāl-i ʔarīʔe anıḡ ʔabūlü girān
- 20 Mekīni ‘āleme raḥmet şefi‘-i ümmet iken
Niḡūn emākine taḡdīm olunmasa o mekān
- 21 Maḡām-ı pūr-şeref-i ḡātem-i resūlān kim
Odur ʔabīb-i devā-sāz-ı ‘illet-i ‘işyān
- 22 O rūḡ-ı a‘zām-ı feyż-āver-i muḡaddes ile
Ḥayāt-ı ʔayyibe buldu ḡaḡāyık-ı a‘yān
- 23 Mükedder eyler imiş ʔab‘-ı şāf-ı sultānı
Zamān zamān bu taşavvur bu resm-i sālībān
- 24 Bu emr-i pūr-ḡalelin ref‘ine idüp niyyet
Teveccüh eyledi rūḡ-ı Muḡammedīye hemān
- 25 Vezīr-i a‘zama ḡaṡṡ-ı şerīf idüp taḡrīr
O pādişāḡ-ı ʔadirdān-ı bāhri’l-iḡsān
- 26 İdüp Medīneyi terfī‘-i Mekke rütbesine
Olundu böylece tertīb-i silsile fermān
- 27 Vürūd-ı ḡaṡṡ-ı ḡümāyūnı eyledi tebşīr
Ricāl-i devlete ser-cümle āşaf-ı zī-şān
- 28 Ne āşaf ecved ü emced vezīr-i rūşen-dil
Bülend-mertebe dāmād-ı dāver-i devrān
- 29 Olur muvāfık-ı taḡdīr itdigi tedbīr
Muḡaddemāt ḡadar oldu re’yine burḡān
- 30 Bu müjde ile olup şād ser-be-ser ‘ālem

Du‘ālar itdiler erbāb-ı dāniş ü ‘irfān

- 31 Zihī beşāret-i ‘uzmāña eyleyüp bir tek
Kerûbiyân-ı semāvāt oldular şādān
- 32 Muvaffağ oldu bu emr-i şavābı tedbīre
O pâdişāh-ı kâdir miknet ü kazâ fermān
- 33 Olur bu nev-eşer-i hâşş levh-i ‘ālemde
Haşāyis-i şeref-i zāt-ı pâkine ‘unvān
- 34 Meger ki hacle-nişīn-i zāmīr-i pâk itmiş
Bu nev-‘arūs-ı bedī‘ü’l-cemāl nice zamān
- 35 Umūr-ı vaktine merhūn olmayaydı eger
İderdi çokdan anıñ i‘tibārına fermān
- 36 Cenāb-ı hāzret-i şāh-ı risālete itdi
Bu vechle dağı te‘azzum o şehriyār-ı zamān
- 37 Görür bu nev-eşer-i bī-nazarıñ āsārın
Yakın zamanda o sultān-ı ma‘delet ‘unvān
- 38 Olup muḳaddeme nice netāic-i hayra
Olur tılsım-ı emān nevā’ib-i devrān
- 39 Nihāl-i sidre hırāmı o ravza-i pâkiñ
Olur ḫalīfe-i İslāma semer-i iḥsān
- 40 Hülûş-ı bāl ile **Şāhib** du‘āya aḡāz it
Sürüş-ı gayb olur āmīne cümle leb-cünbān
- 41 Be-nūr-ı Yeşrib ü Baḥḥā be-hürmet-i ḫaremeyn
Be-ser-i sūre-i İsrā be-ḫikmet-i Qurān

42 Serîr-i 'izz ü sa'âdetde müstedâm olsun
O pâdişâh-ı cihân-gîr-i şehriyâr-ı zamân

43 Muvaffak eyleye Allâh nice âsâra
Zamân-ı devleti ola tılsım emn ü emân

**Ḳasîde-i Ğarrâ-yı Seyyid Vehbî Çelebi Berây-ı Terfî'-i Medîne-i Münevvere
Mekke-i Mükerreme Der-Sitâyiş-i Şâh-ı Cihân Sultân İbn-i Sultân Sultânü'l-
Ġazî Ahmed Hân Halledu'llâhu Mülkehu ve Ebdehe Salṭanatahu⁴⁷**

- Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün
- 1 Bir pâdişeh ki şıdk-ı hülûş ola niyyeti⁴⁸
Allâhın oldu mazhar-ı feyz-i 'inâyeti
- 2 Bir pâdişeh ki eyleye aḥkâm-ı emr-i dîn
Tevfîkidir mü'eyyed-i aḥkâm-ı devleti
- 3 Bir pâdişeh ki mertebe-i şer'î derk ide
Efzûn olur merâtib-i ikbâl ü şevketi
- 4 Bir şeh ki anlaya ne dimekdir veliyy-i emr
Çok mı zamîme eylese mülke velâyeti
- 5 Zîrâ veliyy-i emre virür Hâlîk-ı kavî
Yetmiş velî kerâmeti miḳdârı kuvveti
- 6 Bir şeh ki hâdim-i Haremeyn ola hutbede
Ma'nî-i lafz-ı salṭanat anlar o ḥidmeti
- 7 Bir şeh ki ide şer'île ḳânûnı sâz-kâr
Zencîr-i 'adle beste ider şûr u âfeti

⁴⁷ Tarih kasidesidir. Şairin *Dîvân* neşrinde bu şiir bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.25-31).

⁴⁸ FŞM. vr. 285a-287b

- 8 Dirseñ ki böyle şeh mi olur hîç zamānede
Kim zīb-i tārek eyleye tāt-ı kerāmeti
- 9 Hān Aḥmed-i keremver-i ḳudsī cenābı gör
Bir pādişehde görmediñ ise bu ḥāleti
- 10 Zıll-i Hudā o pādişeh-i ‘arş-rütbe kim
Hurşīd tātı çerḥdır evreng-i şevketi
- 11 Çāh-ı raşad olursa daḥı gūş-ı ḥūt-ı arz
Nā-dīdedir felekde şeref-cāy-ı rif‘ati
- 12 Dārā-yı gır ü dār-ı cehān-i ruzigār
Kim tutdu dehri tīg gibi şān u şöreti
- 13 ‘Adl ü ‘afāf u rüşd ü sedādı yed-i ḳazā
İtmiş ḥamīr-i māye-i terkīb-i ḥilḳati
- 14 Perr-i külāh-ı ḳadri hilāl-i sipihr-i baḥt
Hurşīd tügme-i ser-i tāt-ı ḥilāfeti
- 15 Naşb-ı livā-yı fetḥ ile kesr-i ‘adā ider
Düşmen başına zamme olur gürz-i saṭveti
- 16 Şūr-ı zamāne dönmiş iken mihr-i maḥşere
Āsūde itdi ālemi zıll-i himāyeti
- 17 Luṭfi o rütbe kim gile-sencān-ı ‘ālemin
Ahinde oldu şükre mübeddel şikāyeti
- 18 Ol şāh-ı şāf-tıynet ü rüşen-zamīr kim
İlhām-ı Ḥaḳḳa āyine olmuş firāseti

- 19 Ol şeh ki nağd-i vaktini itlâf itmeyüp
Te' yîd-i dîn ü devlete şarf itdi himmeti
- 20 Ez-cümle işte eyledi hem-rütbe Mekkeye
Dārü'l-ķarār-ı Hāzret-i Şāh-ı Risāleti
- 21 Şehr-i Medīne mehbiṭ-i envār-ı vahy iken
Sultān-ı dīniñ olmış iken dār-ı hicreti
22. Ol zāt-ı pāk ü ṭayyibe mess ile Ṭaybeniñ
İksîr-i feyz ü rahmet iken ḥāk-i türbeti
- 23 Ta' yîn-i i' tibārda ğaflet idüp selef
Dûn ḳalmış idi pāye-i cāh-ı ḥükümeti
- 24 Nāz idüp i' tibār-perestān ḳabûlde
Maḥrec yerini ṭutmaz idi mevleviyyeti
- 25 Şanma mülûk-i sālîfe ta' yîn-i rütbede
Fikr itselerdi çekmeyelerdi bu ğayreti
- 26 İkrām-ı şān belde-i faḥrû'l-enāmda
Ḥāşā ki anlara ola taḳşîr-i tōhmeti
27. Ḳalmışdı lîk perde-i ğafletde müstetir
Ammā o ğafletüñ daḥı bu idi ḥikmeti
- 28 K'ol ḥidmet-i celîleye tevḥîk ide Ḥudā
Bir böyle şehriyār-ı şamîmü't-ṭaviyyeti
- 29 Menşûr-ı i' tibārına 'unvân-ı faḥr olup
Eslâfı üzre ola delîl-i meziyyeti
30. Ahdinde tā kemāl ile ma' nî-peḫîr ola

‘Unvān-ı Hādimü’l-Hāremeyniñ ‘ibāreti

- 31 Anuñ-çün itdi ol dañı hatt-ı şerīf ile
Terfī-i kadr belde-i şāhib-şerī‘ati
- 32 Ammā ne hat ki mahkeme-i haşrde ola
Eslāfdan tefevvukın işbāta hüccti
- 33 Ammā ne hat ki kürsi-i harfindeki me‘āl
Oldu müfessir āyet-i kübrā-yı rahmeti
- 34 Her bir keşīdesi reg-i ebr-i bahār-ı şıdk
K’oldu anıñla gülşen-i dñün tarāveti
- 35 Nakş-i sevādı kākül-i hūr-i behişt-i feyz
Ammā beyāzı şāhid-i ilhām-ı tal‘ati
- 36 Her nokta müşg-rū mey-i tevfiķ dānesi
Her harfī gonce deste-i gül her ‘ibāreti
- 37 Mā-beyn-i satrı cādde-i ıklīm-i mağfiret
Oldu katār-ı feyz sūtūr-ı kitābeti
- 38 Emvāc-ı selsebīle olur çin-fürüş-ı reşk
Ta‘biriniñ selāset-i sebk ü leţāfeti
- 39 İşte bu gūne maẓhar-ı tevfiķ u hayr olur
Bir şehriyārıñ olsa temādī-i devleti
- 40 Hızr olur aña rāh-ı kerāmetde bedreķa
Bir şeh ki meslek ide tarīķ-i ‘adāleti
- 41 Bir şehriyāra itmedi tevfiķ kirdgār
Aña naşīb itdigi feyz-i sa‘ādeti

- 42 Ez-cümle bir kerāmetini söyleyem saña
Güş eyle can kulağı ile bu hikāyeti
- 43 Günlerde bir gün ol şeref-efzā-yı devlete
Hüccāc-ı Beytiñ irdi nüvīd-i selāmeti
- 44 Ancağ emīr-i hac kılınıñ rāh-ı Mekke
Geldi berīd-i hacc ile peygām-ı rihleti
- 45 Yirine çümki āheri naşb itdi iktizā
Emr itdi meşveret ile icrā-yı sünneti
- 46 Derhāl şadr-ı a‘zāmı dāmād-ı ekremi
Cem‘ itdi pīşgāhına erkān-ı devleti
- 47 Ta‘dīl ü cerh eyleyerek virdiler qarār
Kime münāsib olduğı haccıñ emāreti
- 48 Telhīs içün hūlāşa-i re‘y-i rezīnleri
Şadır olunca şadr-ı kerīmüñ işāreti
- 49 Nā-gāh geldi hatt-ı hümāyūn-ı şehriyār
Būs itdiler o nüsha-i ta‘vīz-i şevketi
- 50 Maḥfi kırā‘at eyler iken şadr-ı muḥterem
Nā-geh güzīde eyledi engüşt-i ḥayreti
- 51 Keşf eyledi kerāmet-i ḥākān ‘ālemi
İḥfādan itdi cehre mübeddel kırā‘ati
- 52 Neyse qarār-dāde-i ehl-i muşāvere
Bī-kem ü kāst geldi mufād-ı ‘ibāreti

- 53 İl̄hām-ı Hāk dimez de ne dirsiz bu hālete
İnşāf idiñ Hudā kulu Peyğamber ümmeti
- 54 Haşîşâ-i nihād-ı müniri degil midir
Bu mertebe işābet ü tedbîr ü fikreti
- 55 Bu kudret aña mebde'-i Feyyāzdan gelür
Fikriñ ne haddi var der-i 'aqlıñ ne kuvveti
- 56 Hużzâr-ı meclis idicek anı müşāhede
Bāz itdiler bu hālete efvāh-ı hayreti
- 57 Taḥsîn birle her biri târîḥ idüp didi
Sultān Aḥmed eyledi icrā kerāmeti
- 58 Tûbâ-lek ey şeh-i şeref-efzâ-yı tâc u taḥt
Sen eylediñ bülend maḳām-ı ḥilāfeti
- 59 Li'llāhi derrük ey 'ālem-efrāz-ı dāveri
Dikdiñ firāz-ı 'arşa livā-yı şerî' ati
- 60 Hurşîdi ile zerre-i iklîl-i iftiḥār
Dünyāda çünki Hāk saña virdi bu devleti
- 61 Dünyāda çün Resûle bu ikrāmı eylediñ
Olduñ bekāda mazḥar-ı feyz-i 'ināyeti
- 62 Vehbî kuluñ da müntesib-i ḥānedānıdır
Andan daḥı dirîğ buyurma mürüvveti
- 63 Peyğamberiñ velāyetine ḥürmet eyleyen
Evlādına iderse 'aceb mi ri'āyeti
- 64 Terfî' beldesine anıñ himmet eyleyen

Takdīm-i Āl-i Beytine itmez mi himmeti

65 Eylerse ger te' aḥḥur-i müddet mümāna 'at
Takdīmine medār olamaz mı şerāfeti

66 Bi'llāh nigāh-ı merḥamet it ol faķire de
Yoğ ise dūn-mertebe luṭfa liyāķati

67 İflās dāmenine şarıldı ġarīm-veş
Çāk itdi dest-i 'acz girībān-ı tākati

68 Çekdi mīzāc-ı kīse-i servet yübūsete
Şimdi faķat dimağda kaldı ruṭūbeti

69 Derd-i derūna şabr ile itmekdeyem devā
Şabrın da līk cānuma geçdi merāreti

70 Mir'āt-i ṭab' ı kaplamasaydı ġubār-ı ġam
Görseñ ne şūrete ķor idim ben belāģati

71 Mihr-i felekle penķeleşürdü ṭabī'atim
El virse idi zerre ķadar eski ķuvveti

72 Şāhenşehā ķuşūruma ķaşd i 'tizārdır
Baş itmeden bu kesr-i mizāc-ı ṭabī'ati

73 Yoḥsa zamān-ı devlet-i cāhında ṭab' ımın
Yok zerre deñlü derd-i felekden şikāyeti

74 Remz-āģehā müfād-ı ḥadīs-i şerīfdir
Mü' minlerin ya 'illeti olur ya ķilleti

75 İmānımın kemāline iki ġuvāhdır
Ḥaķ bende cem' eyledi ķilletle 'illeti

- 76 ‘İllet sezā-yı şekve midir anı def’ ider
Fermān olursa bir şīşe Dīnār şerbeti
- 77 Kıllet de az zamānda olur kesrete karīn
Az çok iderse hüsrev-i Cem-cāh himmeti
- 78 Rāşid kuluḡu hīdmet-i tefṭīş idüp be-kām
Kısmet olursa baḡa maḡām-ı hūkūmeti
- 79 Ne kıllet u ne ‘illet olur arada bedīd
Sevr it o demde keşret-i esbāb-ı serveti
- 80 **Vehbī** güşād-ı dest-i du‘ā kıl yeter niyāz
Desteyle ‘arza kıldıḡ o dergāha hāceti
- 81 Tā kim mülūk-i ‘ādile te’yīd-i dīn idüp
Günden güne bülend ide ḡadr-i şeri‘ati
- 82 Yā Rab be-haḡḡı ḡatm-i Resūl şāh-ı ‘ādiliḡ
Efzūn ola merātīb-i iclāl ü şevketi

Tārīḡ-i Sālīm Çelebi Berāy Kıluben Cedīd⁴⁹

- Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün
- 1 Hāzret-i Sulṭān Aḡmed Ḥān-ı Ġāzī kim felek⁵⁰
Faḡr ider dergāh-ı kürsī cāhına rūmāl ile
- 2 Olalı evreng-i Osmāna şeref-baḡş cülūs
Sāyesinde rāḡat oldu ḡalḡ emn-i bāl ile
- 3 Zīr hūkmünde ‘Arab Rūm u ‘Acem olsa nola

⁴⁹ Bu şiir Hüseyin Güfta (1995) ve Adnan İnce (1994) tarafından yapılan *Dīvān* neşirlerinde bulunmamaktadır.

⁵⁰ FŞM. vr. 335b-336b

Pâyine şāhān-ı ‘ālem yüz sürer iqbāl ile

4 Çıkısa meydāna ser-i hāşma kıyāmetler kıpar
Hāşetin şāhib-kırāna satvet ü iclāl ile

5 Öyle şāhen-şeh ki bir ednā kulu emr eylese
Şāhlara mülkün virür bir yerden isti‘cāl ile

6 İmtisāl-i emrine tā hayra virse ihtimāl
Çare-sāzıya ezer başını zerkubāl ile

7 Gevher-i mihr ü mehe kıalmazdı aşla rağbeti
Öpse na‘l-i rahşını zāl-i felek bir hāl ile

8 İtmek için hālişu’llāh ğaza-yı dīn uğruna
Bahre birden düşmen-i dīne hūlūş-ı bāl ile

9 Nev-be-nev tersānede kıalyonlar inşā itdiler
Çünkü ol dādār-ı ‘ālem ‘azm-i ferruḥ hāl ile

10 İşte şimdi yaptı bir kıalyon ki çarḥıñ felege
Kimse temyīz idemez yanındaki şandāl ile

11 Kaşd-ı a‘dā eylese nā-geh açup yelkenlerin
Şubḥ-ı mahşerdir o zer-mencūk-ı ‘ālū’l-‘āl ile

12 Ğālibā ser-ṭob-ı ra‘d-efşānı vakt-i cengde
Hırmen-i ömr-i ‘adūyı şavurur yek-sāl ile

13 Buldu ol fülk-i felek heybet o gün kim ihtitām
Lāzım oldu inmesi deryāya ḥüsn-i hāl ile

14 Şadr u dāmād ile dīvān-hāneyi teşrīf için
Geldi kıapudānına virdi şeref iclāl ile

- 15 Şadr ammā şehper-i iklîl-i 'izz ü cāh kim
Kār-fermā-yı cihāndır şimdi istiklāl ile
- 16 Şu 'le-i yāķūt-ı mihr-i mihr-i devlet kim anı
Şāh-ı 'ālem dest-i dilde şaķlasun ibcāl ile
- 17 Hāķ bu kim İskender ü Dārā nazarın görmemiş
Eylemişler cüst-cü dünyāyı māh u sāl ile
- 18 Kūlzūm-i iķbāle revnaķ-baķş-ı iclāl olmasın
Şaldı düstūrāne īmā rıfķ u istihāl ile
- 19 Anı baķr-ı nuşrete tersāneli el bir idüp
Oldu dāmen der-miyān-ı emniyet īşāl ile
- 20 'Afvına maķrūr olup gösterdi temkīnin biraz
Hāķ-pāy-i devletinde şūret-i ihmāl ile
- 21 Ma'zeret-ķ'āhāna āķir itdi sür'at birle cān
Pāyine yüz sürmek içün şevķ-ı istikbāl ile
- 22 İndi bismi'llāh bahrihā muķīt-i nuşrete
Ol hümāyūn pāye-keşti yūmn ile iķbāl ile
- 23 Rāyet-i baķtın mübārek-bāda gelsün bād-ı fevz
Hānūmān-sūz 'adūv olsun hemīşe āl ile
- 24 Ol şehin-şāhıń daķı iķbāli rūz-efzūn olup
Mażhar-ı feth ola dā'im hışmın istīşāl ile
- 25 **Sālimā** dīvān-ı mülhemden tefe'ül eyleyip
Oldu yāver Hāķ baķa bu beyt-i ferruķ fāl ile

- 26 Başka başka iki tārīh olur eylersiñ hisāb
İki mışrā' ın taḥallūf eylemez bir ḥāl ile
- 27 Uçdu üç anbārılı kalyon bahre ferr-i 'izz ile
Açdı bālın maḳdem-i šāhenşehi iḳbāl ile

Tārīh-i Şehdī Efendi Berāy-ı 'İmāret-ı Mināre-i Ḥazret-i Ebū Eyyūb Enşārī
'Aleyhi Raḥmeti'l-Bārī⁵¹

- Fā'ilātün/Mefā'ilün/Fe'ilün
- 1 Faḥr-ı enşār-ı Ḥālīd İbni Zeyd⁵²
Mürşid-i feyz-baḥş-ı rāḥ-ı Ḥudā
- 2 Budur ol rāvi-i ḥadīs-i şaḥīḥ
Daḥı rū'yet-keş-i ḥabīb-i Ḥudā
- 3 'Alem-i ḥaşşıdır Ebā Eyyūb
Ḳaddesa'l-lāhu sırrahu'l-ālā
- 4 Merḳad-i pākīdır muṭāf-ı melek
Çarḥa peyveste kūnbed-i vālā
- 5 Cāmi'-i lāmi'inde iki menār
Cā-be-cā olmuş idi raḥne-nümā
- 6 Pādişāh-ı zamān-ı Aḥmed Ḥān
'Ādil-i ġāzi-yi cihān-ārā
- 7 Sāye-i Ḥaḳ ḥalīfe-i 'ālem
Ḥalledallāh mülkehü ebedā
- 8 Yapdırup feyz-i himmetiyle anıñ

⁵¹ Bu şiir *Şehdī Dîvânı* (Bayındır, 2008, s.80-83) adlı eserde bulunmaktadır.

⁵² FŞM. vr. 370b-371b

Kıldı nādīde tarz-ı nev-peydā

- 9 Bārekāllāh zihī güzīde eser
Oldu nezzāresi ferāḥ-fermā
- 10 Görmemiş mislini Sinimmārān
Belki çeşm-i hezār ile dünyā
- 11 Bunları şanki māder-i eyyām
Nefs-i evlādı eylemiş gūyā
- 12 Çün Mesīḥa nefesleri dem dem
İtmede mürde dilleri ihyā
- 13 Bāz-pes ‘āleme nüzülünde
‘İzz ü şānıyla Ḥaẓret-i Īsā
- 14 Şeref-i maḳdemiyle şīrīn-kām
Olalar zāt-ı pākine me’vā
- 15 Her biriniḡ çü tāk-ı küngüresi
Oldu fark-ı felekde dü-bālā
- 16 Görselerdi bu zīb ü zīneti kim
Reşk iderlerdi Ḥusrev ü Dārā
- 17 Ser çeküp nūh kıbāb-ı gerdüne
Külehi çün külāh-ı Mevlāna
- 18 Pertev-i miḥr ü māk-veş her dem
Āsumān u zemīne şa’şa’-zā
- 19 Sā’idin pençe-tāb idüp her şeb
Çeker āgūşa bir meh-i ḡarrā

- 20 Her seher ki nidā-yı ğaybīden
İrişür gūş-ı cāna böyle şadā
- 21 Dem-i bahşāyiş-i ‘ināyet-i Hāk
Kanı bir kām-cū-yı feyz ü ‘atā
- 22 Dūde-i şeb çerāğ-ı kandīlīn
İtse pervāne-çīde vū ihdā
- 23 Sürme-i çeşm ü vesme-i ebrū
Eyler idi yegān yegān havrā
- 24 Olucağ dāmen-i felek gül-reng
Şafak-ārā çü lāle-i hamrā
- 25 Būlbūlān h‘āhiş-i hezār ile
Olalar nāle-senc ü nağme-serā
- 26 Reft-engīz ü hālet-efzādır
Nāliş-i şubh-gāh ya Mevlā
- 27 Dirler erbāb-ı hāl ol demde
Hasbiya’l-lāhu vahdehu ve kefā
- 28 Didiler **Şehdiyā** bu nev-eşere
Eyle tārīḥ-i cevher-i imlā
- 29 Ola bir beyt baḥr-ı ma‘nāda
Çün şadef dürc-i gevher-i yektā
- 30 Serv-ḳadd ser-firāz u sīm endām
Oldu gūyā mināre-i beyzā

**Hāk-i Pāy-i Veliyyü'n-Ni'am-ı Āşaf-cāha Vaşlı Nām Şā'iriñ 'Arz İtdigi
Kaşidedir**

Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilün

- 1 'Aķıbet ey dil murād üzre felek devrān ider⁵³
Gerçi birkaç gün kemāl-i hüznünü seyrān ider
- 2 Her kimi kim ser-firāz itmek murād eyler qader
İbtidā manend-i sāye hāk ile yeksān ider
- 3 Her ne deñlü müşkil ü düşvār olursa h'āhişñ
Ėam yime olmaz dime Allāh işñ āsān ider
- 4 'Abd-i mücrim her ne deñlü lāyık-ı āzār ise
Luţf-ı Hāllāķ-ı cihān şāyeste-i ihsān ider
- 5 Şimdi bir şadr-ı Ėinā-baķşa karīb itdi Hudā
Kim murād itse seni ser-defter-i aķrān ider
- 6 Öyle şadr-ı mekremet-pīşe seķā endīşe kim
Rütbe-senc herkese in'ām-ı bī-pāyān ider
- 7 Dāver-i a'zam vezīr-i nām-dār 'ālī vaķār
Kim bu hālķa āşafāna luţf ider ihsān ider
- 8 Ya'ni İbrāhīm Paşa kim nigāh-ı şefķati
Hāķır-ı maķzūn-ı erbāb-ı dili şādān ider
- 9 Zālimi maķhūr ider mazlūmı mesrūr-ı kerem
Her kaçan icrā-yı Hāķ hālķ içün dīvān ider
- 10 Öyle bir deryā-yı bī-haddir keķ-i in'āmı kim
Mevce-i luţfi tokınsa kaçreyi 'ummān ider

⁵³ FŞM. vr. 443b-444b

- 11 Öyle bir kân-ı keremdir kim kemâl-i cüd ile
Hâtemi hayrân ider Yahyâyı ser-gerdân ider
- 12 Âteş-i sūzāna bir dem lūtf ile kılsa nazar
Şūphesiz her aḥkerin bir ḡonce-i ḥandān ider
- 13 Kılsa şahrādan gezer bū-yı nesīm lūtf ile
Şan çemen-rāzı ser-ā-pā sūnbül ü reyḥān ider
- 14 Hākden itse ḡubār-ı maḳdemin bād-ı şabā
Tūtiyā-yı ‘ayn-ı gerdūn refi‘ü’ş-şān ider
- 15 Tīḡını ‘arz eylese bahse muḥīṭ-i ‘āleme
Tāb-ı ḥūnını şādef incilerin mercān ider
- 16 Gerçi şekl-i tīḡ-ı rezmi berg-i sūsendir velī
Deşt-i ḡülzār veḡada lāle-i nu‘mān ider
- 17 Durduḡu yerden ‘Acem iḳlīmini fetḥ eyledi
Böyle re’y ü cengi ancaḳ Rūstem-i Destān ider
- 18 Ey müşīr-i dād-perver dāver-i şāḥib-hūner
Medḥ ü evşāfıñla āḥir **Vaşli** bir dīvān ider
- 19 Öyle bir meddāḥ-ı evşāf -ı ‘atā kim kim bu ḡün
Şāhid-i ṭab‘ım cihān şā‘irlerin ḥayrān ider
- 20 Bu zemīn-i tāzeniḡ her beyti Şehnāmedir
Ṭab‘-ı Hākānı deḡil Firdevsi istiḥsān ider
- 21 Şā‘ir-i sāḥir-i beyān dehrem ammā neyleyim
Derd ü ḡam sermāye-i efkārımı tālān ider

- 22 Ekmegimin acısı huşûşâ neş'e rāhat mı kor
Manşib 'azli hâtır-ı nâ-şādımı giryân ider
- 23 Derd-i fikr-i keşret ü dīnim ile ma'zūrunam
Âh kim kevn ü mekânı başıma zindân ider
- 24 Hıdmetimde bir kuşûrım yoğ iken lâyıķ mı kim
İltifât u lutfuḡa bahtım beni pinhân ider⁵⁴

Şıḡhatnâme-i Diger Li-Vehbî Efendi Der Vaşf-ı Şehr-Yâr-ı Âlem-Penâh⁵⁵

- Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün
- 1 Bi-ḡamdi'llāh cihân şād oldu peygām-ı meserretle⁵⁶
Şımaḡ-ı dehr oldu şıyt-ı gül-bang-ı beşâretle
- 2 Güni toḡdu cihânıḡ t̃ālî'i açıldı devrânıḡ
Tebâşîr-i şabâhü'l-ḡayr-ı iḡbâl ü sa'âdetle
- 3 Şanursun kûçe oldu şehr-âyîn-i rûḡhânî
Güşâyîş buldu ḡatırlar şafâ vü şevḡ ü ferḡatle
- 4 Zamâne 'ıyd idüp ḡ'ân-ı şafâ bastı oldu dünyāya
Nüvîd-i şevḡ geldi 'âleme peyk-i 'ināyetle
- 5 Me'âl-i müjde bu kim dīde-i baht-ı cihân rûşen
Ki ḡurşîd-i vücūd-ı şāh-ı t̃ālî' oldu şıḡhatle
- 6 'İlel t̃ārî olup gitmişdi rāhat ṡab'-ı şāhîden
Bi-ḡamdi'llāh yine 'avd itdi şıḡhatle selāmetle
- 7 Felek âyînesini ḡaplamışdı ḡuşşa jengârı
Keder olmuşdu 'ārîz rûy-i dehre bu kesâfetle

⁵⁴ Bu şiirin devamı var ancak varaklar eksik olduğu için okunamadı.

⁵⁵ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.96-98).

⁵⁶ FŞM. vr. 460a-461b

- 8 Meh-i mevlūdda buldu mizāc-ı pādīşeh şıhhat
Cihāna müjde-i mīlād-ı şādī geldi şerbetle
- 9 Dimāğ-ı dehri kıldı şükr-i şekker ol kadar şīrīn
Gelūlar şīşe-i kand-i nebāt oldu halāvetle
- 10 ‘Anāsır çār-pāre oldu ecsām-ı halāyıkda
Bedende rakşa girdi rūh bu şevk ü meserretle
- 11 O rūh-ı kālīb-ı mülke sirāyet idicek ‘illet
Mizāc-ı kâ’ināt olmuşdu āzürde saķāmetle
- 12 İfākat bulduğı sā‘at o şeh geldi dile rāhat
Yürek oynaması hem-pā iken rakķāş-ı sā‘atle
- 13 Felātunlar devā-yı derd-i dehre kâdir olmazken
Hakīm lem-yezel tedbīrin itdi yine hikmetle
- 14 Tıttup nabz-ı cihāna bildi derdīn kıldı dermānı
Vücūd-ı şehriyārı ‘āleme gösterdi şıhhatle
- 15 Felātun-menķabet Risto-ķired Bokrāt-ķikmet kim
Mizāc-ı kâ’inātı mu‘tedīl kıldı ‘adāletle
- 16 Cenāb-ı Hāzret-i Sultān Aķmed Hān-ı Ğāzī kim
Sirişte ‘unsūr-ı zāt-ı şerīfi ‘adl ü re’fetle
- 17 Mülūkūķ ķahramānı ‘ālemin şāķib-ķırānı kim
Unutdurdu cihāna Rüstemūķ rezmin şecā‘atle
- 18 Muşavver rūh-ı devletdir mücessem nūr-ı şevketdir
Cihāna maķż-ı rahmetdir vücūdı rahm ü şefķatle

- 19 Sipîhr-i 'izzetün mâhı serîr-i şevketün şâhı
Ki rûşendir dil-i âgâhı envâr-ı necâbetle
- 20 İmâm-ı dîn ü devletdir hümâm-ı mülk ü millettir
Du'âsı farz-ı zimmetdir cihâna şıdk-ı niyyetle
- 21 Şerî'at sâlikî bir pâdişehdir kim muṭâbıkdır
Ne fermân eylese aḥkâmı ḳânûn u şerî'atle
- 22 Re'âyâ-perver ol şâh-ı kerîm-i ma' delet-güster
Ki baş-ı ḥân-ı ni'met itdi dünyâyâ mürüvvetle
- 23 Meh-i burc-ı sa'âdet âfitâb-ı maşrıḳ u devlet
Ki tutmuşdur zemîn ü âsumânı 'adli şöhretle
- 24 Senâsına nihâyet vaşf-ı aḥlâḳına ḡâyet yok
Eger bir vaşfını medḥ eylesem yüz biḳ 'ibâretle
- 25 Sitâyişden idüp izḥâr-ı 'aciz-i ḳudret ey **Vehbî**
Du'â-yı ḥayra şarf it vaḳtiḳi şıdk-ı ṭaviyyetle
- 26 Hemîşe Ḥaḳ virüp rāḥat vücûdu görmesün 'illet
Anıḳla mesned-i şevket müdâm olsun sa'âdetle
- 27 Bu nazmım olucaḳ manzûr ümîd oldur olamaz 'ür
Ki bir sâ'atde inşâd eyledim anı bedâhetle

Ḳaşıde-i Beḳçe-i Çelebi-Zâde Der-Vaşf-ı Velîyyü'n-Ni'am Pür-Himem Aṭâllāhu⁵⁷

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

- 1 Şeb-i 'îd irdi yandır sâḳıyâ ḳandîl-i şahbâyi⁵⁸
Gözü görsün biraz rind-i ḳadeḥ-nuşuḡ da dünyâyı

⁵⁷ Bu şiir, şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Öztekin, 2011, s.160-161).

⁵⁸ FŞM. vr. 467b-468a

- 2 Şulansun girye-i mestāneden şahn-ı harābātın
Ğubār-ı ğuşşa tekdīr itmesün rindān-ı şeydāy
- 3 Ayak dīvānı vakti geldi erbāb-ı harābātın
Seher Cem-dergehin bāz eylesün pīr-i Mesīhāy
- 4 Gerekmez mescide çünkim eve lāzım olan dirler
Alup cām it menār üzre yanan kandīl-i mīnāy
- 5 Mey-i alı görünce sāğar-ı şeşhānede şandım
Ki sürdü kāsım-ı la‘līn-ķabā meydāna şeş-pāy
- 6 Gül-i nesrīne döndü rūzeden ruhsāre-i dildār
Sürüp sākī meyi meşşāte-veş kıl çehre-pīrāy
- 7 O deñlü rūzeden endāmına geldi niḥāfet kim
Geçer uçmaķda rind-i bāde-peymā ehl-i taķvāy
- 8 Şikeste beste dem-beste yatur ḥayli zamānlardır
Alup zānūḡa söylet muṭribā luṭf eyle şeş-tāy
- 9 Terennüm-rīz olup sen daḡı ey rāmişger-i ḡāme
Oķu bu maṭla‘-ı sencīde lafz-ı pāk ma‘nāy
- 10 Gününde buldu ‘ālem revnaķ-ı ‘īd-i dü-bālāy
Ḥudā şadrında da‘im ide İbrāhīm Paşay
- 11 Vezīr-i ‘āzam u dāmād Aḡmed Ḥan-ı Ġāzī kim
Ne öyle pādişeh kıldı müşerref taḡt-ı vālāy
- 12 Ne ḡod böyle vezīr-i kām-baḡş-ı memleket-pīrā
Sa‘ādetle mūnevver eyledi şadr-ı mu‘allāy
- 13 Eger İskender öyle bir vezīre mālīk olsaydı

Bir içim şu için geşt eylemezdi mülk-i dünyâyı

14 Vekîl-i muṭlaḳ-ı şāhib-i ẓırān-ı heft-kişver kim
Fürûḡ-ı mihr-i rāyı ẓatdı Rūma mülk-i Dārāyı

15 Cenāb-ı āşaf-ı devrān ki eyvān-ı celālinde
Sezādır ḥāk-rüb itse eger şeh-per-i ‘anḳāyı

16 Kerīm-i Bermekî-tıynet ki eyler dā’imā sebḳat
Anıñ iḥsān-ı bî-pāyānı ümmîd ü temennāyı

17 Müşîr-i müşterî-fıṭrat ki ḥüsn-i ḥalḳ u luṭf ile
Ḳulu ḳurbānı itdi kendine a’lā vü ednāyı

18 O deñlü lezzet-i ta’bîri vardır kim ider şîrîn
Zülāl-i ḥāmesinden düşse ẓatre heft deryāyı

19 Olup āvāze-i ‘adliyle pür-nüh-ḳubbe-i gerdün
Unutdu ḥalḳ şıyt-ı ‘adl-i ‘ālem-gîr-i Kisrāyı

20 Du‘ā hengāmı geldi vāḳt-i nāzikdir velî ‘Āşım
Hemān bir beyt ile iste murād-ı pîr ü bernāyı

21 Şehen-şāh-ı cihānıñ şevket ü ‘ömrün idüp efzün
Ḥudā şadrında dā’im ide İbrāhîm Paşayı

**Ḳurretü’l-‘Ayn Şehen-Şāh-ı Cihān Fāṭıma Sultān Zehrā Şān Ümmet-i ‘İşmethā
Ḥazretlerinin Binā Buyurduḳları Camî’-i Şerîfe Lisān-ı Hümāyūndan Şadr İden
Mışra-ı Tārîḫ-i ‘Ālem-Penddür⁵⁹**

Fā’ilātün/Fā’ilātün/Fā’ilātün/Fā’ilün

1 Ṭā’at āyîn ḥāmi-i dîn muḳtedā-yı müslimîn⁶⁰

⁵⁹ Şairin mahlası tespit edilememiştir.

⁶⁰ FŞM. vr. 485b-486a

Zıll-ı Rabbü'l- 'âlemîn kuvvet dihî şer'î Resûl

- 2 Ya'ni Sultân Aḥmed-i Ġāzî ki ferr ü şevketi
Tâb-ı ḥürşîd-i cihân-ārâ gibi 'âlem-şümûl
- 3 Ol şehen-şâh-ı cihânın duḡter-i sa'd aḡteri
Ġonce-i baġ-ı edeb hem-nâm-ı Zehrâ-yı Betûl
- 4 Dürretü't-tâc-ı sa'âdetdir ola dâ'im 'azîz
Âfitâb-ı salṭanatdır görmeye hergiz üfûl
- 5 Bir gün iḡbâl ü sa'âdet birle ol 'işmet-penâh
Eyler iken dergeh-i devlet-serâyından duḡûl
- 6 Gördüğüm olmuş serâya muttaşıl mescid ḡarâb
Nice yıl ta'mîrden ḡâlî ḡalup maḡzûn melûl
- 7 Didigim minber ḡonulsa cem'aya teşrîf için
Bunda şâh-ı 'âlem ü şadra yakîn olurdu yol
- 8 Hükûm idüp derḡâl anı tevsî' vü taḡdîd eylemez
Şöyle kim olmaḡda dil-cû ṭarḡına ḡayrân 'uḡûl
- 9 Çünkim eşnâ-yı binâsında o ḡâḡân-ı güzîn
Seyr idüp ṭarḡın serâya ḡaldı şevketle nüzûl
- 10 Hâk-pâyine nice târîḡler ma'rûz olup
Gördüğüm var her birinde bir ḡuşûr itdi nükûl
- 11 Söyledi bir mışra'-ı 'âlî o dem kim anda hep
Hem selâset hem leṭâfet cümlesi bulmuş ḡuşûl
- 12 Habbezâ tab'-ı Selîm-i 'âlem-ārâ kim anıḡ
Bezmine itmekde böyle pâk-i ma'nâlar şümûl

- 13 Her hünerde nām-ver her ma‘rifetden bā-ḥaber
Pādişehler olsa lāyıkdır o şāhen-şāha kıl
- 14 Ey şehensāh-ı cihān sultān-ı vālā şān ile
Hem vezīr-i a‘zametle dā‘imā şihhatde ol
- 15 Budur ol mışra‘ ki sultāna buyurdu şehriyār
Fātima Sultān itsün cāmi‘iñ Allāh kabūl

Tārīḥ-i İmām-ı Evvel-i Ḥazret-i Muḫtedā-yı Selāṭīn-i ‘Azām Ḥaleda’llahu

Mülkehu İlä Yevmü’l-Kıyām

- Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün
- 1 Şehinşāh-ı cihān Ḥan Aḥmed-i Ġāzī ki lāyıkdır⁶¹
Ṭurursa pīş-gāhında mülūk-ı ‘aşr-ı şaf-ber-şaf
- 2 Mekārim-pīşe cūd-endīşe kim ancak olur olsa
Aḡa naḡdīne-i deryā vü kân yekrūze-i maşraf
- 3 Hirās-ı tīg-ı ḡahrından tūtpudur zeyl-i muşāfāt
Berāy-ı ‘aḡd-i şulḡ olduğda eḡḡān dest-ber-muşḡaf
- 4 Rızā-dād-ı muşāfāt oldu ḡünkārım emān virdi
Reh-i ceng ü cedelden ber-ṭarafdır gerd-i tāb u tef
- 5 Zamān-ı rezm geḡdi şimdi vaḡt-i bezm-i şādīdir
Sürūrundan nola eḡḡāniyān raḡş itse kef-ber-kef
- 6 Murādı eşrefiñ ta‘rīf-i bizzāt idi evvelde
Nümāyān idi vaşfindan me‘āl-i ḡālef-i ta‘rīf
- 7 Maḡaldir merd-i meydān-ı veḡāya olsa ihsānlar

⁶¹ FŞM. vr. 492a

Sezâdır gitse serdârâne giyse hil‘at-i zer-bef

- 8 Suhûletle olur encâmı hayru’llâh her kârın
Vifâk üzre olursa böylece sultân ile âsaf
- 9 Hudâ dūr itmesün biri birinden tâ-be-ser âhîr
Be-câh-ı hazret-i şâh-ı risâlet rākib-i refref
- 10 Peyâmında o şulhuñ feyz-i Hâkdan isti‘ânetle
İderken fikr-i târîhin bu ‘abd-i ‘âciz-i Vâsıf
- 11 Sünûh itdi dil-i ilhâm-pezîr böyle târîhi
Emân aldı olup Sultân Aḥmed ile şulḥ Eşref

**Devlethâne-i Kıpudan Paşa Oldukları Şeb-i Sohbet-i Helvâda ‘Arîzâ-i Hâk-i Pây
Sa‘âdetleri Kılınan Eş‘ârdan Râşid Efendiniñ Kaşidesidir**

Fe‘ilâtün/Fe‘ilâtün/Fe‘ilâtün/Fe‘ilün

- 1 Levḥaşa’llâh yine hengâm-ı meserret geldi⁶²
Gidüp eyyâm-ı keder yirine râḥat geldi
- 2 Ser-te-ser ‘âlem olup cilvegeh-i emn ü emân
Dillere feyz-i şafâ-güster-i behcet geldi
- 3 Fitne-i dağdağa-i ḥarb sükûn bulmağıla
Dehre âsâyiş ü ârâm-ı ferâğat geldi
- 4 Yeniden buldu ḥayât âsaf-ı ‘âlî-câhın
Re‘y ü tedbîri ile kevne bu ḥâlet geldi
- 5 Pîşvâ-yı vüzerâ câ‘ize-baḥş şu‘arâ
Ki nevâliyle bütün ḥalka refâhet geldi

⁶² FŞM. vr. 509a-509b

- 6 Şadr-ı a‘zam ki anıñ himmet ü te‘yîdi ile
Devlet ü dîniñ esāsına metānet geldi
- 7 Didiler şadra kudūmun işiden ehl-i hıred
Yirine yine revān-ı ten-i devlet geldi
- 8 Devr-i ‘adlinde bulup hātıra-i guşsa zevāl
Halka āheng-i şafā itmege rağbet geldi
- 9 Gitdi germā-yı ğam irdi şeb-i yelda-yı neşāt
Meclis-i şöhet-i helvāya halāvet geldi
- 10 Böyle evkātda yārān-ı şafā birbiriniñ
Top koyup öñüne dirler saña nevbet geldi
- 11 Müjde ol āşaf-ı şāhib-keremiñ kullarına
Şeref-i maḳdemini h‘āhişe fırsat geldi
- 12 Şıhr-ı zī-şānı sa‘ādetlü Kapudan Paşa
Gördü kim vaḳt-i temennā-yı ‘ināyet geldi
- 13 Didi ref‘ eyle beni hākden ey şadr-ı güzīn
Kerem ümmīd iderüm mevsim-i da‘vet geldi
- 14 Va‘d-i tebşīr ile tefrīş olunup vaḳten kim
Gūşına müjde-i cān-baḳş-ı icābet geldi
- 15 Öyle bu va‘d ile mesrūr o kadar kim gūyā
‘Āşık-ı haste-dile va‘de-i vuşlat geldi
- 16 İnḫirāf üzre iken ‘illet ile ḫayli zamān
Ṭab‘-ı vālāsına bu şevḳ ile şıḫhat geldi
- 17 Ola hātırları maḳrūn-ı meserret tā kim

Diyeler vakt-i şitâ mevsim-i şöhet geldi

Reğâ'ibîyye Der-Na't-i Pâdişâh Vehbî Efendi⁶³

Mef'ûlû/ Mefâ'ilû/ Mefâ'ilû/ Fe'ûlün

- 1 Leylâ-yı siyeh hayme-i rahmet ki bu şebdir⁶⁴
Mecnûn gibi sevdâ-zedesi kavm-i Arabdır
- 2 Tercih olunur rûz-ı neşât-âver-i 'ide
Bu şeb şeb-i âzîne-i ulâ-yı Recebdır
- 3 Meryem gibi ruhu'l-kudüs-i feyz-i şehirden
Âbisten-i cân olsa neden cây-i 'acebdır
- 4 Düşdü şadef-i rahme bu şeb bir dürr-i yektâ
Kim münteheb-ı mâ-ğaşal-i dürc-i edebdir
- 5 Tevlîd idüp mâder-i şeb tıfl-ı hilâlin
Kandil donanmasına ol şevk sebebdır
- 6 Nev-rûz-ı 'Acem ol şebe nisbet dem-i mâtem
Zîrâ ki o şeb sûr-ı şafâ 'id-i tarabdır
- 7 Şehr-i Receb içre açılır Ka'be-i maşşûd
Mâh-ı nevi miftâh-ı der-i hâne-i Rabdır
- 8 Gûş eylemez ol şehr-i aşamm cürm-i 'ibâdı
Mâh-ı Ramazân dahı görüp mühr be-lebdır
- 9 Ger lâl ü kerr olmazsa da anlar çi gam ey dil
'Özr-âverimiz çünkü o sultân-ı Arabdır

⁶³ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.3-4).

⁶⁴ FŞM. vr. 524b-525a

- 10 Ya'nî şeh-i kuḏsî-sipeh-i ḏn-i Muḥammed
Kim şāh-ı Ḵureyşî-neseb ü pāk-ḥasebdır
- 11 'Allāme-i esrār-ı Rab ikrāla muḥāṭab
Ümmî-laḳab ol ḥāce-i pākīze-nesebdür
- 12 'Uḳbāda penāhım benim ol melce'-i 'ālem
Dünyāda efendim şeh-i Cemşīd-laḳabdır
- 13 Ol ḥüsrev-i gāzī ki olup mülḥaḳ-ı mülki
Ger Yeşrib ü Baṭḥā vü eger Şām u Halebdır
- 14 Teshīr idüp şark ile ğarbtı çü Sikender
Şāhenşeh-i Rūm u 'Acem ü Hind ü 'Arabdır

Ḳaşıde-i Vehbī Efendi Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i Pādişāh-ı 'Ālem-Penāh⁶⁵

Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün

- 1 'Āşıkam āşıkānedir sūḥanım⁶⁶
Şu'ledür dil zebānedir sūḥanım
- 2 Ṭurfe Mūsā-yı Ṭūr-ı 'aşkam kim
Lenterānī terānedür sūḥanım
- 3 Ḥaşmım olur 'aşā-yı ḥāmem var
Mu'cizem sāḥirānedir sūḥanım
- 4 Gāh ider çeşm-i kūr ḥaşmı başır
Varaḳ-ı rāziyānedir sūḥanım
- 5 Gāh olur çeşm-i baḥte ḥ'āb-āver
Gūyiyā bir fesānedir sūḥanım

⁶⁵ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.108-110).

⁶⁶ FŞM. vr. 525a-526a

- 6 Gāh ıķāż-ı ehl-i ğaflet ider
Na‘re-i ķahramānedir sühanım
- 7 Ten-i maħbūba ‘āşıķ olmağ ile
Cümleten ‘āşıķānedir sühanım
- 8 Mürğ-i ma‘nāya ħarf ü nokta ile
Gūyiyā dām u dānedir sühanım
- 9 Degme şayyāda lıķ şayd olmaz
Mürğ-i ‘arş āşıyānedir sühanım
- 10 Peyk-i çāpūk-süvārdur fikrim
Aña bir tāziyānedir sühanım
- 11 Çünki söz ortanın dimişlerdir
Vaşf-ı müy-i miyānedir sühanım
- 12 Kalemim tır-i ķavl devatı kemān
Sāz-ı nazma terānedür sühanım
- 13 Ben emır-i kalem-rev-i hūnerim
Dilde medfūn ħizānedir sühanım
- 14 Gevher-i şi‘rime Bahāyi gibi
Yok bahā bī-bahānedir sühānım
- 15 Pādişāhān-ı mülk-i ma‘nāya
Efser-i ħüsrevānedir sühanım
- 16 Her şehin vaşfına degil lāyık
Şeh-i şāhib-ķırānedir sühanım

- 17 Ya'ni Hān Aḥmed-i keremver kim
Midḥatinde yegānedir sūḥanım
- 18 Merd-i meydān vaşfi olmağla
Dā'imā Rüstemānedir sūḥanım
- 19 Şāh-ı rūy-ı zemin ki medḥinde
İftihār-ı zamānedir sūḥanım
- 20 Çihre-i fikre tāze maẓmūnam
Zūlf-i ma'nāya şānedir sūḥanım
- 21 Āşafā sen de gūş tūt tūtalum
Dāsītān-ı Keyānedir sūḥanım
- 22 Bir ucı sende rişte-i medḥiñ
Bāzi-i şā'irānedir sūḥanım
- 23 Nām-ı pākiñ çıkar mu'ammādır
Ḳati pek nāzikānedir sūḥanım
- 24 Yine vaşfıñda 'ācizem 'aciz
Pür-ḳuşūr u bahānedir sūḥanım
- 25 Ebr-i iḥsān ü baḥr-i himmetsin
Arada āh-ı yānedir sūḥanım
- 26 Nāmıñadur ḳaşāyidim cümle
İsmiñe bir nişānedir sūḥanım
- 27 Ḥalimi sen de itseñe teftiş
Bilseñe āşafānedir sūḥanım
- 28 Baḡa emsālim itmeyüp tercīḥ

Disençe imtiḥānedir süḥanım

- 29 Saḡa i ‘lām-ı kāmıdır ġaraḡım
‘Arḡ-ı ḡāle bahānedir süḥanım
- 30 Hep du ‘ā-yı devām-ı devlet içün
Vird-i şubḡ u şebānedir süḥanım
- 31 Devletiḡ dā’im ide Ḥaḡ mādām
Vehbīyem şādıḡānedir süḥanım

Ḳaşıde-i Mektūbī Ḥazret-i Ḳapudan Paşa Der-Sitāyiş-i Cenāb-ı Veliyyü’n-Ni‘am

Merām-Baḡşā

- Mefā‘ilün/ Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün
- 1 Cihānı māḡ-ı şıyām eyleyüp şalāḡ ābād⁶⁷
Revāc-ı zühd ile geldi metā‘-ı rinde kesād
- 2 Mesācid oldu dil-i zāhidān gibi ma‘mūr
Ḳulüb-ı rind-veş olmaḡda meykede berbād
- 3 Der-i müġānda gül müldeñ oldu bülbüle dūr
Be-cā-yı na‘re-i mestāne büm ider feryād
- 4 Şu rütbe ‘āleme yek-reñgi-i dir‘-i sārī
Ki ḡaldı rind ile temyīz olunmadan zühhād
- 5 Penāḡ itmededir şimdi semt-i miḡrābı
Niġāḡ-ı çeşm-i bütān gibi mest-i māder-zād
- 6 Dilinde zemzeme-i bā-ġafūr-ı rindānıḡ
Becā-yı rıḡl-ı ġirān elde sübḡa-i evrād

⁶⁷ FŞM. vr. 541a-543a

- 7 Şıgın Hudāya görünce başında misvākin
Ki döndü kādnez-i şāḥ-dāra her şeyyād
- 8 ‘Acebdir eyledi cāmi‘leri bu şehir-i şerīf
Zihām-ı mähveşān ile Halluḥ u Nev-şād
- 9 Kāğıd uçurmada tiryāki sūr-ı ‘ide yine
Ṭabīre ḳanburudur burnı sūrnāy-ı riḳād
- 10 Meselde şā‘im-i bī-tāba leyle-i rūze
Şafā-yı vaşl-ı ‘arūs evvel-i şeb-i dāmād
- 11 Siyāh ḥāne-i Leylā nigāh-ı ḥasret-i Ḳays
Ṭırāz-ı ṭurre-i Şīrīn ü dīde-i Ferhād
- 12 Felekde görüne mähıyye kār-ı devrān
İder ḳanādıl-i seyyāreden neler icād
- 13 Hilāl-i rūze degil dālı evvel itdi zuhūr
Menār-ı çarḥda yazmak diler mübārek-bād
- 14 Mübārek ide veliyyü’n-ni‘am efendimize
Ḳudüm-ı mäh-ı şıyāmı cenāb-ı Rabb-i ‘ibād
- 15 Veliyy-i ni‘met-i ‘ālem Hudā yegān himem
Muḥīṭ-i cūd u kerem şadr-ı āşaf isti‘dād
- 16 Müşīr-i şīr-i eşer şafder-i gāzanfer-i fer
Dilīr-i pāk-i güher dāver-i sūtūde-nejād
- 17 Gül-i şüküfte-i heştim behişt-i dīn ü düvel
Vezīr-i dād-ı sirişt āşaf-ı ḥuceste nihād
- 18 Sitemi cedd-i şehenşāh-ı efser-i Ṭāhā

Hıdīv-i ‘āleme hem şadr-ı cāh u hem dāmād

- 19 O kām-baḥş u şafā āferīn ki ebr-i maṭīr
Nola yem-i kereminden iderse istirfād
- 20 O çeşm-sār-ı fetānet ki kıldı ‘ahdinde
Reşāşe-i himemi nār-ı fitneyi iḥmād
- 21 Sa ‘ādet ile şeref-baḥş şadr cāh olalı
Henüz gördü cihān rūy-ı ‘adl ü re’fet ü dād
- 22 Ne kār-ı şa‘ba teveccüh iderse devletle
İder ‘ināyet ü tevfiḳ Hāḳ aḡa imdād
- 23 ‘Aṭāsı ḡavşale-i kilḳ-i ḡaşra-nāk-necā
Seḡā vū baḡşıḡi dūnyāya ḡāric-i ta‘dād
- 24 Yegāne pīr-i ḡired kim ḡicā-yı Eflāṭūn
‘Aceb mi pertev-i re’yinden itse ister şād
- 25 ḡayāt-baḡş-ı vaṡī‘ ü şerīf olursa nola
Muḳārenetle aḡa ‘ayn-ı ḡızır oldu devād
- 26 Virüp alurdu saḡurundaki ḡamā’il-i ḡūr
Şemīm-i ḡalkı olunsa behişt içinde mezād
- 27 Dil-i ‘adūya olur fikr-i cevher-i tīḡı
ḡazīz-i sicn-i ‘ademde selāsıl-i fülād
- 28 Biḡār-ı mevhibeten nev-bahār-ı menḳıbeten
Eyā güzīde-i eşref vezīde-i emcād
- 29 Sen ol yegāne-i devrānsın ey sūtūde-şiyem
Ki nām-ı pākiḡi ‘ālem keremle eyler yād

- 30 Selefde Hâtem idi şimdi nâmı Hâtemdir
Ki oldu dest-i kerîmîñ ile kerem hem-zâd
- 31 Seniñ ‘adîliñi hîç görmedi dañı göremez
Firâz-ı şadr-ı sa‘âdetde dîde-i îcâd
- 32 Yeniden eyledi mi‘mâr-ı himmetiñ ma‘mûr
Havâdiş itmiş iken ‘âlemi harâb-âbâd
- 33 O gün ki mesned-i ikbâli eylediñ teşrîf
Sipîhr-i ehl-i kemâl ile itdi terk-i ‘inâd
- 34 Koyup ta‘annüdü erbâb-ı fażl u ‘irfâna
Ya pendî gerdişe gerdün-ı dñn bu faķ-ı murâd
- 35 Nizâmın ummaz idi ‘âlemiñ bu rütbe cihân
Bu intizâmıñ iderdi vukû‘un istîb‘âd
- 36 Çehâr Tāk-ı himem haylîden yıkılmış iken
O hânedânı keremle sen eylediñ bünyâd
- 37 Göñül bu nev-ğazel-i pāk ü hâlet-engîzi
Şafâ-yı vaşfıñ ile mest olup ider inşâd
- 38 Recâ-yı vaşl ile ol şūha ‘âşık-ı nâ-şâd
İder ümîd-i dili ‘arz-ı herçi-bâd-âbâd
- 39 Takılma sünbül-i zülf-i nigâra başıñçün
Sükûn-ı şabr-ı dili kılma ey şabâ berbâd
- 40 Dirîğ eyleme bir loķma hñ‘ân-ı vaşlıñdan
Niyâz-mend-i fütûr olsa bî-dil-i bîzâd

- 41 Gülâc-ı baklavasıdır o sîneye yâriñ
Şekerde yok hele mestûne-i lebiñdeki dad
- 42 Halîfe ğamzesi şâgird iki şaf-ı müjesi
Dü-çeşm-i şûhı debistân-ı fitnede üstâd
- 43 O bedr-i hüsni yeter za'f ile hilâl itdiñ
Gel itme **Sâlim**-i şeydâya ey felek bîdâd
- 44 Niġâh-ı lutfuñ mazhar olursa sultânım
Bu nazmı zerle yazar şâ'irân be-câ-yı midâd
- 45 Kemîne ki nazarıñ hüsni iltifâtıñdır
Beni efendim iden böyle şâ'ir-i nakķâd
- 46 O şâ'irim ki ider Meryem-i qarîhamdan
Mesîh-i nükteyi rûh-ı hayâlim istîlâd
- 47 Gören bu şâhid-i Rûmı kabâ-yı ma'nâyı
Bütân-ı lâle- 'izârân-ı çîni itmez yâd
- 48 Yeter bu lâf u güzâf 'arz-ı hâle ruķşatdır
Hulaşa-i emeli kıl huzûrda îrâd
- 49 Cûduñ kerem idi bu 'abd-i zerre miķdâra
Ki idesin beni maķmûd bende vü âzâd
- 50 Felekde şimdi seniñ devletinde her ahşâm
Çerâġ-ı tâli' mi neyyir-i çarķ ider îķâd
- 51 Çerâġ oldum idüp âhîr işi mi altun
Zamâne yâr baña be-ķatm-i emrime münķâd
- 52 Göñülde kalmadı bir ġayrı h'âhiş ammâ kim

Cihānda şimdi budur ancağ arzu-yı fu'ād

- 53 O pūstīn-i derār āsitīni de giysem
İderdi ğıbta baña cümle āşinā ile yād
- 54 Du'āya başlayalım **Sālimā** ko taşdı'i
Bilür merāmıñı ol āşaf-ı kerem mu'tād
- 55 Hemīşe şeşder-i 'ālemde tā ki rūze vü 'id
Ola numūne-i nağş-ı bisāt-ı best ü küşād
- 56 Olup sa'ādet ile kadre her şebi tev'em
Ola sürür ile her rüzı hem-ser-i a'yād
- 57 Nigīn-i devleti hağ andan itmesün mehcūr
Müşerref ola vücūd ile şadr-ı rüşd ü sedād

Tārīh-i Sāl-i Hümāyūn-ı Sa'id Der-Sitāyiş-i Hāzret-i Sāye Rabbü'l Mecīd Şākir⁶⁸

Müfte'ilün/Fā'ilün/Müfte'ilün/Fā'ilün

- 1 Hāzret-i Hān Ahmediñ sāye-i 'adlin Hūdā⁶⁹
İtdi cihān hağkına māye-i emn ü emān
- 2 Nice şeh-i muhterem hüsrev-i dār aqdem
Dāver-i nuşret-i 'alem fātih-i devr-i zamān
- 3 Şīr-i dilīr-i veğā Haydar-ı kişver-küşā
Şafder-i ceng-āzmā hüsrev-i şāhib-kırān
- 4 Şavlet-i şīrānesine şatvet-i şāhānesi
Cümle-i merdānesi dāğ-ı dil-i düşmenān

⁶⁸ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Yıldız, 2002, s.166-167).

⁶⁹ FŞM. vr. 557b-558a

- 5 Hâk bu ki ol pâdişâh zıll-ı cenâb-ı ilâh
Oldu bilâ iştibâh çeşm-i cihâna revân
- 6 ‘Ahd-i hümayûn demi mevsim-i ‘adl hurremi
Kıldı bütün ‘âlemi Hâkka şükr-i şâdmân
- 7 Oldu gününde enâm nâ’ il-i şevk-i ğarâm
Herkes olup şâd-kâm buldu cihân tâze cân
- 8 Dâ’im idüp devletin kıla füzûn şevketin
Berter ide kudretin Hâlık-ı kevn ü mekân
- 9 Gülşen-i ikbâline devha-ı âmâline
Ravza-i iclâline esmiye bād-ı hazân
- 10 Devr ide gerdün tâ bâbı olup mültecâ
Dergehin ide Hudâ müstemend-i ‘âcizân
- 11 Şıhr-ı bülend ahter-i şadr-ı kerem-güsteri
Âsaf-ı dâd-âveri şadr-ı şudûr-ı zamân
- 12 Çünkü idip ihtimâm devlete verdi nizâm
Buldu cihân intizâm oldu şafâ râyegân
- 13 Bu sene hurreme sâl-i ferah-ı hemdeme
Mevsim-i ‘ıyş u deme fikr iderek nâgehân
- 14 Hayr ile fâl eyleyip **Şâkir**-i dâ’î dedi
Bu sene târîhini sâl-i nizâm-ı cihân (1141)

**Kaşide-i Nebîh Der-Midhat-i Cenâb-ı Destûr-ı Mekârim-Güster Aţâlu'llâhu
'Ömrehu**

- Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün
- 1 Neşîd-i feyz-i hikmet kim kalemdir şi'r ü inşâda⁷⁰
Şarıldı rişte-i sevdâsı bir nazm-ı nev inşâda
 - 2 Ögüne nazm-ı rûh-efzâ ki her lafz-ı dürer-bârı
Ola silk-i 'ıyâr-ı nuţk-ı cân-bağş-ı Mesîhâda
 - 3 Ögüne nazm-ı nev-maзмün-ı behcet-bağş-ı 'âlem kim
Ola sâl-i cedîd-âsâ muķârin yümn-i es'âda
 - 4 Ögüne nazm-ı ter kim lu'lu'-i şehvâr-ı elfâzı
Ola dürr-i yetîm-âsâ yegâne baħr-i ma'nâda
 - 5 Ögüne nazm-ı bî-hemtâ ki maзмün-ı dil-ârâsı
Ola medh-i vezîr a'zam-ı İbrâhîm Paşada
 - 6 Vezîr-i a'zam-ı Sultân Ahmed Han-ı Ğâzî kim
Bulunmaz ĥall ü 'aķd ü mekremetde mişli dünyâda
 - 7 Te'âlallâh ne tevfiķ-i Hudâdır buña terk itmiş
Şehen-şâh-ı cihânı bir Nizâmü'l-Mülk-i dāmâda
 - 8 Nizâmü'l-Mülk-i şâhib-re'y-i âşaf-ķadr ü kıymetim
Hemîşe fikri şâh-ı baħr ü berriğ mülkin ihyâda
 - 9 Nice şeh kim veķâr u ĥaşmet ü iclâl ü dârâtı
Ne Cemde var ne Hâķân u ne Fağfûr u ne Kisrâda
 - 10 Süleymân-fer şehenşehdir ki görmüş yok bu 'âlemde

⁷⁰ FŞM. vr. 558a-558b

Vezîr-i a'zamı dārâtını Hüsrevle Dārâda

- 11 Şehen-şâh-ı kerâmet menkabet kuṭb-ı hilâfet kim
Degil muṭlaḳı feyz-i keremile ḥalkı ihyâda
- 12 Şehen-şâh-ı teraḥḥüm-pîşe kim şadr-ı mu'allâsı
Devâ'-yı cûd ile dil-ḥaste-i fakre müdârâda
- 13 Şeh-i fermân-revâ-yı baḥr ü berr kim şadr-ı zî-şânı
Cihânın şark u ğarbında 'umûmen ḥükmün icrâda
- 14 Şehen-şâh-ı felek dergâh kim dîvân-ı düstûru
Penâh-ı dâd-ı cüyândır hemîşe mülk-i dünyâda
- 15 Ne mümkün vaşfin itmek böyle destûr-ser-i efrâzın
Düşer ammâ kalem düşdükçe böyle tarz-ı ta'dâda
- 16 Felâtûn-'aḳl u Āsaf-re'y ü Hâtem cûd u Aḥmed ḥalk
Muḥaşşal tâ ezelden her kemâl ol zât-ı âmâde
- 17 Kôr idi İbni Sînâ ḥikmet-i tedbîre iḥsânın
O şadrın kulluğun ta'lîm iderdi İbni 'Ubâde
- 18 Mekârim-perverâ re'fet-penâha merḥamet-kârâ
Du'â-yı devletin kimdir zamîme itmez evrâda
- 19 Velî cem'iyet-i ḥâtırla olsun cümle da'vâtım
Kerîmâ bir nazar kıl 'arz-ı ḥâl-i ḳalb-i nâ-şâda
- 20 Teḳaddüm itdi akrânım budur endûh u aḥzânım
Mükâfât eyle sultânım ma'îşetle bu eṣnâda
- 21 **Nebîhâ** eyleme tatvîl gel ḥatm-i kelâm eyle
Du'âya başla kim maḳbûl olur dergâh-ı Mevlâda

- 22 Hüdā zıll-ı ‘ināyāt-ı cihān-dār ide ol şadırıñ
Devām-ı devletin mevşül ide tā yevm-i mī‘āda
- 23 Cihān turdukça tursun mesned-i iqbāl u behcetde
Kerem-bağş-ı enām olsun hemīşe şadr-ı vālāda

Kaşide-i Berāy-ı Vaşf-ı Şeref-Ābād Sa‘adet İttiḥād⁷¹

Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün

- 1 Hābbezā nazm-ı selīs ü şūḥ u dürr-i iltizām⁷²
Oldu tārīḥ-i hümāyün ile miskiyyü’l-ḥitām
- 2 Nice tārīḥ oldu zevk-i sā‘id-i izz ü şeref
Heykel-i ta‘vīz-i eyyām-ı meserret irtisām
- 3 Mışra‘-ı berceste-i dīvān-ı ḥüsn-i intiḥāb
Zāde-i ṭab‘-ı hümāyün şeh-i dārā-yı ḡulām
- 4 Böyle bir tārīḥ-i rūḥānī-pesend-i dil-keşe
Rūḥ-ı ḡuds itse sezādır i‘tinā vü ihtirām
- 5 Bā‘is-i ‘izz ü şeref olup Şeref-ābāda bu
Kıble-i āmāl-i ‘ālem oldu ol zībā maḡām
- 6 Nice ābād u şeref-yāb olsun ol buḡ‘a kim
Ola nuṭḡ-ı pādişāhī aḡa tārīḥ-i ḥitām
- 7 Olmadı pīrāye-i ‘unvān-ı dīvān-ı kemāl
Böyle nazm-ı ḡoş-edā şī‘r-i bedī‘ü’l-insicām
- 8 Şā‘irān-ı vakt idüp āḡāz u şaf-ı pākiḡe

⁷¹ Şairin mahlası tespit edilememiştir.

⁷² FŞM. vr. 561a-561b

İtdiler inşād inşādında bezl-i cehd-i tām

- 9 Vehbi-i sihr-āferīn ile Nedīm-i hoş-edā
Oldular gevher nişār-ı medh-i pāki şubh u şām
- 10 Çekdiler nār-ı harīr-i nazma bunca cevheri
İtdiler pīrāye-i silkü'l-le'āl-i intizām
- 11 Olmadı Şehnāme-i medh ü senāsından velī
Muhtaşar bir meclis-i şāhāneniñ vaşfı tamām
- 12 Bāreka'llāh ey şehenshāh-ı hümāyūn menkabet
Kār-gāh-ı 'ilm ü 'irfān buldu devriñde nizām
- 13 Destiñe alsıñ kalem ey Hüsrev-i 'ālī 'ilim
Cünbiş-i nāz ile eyler şāhid-i ma'nā hırām
- 14 Hatt-ı kábūsına bir tāvūsa teşbīh eylemiş
İbni 'Ibād ol vezīr-i fāşıl-ı şāhib-i kelām
- 15 Hatt-ı müşkīniñ göreydi şafha-i āsārda
Merdüm-i çeşm-i fu'ād eylerdi ol şadr-ı benām
- 16 Senden istimrār ider evtād ey kuṭb-ı zamān
Zīrine çetr-i felekde ideli darb-ı hıyām
- 17 Nice āşār-ı celīle nazm-ı tārīḥ eylediñ
Şafha-i eyyām-ı 'ālemde koduñ bir hüsni-nām
- 18 Buldu tārīḥ-i hümāyūnuñla şad 'izz ü şeref
Böyle bir kaşr-ı Süreyyā nakş-ı āyīne zihām
- 19 Oluna ḥāk-i muḥaddesde (...) bā-ḥuşūş
Sıyyemā mā-beyni ola Āşaf-ı 'ālī maḳām

- 20 Ol vekīl-i nāfızū'l-hüküm-i Süleymān zamān
Şıhr-ı vālā rütbe-i Sulţān İskender ğulām
- 21 Kaşr-ı vālā-yı Şeref-ābād izz ü devleti
Ola sulţān-ı cihānıñ kıble-gāh-ı hāşş u 'āmm
- 22 Bende-i halka be-ġuş u ġāşiye ber-düş ola
Dergehiñde tāt-dārān-ı serīr-i aḥşām
- 23 Haḡ şeh-i devrānı şadr-ı a'zamı ikbāl ile
Mihr ü meh gibi ide beyt-i şerefde müstedām

Kaşide-i Der-Medḡ-i Kaşr-ı Bülend İ'tibār-ı Şeref-Ābād⁷³

- Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün
- 1 Zihī sāḡil-serāy-ı behcet-efzā tarḡ-ı nev-peydā⁷⁴
Ki bünyād itmedi 'ālemde kimse böyle bir me'vā
- 2 Bu mevḡi'fi'l-ḡaḡka raġbete şāyān idi çokdan
Velīkin itmedi hīç kimse ġuş-ı āşafa enhār
- 3 Sa'ādet ile teşrīf itdiğinde ġördüğüm olmuş
Ḥarāb-ābād çün ḡalb-i ḡazīn-i 'āşık-ı şeydā
- 4 Pesend idüp o sāt emr-i 'ālī eyledi ışdār
Ki bünyād ideler bu mevḡi'e bir kaşr-ı müsteḡnā
- 5 Tamām olsun o kaşr-ı dil-ġuşā bir kerre de seyr it
Yapılmış mı selefde böyle bir cāy-ı feraḡ-efzā
- 6 Zihī kaşr-ı cihān-ārā k'olup zīnetle bī-hemtā

⁷³ Şairin mahlası tespit edilememiştir.

⁷⁴ FŞM. vr. 564b-566a

Şeref-âbâd dimek nāmına şâyestedir haqqā

- 7 Bu kaçır-ı Bīdil-i envā‘-ı üşkūfeyle māl-ā-māl
Revā nāḳḳāşı olsa Mānī vü Bihzād ile hem-pā
- 8 Muşavver gülleri gülşende gūyā revnaḳ-efzādır
Anıḳḳün būyı ta‘ṭīr-i meşāmm eyler gülāb-āsā
- 9 O sūnbüller ki zīr-i ṭāḳ-ı eyvānda mūnaḳḳaşdır
‘Aceb mi vaż‘ın itse isti‘āre zūlf-i ‘anber-sā
- 10 Gören mişlin bunun aḥveldir ancak yoḥsa bu kaçırın
Degil ādem nazīrin görmemişdir dīde-i dünyā
- 11 Bu bir ṭarḥ-ı dilārādır ki Ḥaḳ bānīsini itmiş
Mebānī-yi umūr-ı dīn ü devletde daḥı yektā
- 12 Vezīr-i ‘aẓam u destūr-ı ekrem āşaf-ı efḥam
Vekīl-i muṭlaḳ u dāmād-ı şāhenşāh-ı mülk-ārā
- 13 O sulṭān ibni sulṭān-ı Süleymān ḥaşmetin eyler
Hezārān ‘aciz ile ḥāmem bu gūne vaşfını imlā
- 14 Şehinşāh-ı mümecced ḥazret-i Sulṭān Aḥmed kim
Rikābında yürürlerse sezā Ḳayşer ile Kisrā
- 15 Ne şāhenşāh-ı devrān kim görirdi şevketin Cemşīd
İderdi iddi‘ā-yı salṭanat itmekden istiḥyā
- 16 Ne ḥāḳān-ı cihān kim emr iderse mülk-i a‘dānın
Yem-i ‘ummāna bād-ı şarşar eyler cümlesin ilḳā
- 17 Belī gelmiş selefde nice şāhān-ı kerem-kārān
Bu ḥāḳān-ı zamāne beñzemez hīç birisi ammā

- 18 Bu hem bahşende hem cüyende-i emn-i ħalāyıkdır
Kim itmiş böyle bir zāta şadāret mesnedin i‘tā
- 19 Hıdīv-i nüktedān mesned tırāz-ı devlet ü şān kim
Vücūdun mefĥar-ı şadr-ı vezāret eylemiş Mevlā
- 20 O dānā-yı Aristo-re’y ü Eflātūn-ĥikem k’oldu
Mizāc-ı devlete re’y-i rezīni dārū-yı iĥy
- 21 O düstūr-ı kerem-kārıñ zamān-ı ‘adl ü dādında
Bir iñler yok meger āzürde-i tāb-ı teb-i ĥummā
- 22 Zamān-ı devletinde ‘adl ü dād ol rütbeğe vardı
Koyun ĥurd ile bir yerde gezerler hem-ser ü hem-pā
- 23 Sen ol düstūr-ı ‘ālī-şān-ı vālā manşıb-ı tek kim
Kapuñda bir gedā-yı müstemendiñdir seniñ Dārā
- 24 Seniñ ‘aşrıñda yokdur ĥan döker feşşād dura ĥayrı
Gezend irmez kesāne ĥoysalar mehtāba hıç aşlā
- 25 Bi-ĥamdi’llāh re‘āyā istirāĥat üzre devriñde
Cidelden ĥurtulup şulĥ u şalāĥ ile yürür dünyā
- 26 Seniñ dest-i güher-pāşıñ iderdim ĥulzüme teşbīh
Anıñ ĥīn-i cebīni olmasa rüyunda ger peydā
- 27 Seĥāda Ĥātemiñ menşūr-ı şānın Tāyy idüp geĥdiñ
Veĥāda Rüstemiñ itdüklerin hep eylediñ aĥrā
- 28 Ĥuşūşā böyle bir ĥayra muvaffaĥ olduñ ey āşaf
Ki itdiñ teşne-gān-ı Üsküdārı cümleten irvā

- 29 Kerem-kārā re‘āyā-perverā sencīde-miḳdārā
Nevāl-i re‘fetinle kıl ḳadīmi ḳākerin iḫyā
- 30 Ğubār-ı ğamla mir‘āt-ı dilim jeng-āver olmuşdur
Küşād it şayḳal-ı luṭfunla yazık olmadan efnā
- 31 Ğam u ālām rüyum zerd idüp gūyā ki gāh itdi
Ola kim dergehin cezb ider ‘anberin güher-bār-sā
- 32 Ümīdim budur eyler şebnem-āsā ḥāke düşsemde
Kemīne bendeni ḥurşīd-i luṭfun pest iken bālā
- 33 Benim şı‘r ü ğazelle ülfetim yok lebin itmişdir
Ma‘ārif-āşināya iltifātın bendeni iğrā
- 34 Hezerān bin gibi bī-ḳadr ü bī-sāmānı devrinde
Bir ednā iltifātın eyledi rif‘atle bī-hemtā
- 35 Bu ‘abd-i ḥālīşinde ibtidā-yı ḥārcle mesrūr it
Olam bende eb u ceddin gibi sāyeñde bir Monlā
- 36 Yeter ey ḥāme taşdı‘-i ser-i devlet-me‘āb itdin
Biraz da ba‘d-ez-īn kıl ḥıdmet-i mağrūz ki ifā
- 37 Geze bu nüh felekde mihr ü meh tā burcdan ber-cā
İde şāh-ı cihānın ‘ömrün efzūn ḥazret-i Mevlā
- 38 Mu‘ammer eyleyüp şehzāde-gānın ‘ömr-i sermedle
Vezīr-i a‘zamında mesned-i iḳbālde ibḳā
- 39 Çehār erkān-ı bünyād-ı vücūd oldukça pāyında
O taht-ı salṭanatda bu şadāretde ola ber-cā

Es'ad /Kaşide⁷⁵

- Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün
- 1 Ey āşaf-ı yegāne der-i 'adl ü dādiņa⁷⁶
Ümmīd-i feyz-i zerre gelür āfitāb olur
 - 2 **Es'ad** kuluḡda tutdu çü dāmān-ı re'fetiḡ
Bir medreseyle şübhe mi var kām-yāb olur
 - 3 Esb-i bülend-i himmetiḡ olmaz sicāmını
Ol nūr-ı berķ-i tıynete kim hem-rikāb olur
 - 4 Ednā tetār-ı nāme-resiḡ gitse bir yaḡa
İtbā'ı mīr ü kendisi Efrāsiyāb olur
 - 5 Enhār-ı cūduḡ itse terāküm misāl-i baḡr
Ecrām-ı nüh-ķıbāb yanında ḡabāb olur
 - 6 Bir kerre görse 'ālem-i ru'yāda miknetiḡ
Pīr-i ḡamīde-ķāmet-i şad-sāle şāb olur
 - 7 Derdin ķapuḡda söylemeyüp ḡam çekenlere
ḡāḡım budur ki rüz-ı cezāda 'itāb olur
 - 8 Ğayrıḡ yanında şıķlete maḡmül olan niyāz
Luṡfuḡ verende rābıta-i intisāb olur
 - 9 Şevķ-ı medīḡaḡ ile teḡazzül iderse dil
Bu tāze tarḡ o ḡāḡişe ra'nā cevāb olur
 - 10 Çeşm-i siyāh-mesti ki bī-tāb-ı ḡāb olur

⁷⁵ FŞM'de başlık yoktur.

Bu kaside şairin *Dîvân* neşrinde bulunmamaktadır (Doğan, 1997).

⁷⁶ FŞM. vr. 587a-587b

Hāl-i şekîbi ‘âşık-ı zârîñ harâb olur

11 Ol gamze-ẖ‘āba varsa da qalmaz şikârdan
Şâhîn böylesinden aña cāh-ı ẖ‘āb olur

12 Düzdide bir nigāh gezerken o meh-veşe
‘Ömrün zamân-ı muntehâbından hisâb olur

13 Lüknet degildir ol leb-i la‘lîñ firâkına
Ta‘bîr-i nâzgâna tayanmaz ‘azâb olur

14 Ümmîd-i buse eyler o gerden-firâzdan
Tab‘-ı bülend-i himmete ‘ālî-cenâb olur

15 Bu nazm-ı Türke mebde‘-i mevzûn maqâlidir
Bercededir denilmege birden hicâb olur

16 Şâyân olursa âşaf-ı ‘ahdîñ nigâhına
Emsâlim içre her suhanım bir kitâb olur

17 Mânî‘ degil edâsı perîşân olursa da
Mânend-i gül-ter (...) müşkîn gülâb olur

18 Bir böyle müsta‘îr-i ‘inâyet garîbine
Şâhib çıkarsa âşaf-ı ‘âlem müsâb olur

19 Elden gelen du‘âsıdır ol zâtîñ Es‘adâ
Evkât-ı ‘ömr o hıdmet içün intihâb olur

20 Ol nuṭṭ-ı hâşdan ki cihân müstefî‘ olur
Dergâh-ı zü‘l-celâle varır müstecâb olur

21 Sulṭân-ı baḥr ü berr ile ‘âlem-penâh ola
Ol vakte dek ki mebde‘-i rûz-ı hisâb olur

Ḥilmī⁷⁷

- Mefā‘lün/ Mefā‘lün/ Mefā‘lün/ Mefā‘lün
- 1 Bahār oldu ser-ā-ser tazelendi sāḥa-i ġarrā⁷⁸
Yed-i tevḥīḳ-i Mevlā virdi bir nev-cāme-i ḥadrā
 - 2 Nesīm-i feyz-i ḳudsī perveriṣ ḳıldı gülistānı
Vezān oldu yine enfās-i şeyḥ-i gülşeni āsā
 - 3 Şafā-yāb oldu ‘ālem mevsim-i nevrūzdur şimdi
Şalādır ‘andelībān eylesün feryād u vāveylā
 - 4 Hezārın nağme-perdāz olduġun sūz ile sīr-ābdı
Açıldı geldi şāḥ-ı gülbün üzre ġonce-i ra‘nā
 - 5 Yine ḥavz-ı derūnun eylesün cūy-ı çemen lebrīz
Aḳıtsun lūle-i fevvāresin her sūnbül-i būyā
 - 6 Şabā tanıtmāsın naḳdın deyü ezhār-ı bādāmın
Nigeh-bānlık ider gül-zār içinde nergis-i şehlā
 - 7 Açılmış keşf-i rāz itmiş dil-i sūzān öġünürmüş
Gülün bir kıpkızıl Mecnūnı olmuş lāle-i ḥamrā
 - 8 Çemende ḳāsım-ı la‘līn ḳabā-veş nīze gösterdi
Bu yanda ḳana ġarḳ oldu o ḥūn-rīz-i cihān-ārā
 - 9 ‘Aceb mi pertev-efgen olsa da gül-zāra ‘ālem-zīb
Münīr oldu gül-i zībā yolunda āfitāb-āsā
 - 10 Hezār-ı bāġ gül-i mestāne-i şubḥ-ı bahār oldu
Olunca şevḳ ile sāġar-nümā zīnebde vü ġarrā

⁷⁷ FŞM’de başlık yoktur.

⁷⁸ FŞM. vr. 587b-588b

- 11 Çemende nāz-perver dest-ber-bālā-yı dest olsun
Beyāz pervīzdir gösterdi şimdi sâ'id-i beyzā
- 12 Çerāgān ārzusun eylemiş gülşende 'ālī-şān
İderler lāle-zārı şem'ler ile tarḥ-ı bī-hemtā
- 13 Sipīhr-i 'izz ü devlet-zīb-i iclāl-i felek rif'at
Süreyyā-yı şadāret ebr-i nīsān-ı kerem-pīrā
- 14 Felātūn-ı yegāne feylesof-ı 'ālem-i tedbīr
Sitedde şadr-ı Rıstō-yı zamān-ı Āşaf-ı dānā
- 15 Mekārim-pīşe zīver-baḥş-ı zıll-ı gülbün-i re'fet
Medār-ı faḥr-i devlet şīhr-ı şehen-şāh-ı bī-hemtā
- 16 Müşīr-i muḥterem dāmād-ı efḥam āşaf-ı 'āzam
Vezīr-i ekrem İbrāhīm Paşa-yı cihān-ārā
- 17 Çemen-zār-ı şadāret nev-bahār oldu şuyun buldu
Eyledin çeşme-i cūd u şehāvet menba'ın icrā
- 18 Cihānda nām-ı Hātem oldu Tayy zihī intihādır
Gelelden 'arşa-i iclāle ol şadr-ı kerem-fermā
- 19 Ser-i a'dāya mīḥ-i na'li nev-mīḥ-i hirās eyler
Semend-i maṭlab-ı ikbāle bindikçe 'inān irḥā
- 20 Sehā-yı kevkeb-i iclālī raḥşān gün gibi rūşen
Meh-i rif'at şī'ārı zīb-baḥş-ı kubb-i mīnā
- 21 Yine şāhib-kırān-ı daḥme-i kân-ı kerem geldi
Felekde şanmanız bāb-ı şehā mesdüddur ḥāşā

- 22 Senā-yı re'fetin inşād eyler kâtib-i eflāk
Du'ā-yı devletin vird eylemiş a'lā gerek ednā
- 23 Olur gülşen-i firūz midḥat-i zāt-ı şerīfnde
Suḥan-sencān u erbāb-ı belāgat bülbül-i gūyā
- 24 Hıdīvā dāver-i a'lā kerem-baḥşā Hudāvendā
Eyā destūr-ı ḥākān-ı mu'azzam mekremet-pīrā
- 25 Helāk olmaz idim bi'llāhi bir dāniş-pezir olsa
Edā-yı nazma daḥil eyleyen ol ḥāsīd-i ḥodrā
- 26 Felek taḳṭır ider eşk-i ḡamı enīs-i çeşmimden
Olaldan āteş-i reşk-i 'adūdan şu'leler peydā
- 27 Suḥān pāyāna irdi ḡayrı taṭvīl-i kelām itme
İrişdi **Hilmiyā** vaḳt-i du'ā-yı Āşaf-ı dānā
- 28 Bahār-ı gülbün-i re'fet medārıḡ nāb-nāk olsun
Gül-i ümmīdiḡi zīnebde kılsun Ḥazret-i Mevlā
- 29 Saḡa mevḳūfdur esbāb-ı devlet şadr-ı emniyyet
Du'ām oldur hemīşe zāt-ı pākıḡ ola pā-ber-cā

Şihḥatnāme-i Vehbī Efendi Der-Sitāyiş-i Rūḥ-ı Ebdān Cihān-Āşaf u Nişān⁷⁹

Fe'ilātün/Fe'ilātün/ Fe'ilātün/Fe'ilün

- 1 Saḡa merbūṭ imiş ey cān-ı cihān şadr-ı kerem⁸⁰
Şafvet-i rūy-i zemīn şihḥat-i cism-i 'ālem
- 2 'Āleminḡ dirliḡi enfās-ı şerīfiḡle imiş
Nuṭk-ı pākūḡ dem-i 'İsā ile olmuş tev'em

⁷⁹ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.191-194).

⁸⁰ FŞM. vr. 620a-621b

- 3 Nūr-ı dīdārın imiş rüşen iden āfākı
Dehre göstermesün Allāh zevālın bir dem
- 4 Destiñi Ka‘be-i ihsāna iden zer-mīzāb
Ceybiñi eylemiş ol Ka‘beye çāh-ı zemzem
- 5 Āhen-i kıble-nümā-veş saña meczūb kılup
Müteveccih yüzünü görmeye ahyār-ı ümem
- 6 Cism ü cān eylemiş Allāh ‘ibādiyle seni
Bu kadar olmadı bir şadra müsahhar ‘ālem
- 7 Olsa āyine-i tab‘uñda eger zerre gubār
Halka şihhat yüzi mi gösterür aqsām-ı seḡam
- 8 Rūhsun rūhuña ola müteḡadder elbet
Müte‘eşşir olur a‘zā-yı vücūd-ı ādem
- 9 Mevce-i ābda şafvet mi taṡavvur olunur
Olıcaḡ cūşış-i bārān ile muḡber muḡsem
- 10 Şihhatiñ resmi şahīḡ olmayıcaḡ fermānıñ
Ḳuvvet-i pençe-i aḡkāmlı olur mı muḡkem
- 11 Āb çü feyz-nümā itmeyicek gülzāra
Açılır mı dil-i ḡonce gül olur mı ḡurrem
- 12 İnkisāf olsa eger çihre-i mihre ‘ārız
Der-‘aḡab tutmaya mı bir yüzini jeng-i ḡalem
- 13 Mīzbān eyler iken ekl-i ḡa‘āma perhīz

Mihmanlar nic'olur⁸¹ t̄alib-i elvān-ı ni'am

- 14 K̄alb-i 'asker ki met̄in ola bozulmaz leşker
Mevc urur ceyş-i zafer cünbiş itdükce 'alem
- 15 Satırı hūb raqamı nāzūk olur harfī dürüst
Nādirest olmaz ise şadr-ı devāt üzre kalem
- 16 Ya seniñ tab'-ı şerīfinde küdüret var iken
'Āfiyetler bize şāyeste midir urmağ dem
- 17 İ'tidāl olmayıcağ tab'-ı laṭīfinde seniñ
Ṭoyamaz kām-ı cihān bāğ-ı selāmetden şemm
- 18 Rabṭ idüp şihhat-i āsāyişine elhāşıl
Rāhat-ı 'ālemi sāzende-i kânūn-ı hikem
- 19 Bir iki gün ol gül-i ter gibi nāzūk beşeriñ
Girih-i gonce gibi nezleden olup dirhem
- 20 Nem-rübāyende-i ebr olan o tab'-ı şāfiñ
Olmayup gül gibi tāb-āver-i bār-ı şebnem
- 21 Oldu te'sīr-i ruṭūbetle mizāciñ muğberr
İtdi inbīk gibi dīde-i ḥalkı pūr-nem
- 22 Bildiğim kimsede hīç bād-ı şitādan ğayrı
Şağ esen yoğ idi Allāhu Ta'ālā a'lem
- 23 Nezle mānend-i 'avārız-ı nüzül oldu salgın
Ḥasteler ḥānesine döndü serāy-ı 'ālem

⁸¹ Vezin gereği "nic'olur" şeklinde yazılmıştır.

- 24 Cān fedā olmağ ile yoluña halk-ı dünyā
Oldular cümle siper-dār-ı kazā-yı mübrem
- 25 İlticā eylediler dār-ı şifā-yı ğayba
Didiler hep bize gelsün keder ü renc ü seḡam
- 26 Tek hemān ‘ömr-i ṭavīl ile şifā-yāb olsun
‘Ālemin rūḡı sa ‘ādetlū vezīr-i a ‘zam
- 27 Nāgehān ṣadra şifā ṭab ‘a şafā itdi zuhūr
Ḥalka hātifden iriṣdi bu nüvīd-i ḡurrem
- 28 Didi siz derdiñiziñ çāresi tedbīrin idiñ
Zıll-i Ḥaḡ itdi teveccūh aña sizden aḡdem
- 29 Hem şifā viridi Ḥudā ‘azze ve cell hem itdi
Size tedbīre vekīl anı Mesīḡ-i Meryem
- 30 ‘Ömr-i Ḥızr eyledi iḡsan şeh-i zī-ṣāna Ḥudā
Anı seyr itdi ḡayāt ābına destinden hem
- 31 İṣidüp anı cihān okudu Şıḡḡat-nāme
İtdiler āḡ u enīne bedel āḡāz-ı neḡam
- 32 Bildiler kim yine sensin idicek sultānım
Ḥüsn-i tedbīr ile ta ‘dīl-i mizāc-ı ‘alem
- 33 Geliyorlar ḡapuña eylemege deryūze
Senden ey ṣadr-ı Felāṭun-ḡired ü ‘İsā-dem
- 34 Kimi ḡabb-i zeheb ü kimi ṣarāb-ı dīnār
Kimi terkīb-i midāda kimi tedbīr-i himem
- 35 **Vehbi-i ḡaste-diliñ ṣefḡat umar kim idesin**

‘Arz-ı hâlin okuyup derdine tedbîr-i kerem

- 36 Söyledüp derdine tahşîl-i vuķûf eyler isen
Zîmmet-i himmetiñe merḥamet olurdu ehem
- 37 Ne kadar baña sen itdiñse kerem tâ o kadar
Baña zulm oldu ki taķrîr idemem ben fe’ fhem
- 38 Siper itsem yine bî-çâre sipihri de saña
O bahâneyle biraz baş-ı şikâyet itsem
- 39 Çeksem izniñle biraz tîğ-ı zebânı çerḥa
Bâri Nef’î gibi ben de aña bir zaḥm açsam
- ‘İdiyye-i ‘Āşım Efendi Der-Midḥat-i Cenâb-ı Āşaf-ı Kerîmü’ş-Şân⁸²**
- Mefâ’ilün/ Fe’ilâtün/ Mefâ’ilün/ Fe’ilün
- 1 Şabâḥ-ı ‘îd ufukda yine bedîd oldu⁸³
‘Îzâr-ı şâhid-i baḥt-ı cihân sefîd oldu
- 2 Zihî neşât ki esbâb-ı ‘ıyş-ı bâ y u gedâ
Misâl-i câme-i ḳadd-i bûtân sepîd oldu
- 3 Güm oldu encüm-i tâbende âsmânda sipihr
O dem ki cilvegeḥ-i âfitâb-ı ‘îd oldu
- 4 Zamân-ı rağbet-i ḥabb-ı mürevvaḳ oldu tamâm
Revâc-ı gerdişi câm-ı Cemîñ mezîd oldu
- 5 Açıldı ḳufl-ı der-i arzû-yı rûze-keşân
Hilâl-i ‘îd aña sîmden kilîd oldu

⁸² Başlıkta Āşım’a ait olduğı yazsa da Nedim’in *Dîvân*’ındaki 34. kasidedir (Macit,2017).

⁸³ FŞM. vr. 629b

- 6 Olup ‘atāsına mazhar o şadr-ı zī-şānıñ
Bu ‘īd herkese şevk-āver ü sa‘īd oldu
- 7 Zamān-ı devlet-i ‘adlinde ol kerem-kārıñ
Kulüb-ı halk-ı cihān guşşadan ba‘īd oldu
- 8 Hudā vücūdunu hıfz eylesün haţālardan
Ki zātı ‘āleme sermāye-i ümīd oldu

2.2. Mesneviler

Der-Vaşf-ı Tuğra⁸⁴

- Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün
- 1 Böyle ister işte tuğrā-yı cenāb-ı şāh-ı dīn⁸⁵
Kilk-i İbrāhīm Paşaya hezārān āferīn
- 2 Cenāb-ı āşaf İbrāhīm Paşa eyleyüp tevķīr
İder tuğrā-yı sultān cihānı şevkıyla taḥrīr
- 3 Niçeler gerçi kim meşķ itdiler bu fen-i tuğrāya
Mu‘ādil olmaz ammā resm-i İbrāhīm Paşaya
- 4 Āşaf İbrāhīm Paşanın bu tuğrā-yı güzīn
Bağ-ı isti‘dādının bir ser ü müstesnāsıdır
- 5 İsm-i sultān-ı cihān bir gonca-i nādīdedir
Nağme-i bülbul şarīr-i kilik-i bī-hemtāsıdır

⁸⁴ Şairin mahlası tespit edilememiştir.

⁸⁵ FŞM. vr. 28a

Arz-ı Hāl⁸⁶

- Fe‘ilātün/Mefā‘ilün/Fe‘ilün
- 1 Ey benim mekremetlü sultānım⁸⁷
Ayağın tozuna fedā cānım
- 2 Ey nesak-sāz kişver-i İslām
Buldu re‘yiñle intizām aḥkām
- 3 Nola olsun qarīn-i luṭfu’llāh
Kıldı zātın Hudā bu dīne penāh
- 4 Neyyir-i dād-ı adliñ ile cihān
Buldu el-ḥamdü’llāh emn ü emān
- 5 Nazarıñ ḥalka ebr-i nīsāndır
Nuṭḡ-ı pākiñ Zülāl-i iḥsāndır
- 6 Kademiniñ rūḥ virdi çün bu dīne
Umarım fātih olasıñ Budine
- 7 Dil-i zārımda infi‘ālim var
Diñle luṭf ile ‘arz-ı ḥālim var
- 8 Bir zamān bu ğarīb ü bu bī-kes
Ġurbete oldu reh-neverd-i heves
- 9 Niçe azm itdim elçiyle sebīle
Kātibü’s-sırr olup ol ehl-i dile
- 10 Bu tarafda peder vefāt itmiş
Mā-melek hep telef olup gitmiş

⁸⁶ FŞM’de şiirin başlığı yoktur.

⁸⁷ FŞM. vr. 121b-123a

- 11 Evde bir köhne büriyā qalmış
Anı dağı gelen giden çalmış
- 12 Eyledim çün diyārıma ric‘at
Rū-nümā oldu çehre-i miḥnet
- 13 Bir taraftan tezāhüm-i ğuremā
Bir taraftan şemāmet-i a‘da
- 14 Gördüm ārāma qalmadı imkān
Eyledim bi’z-zarūre terk-i mekān
- 15 Kendimi pāy-māl-i ‘aṣr itdim
Vararak arzū-yı Mıṣır itdim
- 16 Görüben iltifāt çarḥ-ı keci
Olmuş idim Mıṣırda tezkireci
- 17 Düřdü nāgeh derūna ḥubb-ı vaṭan
Rūma meyl itdi ṭab‘-ı nādire fen
- 18 Cān atup Dār-ı-Naṣr-ı meymeneye
Ya‘ni geldim diyār-ı Edrineye
- 19 Baṇa yār u mu‘ayyen olup bir zāt
Beni itdi vekīl-i mevķūfāt
- 20 Kātīb-i ketḥuda olup nice ğün
Görmedim sāyesinde hiç bir ğün
- 21 ‘Azl olundu o da ‘icālet ile
Yine qaldım ğam u felāket ile

- 22 Mā-melek gitdi hep ziyāde ile
Kalmışım kış gününde sāde ile
- 23 Habbе vü cübbeden olup ‘ārī
Şimdi kārım fiğān u hem-zārī
- 24 Bilür aḥvālimi ‘ale’t-tafşīl
Zāt-ı ‘ālī-neseb vezīr-i celīl
- 25 Yā‘nī tevķī‘ı Muşţafā Paşa
Şıhr-ı ‘ālī-neseb kerem-pīrā
- 26 Oldu dā‘im o zāt-ı ‘ālī-şān
Sābıķu‘l-ḥayr-ı bī-kesān-zamān
- 27 Saḡa ḳaldı netīce-i emelim
Ey mühim-sāz arzu-yı dilim
- 28 Bay u dervīşe ey kerem-kānı
Eylediḡ lutfuḡ ile dermānı
- 29 Beni daḡı be-ḥaḳḳ-ı nūr beni
Eyle bu ḥāndān müntesibi
- 30 Erḡamu ḳavline ri‘āyet ḳıl
Ḳalb-i vīrānemi ‘imāret ḳıl
- 31 Raḡm ḳıl ‘ātīfetlü sultānım
Göricek eşk-i çeşm-i giryānım
- 32 Senden ümmīdim ey kerīm-i cihān
Feyz-i cūduḡla bu dil-i nālān
- 33 Bir kitābetle şād u ḡurrem ola

Luṭf u iḥsānıñ ile hem-dem ola

- 34 Eyledim çünki dergehiñden dād
Ġayrı bir ferdā eylemem feryād
- 35 Bī-kesem luṭfunla eyle nigāh
Vire maḳşūduñu seniñ Allāh
- 36 ‘Ömrüñü devlet ile Rabb-i mecīd
İde günden güne füzūn u mezīd
- 37 Zāt-ı pākiñ be-ḥaḳku’l-kirām
Ber-devām ola tā be-zūr kıyām
- 38 Sāye-i devletiñde bay u faḳr
Göreler niçe niçe ḥayr kesīr
- 39 Her umudun ide Ḥudā-yı ḳadīr
Kereminden muvāfiḳ-i taḳdīr
- 40 Şadr-ı devletde ber-ḳarār olasıñ
Burc-ı rif‘atde imtidād olasıñ
- 41 Ḥaḳ ḥaṭādan seni emīn itsün
İki ‘ālemde kām-bīn itsün
- 42 ‘İzzetiñ rif‘atiñ mezīd olsun
Sāye-i re’fetiñ medīd olsun
- 43 Tevsen devleti ide saña rām
Ḥazret-i zü’l-celāl-i vālā kirām
- 44 Çār faşlıñ bahār olup her bār
‘İd ü ḳadr ola saña leyl ü nehār

45 Hāzret-i Hāk hemīşe ola mu‘ayyen
Saḡa dā‘im budur du‘ā emīn

46 جعل الله عنكم رعدا
طول الله عسكرم ابدًا

Kaşıde-i Beççe⁸⁸

- Mef‘ülü/ Mefā‘ilün/ Fe‘ülün
- 1 Ey kân-ı kerem yem-i ‘ināyet⁸⁹
Vey āşaf-ı lücce-i sehāvet
- 2 Baḡr üzre degil ḡabāb yer yer
Cūduḡdan idüp ḡicāb derler
- 3 Luṭfuḡdur ey āşaf-ı cihān-bān
Hem ḡāşına mühr-i Süleymān
- 4 Elṭāfıḡa olmaz ise mazḡar
Aḡvāl-i dilim olur mükerrer
- 5 Dergāḡıḡa itdim istinādı
Red itme bu ‘abd-i nā-murādı
- 6 Allāḡ u Resūlūdür güvāḡım
Kim yok bu cihānda bir penāḡım
- 7 Ben bī-kes ü nā-murāda zārım
Maḡrūr-ı sipihr-i ḡile-kārım
- 8 Gördüm nice miḡnet-i sipihri

⁸⁸ Şairin mahlası tespit edilememiştir. Mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır ancak FŞM’nin fihristinde bu başlıkla geçmektedir.

⁸⁹ FŞM. vr. 192a-192b

Çekdim nice cām-ı zehr-i dehri

- 9 Cevr eylemede sipihr-i bî-dād
Dād ey şeh-i kişver-i kerem dād

**Secde-Güzārı Hāme-i Siyeh-‘İmāme-i Der-Zemīn-i Şāhife-i Şiḥḥat-Nāme-i
Berāy-ı Şükrāne-i İfākat Cān-ı Cihān Rūḥ-ı Cihānyān Şehr-i Yār-ı Şevket-Cāh⁹⁰**

Mef‘ülü/ Mefā‘ilün / Fe‘ülün

- 1 Şad-ḥamd Ḥakīm-i Müste‘āna⁹¹
Kim virdi şifā şeh-i cihāna

- 2 Şundu kef-i Hızr ‘avn-ı Yezdān
İskender-i dehre āb-ı hayvān

- 3 Var idi ‘ināyet-i İlāhī
Kıldı ihyā yine gedā vü şāhī

- 4 Risto-yı kazā olup nabız-gīr
Vird ehlini bildi kıldı tedbīr

- 5 Gitmişdi zamāneniḡ tūvānı
Yirine henüz geldi cānı

- 6 Dil-ḥaste idi zamāne ḡamdan
Bī-cān idi renciṣ-i elemnden

- 7 Olmuşdu cihān marīz-i mihnet
Ma‘lūm degildi līk ‘illet

- 8 Bir ‘arīza var nedir bilinmez
Bir derd ki aşlı derk olunmaz

⁹⁰ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.274-297).

⁹¹ FŞM. vr. 451a-460a

- 9 Ne zaḥm u ne renc var bedenimde
Cân-ḥaste ve lîk ḥikmet anda
- 10 Yek-pāre dimāġ-ı dehr muḥtell
Yok cism-i şaḥîḥ cümle mu'tell
- 11 Olmuşdu kesel cihāna sārī
A'zā-yı umūra sekte tārī
- 12 Yok bû-yı şafā dimāġımızda
Fer görmez idik çerāġımızda
- 13 Çün 'ahd-i bütân cihān şikeste
Mānende-i çeşm-i yār ḥaste
- 14 Pā-beste-i derd olup zamīri
Ḥalk olmuş idi döşek esīri
- 15 Olup nezelāt-ı derd 'arīz
Şalgın idi çün nüzûl 'avārız
- 16 Āzürde idi bütün ḥavātır
Ḥasteydi eşāġıru ekābir
- 17 Bīmār ile pür serāy-ı dünyā
Ḥasteler oṭası idi gūyā
- 18 Kimden umulur idi müdāvā
Derdinden iderdi 'acz eṭıbbā
- 19 Ḵor mıydı ṭabīblerde ḥayret
Tedbīr-i vücūd-ı nāsa ḳudret

- 20 Ebrūdaki hāl-i dil-ber-āsā
Mihrāb-nişīn idi süveydā
- 21 Her bergi olup kef-i güşāde
Eşcār muķīm idi du‘āda
- 22 Evrād-ı du‘āyı idüp āyīn
Tesbīh idi ‘aķd-i çerha Pervīn
- 23 Göz yaşı döküp sehabdan maţardan
Kān aġlama idi kān güherden
- 24 Perçīn-i keder cebīn-i deryā
Pūr-gerd ġubār-ı ʔab‘-ı şahrā
- 25 Aḥvāl-i hevā teġayyūr üzre
Ser-cümle cihān teḥayyūr üzre
- 26 Şaġ söz bu ki nā-nümūde şenlik
Yoķ bād-ı şabāda da esenlik
- 27 ʔab‘-ı şehe gelmedikçe şihḥat
Mümkin mi ki ‘ālem ola rāḥat
- 28 Zerre kadar anda ola renciş
‘Ārız ola ‘ömr-i ḥalka kāhiş
- 29 Tefhīme bunı be-vech-i tafşīl
Saḡa ideyim hezār temşīl
- 30 Olsa nola renc ʔab‘-ı ‘ālem
Bu mertebe nā-peżīr merhem
- 31 Bir derd ki rūḥı ide tekdīr

İtmez mi bütün vücūda te'şīr

32 Olduğu değil midir müsellemler
Sultān-ı zamāne rūh-ı 'ālem

33 Ol rūh aḡa memleket bedendir
Bihbūdi-i ten kuvā-yı tendir

34 Ol şāh ki cism-i kevne cāndır
Āsāyişi rahāt-ı cihāndır

35 Ser-cümle bütün ricāl-i devlet
A 'zā gibidir aḡa ne minnet

36 Çün rūhda 'illet ola peydā
Çekmez mi ezā bedende a 'zā

37 Eḡ evvel olur ser ile dīde
Ol 'illet ile elem-keşīde

38 Ya 'nī ki çeker vezīr-i a 'zam
Ol miḡneti cümleden muḡaddem

39 A 'zā-yı vücūd-ı mülke zīrā
Ser-şadr-ı güzīndir ḡuşūşā

40 Bu āşaf-ı ḡālişu't-taviyye
Şīhr-ı şeh-i bermekī-seciyye

41 Hem devlete oldu re's-i a 'zā
Hem şāhid-i mülke çeşm-i bīnā

42 Bir 'ārīza irse maḡz-ı nāsa
Gelmez mi ḡalel bütün havāssa

- 43 Şihhatdan irişmez ise dāye
İtmez mi eşer-i za‘f kuvāya
- 44 Kalbi hafakan idince tekdır
İtmez mi vücūda ra‘şe te’şır
- 45 Cism-i şehe renc ide taħalḥul
Mülke nice gelmeye tezelzül
- 46 Ya mülkün olunca ıztırābı
Ḥalkın nice ola ḥürd ü ḥ‘ābı
- 47 Ṭab‘-ı şehe gelmese ifākat
Mülke nice ola ḥıfz-ı şihhat
- 48 Fermānı olunca şahḥı yaḥlış
Bir pençe görür mi zūr ile iş
- 49 Ṭuğrādaki ḥabṭ ola nümāyān
Ḥükmün vire mi sūtūr-ı fermān
- 50 Āyīnede olucak kūdūret
Timşāle gelür mi ḥüsn-i şūret
- 51 Göz merdümeginde olsa ‘illet
Müjganlar ile gelür mi zīnet
- 52 Suyun başı olıcaḥ mükedder
Emvācı olur mı şafvet-āver
- 53 Çün münḥarif olsa vaż‘-ı miḥrāb
Olmaz mı arada kıble nā-yāb

- 54 Hırşīde kesāfet olsa tārī
Olmaz mı nīzām-ı dehre sārī
- 55 Kāplasa sehāb-ı tīre mā-hiy
Mehtāb kālur mı hīç kemā-hiy
- 56 Olursa şikeste nevk-i hāme
Olur mı dūrūst saṭr-ı nāme
- 57 Āzūrde olunca sālīd ü müşt
Süst olmaya mı tūvān-ı engüş
- 58 Hıuşk olsa dīraht-ı rīşe-güster
Berg ü şemerī olur mu hīç ter
- 59 Bir beytiñ olunca süst esāsı
Muḥkem mi olur anıñ bināsı
- 60 Keştīde şikest olunca sükkān
Olmaz mı sefīne ehli ḥayrān
- 61 Dil-ḥaste iken ḥıdīv-i a‘zam
Rencūr-ı ğam olmasun mı ‘ālem
- 62 Ol cān-ı cihān şeh-i yegāne
Kim zātı ḥayatdır cihāna
- 63 Hem-nām-ı şeh-i resül Muḥammed
Sultān-ı kerīm Ḥān Aḥmed
- 64 Tedbīri ‘amelde saḥt muḥkem
Terkīb-i düvelde cüz’-i a‘zam
- 65 Maṭlūbı selāmet-i re‘āyā

Kām-ı dili rahat-ı berāyā

66 Terkīb-i vücūdudur celālet
Hāşşiyet-i zātıdır ‘adālet

67 Dünyāya medār-ı zindegānı
Sermāye-i ‘ömr-i cāvidānī

Der-Vasf-ı A ‘zā Ser-Tā-Be-Pā

68 Ol şeh ki hümā-yı ‘izz ü şāna
Devletlü başıdur āşiyāna

69 Konmuşdu aña hümā-yı iqbāl
Sergüşları güşāde şehbāl

70 Pīşāni-i şāfı maṭla‘-ı nūr
Her çīn-i cebīn eşi‘a-i hūr

71 Rām olsa ‘aceb mi aña ‘ālem
Alnı yazısıdır ism-i a‘zām

72 Ebrūları nūn u dīdesi şād
Her gāmzesi naşş-ı kātı‘-ı dād

73 Olmuş nıgeh-i cıger-güzārı
Hānçer be-miyān silāh-dārı

74 Gāhī ne ‘aceb olursa pūr-ḥam
Ebrūlarıdır kemān-ı Rüstem

75 Gül-gonce-i ma‘rifet dudağı
Berg-i gül-i saltanat kulağı

- 76 Mağz-ı seridir hazīne-i hūş
Bir kufi-i müdevver aña her gūş
- 77 Hukıyla dimāğ-ı pādişāhī
Bir şīşe laţif ıtr-ı şāhī
- 78 Haţ oldu sevād-ı Şāh-nāme
Müjgānlar aña siyāh-nāme
- 79 Haţ-ı ruħudur kitāb-ı kem-yāb
Müjgānlarıdır o haţta i ʿrāb
- 80 Ser-çeşme-i rūħdur dehānı
Can-bağş ʿuzūbet-i lisānı
- 81 Āyīne-i merḥamet o sīne
Yok jeng-i ğaḏab ğubār-ı kīne
- 82 Nīrū-yı kaza olup müsāʿid
Bahtı ide der-kenār o sāʿid
- 83 Dest-i keremi muḥīt-i iḥsān
Geh gevhere baḥr geh zere kān
- 84 Bir sīm sebīkedir o parmak
Tamgadır anıñ ucunda tırnak
- 85 Urdı kefi-i desti nice aya
Hurşidi getürdi zīr-i pāya
- 86 Serv-i çemen-i celāl kaddi
Gül-gonce-i şevket iki ḥaddi
- 87 Ser-tā-beḳadem celāl ü şevket

Başdan ayağa şükûh u satvet

Zerdüzi-i Hayyât Hâme Der Vaşf-ı Libās u Cāme

- 88 Mümkün mi sitāyış-i libāsı
Zer-beft-i Sikender eñ kabāsı
- 89 Ser-güşı medār-ı zīb ü zīnet
Ser-levha-i nüsha-i celālet
- 90 Ol Sûre-i Mülke serde efser
Ser-sûre-i zer tılāya benzer
- 91 Hurşid kalensöve mümāsıl
Destārı hilāl ile müşākıl
- 92 Mihr ile meh oldu bī-kem ü kâst
Müllûta yaqası üzre çeprâst
- 93 Kerrâkesiniñ şerīdi gurre
Encümdür aña dikilü durre
- 94 Her tûgmesi kurş-ı mäh-ı tábân
Her şemsesi âfıtâb-ı rahşân
- 95 Haftānı lebāçe-i hilāfet
Şevketdir aña bu nice hil‘at
- 96 Ceybi zer ü gevher ile mālī
İtmekde velī eliyle hālī
- 97 Hañcer kemer-i müzerkeş üzre
Bir şu‘le gibidir âteş üzre

- 98 Şemşîri zülâl-i şâfa beñzer
Kim menba' ıdır anıñ kemerler
- 99 Ger olma demi per-i melekden
Zencefleri atlas-ı felekden
- 100 Nûr-ı bedeni yanında kaçum
Mehtâbda şem'a-veş olur güm
- 101 Geydükçe olur siyâh semmûr
Ol mâh-ı münîre şâm-ı deycûr
- 102 Semmûrda cism-i şâh-ı devrân
Şan zulmet içinde âb-ı hayvân
- 103 Pîrâheni berg-i yâsemendir
Ya perde-i çeşm-i hûrdandır
- 104 Beñzer kad-i ser-bülendi serve
Üstündeki koyu gölge ferde
- 105 Pâbüşına ğurre na'l-i sîmîn
Zer mîh-i hâlîde aña Pervîn
- 106 Ol şeh ki ğubâr-ı âsitânî
Reşk-âver-i kühl-i Işfehânî
- 107 Şehler olamaz aynla hem-ser
Eñ eşrefi olur aña çâker

Ta'rif-i Kemâl-i Pâdişâhî

- 108 Kağı şehin itdi Rabb-ı 'âlem
İklîm-i kemâli mülkine zamm

- 109 Şāyestedir ol şehe cihangīr
Elķābı olunsa böyle tahrīr
- 110 Ser-levḥa-i Şāh-nāme-i şān
‘Ünvān-ı berāt fazl ü ‘irfān
- 111 Ressām-ı ruķūm ‘iffet ü dād
Nessāḥ-ı rūsūm zulm ü bī-dād
- 112 Ahkāmı ‘adāletini nāṭık
Ḳānūnı şerī‘ata muṭābık
- 113 Dīvānı penāh-ı mülk ü millet
Dergāhı melāz-ı ehl-i ḥācet
- 114 Ma‘nāsı kemāle ḥarf-i tefsīr
Mazmūnu celāle ḥüsn-i ta‘bīr
- 115 Ahkāmına imtisāl vācib
Emrine itā‘at emr-i lāzib
- 116 ‘Adl ü kerem-i nihād-ı şāfī
Derd-i siteme ‘ilāc-ı şāfī
- 117 Ol şāh-ı güzīn ki oldu el-ḥaḳ
Eslāfa meziyyeti muḥaḳḳaḳ

Vaşf-ı Hüner Cihān-Penāhī

- 118 Āyīne-i ṭab‘ı müncelīdir
Yüz şuret-i ma‘rifet celīdir
- 119 Nām-āver olup nice eşerde

Hakḳā ketebe ḳodu hūnerde

- 120 Tevḳī‘in iderdi hırz-ı cānı
 Sağ olsa idi ḳoca nişānı
- 121 Çün mührsüz ider olsa tahḳīḳ
 Tuḡrā-yı zeri sipihre ta‘līḳ
- 122 Kimse çekemez o resme tuḡrā
 Olmaz aḡa pīr mīr hem-pā
- 123 Şeyḥ ü dedeye sūlūsde sālīs
 Ta‘līḳde de ‘imāde vārīs
- 124 Reyḥānı da itse meşḳ-i ḥāme
 Reyḥāna döner sevād-ı nāme
- 125 Ḥaṭṭını göreydi İbn-i Bevvāb
 Aḡa yazılurdu ḥācib-i bāb
- 126 Olurdu Ḥotan ideydi seyrān
 Biḡ çeşm ile İbn-i Muḳle ḡayrān
- 127 Her noktası dürr-i pūr şafādır
 Her ḳıṭ‘ası ḳıṭ‘a-i cevāhir
- 128 Ḳıṭ‘asını görse ola mebhūt
 Hem-seng olamaz anıḡla yāḳūt
- 129 Her ḳaralama olup siyeh nūr
 Her nokṭa-i ḡarfi merdüm-i ḡūr
- 130 İtse ḳalemi sevād-ı kārī
 Tamḡa-zen olur Ḳaraḡışārī

- 131 Kılkindeki şīve-i nezāket
İnsānı ider esīr-i hayret
- 132 Kılki gibi bād-ı pā bulunmaz
Hāḡ bu ki ġubārı şaḡḡ olunmaz
- 133 Hem-rezme yarar misāl-i haṇṇer
Hem-bezme şarīrini ney eyler
- 134 Ney gibi ki ola nağme-pīrā
Eyler on iki maḡāmı icrā
- 135 Olmaz hele böyle pūr-hüner şāh
Taḡsīn taḡsīn tebārek Allāh
- Der Vaşf-ı Leṭāfet Ṭabī‘at**
- 136 Tab‘ında var ol ḡadar nezāket
Gül ḡār görünü̇r aḡa nisbet
- 137 Būy-ı gül-i ḡulḡı itdi te‘ sīr
Kāmını zūkām ḡıldı tekḡır
- 138 Īrās-ı ruṭūbet itdi ġūyā
Şebnem-zede oldu verd-i ra‘nā
- 139 Ammā yine virdi aḡa āzār
Zīrā o ġüle şemīm olur bār
- 140 Ruḡsārına düşse zıll-i Yezdān
Ža‘f eyler aḡa teveccūh ol an
- 141 Bir böyle ḡıḡıv-i nāz-pīşe

Anıñ gibi şîr-i ‘adl-pîşe

142 Şâyeste midir ki ola bîmār
Teblenze-i renc ile dil-i zār

143 Göstermeye Hâk ki mihr-i devlet
Bir gün çeke sıklet-i kesâfet

144 Hâllâk-ı cihāna hâmd ü minnet
Kim virdi vücūduna ifâkat

145 Çün geldi şifâ şeh-i cihāna
Kesb itdi hayât-ı nev zamāne

Der Mev‘îza vü Beyân-ı Hikmet

146 Derk eyle bu hikmet-i Hudâyı
Gör şûret-i kahrda ‘atâyı

147 Āsāyîş-i hâl her kederden
Āsîbe delildir nazardan

148 Şükr ile olur ziyāde ni‘met
Şükr ile olmasa ni‘met ola nıkmets

149 Ni‘met ki bilinmez ola kâdri
Eylermiş esîr dayk-ı şadri

150 Şihhat gibi ni‘met olmaz ammā
‘Illetle olur o da hüveydā

151 Anıñçün idüp hakîm-i muṭlaḳ
Şükr-i ni‘ama anı muvaffaḳ

- 152 Hem eyledi hışsemend-i ‘illet
Hem ‘ayn-i kemālden şıyānet
- 153 Olmaz mı bu sır ile müberhen
Ma‘nā-yı kerīme-i ‘asā en
- 154 Sağ olsun o pādişāh-ı devrān
Olsun yoluna fedā dil ü cān
- 155 Hıfz ide çerāğ-ı cism-i şāhı
Fānūs-ı vikāye-i İlāhī
- 156 Tek ol be-şabāh-ı haşr uyansun
Pervāneleri yanarsa yansun
- 157 Olursa nola dıraht-ı ekvān
Āsīb-i hazān ile berg-rīzān
- 158 Ümmīd budır hemān Hudādan
Kim bahtını şaqlasun hatādan
- 159 Ol şāha mişāl-i fidye-i şavm
Olsa ne ‘aceb fidā biraz kavm
- 160 ‘Adli sitemi virüp zamāna
Hulku keremi koyup emāna
- 161 Hārislere geldi ḥāb-ı rāhat
Kalmadı hirās-ı düzd ü gāret

Der Vaşf-ı Nāsır ü Mefāhır

- 162 Şulhüyle cihān rāhat itdi
A‘dā dahı ‘arz-ı hullet itdi

- 163 Cumhūr-ı Firenk sūy-der-sū
Oldu aña bende boynı baĝlu
- 164 İsveç ayağıyla girdi bende
Moskov aña oldu ser-figende
- 165 Her Һamlede eyledi müsahҺhar
Ma‘ müre-i Morayı ser-ā-ser
- 166 Seyfi ile Һatlı olundu bir bir
Eflāka musallaҺ iki kāfir
- 167 Şūr-ı Һarataĝı def‘ idüp hem
Taĝ üstüne baĝ oldu ‘ālem
- 168 Bāĝīleri baĝladı nüzūra
Sed çekdi Sikenderāne şūra
- 169 Teshīl-i umūr-ı şa‘be itdi
Te‘mīn-i Һarīk-i Ka‘be itdi
- 170 TaҺdīş idicek şımāҺ-ı Һalbi
Һatlı itdi küleyb gibi kelbi
- 171 Āteş-zede oldu hep muĝaylān
‘Urbān nice ola Һār-ı dāmān
- 172 Tanzīf idüp diyār-ı Mısrı
Pāk eyledi Һirk-i zulm ü ısrı
- 173 Olmuşdu ‘aķīm Һā‘at ammā
Һavfiyle Һogurdu ümm-i dünyā

- 174 Halk oldu muṭā‘-ı şerī‘at
Hîç kalmadı Çerkesî hükümet
- 175 Zabt itdi o kişver-i ‘azîmi
Şād eyledi rūḥ-ı şeh Selîmi
- 176 Ne‘arab u ne Rûm kaldı
Hep taht-ı taşarrufuna aldı
- 177 Bahtı zen-i dehre itdi îlād
Bir şehir-i nev adı Sa‘d-âbād
- 178 Seyr eyledi anda çeşm-i ‘ibret
Kal‘-ı cebel itdigini himmet
- 179 İsmindeki sa‘d oldu cārī
Tevsī‘-i memālik itdi Bārī
- 180 Virdi kılıcı şu bağ-ı dāda
Kıtdı Hemadānı Bağdāda
- 181 Ber-vefk-ı murād oldu Īrān
Bir sadme-i kahr ile vîrān
- 182 Devlet yeniden kılındı temhîd
Tersāne vü Tophāne tecdîd
- 183 Her cinsin olup ‘ayārı tenķîḥ
‘Ahdinde kılındı sikke taşḫîḥ
- 184 Bel virmiş iken cidār-ı devlet
Hızır irdi bināya kıldı himmet
- 185 Besdir bu söze güvāḥ-ı şūrī

İstanbulun 'imār-ı sūrı

- 186 Ma'nen dağı buña şāhīd-i hāl
Āsāyış-i halk u rāhat-ı bāl
- 187 Tā haşre dek eylesem de takrīr
Bir vaşfin anıñ muḥāl ta'bīr
- 188 Dehri pūr idüp şadā-yı 'adli
Āfāka çıkup nevā-yı 'adli
- 189 Āvāzesi çerhi itdi ḥāmūş
Şehr içre meh oldu penbe der-gūş
- 190 Girerdi zemīne ursa sīlī
Mānend-i sipihr olurdı nīlī
- 191 Pūr-mevce-i çīn olup cebīni
Māçine atar kemend-i Çīnī
- 192 Her tīri ki ide desti perrān
Zırhıñ gözüne olurdu müjgān
- 193 Atdığı ḥadeng-i şu'le-tābı
A'dāyı ider ciger kebābı
- 194 Ol tīr ile ḥalkāhā-yı cevşen
Rişte biri biri çeşm-i sūzen
- 195 Oldukça tūfengi zīr-i pençe
Ḥaşmıñ yüzine çaķar tabanca
- 196 Bir kişveri fetha itse niyyet
Karşu çıķa 'askerine nuşret

- 197 Feth-i sühan itmeden muḳaddem
Miftāḥ-ı kılā‘ olur müselleḡ
- 198 Ey sāye-i Ḥaḡ ḡalīfetu’llāḡ
Ey şūret-i ma‘nīde şehenşāḡ
- 199 Hem pādişāḡ-ı serīr-şevket
Hem mālik-i kişver-i velāyet
- 200 Tesbīḡdeki imāme-āsā
Vā-beste saḡa nizām-ı dūnyā
- 201 Hep ehl-i derūn saḡa merbūḡ
Ser-cümle himāyetinle mażbūḡ
- 202 Anıḡ iḡün ey şeh-i keremver
‘İllet idicek seni mūkerrer
- 203 Şuḡl olunup ism-i yā Ḳavīye
Sa‘y oldu ‘ilāc-ı ma‘neviye
- 204 Ḥabb ḡāzır olup ḡubūb-ı tesbīḡ
Te’siri mizācın itdi taşḡıḡ
- 205 Bir hefte ki çekdi derd-i hicrān
Bī-cān idi cism-i şadr-ı dīvān
- 206 Ol gülşen olup ḡazān-resīde
Būlbūlleri lāl virdi ḡīde
- 207 Ḳolumda ne var riyā ne sūm‘a
Gözlerde uçardı yevm-i cum‘a

- 208 İçinden idüp hümāsı pervāz
Kalmış kafaşı tehī vü der-bāz
- 209 Dönmüş idi bir nigīn-dāne
Kim faşşını koymamış zamāne
- 210 Tenvīr-i nazār idem diyü ben
Bāz idi gözüm misāl-i revzen
- 211 Toğmadıñ ey āfitāb-ı devlet
Şeb itdi bize o rûzı hasret
- 212 Ma'lûm idi hâlk-ı dehre zirā
Yok 'özt-i şalāt sende illā
- 213 Bir 'illet olup vücûda 'arız
Tertîbine ol ola mu'arız
- 214 Zāhir olucağ cihāna hālîñ
Hâlk aḡladılar şikest-i bālîñ
- 215 İtdiñ yağa yırtup āh-ı cangāh
Bir söz ile kim ne'üzü bi'llāh
- 216 Dîdār-ı 'azîz idüp çü Yūsuf
İtdiñ bizi mazhar-ı te'essüf
- 217 Cāmi'deki maḥfil-i müzeyyen
Olmuşdu güşāde çeşm-i revzen
- 218 Teşrîfîñe olmuş idi her bāb
Āgüş-güşā mişāl-i mihrāb
- 219 Teşrîfden olunca maḥrûm

Añın dahı hāl-i zārı ma‘lūm

- 220 İtdi ğamın ey hıdīv-i ‘ālem
Şemşīr-i haṭībī naḥl-i mātem
- 221 Çün oldu namāz için iḳāmet
Kopardı kıyāmeti cemā‘at
- 222 Maḥfil kapalu yok eski revnaḳ
Ma‘nāsı nihān çü beyt muğlaḳ
- 223 Taḥvīl idicek o buredan yoḫ
Olmış idi şanki çism-i bī-rūḫ
- 224 Ey şāh-ı ‘adālet-i ittişāfum
Vallāh sözümde yok ḫilāfum
- 225 Ben ‘abd-i ḫaḳīr ḫayr-cūyam
Togrusu budur ki rāst-gūyam
- 226 Sen pādişeh-i cihān-sitansın
Ma‘lūm ki cism-i kevne cansın
- 227 Eslāf gibi degilsin ammā
Ḥalkın saña meyli başḳa zīrā
- 228 ‘Ahdiñde şerī‘at oldu icrā
‘Adliñle cihānı kıldın ihyā
- 229 Eslāf-ı mülūk içinde yek-ser
Bir şāh mı geldi saña beḡzer
- 230 Ey lābis-i tāc ḳahramānı
Tebdīl-i libās idüp nihānī

- 231 Meh gibi gezüp kenār-ı şehri
Seyrāna çıkup çü mihr dehri
- 232 Bir lām-elif çizüp çü pergār
Devr itse idiñ cihānı yek-bār
- 233 Geşt eylesen idi şehri bir rüz
Mānende-i mihr-i ‘ālem-efrüz
- 234 Hünkārum o dem bilür idiñ sen
Kavlümde hılāf ider miyüm ben
- 235 Halkıñ işidirdiñ āh u zārın
Şıhhat haberine intizārın
- 236 ‘İbād-ı mesācid ü cevāmi‘
Sükkān-ı medāris ü şavāmi‘
- 237 Tā şubḥ idüp ibtidā-yı şebden
Kandīl-i dü-çeşme eşki rûgan
- 238 Pīrān ü cevān ü şevher ü zen
İtmişdi bu şehri dār-ı şīven
- 239 Bi’l-cümle e‘āli vü esāfil
A‘yān-ı ekābir ü emāsil
- 240 Ger bāy u gedā za‘īf ü bernā
Allāha açup kef-i temennā
- 241 Kürsī dibine olup fütāde
Her biri idüp elin güşāde

- 242 Dergāh-ı Hāka kılup darā‘at
Eylerler idi du‘ā-yı şıhhat
- 243 Mevlūd okudup kibār-ı devlet
Hāzırlar idi şifālu şerbet
- 244 Her hāne öñünde sāha-i bāb
Kurbān ile şan dükān-ı kaşşāb
- 245 Sevr ü Hamelin sipihr-i gerdān
Nezr itdi ki saña ide kurbān
- 246 Dāmād-ı mükerremün huşūşā
İtdi şadaqātı hüzn-i yağmā
- 247 Tedbīr-i devāya bulsa kudret
Rūhu‘l-kudüsi iderdi da‘vet
- 248 İtdikçe nişār nukre vü zer
Şurre alayı şanur görenler
- 249 Bir şūrete girmiş idi ‘ālem
K’olmışdı felek sarāy-ı mātem
- 250 Vehbī gibi şad-hezār bende
Hicriñle melūl u ser-figende
- 251 Sāye gibi reh-güzerde tırmuş
Hayretle boyuncuğunu burmuş
- 252 Ümmīd-i kudūmuñ ile gāhī
Göz yaşı ile şulardı rāhı
- 253 Olmuşdu senün-çün açmağa fāl

Şerhayla vücûdı levh-i remmāl

- 254 Süstî-i mizâcuñı işitdi
Bi'llâh başından 'aklı gitdi
- 255 Cân nağdini gâh nezr iderdi
Ki şavma'a şavma'a gezerdi
- 256 Geh na't yazup gehî münâcât
Eylerdi Hudâ 'arz-ı hâcât
- 257 Ahvâl-i mizâcıñ ey cihân-bân
Çün mes'ele-i vücûd pinhân
- 258 Balsam yoluña fedâ olurdum
Biñ cân ile 'illetiñ alurdum
- 259 Ammâ nideyüm vuķûf müşkil
Varmaz idi pürşiş itmege dil
- 260 Ancağ o kadar iderdüm iz'ân
K'olup der-i âşafa şitâbân
- 261 Vaşf eyleyerek 'atâ vü dâdıñ
Yâd eyler idüm mübârek adıñ
- 262 Eylerdim o dem zi-ţarf-ı müjgân
Ruhsâresine nigâh-ı pinhân
- 263 Ol âşaf-ı hâlişü'l-fu'adıñ
Ol şadr-ı şadâkat-i i'tiyâdıñ
- 264 Rûyında görüp gehî beşâset
Bir yüzden alur idüm beşâret

- 265 Ki nezleden eyle şikāyet
‘Aks itdi bilürdim aña ‘illet
- 266 İtse ne kadar tecellüd izhār
Āsār-ı keder olup bedīdār
- 267 Her hādesi zehr-i hānd olurdu
Zīrā ki nazarla kand olurdu
- 268 Ma‘şūkdan alsalar eger kan
‘Āşık tamarından ola rīzān
- 269 Şad şükr hezār bār-ı minnet
Şihhatle selāmet itdi ‘avdet
- 270 Minnet o Hākīm-i çāre-sāza
Virdi aña da hayāt-ı tāze
- 271 Dirligi senünledir anıñ da
Dil gibi müdām ola yanıñda
- 272 Min-ba‘d biz el açup du‘āya
Şükrāne o başlasun ‘atāya
- 273 Ey hikmeti çok Hākīm-i bī-çün
Şun‘ıñla felek hum-ı Felātūn
- 274 Ey luṭfu verā-yı kahra pinhān
Derdiñde nühüfte nice dermān
- 275 Emriñle olur devāda te‘şir
Vay hāle ṭabībe kalsa tedbīr

- 276 Kim hikmetiñe vuķūfa ķādir
Derkinden anıñ 'ukūl ķāşır
- 277 Ey Hızra viren ĥayāt-ı sermed
Ey Nūhı iden cihānda mümtedd
- 278 Feyziñle olur ĥayāta tev'em
Enfās-ı Mesīh 'übni Meryem
- 279 İtdiñ şeh-i dehre feyż-i şıĥhat
Can buldu bütün cihān ne minnet
- 280 Yā Rab be-enīn-i derdmendān
Yā Rab be-meded-resī-i dermān
- 281 Yā Rab be-ĥavāşş-ı ism-i a'zam
Yā Rab be-revān-ı Fahr-i 'ālem
- 282 Loķman Hekīm-nümā-yı luţfuñ
Risto-yı şifā-resā-yı luţfuñ
- 283 Kāmına vire idüp şıyānet
Tenzū-yı 'ināyetiñle kuvvet
- 284 Şıĥhatle sirüşte kıl İlāhī
Terkīb-i vücūd-ı pādişāhī
- 285 Hıfzıñ ide dā'imā viķāyet
Yol bulmaya cismine saķāmet
- 286 Kıl mesned-i şevketinde dā'im
Hem-vāre ĥatādan eyle sālīm
- 287 Efzūn göre gün-be-gün celālin

Göstermeye Hâk bize zevâlin

- 288 Dāmād-ı mükerrerinde Mevlâ
Dür itmeye hıdmetinden aşlâ
- 289 Tedbîri ile mizâc-ı ‘âlem
Dür olmaya i‘tidâlden hem
- 290 Dâ’im ola zîb-i taht-ı temkîn
Ol pâdişeh-i ‘adâlet-âyîn
- 291 Âfetden emîn idüp o şâhı
Şehzâdeler ile yâ ilâhî
- 292 Yanınca idüp serîr-pîrâ
Pîrâmen-i mehde encüm-âsâ
- 293 Kıl baht-ı civân ile mu‘ammer
Her birisin aña pîr-güster
- 294 Her biri nihâl-i bâğ-ı şevket
Her biri hilâl-i evc-i rif‘at
- 295 Her birisi nûr-ı çeşm-i iqbâl
Her birisi hâl-i rûy-i iclâl
- 296 Her birisi gevher-i necâbet
Pîrâye-i efser-i hilâfet
- 297 Manzûme-i mülke bu şeref bes
Kim derc ola böyle bir müseddes
- 298 Yâ Rabbi saña budur ricâmız
Şâyân-ı kabûl olup du‘âmız

- 299 Her birisini emîn ü sâlim
Kıl sâye-i pâdişehde dâ'im
- 300 Anlarla ider faḥir zamâne
Gösterme kederlerin cihâne
- 301 Ol şâh-ı cihâna 'abd-i sâdık
Kim var ise kıl şerefde fâ'ik
- 302 Bi'l-cümle muḳarrebân-ı dergâh
K'ola şeh-i 'âleme ḥayır-ḥ'âh
- 303 Ber-kâm ola zıll-i devletinde
Dâ'im ola kendi rāḥatinde
- 304 Tâ ḥaşr o şeh ide taḥtı tezyîn
Şihḥatle selâmet ile âmîn
- 305 **Vehbî** saḡa müjde vü beşâret
Yazdı kalem-i ḳabûl temmet

2.3.Terkîb-i Bendler

**Ḳaşıde-i Ḳaḍı-i Selânîk Vaşşâf 'Abdullah Efendi Der-Medḥ-i Ḥazret-i Veliyyü'n-
Ni'am**⁹²

Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün

I

- 1 Ey şehsüvâr-ı sâḡa-i dâd u kerem-veri⁹³
Ey milket-i şadâreniḡ inşâf-perveri
- 2 Ey ṭab'-ı tâb-nâkiḡe nisbetle sâde levḥ

⁹² Başlıkta kaside olduğu yazsa da şekil itibariyle terkib-i bend örneğidir.

⁹³ FŞM. vr. 497a-499a

Ārāyiş-i sence-i şâf-ı Sikenderi

- 3 Āşaf-nihād u reşk-i Felâtûn dinür saña
Tıbķ-ı nigîn-i pür-ĥikemiñ resm-i dāveri
- 4 Var ise ‘aķlı başına a‘dā-yı ser-keşiñ
Olsun bu bāb-ı devletiñ efgende çākeri
- 5 Yoĥsa niyāmdan çıķa çün seyf-i satvetiñ
Resenler olsa źabt idemezler o ejderi
- 6 Teslīm-i zü‘l-celāl ile destiñdedir zimām
Cevlān-gehiñde rāmdır eflāk çenberi
- 7 Te‘bīd-i dīn ü devlete Allāh nuşretiñ
Şād eyemez mi ravżada rūĥ-ı çemen-beri
- 8 Tab‘ında ĥ‘āhiş ol ķadar āmāde luţf kim
Destiñde tuymaz itdigi ber-cā keremleri
- 9 Ben zār ide unutma efendim ‘ināyet it
Gezdirme arpalıķsız elem-ĥ‘ār serserī
- 10 Luţf eyle nāle gūş-ı dil-i pür melālīm ol
Mānend-i ĥađr enīs-i dil-i bī-mecālīm ol

II

- 1 İtmiş cenāb-ı ĥazret-i bī-īn ü ān seni
Dāmād-ı ĥayr-ĥ‘āh şeh-i kāmran seni
- 2 Ol gülbün-i meĥāsin-i bāğ-ı ĥilāfetiñ
İtmiş riyāż-ı devletine bāğbān seni
- 3 Kılmış o nūr-ı maĥż-ı cihān-ı fütüvvetiñ
Ecsām-ı mülk-i pākine rūĥ-ı revān seni

- 4 Ol nüşa-i celîle-i fenn-i ‘adâletin
İtmiş rumûz u diğkâtine nüktedân seni
- 5 Ey Hüsrev-i memâlik-i luğf u seğâ vü cûd
Billâh müşfik anladı hâk-ı cihân seni
- 6 Ma‘zûrdur derinde zihâm-ı fütâde-gân
Bî-ihtiyâr u fikret arar bende-gân seni
- 7 Allâh hazâ’ine kereminden ‘ibâdete
Göndermiş emn ü râhat için armağan seni
- 8 Zabt eylediğ memâlik-i hilm ü şecâ‘ati
Gördüğ hünlerde Hâk bu ki şâhib-ı kırân seni
- 9 Bîjen mişâl çâh-ı ‘anâya düşenleri
Dirler hulâşa Rûstem-i şad Dâsitân seni

- 10 Ben düşmeden hâlâşıma kehfü’l-emânım ol
Ey âşaf-ı yegâne gıyâsü’z-zamânım ol

III

- 1 Nâmım meyân-ı hâlkda Monlâ-yı zü-fünûn
Şuğlüm le’âl-i Yûsuf ‘İsâ cesîmâ yekûn
- 2 Bir başka tavr-ı hâlete girdi nizâm-ı ‘ıyş
Mihmân-ı kürsine hûânçe tehî taşt ser-nigûn
- 3 Akırân ki câme kesdi ben ümmîd ü hûâhiş
İl akçe saçdı ‘îdde ben eşk-i lâle-gûn
- 4 Emsâlim itdi bâliye nağl ü zamân bağa
Seyr-i dü-rûze semtine olmadı reşh-nümûn

- 5 Ey kân-ı lutf u cūduna müşkil belā imiş
Himmet-bülend ü baht ola dā'im pesîn ü dūn
- 6 Pür-derd-kārın ıışkına serverlik it baņa
Şāhib çık ey yegāne-i devrān zū-fūsūn
- 7 Minnet düşerse kıārız virin bī-emānlara
Vaz'-ı girān ne dilde şafā kıor ne regde hūn
- 8 Bād-ı vaķār-ı sāhtesinden o fırķanın
Kadd-i 'abādan itmesūn Allāh misāl-i nūn
- 9 Āb-ı hayālīm eşerine dōnse niyāz ile
'Afv it o müstemendi zebūndur zebūn zebūn
- 10 Aldı cefā-yı ķarķ-ı sitemker mecālīm
Bilmem ne resme yazdı kalem 'arz-ı hālīm

IV

- 1 Ğayrın nigāh-ı şefķatin emniyyet eylemem
Devrinde ķarķ-ı dūn revişe minnet eylemem
- 2 Yektā süvār-ı vādi-i şā'ib-i pendiyem
Güftārı köhne tarzla kerem-ülfet eyleyem
- 3 Tab'-ı selīmim açmadadır rāh-ı nevleri
Semt-i suķanda kimseye tab'ıyyet eylemem
- 4 Şāhīn-i tīz-i hūş-ı hıyābān-ı himmetim
Dil-mürdegāna 'atıf-ı pür-raĝbet eylemem
- 5 'Aşrın fuhūl ü şa'ir-i rengīn maķālī hep
Şāhid bu müdde'āma bütūn şirret eylemem
- 6 Takşīrim āsitānına devlet-me'abıņa

Her lahza hāl-i zārım anup sıklet eylemem

7 Lakin yetişdi kârd-ı muh-ı üstüh'ânıma
Bir gûne geldim ol yere kim ric'at eylemem

8 Ric'at olur mı ol yere kim bezm-i hâşınıñ
Yek-lahza kûşesinde turup rāhat eylemem

9 **Vaşşâf**-ı dil-hazîn ü du'â-gû-yı hâş kim
Şeb-tâ-seher bu meşgaleden gaflet eylemem

10 Şāyeste-i mekârim şāyānıñ it beni
'Ömrüm tamām olunca şenā-h'ānıñ it beni

V

1 Manend-i gonçe dilden idüp hūn-feşān beni
Bilmem niçün murādça açmaz zamān beni

2 Ol murğ-ı tāze zaḥm-ı perīşān nezāreyim
Görmez huzūr-ı kalb ile hīç āşiyān beni

3 Göge nevāl-i ḥidmet ile hoş-nişīn idem
İtdi felek zarūret ile kāmran beni

4 Birden çekildi leşker-i irād-ı hāneden
Şebḥūn idüp meşārif-i nā-mihribān beni

5 Sāyeñ ki reşk-i zıll-ı hümādır fütādeye
Lāyık mı hemm-i gayret ide üstüh'ān beni

6 Kādrim cenāb-ı ḥazret-i müfti'l-enāma şadr
Ra'nā bilür o kulzüm-i 'irfān u şān beni

7 Virsün cevād ṭab'ıma ragbetle imtiyāz
Ol kıtāra bağlamasun el-āmān beni

- 8 Çok gördüm ikrāmını o kân-ı re'fetin
Eyler recâda 'âtıfeti ser-girân beni
- 9 Beher rızâ-yı hâzret-i sulţân-ı enbiyâ
Sen kıl nigâh-ı şefkat ile şad-mân beni
- 10 Döndükçe intizâm ile nüh-perde kâr-gâh
Mevlâ saña zâhîr ola dünyâya sen penâh

Kaşîde-i Trabzonî Sâlim Efendi Der-Vaşf-ı Hâzret-i Şadr-ı Zî-Şân⁹⁴

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

I

- 1 Serde ol âşüftenin kim 'aşk-ı şûr-efzâsı var⁹⁵
Mâye-i ârâm-ı cân bir şûh-ı bî-pervâsı var
- 2 'Âlem itmez mi hased ol 'âşık-ı ser-bâze kim
Dil virüp bir dilbere dünyâdan istignâsı var
- 3 Şeh-levendim nergis-i mest-kede her bir gâmzenin
Elde cām-ı işve belde tîğ-ı hûn palası var
- 4 Çeşminin seyr eyle bu 'icâz-ı sihr-âmîzini
Öldürürken 'âşığın her lahzada ihyâsı var
- 5 Sînesinde na'l-i mihrinden nümâyândır hele
Var ise bu mâha gerdünuñ dahı sevdâsı var
- 6 Yine devlet ile veliyyü'n-ni'met bî-minnete
Kapudan Paşa-yı kulzüm dâyenin helvâsı var

⁹⁴ Başlıkta kaside olarak kaydedilse de şekil itibariyle terkiib-i bend örneğidir.

⁹⁵ FŞM. vr. 623b-625a

7 Virse lâıık hâk-i pâı-ı devlete îsar için
Sâlimiñ de böyle bir nazm-ı şafâ-bahşası var

8 Şâ'ir-i sâhir iken medhinde nokşânın bilür
 Mâıe-i 'irfânı var memdühunun şânın bilür

II

1 Medh-i dâd şâfında vaşşâf olsa da inşâf ider
 Hakk tavşîfin edâ itdim dir ise lâf ider

2 Bak nigâh-ı luţfunuñ hâşiiyet-i te'sîrini
 Seng-i hârâıa tokunsa gevher-i şeffâf ider

3 Zât-ı memdûhu tururken gayrısın medh eyleyen
 Gevher-i şeh-vâr-ı nuţkun beyhüde itlâf ider

4 Gelse eyyâmında dehre Âşaf-ı bün ber-hayâ
 Emr-i mülk ü milleti 'aqlından istikşâf ider

5 Merkezinde kendi kâ'im re'ıi dünyâyı muhîţ
 Gün gibi nûr-ı zamîri 'âleme eşrâf ider

6 Raĥmi ġâlib ol kadar kim düşmen-i bed-h'âhınıñ
 'Arz-ı hâl itmezden evvel maķşadın is'âf ider

7 Eyleyüp teşrîf-i devlet-hâne-i dâmâdına
 Mihr ü meh burc-ı sa'âdetde kırân itdi yine

III

1 Maţla'-ı şeh-beyt şevket şadr-ı dîvân-ı kerem
 Şehper-i iklîl-i devlet şevket ü şân-ı kerem

2 Ol ĥudâvend-i memâlik-gîr ü mâlik kevkebiñ
 Pertev-i re'yinden 'âlem Yûsufistân-ı kerem

3 Görse ĥânım bahşış-i yek-rûzesin inşâf idüp

Eylemezdi kendüye min ba'd-ı bühtân-ı kerem

- 4 Hâriku'l-âde 'itâ itdikce farṭ-ı şevḳden
Çāk olur dāmān-ı sâ'il-veş girībān-ı kerem
- 5 Vaşfına bezm-i felekde böyle virdi āb u tāb
Çüb-ı hāme elde tîr-i menḳıbet-h'ân-ı kerem
- 6 Hâzret-i dāmād İbrāhîm Paşa-yı kerîm
Dād-baḥşā-yı himem gencîne-efşān-ı kerem

- 7 Şadr-ı Cem ḳadr-ı şehenşāh-ı felek cāh-ı zemîn
Mehdî-i devr-i zamān şāhib-ḳırān-ı mā u tîn

IV

- 1 Hāşıl-ı deryā yetişmez def'aten iḥsānına
Hiç 'izz alınmasun söyle Bedaḥşān kânına
- 2 Re'y-i 'ālem-gîr ile Mihr-i cihān-ārā gibi
Hükmü nāfiz 'ālemin İrânına Tūrânına
- 3 Şiḥḥate Bercîs-i çarḥ olur zer-efşān-ı nücûm
Yazdı tevḳîḳ yāver-i pençe-i ḳurbânına
- 4 Rüstem olsa şekl-i tîğından çeker oldum sitem
Aldanup bir kerre düşmen girmesün meydânına
- 5 Ol ḳadar çāpük ki şemşîrin çeküp rûz-ı vegā
Sürse rahşın nîze-i hûn-rîzin alsa rânına
- 6 Öldürür ḥaşmın nigîn bir laḫzada ammā yine
Ḳan bulaşmaz ḡamze-i dilber gibi dāmânına
- 7 Ey vücûduḡ māye-i pîrāye-i şadr u nigîn
Pür-ter oldu maḳdeminle pāye-i şadr u nigîn

V

- 1 Pādişāh-ı ‘ālemin sensin vezīr-i ‘azamı
Cevher-i āyīne-i iqbālī şāhib-hātemi
- 2 Yapdı mī‘mār u mühendis-kār cūd u himmetin
Cevr-i çarḥ ile yıķılmışken kulüb-ı ālemi
- 3 Sensin ol Risto-yı dāniş-perver-i devr-i zamān
Sendedir her müşkülün miftāhı her derdin emi
- 4 ‘Ālemin ümmīd-gāhı bāb-ı luṭfundur senin
Ḥaḳ budur kim sendedir zaḥm derdinin her merhemi
- 5 Dehri sensin dāverā sīrāb-i maṭlab eyleyen
Dest-i cūdundur Zülāl-i ‘ayn-ı luṭfuṣ maḳsemi
- 6 İltifātınla eger ḥulyā-yı ḥıdmet itmese
Öldürür zāhid gibi ma‘zūli şevvālin ḡamı
- 7 Şadr-ı devletde ḥayāt-ı Ḥızır ile ber-kām olup
İdesin iḥrāz-ı ‘ömr ‘İsā-yı mu‘cize demi
- 8 Her sene böyle gelüp dāmād-ı ‘ālī-şānına
İde müstaḡrak anı Ḥaḳḳ lücce-i iḥsānına.

III. BÖLÜM

3. FÂ'İZ EFENDİ VE ŞAKİR BEY MECMUASI TAM METİN

[1b]

**Kaşide-i Tâ'ib Efendi Der-Sitayiş-i Hazret-i Vezîr-i Mükerrerem İbrâhîm Paşa
Yesserehu'llâhu Bi'l-Ḥayr-i Mâ-Yeşâ Der-Zamân-ı Mîr-i Âḥûr-ı Sultân-ı Cihân
Ahmed Ḥân-ı Ğazî'Ḥalleda'llâhu Mülkehû ve Ebbede Saltanetehû
(Hakverdioğlu, 2012, S.155-157)**

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Şad-müjde ey ḥıdîvv-i merâḥîm-penâh kim
Zâtın hemîşe maşdar-ı feyz-i 'amîm olur

31 Tâ'ib çerâğ-ı ḥâş-ı kadîmîñ degil midir
Anın da rûy-ı şâhid-i bahtı besîm olur

32 Bi'llâh maḥz-ı raḥmet-i Ḥaksın cihâna sen
Nâmın daḥı çekilse ḥisâba raḥîm olur

Kıṭ'a-i Tâ'ib Efendi Der Târîḥ-i İsm-i Pâk (Bayram, 2021, S.215)

Fâ'ilâtün Mefâilün Fe'ilün

1 Ḥâ'n-ı lutfunda pâdişâhımızuñ
Ğam yemez ba'd ezîn tîbâ'-ı selîm

2 Seyr ider ḥalkı ni'met-i zafere
Berekât-ı Ḥalîl İbrâhîm

Târîḥ-i Râşid Berây-ı Kâ'im-Maḥâm (Hakverdioğlu, 2019, S.36-38)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hazret-i düstûr-ı vâlâ kadr-i 'âlî-menzilet
Ya'ni mîr-âḥûr-ı evvel dâver-i ferḥunde-fâm

[3a]

20 Didiler Râşid bizimdür müjde vir târîḥini

Oldı İbrāhīm Paşaṇ āsaf-ı kâ'im-maḳām

**Ḳaşıde-i Şāhib Efendi Der-Sitāyiş-i 'Ālī-Ḥazret Şadāret-Penāh İbrāhīm Paşa
Yesserehu'llāhu Lehu Bi'l-Ḥayri Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, S.157-160).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Māh-ı 'īd oldı yine revnaḳ dih-i bezm-i cihān

Rūze dārān-ı ğama virdi neşāt-ı cāvidān

[3b]

52 Şāhibā idüp teveccüh bār-gāh-ı aḳdese

Eyle gül-bang-ı du'āyı zīb-güş-ı 'arşiyān

54 Jeng-i ğamdan şāf olup āyīne-i ṭab'ı müdām

Rūşen itsün pertev-i ḥurşīd-i luṭf-ı Müste'ān

**Tārīḥ-i İshāḳ Efendi Berāy-I Ḳā'im-Maḳām-Şuden Düstūr-I Mükerrerem
İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, S.38-44).**

[5a] Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Müdām böyledir āyīn-i bezm-i dehr-i nigün

Gehī ḥumār-ı ğam u geh dem-i mey-i gül-gün

52 Yeter bu rütbe 'ubūdiyetün beyān İshāḳ

Du'āya eyle ser-āgāz bā-ḥulūş-ı derün

54 Şafā-yı ḥātır ile zāt-ı pākini dā'im

Mü'eyyed eyleye devletde Ḥālik-i bī-çün

Tārīḥ-i Muşīb Berāy-I Ḳā'im-Maḳām (Hakverdioğlu, 2019, s.44-46).

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Güşe-i gülzārda bülbülsüz eyler nüş-ı cām

Neş'e-i mey dilerim olsun güle ḳat ḳat ḥarām

[7a]

23 Eyledim ta'zīm ü tekrīm ile tāriḥin Muşīb

Oldı İbrāhīm Paşa sa'd ile kâ'im-maḳām

Tārīḥ-i ‘İlmī Efendi Berāy-ı Qā’im-Maḳām (Hakverdioğlu, 2019, S.47-48).

Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün

- 1 Yine rahşende oldu berḳ-ı feyz-i ḥazret-i Vehhāb
Yine bārān-ı luṭfin itdi ḥaḳ ‘ālemlere işrāb

[7b]

- 13 Du‘ā idüp didüm tārīḥ cāh u ‘izzetin ‘İlmī
İşüñ āsān vü cāhuñ meymenetli eyleye Vehhāb

Tārīḥ-i Nedīm Berāy-ı Qā’im-Maḳām (Hakverdioğlu, 2019, s.48-50).

Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün

- 1 Bi-ḥamdi’llāh yine bir gerdişinden sāḳi-i dehrüñ
Hilāl-i cām-ı āmāl-i cihān bedr-i tamām oldı

[8b]

- 22 Virüp meydānın İbrāhīm Paşa edhem-i ‘azmüñ
Riḳāba yümn ü cāh u şān ile qā’im-maḳām oldı

**Tārīḥ-i Na’tī Berāy-ı Qā’im-Maḳām-Şuden Ḥazret-i Düstūr-ı Mükerrrem
İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.51-52).**

Fā’ilātün Mefā’ılün Fe’ılün

- 1 Nev-be-nev luṭf-ı ḥaḳ olup zāhir
Tāze cān buldı şimdi ḥaḳ-ı cihān

[9a]

- 17 Böyle tārīḥ bir düşer Na’tī
Buldı qā’im-maḳāmın Aḥmed Ḥān

**Qaşıde-i Vāḳıd Çelebi Berāy-ı Tebrīk-i Vezāret ve Qā’im-Maḳāmī-i Āşaf-Nazır
İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.161-164).**

Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün

- 1 Ne feyz-i nev-bahār ü ne ‘atā-yı rüzgār eyler
Bu luṭf-ı şāhiyi ancak cihāna Kird-gār eyler

[10a]

- 45 Suhen tatvıl olursa mūcib-i imlāldir Vāḳıf

Anıñçün hep kelāmı ehl-i dāniş ihtişār eyler

[10b]

- 53 Dem-ā-dem ‘izz ü rif‘atle serir-i şadr-ı devletde
Ümîd oldur vücûduñ tâ-be-maḥşer pây-dâr eyler

Tārīḥ-i İshāk Efendi Berāy-ı Kā’im-Maḳām (Hakverdioğlu, 2019, s.53-56).

Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün

- 1 Hoşā dem kim dil-i āfāk maḳiḫiyyü’l-merām oldı
Cihān farṭ-ı feraḥla gūyiyā dārü’s-selām oldı

[11b]

- 28 Hemîşe rütbe-i iḳbālını müzdād ide Mevlā
Bu da’vet bende-gāna rükn-i vird-i şubḥ u şām oldı

Tārīḥ-i ‘Afvī (Hakverdioğlu, 2019, s. 57-58).

Fā’ilātün Mefā’ilün Fe’ilün

- 1 Şāh-ı ‘ālem ḫidiv-i devr-i zamān
Dāver-i dād-kār heft-iḳlīm

[12a]

- 14 Beyt-i vāḫidde derc idüp ‘Afvī
Yazdı tārīḫini bu kilik-i dü-nīm

- 15 Şāḫibin buldı mesned-i ‘ālī
Buldu el-ḫaḳ maḳāmın İbrāhīm

Tārīḥ-i Dürrī Berāy-ı Kā’im-Maḳām (Hakverdioğlu, 2019, s.58-61).

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilü

- 1 Müjdeler kim maṭla’-ı ferḫunde-i iḳbālden
Oldı tābān bir münevver kevkeb-i raḥşende-fām

[13a]

- 32 Cümle ‘ālem şād olup Dürrī didi tārīḫini
Oldı İbrāhīm Paşa-yı cerī kā’im-i ḳām

Tārīḥ-i Sa‘dī Berāy-ı Kā‘im-Maḳām (Hakverdioğlu, 2019, s.62-65).

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Aldı dil-āgūş-ı kâma bir meh-i sîmîn-teri
Dönmede şimdi murādum üzre çarḥ-ı çenberī

[14a]

- 27 Ḥamd-bî-ḥadd ile Sa‘dī söyledi tārīḥini
Şāḥibin buldı maḳāmında rikāb-ı serverī

**Ġazel-i ‘İdiyye-İ Na‘tî Der-Midhât-ı Ḥazret-i Sultân-ı Cihân Aḥmed Ḥan vü
Cenâb-ı Aşâf-ı Devr-i Zamân İbrâhîm Paşa (Sevim, 2020, s.119-120).**

Mef‘ûlü/Fā‘ilâtü/Mefâ‘îlü/Fâilün

- 1 ‘Uşşâk-ı zâr kesb idemezler şafâ-yı ‘îd
Cânâ senüñle itmeyicek merḥabâ-yı ‘îd

[14b]

- 12 Gird-i kederden eyleyüp âsûde gün be gün
Mir’ât-ı tâb‘ına vire Ḥaḳḳ incilâ-yı ‘îd

**Ḳaşıde-i Sāmî Çelebi Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Āşaf-Nazar İbrâhîm Paşa
Yesserehu’llāhu Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.164-170).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Geldi ol demler ki ‘âlem şād ü ḥandân olmada
‘Uḳdeler açılmada ğamlar perîşân olmada

[18a]

- 89 Sāmiyâ oldı ḳaşıde vü ğazel ğayrı tamām
Temme bi’l-ḥayr-ı suḥan-vird-i sürüşân olmada

- 96 Merkezinde tûl-i ‘ömr ile ola şābit-ḳadem
Şevḳ ile tā kim bu heft ecrām gerdân olmada

**Kaşide-i Muşib Der-Vaşf-ı Pāk Hazret-i Düstūr-ı Mükerrerrem Şadāret-Penāh
İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.171-175).**

- Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
- 1 Bu gül-şen içre hezār-ı hezār-ı efgānam
Hezār-ı zāram ü nā-maḥrem-i gülistānam
- 66 Muşib dürc-i du'ādan nisār-ı gevher kıl
Yeter kelāmı uzatma diye süḥan-dānam
- 69 Hudā vücūduḡı āfātđan ide maḥfūz
Ki dā'imā bu du'āyla Mesīḡa gerdānam

**Kaşide-i Es'ad Efendi Der-Sitāyış-i Şadr-i 'Ālī Hazret-i İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.175-178).**

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
- 1 Germ idüp feyz-i recā ṭab'-ı Kelīm-āsāyı
Ṭūr-ṭavr eyledi dīdār-geh-i ma'nāyı
- 52 Es'adā dest-i küşāyende olup dergāha
Eyle iḡlāş ile āgāz-ı du'ā-gūyāyı
- [22b]
- 54 Ḥaşre dek zīb-dih-i mesned-i re'fet ide Ḥaḡ
O ḡudāvend-i kerem-senc-i 'aṭā-pīrāyı

Kaşide-i Feyzī Çelebi Der-Vaşf-ı Şadr-ı 'Ālī (Hakverdioğlu, 2012, s.179-181).

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
- 1 Bi-ḡamdi'llāḡ derūn ālām-ı miḡnetden müberrādır
Güzel mir'āt-ı dilde şüret-i şādī hüveydādır
- 36 'Aceb peygüle-i miḡnetde ḡalmış nice müddetdir
Dil-i Feyzī-i zāre zerrece luṭfi tesellādır
- 42 Serīr-i 'izz ü rif'atde Ḥudā 'ömriḡ füz füzūn itsün

Du‘ā-yı devlet ile bu zebānım pāk-güyādır

Tārīḥ-i Feyzī Berāy-ı Velādet-i Şehzāde Muḥammed Ḥān İbn-i Sultān Aḥmed Ḥān (Hakverdioğlu, 2019, s.65-67).

Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün

- 1 Cenāb-ı ḥazret-i Sultān Aḥmed bin Muḥammed Ḥān
Mu‘ammer eyleye Mevlā o şāh-ı mekremet-kārı

- 14 Kādīmi bendedür emr-i ma‘āşında çeker ‘usret
İde şāyān-ı luṭf u merḥamet Feyzī-i nā-çārı

- 15 Derüne bi’l-bedāhe düşdi bir şevk ile tārīḥi
Muḥammed nūr-ı ‘ālem virdi Sultān Aḥmede Bārī

Tārīḥ-i Muşīb Berāy-ı Velādet-i Şehzāde Muḥammed Ḥān İbn-i Sultān Aḥmed Ḥān (Hakverdioğlu, 2019, s.67-69).

Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün

- 1 Bu demdür ol eyā kilik-i cevāhir nazm-i pür-im‘ān
Çeküp taḥrīre dürr-i nazmı eyle cümleyi ḥayrān

- 25 Muşībā gūş idüp mevlūdini tārīḥ için dilde
Ḥurūf-ı cevherin bir mışra‘ın itmiş iken nihān

- 26 Gelüp ḥatīf beşāretle didi tārīḥini ol dem
Kadem başdı cihāna müjde Şehzāde Muḥammed Ḥān

Tārīḥ-i Na‘tī Berāy-ı Velādet-i Şehzāde Sultān Muḥammed Ḥān (Hakverdioğlu, 2019, s.70).

Mef‘ülü Mefā‘ılün Mefā‘ılün Fā‘

- 1 Şehzādeyi luṭf eyleyüp ol Rab eḥad
Tārīḥi olur Na‘tī bu beyt-i müfred

- 2 Şad müjde cihāne başdı yümn ile pā

Şehzāde Muḥammed ibn-i Sultān Aḥmed

Tārīḥ-i Sa‘dī Berāy-ı Velādet-i Şehzāde Sultān Muḥammed Hān (Hakverdioğlu, 2019, s.70-72).

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Ser-efrāz-ı Selātīn-Ḥaẓret-i Hān Aḥmed-i Ġāzī
Ki zāt-ı pāki oldı kārgāh-güne ser-pāye
- 21 Ser-i sa‘d aḥter-i şehzāde-i ‘ālī-nejāduḡ çün
Kuluḡ Sa‘diye de akrāne nisbet himmet it pāye
- 24 Yazıldı ibtidā besmele ile ‘arşa bu tārīḥ
Ebu’l-feth- ceri Sultān Muḥammed geldi dünyāya

Tārīḥ-i Sene (Hakverdioğlu, 2019, s.72-73).

- Fā‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
- 1 Kalmāsūn dilde ba‘ezīn ekdār
Geldi çün ‘ām-ı tāsi‘-i ‘aşerīn
- 7 Geldi sāl-i cedīde bir tārīḥ
Sene-i feth ü sāl-i naşr-ı güzīn

Tārīḥ-i Sa‘dī Berāy-ı Sāl-i Cedīd (Hakverdioğlu, 2019, s.74-79).

- Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
- 1 Bakınca āyine-i çarḡa dīde-i ümmīd
Hilāl-i ebru-yı māh-ı muḡarrem oldı bedīd
- 52 Yazıldı ḡāme-i kudretle çarḡa bu tārīḥ
Mübārek ola şehensāha māh-ı sāl-i cedīd

[28a]

Der-Vaşf-ı Tuğra

- Fā' ilātün/Fā' ilātün/Fā' ilātün/Fā' ilün
- 1 Böyle ister işte tuğrā-yı cenāb-ı şāh-ı dīn
Kilk-i İbrāhīm Paşaya hezārān āferīn
- 2 Cenāb-ı āşaf İbrāhīm Paşa eyleyüp tevķīr
İder tuğrā-yı sultān cihānı şevķıyla taħrīr
- 3 Niçeler gerçi kim meşķ itdiler bu fen-i tuğrāya
Mu'ādil olmaz ammā resm-i İbrāhīm Paşaya
- 4 Āşaf İbrāhīm Paşanın bu tuğrā-yı güzīn
Bağ-ı isti'dādının bir ser ü müstesnāsıdır
- 5 İsm-i sultān-ı cihān bir gonca-i nādīdedir
Nağme-i bülbul şarīr-i kill-i bī-hemtāsıdır

Tārīh-i Hāsim Berāy-ı Kā'im-Maķām-Şūden Hāzret-i İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s.79-82).

- Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
- 1 Hāmdülillāh oldı tālī' maşrıķ-ı iķbālden
Bir vezīr-i bī-bedel bir āşaf-ı şāhib-nizām
- 35 'Ālem-i bālāda taħrīr itdiler tārīhini
Oldı İbrāhīm Paşa manşıb-ı kā'im-maķām

Tārīh-i Diger Hāsim Berāy-ı Tebrīk-i Vezāret-i 'Ālī-Himem İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s.83-87).

- Müfte'ilün Müfte'ilün Fā' ilün
- 1 Hāmd Hudāvende ki bir āşafun
Oldı kudümüyle cihān muğtenem
- 43 Cevher-i küll söyledi tārīhini

Başdı vezāretle rikāba kadem

**Ġazel-i Müzeyyel-i Na‘Tî Der-Vaşf-ı Pâk-i Ĥazret-i Veliyy’ün-Ni‘Am-ı Kesîrû’l-
Himem İbrâhîm Paşa (Sevim, 2020,s.123-124).**

- Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün
- 1 Ârzû-yı kâkülün cânâ dili şeydâ ider
Ĥayf kim tûl-ı emel bir bitmedük sevdâ ider
- 5 Na‘tiyâ bir âşaf-ı ‘âlî-cenâbuñ şevkle
Bâğ-ı vaşfı ‘andelîb-i tab‘umı gûyâ ider
- 15 Ĥamdüli’llâh ‘âlemi luţfuñla mesrûr eyledün
Maţlabuñ dünyâ vü ‘uqbâda Ĥudâ ‘itâ ider

**Ĥaşıde-İ Râşid Efendi Der-Vaşf-I Tuğrâ-Yı Şadr-I ‘alî Ĥazret-İ İbrâhîm Paşa
Eyyedehu’llâhu Te‘âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.182-183).**

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
- 1 Ĥabbezâ resm-i hümâyün tarh-ı tuğrâ kim anı
Kilk-i müsteşnâ-ı hırâm-ı Ĥazret-i paşa çeker
- 18 Râşidâ bir gün seniñ daĥi berât-ı kâmla
Ĥâme-i is‘âfı ümmîdim budur tuğrâ çeker
- 19 Ĥaĥk-te‘âlâ zâtın itsün devlet üzre ber-ĥarâr
Bu du‘âyı vird idüp a‘lâ çeker ednâ çeker

Ĥaşıde-i Muşîb (Hakverdioğlu, 2012, s.183-184).

- Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
- 1 Her atıldıkça bu meydânda merdâne cirîd
Yüz sürer pîş-geh-i Ĥazret-i Sultâna cirîd
- 17 Midĥat-i zâtıñ ile bende-i nâ-kâm-ı Muşîb
Müjde-i çeşmi ile atmada im‘âna cirîd

[32b]

- 22 Kuvvet-i dest-i du‘ā ile urulsun dā‘im
Haşm iqbāline günden güne biñ dāne cirīd

**Tārīḥ-i Es‘ad Çelebi Berāy-ı Dāmād-i Sultān-ı Cihān-Şuden Ḥazret-i Düstūr-ı
Mükerrem İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, S.87-89).**

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
1 Ḥamdülillāh itdi āşār-ı ‘atā-yı Ḥaḳ zuhūr
Kim enām oldı ser-ā-pā maẓhar-ı luṭf-ı cezīl
10 Geldi bu beyt-i dü tārīḥ ile oldum Es‘adā
Gūşıma bānuḡ mübārek bād-ı ğayb-ı ğam müzīl
13 Oldı dāmād-ı şeh-i devlet-me‘āb ü cūd-kār
Aşaf-ı ‘adl-āver İbrāhīm Paşa-yı cemīl

**Tārīḥ-i Mir ‘izzet Berāy-ı Dāmād-Şuden Vezīr-i Müşterī-Tedbīr İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s. 89-91).**

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
1 Ḥazret-i düstūr-i ekrem aşaf-ı vālā-himem
Ya‘nı İbrāhīm Paşa-yı kerīm-i ḳadr-dān
19 Yā İlāhī sen mübārek eyle tārīḥin didüm
Oldı İbrāhīm Paşa şıhr-ı sultān-ı cihān

**Tārīḥ-i Vehbī Efendi Berāy-ı Dāmād-Şuden Vezīr-i Mükerrem (Hakverdioğlu,
2019, s.92-100)**

- [34a] Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
1 Bir seher kim māhe mihri ‘aḳd içün Kerrūbiyān
Cem‘ olup dönmüşdi bezm-i sūra şahn-ı āsumān
77 Lāfı ḳo Vehbī ‘ayarı herkesün ma‘lūm olur
Āsitān-ı devleti besdür mahakk-i imtiḥān

- 83 Āşaf-ı mülk oldı dāmād-ı şeh-i gerdün maḳām
Eyledi mihr ile ḥālā mäh-ı nūr-efzā kırân

[37a]

Tārīḥ-i Sāmī Çelebi Berāy-ı Dāmād-Şuden Vezīr-i Āşaf-Nazar Ḥazret-i İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s. 100-103).

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
1 'Āleme neşr-i füyūzāt eyleyüp Rabb-i mecīd
Ḥaclegāh-ı ğaybdan oldı ruḥ-ı şādī bedīd

- 33 Oldı İbrāhīm Paşa şıhr-ı sultān-ı celīl
Şāha dāmād oldı İbrāhīm Paşa-yı sa'īd

Tārīḥ-i Sa'dī Berāy-ı Dāmād-Şuden Ḥazret-i Vezīr-i Müşārü'n-İleyh (Hakverdioğlu, 2019, s.104-107).

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
1 Yine oldum muḳārin bir meh-i ḥurşīd sīmāya
Külāh-i i'tibārum hem-ser oldı çarḥ-ı vālāya

[38b]

- 8 Bu şevḳ ile sürūrum 'arz iderüm Sa'diyā çok mı
Rikāb-ı müsteṭāb-ı pādīşāh-ı 'ālem ārāya

- 39 Gelüp hep dāmen-i būs eyleyenler didiler tārīḥ
İlāhī sūrı mes'ūd ola İbrāhīm Paşaya

Ḳaşıde-i Bī-Nazīr-İ Vehbī Efendi Der- Sitāyīş-İ Ḥazret-İ Ḥātem-Şiyem İbrāhīm Paşa Eyyedehu'llāhu Te'ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.185-188).

- Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün
1 Ḥāmem ki feyz-i Rūḥ-ı ḳudūsden nişān virür
Te'sīr-i nuṭḳı mürde-i taşvīre cān virür

- 43 Vehbī ḳuluḡ bu rıḳ'a-i nā-çizi şimdilik

Dergāh-ı ʿizz ü şānıya pūziş-künān virür

- 50 ʿÖmri füzün ʿadūsı zebün bahtı yār ola
Zīrā maḳāmı ḥükmin o sāmī-mekān virür

**Tārīḥ-i Diger Vehbī Efendi Berāy-ı Dāmād-Şuden Vezīr-i Mükerrerem
(Hakverdioğlu, 2019, s. 108-109).**

- Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün
1 Zihī iḳbāl kim burc-ı saʿādetde ḳırān itdi
Sipīhr-i devletüñ mäh-ı münīr ü mihr-i raḥşānı

- 7 Dü-mışraʿ içre Vehbī ben de derc itdüm iki tārīḥ
İki şāhidle işbāt eyledüm daʿvā-yı ʿirfānı

- 8 Mübārek-bād şimdi buldı dāmādın şeh-i vālā
Bu demde oldı İbrāhīm Paşa şīhr-ı sulṭānī

**Ḳaşıde-i Feyzī Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şadāret-Penāh İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.188-190).**

- Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün
1 Bi-ḥamdiʿllāh zamāne şād-kām ü devr-i ḥürremdir
Sipīhr-i bī-vefādan intikāma bu da bir demdir
27 Yeter küstāhlık ey Feyzī āgāz-ı duʿā eyle
Ki itmāmında her nazmıñ duʿā elbette elzemdir
30 Seni ol pādişāh-ı ʿāleme anı saña Ḥallāk
Mübārek ide tā lafz-ı duʿā dillerde maḥremdir

**Ḳaşıde-i Reşid Çelebi Der-Mithāt-i Vezīr-i Müşterī-Tedbīr Ḥazret-i İbrāhīm
Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.190-192).**

- Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
1 Ne ḳadar olsa da esbāb-ı ṭarabla maʿmūr

Olmasun kimse veliyyü'n-ni'amından mehcür

- 34 Söz tamam oldı Reşîd eyle du'āya āgāz
Ol du'ā kim ola maqbûl-i Hüdāvend-i Ğafûr

- 37 Ruḥ-ı aḥbâbı karanfil gibi olup ḥandân
Ser-i a'dāsı ola hem çü sefâl-i meksûr

**Kaşîde-i Hâsib Der-Vaşf-ı Ḥazret-i Şadr-ı 'Âlî Hafazahu'llāhu Te'ālā
(Hakverdioğlu, 2012, s.193-196).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün
1 Hezārân ḥamd ü minnet kim Hüdāya
İrişdi mevsim-i ğam intihāya
61 Efendiñdir bilür bil-cümle ḥālîñ
Ne ḥâcet Hâsibâ 'arz-ı recāya
64 İde ser-cümle maqşûdın müyesser
Niyâzım bu cenâb-ı Kibriyāya

**Tārîḫ-i Mâcid Berāy-ı Dāmād-ı Sultân-ı Cihân-Şuden Ḥazret-i Şadr-ı 'Âlî
(Hakverdioğlu, 2019, s.109-111).**

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
1 Eyle āgāz-ı suḥen ey bûlbûl-i ṭab'-ı selîm
Tābuḡı âlām-ı dil-fer sūd-ı ekdâr-ı 'azîm
21 Mâcidâ tebşîr idüp hâtif didi tārîḫini
Oldı dāmād-ı şeh İbrâhîm Paşa-yı 'alîm

[46b]

**Tārīḥ-i Dürrī Efendi Berāy-ı Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı Cihān-Şuden Ḥāzret-İ
İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.112-119).**

- Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün
- 1 Bi-ḥamdillāh ki oldı kār-ger-i tevḥīḳ-i Rabbānī
Muḳārin eyledi māh-ı münīre mihr-i raḥşānı
- 80 Feleklerde melekler didiler tārīḥin ey Dürrī
Bir āşaf oldı ḥaḳḳā şān ile dāmād-ı sultānī

**Tārīḥ-i Ḥāsib Efendi Berāy-ı Dāmād-Şuden Vezīr-i Muḥterem Müşārü'n-İleyh
(Hakverdioğlu, 2019, s.119-120).**

- Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
- 1 Ḥabbezā iḥsān-ı Subḥānī-yi zī-luṭṭ-ı ʿamīm
İtdi şevḳ ile dimāğ-ı ʿālemi ʿanber-şemīm
- [49a]
- 5 Geldi muḥbir zevḳ ü şevḳ ile didi tārīḥini
Oldı İbrāhīm Paşa şimdi dāmād u nedīm

Tārīḥ Velehü (Hakverdioğlu, 2019, s. 120-121).

- Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
- 1 Yümn-i iḳbāl ile çün itdi Ḥüdā
Āşaf-ı zī-şānı şāh-ı erşedün
- 5 Beyt-i vāḥidle bu sūra şevḳ ile
Ḥāsibā tārīḥ-i raʿnā söyledün
- 6 Ḥamd İbrāhīm Paşa saʿd ile
Oldı dāmādī-i Sultān Aḥmedün

Tārīḥ-i Diger (Hakverdioğlu, 2019, s.121-122).

- Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün
- 1 Zihī elṭāf-ı bī-ğāyāt-ı Mevlā-yı dü-ʿālem kim

İder erbāb-ı ‘aqlı şīve-i āun‘ma dildāde

- 9 Zifāfın gūş idince hātif-i ‘Aynī didi tārīh
Sezādur Fāṭıma Sultān İbrāhīm Paşada

Tārīh-i Diger (Hakverdioğlu, 2019, s.122-123).

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hāzret-i Sultān Aḥmed pādīşāh-ı bi-‘adīl
Eyledi bir Āşaf-ı yektāyı dāmād-ı aşıl

- 5 Didiler taḥsīn-i gūyān şevk ile tārīhini
Buldı İbrāhīm Paşa Zühre-i Zehrā cemīl

Tārīh-i Mir ‘izzet (Hakverdioğlu, 2019, s.123).

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Cenāb-ı pāk İbrāhīm Paşa-yı müfahḥam kim
Cihānda görmedi çeşm-i zamāne böyle bir düstür

[50a]

- 4 Hurūf-ı nokṭa-dār ile didi tārīhini hātif
Cenāb-ı Rabb-i Bārī ide tuğuş dā‘imā manşūr

**Tārīh-i Kātibü’l Hurūf Fā‘izü’l-‘Aşr Berāy-ı Dāmād-Şuden Hāzret-i Āşaf-Cāh
İbrāhīm Paşa(Hakverdioğlu, 2019, s. 124-126).**

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Bi-ḥamdi’l-lah zamān şimdi zamān-ı şevk-bahşādur
Cihān pür-neşve esbāb-ı tarab cümle müheyyādur

- 21 Didi tebrīk idüp tārīhini şad şevk ile Fā‘iz
Eḥakk dāmād-ı sultān Aḥmed İbrāhīm Paşadur

Nevrūziyye-i Rāşid Efendi Der-Vaşf-ı Pāk Hazret-i Düstūr-ı Mükerrerem İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.197-202).

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 Yine nevrüz geldi dehre feyz-i cāvidān virdi
İdüp endühı istirdād-ı şavķ-ı bī-gerān virdi
- 73 Ne var ihsān ile mesrūr kılsañ Rāşid-i zārı
Bilürsiñ aña gerdün bir melāl-i nā-gehān virdi
- 80 Seni dañı mu'ammer eyleye şadr-ı vezāretde
Ki sa'yiñ devlet ü dīne nizām-ı cāvidān virdi

'Arzuḥâl-i Râşid Efendi Berây-ı İzn-i Bi-Cânib-i İstanbul (Bayram, 2021, s.210-213).

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
- 1 Ey veliyyü'n-ni'am ey âşaf-ı gerdün-ı himem
İltifât-ı keremüñle beni itdün ihyâ
- 6 Ben senün kendü kuluñ 'abd-ı ni'am perveriñim
Yine fermân senün ey dâver-i fermân-fermâ

Kaşide-i Mâdiḥ Efendi Berây-ı Dāmād-Şuden Hazret-i Āşaf-Cāh İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.202-205).

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 Yine nevrüz irüp sulṭān-ı gül çıkdı temāşāya
Dikildi tūğ-ı şāhī yümn ile dergāh-ı vālāya
- 60 Du'ā hengāmı geldi besdir ıtnāb-ı suḥen Mâdiḥ
Ḥulūş ile yüziñ tūt ba'd ez-în dergāh-ı Mevlāya
- [56a]
- 62 Olup şāhib-kırān-ı bār-gāh-ı devlet ü iclāl
Çeke şemşir-i qahrın Rüstemāne şāf-ı a'dāya

**Nevrūziyye-i Şehdī Efendi Berāy-ı Dāmād-ı Şehin-Şāh-ı Hāzret-i İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.206-209).**

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 Te'ālallāh zihī eyyām-ı Cem nevrüz-ı sultānī
Hoşā hengām-ı feyż-i kām-cüy-ı hātır ābādī
- 58 Nice nevrüz fīrüz-ı dil-efrüz-ı bahārında
İde rüzī şafā-yı hātır ile 'ömr-i heştādī

**Kaşīde-i Mācid Berāy-ı Hāzret-i Dāmād-ı Sultān-ı Cihān İbrāhīm Paşa
Tūlu'llāhu 'Ömre-Hümā (Hakverdioğlu, 2012, s.209-210).**

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
- 1 'Ālemi tutdı şemīm-i dūd-ı handān-ı kerem
Şimdi pür-feyż-i tarāvetdir gülistān-ı kerem
- 16 Nahl-i ümmīdin idüp ārayış-i bāğ-ı merām
Mācid-i nā-şādı mesrūr eyler ey kân-ı kerem
- 18 Zīb-i şadr-ı devlet ü iqbāl olup zātın ide
Dest-i cūduş 'āleme bezl-i firāvān-ı kerem

Tārīḥ-i Muşīb Çelebi

- Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilün
- 1 Hāmdü'lillāh nev-'arūs-ı gonçe-i pür-büy-ı şevk
Haclegāh-ı gülsitān-ı kāmıdan oldu bedīd
- 2 Öyle esdi rūzigār-ı feyż-bār kim bu dem
Kıldı gülşen-zār dehri cümle pür-büy-ı ümīd
- 3 Meş'al-i mihrin kocalsun başına nā-kām-ı çarḥ
Pertev-i hūrşīd luṭfundan kim olmuş müstefīd
- [59a]
- 4 Şimdi bir mihr-i kerem pertev tūlu' itdi ki çarḥ

Pertev-i cûdı kılupdur dîde-i nâsı sefid

- 5 Maṭla‘-ı berceste-i dîvân-ı erkân-ı sehâ
A‘ni İbrâhîm Paşa-yı sühân-dân u reşîd
 - 6 Eyler istihzâr elbet dūr-bîn-i hemtâ
Her ne deḡlû olsa şahş-ı maṭlabıñ andan ba‘îd
 - 7 Gördü her yüzden münâsib ṭavrı maḡbûl-i cihân
İtdi şâhenşâh-ı ‘âlem kendüye şıhr-ı vahîd
 - 8 Mihr ü meh evc-i sa‘âdetde kırân itdi yine
Dediler gerd-i beyân su‘ûd ide Rab-ı mecîd
 - 9 Âşafâ merd-i ġarîb ü bî-kes ü bî-çāreyim
Nâr-ı ḡasret derd-i ġayret itdi ben zārî ferîd
 - 10 Eyle luṭfuñla beni dil-şâd ey merd-i güzîn
‘Ömrünü devlet ile kılsun cenâb-ı Haḡ mezîd
 - 11 Naḡl-i zâtıñ gülşen-i hıfzında maḡfûz eylesün
Cism-i a‘dâñı nigûn itsün mişâl-i şâḡ-ı bîd
- [60a]
- 12 Şimdi meydân-ı suḡanda luṭfuñu ümmîd idüp
Mışra‘-ı mevzûn ile itdim levendâne cerîd
 - 13 Râşid ü Vehbî ṭururken baña söz düşmez velî
Luṭfuña maġrûr olup itdim dü târîḡ-i cedîd
 - 14 İki muşarra‘ iki târîḡ leb-â-leb eyledim
‘Arz idüp bâb-ı felek-i mâhiyete ḡamîd
 - 15 Görmedim nâ-kâm dergâhında bir ehl-i velî
Yok zamânında ḡaḡîr illâ Muşîb-i nâ-ümîd

- 16 Şāha dāmād olduḡ İbrāhīm Paşa yūmn ile (1129)
Sūruḡu Ḥaḡḡ ‘āleme iḡbāl ile kılsun sa‘īd (1129)

Tā‘ib/Kaşīde

- [59b] Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün
1 Hümā-yı evc-i rif‘at sāye-güster ehl-i irfāna
Çekildi perdeler tāb-ı temūz-ı āteş-efşāna
2 Ḥarāb-ābād-ı ‘ālem gülşen-ābād-ı şafādır kim
Kurulmuş ḥayme-i zerrīn ‘ālem ṭarf-ı gülistāna
3 Şüküfte-gonçe-i ümmīdler ḥatırlar āsūde
Müheyādır bahār-āyīn-i bezm-i kām-cüyāna
4 Perīşān-ḥatırān-ı derd ü miḡnet demdir eylerse
Tebessümler neşāt-ı tāzeden sürūr u ḥandāna
5 Şu‘ā-yı mihr-i luṭfun seyr idüp āḡāz ider bir bir
Olanlar dāḡ-ı ber-dil lāle-veş izḡār-ı buḡrāna
6 Perīşānī güheri bād-ı luṭfun eyledi nā-būd
Nesīm itsün çemende müjdeler her sünbūlistāna
7 Vezīr-i zī-kerem ya‘nī ki İbrāhīm Paşanın
Ziyā-yı re‘feti cūr‘et-fezā ḡurşīd-i raḡşāna
8 Bu nūr-ı feyż ile erbāb-ı ḡayret eylemez cūdā
Şeb-i deycūr-ı ḡamda ser-fürū şem‘-i fūrūzāna
9 Tebāḡ itdi zılām-ı miḡneti ḡurşīd-i iḡbālī
Görindi şubḡ-ı şādī dīde-i encüm-şümārāna

- 10 Degildir rīsmān zerbāf gerdūn māh ile hūrşīd
Dizerler gevheri evşāf-ı pākīñ seng-i mekāna
- 11 Der-i mecrā-yı āb-ı cūd u ihsān-kede sulţānım
Şunulmuş kāse-i āb-ı hayāt-ı tāze ‘atşāna
- 12 Şadefler eylemez nīsāna minnet şimdiden soñra
Cevāhir-pāşi-i destīñ yeter deryā-yı ‘ummāna
- 13 Tehī destān-ı ‘ālem şöyle kim bezl-i mürüvvetden
Nigāh itmez görünce zīr-i pā la ‘l-i bedaḥşāna
[60a]
- 14 Şabā ḥıdmet-güzār-ı dergehiñdir şevk ile her dem
Şadā-yı şavletīñ īşāl ider Īrān u Tūrāna
- 15 Suvār olduḡda esb-i bād-ı pāye pīş-gāhından
Degil Şīrān-ı şaḥrā-yı güher başlar girīzāna
- 16 İder ceyş-i ‘adūyı zīr-i pā dest urmasa bir dem
Rikābıñda olan ḥayyāleler şemşīr-i bürrāna
- 17 Midād u ḥāme āyāt-ı şıfātīñ şerḥden ‘āciz
Ḥadīs-i midḥatīñ ḥayret-fezādur gūş u zebāna
- 18 Zebān vaşfında kâşır līk aḥvāl-i perīşānī
Ġarāz-ı ‘arz cenāb-ı devletiñdir müstemendāna
- 19 Şeb-i tārīk-i ġamda aḥterī-i şu‘le-i ümmīd
Bedīd olmaz sehāb-ı derd ü ġamdan çeşm-i ḥayrāne
- 20 Velī ebrū-yı luṭf-ı kām-kārīñ eylese īmā
İder her zerreyi hem-pāye māh u mihr-i raḥşāne
- 21 Olan bīmār-ı cevr-i dehr-i dār-dan-ı sitem-gerden

Kerem-kārā bilür kim (hem)-sitānındır şifāhāne

- 22 Du‘ā-yı devletiñ ihlāş ile vird-i zebānımdır
Budur ancak niyāzı rûz u şeb dergāh-ı yezdāne
- 23 Ola burc-ı sa‘ādet üzre **Tā’ib** aḥterī tā kim
Gele emr-i sükûn seyyāre kân u çarḥ-ı gerdāne

Tārīḥ-i Kātibü’l-Ḥurūf Fā’izü’l-‘Āşr Berāy-ı Sulḥ (Hakverdioğlu, 2019, s.126-128).

- Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün
- 1 Hoşā vaqt-i feraḥ-zā ḥabbezā hengām-ı ğam fersā
Sürür-ı ḥāṭır-ı ser-cümle ‘ālem olmada müzdād
- 15 Bu şulḥuñ lafza vü ma’nā didi tārīḥini Fā’iz
Cihān biñ yüz otuzda oldı şulḥ-ı pāk ile dil-şād

Tārīḥ-İ Dürri Efendi Berāy-ı Sulḥ (Hakverdioğlu, 2019, s. 128-134).

- Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün
- 1 Pādişāh-ı baḥr-ı ber şāhib-kırān-ı şark ü ğarb
Ya’ni Sultān Aḥmed ol dādār-ı ḥan ü ihtişām
- [63a]
- 69 Dürriyā vech-i vecih üzre bu iki mışra‘uñ
Her birisinden çıkar bir gūne tārīḥ-i benām
- 70 Rā’y-i İbrāhīm Paşa-yı Felātün fehm ile
Yüz otuzda ‘aḳd olundı Nemçe şulḥı ve’s-selām

Tārīḥ-i Neylī Efendi Berāy-ı Sulḥ (Hakverdioğlu, 2019, s.134-137).

- Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün
- 1 Şulḥ ile gerd-i vegādan ḳalmayup şimdi nişān
Şüret-i emn ü emān gösterdi mir’āt-ı cihān

16 Dā'î-i iqbāl ü cāhuñ Neyli-i efgende kim
İtmede dā'im du 'ā-yı devletüñ vird-i zebān

21 Kıldı emn-ābād cümle kişveri şulh u şalāh
Buldı sa'y-i dāver-i ekremle āsāyiş cihān

**Kaşide-i Beççe-i Nahîfî Der-Vaşf-ı Pāk-i Vezîr-i A'zam Sikender-Haşem İbrāhîm
Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.211-213).**

Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün
1 Gidersen bağ-ı kūy-ı yāre şabr eyle şabā gelsün
Delîl olsun saña rāh-ı murāda reh-nümā gelsün
9 Nahîfî hāk-i pāye rüy-māl itmek murād eyler
İcāzet var mı sulţānım o 'abd-i bî-riyā gelsün
31 Şalāt ile selām olsun resûl ü âl ü aşhāba
'Aţā vü faẓl-ı Bārî ümmete bî-intihā gelsün

Tārîh-i Feyzî Berāy-ı Sulh (Hakverdioğlu, 2019, s.137-139)

Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün
1 Cenāb-ı hāzret-i dāmād-ı şāhenşāh-ı baħr ü ber
Mekārim-pîşe İbrāhîm Paşa şāhibü'd-devlet
18 Cihān āsūde oldı şevk ile Feyzî dedüm tārîh
Bu 'ālem ħamdülillah āulh ile buldı hele rāħat

**Kaşide-İ İshak Efendi Der-Sitāyiş-İ Hāzret-İ Şadr-I A'zam Hātem-Şiyem
İbrāhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.213-216).**

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
1 O āsitāne-i 'ulyā ki bāb-ı devletdir
Ĥarîm-i Ka'be-i re'fet meţāf-ı 'izzetdir
32 O bük'a-i şeref-ārāde maqşadım İshak

Du‘ā-yı devletine bezl-i vus‘-ı kudretidir

- 51 Ola kıyāmete dek beyt-i devleti ma‘mūr
Bu hacc-ı beyt-ı du‘ā farz-ı cümle ümmetdir

Tārīh-i Sālim Çelebi Berāy-ı Sulh (Hakverdioğlu, 2019, s.139-144).

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

- 1 İrişdi kâşid-ı şihhat pey-ā-pey hayr-ı vālānuñ
Şimāh-ı cānı lebriz eyledi gülbāngı büşrānuñ
- 45 Derūnde Sālim olsun her kederden dā‘i hārişuñ
Hemīşe kām-cūyān bulsun envā‘ın tesellānuñ
- 52 Sene biñ yüz otuzda Çār-ı Nemçe ile şulh oldı
İde Hakk devletin dā‘im o şadr-ı pāk dāmānuñ

**Tārīh-i Sāhib Efendi Berāy-ı Sahil-Hāne-i Hazret-i Vezīr-i A‘zam İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s.144-147).**

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

- 1 Ta‘ālallah zihī sāhil-serāy-ı dil-güşā manzar
Bihīn kâşāne-i şāhāne-i müstahkem ü ‘ālī
- 22 Rehaş-rān-ı du‘ā ol Sāhib irmez vaşfı pāyāna
Ne deñlü eylesen irhā ‘inān-ı tab‘-ı meyyālī
- 25 Bu tārīhi debīr-i feyz yazdı tāk-ı iclāle
Bu sāhil-hāne-i vālāyı yapıdı āşaf-ı ‘ālī

Kaşide-i Beççe

Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilün

- 1 Ey güzīn-i vūzerā şadr-ı ‘azām
Ey civān-baht u huceste fercām

[69b]

- 2 Āfitāb süm-i semendine cebīn
Kılsa fersūde sezādır ikrām
- 3 Bilüp eksikligini dergehiçe
Rūymāl itse revā bedr-i tamām
- 4 Tā zemīn-būsuna yüz sürse maḥall
Leb-i taḳbīl-i edeble Behrām
- 5 Evcden Zühre-i şīrīn-elḥān
Dest-be-şeştār zer ü sīmīn bām
- 6 Şad sitāyişler ider Müşterīniñ
Hep benānında hezārān aḳlām
- 7 Resm ider levḥ-i sipihre yer yer
Biri vaşşāf u birisi ressām
- 8 Fer ü tevḳīr ile Mirrīḥ ü Zuḥal
Devletiñde seniñ ey yüce maḳām
- 9 Birisi ġāşye-i berdūş u biri
Bende-i ḥalka-be-gūş iki ġulām
- 10 Ḥükmüne rāzı semend-i gerdūn
Tevsen-i çarḥ-ı felek emrine rām
- 11 Vaşf-ı cūduñla leyālī eşref
Zāt-ı pākiñle müşerref eyyām
- 12 Ey kerem-baḥş-ı ‘atā ḥāşşü’l-ḥāş
Ey nevāl-i ni‘amı baḥşış-i ‘ām
- 13 Ka‘be bünyād-ı Ḥalīl Āzerdir

Dil naẓar-gāh-ı ‘azīzi’l-‘allām

- 14 Hiç ekber dirilir bir gönül
Ele almalığa sādāt-ı kirām
- 15 Dil-nevāzî ele al hâtırımı
El-meded irdi kemāle ālām
- 16 Sāḳi-i dehr-i sipihr-i dūndan
Benim ol cūr‘a-keş-i zehr-āşām
- 17 Hāk-rīz itdi felek nāreste
Hal‘ idüp naḥl-i ümīdimden ḥām
- 18 Sa‘y u gūşışimi çarḥ itdi behā
İrmedim maṭlaba ḳaldım nā-kām
- [70a]
- 19 Bende-i kemter emekdārım ben
Da‘i-i Hāliş-i kem şubḥ ile şām
- 20 Serverā Ḥaẓret-i İbrāhīme
Nār-ı Nemrūdı iden berd ü selām
- 21 Leheb-i ḥarb-ı ‘adū-yı dīni
Āb-ı tığıḳla idüp mülğa ‘idām
- 22 Bula devriḡde cihān emniyyet
Devletiḡde ola āsūde enām

Ḳaşıde-i Beççe

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/Fā‘ilün

- 1 Ḥamdüli’llāh cümle ‘ālem oldu mesrūru’l-fu‘ād
Müjdeler ey cān-ı nālān u dil-i ḥūzn i‘tiyād

- 2 Sûk-ı dehre gelmedi hengām revāc u bā-tehāc
Buldu bazār-ı cihān içre metā‘-ı ğam kesād
- 3 Kādr olup her leylimiz eyyāmımız ‘īd-ı sa‘īd
İki vechiyle bize kıldı kerem ḥayy u cevād
- 4 Biri bu ḥāvf -ı ‘adū şulḥ ile ref‘ oldu tamām
Bir de böyle dergeh-i vālāya itmek istinād
- 5 Ya‘ni İbrāhīm Paşa şadr-ı a‘zam kim anıḡ
Emrine cümle milel cāndan iderler inkıyād
- 6 Ser-fürū iderdi fermānına nice kāfirān
Şulḥe raġbet eyledi ‘ucbuyla eylerken ‘inād
- 7 Āşaf-ı aḥsen şiyem düstūr-ı zī-cūd u kerem
Nazm-ı aḥvāl-i ümemde mālīk-i rüşd ü sedād
- 8 Rāy-ı pāki oldu çünkim dīd-bān-ı mülk ü dīn
Budur ümmīdim Ḥudādan ref‘ ola şerr ü fesād
- 9 Devletinde oldular ḥalk-ı cihān āsūde ḥāl
Nām-ı pākin ḥaşre dek ‘ālem ider ḥayr ile yād
- 10 Zātını ḥaḡ böyle bir şulhe muvaffīḡ eyledi
‘Ömrünü daḡı ide devletle dā‘im müstezād
- 11 Bir kemīne kemteriḡdir serverā Kātib ḡuluḡ
Āsitānıḡda ḡenā-kārıḡdır ol ḡālīş nihād
- [70b]
- 12 Kāpuḡa ‘arz-ı hüner itmek degildir maḡşadı
Devletiḡ da‘īsi olduḡunu inhādır murād

- 13 Dest-i luṭfuṇ itdi ‘ālemlere neşrini neşât
Bâb-ı faẓlıṇda gürûh-ı müslimîn ḥâtır-küşâd
- 14 Toldu âfâka sürûr ü şādumânî ser-te-ser
Ġamdan âzâd oldu el-ḥaḳḳ sâkin-i cümle bilâd
- 15 Semm-i düşmen nola baş göstermese târîḥine
Şulḥ-ı İbrâhîm Paşa eyledi dünyâyı şâd

Ġazel-i Müzeyyel-i Râzî Efendi (Sevim, 2020, s.125-126).

- [71a] Mef’ûlü/ Fâ’ilâtü/ Mefâ’ilü/ Fâ’ilün
- 1 Şâh-ı serîr-i izz ü ‘alâdur gedâ-yı şeb
Cemşide bezl ü daḥme ider bî-nevâ-yı şeb
- 5 Yok sende ihtimâm-ı taleb yoḥsa Râziyâ
Birdür metâ’-ı kâm ile zîr-i ‘abâ-yı şeb
- 13 Olsun refîḳ u hem-demi dem-sâz u maḥremi
Şubḥ u mesâ niyâz-ı seḥer-geh du’â-yı şeb

[71b]

**Ḳasîde-i Bî-Naẓîr Nedîm -i Pâkîze-Edâ Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Vezîr-i A’zam
Ḥâtem-Şiyem İbrâhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.217-220).**

- Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün
- 1 Bi-ḥamdi’llâh yine feyz-i şafâ şâmil cihân üzre
Cihân âşâr-ı ḥükm-i şulḥ ile emn ü emân üzre
- 47 O itmiş Enverîye sāyesin memdûd düşmez mi
Senin de sāye-i luṭfuṇ Nedîm-i nûkte-dân üzre
- 56 Görüp iki benânıṇ arasında kilkiṇi olsun
Uṭârid şerm ile dem-beste burc-ı tev’emân üzre

Tārīḥ-i Rāşid Efendi Berāy-ı Vilādet-i Şehzāde Sulţān Bāyezīd

Müstef' ilün/ Müstef' ilün/ Müstef' ilün/ Müstef' ilün

- 1 Şāhen-şeh-i Dārāb-fer sulţān-ı İskender-siyer
Şāh-ı şehān-ı baḥr ü berr Dārā-der-i çarḥ-āsītān
 - 2 Fermān-revā-yı memleket şāhib-nizām-ı şeş-cihet
Mesned-tırāz-ı salţanat ya'ni ḥudāvend-i cihān
 - 3 Şāh-ı ḥümāyūn-tāc ü taḥt Ḥān Aḥmed-i ferḥunde-baḥt
Aḥkām-rān-ı nerm ü saḥt şāhen-şeh-i Sencer-tüvān
 - 4 Bir pādīşehdir bī-naẓīr pūr-kām olur bāy ü faḳīr
Aḥvāl-i 'ālemden ḥabīr hem pūr-ḥired hem kārđān
 - 5 Bir şīrdır kim mīşesi taḥt ü ğazādır pīşesi
Şām ü seḥer endīşesi tanẓīm-i devletdir hemān
 - 6 Maḳşūdı ta'mīr-i bilād maṭlūbı terfīh-i 'ibād
Hem-vāre kārı 'adl ü dād zıll-ı Ḥudā-yı müste'ān
 - 7 Pīrāyesi ḥıfz-ı 'uhūd sermāyesi ifḍāl-i cūd
Bilmez keremden özge sūd imsākden özge ziyān
 - 8 Fikri bütün cūd ü seḥā endīşesi bezl ü 'atā
Oldu keremde gūyiyā bir desti deryā biri kān
 - 9 İster cihādıñ olduğun hep mülküñ ābād olduğun
Kārı heme dād olduğun zulme olur zīnhār-ḥ'ān
 - 10 Ma'lūmdır cümle mülük hīç kimde var böyle sülük
Başlarsa vaşfa leng ü lük 'āciz ƣalır kilik-i zebān
- [74a]
- 11 Bunda sitem maṭrūhdır bu cism-i mülke rūḥdır

Gerçi bütün memdūhdır her hâlde bu hanedân

12 Çün kaırına meydân virür havfıyla zâlim cân virür
Dîne bu yüzden şân virür ol dâver-i gītīsītân

13 Çıkısa daği meydânına âhir düşer dāmânına
Teslīm olur fermânına olup talebkâr-ı emân

14 Dir emrine herkes belī irür neye olsa eli
Hem pâdişehdür hem velī eyler kerâmetler ‘ıyân

15 Aña Hudâvend-i kadîr tevfiğin idüp dest-gîr
Buldu murâd üzre vezîr re’ yinde oldu hem-‘inân

16 Çünkim mizâc-ı mülke gâh ba‘zı ‘avârız bula râh
Lâzımdır olmak pâdişâh nabz-âgeh-i hüküm-i zamân

17 Ahvâl-i sükkân-ı zemîn olmaz tağallübden emîn
Olup havâdis der-kemîn gâhî çünîn ü geh çünân

18 Fikr iden esfârın dünün güş eylemez haşmın önün
Yâd it Hudeybiyye günün gör hikmet-i şulhü nihân

19 Görüp zamânın hâletin fikr eyle ânın gâyetin
Kaşd itdi kevnin râhatın bulsun diyü ‘âlem emân

20 Rûchân-ı şulha itdi cezm buldu sükûn tûfân-ı rezm
İtdin de İstanbula ‘azm tekrâr şâd oldu cihân

21 İtmişdi halkı bî-mecâl pey-der-pey endüh-ı kıtâl
Ref’ oldu esbâb-ı cidâl buldu zamâne tâze cân

22 Gitdi göğüllerden kürüb şâd oldu ser-tâ-ser kulüb
Def’ oldu gavgâ-yı hurûb yahşîye yüz tutdu yamân

- 23 Geldi meserret günleri oldu cihān ğamdan berī
Reşk eylese vardır yiri ehl-i zemīne āsümān
- 24 İdüp felek de cevre şerm āsār-ı sahtı oldu nerm
Bāzār-ı şevk olmağla germ oldu emānı rāygān
[74b]
- 25 Olup mu‘īn ol şāha Hakk virdi bu aḥvāle nesak
Āyīne-i āfāka bak var mı kūdūretten nişān
- 26 Kadrin bilüp ehl-i diliḡ mīkdārın aḡlar kāmiliḡ
Bir böyle şāh-ı ‘ādiliḡ gelmez ‘adīmi çok zamān
- 27 Herkes bu günde şād olur her neyse maḡşūdun bulur
Rāşid daḡi şimdi nolur olsa keremle kāmurān
- 28 Halk oldu pür-şevk ü ḡubūr cem‘ oldu esbāb-ı sürūr
İtdi ḡuṡūṡā kim zuḡūr bir şevk-ı dīger nāgehān
- 29 Endūh idüp ref‘-i bisāt oldu cihān pür-inbisāt
Gitdi keder geldi neşāt ḡam itdi tebdīl-i mekān
- 30 Halk emn-i ḡam-fersādadır esbāb-ı şevk āmādedir
Ammā viren şehzādedir çāk böyle şevk-ı bī-gerān
- 31 Şāh ülfet itse dād ile Mevlādan istimdād ile
Her zevk olur evlād ile dirlerdi bu söz buldu cān
- 32 Şulbından olup āşikār bir dāne dürr-i şāhvār
Oldu o necl-i baḡtiyār manzūm-ı silk-i ḡüsrevān
- 33 Bir böyle ferzend-i necīb olmadı bir şāha naşīb
‘Ömrün füzūn itsün Mucīb virsün kemāl-i mecd ü şān

34 Hem ol hıdīv-i kāmīle ‘ömr-i beḳā rūzī kıla
Şehzādesin daḫı bile hıfz ide Rabb-i Müste‘ān

35 Düşdü bu bir ğarrā nüvīd tārīḫ-i mīlād-ı sa‘īd
Şehzāde Sultān Bāyezīd dünyāyı kıldı şādumān

Tārīḫ-i Fā’iz-i Edirnevī Berāy-ı Velādet-i Şehzāde Bāyezīd (Hakverdioğlu, 2019, s.147-149).

Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün
1 Bi-ḥamdillāh yine feyz-i ‘amīm-i lā-Yezālīden
Vezān itdi nesīm-i ‘āṭıfet vefḳ-ı hıtān üzre
14 Hülüş ü şıdk u niyyetle du‘āya başla ey Fā’iz
Şadedden çıkma terk it güft ü gūyı eyne ān üzre
22 Anuḡ-çün böyle bir pākīze tārīḫi edā itdüm
Senīndür bāḳi fermān ü iṭā‘at bendegān üzre

Fā’iz (Hakverdioğlu, 2019, s. 150-151).

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün
1 Şulb-ı Sultān Aḫmed-i Ġāzīden olduğda bedīd
Bir dūr-i yektā şeref bulup cihān oldı sa‘īd
[76a]
8 Müjde idüp çıkdı bir kāmīl didi tārīḫini
Virdi şādī mevlid-i Şehzāde Sultān Bāyezīd

Tārīḫ-i Rāzī Efendi Berāy-ı Velādet-i Şehzāde Sultān Bāyezīd (Hakverdioğlu, 2019, s. 151-152).

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün
1 Pādişāh-ı baḫr ü berr İskender-i Dārā-ḫaşem
Kim kemīne bende-i dergāhdur çarḫ-ı ‘anīd
9 Tācın atdı çerḫ şevḳından didiler Rāziyā

Geldi devletle vücūd iklîmine şeh Bāyezîd

Ġazel-i Râzî Efendi Tahmîs-i Nedîm (Sevim, 2020, s.120-122).

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

- 1 Dehrün âb-ı rûyusuñ bu hâk-dan tırdıķca dur
 'Âlem içre muşşaf-ı mu'ciz-nişân durduķca dur
 Sidre vü Cibrîl ü Tûbâ vü cinân durduķca dur
 Ey sehî serv-i kerem bâğ-ı cihân durduķca dur
 [76b] Gül-şen-i pür-ziynet-i kevn ü mekân durduķca dur

- 6 Dâ'im ol iķbâl-i Sultân Ahmed Ġâzi gibi
 Çarķa hem-düş ol anuñ tuğ-ı ser-efrâzı gibi
 [77a] Tâ Nedîmün kumrî-i kilik-i sühân-sâzı gibi
 Sâye-i luţfuñda 'âlem diyeler Râzî gibi
 Ey sehî serv-i kerem bâğ-ı cihân durduķca dur

Târîh-i Hâşim Efendi Berây-ı Sulh (Hakverdioğlu, 2019, s.152-156).

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Sünnetullâh-ı cihân buldı vezîr-i dâñā
 Devletinde n'ola âsûde olursa dünyā
 39 Cüst ü cüy-ı yem-i medħinde iken mülhem-i ġayb
 Hâşim-i dâ'i-yi dîrîne ki itdi îmā
 [78b]
 40 Ķudsiyân mısra'-ı târîħini inşâ idicek
 Cümle bu şulħa didi râ'y-ı rezîndür 'uķalā

**Ķaşıde-i Sâlim Efendi Der-Teşekkür-i Esb-Dâden Ĥazret-i Şadr-ı 'Âlî
 (Hakverdioğlu, 2012, s.221-223).**

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

- 1 Fütâde-geşt iderken deşt-i endüh-ı firāvânı
 Ayaklandurdu rahş-ı himmetiñ 'abd-i senā ĥ'ânı

- 26 Emîn ü sâlim olsun gird-i ğamdan rahş-ı iqbâli
Mühim-sâz-ı 'umûrı ola anıñ luţf u ihsânı

[79b]

- 30 Zamân-ı haşre dek dâ'im idüp Hâk devletin anıñ
Hayât-ı tâze bulsun devletinde 'âlem-i fânî

**Bahâriyye-i Belîğ Der-Midhat-i Vezîr-i Arîştö-Tedbîr İbrâhîm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.223-226).**

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Şad-müjde yine leşker-i ordu-yı bahâre
Ezhâr-ı çemen haymelerin çekdi kenâre

- 42 İksîr olur dîde-i şefkatle Belîğâ
Ahvâlime bir kerre eger itse nazâre

- 49 İqbâl ide her cânibe itdükçe teveccüh
Yâver ola dil-h'âh üzere baht-ı sitâre

**Kaşîde-i Beççe-i Reşîd Çelebi Der-Vaşf-ı Vezîr-i Zî-Şân Âşaf-Nişân İbrâhîm Paşa
Hafazahu'llâh (Hakverdioğlu, 2012, s.226-227).**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey hü mâ-yı evc-i devlet âsmân durdukça dur
Kubbe-i gerdün ile nüh-âşiyân durdukça dur

- 13 Luţfuña şâyeste bir 'abd-i kadîmiñdir Reşîd
Böyle der saña du'âyı her zamân durdukça dur

- 14 Tevsen-i devlet hemîşe râm olup sulţânıma
Bu çerâğan-ı felekde kehkeşân durdukça dur

**Kaşide-i Nedîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Şadr-ı A'zam Hâtem-Şiyem İbrâhîm Paşa
Eyyedehu'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.227-230).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Hoşâ ey feyz-i cûduñ eyleyüp zîbende dünyâyı
Kemâl-i lûtfuñ itdi hisse-mend a'lâ vü ednâyı
- 45 Bi-hamdi'llâh ki oldum devletiñde maṭluba nâ'il
Çerâğ itdiñ 'inâyetle Nedîm-i zâr-ı şeydâyı
- 51 Süreyyâ menziline mihr-i 'âlem-tâb zannetsün
Gören mektûb-ı iḳbâliñdeki mühr ile imzâyı

Târîh-i Tâ'ib Efendi Berây-ı Sulh (Hakverdioğlu, 2019, s.156-157.)

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Ta'âlallah zihî eyyâm-ı feyz-i bâhirü'l-es'âd
Ki rü'yâda bile eyler vuḳu'un 'âlem istib'âd
- 5 Nizâm-ı 'âlem oldı şulḥ ile dehre emân virdi
Cihân târiḥin itdi şulḥ-ı ḥayr-encâm-ı mülk-âbâd

**Târîh-i Tâ'ib Efendi Berây-ı Kasr-ı Cedîd-i Sadr-ı 'Âlî (Hakverdioğlu, 2019,
s.158-161).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Kılup 'âlemi lûṭf u keremiyle eyleyüp ma'mûr
Bu kaşr-ı bî-'adille oldılar tarḥ-efgen-i neşâd
- 38 Ne ḥâcet medḥe Tâ'ib vaşfı târiḥinden anlasun
Bu vâlâ kaşr-ı İbrâhîm Paşa eyledi bünyâd

**Kaşide-i Nedim Çelebi Der-Sitâyîş-i Şehen-Şâh-ı Mu‘azzam Sulţân İbn-i
Sulţânü’s-Sulţân Ahmed Hân Halledu’llâhu Mülkehu ve Ebbede Saltanatahu
(Hakverdioğlu, 2012, s.107-111).**

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
- 1 Habbezâ ey taht u tâciñ mâye-i zîb ü ferî
‘Âlemin ârâyîşi mülkin tırâz u zîveri
- 42 Ya‘ni kıldın medreseyle ‘abd-i nâ-kâmın çerâğ
Oldı cā-nām-ı Nedîme bendegânın defteri
- 54 Saña temlîk eylesün Hâk bir yere cem‘ eyleyüp
Mülk-i dehri ‘ömr-i Hıızrî devlet-i İskenderi

**Kaşide-i Vâkıf Şadr-ı ‘Âlî Bi’n-Nizâm-ı Esâmî-i Lâle (Hakverdioğlu, 2012, s.230-
233).**

- Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
- 1 Hezâr şek-âver-i gül-zâr-ı ‘adn itse gülistânı
Getürdi şevke şevk-ı nev-bahârı ‘andelîbânı
- [88a]
- 53 Ne hâcet ‘arz-ı hâle Vâkıf-ı sırr-ı zamîrindir
Niçün taṭvîl ile taṣdî‘ idersin şadr-ı zî-şânı
- 56 Nihâl-i sāye-dâr-ı devletin kılsun ter ü taze
Hudâ göstermesün sensüz cihâne şadr-ı dîvânı

**Kaşide-i Kâtibü’l-Hurûf Fâ‘izü’l-Fakîr Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Veliyyü’n-Ni‘am-ı
‘Âlem İbrâhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.233-236).**

- Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
- 1 Hâkîkat-bîn olan bakmaz bahâra vâkt-i sermâya
İder naḡd-i dilin kâlâ-yı feyz-i Hâkka ser-mâye
- 30 Himem-kârâ kemâl-i luṭfuña mağrûr olup Fâ‘iz
Cesâret eyledi hâl-i dil-i nâ-şâd-ı inhâya

- 39 Ola şadr-ı sa'adetde o zāt-ı pür-kerem dā'im
Vire hürşid-i enver tā ki revnağ çarh-ı vālāya

Kaşide-i Sāmī Çelebi Berāy-ı 'Ubūdiyyet-i Şadr-ı 'Ālī (Hakverdioğlu, 2012, s.236-240).

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
1 Ey veliyyü'n-ni'am ey āşaf-ı ālī-mikdār
Ey bihîn şofra-keş-i gürsine-gār-ı idbār
- 52 Kārı teslīm-i kazā vü kader eyle Sāmī
Eyleme şekve ile ta'n-i sipihr-i devvār
- 56 Mesned-i şadr-i vezāretde Hudā-yi müte'āl
Eyleye zātın pīrāye-dih-i istikrār

Tārīh-i Rāşid Efendi Berāy-ı Kasr-ı Salhāne (Hakverdioğlu, 2019, s. 161-164).

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
1 Vezīr-i a'zam u dāmād-ı sultān-ı mu'azzam kim
Der-i cūdı teraḥḥim-gāh-ı a'yān ü ahālīdür
- 24 Didüm bānīsine Rāşid du'adan sonra tārīhin
Bu bālā kaşr-ı zibā cılve-gāh-ı şadr-ı ālīdür

Tārīh-i Behçetī Berāy-ı Medrese (Hakverdioğlu, 2019, s. 164-166).

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
1 Nāzım-ı dīn ü düvel emn ü emān-ḥāh-ı cihān
Bī-tereddūd ḥükmi cārī Hinde Sind ü Çerkese
- 23 Behçetī tebrīk idüp tullāb-ı tārīhin didi
Aşaf İbrāhīm Paşa müjde yaptı medrese

Ḳaṣīde-i Şerīf (Hakverdioğlu, 2012, s.240-242).

- Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün
- 1 Yā Rab nedir bu 'işve-i firūzi-i cihān
Yā Rab nedir bu kürre-i 'ayn-ı cihāniyān
- 36 İrgür Şerīfi menzil-i maḳşūda dāverā
Ḥaylī zamāndır eyleyeli terk-i ḥānümān
- 39 İtsün felekde kevkeb-i baḥt u sa'ādeti
Dā'im nücūm-ı devlet ü iḳbāl ile ḳırān

Ḳaṣīde-i Nādir (Hakverdioğlu, 2012, s.242-244).

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
- 1 Nūr-baḥş oldu yine burc-ı esedden ḥurşīd
Ki bulup tīre-i baḥtım yine feyż-i cāvīd
- [96b]
- 27 Çarḥ-ı bedden nice bir şekve idersin Nādir
El açup eyle du'ā rūz u şeb ol Rabb-i Mecīd
- [97b]
- 30 Düşmen-i devletiniḡ zümresi şad-çāk olsun
Nitekim dāmen-i bāḡ içre bite ḥançer-i bīd

Ḳaṣīde-i Nādir (Hakverdioğlu, 2012, s.244-247).

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
- 1 Rāst-ı fehmi ol şanma elṭāfında Ḥaḳ ihmāl ider
Zāt-ı pāki 'āridir ihmālden imhāl ider
- 42 Her günüḡ şad-māh u her bir māhını şad-sāl ide
Tā ki fermān-ı Ḥudā tecdīd-i māh u sāl ider

**Kaşide-i Ünsî Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam 'Âli-Himem İbrâhîm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.247-249).**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âh idüp kaddim dü-tâ bâr-ı girân-ı ıztırâb
Oldı cismimde hüveydâ ma'ni-i şîb ü şebâb

[100b]

- 40 Mûşikâf olurdu nazm içre yine 'Ünsî-i zâr
Cûy-bâr-ı himmetiñ şemşîr-i tab'a virse tâb

- 43 Budur ümmîdim cenâb-ı Kibriyâdan kim ola
Şadr-ı devletde vücûduñ haşr olunca behre-yâb

Kaşide-i Şehrî Be-Tarîk-i 'Arz-ı Hâl (Hakverdioğlu, 2012, s.250-251).

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Vezân oldı nesîm-i luţfi İbrâhîm Paşanıñ
Murâd üzre yürüttdi keşti-i ümmîd-i a'yânı

- 21 Eger hıl'et be-düş-i i'tilâ olmazsa şad-efsûs
Düşer Şehrî-i zârıñ pençe-i dâma girîbânı

- 26 Şadâret zâtıña ola muķarrer kil-k-i kudretle
Te'alluk eyledikçe halka tevcîhât-i Rabbânî

Kaşide-i Şerîf Bi't-Tarîk-i 'Arz-ı Hâl (Hakverdioğlu, 2012, s.252-253).

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tâbıñı ey hâme hāmûşî bu dem ihmâl ile
Başla vaşf-ı âşaf-ı 'âlîye istibcâl ile

- 13 İtme tarh-ı vâdi-i da'vâ Şerîfâ çarh ile
Mülzem eyler bahs olunmaz perr-i köhne sâl ile

- 24 Merkez-i devletde ola dâ'imâ sâbit-ķadem
İde her vakti güzër yâ Rab hemân ikbâl ile

Kaşıde-i 'İdiyye

- Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün
- 1 Hilāl-i 'İdi teşbīh eylemek ol mäh-ı tábāna
Sebebdır inhıraf-ı ebrü-yı ğarrā-yı cānāne
 - 2 Gıyüp 'İdiyye her gül-çehre çeşm-i bülbülü cāme
Cihān-ı köhneyi döndürdüler şahın-ı gülistāne
 - 3 Hevā-yı dil-güşā-yı nāz u 'ışveyle şalınsınlar
Sehī-ğadler temāşā-gāh-ı 'İd içre levend-āne
 - 4 Ağız miski şunup birbirini öpsün şeker-lebler
Huşūş-ı bāl ile gelsün hālāvet hayl-i hūbāna
 - 5 Kenārında olur her sağırıñ bir mäh-ı nev peydā
Neşāt-ı 'İd ile mestāne dilber çekse peymāne
 - 6 Süvār oldukça hūbān rüzigāra hüküm ider güyā
Dönüp her tahte-i dūlāb bir taht-ı Süleymāna
 - 7 Yeter bālā-yı kürsī-i riyāda vā'ız-ı müksir
Kıyāmetler kopardı taşlar atdı ehl-i 'İrfāna
 - 8 O da yılda bir ancak dıñledir nitsün mağālātın
Bulup ağzı mühürli bir nice dem-beste hayrāna
 - 9 Kudūm-ı 'İd-i uşul şūfiyānī çekdi zencīre
Erişdi nevbet-i devr-i revān-ı cām-ı rindāna
 - 10 Ne mümkün eylemek 'İd-i şerīfīñ fazlını ihşā
Ne kábildir duhūl-i vaşf-ı kādri hadd-i imkāna
 - 11 Yetişmez mi şeref-halk-ı cihāna cümleden efzūn

Sebebdır hāk-būs āşaf-ı devrān-ı zī-şāna

- 12 Ne āşaf āşaf-ı devrān-ı zī-şān-ı kerem-pīşe
Du‘ā-yı devleti farz-ı ehemdir ehl-i imāna
- 13 Vezīr-i a‘zam İbrāhīm Paşa kim Hudā zātın
Sebeb kıldı nızām u intizām kân-ı imkāna
- 14 Nizāmü’l-mülk-i evvel pīş-i idrâkinde sābitdir
Müraccahdır ‘ulüvv-i kadr ile cümle hıdvāne
[103b]
- 15 Gedā-yı kâse-ber-kef-i rûh-ı Fazl u Ca‘fer u Hâtem
Hikāyât-ı selef oldu fütâde tāk-ı nisyāna
- 16 Kudüm-ı meymenet melzüm-ı ‘id-i ekber-i ‘âlem
Zuhūr-ı rûze-dārān-ı gama iftār-ı şāhāne
- 17 Cihānı kıldı hep feyz-āşinā-yı ni‘met-i şādī
Zamān-ı devletinde buhl ü imsāk oldu bī-gāne
- 18 Tabīb-i hāzık nabz-āşinā-yı re’y-i mümtāzı
Hakīm-āne devā-sāzı kılup muhtell-mizācāna
- 19 Be-hem peyvest olup tevfiķ-i Mevlā birle tedbiri
Güzel ta‘biyyet itdi sünnet-i maḥbūb-ı Yezdāna
- 20 Mükāfāt u ecūr-ı dünyā vü uķbā muḥarrerdir
Ki ihlāş u şadākatle sezādır ‘avn-i Subḥāna
- 21 Vezīrān bir müretteb sübhādır lülü-yi lālādan
İmāmedir o tesbīḥe vücūd-ı şadr-i yekdāne
- 22 Ne ḳabil-i vaşfının birde birini eylemek imlā
Ne mümkün medḥ idüp arz-ı hüner kılmak o zī-şāna

- 23 Kaşide nazm idüp vaşf eylemek ‘ayniyle ol zātı
Bir içim şu nişār itmek gibidir baħr-i ‘ummāna
- 24 Cenāb-ı Hāk Te‘ālā şahid-i rāz-ı derūnumdur
Du‘ā-yı devletinden olmadım bir laħza bī-gāne
- 25 Velī her bir ser-i mūyum tenümde şad zebān olsa
Yine kābil degil taħdīs-i ni‘met Rabb-i rahmāna
- 26 Şabāh-ı haşre dek söndürmesün Hāk meş‘al-i baħtın
Olunca şem‘-i şu‘le-tāb-ı ‘īde rūze pervāne
- 27 Günün ‘īd-i şa‘īd ü gecesin Kādr eyleyüp Mevlā
Hitām-ı devre dek pīrāye kılsun şadr-ı dīvāne

**Kaşide-i Nedīm Çelebi Der-Sitāyīs-i Şadr-ı ‘Alī Hāzret-i İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.253-258).**

- Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
- 1 Bu şeb düşümde olup dīde-ḥ‘ābdan bī-dār
Hurūşa başladı nā-gāh serde dürd-i humār
- 62 Nedīm kendi kuluḡ kendi müst-mendiḡdir
Unutma zerreḡi ey āf-tāb-ı feyz-āşār
- 72 ‘İnāyet-i ezeli feyz-baḡş u feyz-resān
Sipīhr bende-i fermān sitāre ḡizmet-kār

**Kaşide-i Yümnī Der-Sitāyīs-i Hāzret-i Şadr-ı ‘Alī Be-Ṭarīḡ-i ‘Arz-ı Hāl
(Hakverdioğlu, 2012, s.258-262).**

- Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün
- 1 Nuṭḡ-āferīn ki ḡāmeye feyz-i revān ider

Bāğ-ı suḥanda bülbül-i şad-dāsitān ider

21 ‘Aḳdū’l-leāl-i ḥāmeysi seyr itse Yümniyā
Pervāni zīr-i ebrde gerdūn nihān ider

66 Olsun hemīşe şadr-ı sa‘ādetde ber-ḳarār
Şadr-ı sa‘ādet anıḡ ile kesb-i şān ider

Ḳaşıde-i Emīnī Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şadr-ı ‘Ālī (Hakverdioğlu, 2012, s.262-265).

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
1 Ḥekīm-i edviye-sāz-ı mizāc-ı ṭab‘-ı zemīn
İçirdi şāḡ-ı güle şerbet-i bahār āmīn
44 Du‘ā-yı devletiḡ itsün Emīnī vird-i zebān
Mişāl-i bülbül-i gül-şen idüp nevā-yı ḥazīn
47 Nehārıḡ ‘īd ü şebiḡ ḳadr ü sā‘atıḡ nevrüz
Zuhur u yāveriḡ olsun hemīşe Rabb-i Mu‘īn

Ḳaşıde-i Rāzī Der-Sitāyış-i Şadr-ı ‘Ālī Bī’ṭ-Ṭarīḳ-i ‘Arz-ı Ḥāl (Hakverdioğlu, 2012, s.265-267).

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
1 Bi-ḥamdi’llāh ki ‘ālem neşve-yāb-ı emn ü rāḥatdır
Ṭarāb-baḡş u neşāt-āmāde-i feyz-i ‘ināyetdir
28 Bu Rāzī derd-mendi manşīb ile eylemek rāzı
Budur zannım kemāl-i ma‘delet ‘ayn-ı ‘adāletdir
31 Olalar dergehinde ḡalk-ı ‘ālem cümle āsūde
Merī‘-i cānişīn-i şadr-ı dīvān-ı sa‘ādetdir

**Bahāriyye-i Ebu'l-Es'ad Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı 'Alī İbrāhīm Paşa
Yesserehu'llāhu Bī'l-Ḥayr-i Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.267-273).**

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Bahār oldı dem-i geşt ü güzār-ı küh u şahrādır
Gül ü lāle açıldı bāğda vakt-i temāşadır

[111b]

- 91 Ne kıbıldır senā bir kıatre ābı baır-ı cūdundan
Ebu'l-Es'ād medh-i zātı bir bī-ka'r-i deryādır

- 93 Gül-i bahtı olup ḥandan hemīşe tāze-rū kıalsun
Nesīm-i nev-bahārı tā bahār olduķça peydādır

Velehü

Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün

- 1 Hoş ey kıl-k-i i'cāz-ı āşinā-yı sihr-i pīrāye
Senāḥān olmağa sa'y it cenāb-ı şadr-ı a'lāya
- 2 Senā-yı bī-girāna ḥıl'at-i semmūr çeşbāndır
Cenāb-ı şadr-ı 'ālī himmet-i İbrāhīm Paşaya
- 3 Vezīr-i pūr-himem ki yek-nigāh-ı luṭfı kāfīdir
Şikeste-bāl olan erbāb-ı 'ilm ü nazm u inşāya
- 4 O zāt-ı bī-'adīliḡ rütbe-i 'aqlına şāhiddir
Nigāh-ı luṭfı mebzūl olması i'lā vü ednāya
- 5 Kederden kıalmadı yek-zerre yümn-i 'adl u dād ile
Mümāşil oldu rū-yı arz-ı mirāt-i mücellāya
- [115a]
- 6 'Adū-yı dīn ile şulḡ u şalāḡa rāḡıb olmadan
Murādı baḡş-ı rāḡat sākinān-ı dār-ı dünyāya
- 7 Bī-ḡamdi'llāh bu müşkil dest-i tedbīr ile ḡall oldu

Terakķub üzrelerdi cümle ‘ālem luţf-ı Mevlāya

- 8 (...) sāz baĝ-ı ‘ilm ü dāniş olmada dā’im
Hevā-yı luţfu ĝālibdir nezem-i rūḥ-baḥşāya
- 9 Ğam-ı iflāsdan ķurtuldu herkes devr-i cūdında
Yeter ümmīd-i luţfi tācir-i āmāle sermāye
- 10 İrişmez kāḥ-ı istiĝnāsına ol şadr-ı pūr-cūduḡ
Ne deḡlü eylese pervāz-ı ‘anķā semt-i vālāya
- 11 Nigāḥ-ı iltifātı ber-ter eyler rütbemi āḫir
Ķonar elbet bu naḫl-i ‘ılme ol murĝ-ı semā-sāye
- 12 Ķabūl it dest-i luţfuḡla bu nazm-ı nā-be-sāmānım
Degildir ḫāk-pā-yı ‘izze şāliḫ gerçi ihdāya
- 13 Elem varmaz ĝam u ḫasretle kilĳ-i naĝme-perdāza
Ne ķābil bende ķudret şimdi cem‘-i lafz u ma‘nāya
- 14 Görenler pīç ü tābım bed-gümānīden kıyās eyler
Hevā-yı ṭurre-i cānān ile uğradı sevdāya
- 15 Revā mı bu du‘ā-gūyuḡ ķala pes-mande-i aķrān
Zamān-ı devletiḡde ey vezīr-i cūd-ı pīrāye
- 16 Beni de sā’ir erbāb-ı hūner-veş şādumān eyle
Benim de ķudretim vardır biraz elfāz-ı bī-cāya
- 17 Hemīşe mihr-i zātı lem‘a perdāz-ı cihān olsun
Zīyā-baḥş ola tā ḫūrşīd-i rūy-ı saṭḫ-ı ĝarrāya

Ḳasīde-i Beççe-i Şehdī Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i Şadr-ı Âlī

Mef'ülü/Mefā'îlü/Mefā'îlü/Fe'ülün

- 1 Dest-i kerem ü cūduñ eyā āşaf-ı devrān
Bağış itmededir 'āleme ki cāh u geh iḥsān
- 2 Çok görmüşem iḥsān-ı zer-efşān-ı 'aṭāñı
Demdir idesin ğonca-i ümmīdimi ḥandān
- 3 İncāz idüp va'de kerīmā kerem eyle
Ḳıl bendeñi luṭfuñla yine ḥ'āce-i dīvān
- 4 Tā ki ola dem-beste şikeste-ney-i ḥāmem
İ'cāz-ı Mesīḥa-deme olsa nola şāyān
- 5 Vābeste idi feyz-i bahāra gül-i ḥ'āhiş
Anıñçün ider bülbül-i dil nāliş ü efgān
- 6 Nışf-ı meh-i Şa'bānda tecdīd-i berātım
Olsa n'ola 'itā-yı rü'ūsuyı nümāyān
- 7 Ḳadre irişüp 'īd ideyim yoḥsa o demde
Ġam-nāk helāk ide beni ğayret-i aḳrān
[116a]
- 8 Olduḳda meh-i rūze gelū-gīr-i dehen-düz
Lāzım gelür esbāb-ı me'āş ānda firāvān
- 9 Pā-māl idüp serzeniş itmekde o ānı
Her biri zehir-ḥand ile ider beni giryān
- 10 Var mı daḥı bir çāre ider zaḥm-ı derūna
Sensin idecek derd-i dil-i 'āleme dermān
- 11 Luṭf eyle dirīĝ eyleme sulṭānım efendim

Çün 'âlem-i pîrîde saña oldu senâ-h'ân

12 Rahm eyleyicek **Şehdi**-i nâ-kâma bu demde
Destînde kalem zîr-i lebiñde daħı fermân

13 Allâh haţâlardan emîn ide vücûdın
Göstermeye dünyâda saña rencîş aħîrân

14 Hâtem-be-kef-i şadr-ı vezâretde dem-â-dem
Manzûr-ı nigâh-ı şeh-i 'âlem kıla her ân

15 Her rûzın 'îd ide seniñ her şebiñi kadr
Her müşkiliñi Hâzret-i Hâk eylesün âsân

**Kaşîde-i Maḥdûm-ı Mükerrerem Es'ad Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı 'Âlî
Hafzahu'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.273-278).**

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
1 Hevâdan oldı zemîn ol kadar cilâ-pezîr
Ki ḥâkde görünür şekl-i râz-hâ-yı zamîr

64 Yüzün sürüp der-i devlet-me'âbiña Es'ad
Niyâz-ı 'îzn-i şeref eyleyüp öper takşîr

81 Mu'ammer eyleye mîr-i mükerremin Bârî
Anı da eyleye vaḳtinde meymenetle vezîr

**Kaşîde-i Sa'dî Berây-ı Midḥat Âşaf-ı Hâtem-Şiyem İbrâhîm Paşa
Yesserehu'llâhu Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.278-281).**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
1 Feyz-i Hâk ebr-i bahârîden ki rahmet gösterir
'Âleme her ḳatreden bir dürlü ḥikmet gösterir

50 Sa'diyâ vaḳt-i du'âdır itme da'vâ-yı suḥen

Şâ'iriñ âşârını erbâb-ı himmet gösterir

- 53 Tāze dutsun şadr-ı devletde gül-i zâtıñ Hudâ
Tā cihāna kudreti şān-ı vezāret gösterir

**‘Arzuḥâl-i Manzum Şubḥizāde Çelebi Yesserullâhi Ma‘yeşâ (Bayram, 2021,
s.211-213).**

- Fâ‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün
1 Hâzret-i âşaf-ı kerem-perver
A‘nı dâmâd-ı şâh-ı cûd âver
22 Renc-i ekdâr görmeye aşlâ
Zât-ı pâkin mu‘ammer ide Hudâ

Arz-ı Hâl⁹⁶

- Fe‘ilâtün/Mefâ‘ilün/Fe‘ilün
1 Ey benim mekremetlü sulṭânım
Ayağın tozuna fedâ cânım
[122a]
2 Ey nesak-sâz kişver-i İslām
Buldu re‘yiñle intizām aḥkām
3 Nola olsun qarîn-i luṭfu’llāh
Kıldı zâtıñ Hudâ bu dīne penāh
4 Neyyir-i dād-ı adliñ ile cihān
Buldu el-ḥamdü’llāh emn ü emān
5 Nazarıñ ḥalka ebr-i nīsandır
Nuṭḡ-ı pâkiñ Zülāl-i iḥsandır
6 Kademiniñ rūḥ virdi çün bu dīne

⁹⁶ FŞM’de şiirin başlığı yoktur.

Umarım fâtih olasıñ Budine

- 7 Dil-i zârımda infi‘âlim var
Dinle luṭf ile ‘arz-ı ḥâlim var
- 8 Bir zamân bu ğarīb ü bu bî-kes
Ġurbete oldu reh-neverd-i heves
- 9 Niçe azm itdim elçiyle sebîle
Kâtibü’s-sırr olup ol ehl-i dile
- 10 Bu tarafda peder vefât itmiş
Mâ-melek hep telef olup gitmiş
- 11 Evde bir köhne bûriyâ kalmış
Anı daḥı gelen giden çalmış
- 12 Eyledim çün diyârıma ric‘at
Rû-nümâ oldu çehre-i miḥnet
- 13 Bir taraftan tezâḥüm-i ğuremâ
Bir taraftan şemâmet-i a‘da
- 14 Gördüm ârâma kalmadı imkân
Eyledim bi’z-żarûre terk-i mekân
- 15 Kendimi pâ-y-mâl-i ‘aşr itdim
Vararak arzû-yı Mısır itdim
- 16 Görüben iltifât çarḥ-ı keci
Olmuş idim Mısırdı tezkireci
- 17 Düşdü nâgeh derûna ḥubb-ı vaṭan
Rûma meyl itdi ṭab‘-ı nâdire fen

[122b]

- 18 Cān atup Dār-ı-Naşr-ı meymeneye
Ya'ni geldim diyār-ı Edrineye
- 19 Baḡa yār u mu'ayyen olup bir zāt
Beni itdi vekīl-i mevķūfāt
- 20 Kātib-i ketḡuda olup nice gūn
Görmedim sāyesinde hiç bir gūn
- 21 'Azl olundu o da 'icālet ile
Yine kaldım ḡam u felāket ile
- 22 Mā-melek gitdi hep ziyāde ile
Kalmışım kış gününde sāde ile
- 23 Ḥabbe vü cūbbeden olup 'ārī
Şimdi kārım fiḡān u hem-zārī
- 24 Bilür aḡvālimi 'ale't-tafşīl
Zāt-ı 'ālī-neseb vezīr-i celīl
- 25 Yā'ni tevķī'ı Muştafā Paşa
Şıhr-ı 'ālī-neseb kerem-pīrā
- 26 Oldu dā'im o zāt-ı 'ālī-şān
Sābıķu'l-ḡayr-ı bī-kesān-zamān
- 27 Saḡa kaldı netīce-i emelim
Ey mühim-sāz arzu-yı dilim
- 28 Bay u dervīşe ey kerem-kānı
Eylediḡ lutfuḡ ile dermānı

- 29 Beni dahı be-ḥaḳḳ-ı nūr beni
Eyle bu ḥāndān mūntesibi
- 30 Erḥamu ḳavline ri‘āyet ḳıl
Ḳalb-i vīrānemi ‘imāret ḳıl
- 31 Raḥm ḳıl ‘ātıfetlū sulṭānım
Göricek eşk-i çeşm-i giryānım
- 32 Senden ümmīdim ey kerīm-i cihān
Feyz-i cūduḡla bu dil-i nālān
- 33 Bir kitābetle şād u ḥurrem ola
Luṭf u iḥsānıḡ ile hem-dem ola
- 34 Eyledim ḫünki dergehiḡden dād
Ġayrı bir ferdā eylemem feryād
- [123a]
- 35 Bī-kesem luṭfuḡla eyle nigāh
Vire maḳşūduḡu seniḡ Allāh
- 36 ‘Ömrüḡü devlet ile Rabb-i mecīd
İde günden güne füzūn u mezīd
- 37 Zāt-ı pākiḡ be-ḥaḳku’l-kirām
Ber-devām ola tā be-zūr kıyām
- 38 Sāye-i devletiḡde bay u faḳr
Göreler niçe niçe ḡayr kesīr
- 39 Her umuduḡ ide Ḥudā-yı ḳadīr
Kereminden muvāfiḳ-i taḳdīr
- 40 Şadr-ı devletde ber-ḳarār olasıḡ

Burc-ı rif' atde imtidād olasıñ

- 41 Hâk hâṭâdan seni emîn itsün
İki 'âlemde kām-bîn itsün
- 42 'İzzetiñ rif' atıñ mezîd olsun
Sāye-i re' fetiñ medîd olsun
- 43 Tevsen devleti ide saña rām
Hâzret-i zü'l-celāl-i vālā kirām
- 44 Çār faşlıñ bahār olup her bār
'İd ü qadr ola saña leyl ü nehār
- 45 Hâzret-i Hâk hemîşe ola mu'ayyen
Saña dā'im budur du'ā emîn
- 46 جعل الله عنكم رعدا
طول الله عسكرم ابدًا

**Bahāriyye-i Nādir Çelebi Der-Sitāyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.282-283).**

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 İrişdi faşl-ı eyyām-ı bahār-ı pür-şafā nevrüz
İdüp şahrā-yı deşt-i bāğı pür-neşv ü nemā nevrüz
- 24 Yeter Nādir қо lâfı eyle sūzişle du'ā durma
Ki her rüz u şeb-i eyyām-ı 'adlîdir saña nevrüz
- 27 İde feyyāz-ı Hâk devletle 'ömr-i sermedî rüzı
Güzer itdikçe dā'im ide zātın devverā nevrüz

**Kaşide-i Vāşıf Berāy ı Midhat-i Vezir-i Āşaf-Nazar İbrāhīm Paşa
Eyyedehu'llāhu Te'ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.284-285).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Görmedi hergiz cihānda çeşm-i çarh-ı çenberi
Devr idelden sen gibi bir āşaf-ı cūd-āverī

- 18 Vaşfına yok çün nihāyet Vāşıfā eyle du'ā
Şafha-i āfāka 'aks itdikçe mihr-i hāveri

- 21 Şadr-ı vālā-yı şerefde ola zātın ser-firāz
Ser-nigün oldıkça çarh-ı bī-bekānın sāğarı

**Tārīh-i Ebul-Es'ād Berāy-ı Dārü'l-Hadīs 'Ālī Hazret İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s.167-168).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hāsbetelillah İbrāhīm Paşa-yı cemīl
Fī-sebīlillah yaptı böyle āsār-ı celīl

[125a]

- 10 Feyz-i Hākla Kāsım-ı envār tārīhin didi
Medreseñde 'ayn-ı nūr-ı 'ilm ola çün selsebīl

**Tārīh-i Sadık Çelebi Berāy-ı Dārü'l-Hadīs Hazret-i Sadr-ı 'Ālī (Hakverdioğlu,
2019, s.169-170).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şadr-ı muhyid-devle İbrāhīm Paşa kim anuñ 1132
Köhne 'ālemde degil nev-maṭlabı devlet-serā 1132

[125b]

- 7 Didi ta'yīn eyleyüp sālın kemālinde Şadık 1132
Kıldı İbrāhīm Paşa buķ'asın lilāh binā 1132

[126a]

**Nazm-ı Kâmil Berây-ı Midhat Hazret-i Veliyyün Ni‘am Vezîr-i Hâtem-i Şiyem-i
‘Âzam İbrâhim Paşa (Bayram, 2021, s.166-168).**

- Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün
- 1 Veliyy-i ni‘met-i ‘âlem vezir-i a‘zam u efham
Mürettebsâz-ı hûân cûd-ı şadr-ı şâhibü’l-in‘am
- 20 Görünce bi’l-bedâhe söyledüm târîhini Kâmil
O âşaf şadr kıldı Nemçe ilçisin yine it‘âm

**Târîh-i Tâlib Berây-ı Dâru’l-Hadîs Hazret-i Sadr-ı Mükerrerem İbrâhîm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s.170-172).**

- Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün
- 1 O düstür-ı mükerrerem aşaf u dâmâd-ı şâhenşâh
Zahir-i devlet-i Sultân Aḥmed Han-ı dil-âgâh
- 10 Didüm bu beytden her mışra‘ı ben Tâlibâ târîḥ
Bu âşarun biri be-dâr biri itmâmına nâgâh
- [127a]
- 11 Alup ecrîni Ḥaḳdan geldi iḥyâ-yı ‘ulûm itdi
Çü dârü’l-‘ilm-i dâmâd İbrâhîm Paşa evelallâh

**Târîh-i Ebul-Es‘âd Berây-ı Tecdîd-i Top-Hâne Bâ-Emr-i Hümayûn-ı Şehenşâh-ı
Cihân (Hakverdioğlu, 2019, s.172-173).**

- Fâ‘îlâtün Fâ‘îlâtün Fâ‘îlâtün Fâ‘îlün
- 1 Vârid oldı yapılup Top-hâne ma‘mûr olmağa
Ḥükm-i Sultân Aḥmed-i şâliṣ cihân-bân-ı sa‘îd
- 10 Söyledi târîḥ-i bünyâdın Ebu’l-Es‘âd anuḥ
Oldı Sultân Aḥmedün lutfıyla Top-hâne cedîd

Velehu (Hakverdioğlu, 2019, s.173-175).

[127b] Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Habbetzā Sultān-ı mülk-ārā ki mislin görmemiş
Çeşm-i mihr ü mäh darb olalı bu nīlī hıyām
- 22 Söyledi tārīh-i bünyādın Ebu'l-Es'ād anuñ
Yapdı Top-hāneyi Sultān Ahmed-i memdūh-ı 'āmm

Tārīh-i Dürri (Hakverdioğlu, 2019, s.175-176).

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Vekīl-i saltanat dāmād İbrāhīm Paşa kim
Hünerdür hep olan zāhir o zāt-ı bī-mu'ādilden
- 7 Kemāl-i fennine taḥsīn idüp Dürri didi tārīh
Urup hem kırdı ol aşaf sebūyı çaḡ o sāhilden

Tārīh-i Nedīm (Hakverdioğlu, 2019, s.176-178).

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Cenāb-ı ḥazret-i şadr-ı müfehḥim dāver-i ekrem
Vezīr-i a'zam İbrāhīm Paşa-yı kerem perdāz
- [128b]
- 20 Nedīm-i bende didi tarz-ı Nef'i üzre tārīhin
Sebūyı urdı ḥaḡḡā dikdi taş şadr-ı tüfenk-endāz

Tārīh-i Hamdī Berāy-ı Dāmād-Şuden Hazret-i İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.179-180).

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Mu'allā rütbe düstūr-ı celīlū'ş-şān-ı āşaf-cāh
Ki hem-nām-ı kerīmī-veş 'aḡadur kārı hem-vāre
- 6 Cevābında idüp tārīh ḡaşdın Ḥamdıyā ḡatīf
Didi kim mäh-ı sa'd oldı muḡārın mihr-i envāre

Tārīh-i Hamdī Berāy-ı Dāmād-Şuden Hazret-i İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.180-181).

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 Bi-ḥamdillāh cenāb-ı ḥazret-i Vehhāb-ı bī-minnet
Sürür-ı nevle kıldı 'ālemi hep ğamdan āzāde
- 7 Çü şāhib çıkdı aldı mühri tārīḥin didi Ḥamdī
Gül-i mühür oldu boyā şadr-ı İbrāhīm Paşada

Tārīh-i Hamdī Berāy-ı Sulh (Hakverdioğlu, 2019, s.181-182).

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 N'ola bûy-ı dilāvizi meşām-āsā-yı dehr olsa
Ki oldu külli nişān şulḥ-ı bāğ-ı rāḥat-efzāda
- 5 Lisān-ı hātif-i ğaybī didi tārīḥini Ḥamdī
Olupdur şulḥ-ı mābeyn 'ahd-i İbrāhīm Paşada

Tārīh-i Fakr (Fā'iz) Berāy-ı Sebīl Ḥazret-i Şadr-ı Mükerrrem Ḥıfzullah-ı Ta'ālā (Hakverdioğlu, 2019, s.182-183).

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
- 1 Bārekallāh ḥazret-i Ḥan Aḥmed-i Cem-ḥaşmetün
Aşaf-ı dāmād-ı ḥayr-āsarı heft iklīmde
- 9 Fā'iz itmāmın görüp bu nev sebīl-i dil-keşün
Beyt-i müfredle didi tārīḥini terkīmde
- 11 Güyiyā bu cāygehde bu sebīl-i bī-bahā
'Ayn-ı zemzemdür maḳām-ı pāk-i İbrāhīmde

Tārīh-i Ebul-Es'ād Berāy-ı Sebīl Ḥazret-i Şadr-ı 'Ālī (Hakverdioğlu, 2019, s.183-184).

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Selsebīl-i āb-ı kevser menba'-ı māü'l-hayāt
Mevrid-i leb-teşne-gān ser çeşme-i cūy-ı fūrāt
- 3 Nūş-ı ābın eyleyüp didüm anuñ tārīhini
Fī-sebilillāh yapılmış içene āb-ı hayāt

Ḳaşıde-i Derviş Seyyid Muştafa Efendi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şadr-ı 'Ālī İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.285-287).

- [131b] Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
- 1 Benim o nağme-şinās-ı maḳām-ı isti'dād
Ki oldı baht-ı siyeh sürme-i şadā-yı fu'ād
- 35 Çerāğ-ı zāt-ı şerīfine eyleye fānūs
'İnāyetini hemīşe Ḥüdā-yı bī-endād

Ḳaşıde-i Kelīm Çelebi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam 'Aliyyü'l-Himem İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.288-293).

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
- 1 İtdi taht-ı Cem ile Ḥüsrev-i ḥāver iḳbāl
Gösderüp efser-i zerrīn ile ferr ü iclāl
- 84 Eylediñ lāf ile ol āşafı taşdı' Kelīm
Eyle şimden girü ḥātem sūḥana isti'cāl
- 89 Mesned-i şadr-ı sa'ādetde her āyīne ola
Maẓhar-ı 'āṭifet-i ḥayy-ı ḳadīm-i lā-zāl

**Kaşide-i Vāhib Efendi Der-Sitāyış-i Hāzret-i Şadr-ı A‘zam İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.293-296).**

[136a] Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘lū Fā‘ilün

1 Şād ol gönül ki geldi yine vaqt-i nev-bahār
Ümmīd odur ki qalmaya tab‘ında ıztırār

50 Söz āhır oldı vaqt-i du‘ā geldi Vāhibā
Besdir bu güft ü gūy-ı ğam u ğadr ü ıztırār

53 Hüsni-naẓarla ehl-i dili ser-firāz idüp
Olsun du‘acıyān-ı senā-gūyı şad-hezār

**Kaşide-i Tālib Der-Sitāyış-i Hāzret-i Şadr-ı A‘zam Hātem-Şiyem İbrāhīm Paşa
Yesserehu’llāhu Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.297-298).**

Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün

1 Olup ceyş-i bahāra ğonce-i gül kāfile-sālār
Kuruldı nev-be-nev şahı-ı cemende hayme-i ezhār

26 Seniñ ‘ahdiñde ‘ālem şahid-i iqbāl ile hurrem
Kala lāyık mı hasret-keş hemān bu Tālib-i nā-çār

29 Mü’ebbed ‘ömr ile tev’em ola iqbāl-i bī-bābān
Töküz tür ile ‘ālemde olunca nüh-felek devvār

Kāmil/Tārīḥ

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘lū/ Fā‘ilün

1 Cem-cāh-ı bā-kemāl-i şehensāh-ı bī-hemāl
Ebr-i ‘atā nevāl-i şeh-i ‘ātīfet maşār

2 Dādār-ı ehl-i ḥaḫ u cihān dāver-i eḫaḫ
Dīndār-ı muṭlaḫ edra‘-i şahān-ı dād-gīr

3 Dürr-i yem-i kerem güher-i kân-ı mekremet

Mihr-i sipihr-i cūd-ı hıdīv felek-i serīr

4 Sultān-ı ‘ālem Aḥmed-i Ġāzī-i pūr-himem
Şemşer-i feth ü şīr-i neyistān-ı dār u gīr

5 Bī-şek ü reyb-i mazhar-ı tevfiķ u luṭfdur
Dā’im mü’eyyid itmiş anı İzid-i naşīr

6 Ehl-i ḥaķīķat olduĝu k’ol şems-i fī’l-nehār
Şāhib-kerāmet ide ki ḥod çün meh-i münīr

7 Ez-cümle bir vezīre muvaffaķdır ol hıdīv
Kim çeşm-i dehr görmedi hīç öyle bir müşīr

8 Hāl-āşinā me’āl-i şinās ehl-i ṭab‘-ı pāk
Rūşen-nihād u şāf güher āyīne-i zāmīr

9 Hem-nām-ı cedd-i ḥazret-i sultān-ı enbiyā
Şadr-ı vaķūr-ı kudret-i ḳalb-i civān u pīr

10 Āĝāh-ı dil hūner-ver-i ‘āķıl daķīķa-dān
Dehriñ ḥafī celī bütün ahvāline ḥabīr

11 ‘Ahdinde buldu dehr-i nizām-ı tamāmını
Devrinde dutdu gerdiş-i nā-sāzdan mūdīr

12 Mi’mār-ı re’yi eyledi ābād ‘ālemi
Hīç ḳalmadı ḥarāb meger çeşm-i neşve sīr

13 Pāk eyledi cihānı ĝubār-ı melālden
Sildi süpürdü fitne vü şūrı idüp baḥīr

14 ‘İlā-i dīn ü devlete maşrūf-ı himmeti
Cem‘-i ḥazīnede nigh-i diķķati başīr

- 15 Mîrîmi zabt u rabta ne rûtbe-i mecd ise
Kendi hazînesin o kadar bezl ider keşîr
- 16 Hâk bu ki itdi herkese haddince lutf u cûd
Yok görmemiş sehâ vü 'aţâsın gedâ vü mîr
- 17 Hatm oldu zâtı ile kemâl ü hüner hemân
Her sırr-ı ser-be-mühr çıkar naşş-ı fî'l-zamîr
- 18 Her ma'rifetde var yed-i tûlâsı bâ-ıuşuş
Olmaz tûfeng atmada kimse aña nazîr
- 19 İ'câz-ı rûtbesinde nişânlar odur müdâm
İkrâr ider kemâlini hep aşğar u kebîr
- 20 Urmuşdu bundan akdem egerçi seçe nişân
Her biri hayret-âver-i 'aql u civân ü pîr
- 21 Bu cümleden musanna' vü ağreb göründü kim
Sâhil-serây-ı vâlide sultândan ol müşîr
- 22 Bahriñ öbür yaķasına dikdirdi bir sebû
Güyâ niyâz-ı desti girîbânda bir esîr
- 23 Toldurdular şu ile leb-â-leb derûnını
Hâk-i helâke düşmeye tâ teşne ol kaşîr
- 24 Dûr idi ol kadar ki göz irmezdi güyâ
Konmuşdu bir nihâle hemân peşşe-i şağîr
- 25 Ol demde bir tûfengi olup yümn ü 'izz ile
Dest-i kerem-feşânına ol şafder-i dilîr

- 26 Cüz'î nişānlayup aña bir āteş eyledi
Urdı hemān meyānına çık bī-firāz vezīr
- 27 'Aks oldu asumāna bu emr-i ġarīb-i naķş
Taħrīr kıldı şafha-i mūhre debīr-i tīr
- 28 'Ayyūķa çıķdı ġulġul-i ġūlbāng āferīn
Taħsīne nesr-i tā'ir o dem ördü bir şafīr
- 29 Kim çatlayup yavuz nazarları a'dā-yı ķadriniñ⁹⁷
Hem-vāre çeşm-i baħtı o şadrıñ ola ķarīr
- 30 Hem dehşet aldı seyr ü temāşā idenleri
Kim olmadı bu āna dek öyle hūner şehīr
- 31 Şeytān ķulaġına ola ķurşun ki hāsidi
Ĥayretle saçma söyledi ķulbu olup sa'ir
- 32 Vaķ'ada niçe vech ile ĥayret virir bu kim
İtmez ĥużūr-ı ĥātıra bu san'at-ı ĥaṭīr
- 33 Meşhūrdur topuñ bile deryā-yı kesr-i ĥūzn
Ĥanda ķalır tūfeng ĥuşūşā öle şaġīr
- 34 Ĥaķķā ki bu kerāmete dā'ir bir emrdir
'Ārif olur bu sırr-ı 'acībe faķaṭ ĥabīr
- 35 Top menzili deñiz aşırđı desti ki ura
'Aķla gelür bu vehleten evlāda pek 'asīr
- 36 Urup dile sebūyı çıķup gide dā'imī
Suyu dökülmeye yıķılup olmaya kesīr

⁹⁷ Bu mısırada vezin aksamaktadır.

- 37 Yokdur nazarı var diyen eyler durūğ-ı maḥz
Taḫrīr-i vaṣf-ı pākine olur zebān ḫaṣīr
- 38 Sulṭān-ı dīn penāh ile ṣadr-ı mūkerremi
Ekdārdan selīm ide ol ḥāfız-ı ḫadīr
- 39 Hem-vāre ola ‘ōmr ile devletleri füzūn
A‘dā-yı dīn ü devlet olup küṣte vü esīr
- 40 Ğūṣ eyleyince söyledim ol demde Kāmilā
Bir beyt-i pāk ile iki ṭārīḫ-i dīl pezīr
- 41 Ṭop menziline dikdirüp ol dem tūfeng ile
Urdu sebūyı deldi deñiz aşırı vezīr

**Tārīḫ-i Şehrī Berāy-ı Çerāgān-ı Der-Sāhil-Hāne-i Āsaf-ı Zī-Şān İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s.184-186).**

- Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün
- 1 Gül-i zībā-yı bāğ-ı āl-i ‘Osmān-ı cihān-ārā
Bu Sulṭān Aḫmed-i sālī ki ‘ālīdür evā’ilden
- 23 Çerāgāne ‘acep mi düşse yektā Şehriyā tārīḫ
[142b] Yanup yağıldı rüy-ı lāle şevḫ-engīz olup dilden

**‘İdiyye-i Seyyīd Vehbī Çelebi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Veliyyü’n-Ni‘am Şadr-ı
A‘zam İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.299-303).**

- Mef‘ülü Mefā‘lū Mefā‘lū Fe‘ülün
- 1 El-minnetü li’llāh ki ‘īd-i Ramażāndır
Güyā ki zamāne Feraḫ-ābād-ı cināndır
- 59 Vehbī yeter ıtnāb-ı muḥill vakti degildir
Nazm istedilerse saña kim didi usandur

- 70 Her bir günini 'îd-i sa'îd eyle ki anıñ
Eyyâm-ı şerîfî dem-i âsâyiş-i cândır

**Kaşîde-i Hüseyin Beg Berây-ı Şihhat-Yâften Şehen-Şâh-ı Mu'azzam Hazret-i
Sultân Ahmed Halledu'llâhu Mülkehu⁹⁸**

- Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün
- 1 Bir yere geldi iki rûz-ı sa'âdet encâm
Birisî şihhat-ı şâhî birisi 'îd-ı şıyâm
- 2 Bir ufukdan leme'ân eyledi hürşîd ü kamer
Ya'ni birden iki nûr oldu ziyâ-bağş-ı enâm
- 3 Müjde şad müjde müdâvât-ı hekîm-i muṭlaḳ
Virdi şâhen-şeh-i 'âlî şiyem-i şihhat-ı tām
- 4 Müjde hürşîd-i celî pertev-i şevḳ ü şādî
Şeb-i deycûr-ı melâletden idüp ref'-i zılām
- 5 'Âlemi eyledi müstağraḳ envâr-ı neşât
Günü toḡdu yine 'îd eylesün ehl-i islām
- 6 Virdi her kūşesi bu mülkef-i 'âdl u dādın
Baykara bezmi ile meclis-i Cemden peygām
- 7 Baykara bezmi ile meclis-i Cem ḳande ḳalır
Reşḳ-i 'adn oldu bu ferḥunde dem-i şevḳ encām
- 8 Rûzedârânı yaḳup tâbiş-i ḥammâmî elem
Güyyâ ḳıldı felek sûz-ı temûzı i'lām
- 9 Bu ḥarâret nic'olur tâb-ı temûza teşbîh

⁹⁸ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Yıldız, 2002).

Bir midir âteş-i hummā ile tīb-ı hammām

- 10 Luṭfu var ola hele sākī-i çarhıñ itdi
 Bir tehī sāğar ile def‘-i humār-ı ālām
- 11 Tāze cān buldu cihān oldu yeñiden ihyā
 Ne ‘aceb zevk ü sürür ile geçerse eyyām
 [145a]
- 12 Müjde-bād ile oğunsun diyü sıhḥat-nāme
 Zühre çengiyle gelip eyledi ta‘yīn-i maḳam
- 13 Büzürg u küçük idüp evc-i meserretde nevā
 Kıldılar nağme-i şehnāzı cihāna ifhām
- 14 Virdi efsürde iken kālīb-ı dünyāya ḥayāt
 Sıhḥat-i pādişeh-i ‘ālem ü zıll-ı ‘allām
- 15 Nice şeh lü‘lū-i şehvār-ı muḥīt-i ihsān
 Nice şeh gevher-i yekdāne-i kām-ı in‘ām
- 16 O şehin gülşen-i evşāf-ı hümāyūnunda
 Bülbül-i ḥāme olur böyle nevā-senc-i maḳām
- 17 Kāfdan kafa şehen-şāh-ı Sikender Dārāt
 Şarkdan ğarba deġin pādişeh-i şāhib-nām
- 18 Şeref-i silsile-i pür-şeref-i ḥākānī
 Şeh-i hūrşīd ‘ālem-i dāver-i seyyāre ġulām
- 19 Merkez-i dā‘ire-i devlet-i ‘Osmāniyye
 Kuṭb-ı dīn muḥyī-i ervāh-ı ḥavākīn-i ‘kirām
- 20 Āftāb-ı felek-i şevket ü māk-ı azamet
 Nūr-ı rahşende-i gerdūn-ı kerāmet encām

- 21 Sebeb-i rāḥat-ı erbāb-ı kulüb-ı ‘ālem
Cān-ı ser-cümle-i ecsād u revān-ı ecsām
- 22 Rūḥ-ı ebdān-ı cihān Ḥazret-i Sultān Aḥmed
Kuvvet-i kalb-i enām pādişeh-i şāhib-nām
- 23 Rütbe-i şānını ol pādişeh-i zī-şānıñ
Nice mümkün ki ḥayāl ide ‘uḳul u ifhām
- 24 Nā-resādır sıfat-ı hūşına hūş-ı ‘uḳalā
Güneḥ-i mahiyet idrākine ermez evhām
- 25 El kavuşmuş Zühāl ol pādişeh-i zī-şānıñ
Der-i vālāterine oldu siyeh-cürde ḡulām
- 26 Böyle bir pādişeh-i ‘ādil-i şāhib-himemiñ
Kim ki gördüm der ise mişlin eder ḥalt-ı ḳelām
- 27 İşte tāriḥ-i selef gitmeyelim yabāna
Cümleñiñ müşkilini ḥal ider āsār-ı fiḥām
[145b]
- 28 Böyle bir baḥr-i kerem gibi kimiñ bulmuşdur
Keşti-i baḥt-ı hümāyūnı muvāfıḳ eyyām
- 29 Yā ‘aceb ḳanḡı şehiñ böyle muvāfıḳ āşaf
Mülket ü devletine virdi şadāḳatla nizām
- 30 Öyle āşaf ki seniñ sıḥḥatiñe emvālin
Eyledi ḥayır du‘ā celbine bezl-i in‘ām
- 31 Genc-i Ḳārūn ile iksīre olaydı mālīk
Şüphesiz anları da eyler idi baḥşış-i ‘ām

- 32 Genc ü iksîr degil cânını itmesin dirîğ
Tek seni sağ u esen ide akîm-i ‘allâm
- 33 Bâ-uşûş eyledi tatyîb-i ulûb-ı ‘ulemâ
Şihhatiñ şükürüne ‘îd eyledi şeyhü’l-islâm
- 34 Dâverâ dâdger-i âhir ü encüm-i sipehâ
Ey şeh-i ‘âlem ü ey fahr-ı selâtin-ı kirâm
- 35 Hikmete kıлмаğla ab‘-ı şerîfin bîmâr
Kadriñi Hazret-i Hakık eyledi alka i ‘lâm
- 36 Vaqt-i iftardaki lezzet olup telhî-i am
Bezî olundu ramazâna marazân-ı allâm
- 37 Oldu urmâ-yı Medîne yerine sebbâbe
Hayret eyle dehen-i ‘âleme bir meyve-i âm
- 38 amdüli’llâh eşer-i edviye-i rûhânî
Oldu cismâni müdâvât ile şehd-i bādām
- 39 Olup âyât-ı şifâ zîkr-i zebân-ı sü‘edâ
İtdiler şihhatiñe ayr-ı du‘â aş ile ‘âm
- 40 Nice itmeyelim almadı mahrûm-ı recâ
Der-i Mevlâda abûl oldu münâcât-ı enâm
- 41 Cân-ı ‘âlemsin eyâ pâdişeh-i ‘âlî-şân
Hakık vücûduñu aalardan emîn ide müdām
- 42 Fahr ider zât-ı şeref-bahşın ile alk-ı cihân
Ya‘ni sen rûhusun ‘âlem saña olmuş ecsâm
- 43 Rûh-ı ‘âlem olucağ ‘arızadan âzürde

Tende rāḥat mı kalır cānda şafā dilde kıvām

- 44 Cānı her vech ile geldi yerine dünyānı
Yüzünü görmege eyle ey şeh-i ḥūrşīd gulām

[146a]

- 45 Müjde-i sıḥḥatiṇe cānım iderdim kurbān
Olmasa mevsim-i ‘adlinde eger ḥūn-ı ḥarām

- 46 Kırta-ı gūşım olunca ḥaber-i ‘āfiyetiṇ
Şāhidimdir benim ey şāh-ı Ḥudā-yı ‘allām

- 47 Secde-i şükre idüp vaż‘-ı cebīn-i iḥlās
Eyledim ḥamd-i Firāvān Ḥudāya iḳdām

- 48 Kıldı bir laḥzada şādī vü küdüret taḥvīl
Ḥandeye virdi hemān girye rızasıyla maḳām

- 49 Müjde-i sıḥḥatiṇe sūr-ı hümayūn şāyāṇ
Şıḥḥatiṇ ile cihān eyledi sūr u bayrām

- 50 Yeter ey ḥāme-i ‘arz-ı ğaraż-ı ‘ubūdiyyet ise
İrdi hengām-ı du‘ā eyleme taṭvīl-i kelām

- 51 Gülşen-i medḥ-i hümayūn-ı şehen-şāhīde
Ṭotalım bülbul imişsin yetişir kıl ārām

- 52 Ṭab‘-ı nāzikter olup berg-i gül-i cennetden
Ol gül-i pāke henüz irmiş iken berü tamām

- 53 Şebnem-efşāmī-i evşāf-ı hümayūn eyle
Virme sıklet yetişir buldu kaşīden encām

- 54 Vaşfının biṇde biri kābil-i taḳrīr olmaz
Bir ayağ üzre eger biṇ söze itsek iḳdām

55 'Ömrünü eyleye Nūḥ 'ömri kadar Ḥakk mümted
Şevket ü devletini dā'im idüp Rabb-i enām

56 İrmeyüp gülşen-i iclāline āsīb-i ḥazān
Nahl-i iḳbālī ola 'ar'ar-ı gülzār-ı devām

57 Şihḥat u 'āfiyet ü ma'dilet ü şevket ile
Her günün Ḥazret-i Ḥaḳḳ eyleye sūr u bayrām

**Kaşīde-i 'Avnī Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı 'Ālī İbrāhīm Paşa Yesserehu'llāhu
Bi'ḥayr-i Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.303-305).**

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
1 Ey olan dil-sitem-i çarḥ ile ālūde-i ğam
Gam u endūh-ı meşāḳḳatle nedir bunca elem

27 Āsafā eski du'acı durur 'Avnī bendeḡ
Eyle cūd u keremi mazḥar-ı elṭāf-ı himem

32 Her şebiḡ ḳadr ola her rüz-ı sa'īdiḡ nevrüz
Devlet ü ḳadr ile durduḡça serāy-ı 'ālem

**Şihḥat-Nāme-i Nedīm Çelebi Berāy-ı Şehen-Şāh-ı Zamān Ḥazret-i Sultān Ahmed
Ḥān Ḥalledu'llāhu Mülkehu (Hakverdioğlu, 2012, s.98-100).**

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
1 Bi-ḥamdi'llāh ki 'ālem yine mesrūrū'l-cinān oldu
Açıldı gül gibi maḥzūn göñüller şād-mān oldu

[147b]

9 Ḥaṭādan eyle yā Rab pādşāh-ı 'ālemi te'mīn
Nedīmā bendesi ḳılsun du'ā biz diyelim āmīn

**Teşekkür-Nāme-i Seyyid Derviş Muştafa Der-Sitāyış-i Hāzret-i Şadr-ı ‘Ālī
İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.305-308).**

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Geçüp eyyām-ı rûze rûz-ı ‘îd-ı nûzhet-efzâdır
Tarab-ğâh-ı gedâ ser-vaqt-i şâha ğıpta-fermâdır
[149a]

37 Hüdāvendâ bu himmet ‘abd-i Derviş-i senâ-kârı
Çerâğ itmek degil hûsn-i nazarla maḥz-ı ihyâdır

40 Ola iḳbâl ile her bir günüñ nevrûz-ı rûz-ı ‘îd
Der-i Hâkdan olan mes’ûl her sâ‘at bu ma‘nâdır

Ḳaşıde-i Şāhib (Hakverdioğlu, 2012, s.308-310).

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1 Levḥaşa’llâh zihî mâh-ı feraḥ-baḥş-ı şıyâm
Buldı teşrîf-i kudûmı ile revnaḳ İslâm

43 Lâf-ı da‘vâ-yı suḥen günü yeter ey Şāhib
Eyle düstûra du‘â ile ḳaşıden itmâm

46 Eyleye şadr-ı vezâretde mu‘ammer Mevlâ
Yâd ola nâmı semâḥat ile tâ rûz-ı kıyâm

**Ḳaşıde-i Kāmī Efendi Der-Sitāyış-i Hāzret-i Şadr-ı A‘zam Mekārim-Kār
İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.311-313).**

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Hilâl-i şavmı ol kim gûş-ı câne müjde-baḥşâdır
Meh-i ‘îdı virürsem müjde-gâne yine ednâdır

25 Ḳo taşdı‘i du‘â-yı devletinde Kāmīyâ sa‘y it
O dem kim sâ‘imân iftâr için ḥāzır müheyyâdır

27 Sa‘âdet-yâb ola emsâl ü emşâliyle bu ‘îdiñ

Ki devletle beḳāsı maṭlab-ı a‘lā vü ednâdır

**Ḳaşıde-i Râzî Efendi Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Vezîr-i Âşaf-Nazar İbrâhîm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.313-315).**

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dergeh-i vâlâ-yı şâh-ı ‘âleme bî-iḥtiyâr
Arz-ı ḥâl eyler serây-ı dil-güşâ-yı Üsküdâr

- 29 Eyle bu dil-ḥasteye gâhî nigâh-ı iltifât
Olmasun Râzî gibi aḡyâra karşı şerm-sâr

- 32 Ḥînk-i ‘izzet zîr-rân u tîḡ-ı nuşret dermiyân
‘Avn-i Bârî hem-‘inân ü ‘ömr-i devlet pây-dâr

**Târîh-i Reşîd Berây-ı Dârü’l-Hadîs Hazret-i Sadr-ı A‘zam İbrâhîm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s.187-188).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Zamânında Vezîr-i A‘zam İbrâhîm Paşanın
Biḥamdillâh bulupdur emn ü rāḥât ser-te-ser dünyâ

[154a]

- 8 Lisânımdan Reşîdâ böyle cārî oldu tevârîḥ
Sebîl-i ‘ayn-ı İbrâhîm Paşadur içün şıḥḥâ

**Ḳaşıde-i Şadrî Der- Sitâyîş-i Midḥat-i Ḥazret-i Veliyyü’n-Ni‘am-ı ‘Âlem Şadr-ı
A‘zam Ḥâtem-Şiyem İbrâhîm Paşa Eyyedehu’llâhu Te‘âlâ (Hakverdioğlu, 2012,
s.315-317).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Ḳalem kim bûlbûl-i dil-keş nevâ-yı bâḡ-ı ma‘nâdır
Terennüm-sâz-ı bezm-i âşaf-ı ‘ahd-i rezîn-zâdır

- 30 Yeter Şadrî uzatma kâkül-i dil-ber gibi nazmın
Dem-i tayy-gerden-i na‘z-ı mu‘anber ḥaṭṭ-ı ma‘nâdır

- 33 Cihān turdukça ol dergāh-ı vālā ber-devām olsun
Ki zīrā kām-baḥş-ı cümle erbāb-ı temennādır

Sāmī/Tārīḥ⁹⁹

- [155b] Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün
- 1 Vezīr-i a'zam-ı sulṭān-ı 'adl endīşe Aḥmed Ḥan
Cihān-ı feyz-cūd u himmet İbrāhīm Paşadan
- 2 Bu resme şadır oldu luṭf-i feyzā feyz-i fermān kim
Akıtdı gevher-i āb-ı ḥayātı seng-i ḥārādan
- 3 Degil mi maḥż-ı tevaffuḳ Ḥudā bu menba'-ı şāfiḡ
Füzūn pīrāmeninde teşne diller mevc-i deryādan
- 4 Sebīl isminde bir altun kafesdir şān-ı nādīde
Şadā-yı ābı hoşdur bülbulān-ı nağme-pīrādan
- 5 Zemīne cennetiḡ bir kıt'asın indirdi ya Rıdvān
Ya Kevşer oldu 'aks āyine-i çarḡ-ı muşaffādan
- 6 Ne zībā-güster-i şûr tavr-ı ma'sûkanesin diller
Misāl-i dīde-i 'uşşāk seyr olmaz temāşādan
- 7 Vücūd-ı şāhibin Allāh ḥaṭāsız eyleyüp dā'im
Zamān-ı ḥaşre dek devr itmesün şadr-ı mu'allādan
- 8 Oḡur tārīḡini her bir gelen 'atşāna dir Şāmī
Buyur āb iç sebīl-i āşaf İbrāhīm Paşadan

⁹⁹ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmamaktadır (Kahramanoğlu, 1995).

Tārīḥ ü Kaşīde vü ‘Arz-ı Hāl Feyzī Çelebi Bedr-gāh ‘Ālem-penāh Şadr-ı ‘Ālī¹⁰⁰

Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün

- 1 Habbazā hengām-ı şādī nağme zāfer ḥande dem
Iyş u şādī itdi ser-tā-ser ḥümāyı muğtenem
 - 2 Çıkdı āfāka nevā-yı nāy-ı āheng serdür
Dikdi bārū-yı ḥişār-ı şevke rāmişger ‘alem
 - 3 Germ olup bāzār-ı kālā-yı neşāt u inbisāt
Oldu cins-i ğam metā‘-ı bender-i mülk-i ‘adem
 - 4 Gülşen itdi ‘ālemi yer yer bahār-ı inşirāḥ
Muṭrib-i sūr oldu güyā bülbul-i zībā nağam
 - 5 Tutdu dünyāyı şadā-yı ṭabl u gūş-ı şevk-ı sūr
Gūş-ı çarḥa dem dem-i neḳḳāreler virdi şamem
 - 6 Eyledi tarḥ bir segāh-ı ṭarrab-ı gönlümce çoḥ
Oldu envār-ı meserretle cihān reşk-i İrem
- [156a]
- 7 Nice şādān olmasun ‘ālemde sulṭān-ı cihān
İntizām-ı devlet ü denī idüp emr-i ümem
 - 8 Şadr-ı a‘zam itdi sen zāt-ı şerīfī kim ider
Kefş-i pākiñ tāt-ı zīverin başa Cemşīd ü Cem
 - 9 ‘Ömrün efzūn emre Ḥaḳ şāhen-şehen kim zātıñı
İtdi iclāl ile hem dāmād hem şadr-ı kerem
 - 10 Sensin ol dādar-ı a‘zam kim seniñ gibi henüz
Görmedi şadr-ı vezāret zāt-ı memdūhū’ş-şiyem

¹⁰⁰ FŞM’nin fihrist bölümünde kaside başlığıyla verilmiş olsa da bir tarih manzumesidir.

- 11 Kuvvet-i bāzū-yı re'yiñ virdi āfāka nizām
‘Add idüp tebdīr-i emn-i ‘ālemi emr-i ehem
- 12 Emn-i ‘ālem şöyle kim dādı bidādı eylemiş
H̱ābıña şahrāları şimdi ğazālan-ı harem
- 13 Virdi feyz-i imtizāc ezdāda ‘adliñ ol kadar
Süd qarındaşı geçer birbirine zı’b ü ğanem
- 14 Māye-dār-ı intizāmısın nizām-ı ‘ālemin
K’eyledi devriñde āsāyiş cihānı muğtenem
- 15 Hadd ü ‘add yok luṭfuña nā-ķābil-i ta’dāddur
Girmemişdir defter-i iḥsānıña ḥarf-i raḥam
- 16 Reşk-i ḥātem bir seḥīn kim saña nām-ı seḥā
Serfirāzān-ı seḥāvet içre olmuşdur ‘ālem
- 17 Mihre dāğ-endāz-ı reşk olmaḳda mihr-i re’fetiñ
Oldu maḥbūb-ı yed-i deryā-nevāliñ cū-yı yemm
- 18 Sensin ol ārāyiş-i cūd u seḥā vü mekremet
Āfitāb-ı dest-i iḥsānıñla fahr eyler kerem
- 19 Nām-ı Keykāvusı itdirdi ferāmūş ‘āleme
Maṭbah-ı cūdıñda ḥ̱ān-ı vefret ü bezl-i ni‘am
[156b]
- 20 Vezir-i a’zam-ı sultān-ı ‘adl-endīşe Emir Ḥan
Cihān-ı feyz-i cūd u himmet İbrāhīm Paşaya¹⁰¹
[157a]

¹⁰¹ 20-41 arasındaki beyitler varak hatasından dolayı okunamamaktadır. Bu beyit ile şiir ve vezin değişmektedir. 41. beyitle devam eden şiir farklı bir manzume olabilir.

- 41 İtme rîzân kıatresin dünyâyı eyler nem-nâk
Ğayretimden ben teħarrüc itdigim zehr ü elem
- 42 Çekdigim cevri-i sitâre ğam degil şimden girü
Gerdiş-i gerdün ider devri-i telâfî dem-be-dem
- 43 Oldu zîrâ ṯâlî‘im bîdâr-ı rûşen-aħterim
Kalmadı ħâtırdâ zerre vehm ğam-ı endüh hemm
- 44 ‘Ādet-i sūr-ı ħıtândır bende-i dîrîneyi
Ser-be-ser âzâd ider şükrâne erbâb-ı kerem
- 45 Āşafâ şadrâ ħıdivâ sen de şevķ-ı sūr ile
Eyle bu **Feyzî** ħuluñ âzâde-i endüh-ı ğam
- 46 Dest-ġîr ol ħâke düşdüm pâyıña ümmîd ile
Kalmadı ‘ahdiñde ħiç üftâde-i râh-ı elem
- 47 Bendeñ olmuşdur ‘ıyâl ü âl ü etbâ‘ım seniñ
(...) ¹⁰²
- 48 Farzdır şimden girü baña du‘â-yı devletiñ
İtdi zîrâ ğülşen-i luţfuñ dili bülbül bu dem
[157b]
- 49 Yalınız ben bende-i dîrîne farz olmaķ degil
‘Āleme oldu du‘â-yı devletiñ emri-i ümem
- 50 Vaktidir şimden girü eyle ser-âġâz-ı du‘â
Pervîn-i emîn idüp zeylinde taħrîr ide temm
- 51 Menzil-i tîr-i icâbet şimdi Oķ Meydânıdır
Boş ħoma şaşt-ı du‘âyı ġaflet itme lâ-cerem

¹⁰² Varak hatasından dolayı okunamamaktadır.

- 52 Hâk te‘ālā ‘ömrünü iclâl ile efzûn idüp
Eylese zât-ı şerîfin zîver-i şadr-ı kerem
- 53 Merhabâ ey hâme-i bisyâr-ı gû-yı menkabet
Eylediñ dil-h‘âhım üzre tercümânlık bîş ü kem
- 54 Lîk meydân-ı sühende öñdül-i kâm aldılar
Nazm idüp târîh-i sâl-i sûrı erbâb-ı kalem
- 55 Sende tebşîr it zebân-ı şevk ile târîhini
Oldu müjde sūr-ı sulţân Aḥmed-i dārâ-şiyem
- 56 Müjde kıl hem necl-i pāk-i āşafa târîhdir
Oldu sünnet sūr u ğarrāyla Muḥammed Beg bu dem
- 57 Müjde kıl şükrâne tekrâr eyleyüp târîhini
Mîr Meḥmed oldu sünnet ḥamdüli’llāh kim bu dem

Tārîh-i Hıtan¹⁰³

- Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün
- 1 Āşaf-ı Hân Aḥmed İbrāhîm Paşa kim odur
Şimdi dünyânın veliyyün-ni’ met-i bî-minneti
- 2 Eşref-i ḥalk eyledikçe ehl-i şer‘ ü sünneti
Hâk mu‘ammer eylese maḥdûm şahib-i devleti
- 3 Sūr-ı pāk-i meymenet-efrâz Sulţân Aḥmedi
Gül-sitân-ı ‘âlemin olduğda zîb ü zîneti
- 4 Eyledi şehzâde-gân-ı dâver-i islâm ile
Sünnete mihr-i celîlû’l-ḳadr-i ekrem niyyeti

¹⁰³ Şairin mahlası tespit edilememiştir.

- 5 Eyle emr-i sünnet-i şehzādegān ile aleyh
Bu ẖitān-ı pāk-i maḥdūm-ı veliyy-i ni‘meti
- 6 Da’im itsünler şeref-i pādişāh ile vezīr
Biri taḥt-ı şevketi birisi şadr-ı devleti
- 7 Bu sürūr-ı behcet āsar-ı bütün ehl-i sūḥan
Düşmesünler fikrine ẖiç çekmesünler zahmeti
- 8 Ref’i tekbir-i du‘ā ile didüm tārīḥini
Gel edā kıl ḥükm-i Aḥmeddür Muḥemmed sünneti

İshāk (Hakverdioğlu, 2019, s.188-191).

- Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün
- 1 Ey tırāz-ı şadr-ı devlet müttekā-yı ‘izz ü şān
‘Ömrün efzūn eyleye devletle Rabb-i müste‘ān
- 29 Gūş-ı İshāka didi hātif o dem tārīḥini
Sünnet oldu necl-i şadr-ı ‘ālī-i zībā nijād
- 30 Devletünde eyleye Mevlā o mīr-i ekremi
Şad hezārān ‘izz ile zīb-i serīr-i ḥurremi

**Müseddes-i ‘İydiye-i Sa’dī Der Sitāyiş-i Hazret-i Şadr-ı A‘zam İbrahim Paşa
Edām-ı Emr-i İclāle (Bayram, 2021, s.184-185).**

- Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün
- I
- Ḥamdülillah yine ey āsaf-ı şāḥib-i te’yid
Oldı bezmiñle şerefyāb u feraḥ bahşā ‘ıyd
Sensin ey kân-ı kerem mazḥar-ı elṭāf-ı mecīd
İdemez kimse saña cūd u şehāda taḳlīd
[159b] ‘Ömr ü iḳbālūñ ola her merḥametūñ ki mezīd

İyd u kurbânuñı Allah ide maqbûl u sa'îd

V

[160a] Gülsitân-ı emelüñ tâze vü reyyân olsun

Ġonca-i mekrümetüñ gül gibi ħandân olsun

Şadr-ı devletde ruħuñ mihr-i dirahşân olsun

Pîşgâhuñda kuluñ Sa'dî şenâ-ħ'ân olsun

Ömr ü iqbâlüñ ola her merħametüñ ki mezîd

İyd u kurbânıñı Allah ide maqbûl u sa'îd

Tārîħ-i Rāzî Efendi Berây-ı Hıtân Maħdûm-ı Kerîm-i Sadr-ı A'zam-ı Hâtem-Şiyem Muhammed Bey (Hakverdioħlu, 2019, s. 191-192).

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Vezîr-i a'zam ü ekrem müşîr-i ekrem ü efħam

Sütûde-zât-ı mûkerrem güzîde şadr-ı mümecced

7 Du'â-yı devlet ü iclâlin eyleyüp didi Rāzî

Cemîl-i yümn ile sünnet oldu Mîr Muħammed

Tārîħ-i Sa'dî Berây-ı Hıtân Necl-i Mûkerrem Sadr-ı A'zam Sütûde-Şiyem Muhammed Bey (Hakverdioħlu, 2019, s. 192).

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cenâb-ı şadr-ı a'zam Bermekîyü't-ţab' u rûşen-dil

Vezîr-i pâk İbrâħim Paşa-yı melek-ħaşlet

5 Du'â idüp didi ihlâş ile Sa'dî kuluñ târîħ

Muħammed Bey bi-ħamdillâħ ki oldu sûr ile sünnet

Tārîħ-i Sāmî Çelebi Berây-ı Sünnet-i Maħdûm-ı Vâlâ Sadr-ı 'Alî Mir Muhammed (Hakverdioħlu, 2019, s.193-194).

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cenâb-ı şadr-ı a'zam ya'ni İbrâħîm Paşa kim

Odur devletle ħâlâ pâdişâħ-ı 'âleme dâmâd

- 11 Ziyā virdi derūna Sāmiyā nūr-ı beşāretle
İdüp bu mışra‘ı ilhām-ı Rabbāniden istimdād
- 12 Gelüp iduñ ikinci rüz-ı isneyni didüm tārīḥ
Muḥammed Beg olundu yümn ile sünnet mübārek-bād

**Tārīḥ-i Osman-Zāde Efendi Berāy-ı Hıtān Necl-i Mükerrerrem Sadr-ı ‘Ālī
Muhammed Bey (Hakverdioğlu, 2019, s. 194-196).**

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Hāḫ şehenşāh-ı mekārīm-pīşe Sultān Aḥmedün
‘İzz ü iclāl ile efzün ide ‘ömr ü devletin
- 9 Tā‘ibā ıtñāb ile taşdı‘i şāyān görmedüm
Ṭayy idüp icāz ile iksār-ı nazmun şıḳletin
- 12 Böyle inşād eyledi tārīḥini kerrūbiyān
Şadr-ı ‘ālī eyledi ihyā Muḥammed sünnetin

**Ḳaşıde-i Edīb Der-Sitāyīş-i Vezīr-i A‘zam Ḥātem-Şiyem ‘Ālī-Himem İbrāhīm
Paşa Eyyedehu’llāhu Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.317-322).**

- Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün
- 1 Demdir ola ṭab‘ım yine mi‘yār-ı me‘ānī
Demdir ki olam kāfile-sālār-ı me‘ānī
- 61 ‘Ayb itme Edībā ḳuluñ ey dāver-i zī-şān
Elbette ider zārı zaḥım-dār-ı me‘ānī
- 83 Tefvīḳini hem-rāḥ ide Mevlā keremiñden
Kārıñda ola Hızr-ı ḳafā-dār-ı me‘ānī

Hıfzī/Ḳaşıde

- Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün
- 1 Levḫaşallāḥ zihī āşaf-ı ‘ālī-miḳdār

Habbezā dāver-i düstūr-ı Süleymān-girdār

- 2 Nice dāverānıñ emsālını şor görmüş mi
Devr ider nice zamāndır bu sipihr-i devvār
[165b]
- 3 Südde-i bār-geh-i qadri semā-peyveste
‘Abd-i derbān-ı der-i devleti Keyvān eṭvār
- 4 Ne qadar pehn ise kālā-yı cihān teng gelür
Qāmet-i naḥvet-i vālāsına eylerse disār
- 5 İktifā itmez anıñ ‘āṭıfet-i yek-demine
Hep le’āl olsa da her kaṭre-i āb-ı emṭār
- 6 Şafaḳ ehl-i hüner-i ‘āqıl-i dāniş-perver
Hem Felāṭūn eṣer-i pür ḥıred-i nīkū-kār
- 7 Mālik-i ḥilm ü ḥayā kudve-i ḥayl-i vūzerā
Maẓhar-ı luṭf-ı Ḥudā dāver-i pākīze tebār
- 8 Şadr-ı a‘zam eser-efzā-yı himem İbrāhīm
Pür-kerem yemm-i şiyem merd-i sūtūde-eṭvār
- 9 Sürme-i bīniş ile kühl-i şafā hemān ‘adīl
Ḥāk-pāyıdır anıñ nūr-füzūd-ı ebşār
- 10 Sāye-bān-ı himemi melce-i erbāb-ı düvel
Asitān-ı keremi Zühre-i a‘yāne medār
- 11 Nicesinden ne hümā reste olur ne ‘anḳā
Himmeti bāzı eger eylese taşmīm-şikār
- 12 Neşr-i bû itmede ḥalḳ ile müsāvī mi olur
Bir siyeh kāse iken nāfe-i müşk-i Tātār

- 13 Maşraf-ı ‘atıfet-i desti olurdu ma‘dūd
Rīk-i baħr olsa eger kâbil-i ta‘dād ü şümār
- 14 Viremez rāhe-i ihsân u seħāsın yine ebr
Yere bārān yerine güher iderse īsār
- 15 Olsa sīrāb-ı seħāsı şecer-i baĝ-ı müdām
La‘l ü mercān biter cāy-enār u gülnār
- 16 Eser-i **Hıfzı** degil mi bu daħı seyr eyle
‘İllet-i şīre ĝazel-i ħaten eyler tīmār
- 17 Kimseye kimse zamānında taşaddī idemez
Dem-i vuşlatda meger ‘āşık-ı nāçārına yār
- 18 Āşafā şāf dilā dāver-i Dārā kadrā
Ey pesendīde şem-i şāħib-i idrāk ü veķār
- [166a]
- 19 Ruḥşat olursa eger emriñ ile şulţānım
İdeyim ḥāl-i dil-i zārımı bende-i şī‘ār
- 20 Enderūn-ı der-i cūdıñda kuluñ ḥākir iken
Altıyüzden mütecāviz idi bende dīnār
- 21 Altıyüz yüzümüzüñ suyu idi şeş sūdan
Dilde iḥrāk-ı ĝamı kılmaĝa itfā her bār
- 22 Şimdi çeyş-i dijem altıyüzü üstümüze
Tan‘-ı kahr ile hücum itmededür leyl ü nehār
- 23 Fikr-i cāh ile olub çāh-ı ḥayāle vāħib
Zeheb-i bī-‘aded oldu hep o yüzden āşār

- 24 Çekse ğam ‘aql-ı beşer gitdigine dīnārın
Her zer-i dehresi isrāf ile olmazdı nişār
- 25 Şarf-ı naḳd-i direme olmaz idim hem dirhem
Bārī kürsīdi ala ḳābil-i sūknā berdār
- 26 Olmadın ṭālī ‘imiz şeşder-i ‘ālemde küşād
Oluruz dağdağa ḥāne ile zāre dūçār
- 27 Şanma ser-beste ḳalur ma‘nā-i beyt-i ḥ‘āhiş
Ḥal ider anı veliyyūn-ni‘amın ey dil-i zār
- 28 Dem-be-dem bezl-i kerem itmededir yine ider
Seni peygūle-i ḥirmānda ḳomaz zār u nizār
- 29 Maṭlabın ḥāne bahā ise efendiñden eger
Na‘il-i lāne olur murğ-ı diliñ ‘anḳā-vār
- 30 Saña besdür bu şeref eyledi bir manşıb ile
Beyne’l-aḳrān seriñi hemser-i çarḥ-ı devvār
- 31 Yine bir māyeli fermān ile bir ḥıdmet ele
Āşiyān şāḥibi eyler seni ol nīk-tebār
- 32 Ḳayd-i sūknā ile maḥbūbe-i ḥasnādan hem
Nice vāreste olur ‘āşık olan leyl ü nehār
- 33 Ey dil āġāz-ı du‘ā ile sözi kes tā kim
Ola eş‘ārına mā-ḳall ü dil-i ṭavḳ-ı disār
- 34 Tā ki (...) rūz u şeb eyler şun‘-ı Ḥudā
Ki münevver ide dünyāyı gehī eyleye tār
- 35 Rū-sefidi ola aḥbābına rūzı heme-rūz

Hem siyeh vech ide a' dāsını bāri her bār

[166b]

Mektüb-ı Şeyh ' Abdülgānī

Fe' ilātün/Mefā' ilün/Fe' ilün

1 İstima' eyle pend-i pīrānı

Ele al hātır-ı civānānı

2 Lāleler gibi her dem açılma

Ġonce-veş şakla rāz-ı pinhānı

3 Nergise lāle ser-fürü itmez

Olmasa elde cām-ı rahşānı

4 Ġonçesi bağ-ı feyż-i pūr-hikemiñ

Getirür ' aşka ' andelībānı

5 Gel şitāb ile yürü gülşene var

Tā ki seyr it rişāz-ı Rıdvānı

6 İbtidā maqṭa' -i kelāmından

Bilinür hüsn-i maṭla' -i şānī

7 Būs idince o pāk-i dāmānı

' Āşıkıñ çāk olur girībānı

8 Toğunur şāne kākül-i çīne

İder āşüfte sünbūlistānı

9 Kaddi şimşād-ı bağı bende idüp

Kıldı āzād-ı ser ü bütānı

10 Dişlemezerse gülleri dehrin

Nāle-i bülbul-i hoş elhānı

- 11 Meger ol şıhr-ı şāh-ı devrānı
Hāk-pāyına ‘arz idem anı
- 12 Ne şahir o vezīr-i a‘zam kim
Tutdu dünyāyı şevket ü şānı
- 13 Cūy-bār-ı midād-ı kilik-i teri
Añdırur Hızra āb-ı hayvānı
- 14 Buldu tāb u ziyā zamīrinden
Feleğin mihr ü māk-tābānı
- 15 Varağ-ı nüshā-i kemālinden
Bir şaḥīfe muḥīṭ-i burhānı
- [167a]
- 16 Bilür erbāb-ı ma‘rifet ḡadrin
Tutar el üzre ehl-i ‘irfānı
- 17 Āsafā hāk-pāyın olmuşdur
Dīdeme sürme-i Şifāhānı
- 18 Ey semāhatde Hātem-i evvel
V’ey seḡāvetde Bermekī sālī
- 19 Nūş-dārū-yı feyz-i luṭfuñdur
Haste-gāne ṭabīb-i rūḡānı
- 20 Midḡatiñle dehānım olsa nola
Hokka-i dürr ü la‘l-i rümmānı
- 21 Gevher-i āb-dār-ı medḡiñ ile
Geçdi nazmım Selīm ü Selmānı

- 22 Bunca dāniş ile revā mı çekem
Ġam-ı cān-gāh ta‘n-ı akrānı
- 23 ‘Āleme feyz-i luţfi cārī iken
Kala maḥrūm boşuna ḥ‘ānı
- 24 Umaram āfitāb-ı iḥsānı
Sāyesinde bulam ten-āsānı
- 25 Mevsim-i ‘īd ü vaqt-i ḥurremdir
Saḡa geldim saḡa kerem kānı
- 26 Baḡa raḡm eyle baḡa sultānum
Kapuḡa yüz süren bulur nānı
- 27 Başla imdi du‘ā-yı devletine
Çünki buldu kaşīde pāyānı
- 28 Tā bu gülzār-ı baḡ-ı imkānı
Gide şayfı gele zemistānı
- 29 Çemen-i devletiḡ olup ḥurrem
Açıla gül gibi gülistānı
- 30 Ola da‘im şüküfte vü şādan
Görmeye tünd-i bād-ı aḡzānı

Reşīd/Kaşīde¹⁰⁴

- Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün
- 1 Bahār irdi yine pür-sebz ü şād-āb oldu şaḡrālar
Çoḡaldı kūh u deşt içre yine seyr ü temāşālar

¹⁰⁴ Bu şiir şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır (Atalay, 2005).

- 2 Küşād olmaḳda güller ‘andelībān nağme-pīrādır
Der ü dīvār-ı bāğa virdi zīver verd-i ra‘nālar
- 3 Girībān-çāk olup ‘arz eyledikçe server-i ğonce
Fiğāna başladı bir bir sezā-yı nağme-pīrālar
- 4 Göñüller şöhet-i kāşāneden bīzārdır şimdi
Derūna düşdü sūk-ı geşt-i bāğ bu seyr-i deryālar
- 5 Biniş ısmarlanup şāh-ı bahār içün gülistāna
Selāma durdu şaf şaf gülşen içre serv-i bālālar
- 6 İdüp daḳ hāven-i gül-ğoncede jāleyle bir terkīb
Eṭibbā-yı çemen yapmaḳda ma‘cūn u mürebbālar
- 7 Dür ü yāḳūtdan şan hoşḳalardır zanbaḳ u lāle
Muṭallā ḳurşlardır arasında dürr-i zībālar
- 8 Bu ma‘cūn u bu ḳurşa berg-i nīlūfer olup ṭabla
Nuḳūş olmuşdur aḡa sūnbül ü reyḫān būyālar
- 9 Didim üstād-ı dehr eyā kimiñ çün eyler āmāde
Kimiñ dergāhına şāyestedir böyle berāyālar
- 10 Didi pūr-ḫired-i Nev rūz-ı fīrūz olsa ‘ādetdir
Ma‘ācīn himmetiñ ṭabaḡ ider üstād-ı dānālar
- 11 Bu terkīb-i idüp ḫāzır sır-ı Nev rūz-ı fīrūza
Rikāb-ı āşafa yüz sürmek içün düşdü sevdālar
- [168b]
- 12 Ne aşaf şadr-ı ‘āzam şıhr-ı zī-şān-ı şeh-i ‘ālem
Ki ‘ācizdir anıḡ medḫinde ṭab‘-ı nūkte-i pīrālar

- 13 Vezîr-i ‘aẓam İbrâhîm Paşa-yı mükerrem kim
Dür-i ihsânına muhtâcıdır u ‘lâ u ednâlar
- 14 Gülistân-ı kerem dinse o zât-ı pâke lâyıktır
Kef-i pâkinde her dem rû-nümâ zerrîn-i bûyâlar
- 15 O ceyb-i pâk ise gûyâ semen-zâr-ı mekârimdir
Nesim-i cûdı durmaz dem-be-dem âfâka yâgmâlar
- 16 Degil ebr-i bahârîden düşen bârân ile saḥçe
Felek neşr eylemekde pâyına lûlû-i lâlâlar
- 17 Cihânı sırr kıldı sofra-i cûd u ‘inâyetden
Hemîşe eylemekde ‘âleme ihsân u i ‘tâlar
- 18 Vezân olsa nesîm-i ḥilmi ger kânûn-ı sūzâna
Derûnundan olurdu ser-zede dürr ü muṭarrâlar
- 19 Mübevveb itse yâḥûd bād-ı setîr ḳahrı âfâka
Şerâr işbât iderdi ser-te-ser kūh ile şahrâlar
- 20 Bulunmaz bir bunun gibi vezîr-i Bermekî sîret
İlâhî dâ’im eyle zâtını durduḳça dünyâlar
- 21 Yegâne âsafâ ḥâtem-şiyem merd-i kerem-kârâ
Zamân-ı devletinde dilde vâfirdir temennâlar
- 22 Ḳanâ’at pîşeyim maşrûfuma îrâd kâfidir
Ki daḥl-i manşıb ile mündefî’dir hep teḳâzâlar
- 23 Hemân bir maṭlabım ‘âldi zamân-ı luṭf u cûdunda
Geleydi bi’l-bedâhe destime vâfirce kâlâlar
- 24 Kerem buyrulsa ger bu ‘arz-ı ḥâl-i sehl-i nâçîze

Dil-i bīmara eylerdi yed-i luṭfuṃ müdāvālar

- 25 Olurdu bir ṭaraf külliyyet ile ḥāṭır-ı dilden
Bulurdu devletiṇde ḳalb-i maḥzūnım tesellālar
- 26 Eger mani‘ var ise ger bu maḳṣūduṇ ḥuṣūlünde
Saḡa āsān itmek baḡa gūn-ā-gūn ‘aṭāyālar
- 27 Du‘ā hengāmı geldi ‘arz-ı ḥāl encāmını buldu
Reṣīdā irdi pāyāna bu elfāz u bu ma‘nālar
[169a]
- 28 Hemīṣe tā ki sulṭān-ı bahārı eyleyüp teṣrīf
Müzeyyen ola ferṣ-i aḡḡar ile kūh u ṣaḡrālar
- 29 Ḥudā devletle ṣābit eyleyüp ṣadr-ı vezāretde
Ḥaṭādan ide sālim zātını durduḡça dūnyālar

Zātī (Hakverdioğlu, 2019, s.196-197).

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Yeter ey dil niçe bir cevri felekden elemün
Elemün var ise yā yok mı elünde ḳalemün
- 10 Gele inṣāf ide ey ḥāme ne gelmiş ne gelür
Bir daḡı Zātī gibi böyle sūtüde ṣiyemün
- 15 Delicek serbi sebūyı didi ḥāṭif tāṛīḡ
Ḳoluna ḳuvvet ola āṣaf-ı ‘ālī-himemün

Ḳaṣīde¹⁰⁵

Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/Fe‘ilün

- 1 Ḥamdü’lillāh ki ta‘abbüdde iken rūy-ı zamān

¹⁰⁵ FŞM’nin fihristinde başlık “kaside” olarak geçmektedir. *Sâhib Dede Divanı*’nda bu kaside bulunmamaktadır (Büyüktosunoğlu, 1991).

Eyledi ‘āleme ezhār-ı feraḥ ḥande zenān

- 2 Şādmān oldu cihān şanma ki eyyām-ı ğamın
İtmese hīç telāfisini Rabb-ı mennān
- 3 Demidir zevḳ u şafānın ki sürūd-ı şādī
Kıldı tanbūr gibi kāse-i çarḥı leme’ān
- 4 Her zamān āyine-i ḳalb degildir muğberr
Gāh mağlūb-ı keder gāh şafādan şādān
- 5 İtdi ilḳā-yı ‘aşā şādī vü ğam ‘azm-i sefer
Dem-i vuşlat irişüp gitdi zamān-ı buhrān
- 6 Oldu bu sāl-ı mübārekde kırānū’l-‘īdin
Münbit-i ḥārda bitse nola nebtü’s-sa’dān
- 7 İnḥirāf üzre idi nice zamāndır şimdi
Cānib-i şıḥḥate meyl itdi mizāc-ı devrān
- 8 Ğamımız yok yine bir şāḥib-i ‘adliḡ re’yi
Güldürür ‘ālemi çün çehre-i vird-i ḥandān
- 9 Ya ‘ni dāmād-ı şehenşāh-ı cihān kim oldur
Muḳbil-i ma’rifet-āmūz diyār-ı irfān
- 10 Rūy-ı rāḥat eṣer-i ism-i şerīf ile beşüş
Nükte-i luṭfı ile çehre-i devlet şādān
- 11 Görmedi çeşm-i cihān-gerd-i felek rūy-ı neşāt
Mihr-i evc-i keremi olmadı tā lem’a-feşān
- 12 Nola virsem aḡa ben āşaf-ı şāḥib bed-ter
İstemez eyledigim da’vi delīl ü bürhān

[170a]

- 13 Zātının olmadı devr ideli dolāb-ı felek
Hiç bir mişl-i tırāzende-i levh-i imkân
- 14 Dāhil-i meclis-i haşı olan erbāb-ı hıred
Didiler ‘aql ü kiyāsetde ‘adīmü’l-aķrān
- 15 Tayy-i tomar-ı seḥā eyler idi Hātem-i Tayy
Olsa ni‘ metiḡe cūd u kereminde mihmān
- 16 ‘Adem-i taķva iken ni‘ meti ḡalka mebzūl
Nāfi meydānda çün ḡān-ı Ḥalilü’r-Raḡmān
- 17 Pür-kemāl olmadadır rüz-be-rüz iḡsānı
Ḳonmadı rüy-ı meh-i luṡfuna gerd-i noķṡān
- 18 Zer-i mülūk-ı perīṡān dil-i in‘āmdır
Zerd-ḡün itse nola rüyunu dār-ı yereķān
- 19 Keffidür ḡaşılı ol gevher-i ‘ālī-ķadriḡ
Şimdi buldu daḡı dāmādını sultān-ı cihān
- 20 Degme bir merd-i hūner-mend olamaz dünyāda
Devlet-i şıhri-i sultān-ı cihāna şāyān
- 21 Nev-be-nev itmek içün cezb-i neṡāt-ı diger
İdelim semt-i būķā’-ı ḡazele ‘atf-ı inān
- 22 Sırr-ı la’l-i lebiḡ ey āfet-i gül-ḡonce dehān
Olmadı kimseye ma’lūm çü mahiyyet-i cān
- 23 Oldu āteş-zen-i dil fikr-i ‘izārıḡ ‘aceb
Başlasa eylemege dīk-i muḡabbet ḡaleyān

- 24 Görmedi dīde-i encüm ruḥ-ı pür-tābıñ-veş
Kırş-ı ḥurşīd-i cihān-tāb-ı şabāḥü'l-iḥsān
- 25 Beni şād eylemediñ bir kere dīdārıñ ile
Ey perī böyle m'olur kā'ide-i lutf-ı bütān
- 26 Böyle kalmaz sitem-i devr-i zamān-ı pür-kīn
Gelür elbette der-āgūş-ı vişāle cānān
- 27 Niçe bir idelim ey ḥāme-i bisyār-ı süḥan
Böyle sözler ile taşdı-i ser-i **Şāhib**-i şān
- 28 Bize lāzım olucaḳ ḥayr-ı du'ādır şimdi
Düşmen-i dīni müdemmer ide ḳahr-ı Yezdān
- 29 Devletiñ biz ḳatı vāfir kereminden şādız
Umarız dāḥı nice luṭf ide şāḥ-ı devrān
- [170b]
- 30 Göñlümüz sendedir ey kān-ı kerem biz bunda
Maḳşadım tesliyedir ḥāṭır-ı maḥzūna hemān
- 31 Ola tevḫīk-i İlāhīye muḳārin işi hep
Feth ü nuşretle Ḥudā ide ḳamūyı şādān
- 32 Ḥāne-i devleti rūşen ola çün Leyle-i Ḳadr
Şeb-be-şeb tā ki münevver ola māḥ-ı tābān

Lügāz-I Nedīm (Hakverdioğlu, 2012, s.77-78).

- Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
- 1 Nedir ol çār-sū-yı pür-enver
Anda rāyiç metā'-ı faẓl u hüner
- 16 Kıla Ḥaḳ devletiñ ziyād seniñ

Ola ‘ālem gününde şād senin

**Tārīh-i Musīb Berāy-ı Sebīl Veli-Ni‘am ‘Ālem-i Hıfzullah-ı Ta‘ālā Sadr-ı A‘zam
İbrahim Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.198).**

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

1 Cenāb-ı pāk gevher Hāzret-i Hān Aḥmed-i Ġāzī
Ki zātı der-i tārik zīb-i şāhān-ı mu‘azzamdur

9 Muşībā bu sebīl-i dil-keşün her kıatresi gūyā
Behişt-i rahmet-i Bārīde nergis özge şebnemdür

10 Ayağından içüp bu mā‘i pāki söyledim tārīḥ
Sebīl-i mā‘i İbrāhīm Paşa ‘ayn-ı zemzemdür

**Kaşīde-i Beççe-i Şerīf Berāy-ı Çerāğān-ı Lāle Der-Ḥadīka-i Behişt-Āsā-yı Şadr-ı
‘ālī (Hakverdioğlu, 2012, s.322-323).**

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Meş‘ale yakdı olup mīr-i mükerrrem lāle
Kırdı ḥar-kāhını gül-şende mu‘azzam lāle

11 Kerem-i luṭf-ı ‘amīmi yetişir saña Şerīf
Reh-güzārında durur almağa dirhem lāle

14 Hān-Aḥmedle vezīri ola devletde muḳīm
Ferḳadānī göre tā üns ile hem-dem lāle

**Teşekkür-Nāme-i (Fāiz) Kātībū’l-Ḥurūf Der-Sitāyış-i Hāzret-i Şadr-ı A‘zam
‘Aliyyü’l-Himem İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.323-326).**

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Feülün

1 Ol kim ser-i engüştini zīb-i kalem eyler
Vaşf-ı şiyem-i āşaf-ı şāḥib-kerem eyler

34 Fā’iz o kerīmü’ş-şiyeme sen idemezsin

Ahvāliṇi inhāya cesāret ḳalem eyler

- 41 Dā'im ide şadrında sa'adetle Ḥudā kim
 'Aşrında cihān zevḳ ü şafā'ıyş u dem eyler

**Ḳaşıde-i 'Arz-ı Ḥāl-Güne-i Rāşid Efendi Der-Vaşf-ı Ḥazret-i Şadr-ı Mükerrrem
 İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.326-327).**

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
 1 Kerīmā āşaf-ı dehrā vezīr-i mekrümet-kārā
 Tefevvuk eylediṅ eslāfa efḍāl ü mürüvvetle
 19 Murādiṅ neydüḡin taşrīḥ içün daḥi ta'ab çekme
 Bilür rāz-ı derūnuṅ Rāşid-i enver ferāsetle
 21 Ḥudā-yı lem-yezel āfātadan ḥıfz eyleyüp zātın
 Cihān ṭurduḳça ṭursun şadr-ı a'lāsın ḳurūnetle

**Tārīḥ-i Mācid Berāy-ı Ḥitān-ı Şehzādegān Sulṭān-ı 'Ālem ü Hākān-ı Mu'azzam
 Hazret-i Sulṭān Ahmed Hān (Hakverdioğlu, 2019, s.199-201).**

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
 1 Zihī devr-i dilārā-yı sürür-efzā ki dünyāda
 Bu devri görmemişdür devr idelden dehri mihr ü māh
 20 Du'ā idüp didi kerrūbiyān tārīḥini Mācid
 Sürür-encām ola bu sūr Sulṭān Ahmed-i Cem-cāh

Velehü (Hakverdioğlu, 2019, s.201-202).

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
 1 Cenāb-ı Ḥazret-i Dāmād İbrāhīm Paşa kim
 Vezīr-i dād-gerdür dehre baḥt-ı kāmran ile
 7 Ḥitān-ı meymenet maḳrūnına Mācid didüm tārīḥ
 Muḥammed Bey de sūnnet oldı bu şehzādegān ile

**Kaşide-i Hâtif Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam Veliyyü'n-Ni'am-ı 'âlem
İbrâhîm Paşa Eyyedehu'llâhu Bi'l-Hayr-i Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.327-
330).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Beni luṭfiyla memnûn itmege kaşd itdi cānānım
Bu gün va'd-i kerem kıldı baña devletli sulṭānım
- 31 Fiğānım vāşıl-ı gūş-ı ḳabûl olmaz dime Hâtif
İrer menzîliḡe maḳşûda lâ-büdd tîr-i perrānım
- [176b]
- 53 Hemîşe pâydâr olsun maḳām-ı 'izz ü rif'atde
Kederden zâtını maḥfûz ide Mevlâ-yı Raḥmānım

**Kaşide-i Sâlim-i Trabzonî Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Dāmâd-ı Sulṭān-ı 'âlem Şadr-ı
A'zam İbrâhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.331-333).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Hüdâvend-i felek-ḳadrâ hüdîvâ âşafâ şadrâ
Mu'âdildir şafâ-yı meşrebiḡ mir'âta şafvetde
- 33 Du'â-yı imtidād-ı 'ömrin it şimden girü Sâlim
Ola maḳbûl-i ḡazret tâ ki dergâh-ı icâbetde
- [178b]
- 36 Daḡi hem iki dāmâd-ı vefâ mu'tādını yâ Rab
Mu'ammer eyle dâ'im çâr-ı bâlin-i sa'âdetde

**Teşekkür-Nâme-i Emînî Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa
Yesserehu'llâhu Bi'l-Hayr-i Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.333-335).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Ne mümkün eylemek Haḳ üzre şükr-i luṭf-ı Yezdānî
Ki itdi ben gedâyı âşaf-ı dehrin şenâ-ḡ'ânı
- 34 Emînî kıl du'âyı tûl-i 'ömr ü devletin zîrâ
Ḳabûle muntazır gencîne-i 'arşın nigeḡ-bānı

- 35 Budur Hâkdan niyâzım zîver-i şadr eyleyüp dâim
Ola hâk-ı cihân münkâd-ı hüküm-i emr ü fermânı

**‘İdiyye-i Sa‘dî Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A‘zam İbrâhîm Paşa
Yesserehu’llâhu Bi’l-Hayr-i Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.335-337).**

- Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün
1 Ğurre-i şevvâl şâm-ı ‘îdî kim tenvîr ider
Rûze-dâr anıñ kabûl-i şavmını tebşîr ider
- 24 Sa‘di-i zârıñ da ümmîdi budur kim himmetiñ
Manşbın tebdîl idüp îrâdını tektîr ider
- 27 Kâdr ü ‘îd itsün şeb ü rûzın Hüdâ-yı muqtedir
Tâ ki kâdr ü ‘îdi kevne kâdrini taqdîr ider

**Kaşîde-i Es‘ad Çelebi Der-Medhiyet-i Hâzret-i Şadr-ı ‘Âlem-Maşîr İbrâhîm
Paşa-yı Bî-Nazîr Eyyeda’llâhu Devletehu (Hakverdioğlu, 2012, s.337-340).**

- Mef‘ûlü Mefâ’ilü Mefâ’ilü Fe‘ûlün
1 Ol nûkte ki tahrîri ferağ-zâ-yı kalemdir
Şâdî-fiken-i hâtır-ı sevdâ-yı kalemdir
- 39 Hâşr eylemek evşâfına çün Es‘ad-ı dâ‘î
Kâr-ı hîredin maqşad-ı aqşâ-yı kalemdir
- 41 Tâ-hâşr ide müzdâd Hüdâ devlet ü ‘ömrin
Dâ’im bu du‘â evvel-i imlâ-yı kalemdir

**Kaşîde-i Şâhib Der-Vaşf-ı Âşaf-Zamân Dâmâd-ı Sultân-ı Cihân İbrâhîm Paşa
Eyyeda’llâhu Devletehu (Hakverdioğlu, 2012, s.340-346).**

- Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün
1 Buldı pür-sebz olıcak hâk-i basî-i hadrâ
Kuvvet-i nâmiyeden feyz-i hayât-ı eşyâ

- 97 Buldı kār-ı sühen-encāmını besdir Şāhib
Şıdk u ihlāşla kıl ḥazret-i paşaya du‘ā

[185b]

- 101 Ḥātem-i baḥtına nakş ola nizām-ı ‘ālem
Ḥüccet-i devletiḡe urıla mühr-i ibkā

**Tārīh-i Hāşim Efendi Berāy-ı Sulh-ı Hazret-i Sadr-ı A‘zam İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s.202-206).**

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
1 Minnet Allaha cihān buldı vezīr-i dānā
Devletinde n’ola āsūde olursa dünyā
39 Cüst ü cū-yı yem-i medḥünde iken mülhem ‘anīb
Hāşim-i dā‘i-i dīrīneḡe itdi īmā
40 Kudsıyān mısra‘-ı tārīḡini inşād idicek
Cümle bu şulḡa didi re’y-i rezīndür ‘uḡalā

**Tārīh-i Belīḡ Berāy-ı Sur-ı Hümāyūn-ı Cihān Hazret-i Sultān Aḡmed Hān
(Hakverdioğlu, 2019, s.206-210).**

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
1 Bārekallah zihī sūr-ı meserret maḡdem
İtdi mātem-gede-i ‘ālemi gülzār-ı irem
33 Kilk-i endīşe Belīḡā bu maḡal ruḡşatdur
İtse bir mısra‘-ı berceste-i tārīḡ-i raḡam
38 ‘Ömrini devletini eyleye efzūn Mevlā
Rūz-ı maḡşerde şefti‘ ola Resūl-i ekrem

Ḳaṣīde-i Lebīb Der-Sitāyīṣ-i Ḥazret-i Āṣaf-ı Müṣṭerī Tedbīr İbrāhīm Paṣa
Yesserehu'llāhu Lehu Bī'l-Ḥayr-i Mā-yeṣā (Hakverdioğlu, 2012, s.346-349).

- Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün
- 1 Şahrā-yı dilde ṭayy olunup ḥayme-i hilāl
 Ğam milket-i 'adem diyerek itdi irtiḥāl
- 47 Besdir Lebīb velvele-i ṭab'-ı âteşin
 Bezm-i du'āya cilvelenir şāhid-i ḥayāl
- 52 Devletle 'atıfletle o ḥurşid-i behçetin
 Göstermesün zevālini ma'būd-ı bī-zevāl

Ḳaṣīde-i Beḥçe¹⁰⁶

- Mef'ülü/ Mefā'ilün/ Fe'ülün
- 1 Ey kân-ı kerem yem-i 'ināyet
 Vey āṣaf-ı lücce-i seḥāvet
- 2 Baḥr üzre degil ḥabāb yer yer
 Cūduḡdan idüp ḥicāb derler
- 3 Luṭfuḡdur ey āṣaf-ı cihān-bān
 Hem ḥāşına mühr-i Süleymān
- 4 Elṭāfiḡa olmaz ise mazḥar
 Aḥvāl-i dilim olur mükerrer
- 5 Dergāhıḡa itdim istinādı
 Red itme bu 'abd-i nā-murādı
- 6 Allāh u Resülüdür güvāhım
 Kim yok bu cihānda bir penāhım

¹⁰⁶ Şairin mahlası tespit edilememiştir. Mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır ancak FŞM'nin fihristinde bu başlıkla geçmektedir.

[192b]

- 7 Ben bî-kes ü nâ-murâda zârım
Mağrûr-ı sipihr-i hîle-kârım
- 8 Gördüm nice miḥnet-i sipihri
Çekdim nice cām-ı zehr-i dehri
- 9 Cevr eylemede sipihr-i bî-dād
Dād ey şeh-i kişver-i kerem dād

**Kaşîde-i Şitâ' iyye-i Cāzim Çelebi Der- Sitâyîş-i Ḥazret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı
'Âlem Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.349-354).**

- Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün
- 1 Hengâm-ı şitâ başka feraḥ virdi cihâne
Tebdîl-i hevâ itdi güzel döndi zamâne
- 73 Cāzim yetişür lâf-ı suhen buldı nişâbın
Ser-dāde-i şevk olma hevâ-yı hediyanē
- 80 Dā'im olasın devlet ile eyleye mādām
Tebdîl-i havâ çār-ı füşûl üzre zamâne

**Tārîh-i 'Osman-Zāde Efendi Berāy-ı Sulh Tārîh-i Tecdîd-i Sâhil-Serāy-ı Sadr-ı
'ālî (Hakverdioğlu, 2019, s.210-214).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Ta'allalah zihî eyyām-ı feyz-i bâhirü'l-es'ād
Ki rü'yâda bile eyler vukû'un 'âlem istib'ād
- 43 Ne ḥacet vaşfa Tâ'ib vaşfi tārîḥinden aḡlasun
Bu vâlâ kaşrı İbrâhîm Paşa eyledi bünyād

**Kaşide-i 'Afvī Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı 'Amīmü'l-Kerem Şadr-ı
A'zam İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.355-357).**

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
1 Vezān olup yine bād-ı bahār feyz-i eser
Çemen-sitān-ı cihān buldı revnağ-ı diger

44 Yeter suhen-keri-i vaşfi 'Afvīyā oldı
Du'ā-yı devleti hastem kelāma çesbān-ter

46 Bün-i 'adūsını bir günde eyleyüp Mevlā
İde bu gül-şen-i iqbāle zātını zīver

**Kaşide-i 'Arz-ı Ḥāl-Güne-i Edhem Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam Kerīm
İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.358-359).**

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
1 Zihī düstür-ı 'ālī menkabet dāmād-ı sultānī
Ki olmışdır müselleme aña uslūb-ı cihān-bānı

[201b]

20 Bu nā-hem-vār-ı mevc-i hāme-i tab'ından ey Edhem
Yeter irās ider deryā-dilāne çin-i nīsānı

22 Musahhar ola rahş-ı devlet ü iqbāl-i emrine
Ola kalb-i şerīfi mazhar-ı envār-ı Rabbānī

**Tārīh-i Nedīm Çelebi Berāy-ı Müceddid-Şuden Çeşme-i Be- Kerem-Kār-ı Asaf-ı
Zamān İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.214-217).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
1 Bārekallah bārekallah bī-bedel zībā eser
Kim anı şadr-ı mekārīm-pīşe teşyid eyledi

22 Vaşf-ı pākinde Nedīm anuñ bu beyti söyleyüp
İki mışra'dan iki tārīh tevliid eyledi

- 23 Pür-himem Dāmād İbrāhīm Paşa-yı vezîr
Bu dil-ārā çeşme-i dil-cüyı tecdîd eyledi

**Zāde-i Tab‘-ı Şehdî Der-Münâkaşa-i Şitâ Be-Germiyyet-Fermâ-yı Nevrûz-ı
Sulţânî (Hakverdioğlu, 2012, s.359-363).**

- Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
1 Göricek gül-şeni pejmürde-i efsürde hezâr
Dest-i bürdi-i dil âzâr-ı şitâdan bî-zâr

- 59 Dil nişîn oldı zamân ile zemîn ey Şehdî
Cilve-ñîz olsa n’ola şâhid-i gül-rîz-i bahâr

**Teşekkürnâme-i Nedîm Çelebi Der Sitâyiş-i Hâzret-i Şadr-ı A‘zam İbrâhim Paşa
Eyyedellâhü Te‘âlâ (Bayram, 2021, s.174-179).**

- Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
1 Hoşâ ey feyz-i cûduñ eyleyüp zîbende dünyâyı
Kemâl-i lutfuñ itdi hişşemend a‘lâ vü ednâyı
45 Bihamdillâh ki oldum devletüñde matlaba nâ‘il
Çerâğ itdüñ ‘inâyetle Nedîm-i zâr u şeydâyı
51 Şüreyyâ menziline mihr-i âlem-tâb zann itsün
Gören mektûb-ı iqbâlüñdeki mühr ile imzâyı

Mesnevî-i Muhlis (Bayram, 2021, s.201-202).

- Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
1 Bârekallâh zihî şaltanat-ı hoş emîn
Levhaşallâh zihî kevkebe-i devlet ü dîn
[206b]
11 Muhlîşâ sen de görürsüñ niçe ihsân u kerem
Oldı müstağrak-ı deryâ-yı ‘atâsı ‘âlem
15 Ber devâm ide sa‘âdetle hemîşe Yezdân

Devletinde ola âsûde kamu halk-ı cihân

**Tārīh-i Vākıf Çelebi Berāy-ı Sāhil-Serāy-ı ‘Ālī-Hazret-i Sadr-ı ‘Ālī
(Hakverdioğlu, 2019, s.217-218).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hābbezā zī-bende Sāhil-ḥāne-i ra‘nā esās
Ṭurra-ı bāmı ḥased-baḥşā-yı zūlf -i dil-rübāy

[207a]

- 14 Vākıfā şad şevk ile tārīh-i itmāmın didi
Ṭarz-ı nev-pākīze kaşr u bī-bedel Sāhil-serāy

**‘Arzıḥâl-i Manzûm Sa‘di Pîşgâh-ı Ḥazret-i Şadr-ı Mükerrrem İbrâhim Paşa
Eyyedellâhü Te‘âlâ (Bayram, 2021, s.213-214).**

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Şükr kim Ḥazret-i Ḥallâk-ı Kerîm
Eyledi bendesine lutf-ı ‘azîm

[207b]

- 14 Sa‘dî-i zâr senüñ bendendür
Bî-kes ü ‘âciz ü efkendendür

[208a]

- 19 Yevm-i maḥşerde Ḥudâ-yı Müte‘âl
Eyleye mazhar-ı envâr-ı cemâl

**Kaşide-i Şerîf Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Şadr-ı Mükerrrem Dāmād-ı Şehr-Yārī
İbrâhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.363-365).**

Mef‘ûlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Yâ Rab nedir bu neşve-i firûzi-i cihân
Yâ Rab nedir bu kurre-i ‘ayn-ı cihāniyân

- 36 İrgür Şerîfi menzil-i maḥşûda dāverā
Ḥayli zamāndır eyleyli terk-i ḥānümân

- 39 İtsün felekde kevkeb-i baht-ı sa'âdeti
Dâ'im nücûm-ı devlet ü iqbâl ile kırân

**Tārīh-i Sa'dī Çelebi Berāy-ı Ta'mūr-i Saray-ı Sadr-ı Mükerrerem 'Alī-Makām
İbrahīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s. 219-220).**

- Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün
1 Vezīr-i a'zam İbrāhīm Paşa
Ki zātı virdi revnağ şadra haḡḡa
15 Didi itmāmına tārīḡ Sa'dī
Güzel şāhāne mesken tarz-ı ra'nā

**Ḳaşıde-i Beḡçe-i Reşīd Çelebi Der-Vaḡf-ı Vezīr-i Zī-Şān Āṣaf-Nişān İbrāhīm Paşa
Ḥafazahu'llāh (Hakverdioğlu, 2012, s.226-230).**

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
1 Ey hümā-yı evc-i devlet āsmān durduḡça dur
Ḳubbe-i gerdün ile nüh-āşiyān durduḡça dur
13 Luṡfuḡa şāyeste bir 'abd-i ḡadīmīndir Reşīd
Böyle der saḡa du'āyı her zamān durduḡça dur
14 Tevsen-i devlet hemīşe rām olup sulṡānıma
Bu çerāḡan-ı felekde kehkeşān durduḡça dur

**Tārīh-i Reşīd Berāy-ı Nişān-Zeden Hazret-i Sadr-ı Mükerrerem İbrahīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s. 220-221).**

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
1 Ḥabbezā şadr-ı hūner-ver āṣaf-ı zī-şān kim
Hep umūrı aḡa tahyīl eyledi Rabb-i kerīm
6 Söyledüm tārīḡini taḡsīn idüp anuḡ Reşīd
Üç sebū kırdı sekiz yüz kāmda şadr-ı kerīm

**Tārīh-i Seyyid Vehbī Berāy-ı Nişān-Zeden Hazret-i İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2019, s. 221-223).**

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
- 1 ‘Ömrin efzün ide Hakk pādīşeh-i devrānuḡ
Tā be-maḡşer kıla taḡt anuḡ ile kesb-i şeref
- 20 Bende Vehbī işidüp itdi hemān-ı vāḡi‘
İki tārīḡ yazup dergehine kıldı tuḡaf
- 21 Bunda da tozḡoparan menzili alup ḡaḡḡā
Üç sebū kırdı pey-ā-pey tüfek ile āşaf

**Ḳaşıde-i Seyyid Vehbī Çelebi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı Mükerrrem İbrāhīm
Paşa Ṭulu’llāhu Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.365-367).**

- Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün
- 1 Ey menba‘-ı iḡşān ki ḡapıḡ maḡsim-i re’fet
Dünyāya sarāyından aḡar cüy-ı mürüvvet
- 29 Tā’ib gibi Vehbīyi de ḡulluḡa ḡabül it
Bī-çāre daḡıl oldu saḡa eyle ḡimāyet
- 31 Bir misli bulunmaz ḡüher-i kān-ı keremsinḡ
İtdim seni ben Ḥazret-i Allāha emānet

**Ḳaşıde-i Bahāriyye-i Cāzim Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı A‘zam İbrāhīm Paşa
Eyyedehu’llāhu Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.367-372).**

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
- 1 İtdiler maḡdem-i nevrüzı tamām istiḡbāl
Donanup tāze çiçeklerle şaḡārī vü cibāl
- 25 Vaḡtidir Cāzimi bülbul gibi söylet k’olmaz
Her zamān mevsim-i ḡül faşl-ı bahār evvel sāl

- 76 Döne bu çār-fuṣūl üzre felekler mādām
Devr-i iḳbālın ola devre medār-ı iḳbāl

Ḳaṣīde-i Bahāriyye-i Şākir Der-Vaṣf-ı Ḥazret-i Şadr-ı Mükerrrem Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı Mu‘azzam İbrāhīm Paşa Tūlu’llāhu ‘Ömrehu (Hakverdioğlu, 2012, s.372-377).

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
1 Açdı dükkānını gül-şende yine ḥ‘āce bahār
Ne çiçek olduğunu ‘āleme eyler izhār
[218b]

- 76 İrdi itmāma suhen eyleme taṣdī‘ yeter
Şākirā eyle hemān ḥayr du‘āsın tekrār
79 Daḥı dāmād-ı ḥayır-ḥ‘āh- şadāḳat-kārīn
Sāyesinde ide āsūde Ḥudā leyl ü nehār

Ḳaṣīde-i Laṭīfe-i Kelīm Çelebi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Vezīr-i A‘zam Dāmād-ı Şāh-ı ‘Ālem İbrāhīm Paşa Eyyedehu’llāhu Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.377-381).

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
1 Nesīm-i feyz-i Ḥaḳ esdikçe gül-zāra beyān üzre
Gül-i güftār-ı rengīn açılır şāh-ı zebān üzre
60 Olur pür-tāb anıḡ mir‘āt-ı ṭab‘-ı rūṣeni çün māh
Düşerse pertev-i mihriḡ Kelīm-i nükte-dān üzre
[221a]
66 Nihāl-i devlet ü iḳbālınıḡ feyz-i İlāhīden
Görüp neşv ü nümāsın bāḡ-ı ‘ömr-i cāvidān üzre

Ḳaṣīde-i Bahāriyye-i Vāṣıf Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Veliyyü’n-Ni‘am-ı ‘Ālem Şadr-ı A‘zam İbrāhīm Paşa Edāmehu’llāhu Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.381-384).

- Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün
1 Feyz-i nesīm-i şubḥ-dem-i faṣl-ı nev-bahār

Büy-ı neşât virdi dile çün peyâm-ı yâr

- 49 Olsun sitâre-i felek-i rif'ati anı
Her demde nûr-pâş u ziyâ-bahş u tâb-dâr

Kaşıde-i Nedîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Şehen-Şâh-ı Mu'azzam Sultân İbn-i Sultânü's-Sultân Ahmed Hân Halledu'llâhu Mülkehu Ve Ebbede Saltanatuhu (Hakverdioğlu, 2012, s.107-111).

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâbbezâ ey taht u tâcın mâye-i zîb ü ferî
'Âlemin ârâyîşi mülkin tırâz u zîveri
- 42 Ya'ni kıldın medreseyle 'abd-i nâ-kâmın çerâğ
Oldı cā-nâm-ı Nedîme bendegânın defteri
- 54 Saña temlik eylesün Hâk bir yere cem' eyleyüp
Mülk-i dehri 'ömr-i Hızır devlet-i İskenderi

Cevâp-Nâme-i Sa'dî Berây-ı Ta'rîz-i Tâ'ib Efendi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i İbrâhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.384-387).

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bi-ḥamdi'llâh ki oldım mazhar-ı tevfiḳ-i Rabbânî
Yine medḥ itmege bed' itdim ol sultân-ı zî-şânı
- 37 Kemîne bende-i dîrînesi Sa'dî-i bî-çâre
Ola günden güne müstağrak-ı en'âm ü iḥsânı

Nevrûziyye-i Nazîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa Eyyeda'llahu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.387-388).

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Âşıkâne nağmelerle dem-be-dem nevrûzda
Hep nevâdır kavlı-i 'uşşâk-ı 'acem nevrûzda

- 7 ‘Andelīb-i hoş-nevā oldu yine tab‘-ı nazım
Dinlesün ol gül-‘izār ü gonce fem nevrūzda
- 14 Şubh-ı şāmın ‘İd u kadr olsun ilā-yevmü’l-kıyām
Rūz-ı bed-ḥ‘āhın ola يوما قمبرير

**Tārīh-i Hıfzī Berāy-ı Hıtān-ı Şehzādegān-ı Şehen-Şāh-ı Cihān Ahmed Han
(Hakverdioğlu, 2019, s.224-228).**

- Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün
- 1 Kıldı tarab-ābād-ı irem şahn-ı cihānı
Şāhenşeh-i Cem-mertebenün sūr-ı hıtānı
- 46 Ümmid iderüz Hıfzī-i kem-şūteyi dahı
Reh-yāb-ı rehā eyleye ol hıẓr-ı emānī
- 51 Menkūṭası tārīḥ-i du‘ādur bu sūrūra
Allāh hümāyūn ide bu sūr-ı hıtānı

**Tārīh-i Şehrī Berāy-ı Hıtān-ı Şehzādegān-ı Hazret-i Sultān-ı Cihān Ahmed Han
(Hakverdioğlu, 2019, s.229-231).**

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Pādişāh-ı ehl-i sünnet şehriyār-ı mülk-i dīn
Ḥazret-i Sultān Aḥmed Ḥān-ı İskender cenāb
- 29 Müjde bu tārīḥ sultān-ı cihāne Şehriyā
Sünnet oldu cümle-i şehzāde-gān cem-i cenāb

Vâkıf (Hakverdioğlu, 2019, s.232-233).

- Müfte‘ilün Fā‘ilün Müfte‘ilün Fā‘ilün
- 1 Ḥazret-i Ḥān Aḥmedün şıhr-ı kerem güsteri
Şadr-ı kerīmü’ş-şiyem āşaf-ı sencīde ḥū

- 16 Vākıf olup Vākıfâ söyledi tārîhini
Kırdı sekiz yüz adım konmuş iken üç sebū

Luğaz-I Fâ'iz-i Sîrâbî (Bayram, 2021, s.185-186).

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Bir 'aceb maḥlûḳ gördüm zerrece iz'ânı yok
Cismi var a'zâsı yokdur ten yerine cânı yok
- 4 Hal iderse ânı Fâ'iz şâh-ı âlişân ider
Kendi luṭfundan ḳuluna gümecik iḥsân ider

Velehü (Bayram, 2021, s.186).

- Fâ'ilâtün Mefâilün Fe'ilün
- 1 Nedür ol ṭurfe şekl-i 'acûze
Ḥayli mâ'il o gûne maḥbûbe
- [230a]
- 7 Hall ider ise anı şadr-ı güzîn
Eyler iḥsân ḳulına zînet-i zîn

Velehü (Bayram, 2021, s.186).

- Fâ'ilâtün Mefâilün Fe'ilün
- 1 Nedür ol pür köhne ten ki müdâm
Aḳ liḥye vucûdı bî-endâm
- 6 Rûmda bitmez o sıtmalı maḥmûm
Var Hicâza saña ola ma'lûm

Velehü (Bayram, 2021, s.187).

- Fâ'ilâtün Mefâilün Fe'ilün
- 1 Nedür ol bâz güne ber çâdır
Bî sûtûn u tınâb u bî çâdır
- 5 Zergerân idemez vucûdını ḳâl

Yek bilür vaşfını anuñ baqqâl

Velehü (Bayram, 2021, s.188).

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ol 'aceb maḥlûḳ nedür insanı görse kaçar
Çârpâ nev'inden ammâ bî perû bî bâl açar
- 4 Fehm idenler mûsıḳîden sînesin bâz eylesin
Faşl-ı gerdâniyyeden bir beste âğâz eylesin

Ḳaşıde-i Feyzî Çelebi Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa

Eyyeda'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.388-392).

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bi-ḥamdi'llâh nesîm-i feyz-i Rabbânî vezân oldu
Açıldı ḡonce-i ḡül-şen bahâr-ı dil-sitân oldu
- 38 Nevâ-yı mürḡ-i ḡül-şen şanma her şâm u seher Feyzî
Du'â-yı şadr-ı devlet bülbüle derd-i zebân oldu
- 69 Şemîm-i ḡonce-i ev'yye-i iḳbâl ü iclâliḡ
Şafâ-baḡş-ı meşâm-ı ḡâtır-ı rûḡâniyân oldu

Ḳaşıde-i Sâmi Çelebi Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa

Eyyeda'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.392-400).

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Mey gibi virdi şafâ reşḡa-i bârân-ı bahâr
Çıkdılar ḡande-künân rûy-ı zemîne ezhâr
- 120 Sâmiyâ tâ-be-key ıtḡâb-ı temeddüḡle kelâm
Ba'd ez-în eyle du'â verdini zîb-i destâr
- 125 Ḥaşre dek ḡül-şen-i devletde şafâlarda olup
İde îḡâd-i çerâḡân-i keşîrû'l-envâr

**Kaşide-i Neylî Efendi Berây-ı Medhiyet-i Âlî-Haslet Şadr-ı A'zam Şâhib-i
Semâhat İbrâhîm Paşa Yesserehu'llâhu Bi'l-Ḥayr-ı Mâ-yeşâ (Hakverdioğlu,
2012, s.400-401).**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hüdâvendâ dil-i şeydâ yine lutfunla şâd oldu
Bu 'abd-i müstemende kâd-i ihsânın mu'âd oldu

[238a]

- 18 Hidivâ dâ'i-i dîrîne idi Neylî-i kem-ter
Zamân-ı devlet ü câhında ol da ber-murâd oldu

- 21 Hudâ ikbâl ü 'izz ü kâdr ü câhın ber-devâm itsün
O hengâma degin kim diyeler yevm-i tenâd oldu

**'İdiyye-i Pâk-Edâ-yı Es-Seyyid Vehbî Çelebi Der-Midhat-i Hâzret-i Şadr-ı
A'zam Sütüde-Şiyem Kesîrû'l-Himem İbrâhîm Paşa Eyyedehu'llâhu Te'âlâ
(Hakverdioğlu, 2012, s.401-408).**

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlün

- 1 Geldi dem-i 'îd-i feraḥ-efzâ-yı zamâne
Şükker-çes-i şükr oldılar ebnâ-yı zamâne
- 86 Hakkâ ki kuluḡ Vehbî benim yerimi tutmuş
Hâlî kômamış bîşemi Mevlâ-yı zamâne
- 99 Devletle ola mesned-i ikbâlde kâ'im
Turdukça bu nüh-ḥayme-i ber-cây-ı zamâne

**'İdiyye-i Şerîf Çelebi Berây-ı Vaşf-ı Âşaf-Zamân ü Hâtem-Devrân İbrâhîm Paşa
'Ömrehu'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.408-410).**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şeb-i hûn itdi şâh-ı 'îd-berâ kâdr-i meh-i enver
Bozuldu ceş-i rûze dehri seyr itdi tonanmalar
- 27 Şerîf-i bî-nevâ kem-ter çerâğındır 'inâyet kıl

Dem-â-dem oflayup sa'y itmesün itfâye her ebter

- 33 Günün 'îd-ı sa'îd ü leylini kıadr ü berât eyle
 Sa'âdetlerde olsun âşaf-ı dehr-i Süleymân-fer

Bahâriyye-i Şerîf Çelebi Der-Midhat-i Vezîr-i A'zam Şâhib-i Semâhat u Dâmâd-ı Şehen-Şâh-ı Kâhramân-Şavlet Mazhar-ı Füyûzât-ı Hudâ Hazret-i İbrâhîm Paşa 'Ömrühu'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.410-412).

[243a] Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bu dem oldur ki şabâ büy-ı gülistân getürür
 Bu dem oldur ki şafâ bülbüle cevân getürür
- 31 Hâl-i ma'lûm u me'âl oldı Şerîfâ zâhir
 Şekve şâyed kesel-i âşaf-ı zî-şân getürür
- 34 'Ömrîñ artup diye haqqında cihân halkı müdâm
 Rabb-i 'izzet aña müşkilleri âsân getürür

Kaşîde-i Ramazâniyye-i Seyyid Vehbî Çelebi Der-Mithat-i Şîhr-I Şehen-Şâh-ı Mu'azzam Şadr-ı A'zam-Şiyem İbrâhîm Paşa Yesserehu'llâhu Bi'l-Hayr-i Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.412-417).

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Hurd u h'âbı şeb ü rûz eyledi rindâne hırâm
 Giceyi gündüze kıatup geleli mâh-ı şıyâm
- 76 Vakt-i iftârda tâ key suhen-i hâyîde
 Vehbiyâ aç du'âya elîñ irdi ahşâm
- 79 Şeref-i zât ile hem-rütbe-i kıadr-i ramazân
 Nazar-ı halkda hem kıadr-i meh-i 'îd-ı şıyâm

[246b]

**Ramazāniyye-i Sa‘dī Der- Mithat-i Ḥazret-i Dāmād-ı Sultān-ı Cihān Şadr-ı
A‘zam ‘Āli-Şān İbrāhīm Paşa Ebbedehu’llāhu Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012,
s.417-419).**

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Te‘ālallāh zihī şavm-ı şeref-baḥşā vü rūḥ-efzā
Ki eyler her dem-i iftārda biḡ mürdeyi iḥyā
- 22 Egerçi ḥalk-ı ‘ālem ‘id ü ḡadr ile olur mesrūr
Ḳuluḡ Sa‘diye ‘id ü ḡadr didārındurur ḥaḡḡā
- 25 Şeb-i rūzuḡ ide ḡadr ile ‘idu’llāh-ı şıḡḡatler
Felekde devr ider tā mihr ile māh-ı ziyā-baḥşā

**Mesnevī-i Şāhib Efendi Der Senāgeri Ḥazreti Şadr‘azam u Dāmād Şehinşāh-ı
Mu‘azzam İbrāhīm Paşa Eyyedallāh u Teālā (Bayram, 2021, s.203-210).**

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün
- 1 ‘Aceb zībā fezādur bāḡ-ı ‘ālem
Temāşāḡāh-ı fevcā fevc-i ādem
- 74 Dem oldı Şāhibā başla du‘āya
Teveccüh eyle dergāh-ı Ḥüdāya
- 77 Şeref pīrāy-ı şadr-ı devlet olsun
Emānī baḡş-ı ehl-i ḡacet olsun

**Tārih-i Seyyid Vehbī Çelebi Berāy-ı Hedef-Kerden Dinārı Be-Tüfenk-i Zer-
Nişānī Dāmād-ı Şehen-Şāhī Hazret-i Sadr-ı A‘zam Sütüde-Şiyem (Hakverdioğlu,
2019, s.234-236)**

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Cenāb-ı Ḥazret-i şultān Aḡmed Ḥan-ı zī-şān kim
Aḡa mevrūsdur evreng-i şān-ı tāc cihān-dārı
- 21 Görenler Vehbiyā taḡsīn birle yazdı tāriḡin

Urup Dāmād İbrāhīm Paşa bozdı dinārı

**Kaşide-i İdiyye-i Nādir Çelebi Der-Senā-Geri-i Hāzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı
'Ālem Hāfazahu'llāhu Te'ālā 'Ani'l-Elem Şadr-ı A'zam Hātem-Şiyem İbrāhīm
Paşa Eyyedehu'llāhu Te'ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.419-421).**

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Gel ey feraḥ dile kim geldi mäh-ı rûze-i 'îd
Ki bâ'îş-i feraḥ-ı tıfl olur kabā-yı cedîd

32 Yeter şikâyeti Nâdir du'āya el aç kim
Pür ola tâ zer-i maḳşûd ile kef-i ümmîd

35 Bu mäh u mihr-i felek tâ ki devr ide şeb ü rûz
[251b] Gicesi ḳadr ola her rûzı daḫi 'îd-ı sa'îd

Kaşide-i Nâdir-i Diger (Hakverdioğlu, 2012, s.421-423).

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Feyz-baḫş ola yine burc-ı şerefdin ḥurşîd
Tîre buḫtân-ı cihân buldı şu'a'-ı cāvîd

24 Lâf-ı beyhüdeyi ḳo cân u gönülden Nâdir
El açup eyle du'ā mevsimidir Rabb-i mecîd

27 Düşmesün ḫalka-i engüşter-i devlet bir dem
Bezm-i 'âlemde elinden nice cām-ı Cemşîd

[252a]

**Bahāriyye-i Müfîd-i Bursevî Der-Midḫat-i Hāzret-i Veliyyü'-Ni'am-ı 'Ālem
Hāfazahu'llāhu 'Ani'l-Elem Şadr-ı A'zam 'Āliyyü'l-Himem İbrāhīm Paşa
Yesserehu'llāhu Te'ālā Bi'l-Ḥayri Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.423-426).**

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Cihānı eyledi sîr-âb-ı feyz-i ebr-i maḫîr
Çemende mevc-i ṭarâvet bedîd olup çü ḫarîr

51 Müfid muhtaşar eyle yeter uzatma söziñ
Du‘ā-yı devletini ğayrı eyleme te‘hîr

54 ‘Înāyet-i ezelî hem celîs olup dā’im
Seniñle şadrı şeref-yâb ide Hüdâ-yı Kādîr

**Kaşide-i Nazîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Hazret-i Şadr-ı A‘zam İbrâhîm Paşa
Yesserehu’llâhu Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.426-429).**

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ne gedâyem ne ser ü sāmāndayem yâ Rab meded
Pîç ü tâb-ı ‘izzet-i akrāndayem yâ Rab meded

31 ‘İllet-i idbâr ile oldım Nazîm-āsâ zebûn
Nâtuvānem derd-i bî-dermāndeyem yâ Rab meded

49 Mesned-i kâdr ü şerefde müstedām-ı ‘ömr ola
İlticâ-yı himmet-i merdāndeyem yâ Rab meded

[256b]

**Şitâ’iyye-i Kāmî Efendi Der-Midhat-i Veliyyü’n-Ni‘am-ı ‘Âlem Şadr-ı A‘zam-ı
Mükerrerem ve Muhterem İbrâhîm Paşa Eyyedehu’llâhu Te‘âlâ (Hakverdioğlu,
2012, s.429-431).**

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

1 Gelüp sermâ dōşendi zer varak her gül-sitân üzre
Çeküldi cā-be-cā zerrîn cedvel bû-sitân üzre

27 Kō taşdı‘i yeter şimdi du‘ā hengāmıdır Kāmî
Du‘ası vâcip oldu zümre-i nazm-āverân üzre

[257b]

29 Ola zıll-i cenāh-ı devletiñde halk āsûde
Re‘âyâ vü berâyâ muṭṭaşıl emn ü emân üzre

**Ḳaşıde-i Kelīm Çelebi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı Mu‘azzam-ı
Şadr-ı A‘zam Muḥterem İbrāhīm Pāşā Ṭulu’llāhu ‘Ömrehū (Hakverdioğlu,
2012, s.431-435).**

- Mef‘ülū Mefā‘ilū Mefā‘ilū Fe‘ülün
- 1 El-minnetü li’llāh ki dem-i zevk ü şafādır
Hemgām-ı neşāt ü tarab-ı bāy u gedādır
- [260a]
- 68 İtdiñ yeter ol āşafı taşdı‘-i Kelīmā
İtnāb-ı kelām eyleye hengām-ı du‘adır
- 71 Cām-ı mey-i devlet ola hem-vāre elinde
Bu meclis-i fānīde ki encāmı beḳādır

**Ḳaşıde-i Sālīm Efendi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı A‘zam Ḥātem-Şiyem
İbrāhīm Paşa Eyyedehu’llāhu Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.436-440).**

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Nümāyān oldı aḥkām-ı şitā ṭumār-ı ‘ālemden
Göründi rūy-ı dey āyīne-i bālā-yı ṭāremden
- 63 Yeter taşdı‘ey Sālīm du‘āya başla kim ol kār
Muḳaddemdir edā-yı şükr her emr-i muşammemden
- 69 Deyiñ dil-ḥ‘āhiñ üzre dey bahār gene bahār olsun
Müeyyed ola zātıñ her emirde Rabb-i ekremden

**Ḳaşıde-i Nedīm Çelebi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Düstūr-ı Mükerrerem Dāmād-ı
Sultān-ı ‘Ālem Vezīr-i A‘zam Ḥātem-Şiyem İbrāhīm Paşa Eyyedehu’llāhu Te‘ālā
(Hakverdioğlu, 2012, s.440-443).**

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
- 1 Nāz u şīveyle ki āḡuşuma cānāne gelür
Sīneyi ḳalbi geçüp tā ḥarem-i cāne gelür
- 35 Āşafā ḥaḳ bu ki baḳdıḳça Nedīmā ḳuluñuñ

Başa her bir sözi bir gevher-i yek-dâne gelür

- 47 Her günüñ 'îd u bahāran ola tā kim a'yād
Geh bahārāna gehī faşl-ı zemistāna gelür

**Bahāriyye-i Seyyid Vehbī Çelebi Der-Sitāyış-i Hāzret-i Dāmād-ı Sultān Ahmed
Hān İbrāhīm Paşa Edāmehu'llāhu Şadrehu (Hakverdioğlu, 2012, s.443-446).**

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Ta'āla'llāh ne cem'ıyyet ne bezm-i şevk-bağşadır
Neşāt-ābād Kağıd-hāne gūyā huld-ı dünyadır
[265b]

- 43 Yeter Vehbī yeter ıtnāb-ı hengām-ı du'ā geldi
Du'ā-yı hayra başla halk āmīne müheyyadır

- 48 Haţadan şaklasun şadr-ı kerīmin Hāzret-i Mevlā
Ki nüh-kān-ı felekde misli yok lü'lü'-i lālādır

**Tārīh-i Seyyid Vehbī Çelebi Berāy-ı Çeşme-i Çubuklu Eser-i Sahib-i Devlet ü
Devrān İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.234-236).**

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Hıdiv-i Cem-şaşem Sultān Ahmed Hān-ı Ğāzī kim
Nazīri gelmedi dehre mülük-ı kişver-ārāda

- 6 Ziyāde bir güzel tārīh taḥrīr eyle ey Vehbī
Şuyın buldı Çubuklı devr-i İbrāhīm Paşada

**'İdiyye-i Seyyid Vehbī Çelebi Der-Sitāyış-i Hāzret-i Şadr-ı A'zam İbrāhīm Paşa
Eyyedehu'llāhu Bi'l-Hayr-i Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.446-447).**

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Hümāyün-gevherā baḥtın gibi 'ıdın sa'ıd olsun
Hemīşe şād-mān ol her günüñ eyyām-ı 'ıd olsun

[266a]

- 8 Budur dā'im du'āsı Vehbi-i ihlāş-āyīn

Ki halka luṭf u iḥsānıñ gibi ‘ömrüñ mezîd olsun

**Şitâ’iyye-i Seyyid Vehbî Çelebi Der-Vaşf-ı Ḥazret-i Şadr-ı A‘zam Ḥâtem-Şiyem
İbrâhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.447-450).**

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Eyleyüp faşl-ı şitâ zevk-i bahârı inşâ
Yâsemen zâr-ı şafâ oldu basîṭ-i ğabrâ

[267b]

- 41 Söz tamâm oldu ḳo taşdî‘i du‘â it Vehbî
Gâh zıkr-i şehir eyle gehî vird-i mesâ

- 43 Süḥan erbâbı bahâriyye şitâ’iyye yazup
Dâ’imâ mazhar-ı luṭfuñ olalar şayf ü şitâ

**Ḳasîde-i Beççe-i Sâlim-i Trabzonî Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Âşaf-ı Devrân İbrâhîm
Paşa Eyyedehu’llâhu Te‘âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.450-451).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Te‘âlallâh bu bir ‘ahd-i şafâ-baḥş ü feraḥ-râdır
Ġubâr-ı ğuşşadan âyîne-i ‘âlem müberrâdır

- 22 Yeter ‘arz-ı ‘ubûdiyyet du‘âya el açup Sâlim
Beḳâsın ba‘d ez-în itmek temennâ ḥaşdan evlâdır

- 23 İlâhî müstedâm it zâtını şadr-ı şa‘âdetde
Hemîşe tâ ki bu nüh-ḳubbe-i eflâk ber-câdır

**Ḳasîde-i Şerîf Efendi Der-Vaşf-ı Ḥazret-i Şadr-ı A‘zam İbrâhîm Paşa
Eyyedehu’llâhu Te‘âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.451-454).**

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Zihî ‘atâ ḥad aña oldu meymenet-baḥşâ
Cihân-ı köhneye sâl-i cedîd-i sa‘d-efzâ

[268b]

- 34 Ḳuluñ Şerîfe eyâ Hızr-ı ‘âlem-i himmet

Yetiş meded bu hatırdanda vir halâş u rehâ

[269b]

38 Sinîn-i devleti memdûd olup o Cem kadrin

Ola naşîri آله عزّا همه و علا

Ḳasīde-i Necīb Çelebi Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam İbrāhīm Paşa
Eyyedehu'llāhu Te'ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.454-457).

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1 Yine teşrîfidir bādî-i bahār zînet-efzânın

Behişte döndigi ser-cümle etrâf-ı gülistânın

33 Uzatma kākül-i dil-ber gibi tûmâr-ı eş'ârı

Yeter tayy-ı süḥan eyle Necībā yok mu iz'ânın

46 Bahār-ı devletin Ḥaḳ müstedām itsün sa'âdetle

Şalâ olsun cihân turduḳça ḥ'ân-ı luṭf u iḥsânın

Nevrûziyye-i Sa'id Çelebi Der-Vaşf-ı Âşaf-ı Zamân İbrāhīm Paşa
Eyyedehu'llāhu Te'ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.457-458).

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Feyz-i nevrûz ile oldı yine naḳḳaş-ı şabâ

Şafḥa-i gül-şene taşvîr-keş ü çehre-güşâ

13 Yeter ıtnâb-ı suḥen sende du'â eyle Sa'id

Bir du'â it ki ola feyz-i icâbet be-ḳafâ

15 Şarşar-ı ḳahr ile şolsun gül-i ümmîd-i 'adû

Eylesün gül-şen-i iḳbālîni ser-sebz-i Ḥüdâ

Ḳasīde-i Kāmī Efendi Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam İbrāhīm Paşa
Yesserehu'llāhu Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.458-459).

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1 Ḥudâyâ şehr-yâr-ı 'âlemin 'ömri ziyâd olsun

Zamān-ı devletinde emn ü rāḥat izdiyād olsun

- 22 Kō taṣdī'ı yeter vaḳt-i du'adır Kāmīyā ṣimdi
Ne ḥaṣv olsun kelāmında ne teksīr-i sevād olsun

- 25 Mübārek ide Ḥaḳḳ ṣehr-i ṣıyām-ı t̃a'at 'unvānı
Ḥulūṣ üzre 'ibādet-zād-ı ṣeh-rāh-ı me'ād olsun

[272b]

**Ḳaṣīde-i Kātībū'l-Ḥurūf Seyyid Fā'iz Der-Sitāyīṣ-i Ḥazret-i Āṣaf-ı Devrān
İbrāhīm Paṣa (Hakverdioğlu, 2012, s.460-462).**

- Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün
- 1 Bir dil ki feyż-yāb-ı dem-i ḳudsiyān olur
Te'ṣīr-i sūz-ı 'aşḳ ile āteṣ-zebān olur
- 37 Fā'iz 'abīr-i būy-ı du'asıyla dā'imā
'İtr-āver-i mecālis-i kerrābiyān olur
- 38 Ṣadıṛında dā'im eyleye Mevlā seni hemān
Tā kim cihānda nice bahār u ḥazān olur

**Ḳaṣīde-i Ṭālib Çelebi Berāy-ı Vaṣf-ı Çerāğan Der- Sitāyīṣ-i Āṣaf-ı Zamān
İbrāhīm Paṣa Eyyedehu'llāhu Te'ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.462-463).**

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
- 1 Bi-ḥamdi'llāh yine gösterdi dünyāya çerāḡanı
Cenāb-ı ḥazret-i düstūr-ı a'zam Āṣaf-ı ḡānī
- 22 Çerāḡānda ruḥun fersūde-i ḥāk-i niyāz eyler
Miṣāl-i lāle Ṭālib eyle sulṭānım çerāḡ anı
- [274b]

Kaşide-i Münib (Hakverdioğlu, 2012, s.464-465).

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
 1 Āteşin çehre ‘alem-dār-ı bahārān lāle
 ‘Alem-i şu‘le çeküp oldu nümāyān lāle
 15 Ğarażım şıdk u hūlūş ile du‘adır çü Münib
 Arada vāşıtıdır bu gül ü reyḥān lāle
 16 Mihr-i zātı ola tābende-i burc-ı şāhī
 Taze taze vire tā kim çemenistān lāle
 [275a]

**Kaşide-i Hıfzī Berāy-ı Vaşf-ı Çerāġān-ı Lāle Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şehen-Şāh-ı
 Cihān Ḥalleda’llāhu Mülkehū (Hakverdioğlu, 2012, s.465-467).**

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
 1 İtdi gül-şende çerāġānı fūrūzān lāle
 Āteşin tal‘at ile oldu nümāyān lāle
 32 Hıfziyā şāh-ı kerem-baḥşa yeter eyle du‘ā
 Eyleyüp bāġa da te’sīr ola lerzān lāle
 35 Pür ide zātını şevketle Ḥudā ‘izz ü cell
 Eyledikce niçe gül-şende çerāġān lāle

Bahāriyye-i Rāsim¹⁰⁷

- Mef‘ülü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün
 1 Gül mevsimi bülbul yine ser-germ-i naġamdır
 ‘Alem yine reşk āver-i gülzār-ı İremdir
 2 Gülzār-ı cihān ḥurrem ü gül hemdem-i bülbul
 Dildār ile gül-geşt idicek işte bu demdir

¹⁰⁷ Bu şiir şairin *Divançe* neşrinde bulunmamaktadır (Öksüz, 2010).

- 14 Dağ urdu dil-i mihr ü mehe pertev-i luṭfu
Bu lāle çerāḡānı muṣābīḥ-i zulumdūr
- 15 Hāl-i ruḥ-ı dilber gibi her nokta-i nazmım
Dībāce-i ma'nāda ter ü tāze raḡamdır
- 16 O ṣāf şehenṣāḥ-ı felek-cāḥ ile şimdi
Dürr-i süḡanım zībe-i diḥ-i güherimdir
- 17 Nūr-ı baṣar-ı 'ālem ü rūḥ-ı dil-i ādem
Ḥurṣīd-i cihān-tāb dūniyā hīç ḥükümdür
- 18 Dārā-yı cihān-gīr şeh-i memleket-arā
İskender-i Cem kevkebe dādār-ı ehemdir
- 19 Sulṭān-ı selātīn-i zemīn pādīşeh-i dīn
Şāhenşeh-i mülk-i 'Arab u taḡt-ı 'Acemdir
- 20 Ḥan Aḡmed-i Cem-ḡadr-i şeh-i mihr-i felek bedr
Zer-pāş-ı keḡ-i cūdı ki bir baḡr-ı keremdir
- 21 Zerrāt-ı cihāna tokunur pertev-i luṭfu
Māḥ-ı kerem ü mihr-i cihān-tāb-ı himemdir
- 22 Mirrīḥ ü 'aṡā-rev gibi dest-i keḡ-i 'adli
Bī-şā'ibe pūr-meste-i şimşīr ü ḡalemdir
- 23 Şemşīr-i ḡazā-kārı ile gülle-i iḡdā
Ya seng-i ḡazīf-pāre yaḡūd naḡş-ı ḡademdir
- 24 Paşa-yı cemīlü'ş-şiyemi Ḥaḡ ide dā'im
Dāmād-ı şehenṣāḥ u vezāretle 'alemdir
- 25 Hem şāḡib-i temkīn ü nigīn bāşara-i dīn

Hem-nām-ı Halîl ü heme maḥbûb-ı ümemdir

- 26 Ol şâh-ı cihân-bân ile bu âşaf-ı devrân
Sa‘deyn-i kırân eyledi bir yerde be-hemdir

[277a]

- 27 Feyz-i kefi dest-i güher-efşânı şehâdan
Ebr-i kerem ü lücce-i dînâr u diremdir

- 28 Var ise odur Bermeki vü Hâtem-i Tâi
Ser çeşme-i ikbâl ü yenâbî‘-i hikemdir

- 29 Kudretleri yok cünbiş-i hîref leb ü nuṭṭa
Düşmenleri gūyâ bet-i dīvâr-ı şanemdir

- 30 Hüssâdına merg oldu devâ gerçi cebândır
Bu şirzime maḥşerde de bir derd ü veremdir

- 31 A‘daları şahbâ yerine bezm-i cihânda
Nûş istediği âb dem-i şimşîr ile semdir

- 32 Encüm-sipehâ pâdişehâ dâd-ı penâhi
Emriñ ki eyâ maḥkeme-i dehre hükümdür

- 33 Sen melce-i muḥtâc-ı zamân faḥr-i cihânsın
Bâb-ı keremiñ maḥsem-i erzâk u ni‘amdır

- 34 Ey şevketi reşk-âver-i İskender ü Dārâ
Na‘l-i süm-i raḥşın ki zer-i efser-i Cemdir

- 35 Ümmîd-i zemîn bûs-ı helâliñle şeb ü rûz
Püşti felek-i ḥam-şede pür mîḥ u be-ḥamdır

- 36 Mer‘â-yı ḥimâyet eşer-i ma‘deletinle
Gürgân bureye vâyedir a‘nî-i ḡanemdir

- 37 Cem' eyledi eздādı biribirine 'adlıñ
 Āhū-yı remān hemser-i şīrān-ı ecemdir
- 38 Feyz-i sūḥanıñ ḥikmet-i maḥż-ı ezelīdir
 Sırr-ı deheniñ mülhime-i lā vü ni'amdır
- 39 Vābeste dürer silsile-i luṭfuña 'ālem
 Kim salṭanatıñ rābıṭa-i cāh u ḥaşemdir
- 40 Me'mün ola raḥmet olunan zātı **Resīmā**
 Da'vāt-ı icābet eşeri farz u ehemdir
- 41 Maḥfūz ola dībāce-i zātı hem ü ğamdan
 Tā şafḥa-i 'ālemde şeb ü rüz be-hemdir

**Kaşide-i Cāzim Çelebi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şadr-ı Mükerrrem İbrāhīm Paşa
 Eyedehu'llāhu Te'alā (Hakverdioğlu, 2012, s.463-466).**

- [277b] Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün
- 1 Kudüm-ı 'ıd-ı eđḥā kim şeref-baḥş oldu eyyāma
 Meded biñ cān ile kurbān olayım böyle bayrāma
- 21 Bu vādīlerde de reftāre Cāzim ruḥşat olmazsa
 Yüzüñ sürdür geh-i vālāya ḥalıñ başla i'lāma
- 51 Delīl-i re'yiñ olsun pek-i iḳbāliñ murād üzre
 Zafer-yāb-ı tavāf-ı vaşl olasın Ka'be-i kāma

**Kaşide-i Nedīm Çelebi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şehen-Şāh-ı Cihān Sultān İbn-i
 Sultān Sultānū'l-Ġāzī Aḥmed Ḥān Ḥalleda'llāhu Mülkehu ve Eyyedesaltenatuhu
 İla Yevmül-Karār (Hakverdioğlu, 2012, s.111-114).**

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
- 1 Seherī dünkı gün olduḳda cihān nūrānı

Rūşen itdi seheriñ hāleti çeşm-i cānı

43 Budur āhır sözi her lahzā Nedīmā kuluñuñ

Āh ‘īd olsa da öpsem yine ol dāmānı

[280b]

**Kaşide-i Nedīm Çelebi Berāy-ı Terfī ‘-i Medīne-i Münevvere Der-Sitāyiş-i
Hāzret-i Sultān-ı Cihān Sultān Aḥmed Ḥān Ḥalleda’llāhu Mülkehu
(Hakverdioğlu, 2012, s.114-116).**

Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün

1 Cihān kim mazhar-ı işrāk-ı envār-ı ḥaḳīḳatdır

‘Aceb āyīne-i ḥayret ‘aceb mir’āt-ı ‘ibretdir

42 Şehen-şāhā seniñ kendi çerāğın ‘abd-i nā-çiziñ

Nedīmā bende kim bir şā ‘ir-i nāzūk-ṭabi’atdır

46 Nice ḥayra muvaffaḳ eylesün Bārī seni dā’im

Seniñ zāt-ı şerīfīñ ‘āleme maḥż-ı ‘ināyetdir

**Kaşide-i ‘Afvī Berāy-ı Vaşf-ı Şa ‘dābād u Der-Sitāyiş-i Hāzret-i Şehen-Şāh-ı
Mu ‘azzam Ḥalledu’l-Lāhu Mülkehu¹⁰⁸**

Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün/ Mefā ‘ilün

1 Ḥoşā ḳaşr-ı bülend eyvān-ı gerdün ṭāḳ-ı sultānī

Ki ārayiş fezā-yı şahın-ı der taht-ı cihān-bānı

[282a]

2 Ne ḳaşr ol mesned-ārā-yı ḥıdīv-i milket-i ‘ālem

Ki olur nīren-i taḥsīn aḡa evreng-i Süleymān

3 Ne ḳaşr ol ḳaşr-ı cennet-sāy-i çarḡ-ı heftümīn hem-ser

Sipihre çıkmada şıyt u şadā-yı rif‘at ü şānı

4 Ne ḳaşr ol ḳaşr-ı Sa ‘d-ābād-ı şöret-gīr-i ‘ālem kim

¹⁰⁸ Bu şiir *Sâfâi ve Tezkiresi* (Altuner, 1989, s.595-598) adlı eserde bulunmaktadır.

Binā kıldı anı ol şehriyār-ı mülk-i ‘Osmānī

- 5 Ne aşr ol aşr-ı ‘ālī bat-ı sultān-ı cihān-ārā
Hümāyūn-ālī ‘-i pertev-fürüz-ı zıll-ı Yezdānī
- 6 Ne sultān ol şeh-i hüsrev sipāh-i memleket-pīrā
Degil şaff-ı nī ‘ālinde cihānıñ cümle şāhānı
- 7 Ne şeh ol dāver-i gerdūn cenāb-ı āsumān haşmet
Sezādır bende-i dergāhı itse mihr-i raşşānı
- 8 Ne şeh ol şāh-ı vālā rütbe-i dārā-yı felek-mesned
Ki zerrīn na ‘l-i raşş-ı şevketidir māh-i nūrānī
- 9 Ne şeh ol şāh-ı İskender haşem Sultān-ı Amed Han
Ğubār-ı dergeh-i vālāsıdır kühl-i Şıfāhānı
- 10 Kudūm-i pāki virdikçe şeref bu cāy-ı dil-cūya
Olur her bir taraf behcet-nümā-yı zev-i rūhānī
- 11 Ne cāy ol cāy-ı Kāğıdhāne seyrān-gāh-ı ‘ālem kim
Hevāsından olur dil neşve-yāb-ı feyz-i Rabbānī
- 12 Ne cāy ol cāy-ı āsāyiş-nümā-yı ehl-i isti ‘dād
Nümā-sāz itmede āb u hevāsı gülşen-i cānı
- 13 Zihī cāy-ı şafā-ārā vü rāhat-baş u hātır-h‘āh
Ki teşrīf eyleye sultān-ı heft-ilīm-i hākānı
- 14 Görüp bu cāyı şāyān-ı nigāh-ı rağbet ü lufi
Hemān bünyādına bu asrıñ itdi emr ü fermānı
- 15 İdüp ya ‘nī havāle ‘uhde-i şadr-ı kerem-kāra
Yapıldı böyle bir aşr-ı Haverna reşk-i sultānī

- 16 Ne şadr ol şāhib-i şadr-ı şadāret nāzım-ı devlet
Odur hālā vezīr-i a‘zam u dāmād-ı zī-şānı
- 17 Vezīr-i a‘zam-ı deryā-dil-i cūş-āver-i in‘ām
İder sīrāb-ı luṭfı teşnegān-ı cūd u ihsānı
- [282b]
- 18 Mekārim pīşe hayr-endīşe İbrāhīm Paşa kim
Şümār-ı vaşfidır hayret-fezā-yı nev‘i insānı
- 19 Cihān nādīde oldu böyle bir kaşr-ı felek-fersā
K’olur ruḥunda küşāy çarḥ-ı gerdūn saḳf-ı eyvānı
- 20 Nedir ol kaşr-ı zerrīn kim şü‘ā-yı pertev-i nūrı
İder güm-geşte taḥte’l-arz-ı hūrşīd ü raḥşānı
- 21 Ne kaşr ol genc-i medfūn-ı serāy-ı ‘izz ü devletdir
Tılsım-ı hikmet ile eylemiş ejder-nigeh-bānı
- 22 Hümā-yı lāne-sāz-ı evc-i iḳbāl ü celāletdir
Mekān tutmuş kenār-ı bahri kân-ı dūr-i imkânı
- 23 Zer-ender-zer maḳar nigāhı naḳş-ı pūr-leṭāfetdir
Temāşāsında dem-beste olur Bihzād ile Mānı
- 24 Nesīh-i zer-keşi haytü’s-şu‘ā’-i mihr-i şevketdir
Niṭāḳ-ı cūfti oldu şu‘le-bend-i şem‘-i nūrānı
- 25 Hemīşe bülbül-i dil nağme-sāz-ı bağ-ı vaşfidır
Ḥazān nādīdedir bu kaşr-ı iḳbālīḡ gülistānı
- 26 Aḳıtdı lüle-i āb-ı mekārim çeşme-i cūdu
İdüp icrā-yı himmet menba‘ü’l-hayr-ı firāvānı

- 27 Sebîl-âsâ müselsel resm-i nev-îcâd-ı şâhîdir
Başı mecrâ-yı ihsânı ayağı cûd-ı şādânı
- 28 Olunca sâye-endâz-ı şeref-pîrâ-yı teşrîfî
Muhaşşal kaşr-ı cennet-şân olur evşâf-ı şâyânı
- 29 Degildir encüm-i seyyâre yer yer eyledi icrâ
Kudûm-i şâh-ı zî-şâna felek resm-i zer-efşânı
- 30 Tokutdu zer-kumâş-ı târ u pûd-ı mihri-i hâver
İderse maḳdem-i pâkine pây-endâz-ı erzânı
- 31 Degil evşâfı çün gâyet pezîr-i midḥat-i zâtı
Du‘â-yı devlet ile **Afviyâ** vir nazma pâyânı
- 32 Hudâ kaşr-ı kerem bünyânın âbādân idüp her dem
İçinde zevḳ ü ‘ıyş ile mu‘ammer eylese anı
- 33 Hudâ ârâyiş-i kaşr-ı hümâyûnun idüp müzdâd
Ola eفزün-ter ‘ömr-i ebed ile şevket ü şânı
- 34 Dahı şehzâdegân-ı nûr-ı çeşm-i saltanat-âbâd
Olup maḥfûz-ı Yezdânî olalar devlet ‘unvânı.

**Ġazel-i Müzeyyel-i Şâhib Efendi Der-Midḥat-ı Vezîr-i Hâtem-Şiyem İbrâhîm
Paşa (Sevim, 2020, s.126-129).**

Mef‘û lü/Mefâ‘ilü/Mefâ‘ilü/Fe‘ûlün

- 1 Mir‘ât-ı ḥasen kim ruḥ-ı vuşlat var içinde
Nezzâre-i çeşm-i dile ruḥşat var içinde
- 23 Eyyâm-ı ‘adâlet eşer-i şadr-ı kerîmüñ
Bil ḳadrini Şâhib ki ḡanîmet var içinde

- 27 Tedbîrini takdîre muvâfık idüp Allâh
Re‘y itsün o emri ki işâbet var içinde

**Kaşîde-i Şâhib Efendi Berây-ı Terfî Medîne-i Münevvere Mekke-i Mükerreme
Der-Medh-i Şehensâh-ı Mu‘azzamü’l-Sultân İbnü’l-Sultânü’s-Sultân Ahmed
Han Halleda’llâhu Mülkehu ve Eyyedü’s-Salţanat¹⁰⁹**

Mefâ‘ilün/ Fe‘ilâtün/ Mefâ‘ilün/ Fe‘ilün

- 1 Muvaffak oldu yine şehriyâr-ı devr-i zamân
Bu emr-i hayra ki itdi melekler istihsân
- 2 Yine tülû‘-yı tebâşir-i maţla‘tevaffuk
Cihânı itdi ser-â-ser münevver ü rahşân
- 3 Tevessül itdi rızâ-yı resûli taḥşîle
Bu emr-i hayr ile ser-tâc-ı cümle şâhân
[284a]
- 4 O şehriyâr-ı ebü’l-hayr u nâzmü’l-ḥasenât
O tâc-dâr-ı cihân himmet ü ‘azîmü’ş-şân
- 5 Cebîni âyet-i nuşret cemâli sûre-i Nûr
Kelâmı nüşâ-i terkîb-i hikmet-i Loḫmân
- 6 Şeh-i serîr-i muraşşa‘ kavâim-i devlet
Nehîb-i heybeti gerdûnu eyledi lerzân
- 7 Ğubâr-ı dergeh-i rûşen-ger-i secencel-i feyz
Żamîr-i enveri meclâ-yı şûret-i ‘irfân
- 8 Taḫallüd ideli şemşîr-i tîz salţanatı
Çekildi başın olup gitdi ceys-i fitne hemân
- 9 Derîde eyler idi câme-i ḫayâtı o dem

¹⁰⁹ Bu kaside *Sahib Dede Divanı*’nda bulunmamaktadır (Büyüktosunoğlu, 1991).

Göreydi Rüstem eger tığ-ı satvet-i 'irfân

10 Semî-i Aḥmed-i Muḥtâr Ḥadimü'l-Ḥaremeyn
Emîn-i şer'-i Resûl-i a'zam mülûk-ı cihân

11 Livâ-yı şevket-i İslâmı eyleyüp i'lâ
Şe'â'ir-i şeref-i dîni eyledi i'lân

12 'Ale'l-ḥuşûş-ı şeh-i tâc-dâr-ı *levlâke*
Teveccüh eyleyüp ihlâş-ı bâl ile her ân

13 İdüp rızâsını taḥşîle verziş ü iḳdâm
Me'âsir ile pür oldu şaḥîfe-i imkân

14 Zâmir-i rûşenine lâyıḳ oldu bu ma'nâ
Ki i'tibârı olur dîn ü devlete şâyân

15 Şeref-terîn-i emâkin Medîne kim oldur
Ḥarîm-i aḳdes-i hicret-serâ-yı faḥr-i cihân

16 Muṭâf-ı eşref-i Mekke anıḡla olmış iken
Cihât-ı 'izz ü şerefde vücûh ile yeksân

17 Birisi mevlid-i pür-nûr u biri meşhed-i feyz
Birisi maṭla'-ı dîn biri hergiz îmân

18 Şerefde Mekkeniḡ andan tefâvüti yoḡ iken
Revâ mı rütbede anıḡla olmaya yeksân

19 Ne Mekke dūn ola maḥrec menâşıbından hem
Gele ricâl-i tarîḳe anıḡ kabûlü girân

[284b]

20 Mekîni 'âleme rahmet şefi'-i ümmet iken
Niçün emâkine taḳdîm olunmasa o mekân

- 21 Maḳām-ı pür-şeref-i ḥātem-i resūlān kim
Odur ṭabīb-i devā-sāz-ı ‘illet-i ‘iṣyān
- 22 O rūḥ-ı a‘zām-ı feyż-āver-i muḳaddes ile
Ḥayāt-ı ṭayyibe buldu ḥaḳāyık-ı a‘yān
- 23 Mükedder eyler imiş ṭab‘-ı şāf-ı sultānı
Zamān zamān bu taṣavvur bu resm-i sāhibān
- 24 Bu emr-i pür-ḥalelin ref‘ine idüp niyyet
Teveccüh eyledi rūḥ-ı Muḥammedīye hemān
- 25 Vezīr-i a‘zama ḥaṭṭ-ı şerīf idüp taḥrīr
O pādişāh-ı ḳadirdān-ı bāhri’l-iḥsān
- 26 İdüp Medīneyi terfī‘-i Mekke rütbesine
Olundu böylece tertīb-i silsile fermān
- 27 Vürūd-ı ḥaṭṭ-ı hümāyūnı eyledi tebşīr
Ricāl-i devlete ser-cümle āşaf-ı zī-şān
- 28 Ne āşaf ecved ü emced vezīr-i rūşen-dil
Bülend-mertebe dāmād-ı dāver-i devrān
- 29 Olur muvāfiḳ-ı taḳdīr itdigi tedbīr
Muḳaddemāt ḳadar oldu re’yine burhān
- 30 Bu müjde ile olup şād ser-be-ser ‘ālem
Du‘ālar itdiler erbāb-ı dāniş ü ‘irfān
- 31 Zihī beşāret-i ‘uzmāḩa eyleyüp bir tek
Kerūbiyān-ı semāvāt oldular şādān

- 32 Muvaffak oldu bu emr-i şavābı tedbīre
O pādīşāh-ı kadir miknet ü kazā fermān
- 33 Olur bu nev-eşer-i hāşş levh-i ‘ālemde
Haşāyis-i şeref-i zāt-ı pākine ‘unvān
- 34 Meger ki hacle-nişīn-i zamīr-i pāk itmiş
Bu nev-‘arūs-ı bedī‘ü’l-cemāl nice zamān
- 35 Umūr-ı vaktine merhūn olmayaydı eger
İderdi çokdan anıñ i‘tibārına fermān
- 36 Cenāb-ı hażret-i şāh-ı risālete itdi
Bu vechle dahı te‘azzum o şehriyār-ı zamān
[285a]
- 37 Görür bu nev-eşer-i bī-nazarıñ āsārın
Yakın zamanda o sultān-ı ma‘delet ‘unvān
- 38 Olup muḳaddeme nice netāic-i hayra
Olur tılısım-ı emān nevā’ib-i devrān
- 39 Nihāl-i sidre hırāmı o ravza-i pākıñ
Olur ḫalīfe-i İslāma semer-i iḥsān
- 40 Hülüş-ı bāl ile **Şāhib** du‘āya aḡāz it
Sürüş-ı ḡayb olur āmīne cümle leb-cünbān
- 41 Be-nūr-ı Yeşrib ü Baṭḫā be-ḫürmet-i ḫaremeyn
Be-ser-i sūre-i İsrā be-ḫikmet-i Ḳurān
- 42 Serīr-i ‘izz ü sa‘ādetde müstedām olsun
O pādīşāh-ı cihān-gīr-i şehriyār-ı zamān
- 43 Muvaffak eyleye Allāh nice āsāra

Zamān-ı devleti ola tılısım emn ü emān

**Ḳasīde-i Ġarrā-yı Seyyid Vehbī Çelebi Berāy-ı Terfī '-i Medīne-i Münevvere
Mekke-i Mükerreme Der-Sitāyiş-i Şāh-ı Cihān Sultān İbn-i Sultān Sultānū'l-
Ġāzī Aḥmed Ḥān Ḥalledu'llāhu Mülkehu ve Ebdehe Salṭanatahu¹¹⁰**

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- 1 Bir pādişeh ki şıdḳ-ı ḥulūş ola niyyeti
Allāhıñ oldu mazḥar-ı feyz-i 'ināyeti
 - 2 Bir pādişeh ki eyleye aḥkām-ı emr-i dīn
Tevfīkidir mü'eyyed-i aḥkām-ı devleti
 - 3 Bir pādişeh ki mertebe-i şer'ide derk ide
Efzūn olur merātīb-i iḳbāl ü şevketi
 - 4 Bir şeh ki anlaya ne dimekdir veliyy-i emr
Çok mı zamīme eylese mülke velāyeti
 - 5 Zīrā veliyy-i emre virür Ḥālīḳ-ı kavī
Yetmiş velī kerāmeti miḳdārı kuvveti
 - 6 Bir şeh ki ḥādīm-i Ḥaremeyn ola ḥuṭbede
Ma'nī-i lafz-ı salṭanat anlar o ḥidmeti
 - 7 Bir şeh ki ide şer'ile ḳānūnı sāz-kār
Zencīr-i 'adle beste ider şūr u āfeti
- [285b]
- 8 Dirseñ ki böyle şeh mi olur hīç zamānede
Kim zīb-i tārek eyleye tāk-ı kerāmeti
 - 9 Ḥān Aḥmed-i keremver-i ḳudsī cenābı gör
Bir pādişehde görmediñ ise bu ḥāleti

¹¹⁰ Tarih kasidesidir. Şairin *Dîvân* neşrinde bu şiir bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.25-31).

- 10 Zıll-i Hudā o pādişeh-i ‘arş-rütbe kim
Hurşîd tâc-ı çerhdir evreng-i şevketi
- 11 Çāh-ı raşad olursa dahı gūş-ı hūt-ı arz
Nā-dīdedir felekde şeref-cāy-ı rif‘ati
- 12 Dārā-yı gīr ü dār-ı cehān-i ruzigār
Kim tıtdı dehri tīg gibi şān u şöreti
- 13 ‘Adl ü ‘afāf u rüşd ü sedādı yed-i kazā
İtmiş hamīr-i māye-i terkīb-i hilkati
- 14 Perr-i külāh-ı kadri hilāl-i sipihr-i baht
Hurşîd tūgme-i ser-i tēc-ı hilāfeti
- 15 Naşb-ı livā-yı feth ile kesr-i ‘adā ider
Düşmen başına zamme olur gürz-i satveti
- 16 Şūr-ı zamāne dönmiş iken mihr-i maşşere
Āsūde itdi ālemi zıll-i himāyeti
- 17 Luţfi o rütbe kim gile-sencān-ı ‘ālemin
Ahdinde oldu şükre mübeddel şikāyeti
- 18 Ol şāh-ı şāf-tıynet ü rüşen-zamīr kim
İlhām-ı Haqqā āyine olmuş firāseti
- 19 Ol şeh ki naqd-i vaktini itlāf itmeyüp
Te’yīd-i dīn ü devlete şarf itdi himmeti
- 20 Ez-cümle işte eyledi hem-rütbe Mekkeye
Dārü’l-karār-ı Hazret-i Şāh-ı Risāleti

- 21 Şehr-i Medīne mehbiṭ-i envār-ı vaḥy iken
Sultān-ı dīnī olmış iken dār-ı hicreti
22. Ol zāt-ı pāk ü ṭayyibe mess ile Ṭaybeniṅ
İksīr-i feyz ü raḥmet iken ḥāk-i türbeti
- 23 Ta‘yīn-i i‘tibārda ḡaflet idüp selef
Dūn ḳalmış idi pāye-i cāh-ı ḥükūmeti
[286a]
- 24 Nāz idüp i‘tibār-perestān ḳabūlde
Maḥrec yerini ṭutmaz idi mevleviyyeti
- 25 Şanma mülük-i sālīfe ta‘yīn-i rütbede
Fikr itselerdi çekmeyelerdi bu ḡayreti
- 26 İkrām-ı şān belde-i faḥrū‘l-enāmda
Ḥāşā ki anlara ola taḳşīr-i tōhmeti
27. Ḳalmışdı līk perde-i ḡafletde müstetir
Ammā o ḡafletün daḥı bu idi ḥikmeti
- 28 K’ol ḥidmet-i celīleye tevḥīk ide Ḥudā
Bir böyle şehriyār-ı şamīmü‘ṭ-ṭaviyyeti
- 29 Menşūr-ı i‘tibārına ‘unvān-ı faḥr olup
Eslāfı üzre ola delīl-i meziyyeti
30. Ahdinde tā kemāl ile ma‘nī-peżīr ola
‘Unvān-ı Ḥādimü‘l-Ḥaremeyniṅ ‘ibāreti
- 31 Anuḡ-çün itdi ol daḥı ḥaṭṭ-ı şerīf ile
Terfī-i ḳadr belde-i şāḥib-şerī‘ati
- 32 Ammā ne ḥaṭ ki maḥkeme-i ḥaşrde ola

Eslāfdan tefevvukın işbāta hücceti

- 33 Ammā ne haṭ ki kürsi-i ḥarfindeki me'āl
Oldu müfessir āyet-i kübrā-yı rahmeti
- 34 Her bir keşīdesi reg-i ebr-i bahār-ı şıdk
K'oldu anıḡla gülşen-i dīnūḡ ṭarāveti
- 35 Nakş-i sevādı kākül-i hūr-i behişt-i feyz
Ammā beyāzı şāhid-i ilhām-ı ṭal'ati
- 36 Her nokṭa müşg-rū mey-i tevfiḡ dānesi
Her ḥarfī ḡonce deste-i gül her 'ibāreti
- 37 Mā-beyn-i satrı cādde-i ıḡlīm-i maḡfīret
Oldu ḡatār-ı feyz sūtūr-ı kitābeti
- 38 Emvāc-ı selsebīle olur çin-fürüş-ı reşk
Ta'biriniḡ selāset-i sebk ü leṭāfeti
- 39 İşte bu ḡüne maẓhar-ı tevfiḡ u ḡayr olur
Bir şehriyārıḡ olsa temādī-i devleti
- 40 Hızr olur aḡa rāh-ı kerāmetde bedreḡa
Bir şeh ki meslek ide ṭarīḡ-i 'adāleti
- [286b]
- 41 Bir şehriyāra itmedi tevfiḡ kirdḡār
Aḡa naşīb itdigi feyz-i sa'ādeti
- 42 Ez-cümle bir kerāmetini söyleyem saḡa
ḡuş eyle can ḡulaḡı ile bu ḡikāyeti
- 43 Günlerde bir gün ol şeref-efzā-yı devlete
Hüccāc-ı Beytiḡ irdi nūvīd-i selāmeti

- 44 Ancaḳ emīr-i ḥac ḳulının rāh-ı Mekkede
Geldi berīd-i ḥacc ile peygām-ı rıḫleti
- 45 Yirine çümki āḫeri naşb itdi iḳtizā
Emr itdi meşveret ile icrā-yı sünneti
- 46 Derḫāl şadr-ı a‘zāmı dāmād-ı ekremi
Cem‘ itdi pīşgāhına erkān-ı devleti
- 47 Ta‘dīl ü cerḫ eyleyerek virdiler ḳarār
Kime münāsib olduḡu ḥaccın emāreti
- 48 Telḫīş için ḫulāşa-i re‘y-i rezīnleri
Şadır olunca şadr-ı kerīmün işāreti
- 49 Nā-gāḫ geldi ḫaṭṭ-ı ḫümāyūn-ı şehriyār
Būs itdiler o nüşḫa-i ta‘vīz-i şevketi
- 50 Maḫfī ḳırā‘at eyler iken şadr-ı muḫterem
Nā-geh güzīde eyledi engüşt-i ḫayreti
- 51 Keşf eyledi kerāmet-i ḫāḳān ‘ālemi
İḫfādan itdi cehre mübeddel ḳırā‘ati
- 52 Neyse ḳarār-dāde-i ehl-i muşāvere
Bī-kem ü kāst geldi mufād-ı ‘ibāreti
- 53 İlḫām-ı Ḥaḳ dimez de ne dirsiz bu ḫalete
İnşāf idiḡ Ḥudā ḳulu Peygamber ümmeti
- 54 Ḥaşışā-i nihād-ı müniri degil midir
Bu mertebe işābet ü tedbīr ü fikreti

55 Bu kudret aña mebde'-i Feyyāzdan gelür
Fikriñ ne haddi var der-i 'aqlıñ ne kuvveti

56 Hużzār-ı meclis idicek anı müşāhede
Bāz itdiler bu hālete efvāh-ı hayreti

[287a]

57 Taḥsīn birle her biri tārīḥ idüp didi
Sultān Aḥmed eyledi icrā kerāmeti

58 Tūbā-lek ey şeh-i şeref-efzā-yı tāt u taḥt
Sen eylediñ bülend maḳām-ı ḥilāfeti

59 Li'llāhi derrük ey 'ālem-efrāz-ı dāveri
Dikdiñ firāz-ı 'arşa livā-yı şerī'ati

60 Ḥurşīdi ile zerre-i iklīl-i iftiḥār
Dünyāda çünki Ḥaḳ saña virdi bu devleti

61 Dünyāda çün Resūle bu ikrāmı eylediñ
Olduñ bekāda maẓhar-ı feyz-i 'ināyeti

62 Vehbī kuluñ da müntesib-i ḥānedānıdır
Andan daḥı dirīğ buyurma mürüvveti

63 Peyğamberiñ velāyetine ḥürmet eyleyen
Evlādına iderse 'aceb mi ri'āyeti

64 Terfī' beldesine anıñ himmet eyleyen
Taḳdīm-i Āl-i Beytine itmez mi himmeti

65 Eylerse ger te' aḥḥur-i müddet mümāna'at
Taḳdīmüne medār olamaz mı şerāfeti

66 Bi'llāh nigāh-ı merḥamet it ol faḳīre de

Yoğ ise dūn-mertebe lūṭfa liyākati

- 67 İflās dāmenine şarıldı ġarīm-veş
Çāk itdi dest-i ‘acz girībān-ı tākati
- 68 Çekdi mīzāc-ı kīse-i servet yübūsete
Şimdi faḫat dimağda ḫaldı ruṭūbeti
- 69 Derd-i derūna şabr ile itmekdeyem devā
Şabrın da līk cānuma geçdi merāreti
- 70 Mir‘āt-i ṭab‘ı ḫaplamasaydı ġubār-ı ġam
Görseñ ne şūrete ḫor idim ben belāġati
- 71 Mihr-i felekle pençeleşürdü ṭabī‘atim
El virse idi zerre ḫadar eski ḫuvveti
- 72 Şāhenşehā ḫuşūruma ḫaşd i‘tizārdır
Baş itmeden bu kesr-i mizāc-ı ṭabī‘ati
- 73 Yoḫsa zamān-ı devlet-i cāhında ṭab‘ımın
Yoḫ zerre deñlü derd-i felekden şikāyeti
[287b]
- 74 Remz-āgehā müfād-ı ḫadīs-i şerīfdır
Mü‘minlerin ya ‘illeti olur ya ḫilleti
- 75 Īmānımın kemāline iki ġuvāhdır
Ḥaḫ bende cem‘ eyledi ḫilletle ‘illeti
- 76 ‘İllet sezā-yı şekve midir anı def‘ ider
Fermān olursa bir şīşe Dīnār şerbeti
- 77 ḫillet de az zamānda olur kesrete ḫarīn
Az ḫoḫ iderse ḫüsrev-i Cem-cāh himmeti

78 Rāşid kuluşu ħidmet-i teftiş idüp be-kām
Kısmet olursa baņa maķām-ı ħükümeti

79 Ne kıllet u ne ‘illet olur arada bedīd
Sevr it o demde keşret-i esbāb-ı şerveti

80 **Vehbī** güşād-ı dest-i du‘ā kıl yeter niyāz
Desteyle ‘arża kıldıñ o dergāha ħāceti

81 Tā kim mülūk-i ‘ādile te‘yīd-i dīn idüp
Günden güne bülend ide ķadr-i şeri‘ati

82 Yā Rab be-ĥaķķı ħatm-i Resūl şāh-ı ‘ādiliñ
Efzūn ola merātib-i iclāl ü şevketi

**Tārih-i Seyyid Vehbī Ćelebi Berāy-ı Terfī‘-i Medīne-i Münevvere Der Sitāyiř-i
Hazret-i Şāh-ı Cihān Sultān İbn-i Sultān Sultānü’l-Gāzī Ahmed (Hakverdioğlu,
2019, s.237-239).**

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

1 Felek-pāye cihān-bān-ı mu‘azzam
Hümā-sāye ħidīv-i ‘arş-ı mesned

18 İderken bende Vehbī fikr-i tārīĥ
Lisān-ı ģaybdan geldi bu müfred

19 Müsāvī itdi cāh-ı Ka‘be ile
Medīne pāyesin Sultān Ahmed

**Kaşîde-i Nedîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Düstûr-ı Mükerrerrem Dâmâd-ı
Sulţân-ı ‘Âlem (288b) Vezîr-i A‘zam Hâtem-Şiyem İbrâhîm Paşa Eyyedehu’llâhu
Te‘âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.440-443).**

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Nâz u şîveyle ki âgûşuma cānâne gelür
Sîneyi kâlbi geçüp tâ harem-i cāne gelür
- 35 Âşafâ hâk bu ki bakdıkça Nedîmâ kuluñuñ
Baña her bir sözi bir gevher-i yek-dâne gelür
- 47 Her günüñ ‘îd u bahāran ola tâ kim a‘yād
Geh bahārāna gehî faşl-ı zemistāna gelür

**Esbiyye-i İshak Efendi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı Mükerrerrem Dâmâd-ı (290a)
Şehen-Şâh İskender-Haşem İbrâhîm Paşa Yessera’llâhu Lehu Bi’l-Hayr-i Mâ-
Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.467-471).**

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Görmeyen rahş-süvâr-ı kerem ü ihsânı
Görsün ol zeyn-dih-i zîn-i semend-i şânı
- 55 Yeter ıtnâb -ı sühan vaqt-i du‘âdır İshak
Eyle meydân-ı du‘âsında dahı püyânî
- 57 Eşheb-i devleti ıştâbl-ı devâm içre ola
Dâ’imâ dâne-hâr-ı hâfıza-i Rabbânî

**Ġazel-i Müzeyyel-i Seyyid Vehbî Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Âşaf-ı ‘Âlî-
Maķâm Dâmâd-ı Sulţân Ahmed-i Dârâ-Ġulâm İbrâhîm Paşa (Sevim, 2020,
s.129-133).**

Mef‘û lü/Mefâ‘ilü/Mefâ‘ilü/Fe‘ülün

- 1 Haţt-ı ruhı kim ma‘ñi-i vuşlat var içinde
Bir nâmeye beñzer ki beşâret var içinde

19 Vehbî yine bir nazm-ı selîs eyledi inşâ
Görseñ ne feşâhat ne belâgat var içinde

43 Âmîn diyelüm şıdk ile bu hayr du‘âya
Kim ‘âmme-i halka sirâyet var içinde

**Kaşîde-i ‘İdiyye-İ Feyzî Çelebi Der-Sitâyîş-i Hazret-i Şadr-ı A‘zam İbrâhîm Paşa
Yesserehu’llâhu Bi’l-Hayr-i Mâ-Yeşâ (Hakverdîoğlu, 2012, s.471-474).**

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
1 Tâb ü fer virmek için ‘âleme lutf-ı Mennân
Sâgar-ı mehce-i ‘îdi yine itdi kervân
46 Feyziyâ eyle du‘â eylemez ol âşaf-râ
Mevsim-i ‘îd-ı sa‘îd içre seni rû-gerdân
48 Her sene tâ ki bu mevsim gele ber-vefk-i merâm
Gicesin kadr ü günin ‘îd ide feyz-i Mennân

**Gazel-i Müzeyyel-i ‘Âşım Çelebi Der-Sitâyîş-i Hazret-i Şadr-ı A‘zam-ı Hâtem-
Şiyem İbrâhîm Paşa (Sevim, 2020, s.133-136).**

Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün
1 Ne hâletler var ol çeşmüñ nigâh-ı nîm-hâbında
Neler yokdur gör ol mey-hâne-i nâzuñ şarâbında
[295a]
19 Hıdvâ bu ne re’fetdür mürüvveddür ‘inâyetdür
Ki ‘abd-i kemterînüñ ‘Âşım-ı zâruñ gıyâbında
23 İde Allâh şadr-ı ‘azamı tâ haşre dek dâ‘im
Şadâretde şehen-şâh-ı cihân-bânuñ rîkâbında

Kaşide-i 'İdiyye-i Kāzım Çelebi Der-Midhat-i Şadr-ı A'zam İskender-Hasem İbrāhīm Paşa Yesserehu'llāhu Bi'l-Ḥayr-i Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.474-476).

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
- 1 Ḥamdüli'llāh ki yine geldi meh-i 'id-i sa'id
Yem-i teşrifi ile buldı cihān zevk-i cedid
- 41 Kāzım āgāz du'ā it yeter itdiñ taşdı'
Eyleyüp nazm-ı perişānıñı böyle tesvīd
- 42 Her zamān zātı olup maṭmah-ı enzār-ı enām
Mesned-ārā-yı hükümet ola bā- 'ömr-i mezīd

Kaşide-i Şerif Çelebi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam Sütüde-Şiyem İbrāhīm Paşa Yesserehu'llāhu Bi'l-Ḥayri Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.477-478).

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
- 1 Zihī luṭf u 'ināyet pertev-i ihsānı Mevlānıñ
Derünün nūr-ı 'adl ü dād ile tıldı dünyānıñ
- 21 Yine yüz sürdi dergāh-ı 'ināyet baḥş-ı 'ālāya
Du'ā-güyıñ senā-ḥ'ānıñ Şerif-i zār u nālānıñ
- 30 Şadāret āsmānında karar itsün sa'adetle
Ḥudā eksikligin göstermesün ol māh-ı tībānıñ

Kaşide-i Beççe-i Nedim Çelebi Der-Vaşf-ı Ḥazret-i Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı Mu'azzam Ḥātem-Şiyem İbrāhīm Paşa Yesserehu'llāhu Bi'l-Ḥayr-i Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.479-480).

- Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün
- 1 Hoş geldin eyā āşaf-ı zī-şān-ı kerem-ver
Her semte ki 'azm idesin Allāh ola yāver
- [298b]
- 17 Sen beg gibi şadr üzre otur nāz ile cānā

Hâcib ola kapında Nedîmâ-yı muhakkar

**Kaşîde-i Kāmî Efendi Berây-ı Terfî Rütbe-i Medîne-i Münevvere Der-Sitâyîş-i
Hâzret-i Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa Yesserehu'llâhu Bi'l-Hayr-i Mâ-Yeşâ
(Hakverdioğlu, 2012, s.480-482).**

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bir şehir ki heves-i hâtıra-yı dâ'î-i zâr
Dergeh-i devlete yüz sürmege virmişdi karar

- 24 Kāmîyâ sür yüziñi hâke du'âlar eyle
Turma şimdengirü etbâ'ı ile leyl ü nehâr

- 25 Gül-şen-i saltanatı bula kemâl-i revnak
Gül-i şad-berg-i vücûdı ola zîb-i gül-zâr

[300a]

**Gâzel-i Müzeyyel-i Şâkir Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam İbrâhîm
Paşa (Sevim, 2020, s.136-138).**

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

- 1 Virür ebrû-yı garrâ-yı cûvânândan nişân hançer
Anuñcün mâh-rûyâna olur zîb-i miyân hançer

- 27 Fezâ-yı kâfiye teng oldı Şâkir tevsen-i tab'a
Reh-i hayr-ı du'âya itdirür âtf-ı 'inân hançer

[301a]

- 29 Hemîşe dûstânı hurrem olsun düşmeni pür-gâm
Olunca 'âlem içre alet-i sûd ü ziyân hançer

**Kaşîde-i Sa'dî Der-Vaşf-ı Hâzret-i Şadr-ı A'zam İskender-Haşem İbrâhîm Paşa
Eyyedehu'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.482-483).**

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Hüsnine nisbet ile mâha münevver mi dinir
Tab-ı hürşîde göre zerreye enver mi dinir

- 25 Sa'di-i hâste diling derdine dermân eyle
Mazhar-ı merhametiñ olsa mükedder mi dinir

**Ḳasīde-i Cāzim Çelebi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam İbrāhīm Paşa
Yesserehu'llāhu Lehu Bi'l-Ḥayr-i Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.483-487).**

- Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
1 Hoşā ṭabī'at-i nāzik-terīn-i şadr-ı kerem
Çubuklı bāğçesin itdi reşk bāğ-ı İrem
52 Yeter bu lāf-ı suhen-perverī yeter Cāzim
Sūhan-verāne nedendir bu iltizām-ı sitem
56 Hālel pezīr-i fenā olmasun mede'l-eyyām
Binā-yı devleti olsun metīn ü müstaḥkem

**Terkīb-i Bend-i Neylī Efendi Berāy-ı Midḥat Ḥazret-ı Şehen-Şāh-ı
Mu'Azzamü's-Sultān İbnü's-Sultānū's-Sultān Aḥmed Ḥân (Sevim, 2020, s.92-
94).**

- Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün
I
1 Feyz-i nûr itmede hûrşīd-i cihân-efrûzı
Böyle sâl-i ṭarabuñ böyle olur nev-rûzı
[304a] V
1 Neyliyâ der-geh-i Mevlâya olup dest-güşâ
Elümüzden bu gelür eyleyelüm ḥayr-du'â

**Ḳaşıde-i Şāhib Efendi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı Mu'azzam
(305a) Vezīr-i A'zam Ḥātem-Şiyem İbrāhīm Paşa Yesserehu'llāhu Lehu Bi'l-
Ḥayri Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.487-492).**

- Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün
1 Tevfīk olursa rāh-ı temennāda pīşvā
Olur sürāğ-ı çābük-i iḳbāl-i reh-nümā

77 Tevfîk iderse Hâzret-i Hâk celle-şānehu
Rû-māl olursañ ol der-i iķbāle Şāhibā

80 Rûşen olup çerāğlar ile cihān ola
Mānend-i āf-tāb-ı dıraşānda dā'imā

**Kaşide-i Cāzim Çelebi Der-Sitāyış-i Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı 'ālem Vezîr-i
A'zam ü Ekrem İbrāhîm Paşa Eyyedehu'llāhu Te'ālā Fi-Maķāmihi Bi's-Sa'ādeti
Ve'l-İclāl (Hakverdioğlu, 2012, s.492-496).**

[307b] Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1 Bahār oldı gönül çek zevraķ-ı şahbāyı rindāne
Açıl güller gibi çık bāğ-ı Sa'd-ābādı seyrāne

75 Yeter lāf u güzāf-ı hod-pesendi ba'd ez-în Cāzim
Du'āya başla cūşış vir sirişķ-i çeşm-i giryāne

77 Cihān-gül-zār-ı İbrāhîme dönsün devr-i 'adlinde
Tarāvet-bağş-ı cāvid olsun ebr-i lutfı her yāne

**Terkîb-i Bend-i Seyyid Vehbî Çelebi Der-Sitāyış-i Hâzret-i Şadr-u's-Şudûr
Şehen-Şāh-ı 'Adālet-Mevfûr Es-Sultān İbn-i Sultān Ahmed Han Eyyedehu'llāhu
'Âlî (Sevim, 2020, s.94-97).**

Mef'ûlû/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/Fâ'ilün

I

1 İtdi bahār-ı şevķ ile leb-rîz dilleri
Yokdur ğamı derûna getürmekligüñ yiri

VI

6 Vehbî du'â-yı hayr idelüm lutf-ı Kirdigâr
İtsün hemîşe şadr-ı sa'âdetde ber-ķarar

Kaşide-i Feyzî Çelebi Esâmi-i Lâle-Râ İltizâm-Gerde Der-Midhat-i Hazret-i Veliyyü'n-Ni'am Şadr-ı A'zam Hâtem-Şiyem İbrâhîm Paşa Hafazahu'llâhu Te'âlâ 'Ani'l-Âlâm Yesserehu'llâhu Bi'l-Hayr-i Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.496-499).

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'iün

1 'Akd idüp encümen-i şem'-i şebistân lâle
Kıldı kandil-i çerâğânı fûrûzân lâle

46 Kıl du'â âşaf-ı zî-şâna hemân ey Feyzî
Ki acâ'ib demine oldu nige-h-bân lâle

47 Mesned-i şadr-ı vezâretde şeref-râz olsun
Bâğ-ı luţfunda ne dem kim ola mihmân lâle

Kaşide-i Ramazâniyye-i Seyyid Vehbî Çelebi Der-Midhat-i Hazret-i Şadr-ı A'zam Hâtem-Şiyem Kesîrû'l-Kerîm İbrâhîm Paşa Yesserehu'llâhu Bi'l-Hayr-i Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.499-501).

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Rûzeniñ gerçi kesel yok degil eyyâmında
Lîk feyz-i şehir-i 'îd var ahşâmında

20 Âşafâ merhamet-âyîn-i cerâyîm-bahşâ
Bir kuluñ var idi Vehbî Hüseyin nâmında

24 Tâ kıyâmet olasın şadr-ı vezâretde muķîm
Şâh-ı Cem-mertebe Hân Ahmediñ eyyâmında

[313b]

Kaşide-i Ramazâniyye-i Nedîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Hazret-i Şadr-ı A'zam 'Aliyyü'l-Himem İbrâhîm Paşa Eyyedehu'llâhu Bi'l-Hayr-ı Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.501-504).

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bağteten şâbit olup ğurre firâşında imâm

H'āb için yatmış iken itdi terāvīhe kıyām

39 İşte geldi der-i iclālīne rū-māl iderek
Ramazāniyye kaşīdeyle Nedīm-i nā-kām

43 Gece gündüz geçe āsāyiş ile evkātın
Her şebiñ qadr seniñ her günüñ olsun bayrām

**Kaşīde-i Ma'ārif-Şi'ār Şāhib Efendi Der-Midhat-i Hazret-i Şadr-ı A'zam
İbrāhīm Paşa Eyyedehu'llāhu Te'alā (Hakverdioğlu, 2012, s.504-506).**

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün
1 Güller gibi açıldı uyup bād-ı bahāre
Şabr eylemeden ğayrı nedir 'āşīka çāre
24 Hāl-i dil-i āşūfteyi Şāhib ne tūrursuñ
'Arz eyle der-i āşaf-ı gerdün-veķāre
32 Döndükçe felek s̄ābit ola evc-i şerefde
Ol āşaf-ı sa'd aḡter-i iķbāl-i sitāre

**Kaşīde-i 'İdiyye-i Sa'dī Der-Vaşf-ı Hazret-i Şadr-ı A'zam İbrāhīm Paşa
Yesserehu'llāhu Bi'l-Ḥayr-ı Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.506-509).**

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
1 Yine bir māh tūlū' eyledi ismi bayrām
Müjde-i vuşlatını ğurrenden aldık aḡşām
36 Pīş-ġāhında piyāde yürüyüp sultānım
Defter-i himmetiñe kayd olayım Sa'dī nām
41 Şeref-i 'īd ile itdikçe cihān kesb-i sūrūr
Şadr-ı devlet ola sultānıma şıḡhatle maķām

**Kaşide-i Nedīm Çelebi Der-Sitāyīş-i Şadr-ı A‘zam Hâtem-Şiyem İbrāhīm Paşa
Yesserehu’llāhu Bi’l-Ḥayr-ı Mā-yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.509-511).**

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Hoşā ey burc-ı ‘izz ü devletiñ hurşid-i raḥşānı
Yine lūtfunla pür-nūr eylediñ çeşm-i dil ü cānı

- 30 Celāl ü cāh ile şadrında Mevlā ber-devām itsün
Nedīmā bendesi olsun hemīşe menkabet-ḥ‘ānı

**Kaşide-i ‘ıdiyye-i Nedīm Çelebi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı A‘zam u Dāmād-ı
Şehen-Şāh İbrāhīm Paşa Eyyedehu’llāhu Te‘ālā Fī-Şadrihi Bi’s-Sa‘ādeti Ve’l-
İkbāl (Hakverdioğlu, 2012, s.511-512).**

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 ‘İdiñ mübārek olsun eyā āşaf-ı cihān
Gelsün edeble pāyiñi būs itsün āsmān

- 19 Ey şadr-ı muḥterem ide Ḥaḳ ‘id her günüñ
Vaşfında ola böyle Nedīmā şeker-feşān

**Kaşide-i Zekī Çelebi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-I A‘zam Ü Dāmād-I Şehen-Şāh-
I Mu‘azzam İbrāhīm Paşa Edāmehu’llāhu Te‘ālā Fī-Sadrihi’l-A‘lā
(Hakverdioğlu, 2012, s.512-515).**

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Ey şadr-ı felek-rütbe velī-ni‘met-i dünyā
Dādār-ı Ferīdün-‘alem milket-i dünyā

- 34 Me‘mūli budur sāye-i lūtfunda Zekīniñ
En‘āme mübeddel ola bu ni‘met-i dünyā

- 38 Āfākı tuta debdebe-i kūş-i şükūhuñ
Tā āḥir ü encāme ire mūhlet-i dünyā

Kaşıde-i 'İdiyye Feyzî Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr A'zam u Dâmâd-ı Şehen-Şâh-ı Mu'azzam İbrâhîm Paşa Edâmehu'llâhu Te'âlâ Fi-Mağâmihi'l-'Alâ (Hakverdioğlu, 2012, S.515-516).

[321a] Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Bâng-ı şafâ degil mi dile aşılâ-yı 'İd
Kem-ter-i nüh-kubâb-ı felekde nidâ-yı 'İd

11 Feyzî-i bende lutfuğa şâyân ola yine
Takbîl-i dâmen itmege geldi berây-ı 'İd

[321b]

15 'İdîñ sa'İd 'ömriñi Hâk eylesün mezîd
Endîşe eyledikce cihâna şafâ-yı 'İd

Terkîb-i Bend-i Kâmî Efendi Berây-ı Tebrîk-i Sâl Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa Eyyedehu'llâhu Te'âlâ Fî-Şadrihi'l-A'lâ (Sevim, 2020, s.101-103).

Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün

I

Bâreka'llâh zihî sâl-i hümâyûn-âşâr
Geldi nevrûz ile at başı berâberce bahâr

V

Kâmîyâ vaqt-i du'âdur idelüm ez-dil ü cân
Tâli'-i devleti mes'ûd ide ol Rabb-i 'ubâd
Haşre dek bâ-eser-i lutf-ı Hudâ-yı müte'âl
Bâğ-ı devlet ola şâd-âb-ı bahâr-ı iqbâl

Terkîb-İ Bend-i Lem'î Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam u Dâmâd-ı Şehen-Şâh-ı Mu'azzam İbrâhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.516-518).

Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün

1 Minnet Allâha cihân oldu tarab-hâne-i Cem
Cümle ebnâ-yı zamân muğtenim-i hân-ı kerem

26 Gönce-i maṭlabım eylerse tebessüm Lem'î

Açılur dilde olan ‘uḳde-i râz-ı müphem

- 36 Zât-ı ber-cûduñı Hâḳ şadr-ı sa‘âdetde müdâm
Eyleye bâ‘iş-i âsâyış-i ḥalk-ı ‘âlem

**Ḳaşıde-i Şerîf Efendi Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Şadr-ı A‘zam ü Dâmâd-ı Mükerrrem
Şehen-Şâh-ı Mu‘azzam İbrâhîm Paşa Eyyedehu’llâhu Te‘âlâ Fi-Şadrihi’l-‘Âlâ
Ve Yessere Bil-Ḥayr-i Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.518-520).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Gören rüyında cānānıñ o zülf-i ‘anber-āsâyı
Şanur gül-zâr-ı cennet üzre düşmiş zıll-i tûbâyı
[324a]
24 Çerâğındır ḳuluñdur serverâ devletlü başıñçün
Sevindür ‘arz-ı ḥâliyle Şerîf-i bî-ser ü pâyı
26 Şadâret gül-şenin ser-sebz idüp bārân-ı eltâfıñ
Bahâr-ı baḥtıñ açsun tâze tâze verd-i ra‘nâyı

**Ḳaşıde-i Şâhib Efendi Der-Sitâyîş-i Ḥazret-i Şadr-ı A‘zam Ḥâtem-Şiyem
İbrâhîm Paşa Yesserehu’llâhu Bi’l-Ḥayr-i Mâ-Yeşâ Der-An Şi‘r-i Esâmî-i Lâle
Ber-Vech-i İltizâm-ı Muḥarrer-Şud (Hakverdioğlu, 2012, s.520-523).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Vezân oldı yine dehre nesîm-i feyz-i Rabbânî
Riyâz-ı devletiñ oldı güşâyış vird-i ḥandânî
[325b]
54 Yeter bālâ-terî-i şâ‘irî Şâhib du‘â eyle
O şadr-ı şevket-efzâya ḳaşıde buldı pâyânı
[326b]
57 Meh-i zer-peyker-i baḥtı ola pertev-fiken dehre
Cihân-tâb ide necm-i tâb-baḥş-ı nûr-ı Yezdânî

**Kaşide-i Diger Vahid Der-Vaşf-ı Düstür-ı Mükerrerrem Şadr-ı A'zam Dārā-Haşem
Ü Dāmād-ı Sulţān Ahmed Gāzī-i İskender-Dem-i İbrāhīm Paşa Edāmahu'llāhu
Te'alā Fi Maḳāmihi'l-A'lā (Hakverdioğlu, 2012, s.523-526).**

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1 Yine pür itdi cūş-ı mevc-i lāle şahın-ı bostānı
Kim oldı bağ-bānıñ ser-be-ser rāh-ı hıyābānı

37 Vahidā gel güşād it destiñi vaḳt-ı du'ā geldi
Yeter itdiñ sipihr-i bed-güherden āh u efgānı

39 Ni'amī eyleye hıfz eyleyüp Bārī ḥaṭālardan
Vezīr-i nām-dārī şāh-ı 'ālem-gīr-i devrānī

**Kaşide-i Seyyid Vāşif Çelebi Der-Midḥat-i Veli-Ni'am Ḥātem-Şiyem Kesirü'l-
Himem Şadr-ı A'zam Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı Mu'azzam İbrāhīm Paşa
Yesserehu'llāhu Bi'l-Ḥayr-ı Mā-Yeşā ve Eyyedehu Fi-Sadrihi'l-A'lā
(Hakverdioğlu, 2012, s.526-528).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Bir seher k'olmışdı ḥatır bī-ḳarār-ı rūzgār
Tār ü mār itmişdi şabrım ḥār-ḥār-ı rūzgār

33 İrdi hengām-ı du'ā Vāşif yeter taşdı'ı ḳo
Nice bir baḥs-i ğam-ı ḥatır-figār-ı rūzgār

35 Müstedām olsun hemīşe devlet ü iḳbāl ile
'İzzet ü rif'atle olsun kām-kār-ı rūzgār

[329a]

**Kaşide-i 'İdiyye-i Feyzī Çelebi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Vezīr-i A'zam Dāmād-ı
Mükerrerrem-i Şehen-Şāh-ı Mu'azzam İbrāhīm Paşa Edāmehu'llāhu Te'alā Fi-
Şadrihi'l-A'lā Ve Eyyedehu (Hakverdioğlu, 2012, s.528-530).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Merḥabā-yı 'ide āġuş-ı vişāl idüp neşād

‘Arz-ı mihr itmekde her bir meh-veş-i merdüm nihād

- 30 Kıl du ‘ā şām u seher Feyzī ‘icābet vaktidir
Eyleyüp dergāh-ı Hakkā şıdk ile destin güşād

[330a]

- 33 Her günün ‘id ü şebīn kadr-i sa‘ādet eylesün
Mihr ü meh tal‘at-dih-i kām ola pür-vefk-i murād

**Kaşide-i Şabih Der-Senā-Kārī-i Vezīr-i A‘zam Hātem-Şiyem Dāmād-ı Şehen-
Şāh-ı Mu‘azzam İbrāhīm Paşa Yesserehu’llāhu Bi’l-Ḥayr-i Mā-Yeşā Ve
Eyyedehu Bi’d-Devleti Ve’l-İkbāl-i Fi-Şadrihil A‘lā (Hakverdioğlu, 2012, s.531-
533).**

- Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
1 İdince tāze zemīn nev-şükūfeler icād
Nigār-ḥāne-i dehre bahār olur Behzād
27 Ümīd-vār-ı keremdir amān sultānım
Şabih-i zār u senā-kār-ı bā-ḥulūş fu‘ād

- 34 Libās-ı ‘izz ü sa‘ādet nihāl-i kāmetiñe
Hemīşe şevket ü iclāl ile mübārek-bād

**Kaşide-i Nevruzıyye-i Kāzım Çelebi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şadr-ı A‘zam Dārā-
Haşem İbrāhīm Paşa Edāmehu’llāhu Te‘ālā Bi’d-Devleti’s-Sa‘ādeti Fī-Şadrihi’l-
A‘lā (Hakverdioğlu, 2012, s.533-535).**

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
1 Yine reşk-āver-i bāğ-ı cinān itdi gülistānı
Çemen-zāre tarāvet-baḥş olup nevrüz-ı sultānī
37 Yeter taşdı‘-i Kāzım demidir āgāz du‘ā eyle
Du‘ā vācib olur elbet kaşide buldı pāyānı
40 Şabāh-ı ḥaşre dek olsun fūrūzān şem‘-i ikbālī

İdüp her sāl gül-zār-ı cihān içre çerāğānı

Kaşide-i Bahāriye-i ‘Āzim Çelebi Der-Sitāyış-i Hāzret-i Şadr-ı A‘zam Hātem-Şiyem Dāmād-ı Sultān Aḥmed Ġāzī-i Sikender-Ḥaşem İbrāhīm Paşa Yesserehu’llāhu Bi’l-Ḥayr-i Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.536-538).

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Çemenle zīb ü zīnet düşdi bağ u būsītān üzre
Döşendi bir fitīl kalınca güyā gül-sitān üzre

[332b]

- 37 Yeter ‘Āzim ko taşdı‘i şu gūne bir du‘ā eyle
Disün āmīn aḡa ḡayl-i melā‘ik āsmān üzre

- 40 Ḥudā ‘ömrin mezīd iḡbālīḡ efzūn eyleye dā‘im
Ser-i a‘dāyī göstereün saḡa nevk-i sinān üzre

Eser-i Ṭab-ı Nādire-Senc-i Sāmī Çelebi Berāy-ı Tebrīk-i ‘İd-i Sa‘İd Der-Medḡiyet-i Āşaf-ı Devrān İbrāhīm Paşa Fi-Şadrihi’l-‘İzzi Ve’l-İḡbāl (Hakverdioğlu, 2012, s.538-542).

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Hilāl-i ‘İd kim pīrāye-baḡş-ı çarḡ-ı mīnādır
‘Amūd-ı şubḡ ile ṭāḡ-i binā-yi ‘arş-i ber-pādır
- 53 Ḥamūş ol Sāmīyā ḡayrī bilindī ḡāyet-i me‘mūl
Mūnāsib ba‘d ez-īn zīkr ü du‘ā-yi ‘arş-peymādır
- 56 Mu‘ammer ide ṭūl-i ‘ömr ile Ḥaḡ zāt-ı mes‘ūduḡ
‘Adūsı ḡor ola ‘izzet bula ol kim eḡibbādır

Tārīḡ-i Sālīm Çelebi Berāy Kıluben Cedīd¹¹¹

Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün

- 1 Hāzret-i Sultān Aḥmed Ḥān-ı Ġāzī kim felek
Faḡr ider dergāḡ-ı kürsī cāḡına rūmāl ile

¹¹¹ Bu şiir Hüseyin Güfta (1995) ve Adnan İnce (1994) tarafından yapılan *Dîvân* neşirlerinde bulunmamaktadır.

- 2 Olalı evreng-i Osmāna şeref-bahş cülüs
Sāyesinde rāhat oldu halk emn-i bāl ile
[336a]
- 3 Zīr hükümünde ‘Arab Rūm u ‘Acem olsa nola
Pāyine şāhān-ı ‘ālem yüz sürer iqbāl ile
- 4 Çıkısa meydāna ser-i haşma kıyāmetler kopar
Haşetin şāhib-kırāna satvet ü iclāl ile
- 5 Öyle şāhen-şeh ki bir ednā kulu emr eylese
Şāhlara mülkūn virür bir yerden isti‘cāl ile
- 6 İmtisāl-i emrine tā hayra virse ihtimāl
Çare-sāzıña ezer başını zerkubāl ile
- 7 Gevher-i mihr ü mehe kıalmazdı aşla ragbeti
Öpse na‘l-i rahşını zāl-i felek bir hāl ile
- 8 İtmek için hālīşu’llāh gaza-yı dīn uğruna
Bahre birden düşmen-i dīne hūlūş-ı bāl ile
- 9 Nev-be-nev tersānede kalyonlar inşā itdiler
Çünkü ol dādār-ı ‘ālem ‘azm-i ferruh hāl ile
- 10 İşte şimdi yaptı bir kalyon ki çarhıñ felege
Kimse temyīz idemez yanındaki şandāl ile
- 11 Kaşd-ı a‘dā eylese nā-geh açup yelkenlerin
Şubh-ı mahşerdir o zer-mencūk-ı ‘ālū’l-‘āl ile
- 12 Gālibā ser-ţob-ı ra‘d-efşānı vaqt-i cengde
Hırmen-i ömr-i ‘adūyı şavurur yek-sāl ile

13 Buldu ol fülk-i felek heybet o gün kim ihtitām
Lāzım oldu inmesi deryāya hüsni hāl ile

14 Şadr u dāmād ile dīvān-hāneyi teşrīf için
Geldi kapudānına virdi şeref iclāl ile

15 Şadr ammā şehper-i iklīl-i ‘izz ü cāh kim
Kār-fermā-yı cihāndır şimdi istiklāl ile

16 Şu‘le-i yāķūt-ı mihr-i mihr-i devlet kim anı
Şāh-ı ‘ālem dest-i dilde şaklasun ibcāl ile

[336b]

17 Hāk bu kim İskender ü Dārā nazarın görmemiş
Eylemişler cüst-cü dünyāyı māh u sāl ile

18 Kūlzūm-i iķbāle revnaķ-baķş-ı iclāl olmasın
Şaldı düstūrāne imā rıfķ u istihāl ile

19 Anı baķr-ı nuşrete tersāneli el bir idüp
Oldu dāmen der-miyān-ı emniyet işāl ile

20 ‘Afvına maķrūr olup gösterdi temkīnin biraz
Hāk-pāy-i devletinde şūret-i ihmāl ile

21 Ma‘zeret-hāhāna āķir itdi sür‘at birle cān
Pāyine yüz sürmek için şevķ-ı istikbāl ile

22 İndi bismi’llāh baķrihā muķīķ-i nuşrete
Ol hümāyūn pāye-keştı yūmn ile iķbāl ile

23 Rāyet-i baķtın mübārek-bāda gelsün bād-ı fevz
Hānümān-sūz ‘adūv olsun hemīşe āl ile

24 Ol şchin-şāhıñ daķı iķbāli rūz-efzūn olup

Mazhar-ı feth ola dâ'im hışmın istîşâl ile

25 **Sâlimâ** dîvân-ı mülhemden tefe'ül eyleyip
Oldu yâver Hâk baña bu beyt-i ferruh fâl ile

26 Başka başka iki târîh olur eylersin hisâb
İki mışrâ'ın tahallûf eylemez bir hâl ile

27 Uçdu üç anbârlı kalyon bahre ferr-i 'izz ile
Açdı bâlin maqdem-i şâhenşehi ikbâl ile

**Eser-i Tab'-ı Nâdire-Güy Nedîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Âşaf-I Zamân
İbrâhîm Paşa Yesserehu'llâhu Lehubi'l-Hayr-i Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012,
s.542-544).**

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1 Bu şehr-i Sitanbul ki bî-miśl ü bahâdır
Bir sengine yek-pâre 'Acem mülki fedâdır

27 Ez-cümle Nedîmâ kuluñ ey âşaf-ı zî-şân
Müstağrak-ı lûtf u kerem ü cûd u 'atâdır

[338a]

31 Şadrında seni eyleye Hâk 'izz ile dâ'im
Hep 'âlemin itdikleri şimdi bu du'âdır

**Kaşîde-i Kâtibü'l-Hurûf Fâ'iz Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam Mükerrerem
İbrâhîm Paşa Eyyehu'llâhu Te'âlâ Bi'l-'İzz-i Ve'l İkrâm (Hakverdioğlu, 2012,
s.544-546).**

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1 Ey âşaf-ı devrân ide Hâk sâlini meymûn
Şadrında kıla dâ'im ü hem 'ömriñi efzûn

36 Yâverlik it ey kân-ı kerem Fâ'iz-i zâre
Erbâbına çok oldu 'inâyet reh-i mesnûn

- 39 Her biri maḳāmında ola dā'im ü nāhit
Revnaḳ vire tā 'āleme mihr ü meh-i gerdün

**Tebrīk-Nāme-i Sāl-i Cedīd-i Şerīf Çelebi Der- Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam
İbrāhīm Paşa Yesserehu'llāhu Lehubi'l Ḥayr-i Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012,
s.547-548).**

[339b] Fā'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Peyk-i sāl-i nev eyleyüp sür'at
Virdi dünyāya müjde-i rahmet

- 30 Rūz u şeb böyledir du'ā-yı Şerīf
'İzz ü iḳbāl ü devlet ü nuşret

- 31 Yürüyüp dā'imâ rikābında
İdeler biri birine sebḳat

**Eser-i Ṭab'-ı Vaḥīd Berāy-ı Tebrīk-i 'İd-i Sa'īd Der-Midḥat-i Ḥazret-i Şadr-ı
A'zam ve Şihr-i Şehen-Şah-ı Mu'azzam İbrāhīm Paşa Edāmehü'llāhu Te'ālā
(Hakverdioğlu, 2012, s.549-551).**

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
- 1 Oldı bir meh-veşe dil-beste yine çarḫ-ı eşīr
Olsa ger nā'ire-i şevḳi n'ola 'ālem-gīr
- 40 O kerem-kārı Vaḥīdā yeter itdiñ taşdı'
Ba'd ez-īn devletine itme du'āda taḳşīr
- 44 Zerrece görmeyeler hīç biri noḳşān u zevāl
Pür-hüner devlet ü iclālī ola 'ālem-gīr

Kaşide-i Vehbî Çelebi Berây-ı Tebrîk-i 'İd Der-Sitâyîş-i Şadr-ı A'zam u Dâmâd-ı Şeh-i 'Âlem İbrâhîm Paşa Eyyedehu'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.552-553).

- Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
- 1 Hilâl şanma olan çeşm-i kâ'inâta bedîd
Selâm virdi olup kad-hamîde şâhid-i 'îd
- 20 Tırâz-ı dâmenin öp hâk-i pâyına yüz sür
Du'â-yı hayr ile ver Vehbiyâ hitâm-ı neşîd
- 21 Mekârimi gibi Mevlâ füzûn idüp kâdrin
Zamân-ı devletini halka ide mevsim-i 'îd
- [343a]

Kaşide-i Feyzî Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam Hâtem-Şiyem Kesîrû'l-Kerem Dâmâd-ı Şehen-Şâh-ı Mu'azzam İbrâhîm Paşa Eyyedehu'llâhu Te'âlâ Fi-Şadrihi'l-Â'lâ (Hakverdioğlu, 2012, s.553-557).

- Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün
- 1 Ey hâme yûri turma dem-i bezl-i keremdir
Erbâb-ı kalem muğtenem-i h'ân-ı ni'amdır
- 56 Ğam çekme çerâğ-ı der-i iqbâlini Feyzî
Püf-kerde-i ye's itmeyen ol kân-ı keremdir
- 59 Şadrında ide Hâzret-i Hâk dâ'im ü sâbit
Kim zâtı anıñ revnağ-ı dîvân-ı keremdir

Kaşide-i Seyyid Vâkıf Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam Kerîmü's-Şiyem ü Dâmâd-ı Şehen-Şâh-ı Mu'azzam İbrâhîm Paşa Eyyedehu'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.557-561).

- Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
- 1 Kef-i beyâna alup kilik-i gevher-efşânı
Senâya başla o şadr-ı kerîm-i zî-şânı

69 Yeter yeter ne bu küstâhlık yeter Vâkıf
Hamûş ol eyleme taşdı' o şadr-ı zî-şanı

77 Zâfer-ķarın ü melek-dâ'i vü sa'âdet-yâb
Hemîşe 'avn-ı İlâhî ola nigh-bânı

**Şitâ'ıyye-i Nedîm Çelebi Der-Midhat-i Vezîr A'zam ü Dâmâd-ı Sultân Ahmed-i
Feridûn-Haşem İbrâhîm Paşa Yesserehu'llâhu Lehu Bi'l-Hayr-i Mâ-Yesâ ve
Eyyede Fi-Şadrihi Bi-Sa'âdeti'l-'Uzmâ (Hakverdioğlu, 2012, s.562-565).**

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
1 O rütbe itdi bu keskin soğuk zemîne eşer
Miyân-ı cüyda gömgök kesildi nîlûfer

56 Nedîm benden elinden düşürmeyüp kalemî
Tola hesâb-ı tevârîh-i feth ile defter

**Kaşîde-i Seyyid Vâsîf Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Vezîr-i A'zam ü Dâmâd-ı
Şehen-Şâh-ı Mükerrrem İbrâhîm Paşa Yesserehu'llâhu Lehü Bi'l-Hayr-i Mâ-
Yesâ (Hakverdioğlu, 2012, s.565-568).**

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
1 Zihî 'inâyet-i 'âlem-şümûl-i Rabb-i mecîd
Ki oldı her gicesi kâdr 'âlemin günü 'îd

52 Yeter teşallûf-i beyhûde eylediñ Vâsîf
Yeter maķâl-i ğam-engîziñ eylediñ tesvîd

55 Nihâl-i zât-ı sa'âdet-medârı dâ'im ola
İde cenâb-ı Hudâ 'ömr ü devletin câvîd

Teşekkür-Nâme-i Şāhib Efendi Der- Sitāyīş-i Ḥāzret-i Āşaf-ı Devrān u Dāmād-ı Sulṭān Ahmed İskender- ‘Ünvān İbrāhīm Paşa Yesserehu’llāhu Bi’l-Ḥayr-i Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.569-573).

- Mef’ülü Mefā’lū Mefā’lū Fe’ülün
- 1 El-minnetü li’llāh ki ḥüdāvend-i te’ālā
İtdi yine esbāb-ı emānīyi müheyyā
- 66 İtnāb ile taşdı’ yeter vaqt-i du’adır
Şāhib nice mümkün ni’am-ı devleti iḥşā
- 71 Tedbīr-i umūr-ı fuḡarā vü zu’afāda
Tevfīk ile te’yīd ide Allāhu te’ālā

Ḳaşıde-i Nazīm Çelebi Der-Sitāyīş-i Ḥāzret-i Vezīr-i Mükerrrem Dāmād-I Şehen-Şāh-ı Mu’azzam İbrāhīm Paşa Yesserehu’llāhu Te’ālā Fī-Şadrihil-A’lā (Hakverdioğlu, 2012, s.573-576).

- Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün
- 1 Teşne cām-ı şi’rime sāğar degil şahbā bile
Sāğar u şahbā gibi sāḳī-i müstesnā bile
- 41 Başla ey ḥā-āme Nazīm-āsā du’āya gerçi kim
Çeşme-sār-ı nuṭḳıṇa leb-teşnedir deryā bile
- [354b]
- 45 Şadr-ı eyvān-ı sa’adetde ola mesned-nişīn
Āsitānın ḥalk-ı ‘ālem maḳşad-ı aḳşā bile

Ḳaşıde-i Naḥīfī Der-Midḥat-i Şadr-ı A’zam Ḥātem-Şiyem Dāmād-I Şehen-Şāh-ı Mu’azzam Ḥāzret-i İbrāhīm Paşa Edāma’llāhu ve Ebḳāhu Fī’ş-Şadrihi’l-A’lā (Hakverdioğlu, 2012, s.576-579).

- Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün
- 1 Yeter taṭvīl-i vaşf-ı Bermekī vü Ḥātem-i Ṭāyī
Baṇa meth eyler iseṇ eyle İbrāhīm Paşayı

44 Naḥīfī itdigim her bir du‘āya isticābetde

Vesīle itsün ism-i a‘zam ü esmā’-i hüsnāyı

[356a]

47 Muvāfık eyleye taḳdīre tedbīrin işābetle

Muvaffaḳ ide kār-ı ḥayra ol ferḥunde-ārāyı

Ḳaṣīde-i Ḳādī-i Ḥaleb Rāşid Efendi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Şadr-ı A‘zam Ḥātem-Şiyem Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı Mu‘aẓẓam İbrāhīm Paşa ‘Ammrehu’llāhu Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.579-586).

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1 Şükr Ḥaḳḳıñ cılve-i in‘āmı bī-pāyānına

Kim nesaḳ-baḥş oldı çarḥ-ı kec-reviñ devrānına

109 Rāşidā terk it mübāhātı yeter taşdı’i ḳo

Vaḳt-i āheng-i du‘adır irdi söz pāyānına

113 Āşafı daḥı hemīşe sāye-i ‘avninde Ḥaḳḳ

Eyleye tevḫīḳ-i taḥlīd-i şükūh ü şānına

Tārīh-i Rāşid Efendi Berāy-I Sūr-ı Tebrīk-i Vezāret-i Necl-i Mükerrerem Asaf-ı Devrān Cenāb-ı Āli-Hazret Mehmed Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.239-241).

Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün

1 Ḥoşā peygām-ı şevḳ-engīz ü ma’nāyı sürür-āmīz

Ki maẓmunıyla oldı ser-te-ser ebnā-yı ‘ālem şād

[360a]

16 Mübārek ola Aḥmed Ḥana şadr-ı ekremün neclı

Muḥammed Beg vezāretle müşāhib oldı hem dāmād

Ḳaṣīde-i Bahariyye-i Āzzet Çelebi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Āşaf-ı Devrān ü Nizām-Āver-i Devlet-i Āli-‘Osman İbrāhīm Paşa Eyyedehu’llāhu Te‘ālā Fī-Şadrühü’l-A‘lā (Hakverdioğlu, 2012, s.586-590).

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1 ‘Ālemi feyz-i bahār açmış gül-i ra’nā gibi

Bāğ pür-naķş u nigār olmış yeşil dibā gibi

- 66 ‘İzzetā besdir hūlūş üzre du‘ā it kim aña
Ola te’şīrinde sür‘at Cennetü’l-esmā gibi

- 68 Pādşāh-ı ‘āleme ol şadr-ı ‘ālī-himmete
‘Ömr-i sermed vire Mevlā Hızır ile ‘İsā gibi

Tārih-i Kāzım Zifāf-i Hazret-i Düstūr-ı Mükerrerrem Necl-i Āsaf-ı Devrān Hātem-Şiyem Cenāb-ı Melek-Hisāl Muhammed Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.241-242).

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
1 Şehr-i yār-i qadr-dān Sultān Aḥmed Ḥan kim
Eyledi nūr-ı kerāmetle cihānı müstenīr

- 9 Yaz zifāf-ı pāki tārīḥin sipihre Kāzımā
[362b] Oldı ‘izz ile mülākī şems ile māh-ı münīr

Tārih-i Sālim-i Trabzonī Berāy-ı Tebrīk-i Vezāret Necl-i Mükerrerrem Āsaf-ı Hātem-Şiyem Cenāb-ı ‘Alī-Hazret Muhammed Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.243-247).

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
1 Ḥabbezā ‘ahd-i feraḥ-baḥş u meserret-fermā
K’itdi feyz-i eşeri ‘ālemi lebrīz-i şafā
[364a]

- 43 Söyledi ‘abd-i kerem-dīdesi Sālim tārīḥ
Buldı iclāl-i vezāretde Muḥammed Paşa

Tārih-i Kātibü’l-Hurūf Fā’iz Berāy-ı Sūr u Vezāret Necl-i Mükerrerrem Āsaf-ı Devrān Cenāb-ı Sütüde Muhammed Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.247-248).

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
1 Ḥoşā ferḥunde vaḳt-i dil-keş-i pür-luṭf-ı Rabbānī
Ki bir zāt-ı kerem-perver vezīr-i muḥteşem oldı
[364b]

- 13 Didi tārīhini bir beyt ile Fā'iz du'ā-gūyī
Ki her bir mışra'ı pākīze tārīh-i etemm oldı
- 14 Muşāhib oldı yümn ile olup dāmād-ı Aḥmed Ḥān
Muḥammed Bey vezīr ibn-i vezīr-i pūr kerem oldı

**Kaşīde-i Refī' Çelebi Der-Sitāyış-i Ḥāzret-i Şadr-ı A'zam u Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı
Mu'azzam İbrāhīm Paşa Yesserehu'llāhu Bi'l-Ḥayri Mā-Yeşā (Hakverdioğlu,
2012, s.591-595).**

- Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
- 1 Gelüp irişdi gülistāna şiddet-i sermā
Şoğutdı şoḥbet-i germ-i bahārı bād-ı şitā
- 58 Sipihre kim yeli virdi Refī'-i bendesini
O mihr-i evc-i kerem görse bir nigāha sezā
- 65 Vücūdı mesned-i iclāle ola pīrāye
Ola musaḥḥar-ı fermānı ser-te-ser dünyā

**Tārīh-i Kāmī Efendi Berāy-ı Sūr u Hümāyūn-ı Salātīn-i Kirām (Hakverdioğlu,
2019, s.249-250).**

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
- 1 Cenāb-ı ḥāzret-i Sulṭān Ahmed Ḥan Ġāzīnūḡ
Zamān-ı devletinde gice ḡadr ü gündüz 'īd oldı
- [367a]
- 10 Hezārān şevḡ ile Kāmī-i dā'ī didi tārīhin
Zihī devlet bu üç sulṭānuḡ üç sūrı se 'īd oldı

**Tārīh-i Şākir Çelebi Berāy-ı Tebrīk-i Sūr u Vezāret-i Necl-i Mūkerrem Āsaf-ı
Hātem-Şiyem Cenāb-ı 'Ālī-Hazret Muhammed Paşa (Hakverdioğlu, 2019, s.250-
252).**

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
- 1 Bārekallah zihī mevhibe-i Rabb-i kerīm

Levhâşallah zihî lutf-ı cenâb-ı Mevlâ

- 18 Bende-i kemteri Şâkir bu iki ni‘met için
İki târîh-i tamâm eyledi birden imlâ

[368a]

- 19 Buldı iclâl-i vezâretde Muhammed Paşa
Şıhr-ı sulţân-ı dilîr oldı Muhammed Paşa

**Târih-i Nedîm Çelebi Berây-ı Tebrîk-i Sıhriyyet-i Vezâret-i Necl-i Mükerrerem
Asaf-ı Hâtem-Şiyem Cenâb-ı ‘Âli-Hazret Muhammed Paşa (Hakverdioğlu, 2019,
s.252-254).**

- Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün
- 1 Bi-hamdillâh yine feyz-i nesîm-i şevk ü şādiden
Hezārân gonce-i ümmîd-i handân oldı bir günde
- 15 Nedîmâ bendesi bu mışra‘ ile didi târîhin
Muhammed Bey vezir ü şıhr-ı sulţân oldı bir günde

**Târih-i ‘Âsım Çelebi Berây-ı Tebrîk-i Sıhriyyet-i Vezâret-i Necl-i Mükerrerem
Asaf-ı Hâtem-Şiyem Cenâb-ı ‘Âli-Hazret Muhammed Paşa (Hakverdioğlu, 2019,
s.254-255).**

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
- 1 Kûtb-ı gerdün zıll-ı Hâk şâhen-şeh-i rûy-ı zemîn
Hazret-i şâhib-kırân-ı ‘aşr-ı Sulţân Aḥmede
- 8 Sâl-i târîhin hezārân şevk ile derc eyledi
Kemterîn-i bendegân ‘Âsım gelüp bir müfrede
- 9 Dâd-ı Hâk ile olup ḥâlâ Muhammed Beg vezîr
Hem müşâhib oldı hem dâmâd-ı Sulţân Aḥmede

Tārih-i Sa'dī Çelebi Berāy-ı Sūr-ı Hümāyūn-ı Selātīn-i Kirām (Hakverdioğlu, 2019, s.255-257).

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hāzret-i Sultān Ahmed Hān şāhib ma'delet
Kim vücūdın maḥẓ-ı luṭf itmiş Hüdāvend-i kesir

[369b]

- 14 İki ğarrā mışra'ı Sa'dī hisāb itdi tamām
Her biri bir başka tārīḥ oldu bī-naḫş u kesir

- 15 Şer'-i zībā ile Sultān Aḥmed-i Dārā kemāl
Kendüye bir ayda dāmād itdi üç 'ālī vezir

Tārih-i Şehdī Efendi Berāy-ı 'İmāret-i Mināre-i Hazret-i Ebu Eyyüb El-Ensāri (Hakverdioğlu, 2019, s.257-260).

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Ta'allāh zihī āsar-ı bihter
Ki Sultān Aḥmede oldu mü'esser

[370b]

- 25 Şalādur Şehdiyā ehl-i mezāka
Olup şirīn-edālarla muḥarrer

- 26 Çıkup āvāze 'arşa didi tārīḥ
Ta'ālā şānehū Allahu Ekber

Tārih-i Şehdī Efendi Berāy-ı 'İmāret-ı Mināre-ı Hazret-i Ebū Eyyüb Enşārī 'Aleyhi Raḥmeti'l-Bārī¹¹²

Fā'ilātün/Mefā'ilün/Fe'ülün

- 1 Faḥr-ı enşār-ı Hālīd İbni Zeyd
Mürşid-i feyẓ-baḫş-ı rāḥ-ı Hüdā

- 2 Budur ol rāvi-i ḥadīs-i şāḫīḥ

¹¹² Bu şiir *Şehdī Dīvānı* (Bayındır, 2008, s.80-83) adlı eserde bulunmaktadır.

Dahı rü'yet-keş-i habīb-i Hudā

- 3 'Alem-i hāşşıdır Ebā Eyyūb
Kaddesa'l-lāhu sırrahu'l-ālā
 - 4 Merķad-i pākidir muṭāf-ı melek
Çarḫa peyveste kūnbed-i vālā
 - 5 Cāmi'-i lāmi'inde iki menār
Cā-be-cā olmuş idi raḫne-nümā
 - 6 Pādişāh-ı zamān-ı Aḫmed Ḥān
'Ādil-i ġāzi-yi cihān-ārā
 - 7 Sāye-i Ḥaḫ ḫalīfe-i 'ālem
Ḥalledallāh mülkehü ebedā
 - 8 Yaptırup feyz-i himmetiyle anıḡ
Kıldı nādīde tarz-ı nev-peydā
 - 9 Bārekāllāh zihī güzīde eser
Oldu nezzāresi ferāḫ-fermā
 - 10 Görmemiş mislini Sinimmārān
Belki çeşm-i hezār ile dünyā
 - 11 Bunları şanki māder-i eyyām
Nefs-i evlādı eylemiş gūyā
- [371a]
- 12 Çün Mesīḫa nefesleri dem dem
İtmede mürde dilleri iḫyā
 - 13 Bāz-pes 'āleme nüzülünde
'İzz ü şānıyla Ḥaẓret-i Īsā

- 14 Şeref-i maḳdemiyle şīrīn-kām
Olalar zāt-ı pākine me'vā
- 15 Her biriniḡ çü tāk-ı küngüresi
Oldu fark-ı felekde dü-bālā
- 16 Görselerdi bu zīb ü zīneti kim
Reşk iderlerdi Hüsrev ü Dārā
- 17 Ser çeküp nüh kıbāb-ı gerdüne
Külehi çün külāh-ı Mevlāna
- 18 Pertev-i mihr ü māk-veş her dem
Āsumān u zemīne şa'şā'-zā
- 19 Sā'idin pençe-tāb idüp her şeb
Çeker āgūşa bir meh-i ġarrā
- 20 Her seher ki nidā-yı ġaybīden
İrişür ġūş-ı cāna böyle şadā
- 21 Dem-i bahşāyiş-i 'ināyet-i Hāk
Kanı bir kām-cū-yı feyz ü 'atā
- 22 Dūde-i şeb çerāġ-ı kandīlīn
İtse pervāne-çīde vü ihdā
- 23 Sürme-i çeşm ü vesme-i ebrū
Eyler idi yegān yegān havrā
- 24 Olucaḡ dāmen-i felek gül-reng
Şafaḡ-ārā çü lāle-i hamrā

- 25 Bülbülân ẖāhiş-i hezār ile
Olalar nāle-senc ü nağme-serā
- 26 Reft-engīz ü hālet-efzādır
Nāliş-i şubh-gāh ya Mevlā
- 27 Dirler erbāb-ı hāl ol demde
Hasbiya'l-lāhu vahdehu ve kefā
- 28 Didiler **Şehdiyā** bu nev-eşere
Eyle tārīh-i cevher-i imlā
- [371b]
- 29 Ola bir beyt baħr-ı ma' nāda
Çün şadef dürc-i gevher-i yektā
- 30 Serv-ķadd ser-firāz u sīm endām
Oldu gūyā mināre-i beyzā

Nedimin Sa'd-Ābād Kaşidesi (Hakverdioğlu, 2012, s.595-599).

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
- 1 Baķ Sıtanbuluñ şu Sa'd-ābād-ı nev-bünyānına
Ādemiñ cānlar ķatar āb u havāsı cānına
- 42 Luţf ile nuţķ-ı hümāyūnuñ anı vaşf itmek ķuluñ
Kim baķar ğayri Nedimin nazm-ı nā-ķespānına
- 76 Sen otur iķbāl ile taħt-ı şehen-şāhīde şād
Mülkler olsun müsahķar 'askeriñ şīrānına

Kaşide-i 'Ātîfî Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı A'zam u Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı Mükerrrem İbrāhīm Paşa Eyyedehu'llāhu Te'ālā Fi-Maḳāmihü'l-A'lā Bi-Sa'ādeti Ve'l-İḳbāl (Hakverdioğlu, 2012, s.600-602).

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 'Avn-i ḥurşîd-i İlāhî ki ziyâ-güster olur
Kem-terîn zerre sipihr-i felege hem-ser olur

- 41 'Ātîfî nüsha-i cevrine o ḥünî nigeḥin
Üstühân-ı ten-i miḥnet-zede bir mıştar olur

- 44 Zîb-i şadr eylese iḳbāl ile zâtın Mevlâ
Tâ ki ḥurşîd ü kamer dehre ziyâ-güster olur

Kaşide-i Rif'at Çelebi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı Cihân ü Şadr-ı A'zam Felek-Ünvân İbrāhīm Paşa Eyyedehu'llāhu Te'ālā Devletihu Ve Eyyede Fi-Şadrihil- A'lā (Hakverdioğlu, 2012, s.603-606).

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Cām-ı mey görmege aḥşāma bakarken rindân
Gör temāşâyı ki göründi hilâl-i Ramazân

- 50 Rif'atâ lâf-ı hüner eyleyecek vakt degil
Ki du'adır idecek bulsa kaşide pâyân

- 52 Kevkeb-i baḥtî idüp burc-ı sa'âdetde qarâr
İdecek her günini evvel-i 'îd-ı Ramazân

Kaşide-i Ramazāniyye-i 'Āşım Çelebi Der-Midḥat-i Dāmād-ı Sultân-ı İskender-Ġulām u Şadr-ı A'zam Dārâ İḥtişām İbrāhīm Paşa Yesserehu'llāhu Bi'l-Ḥayr-i Mâ-Yüridü ve Mâ-Yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.606-608).

[377a]

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 O deḡlû za'f-ı mäh-ı rûze te'sîr eyledi cāna
K'olur ḡaltân ṭayanmazsa nigāhım çüb-ı müjgāna

27 Sözi 'Āşım uzatma aķçe devşirmek zamānıdır
Tayandı kâfiye zannımda zîrā lafz-ı ihsāna

30 Cenāb-ı Hāk zamān-ı haşre dek şadr-ı sa'ādetde
Seni bağışlasın hünkāra anı halk-ı devrāne

**Kaşide-i Ramazāniyye-i Sa'di Der-Senā-yı Hāzret-i Dāmād-ı Sultān Ahmed
Dārā-Haşem ü Şadr-ı A'zam Hātem-Şiyem İbrāhīm Paşa Yesserehu'llāhu Bi'l-
Hayr-i Mā-Yüridu ve Mā-Yeşā (Hakverdioğlu, 2012, s.608-610).**

[378a] Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1 Te'alallāh zihī şavm-ı şeref-baḡşā vü rūḡ-efzā
Ki eyler her dem-i iftārda biḡ mürdeyi iḡyā

22 Egerçi halk-ı 'ālem 'id ü kadr ile olur server
Kuluḡ Sa'diye 'id ü kadr dīdārındurur Hākḡā

25 Şeb ü rüzūḡ ide kadr ile 'idu'llāh şihḡatle
Felekde devr ider tā mihr ile māh-ı ziyā-baḡşā

**Kaşide-i Şāhib Der-Vaşf-ı Āşaf-Zamān Dāmād-ı Sultān-ı Cihān İbrāhīm Paşa
Eyyeda'llāhu Devletehu (Hakverdioğlu, 2012, s.340-346).**

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Buldı pür-sebz olıcak ḡāk-i basīt-i ḡadrā
Kuvvet-i nāmiyeden feyz-i ḡayāt-ı eşyā

97 Buldı kār-ı süḡen-encāmını besdir Şāhib
Şıdk u iḡlāşla kıl ḡazret-i paşaya du'ā

101 Hātem-i baḡtıḡa nakş ola nizām-ı 'ālem
Hüccet-i devletiḡe urıla mühr-i ibḡā

**Kaşîde-i Nedîm Çelebi Der-Sitâyîş-i Hazret-i Şehen-Şâh-ı Sultân Ahmed Hân
Halleda'llâhu Mülkehu ve Eyyede SaltaneteHu vü Der-Midhat-ı Âşaf-Zamân ü
Nizâm İbrâhîm Paşa Edâmehü'l-lâhu Fi-Şadrihi'l-A'lâ (Hakverdioğlu, 2012,
s.610-614).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Şabâh-ı 'îd kim 'âlem olup feyziyle nûrânî
Şadâ-yı kûs u şevket eyledi pür-çarh-ı gerdâni
- 28 Bu güne bir kaşîde söyledi vaşf-ı şerîfinde
Nedîmâ bendeñ alup destine kilik-i dür-efşânî
- 65 Hudâ hem-vâre mahfûz eyleyüp zât-ı hümayûnuñ
Musahhar eylesin fermânına İrân u Tûrânî

**Kaşîde-i Kâdî-yı Halebü's-Şehbâ Râşid Efendi Der-Sitâyîş-i Hazret-i Dâmâd-ı
Şehen-Şâhı Dârâ-Haşem ü Şadr-ı A'zam Hâtem-Şiyem İbrâhîm Paşa
Yesserehu'llâhu Bi'l-Hayr-i Mâ-Yeşâ Fi-Şadrihi Bi-Sa'âseti Ve'l-İkbâl
(Hakverdioğlu, 2012, s.614-619).**

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Her taraftan ma'nî-i feyz âşikâr olmağdadır
Gül-sitân şad-âb-ı ebr-i nev-bahâr olmağdadır
- 89 Râşidâ böyle şinâsâ-yı mezâyâ-yı dile
Râz-gülüñ leb-hamûş-ı ihtisâr olmağdadır
- 94 Hazret-i Mevlâ hemân hıfz eylesün âfâtdan
Zâtını kim mültecâ-yı rûzgâr olmağdadır

**Kaşîde-i Sâmi Çelebi Der-Sitâyîş-i Hazret-i Şîhr-ı Sultân Ahmed ü Şadr-ı A'zam
Dârâ-'Unvân İbrâhîm Paşa Yesserehu'llâhu Bi'l-Hayr-i Mâ-Yeşâ ve Eyyede Fi-
Şadrihi'l-'uzmâ (Hakverdioğlu, 2012, s.620-622).**

- Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün
- 1 Faşl-ı bahâr irdi yine oldı cihân pür-feyz-i kâm

Mīnā-yi dil oldı mey-i şevk ile leb-ber-leb be-nām

41 Sāmī bu niyyet üzre gel izhār idüp hüsni-i ‘amel
Vir nazm-ı pāke mā-ḥaşal da ‘vāt-ı ḥayr ile ḥitām

43 İkbāl ü ‘ömriñ dā’imā efzūn idüp Bārī-Ḥudā
Ḥussādıñ ola mübtelā derd ü ğama bī-infışām

**Ḳaşıde-i ‘İdiyye-i Kāzım-ı Eyyübī Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Dāmād-ı Sulṭān Aḥmed
İskender-Ġulām u Şadr-ı A‘zam Dārā-İḥtişām İbrāhīm Paşa Edāmeḥu’llāhu
Te‘ālā Devletehu ve Kesire Ḥasenatehu (Hakverdioğlu, 2012, s.623-625).**

Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün
1 Bi-ḥamdi’llāh dem-i ‘id-i meserret vaqt-i behcetdir
Zamān-ı şād-mānı baḥş-ı eyyām-ı beşāşetdir
44 Yeter ey Kāzım-ı bī-çāre āġāz-ı du‘ā eyle
Yüziñ sür secde-i iḥlāşa kim vaqt-i icābetdir
47 Ḥudā şadrında dā’im eylesün ‘izz ü sa‘ādetle
Hemīşe ‘āleme mu‘tādı anıñ luṭf u şefkatdır

[391a]

**Ḳaşıde-i Nedīm Efendi Der-Sitāyış-i Cenāb-ı Ḥazret-i Veliyyü’n-Ni‘am
Aṭālallāhu Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.626-628).**

Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün
1 Gel ey faşl-ı bahārān māye-i ārām u ḥ‘ābımsın
Enīs-i ḥātırım kām-ı dil-i pür-ıztırābımsın
34 Zihī devlet o şadr-ı muḥterem derse eger bir kez
Mu‘ammer ol Nedīmā şā‘ir-i mu‘ciz-ḥiṭābımsın

**Kaşide-i Nedîm Efendi Der-Medh-i Hazret-i Veliyyü'n-Ni'am Kerîmü'l-Ahlâk
Edâmehu'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.628-629).**

- Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün
- 1 Manşûr ide Allâh şehen-şâh-ı zamânı
Râm eyleye fermânına ser-cümle cihânı
- 20 Hem-vâre olup hîş ü tebâriñla mü'eyyed
Ahdıñ ola zâtıñ gibi bî-miñl ü medânî

**Mu'aşşer-i 'Abdî Der Vaşf-ı Hümayun Pâdişâh-ı 'Âlem Penâh Gerdûn-ı Bârgâh-
ı Edâmallâh ü Beğâehû (Bayram, 2021, s.188-192).**

- Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
- I
- Olup zafer yine hân Ahmedüñ mühim-sâzı
Ki aldı Tebrîzi emr-i bülendi perdâzı
- X
- [394b] Huzûr-ı mekrûmetüñde bu beyt ile şimdi
Kemîne 'Abdî kuluñ nağme senc-i midhatdür
Ğazâ mübârek ola ey şehinşeh-i ğâzî
Ki âlemüñ saña tefvîz olundu ahrâzı

**Manzûme-i Li-Râşid Efendi Der Vaşf-ı Cenâb-ı Velüyyünni'am Ehâlî Perver
(Bayram, 2021, s.108-109).**

- Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün
- 1 Ey şadr-ı güzîn melce-i eşnâf-ı e'âlî
Vey gevher-i tâbende-i deryâ-yı me'âlî
- 10 Şıgmaz keremüñ dâ'ire' -i vaşf u beyâna
Râşid nola ger itmese taṭvîl-i maḳâlî
- 11 Devletle kılup zâtıñı şadruñda mü'eyyed
Allâh ide iḳbâlüñi günden güne 'âlî

**Manzûme Der Vaşf-ı Tuğrây-ı Pâdişâh-ı ‘âlem Dâm-ı Ahkâma Nâfizâ
Mâdâmü’l-Âlem (Bayram, 2021, s.109-111).**

- [395a] Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
- 1 Zihî tuğrây-ı ğarrây-ı cihân ârây-ı hâkânî
Hoşâ nâdîde resm-i ihtirâ‘ı tab‘-ı sultânî
- 3 Zihî nev nakş-ı vâlâşân-ı bâlây-ı evâmîr kim
Serâpây-ı rüsûmı Nâfiz-i emr-i cihân-bânı
- 18 Vücûdun hıfz idüp Mevlâ haţâdan dâ‘imâ olsun
‘Adûy-ı devleti şad-pâre-i şimşîr-i berrânı

**Kaşîde-i Râzî Efendi Der-Midhat-i Cenâb-ı Veliyyü’n-Ni‘am-ı Bi-Evelü’l-
Kerem-i Dâm-ı Mâ-Dâme’l-‘Âlem (Hakverdioğlu, 2012, s.629-631).**

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
- 1 Mevsim-i dey geldi bir özge temâşâdır yine
Hâneler mağbûţ-ı bâğ u râğ u şahrâdır yine
- 21 Şadr-ı Cem-ğadrâ ahâlî-perverâ Râzî kuluñ
Baht ile ednâ ise tab‘ ile a‘lâdır yine
- 25 Kâmrân ol mesned-i devletde mihr şubh u mesâ
Diyeler ‘âlem serîr-ârâ-yı o yek-tâdır yine

**Kaşîde-i Mâhir-Zâde Seyyid Şâkir Der-Sitâyiş-i Hazret-i Şadr-ı Mekârim-Pîrâ
(Hakverdioğlu, 2012, s.631-633).**

- [396b] Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün
- 1 Hemîşe cîlve iden dilde ‘aşk-ı Mevlâdır
O zevke var ise mahrem bu cân-ı şeydâdır
- 27 Hased bu tab‘ı cevâhir-nişâr ki Şâkir
Bu şi‘r-i tâzeñe dâğ-ı dil-i ehibbâdır

- 29 Ḥudā mu‘īn ü zahīri ola umūrında
 Murādı şubḥ u mesā‘ayn-ı ‘adl-i icrādır
 [397b]

**Tāriḥ-i İmām-ı Evvel-i Sultānī Berāy-ı Kasr-ı Hümāyūn Der-Sahil-Saray-ı Emn-
 Ābād Meserret-Bünyād (Hakverdioğlu, 2019, s.260-261).**

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
 1 Ḥoşā kaşr-ı felek şāhen-şeh-i ḥaş-ı şeref-efzā
 Ki mişlin görmedi bīdār olaldan dīde-i āfāk

 13 Bu nüzhet-gāhuñ itmāmında me’mūrā didüm tāriḥ
 Hümāyūn ola Sultān Aḥmede bu kaşr-ı zerrīn ṭāḳ

**Tāriḥ-i Seyyid Vehbī Efendi Berāy-ı Kasr-ı Hümāyūn Der-Sahil-Saray-ı Beşiktāş
 (Hakverdioğlu, 2019, s.262-263).**

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
 1 Yapdı bu dergāhı Sultān Aḥmed-i deryā-nevāl
 Her küşādın ide Ḥaḳ bir ḳal’anuñ fethine fāl

 9 Vehbiyā bu bābda ıtnābı ḳo ḳıl destüni
 Mışra‘-ı berceste-i nazm-ı niyāz ü ibtihāl

 11 Maşdar-ı feth ide Mevlā bāb-ı Sultān Aḥmedi
 Nev-be-nev gelsün nice miftāḥ-ı ḳal’ayı cidāl

Tāriḥ-i Diger Seyyid Vehbī Efendi (Hakverdioğlu, 2019, s.263).

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
 Ḳıble-i iḳbāl ide bu bābı Ḥayy-i zū’l-celāl 1137
 Dād-ı Sultān Aḥmed oldı feth-i bāb-ı naşra dāl 1137

**Tarih-i Çelebi-Zāde Āsım Efendi Berāy-ı Feth-i Luristān Der Vaşf-ı Hümāyūn
(Hakverdioğlu, 2019, s.264).**

[398b] Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1 Şehen-şāh-ı zamān Sultān Aḥmed Ḥan-ı şālīş kim
Niçe iklīm feth itdi nice şehir ü diyār aldı

5 Didi bir mışra' içre 'Āsım aḡun fethine tārīḡ
Luristānı da Sultān Aḥmed-i vālā-himem aldı

**Tarih-i Fā'iz Berāy-ı Feth-i Erdebil Der Vaf-ı Pādişāh-ı Be-'Adīl
(Hakverdioğlu, 2019, s.265-266).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Şehriyār-ı heft kişver pādişāh-ı baḡr ü ber
Yok cihānda zāt-ı 'ālī-şāna şebih ü 'adīl

8 Didi tārīḡin du'ā birle anuḡ Fā'iz ūulı
'Ahd-i Sultān Aḥmedīde feth olundı Erdebīl

[399a]

**Kaşīde-i Rāsim Çelebi Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Şadr-ı Mekārim-Pīrā Ḥazret-i
İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.633-636).**

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1 Bu şeb itdim temāşā çarḡ-ı mīnā-fām u ālāyı
Ṭurur farḡında gördüm sīmden bir kilik-i ra'nāyı

[400b]

47 Dırāz oldı yine 'azm-i hemūm ey Rāsim-i küstāḡ
Du'ā idüp yeter taşdı'ı terk eyle o da'vāyı

49 Müşārün bi'l-benān idüp vücūdın şadr-ı a'lāda
Nigeh-bānı ola 'ālemde 'avn-i ḡıfz-ı Mevlāyı

**Manzûme-i Nazîm Çelebi Der Vaşf-ı Âşaf Ma‘delet Fermâ Hazret-i Dâmâd
İbrahim Paşa (Bayram, 2021, s.111-114).**

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
- 1 ‘Arzıhâlim innemel a‘mâl-i binniyât ile
‘Âşaf-ı devrâna şundum böyle ta‘rîfât ile
- 29 Şun o şadr-ı kâm-kâre ‘arzuhalûñ ey Nazîm
Silk-i lû’lûdür kıyâs itme yabâna at ile
- 31 Hâ’inân-ı devleti zehrâba nûş-ı merk olup
Ola ‘ayş-ı telh-i mevt hâdimetü-lezzât ile

**Kaşîde-i Nazîm Çelebi Der-Midhat-i Hazret-i Şadr-ı Âşaf- Menzilet İbrâhîm
Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.636-638).**

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
- 1 Edhem-i tevfiķ kim maḥmil-keş-i tedbîr olur
Her kademde hem-rikâb-ı eşheb-i taķdîr olur
- 31 Ber-murâd eyler seni lâ-bûd efendiñ ey Nazîm
Sen umûruñ Hâķķa tefvîz eyle zûd u dîr olur
- 35 Hânedân-ı devlet ü iķbâlî âbâdan ola
Her dil-i vîrân ki dest-i luḫ ile ta‘mîr olur

**Kaşîde-i Trabzonî Sâlim Efendi Der-Sitâyîş-i Hazret-i Veliyyü’n-Ni‘am-ı ‘Âlem
ü ‘Âlemiyân İbrâhîm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.638-642).**

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
- 1 Merḥabâ ey nâz-perver şeh-süvâr-ı rûzgâr
Keç güle âhû nigh-âşûb-kâr-ı rûzgâr
- 59 Şıdk ile el aç du‘âya Sâlimâ şimdengirü
Tâbıñı bu şekve-i bî-iḫtiyâr-ı rûzgâr

- 62 Sāyesinde eyleye Mevlā vezīr-i a‘zamın
Kām-baḥş u kām-bīn ü kām-kār-ı rūzgār

**Ḳaşıde-i Şehrī Efendi Der-Medḥ-i Ḥazret-i Şadr-ı Ekrem Dāmād-ı Ḥākān-ı
Mu‘azzam İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.642-644).**

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
1 Ğam degil cāna geçerse ğamze-i nāzik-teri
Tek miyāna girmesün ehl-i nifākın ḥançeri
- 24 Ḥızr-ı imdādın meded-res olsaydı şehrīye
Kem-nişān şahrā-yı ḥayretde ḳalurdı serserī
- 32 Ben du‘ā-yı devletinde serverā itmem ḳuşūr
Sen de itme bendeñi maḳrūn-ı rec‘-i ḳahḳarī

**Ḳaşıde-i Ḥattat Rāsīm Çelebi Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i Şadr-ı Ekrem Dāmād-ı
Ḥākān-ı Mu‘azzam İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.644-646).**

- [406a] Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
1 Luṭf-ı Bārī ḳomadı dilde maḥall ālāma
Āşaf-ı dehr ile fer virdi bu ḥoş-hengāma
- [407a]
31 Geldi hengām-ı du‘ā eyleme Rāsīm taşdı‘
Līk icābet için ibrām ide gör ‘allāma
- 33 Şadr-ı a‘lāya vire zātı ile Ḥaḳ revnaḳ
Mihri tā zīver ide her ser-i şubḥ eyyāma

**Tārih-i Seyyid Vehbī Efendi Berāy-ı Feth-i Revān Der Vaf-ı Hümayūn Şah-ı
Devrān (Hakverdioğlu, 2019, s.266-268).**

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
1 Sikender-şān Süleymān-menḳabet Sultān Aḥmed Ḥān
Ki tigin ğurra-veş āvīze itdi ṭāḳ-ı gerdūna

- 20 Kılîd-i fethî geldikde cihân şâd oldu ez-cümle
Rû'ûs almağ kadar virdi şafâ Vehbî-i maḥzûna
- 21 Olup efser-ribâ-yı Cem şeh-i 'âlem didüm târîḥ
Kılıçla geldi miftâḥ-ı Revân bâb-ı hümâyûna

**Târiḥ-i Diger Vehbî Efendi Berây-ı Feth-i Revân Der Sitâyîş-i Hazret-i Padişâh-ı
Zi-Şân (Hakverdioğlu, 2019, s.268-269).**

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 'Âfiyetler ola bu âb-ı revân-ı feth ü naşr
Âb-ı rûy-ı Âl-i Osmân ḥüsrev-i Cem-mesnede
- 2 Mest olup bî-bâde şevkıyla didüm târîḥini
Geldi miftâḥ-ı Revân dîvân-ı Sulṭân Aḥmede

**Tevâriḥ-i Vehbî Efendi Berây-ı Fütûhat-ı İrân Der Sitâyîş-i Cenâb-ı Zıll-i
Yezdân (Hakverdioğlu, 2019, s.269-270).**

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
- 1 Mülk-i Tiflîsi güşâd eyleyüp evvel bî-bâk 1137
Şonra itdi Hemedân kaşdı sipâh-ı bî-ḥadd 1137
- [408a]
- 10 Bu nüh ebyâtda her mışra'-ı pâk-i Vehbî 1137
Sene-i feth ile birdür be-hisâb-ı ebced 1137

**Târîḥ-i Diger Vehbî Efendi Berây-ı Feth-i Revân Der Sitâyîş-i Hümâyûn
(Hakverdioğlu, 2019, s.271).**

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Ziyâde bir güzel târîḥdür olsa n'ola meşhûr
Revân hışnın da ḥâlâ aldı Sulṭân Aḥmed-i manşûr

**Tārīh-i Zühdi Efendi Berāy-ı Feth-i Tebriz Der Sitāyīş-i Pādişāh-ı ‘Ālem-Penāh
(Hakverdioğlu, 2019, s.271-272).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hābbezā ey pādişāh-ı baħr u ber ‘ālī-neseb
Dest-gīr-i dīn ü devlet rüzgāruñ maqşadı

[408b]

- 5 Gūş idünce fethini Zühdi didi tārīhini
Aldı Tebriz ülkesini hüküm-i Sultān Aħmedī

**Tārīh-i İshak Efendi Berāy-ı Feth-i Gence Der Sitāyīş-i Cenāb-ı Pādişāh-ı
Kerīm’ül’l-Ahlāk (Hakverdioğlu, 2019, s.272-273).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Ahd-i ‘adl-ārāsı Sultān Aħmedün
Maqdem-i şādīye oldı şāh-rāh

- 5 Buldı bir beyt-i dü-tārīhe zafer
Hāme-i İshāk-ı bā-feyz-i İlāh

- 6 Kıldı genc-i Genceyi feth ü gūşād
Seyf-i Sultān Aħmed-i şevket-penāh

**Tārīh-i Şehdi Efendi Berāy-ı Feth-i Celil-i Gence Der Sitāyīş-i Pādişāh-ı ‘Ālem-
Penāh (Hakverdioğlu, 2019, s.273-276).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hāzret-i Hān Aħmed-i kişver-güşā
Ġāzi-i leşker-keş-i zerrīn-licām

[409b]

- 24 Bu ġazā-yı ekber içün Şehdiyā
Oldı bir beyt-i güzīn tārīh-i tām

- 25 Kal’a-yı gevher-nigīn-i Genceyi
Aldı Sultān Aħmed-i ‘ādil bu ‘āmm

Tārīh Berāy-ı Feth-i Celīl-i Gence Der Sitāyīş-i Cenāb-ı Pādīşāh-ı ʿālem-Penāh-ı Nahīfī Efendi (Hakverdioğlu, 2019, s.276-277).

- Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
- 1 Feth-i Gence genc-i bād-āver gibi oldı küşād
Himmet ü hayr-ı duʿasıyla o şāh-ı emcedün
- 7 Ey Nahīfī tuhfe-i ilhāmdur tārīh aḡa
ʿAvn-i Haḡdan Gence fethi oldı Sultān Aḡmedün

Tārīh-i Şāhib Mehmed Efendi Berāy-ı Feth-i Pāk-i Gence Der-Sitāyīş-i Hümāyūn (Hakverdioğlu, 2019, s.277-279).

- Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
- 1 Habbzā müjde-i cān-baḡş-ı meserret-fermā
İtdi bir birini taʿḡīb-i sūrūr-ı bī-ʿadd
- 15 Düşdi bir vech ile üç beldeye Şāhib tārīh
Gence Ḳazvīn ile Ḳum fātiḡi Sultān Aḡmed

Tārīh-i Rifʿat Çelebi Berāy-ı Feth-i Gence Der-Sitāyīş-i Cenāb-ı Hidīv-i Hilāfet-Penāh (Hakverdioğlu, 2019, s.279-280).

- Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün
- 1 Esdi yine bād-ı zafer oldı Hüdādan feth-i bāb
Ḳıldı biḡamdillāh eḡer oldı duʿālar müstecāb
[410b]
- 17 Ben de bu fethi ḡuş idüp Rifʿat didüm tārīḡini
Seyf ile aldı Genceyi Haḡan Aḡmed-i vālā cenāb
[411a]

Tārīh-i Hilmī Berāy-ı Feth-i Gence Der-Sitāyīş-i Fātiḡ-i Īrān Cenāb-ı Sultān Ahmed Han (Hakverdioğlu, 2019, s.281).

- Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
- 1 Şehr-i yār-ı dād-perver dāver-i gerdün cenāb

Pādişāh-ı baḥr u ber Ḥān Aḥmed-i kişver-güşā

- 5 Mıṣra‘-ı zībā ile Ḥilmī didüm tārīhini
Gence fethin kıldı Sulṭān Aḥmede Mevlā ‘atā

**Tārīh-i ‘Ātuf Efendi Berāy-ı Feth-i Gence Der-Sitāyış-i Fātih-i Memālik-i ‘Acem
(Hakverdioğlu, 2019, s.282-283).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Āfitāb-ı evc-i şevket ya‘ni Sulṭān Aḥmedün
‘Ālem-i şāhib-kırān-ı seyfi tashīr eyledi

- 15 İkinün fethi bir tārīhe geldi ‘Ātufā
Genceyi Tebrīzi aldı seyf-i Sulṭān Aḥmedī

**Tārīh Berāy-ı Feth-i Celīl Gence Der-Vasf-ı Şehriyār-ı Giti-Güşā-yı Fā‘iz
(Hakverdioğlu, 2019, s.284-285).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şehriyār-ı ‘ākıl ü kāmīl şehen-şāh-ı cihān
Andan İskender sezā kılsun ta‘allüm ebcedi

- 15 Bu sürür ile didi tārīh Fā‘iz bendesi
Remz ile Sulṭān Aḥmed Genceyi feth eyledi

**Tārīh Berāy-ı Feth-i Tebrīz Feraḥ-Engīz Şeyḥü’n-Nakşibendiye Der-Vasf-ı
Hümāyün (Hakverdioğlu, 2019, s.286-287).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ḥazret-i Sulṭān Aḥmed Ḥan Ġāzī kim odur
Āb-ı rüy-ı dūd-mān-ı devlet-i ‘Osmāniyān
- 13 Güş idüp bu fethi bir mıṣra‘ didüm ben de Müfīd
Ketb-i tārīhe şürü‘ itdi velī heb şā‘irān
- 14 Tutulup peyk-i Revāfız kesdiler başın o dem

Müjde ‘avnillāh ile Tebrīzi aldı Süneyān

**Tārīh-i Emīn-i Ahkām Reşīd Efendi Der-Vasf-ı Şehriyār-ı Be-Nām
(Hakverdioğlu, 2019, s.288-289).**

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Cenāb-ı Hāzret-i Sultān Aḥmed Ḥan-ı Ġāzīnūḡ
Mü‘eyyeddür şükūhı nuşret-i Yezdān ile müjde

- 5 Olup cevñide-i tārīḡ bu feth-i cedīd içün
Hele buldum Reşīdā sa‘d ile em‘ān ile müjde

- 6 Sezādur cem olursa ser-nihāde böyle tārīḡe
[413a] Açıldı genc-i Gence sa‘y-i Aḥmed Ḥan ile müjde

**Tārīh-i Mektüb-i Şeyhü’l-İslām Yümnī Efendi Berāy-ı Feth-İ Revān Meserret-
Encām (Hakverdioğlu, 2019, s.289-290).**

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Dāver-i ḡıṡṡa-yı dīn pādişeh-i rūy-ı zemīn
Vārīş-i saltanat-ı mülk-i cihān ced-ber-ced

- 7 Bir kemīne didi bu mışra‘ı Yümnī tārīḡ
Müjde kim oldı Revān fātiḡi Sultān Aḥmed

**Et-Tārīh-i Sa‘dī Berāy-ı Feth-i Sa‘īd-i Gence Der-Sitāyiş-i Hazret-i Şehriyār
(Hakverdioğlu, 2019, s.290-291).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Bārekallah rāy-ı Sultān Aḥmed-i Cem-himmete
Virdi revnaḡ ḡaḡ bu kim ‘unvān-ı tāc u mesnede

- 8 Sa‘diyā düşdi ser-i a‘dā didüm tārīḡini
Virdi Gence gencini fātiḡ-i Sultān Aḥmede

**Tārīh-i Şehrī Efendi Berāy-ı Feth-i Gence Der-Sitāyiş-i Hazret-i Şehriyār
(Hakverdioğlu, 2019, s.291-293).**

- Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
- 1 Hāzret-i Sultān Aḥmed Ḥan-ı Ğāzī sīretün
Tev'em itmiş tıgını Behrām ile ḥükm-i ezel
- 20 Didi Şehrī müjde bu tārīḥ-i ferrūḥ sālde
Gence şehrini aldı Sultān Aḥmed-i Dārā-düvel

**Tārīh-i Yümnī Berāy-ı Feth-i Gence Der-Sitāyiş-i Cenāb-ı Pādişāh Ma'delet-
Penāh (Hakverdioğlu, 2019, s.293-294).**

- Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
- 1 Mihr-i evc-i saltanat Sultān Aḥmed Ḥan kim
Oldı her maḥşūd ile devrinde 'ālem kām-yāb
[414b]
- 7 Bir 'aded tarḥıyla Yümnī söyledüm tārīḥini
Genceyi de aldı Sultān Aḥmed-i nuşret-me'āb

**Tārīh-i Himī Berāy-ı Feth-i Gence Der-Sitāyiş-i Cenāb-ı Pādişāh-ı 'Ālem-Penāh
(Hakverdioğlu, 2019, s.294-295).**

- Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
- 1 Pertev-i gülşen-serā-yı ma'delet zıll-ı İlāh
Hāzret-i Sultān Aḥmed nā'il-i luṭf-ı mücīb
- 6 Fethini gūş eyleyüp Ḥilmī didüm tārīḥini
Gence fethi seyf-i Sultān Ahmede oldı naşīb

**(Matlab-ı Hüner-Ver Tarīhidir) Tārīh-i Musanna‘ Mīrzā-Zāde Neylī Efendi
Berāy-ı Feth-i Revān Der-Vasf-ı Şehen-Şāh-ı Zamān (Hakverdioğlu, 2019, s.295-
297).**

- Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün
- 1 Vücūhuñ her birine bir ‘ināyet arzūsı ile
Sekiz vech ile tārīḥ eyledüm bu beyt-i hem-vārı
- 11 Şalādur ehl-i ṭab‘a işte meydān-ı hüner kim ben
Kodum öñdül ḥisāb-ı lafz-ı Neylī deñlü dinārı

**Tārīh-i Şākir Berāy-ı Feth-i Tebrīz Meserret-Engīz Der-Sitāyiş-i Pādişāh-ı
Kişver-Güşā (Hakverdioğlu, 2019, s.297-298).**

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Ḥamdülillah fātiḥ-i Īrān ḥidīv-i kāmṛān
Dāver-i kişver-sitān zıll-ı Ḥudāvend-i mecīd
- 10 Böyle yaz tārīḥini zerrīn qalemle Şākirā
Ḥışn-ı Tebrīz oldı Sultān Aḥmede mülk-i cedīd

**Tārīh-i Şākir Berāy-ı Feth-i Gence Der-Sitāyiş-i Hazret-i Pādişāh-ı ‘Ālem-Penāh
(Hakverdioğlu, 2019, s.298-299).**

- Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün
- 1 Şeh-i Baṭḥa vü Yeşrib şehriyār-ı maşrıḳ u mağrib
Şehen-şāh-ı zafer-mevkib ḥidīv-i a‘zam u ağleb
- 11 Du‘ā-güne kemīne bendesi Şākir didi tārīḥ
[416a] Hümāyūn ola feth-i Gence Sultān Aḥmede yā Rab

**Tārīh-i Ser-Bevvābān-ı Dergāḥ ı ‘Ālī ‘Ali Berāy-ı Sene-i Cedīd (1138) Der-
Sitāyiş-i Hazret-i Sadr-ı Devrān (Hakverdioğlu, 2019, s.300-303).**

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Maṭla‘-ı ferḥunde-i iḳbāl ü devletdür bu sāl

Ğurre-i nev-maşrıķ-ı şems-i şa'âdetdür bu sāl

- 30 Fā'izā māh-ı muḥarrem gelicek tārīḫine
Nuşrete dāl oldığıçün sāl-i nuşretdür bu sāl

[417a]

**Kaşide-i Rāşid Efendi Der-Sitāyış-i Veliyyü'n-Ni'am Ḥazret-i İbrāhīm Paşa
(Hakverdioğlu, 2012, s.646-653).**

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
1 Kimiñ varsa başiret ṭab'-ı taḥḥik-āzmāsında
Urur mihr-i meşiiyyet berķ-ı çeşm-i ḥaķ-şināsında
118 Yeter Rāşid'inānın çek kuşūr emr-i muḥarrerdir
Ne denli ḥāme cevlan eylese midḥat fezāsında
123 Meded-kārī-i tevfiķ ile şadr-ı a'zamın daḥi
Mü'eyyed eylesün Allāh taḥşil-i rızāsında

**Kaşide-i Şāhib Efendi Der-Midḥat-i Ḥazret-i Şadr-ı A'zam Dāmād-ı Şehen-Şāh-ı
Mu'aẓẓam İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.654-657).**

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
1 Bāreka'llāh ey cihānıñ şehir-yār-i şafderi
Eyledi ihyā cihādıñ sünnet-i Peygamberi
47 Şāhibā vaķt-i du'adır muntazır kıldıñ yeter
Ḳudsiyān-ı tārem-i vālā-yı dil-keş manzarı
53 Ḥükmine rām emrine münķād olup ḥalk-ı cihān
Mesned-ārāyān-ı şark u ğarb ola fermān-beri

Ramazāniye-i Çelebi-Zāde ‘Āşım Efendi Der-Sitāyış-i Hāzret-i Veliyyü’n-Ni‘am-ı ‘Ālem İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.657-658).

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Sākī nice bir nūş-ı mey ü gūş-ı çeğāne
Niyyetlenelim şıdk ile bu şeb ramazāne

[422b]

- 1 Düstür-ı Aristō-şifatā ‘Āşım-ı zārın
[423a] Hiç hālını hācet mi var izhār u beyāna

- 19 Senden nazar-ı re’fet umar Hāzret-i Hākdan
Devletle vüşülin nice ‘id u Ramazāne

Kaşide-i Çelebi-Zāde ‘Āşım Efendi Der-Mithat-i Hāzret-i Düstür-ı Şadāret-Pirā İbrāhīm Paşa (Hakverdioğlu, 2012, s.658-660).

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Yine ‘id irdi sākī bezm-i ‘ıyş eyle āmāde
Ferāmūş olunan şöhetleri cümle getür yāda

- 29 Muvaffak eyleyüp her hālde şadr-ı kerem-kārı
Vire Hāk ‘ömr-i Nūhı Hüsrev-i Nüşirevān-dāde

Tārīh-i Seyyid Vehbī Efendi Der-Vasf-ı Cenāb-ı Āsaf-ı Celilü’ş-Şān İbrāhīm Paşa (Bayram, 2021, s.114-115).

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şānekallah ey cihān-ārā hūdāvend-i sa‘id
Oldı eyyām-ı şerifün ‘āleme ‘id üzre ‘id

- 36 Kāfiye teng oldı Vehbī idelüm tayy-ı suhen
Satr-ı nazm-āsā dizildi şaf-be-şaf ālāy-ı ‘id

[425b]

- 42 ‘İdde geldi nüvīd-i feth-i luṭfullāh gör
‘İd-i şevvālī dü bālā kıldı bu feth-i cedīd

Manzûme-i Vehbi Efendi Berây-ı Tehniyet 'ıyd Şadr-ı Sa'îd Hazret-i İbrahim Paşa (Bayram, 2021, s.114-115).

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
 1 Âsafâ her günüñi feyz-i Hudâ 'ıyd itsün
 Rûze-âsâ şeref-i kadriñi câvid itsün
 10 Yüz sürüp dâmenüñe bendelerüñ Vehbî-veş
 Câme-i fahr u mübâhâtını tecdîd itsün

Musammaţ-ı Nedîm Efendi Der Sitâyîş-i Cenâb-ı Vezîr-i A'zam Düstûr u Mu'azzam İbrahim Paşa (Bayram, 2021, s.198-201).

- Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün
 I
 Hoş geldüñ eyâ hidîvv-i ekrem
 Lutfuñla gönüller oldu hurrem
 Şâd oldu mekârimüñle 'âlem
 Her gûne me'âşirüñ dem-â-dem
 [426a] Ârâyîş-i 'arsa-i cihândur

XII

- Âhîr kalemim olup muraħħaş
 Kıldı bu hîţâbı bana muhtaş
 Ayrılma bu bâbdan ayak baş
 Ancak bu cihânda saña maħlaş
 Bâb-ı himem-i Hudâvegândur
 [427a]

Kaşîde-i Mektûbî Hazret-i Kapudân Paşa Der-Sitâyîş-i Cenâb-ı Veliyyü'n-Ni'am Şadâret-Pîrâ (Hakverdioğlu, 2012, s.660-664).

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
 1 Mîr-i ezhârı idüp bâğa ser-'asker lâle
 Çekdi pervîz-i sefid üstüne leşker lâle
 61 Gel du'â eyle uzatma şadedi ey Sâlim

Tutalım k'ola pesendide-i dāver lāle

64 Luṭf-ı Hāḳdan umar şeş-cihet 'ālem-i kevn

[429a] Dest-i hükmiñde hūlāşa ola şeş-per lāle

**Manẓûme-i Seyyid Vehbî Efendi Berây-ı Fütûhât-ı Celîle Der Evşâf-I Humâyûn
(Bayram, 2021, s.115-121).**

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Mülûküñ Kahramânı 'arşa-ı rezmüñ Nerîmânı

Cihânuñ Hamza-i şâhib-kırânı tâze destânı

70 İnanzmazsañ eger Şehnâme-h'ân-ı kilik-i Vehbîden

İşit peygâm-ı feth-i ūlke-i Kirmânşâhânı

**Ḳasîde-i Vehbî Efendi Der-Sitâyîş-i Cenâb-ı Veliyyü'n-Ni'am Şadâret-Pîrâ
Edāmehu'llāhu Te'ālā (Hakverdîoğlu, 2012, s.664-667).**

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Ey âşaf-ı sipîhr-cenâb u melik-şîfat

Ey şadr-ı bedr-kevkeb ü hurşîd-menzilet

42 Vehbî-i haste-hâtıra şefkat zamânıdır

Hālî müşevveş oldı yazuk eyle merhamet

[432b]

49 Tebrîk-i 'îd ü feth ü velâdetle her günüñ

İkbâl ü baht ü sa'd ide eyyâm-ı tehniyet

**'İdiyye-i Vehbî Efendi Der-Midḥat-i Ḥazret-i Veliyyü'n-Ni'am 'Āli-Himem
Ebḳāhu'llāhu Mā-Dāme'l-'Ālem (Hakverdîoğlu, 2012, s.667-671).**

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Destâr-ı 'îdi tâzeleyüp şun'-ı Zü'l-celâl

Telli ucı göründi hilâl eylemek ḥayâl

60 Vehbîye senden ide Ḥudâ kısmetin naşîb

Mihr ü cūd-ı vücūduña göstermesün zevāl

- 62 Senden olursa isterim olmazsa istemem
Gāh u hayāt gāhi kaseṁ ber-Resūl ü āl

Müseddes-i Sāmî Efendi Berây-ı Tehniyyet-i ‘İd-i Sa‘İd Der- Sitâyîş-i Hâzret-i Şehriyâr (Hakverdioğlu, 2012, s.79-80).

Mefā‘îlün/ Mefā‘îlün/ Mefā‘îlün/ Mefā‘îlün

- 1 Mū‘în ü yāverün her hâlde Rabb-ı mecîd olsun
Sipîhr-i köhne-sālün devri ber-vefk-i ümîd olsun
- 2 Hemîşe ṭab‘-ı pākün mazhar-ı sevḳ-ı cedîd olsun
Günün günden yeg olsun ‘ahd-i iḳbālün medîd olsun
- 3 Olup ‘ıydün mübârek devlet ü ‘ömrün mezîd olsun
Giceṅ ḳadr-i sa‘âdet her günün ‘ıyd-i sa‘îd olsun

X

- 1 Olup Sāmî ḳuluṅ tebrîk-i ‘ıyd ile şenâ-h‘ânun
Olur viridi du‘â-yı imtidād-i şevket ü şânun
- 2 İder ferş atlas-ı gerdünı būs itdükçe dāmānun
Bülend itdi ‘ubūdiyyetle ḳadrin farṭ-ı iḥsānun
- 3 Olup ‘ıydün mübârek devlet ü ‘ömrün mezîd olsun
Giceṅ ḳadr-i sa‘âdet her günün ‘ıyd-i sa‘îd olsun

Ḳaşıde-i Şâkir Berây-ı Tebrîk-i ‘İd-i Sa‘İd Der-Midḥat-i Hâzret-i Veliyyü’n-Ni‘am Bâzil-i Kerem (Hakverdioğlu, 2012, s.671-673).

Fe‘îlâtün Fe‘îlâtün Fe‘îlâtün Fe‘îlün

- 1 Gideli bir sene olmuşdı meh-i ‘îd-ı şıyām
Pek güzel geldi o meh-peyker-i nâzik endām

[436a]

30 Dimiş ey Şākīr-i kâşır degilim ben kâdir
Yâ neden geldi ‘aceb saña bu endîşe-i hām

36 Gecesiñ Kâdr ide Allāh gününü ‘īd-i sa‘īd
Şadrda kâ‘im ola zâtı ilā yevm-i kıyām

**Nazm-ı Pîrâne-i Nazîm-i Der Sitâyîş Âşaf-ı Vâcibü't-Ta‘zîm Aţâlallâhü ‘Ömrehü
(Bayram, 2021, s.168-171).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
1 Baña çekdirdiği bâr-ı gamı görsün o ebrûlar
Hele cânâ kurulsun sevķ-ı mahşerde terâzûlar
11 Nazîmüñ eylemiş gavvâş-ı tab‘-ı gevher efşanlık
Çıkarmış ka‘r-ı deryây-ı dilinden böyle lü‘lüler
[438a]
30 Hüdâ şadr-ı sa‘âdet üzre efzûn eyleye ‘ömrün
Ola iķbâl ü devlet hemdem-i zânû bezânûlar

**Tercî‘-i Bend-i Vehbî Efendi Berây-ı Sitâyîş Nazm-ı Hümâyûn-ı Şehri-Yâr-ı
Rub‘-ı Meskûn (Sevim, 2020, s.78-80).**

Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilün
I
1 Hâmdüli’llâh gün olup feyz-i şafâdan behreder
İtdi Hâķ âyîne-i âfâķı bî-jeng-i keder
V
3 Kan mıdur deryâ mıdur tâb‘-ı hümâyûn Vehbiyâ
Kim çıkardı sâhile böyle dūr-i ‘âlem-bahâ
5 Biz saf-ile Neşât-âbâdı itdük çün maķarr
Saña da ey gam âdem-âbâda lâzımdur sefer

**Tercî ‘-i Bend-i Râşid Efendi Der-Ḥaḫḫ-ı Nâzm-ı ‘Âlem-Pesend Şehri-Yâr
Eyyedehu’lîlâhu Ebḳâ’ (Sevim,2020, s.80-82).**

Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilün

I

Li’lîlâhi’l-ḥamd oldu ‘âlem şâd u ḥandân ser-te-ser
Geldi nevbet şevḳ ü şâdiye geçüp vaḳt-i keder

VI

Feyz-i Ḥaḫ’dur Raşidâ ol dâver-i pâk-i i’tikâd
Kıldı bu ḥüsn-i tefe’’ülle ḳulûb-ı ḥalkı şâd
Biz safâ-ile Neşât-âbâdı itdük çün maḳarr
Saña da ey ḡam ‘adem-âbâda lâzımdur sefer

**Mu‘aşşer-i Şâkir Der Vaşf-ı Pâdişâh Şâhib-i Nâsir Eyyedehullâh-i Te‘âlâ İlâ
Yevmi’l-Âḫir (Bayram, 2021, s.192-196).**

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

I

Her ḳaçan ṭab‘-ı ḥümâyûn-ı ḥıdiv-i baḫr u ber
Meyl-i eş‘âr ile itse ḳaşd-ı ezhâr-ı ḥüner

VIII

Bende-i pespâye ‘abd-i kemterin Şâkir ḳuluñ
Gûş idüp bu nâzm-ı ḡarrâyı leṭâfet-güsteri
Biz şafâ ile neşât âbâdî itdük çün maḳar
Saña da ey ḡam ‘adem âbâda lâzımdur sefer

**Tercî‘-i Bend-i Nedîm Efendi Der-Vaşf-ı Nâzm-ı Hümâyûn-ı Şehri-Yârî
Edâma’lîlâhu Te‘Âlâ (Sevim, 2020, s.82-83).**

Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilün

I

Şehr-yâr-ı tâcver sâhib-ḳırân-ı baḫr u berr
Kıldı bu sâhil-serây-ı ḥâşına bir gün güzer

VII

Bayḳara görse şayardı kendi efkârın ‘aḳîm
Baḳ bu beyt-i pâke de var bâri şî‘r ögren Nedîm

Biz şafâ-ile Neşât-âbâdı itdük çün maḳarr

Saḡa da ey ḡam ‘adem-âbâda lâzımdur sefer

**Kıṭ‘a-i Tezkire-i Evvel Raḥîmî Bîñ Efendi Der Sitâyiş-i Ḥazret-i Veliyyü’n-
Ni‘am Şadâret Penâh (Bayram, 2021, s.215-216).**

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Cenâb-ı şadr-ı âlî himmet İbrâhîm Pâşânîñ

Devâm-ı zâtı da‘vâtini insan eylemez neyler

10 Senây-ı zâtınuñ te‘şîrini gör sâde nazm itseñ

[442b] Raḥîmî her sözüñ reşk-i süḡandan eylemez neyler

**Ġazel-i Vehbî Efendi Der-Ḥaḳḳ-ı Tezyîn-i Menâr-Hâ Berây-ı Midḡat Paşa-yı
‘Âlem-Ârâ (Sevim, 2020, s.122-123).**

Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün

1 Şeb-i ‘ıyd içre ḳandîl zeyn olup şehrüñ menârında

Ḥazân faşlı çerâḡân oldı raḡmet lâle-zârında

8 Devâm-ı devlet ile çeşm-i dünyâyı ḳarîr eyle

İlâhî müstedâm it anı taḡt-ı zer-nigârında

**Manzûme-i Vehbî Efendi Berây-ı Tehniyet ‘ıyd-ı Eḡhâ Der Midḡat Güzârî’-i
Şadr-ı Bi-Hemtâ (Bayram, 2021, s.122-124).**

Fâ‘îlâtün Fâ‘îlâtün Fâ‘îlâtün Fâ‘îlün

1 Seyr-i Sa‘d-âbâd düşdi yine ‘ıyd eyyâmına

Olalum âmâde bir feth-i nevüñ peygâmına

16 Telḡ-kâm-ı zehr-i ḳahruñ olmasun Vehbî-i zâr

‘ıyddur bir bûse vir şekker çalınsun kâmına

**Manzûme Der Vaşf-ı Tuğrây-ı Ğarrây-ı Pâdişâh-ı Nâfizü'l-Ahkâm Ebķâhüllâh ü
İlâ Yevmi'l Kıyâm (Bayram, 2021, s.124-125).**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Luţf-ı ihlâsuñdur elhaķ bunca âsâr-ı bedi'
Âşafâ saña ne ihsân itdi Rabbü'l-'âlemîn

2 'Umr ile ķahrı tecemmu' eyledüñ şadruñda sen
Görmedi saña olan elţâfı bir Şâhib-mekîn

[443b]

8 Zîver-i şadr eyleyüp zât-ı şerîfüñ dâ'imâ
Haķ haţâlardan vücûd-ı pâkiñi kılsun emîn

**Hâk-i Pây-i Veliyyü'n-Ni'am-ı Âşaf-Câha Vaşlî Nâm Şâ'iriñ 'Arz İtdigi
Kaşidedir**

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

1 'Aķıbet ey dil murâd üzre felek devrân ider
Gerçi birkaç gün kemâl-i hüznüñü seyrân ider

2 Her kimi kim ser-firâz itmek murâd eyler ķader
İbtidâ manend-i sâye hâk ile yeksân ider

3 Her ne deñlü müşkil ü düşvâr olursa h'âhişñ
Ğam yime olmaz dime Allâh işñ âsân ider

4 'Abd-i mücrim her ne deñlü lâyıķ-ı âzâr ise
Luţf-ı Hallâķ-ı cihân şâyeste-i ihsân ider

5 Şimdi bir şadr-ı ğınâ-baķşa ķarīb itdi Hudâ
Kim murâd itse seni ser-defter-i aķrân ider

6 Öyle şadr-ı mekremet-pîşe seĥâ endîşe kim
Rûtbe-senc herkese in'am-ı bî-pâyân ider

- 7 Dāver-i a‘zam vezīr-i nām-dār ‘ālī vaḳār
Kim bu ḥalka āsafāna luṭf ider iḥsān ider
- 8 Ya‘ni İbrāhīm Paşa kim nigāh-ı şefḳati
Ḥāṭır-ı maḥzūn-ı erbāb-ı dili şādān idera
[444a]
- 9 Zālimi maḳhūr ider maẓlūmı mesrūr-ı kerem
Her kaçan icrā-yı Ḥaḳ ḥalk içün dīvān ider
- 10 Öyle bir deryā-yı bī-ḥaddır keḫ-i in‘āmı kim
Mevce-i luṭfı tokınsa ḳaṭreyi ‘ummān ider
- 11 Öyle bir kân-ı keremdir kim kemāl-i cūd ile
Ḥātemi ḥayrān ider Yahyāyı ser-gerdān ider
- 12 Āteş-i sūzāna bir dem luṭf ile ḳılsa nazār
Şüphesiz her aḥkerin bir ḡonce-i ḥandān ider
- 13 Ḳılsa şahrādan gezer bū-yı nesīm luṭf ile
Şan çemen-rāzı ser-ā-pā sūnbül ü reyḥān ider
- 14 Ḥākden itse ḡubār-ı maḳdemın bād-ı şabā
Tūtiyā-yı ‘ayn-ı gerdūn refi‘ü’ş-şān ider
- 15 Tīḡını ‘arz eylese bahse muḥīṭ-i ‘āleme
Tāb-ı ḥūnını şādef incilerin mercān ider
- 16 Gerçi şekl-i tīḡ-ı rezmi berg-i sūsendir velī
Deşt-i ḡülzār veḡada lāle-i nu‘mān ider
- 17 Durduḡu yerden ‘Acem iḳlīmını fetḫ eyledi
Böyle re’y ü cengi ancaḳ Rüstem-i Destān ider
- 18 Ey müşīr-i dād-perver dāver-i şāḫib-hüner

Medh ü evşâfınla āhır **Vaşli** bir dīvān ider

- 19 Öyle bir meddāh-ı evşāf -ı ‘atā kim kim bu gün
Şāhid-i ṭab‘ım cihān şā‘irlerin ḥayrān ider
- 20 Bu zemīn-i tāzenin her beyti Şehnāmedir
Ṭab‘-ı Hākānı degil Firdevsi istihsān ider
- 21 Şā‘ir-i sāhir-i beyān dehrem ammā neyleyim
Derd ü ğam sermāye-i efkārımı tālān ider
- 22 Ekmegimin acısı ḥuşūşā neş‘e rāḥat mı kor
Manşib‘azli ḥāṭır-ı nā-şādımı giryān ider
- 23 Derd-i fikr-i keşret ü dīnim ile ma‘zūrunam
Āh kim kevn ü mekānı başıma zindān ider
- 24 Hıdmetimde bir kuşūrım yoğ iken lāyık mı kim
İltifāt u lutfuḡa baḥtım beni pinhān ider ¹¹³

**Kaşide-i Veyzevī [Ḥasīb] Çelebi Der-Vaşf-ı Cenāb-ı Şadr-ı A‘zam
Edāmeḥu’llāhu Mā-Dāme’l- ‘Ālem (Hakverdioğlu, 2012, s.674-677).**

- Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün
- 1 Te‘ālallāh zihī feyz-i bahār-ı şun‘-i Yezdānī
Ki reşk-i bāğ-ı cennet eyledi şahn-ı gülistānı
- 43 Ḥasībā besdir iksār-ı süḥen demdir ki şevkıyla
Ḥuzūr-ı feyz-i baḥş-ı āşafa ‘arz it şenā-ḥ‘ānı
- 47 Nihāl-i luṭfı olsun sāye-güster fark-ı āfāka
Ola memdūd-ı zıll-i āfeti bā-luṭf-ı Yezdānī

¹¹³ Bu şiirin devamı var ancak varaklar eksik olduğu için okunamadı.

‘Înâyetlü Veliyyü’n-Ni‘am ¹¹⁴

- Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün
- 1 Hüdâvend-i muzaffer pâdişâh-ı ma‘delet küster
Cihangîr ü cihandâver şehinşâh-ı Sikender dâd
- 25 Didi ol âsaf-ı kâmil hîred fermân idüp Râşid
Tekellûf çekmesün târih için erbâb-ı isti‘dâd

**Tārīh-i Rāşid Efendi Berāy-ı Kasr-ı Hümāyūn-ı Neşed-Ābād Der-Vasf-ı
Şehriyār-ı Kerem-Mu‘tād (Hakverdioğlu, 2019, s.307-310).**

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Hâk mübârek ide bu sâhil-serây-ı hürremi
Mâlikü’l-bahreyn olan şevketlü Sultân Aḥmede
- 26 Rāşidâ bu cāy-ı vālānuḡ didüm târihini
Sa‘d ola kaşr-ı Neşād-ābād Sultân Aḥmede

**Tārīh-i İshāk Efendi Berāy-ı Menzil-Gāh-ı Teberdārān-ı Sultānī Der Vasf-ı
Veliyyü’n-Ni‘am-ı Āfāk (Hakverdioğlu, 2019, s.310-311).**

- [448a] Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün
- 1 Şehen-şâh-ı mu‘alla cāh-ı Sultân Aḥmed-i Ġāzī
Hüdâvend-i mü‘eyyed dâver-i Cem-cāh u Kistrâ-dâd
- 8 Hıtāmında bu me‘vānuḡ didüm İshāk târihin
Bu beyt-i pâki İbrāhīm Paşa eyledi bünyād

**Tārīh-i Rāşid Efendi Berāy-ı Cāy-Gāh-ı Teberdārān-ı Sultānī Der-Sitāyīş-i
Hazret-i Veliyyü’n-Ni‘am (Hakverdioğlu, 2019, s.311-312).**

- Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün
- 1 Şehen-şâh-ı muzaffer şehriyār-ı ma‘delet-küster
Cihān-gîr-i zafer yāver hüdâvend-i cihān-ārā

¹¹⁴ Varak eksik olduğu için tamamı okunamadı. Beyitler MESTAP tablosundan alındı (Bayram, 2021, s.84).

- 10 Tamāmında bu cāy-ı dil-keşün tārīhini Rāşid
Didüm itdi binā bu cāy-gāhı āsaf-ı yek-tā

**Tārīh-i Nedīm Efendi Berāy-ı Kasr-ı Hümāyūn Saray-ı ‘atik Der-Meth-i
Şehriyār-ı Zamān vü Āsaf-ı Devrān (Hakverdioğlu, 2019, s.312-314).**

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

- 1 Mekārim-pīşe ‘adl-endīşe Sultān Aḥmed-i Ġāzī
Ki şāhen-şeh-i ta‘bīrinden ancak zātıdur maḳāūd

- 15 Bu mışra‘la Nedīmā eyledi taḥrīr-i tārīhin
Bu vālā ḳaşr-ı nev-ṭarḥ ola Sultān Aḥmede mes‘ūd

**Tārīh-i Nedīm Efendi Berāy-ı Kasr-ı Hümāyūn Der-Sitāyiş-i Pādişāh-I ‘Ālem-
Penāh u Sadr-ı Āsaf-Cāh (Hakverdioğlu, 2019, s.314-316).**

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

- 1 Şehen-şāh-ı cihān şevketlü Sultān Aḥmed-i Ġāzī
Hemīşe taḥt-ı ‘ālī üzre iclālī mezīd olsun

- 23 Du‘ā idüp Nedīmā söyledi bu mışra‘ı ol dem
Bu ḳaşr-ı pāk Sultān Aḥmede yā Rab sa‘īd olsun

**Ḳıṭ‘a-i Rāşid Efendi Berāy-ı Tecdīd-i Bâb-ı Teberdarân-ı Sultānî (Bayram, 2021,
s.216-217).**

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Teberdârana Ḥaḳ bu dil-güşâ dergâh-ı âmâlün
Şarīrin nağme-senc-i müjde-i kām u murād itsün
- 2 Şeh-i devrân ile bânîsinün şadr-ı sa‘âdetde
Ḥudâ dervâze-i tâli‘lerin böyle güşâd itsün

Velehü (Bayram, 2021, s.217).

- Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün
- 1 Hemîşe tâ ki bu dergâh-ı 'izz ü ikbâlün
Ola güşâdına vâ-beste niçe fethü'l-bâb
- 2 Bunuñ vesâ'il-i bünyâdına dü 'âlemde
Der-i 'inâyetün aç yâ müfettiñü'l-ebvâb

Velehü (Bayram, 2021, s.217).

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Şeh-i dehrün görüp hayrâta meylin âşaf-ı dâna
Bu dergâh-ı şeref-peymâyı böyle eyledi ihyâ
- 2 Hemîşe dâver-i devrân ile şadr-ı keremkârün
Güşâd itsün bu gûne dergeh-i devletlerin Mevlâ

Velehü (Bayram, 2021, s.217).

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Bârekallâh dûdmân-ı 'izz ü şân
Kalb-i bânîsin Hudâ pür-nûr ide
- 2 Bâ'is-i bünyâd olan şâhenşehün
Dûdmân-ı şevketin ma'mûr ide

Tārīh-i Seyyid Vehbī Efendi Berāy-ı Tecdīd-i Darp-Hāne-i 'Āmire Der-Vasf-ı

Hümāyūn (Hakverdioğlu, 2019, s.317-318).

- [450b] Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Pādīşāh-ı baħr u berr şāhib-kırān-ı nām-ver
Şehriyār-ı dād-ger-i zıll-ı Hüdāvend-i mecīd
- 15 Vehbiyā tārīhine me'mûr olup seyr eyledüm
Hāq budur kim bī-naẓīr olmış o nev-tāk-ı meşīd

- 16 Ağa bir altun kalem ister ki tārīhin yazam
 Kıldı cāy-ı sikkeyi Sultān Aḥmed Ḥan cedīd
 [451a]

**Secde-Güzārı Ḥāme-i Siyeh- ‘İmāme-i Der-Zemīn-i Şāḥife-i Şıḥḥat-Nāme-i
 Berāy-ı Şükrāne-i İfākat Cān-ı Cihān Rūḥ-ı Cihānyān Şehr-i Yār-ı Şevket-
 Cāh¹¹⁵**

- Mef‘ülü/ Mefā‘ilün / Fe‘ülün
- 1 Şad-ḥamd Ḥakīm-i Müste‘āna
 Kim virdi şifā şeh-i cihāna
- 2 Şundu kef-i Hızır ‘avn-ı Yezdān
 İskender-i dehre āb-ı ḥayvān
- 3 Var idi ‘ināyet-i İlāhī
 Kıldı iḥyā yine gedā vü şāhī
- 4 Risto-yı każā olup nabız-gīr
 Vird ehlini bildi kıldı tedbīr
- 5 Gitmişdi zamāneniñ tüvānı
 Yirine henüz geldi cānı
- 6 Dil-ḥaste idi zamāne ḡamdan
 Bī-cān idi renciṣ-i elemnden
- 7 Olmuşdu cihān marīz-i mihnet
 Ma‘lūm degildi līk ‘illet
- 8 Bir ‘arīza var nedir bilinmez
 Bir derd ki aşlı derk olunmaz

¹¹⁵ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.274-297).

- 9 Ne zaḥm u ne renc var bedenimde
Cân-ḥaste ve lîk ḥikmet anda
- 10 Yek-pāre dimāğ-ı dehr muḥtell
Yok cism-i şaḥîḥ cümle mu'tell
- 11 Olmuşdu kesel cihāna sārī
A'zā-yı umūra sekte tārī
- 12 Yok bû-yı şafā dimāğımızda
Fer görmez idik çerāğımızda
- 13 Çün 'ahd-i bütân cihān şikeste
Mānende-i çeşm-i yār ḥaste
- 14 Pā-beste-i derd olup zamīri
Ḥalk olmuş idi döşek esīri
- [451b]
- 15 Olup nezelāt-ı derd 'arīz
Şalgın idi çün nüzül 'avārız
- 16 Āzürde idi bütün ḥavātır
Ḥasteydi eşāğırū ekābir
- 17 Bīmār ile pür serāy-ı dünyā
Ḥasteler oṭası idi gūyā
- 18 Kimden umulur idi müdāvā
Derdinden iderdi 'acz eṭibbā
- 19 Ḵor mıydı ṭabīblerde ḥayret
Tedbīr-i vücūd-ı nāsa ḳudret

- 20 Ebrūdaki hāl-i dil-ber-āsā
Mihrāb-nişīn idi süveydā
- 21 Her bergi olup kef-i güşāde
Eşcār muķīm idi du‘āda
- 22 Evrād-ı du‘āyı idüp āyīn
Tesbīh idi ‘aķd-i çerha Pervīn
- 23 Göz yaşı döküp sehabdan maţardan
Kān aġlama idi kān güherden
- 24 Perçīn-i keder cebīn-i deryā
Pūr-gerd ġubār-ı ʔab‘-ı şahrā
- 25 Aḥvāl-i hevā teġayyūr üzre
Ser-cümle cihān teḥayyūr üzre
- 26 Şaġ söz bu ki nā-nümūde şenlik
Yoķ bād-ı şabāda da esenlik
- 27 ʔab‘-ı şehe gelmedikçe şihḥat
Mümkin mi ki ‘ālem ola rāḥat
- 28 Zerre kadar anda ola renciş
‘Ārız ola ‘ömr-i ḥalka kāhiş
- 29 Tefhīme bunı be-vech-i tafşīl
Saḡa ideyim hezār temşīl
- 30 Olsa nola renc ʔab‘-ı ‘ālem
Bu mertebe nā-peżīr merhem
- 31 Bir derd ki rūḥı ide tekdīr

İtmez mi bütün vücūda te'şīr

[452a]

32 Olduğu değil midir müsellemler
Sultān-ı zamāne rūh-ı 'ālem

33 Ol rūh aḡa memleket bedendir
Bihbūdi-i ten kuvā-yı tendir

34 Ol şāh ki cism-i kevne cāndır
Āsāyişi rahāt-ı cihāndır

35 Ser-cümle bütün ricāl-i devlet
A 'zā gibidir aḡa ne minnet

36 Çün rūhda 'illet ola peydā
Çekmez mi ezā bedende a 'zā

37 Eḡ evvel olur ser ile dīde
Ol 'illet ile elem-keşīde

38 Ya 'nī ki çeker vezīr-i a 'zam
Ol miḡneti cümleden muḡaddem

39 A 'zā-yı vücūd-ı mülke zīrā
Ser-şadr-ı güzīndir ḡuşūşā

40 Bu āşaf-ı ḡālişu't-taviyye
Şīhr-ı şeh-i bermekī-seciyye

41 Hem devlete oldu re's-i a 'zā
Hem şāhid-i mülke çeşm-i bīnā

42 Bir 'ārīza irse maḡz-ı nāsa
Gelmez mi ḡalel bütün havāssa

- 43 Şihhatdan irişmez ise dāye
İtmez mi eşer-i za‘f kuvāya
- 44 Kalbi hafakan idince tekdır
İtmez mi vücūda ra‘şe te’şır
- 45 Cism-i şehe renc ide taħalḥul
Mülke nice gelmeye tezelzül
- 46 Ya mülkūn olunca ıztırābı
Ḥalkıñ nice ola ḥūrd ü ḥ‘ābı
- 47 Ṭab‘-ı şehe gelmese ifākat
Mülke nice ola ḥıfz-ı şihhat
- 48 Fermānıñ olunca şahḥı yañlış
Bir pençe görür mi zūr ile iş
- [452b]
- 49 Ṭuğrādaki ḥabṭ ola nümāyān
Ḥükmün vire mi sūtūr-ı fermān
- 50 Āyīnede olucak kūdūret
Timşāle gelür mi ḥüsn-i şūret
- 51 Göz merdümeginde olsa ‘illet
Müjganlar ile gelür mi zīnet
- 52 Suyuñ başı olıcak mükedder
Emvācı olur mı şafvet-āver
- 53 Çün münḥarif olsa vaż‘-ı miḥrāb
Olmaz mı arada kıble nā-yāb

- 54 Hırşīde kesāfet olsa tārī
Olmaz mı nīzām-ı dehre sārī
- 55 Kāplasa sehāb-ı tīre mā-hiy
Mehtāb kālur mı hīç kemā-hiy
- 56 Olursa şikeste nevk-i hāme
Olur mı dūrūst saır-ı nāme
- 57 Āzūrde olunca sā'id ü müşt
Süst olmaya mı tūvān-ı engüş
- 58 Hıuşk olsa dīraht-ı rīşe-güster
Berg ü şemerī olur mu hīç ter
- 59 Bir beytiñ olunca süst esāsı
Muḥkem mi olur anıñ bināsı
- 60 Keştīde şikest olunca sükkān
Olmaz mı sefīne ehli ḥayrān
- 61 Dil-ḥaste iken ḥıdīv-i a'zam
Rencūr-ı ğam olmasun mı 'ālem
- 62 Ol cān-ı cihān şeh-i yegāne
Kim zātı ḥayatdır cihāna
- 63 Hem-nām-ı şeh-i resül Muḥammed
Sultān-ı kerīm Ḥān Aḥmed
- 64 Tedbīri 'amelde saht muḥkem
Terkīb-i düvelde cüz' -i a'zam
- [453a]
- 65 Maṭlūbı selāmet-i re'āyā

Kām-ı dili rahat-ı berāyā

66 Terkīb-i vücūdudur celālet
Hāşşiyet-i zātıdır ‘adālet

67 Dünyāya medār-ı zindegānı
Sermāye-i ‘ömr-i cāvidānī

Der-Vasf-ı A ‘zā Ser-Tā-Be-Pā

68 Ol şeh ki hümā-yı ‘izz ü şāna
Devletlü başıdur āşiyāna

69 Konmuşdu aña hümā-yı iqbāl
Sergüşları güşāde şehbāl

70 Pīşāni-i şāfı maṭla‘-ı nūr
Her çīn-i cebīn eşi‘a-i hūr

71 Rām olsa ‘aceb mi aña ‘ālem
Alnı yazısıdır ism-i a‘zām

72 Ebrūları nūn u dīdesi şād
Her gāmzesi naşş-ı kātı‘-ı dād

73 Olmuş nıgeh-i cıger-güzārı
Hançer be-miyān silāh-dārı

74 Gāhī ne ‘aceb olursa pūr-ḥam
Ebrūlarıdır kemān-ı Rüstem

75 Gül-gonce-i ma‘rifet dudağı
Berg-i gül-i saltanat kulağı

- 76 Mağz-ı seridir hazīne-i hūş
Bir kufl-i müdevver aña her gūş
- 77 Hukıyla dimāğ-ı pādişāhī
Bir şīşe laţif ʿıtr-ı şāhī
- 78 Haţţ oldu sevād-ı Şāh-nāme
Müjgānlar aña siyāh-nāme
- 79 Haţţ-ı ruḥudur kitāb-ı kem-yāb
Müjgānlarıdır o ḥaţta i ʿrāb
- 80 Ser-çeşme-i rūḥdur dehānı
Can-baḥş ʿuzūbet-i lisānı
[453b]
- 81 Āyīne-i merḥamet o sīne
Yok jeng-i ğaḏab ğubār-ı kīne
- 82 Nīrū-yı kazā olup müsāʿid
Baḥtı ide der-kenār o sāʿid
- 83 Dest-i keremi muḥīṭ-i iḥsān
Geh gevhere baḥr geh zere kān
- 84 Bir sīm sebīkedir o parmaḵ
Tamğadır anıḡ ucunda tırnaḵ
- 85 Urdı kef-i desti nice aya
Hurşīdi getürdi zīr-i pāya
- 86 Serv-i çemen-i celāl ḳaddi
Gül-ğonce-i şevket iki ḥaddi
- 87 Ser-tā-beḳadem celāl ü şevket

Başdan ayağa şükûh u satvet

Zerdüzi-i Hayyât Hâme Der Vaşf-ı Libās u Cāme

- 88 Mümkün mi sitāyış-i libāsı
Zer-beft-i Sikender eñ kabāsı
- 89 Ser-güşı medār-ı zīb ü zīnet
Ser-levha-i nüshā-i celālet
- 90 Ol Sûre-i Mülke serde efser
Ser-sûre-i zer tılāya beñzer
- 91 Hurşid kalensöve mümāsıl
Destārı hilāl ile müşākıl
- 92 Mihr ile meh oldu bī-kem ü kāst
Müllûta yaqası üzre çeprāst
- 93 Kerrākesiniñ şerīdi ğurre
Encümdür aña dikilü dürre
- 94 Her tûğmesi kûrş-ı māh-ı tābān
Her şemsesi āfītāb-ı rahşān
- 95 Haftānı lebāçe-i hilāfet
Şevketdir aña bu nice hil‘at
- 96 Ceybi zer ü gevher ile mālī
İtmekde velī eliyle hālī
- [454a]
- 97 Hañcer kemer-i müzerkeş üzre
Bir şu‘le gibidir āteş üzre

- 98 Şemşîri zülâl-i şâfa beñzer
Kim menba' ıdır anıñ kemerler
- 99 Ger olma demi per-i melekden
Zencefleri atlas-ı felekden
- 100 Nûr-ı bedeni yanında kaçum
Mehtâbda şem'a-veş olur güm
- 101 Geydükçe olur siyâh semmûr
Ol mâh-ı münîre şâm-ı deycûr
- 102 Semmûrda cism-i şâh-ı devrân
Şan zulmet içinde âb-ı hayvân
- 103 Pîrâheni berg-i yâsemendir
Ya perde-i çeşm-i hûrdandır
- 104 Beñzer kad-i ser-bülendi serve
Üstündeki koyu gölge ferde
- 105 Pâbüşına ğurre na'l-i sîmîn
Zer mîh-i hâlîde aña Pervîn
- 106 Ol şeh ki ğubâr-ı âsitânî
Reşk-âver-i kühl-i Işfehânî
- 107 Şehler olamaz aynla hem-ser
Eñ eşrefi olur aña çâker

Ta'rîf-i Kemâl-i Pâdişâhî

- 108 Kañğı şehin itdi Rabb-ı 'âlem
İklîm-i kemâli mülkine zamm

- 109 Şāyestedir ol şehe cihangīr
Elķābı olunsa böyle tahrīr
- 110 Ser-levḥa-i Şāh-nāme-i şān
‘Ünvān-ı berāt fazl ü ‘irfān
- 111 Ressām-ı ruķūm ‘iffet ü dād
Nessāḥ-ı rūsūm zulm ü bī-dād
[454b]
- 112 Ahkāmı ‘adāletini nāṭık
Ḳānūnı şerī‘ata muṭābık
- 113 Dīvānı penāh-ı mülk ü millet
Dergāhı melāz-ı ehl-i ḥācet
- 114 Ma‘nāsı kemāle ḥarf-i tefsīr
Mazmūnu celāle ḥüsn-i ta‘bīr
- 115 Ahkāmına imtisāl vācib
Emrine itā‘at emr-i lāzib
- 116 ‘Adl ü kerem-i nihād-ı şāfī
Derd-i siteme ‘ilāc-ı şāfī
- 117 Ol şāh-ı güzīn ki oldu el-ḥaḳ
Eslāfa meziyyeti muḥaḳḳaḳ

Vaşf-ı Hüner Cihān-Penāhī

- 118 Āyīne-i ṭab‘ı münclīdir
Yüz şuret-i ma‘rifet celīdir
- 119 Nām-āver olup nice eşerde

Hakkā ketebe kodu hünerde

- 120 Tevķī‘in iderdi hırz-ı cānı
 Sağ olsa idi koca nişānı
- 121 Çün mührsüz ider olsa tahķķ
 Tuğrā-yı zeri sipihre ta‘līķ
- 122 Kimse çekemez o resme tuğrā
 Olmaz aña pīr mīr hem-pā
- 123 Şeyh ü dedeye sūlūsde sālīs
 Ta‘līķde de ‘imāde vārīs
- 124 Reyhānı da itse meşķ-i hāme
 Reyhāna döner sevād-ı nāme
- 125 Haţţını göreydi İbn-i Bevvāb
 Aña yazılurdu hācib-i bāb
- 126 Olurdu Hotan ideydi seyrān
 Biñ çeşm ile İbn-i Muķle hayrān
- 127 Her noktası dürr-i pūr şafādır
 Her kıt‘ası kıt‘a-i cevāhir
- [455a]
- 128 Kıt‘asını görse ola mebhūt
 Hem-seng olamaz anıñla yāķūt
- 129 Her karalama olup siyeh nūr
 Her nokta-i harfi merdüm-i hūr
- 130 İtse kalemi sevād-ı kārī
 Tamğa-zen olur Karaḥişārī

- 131 Kılkindeki şīve-i nezāket
İnsānı ider esīr-i hayret
- 132 Kılki gibi bād-ı pā bulunmaz
Hak bu ki ğubārı şakḳ olunmaz
- 133 Hem-rezme yarar misāl-i hançer
Hem-bezme şarīrini ney eyler
- 134 Ney gibi ki ola nağme-pīrā
Eyler on iki maḳāmı icrā
- 135 Olmaz hele böyle pūr-hüner şāh
Taḥsīn taḥsīn tebārek Allāh
- Der Vaşf-ı Leṭāfet Ṭabī‘at**
- 136 Tab‘ında var ol ḳadar nezāket
Gül ḥār görünür aḡa nisbet
- 137 Būy-ı gül-i ḥulḳı itdi te’sīr
Kāmını zūkām ḳıldı tekḁır
- 138 Īrās-ı ruṭūbet itdi ğūyā
Şebnem-zede oldu verd-i ra’nā
- 139 Ammā yine virdi aḡa āzār
Zīrā o ğüle şemīm olur bār
- 140 Ruḥsārına düşse zıll-i Yezdān
Ža‘f eyler aḡa teveccūh ol an
- 141 Bir böyle ḥıdīv-i nāz-pīşe

Anıñ gibi şîr-i ‘adl-pîşe

- 142 Şâyeste midir ki ola bîmār
Teblerze-i renc ile dil-i zār

[455b]

- 143 Göstermeye Hâk ki mihr-i devlet
Bir gün çeke şıķlet-i kesāfet

- 144 Hāllāk-ı cihāna hāmd ü minnet
Kim virdi vücūduna ifāķat

- 145 Çün geldi şifā şeh-i cihāna
Kesb itdi hayāt-ı nev zamāne

Der Mev‘ıza vü Beyān-ı Hikmet

- 146 Derk eyle bu hikmet-i Hudāyı
Gör şūret-i ķahrda ‘atāyı

- 147 Āsāyiş-i hāl her kederden
Āsībe delildir nazardan

- 148 Şükr ile olur ziyāde ni‘met
Şükr ile olmasa ni‘met ola nıķmet

- 149 Ni‘met ki bilinmez ola ķadri
Eylermiş esīr dayķ-ı şadrı

- 150 Şıhķat gibi ni‘met olmaz ammā
‘Illetle olur o da hüveydā

- 151 Anıñçün idüp hāķīm-i muṭlaķ
Şükr-i ni‘ama anı muvaffāķ

152 Hem eyledi hışsemend-i 'illet
Hem 'ayn-i kemâlden şıyânet

153 Olmaz mı bu sır ile müberhen
Ma'nâ-yı kerîme-i 'asâ en

154 Sağ olsun o pâdişâh-ı devrân
Olsun yoluna fedâ dil ü cân

155 Hıfz ide çerâğ-ı cism-i şâhı
Fânûs-ı vikâye-i İlâhî

156 Tek ol be-şabâh-ı haşr uyansun
Pervâneleri yanarsa yansun

157 Olursa nola dıraht-ı ekvân
Âsîb-i hazân ile berg-rîzân

[456a]

158 Ümmîd budır hemân Hudâdan
Kim bahtını şaklasun hatâdan

159 Ol şâha mişâl-i fidye-i şavm
Olsa ne 'aceb fidâ biraz kavm

160 'Adli sitemi virüp zamâna
Hulku keremi koyup emâna

161 Hârislere geldi h'âb-ı râhat
Kalmadı hirâs-ı düzd ü gâret

Der Vaşf-ı Nāsîr ü Mefâhîr

162 Şulhüyle cihân râhat itdi
A'dâ dahı 'arz-ı hullet itdi

- 163 Cumhūr-ı Firenk sūy-der-sū
Oldu aña bende boynı baĝlu
- 164 İsveç ayaĝıyla girdi bende
Moskov aña oldu ser-figende
- 165 Her Һamlede eyledi müsahҺhar
Ma‘ müre-i Morayı ser-ā-ser
- 166 Seyfi ile Һatlı olundu bir bir
Eflāka musallaҺ iki kāfir
- 167 Şūr-ı Һarataĝı def‘ idüp hem
Taĝ üstüne baĝ oldu ‘ālem
- 168 Bāĝīleri baĝladı nüzūra
Sed çekdi Sikenderāne şūra
- 169 Teshīl-i umūr-ı şa‘be itdi
Te‘mīn-i Һarīk-i Ka‘be itdi
- 170 TaҺdīş idicek şımāҺ-ı Һalbi
Һatlı itdi küleyb gibi kelbi
- 171 Āteş-zede oldu hep muĝaylān
‘Urbān nice ola Һār-ı dāmān
- 172 Tanzīf idüp diyār-ı Mısrı
Pāk eyledi Һirk-i zulm ü ısrı
- 173 Olmuşdu ‘aķīm Һā‘at ammā
Һavfiyle Һogurdu ümm-i dünyā

- 174 Halk oldu muṭā‘-ı şerī‘at
Hîç kalmadı Çerkesî hükümet
- 175 Zabt itdi o kişver-i ‘azîmi
Şād eyledi rūḥ-ı şeh Selîmi
- 176 Ne‘arab u ne Rûm kaldı
Hep taht-ı taşarrufuna aldı
- 177 Bahtı zen-i dehre itdi îlād
Bir şehir-i nev adı Sa‘d-âbād
- 178 Seyr eyledi anda çeşm-i ‘ibret
Kal‘-ı cebel itdigini himmet
- 179 İsmindeki sa‘d oldu cārī
Tevsī‘-i memālik itdi Bārī
- 180 Virdi kılıcı şu bağ-ı dāda
Katdı Hemadānı Bağdāda
- 181 Ber-vefk-ı murād oldu Īrān
Bir sadme-i kahr ile vīrān
- 182 Devlet yeniden kılındı temhīd
Tersāne vü Tophāne tecdīd
- 183 Her cinsin olup ‘ayārı tenķīḥ
‘Ahdinde kılındı sikke taşḫīḥ
- 184 Bel virmiş iken cidār-ı devlet
Hızır irdi bināya kıldı himmet
- 185 Besdir bu söze güvāḥ-ı şūrī

İstanbulun 'imār-ı sūrı

186 Ma'nen dağı buña şāhīd-i hāl
 Āsāyış-i halk u rāhat-ı bāl

187 Tā haşre dek eylesem de takrīr
 Bir vaşfin anıñ muḥāl ta'bīr

188 Dehri pūr idüp şadā-yı 'adli
 Āfāka çıkup nevā-yı 'adli

189 Āvāzesi çerḫi itdi ḥāmūş
 Şehr içre meh oldu penbe der-gūş

190 Girerdi zemīne ursa sīlī
 Mānend-i sipihr olurdu nīlī

191 Pūr-mevce-i çīn olup cebīni
 Māçine atar kemend-i Çīnī

[457a]

192 Her tīri ki ide desti perrān
 Zırhıñ gözüne olurdu müjgān

193 Atdığı ḥadeng-i şu'le-tābı
 A'dāyı ider ciger kebābı

194 Ol tīr ile ḥalkāhā-yı cevşen
 Rişte biri biri çeşm-i sūzen

195 Oldukça tūfengi zīr-i pençe
 Ḥaşmıñ yüzine çaķar ṭabanca

196 Bir kişveri fetḥa itse niyyet
 Karşu çıķa 'askerine nuşret

- 197 Feth-i sūhan itmeden muḳaddem
Miftāḥ-ı kılā‘ olur müselleḡ
- 198 Ey sāye-i Ḥaḳ ḥalīfetu’llāh
Ey şūret-i ma‘nīde şehenşāh
- 199 Hem pādişāh-ı serīr-şevket
Hem mālik-i kişver-i velāyet
- 200 Tesbīḥdeki imāme-āsā
Vā-beste saḡa nizām-ı dūnyā
- 201 Hep ehl-i derūn saḡa merbūṭ
Ser-cümle himāyetinle mazbūṭ
- 202 Anıḡ için ey şeh-i keremver
‘İllet idicek seni mükerrer
- 203 Şuḡl olunup ism-i yā Kavīye
Sa‘y oldu ‘ilāc-ı ma‘neviye
- 204 Ḥabb ḥāzır olup ḥubūb-ı tesbīḥ
Te’siri mizācın itdi taşḥīḥ
- 205 Bir hefte ki çekdi derd-i hicrān
Bī-cān idi cism-i şadr-ı dīvān
- 206 Ol gülşen olup ḥazān-resīde
Būlbülleri lāl virdi çīde
- 207 Kolumda ne var riyā ne sūm‘a
Gözlerde uçardı yevm-i cum‘a
- [457b]

- 208 İçinden idüp hümāsı pervāz
Kalmış kafaşı tehī vü der-bāz
- 209 Dönmüş idi bir nigīn-dāne
Kim faşşını koymamış zamāne
- 210 Tenvīr-i nazar idem diyü ben
Bāz idi gözüm misāl-i revzen
- 211 Toğmadıñ ey āfitāb-ı devlet
Şeb itdi bize o rûzı hasret
- 212 Ma'lûm idi hâlk-ı dehre zirā
Yok 'özt-i şalāt sende illā
- 213 Bir 'illet olup vücûda 'arız
Tertîbine ol ola mu'arız
- 214 Zāhir olucağ cihāna hālîñ
Hâlk aḡladılar şikest-i bālîñ
- 215 İtdiñ yağa yırtup āh-ı cangāh
Bir söz ile kim ne'üzü bi'llāh
- 216 Dîdār-ı 'azîz idüp çü Yūsuf
İtdiñ bizi mazhar-ı te'essüf
- 217 Cāmi'deki maḥfil-i müzeyyen
Olmuşdu güşāde çeşm-i revzen
- 218 Teşrîfîñe olmuş idi her bāb
Āgüş-güşā mişāl-i mihrāb
- 219 Teşrîfden olunca maḥrûm

Añın dahı hāl-i zārı ma‘lūm

- 220 İtdi ğamın ey hıdīv-i ‘ālem
Şemşīr-i haṭībī naḥl-i mātem
- 221 Çün oldu namāz için iḳāmet
Kopardı kıyāmeti cemā‘at
- 222 Maḥfil kapalı yok eski revnaḳ
Ma‘nāsı nihān çü beyt muğlaḳ
- 223 Taḥvīl idicek o buredan yoḳ
Olmış idi şanki çism-i bī-rūḥ
[458a]
- 224 Ey şāh-ı ‘adālet-i ittişāfum
Vallāh sözümde yok ḥilāfum
- 225 Ben ‘abd-i ḥaḳīr ḥayr-cūyam
Togrusu budur ki rāst-gūyam
- 226 Sen pādişeh-i cihān-sitansın
Ma‘lūm ki cism-i kevne cansın
- 227 Eslāf gibi degilsin ammā
Ḥalkın saña meyli başḳa zīrā
- 228 ‘Ahdiñde şerī‘at oldu icrā
‘Adliñle cihānı kıldın ihyā
- 229 Eslāf-ı mülūk içinde yek-ser
Bir şāh mı geldi saña beḡzer
- 230 Ey lābis-i tāc ḳahramānı
Tebdīl-i libās idüp nihānī

- 231 Meh gibi gezüp kenār-ı şehri
Seyrāna çıkup çü mihr dehri
- 232 Bir lām-elif çizüp çü pergār
Devr itse idiñ cihānı yek-bār
- 233 Geşt eylesen idi şehri bir rûz
Mānende-i mihr-i ‘ālem-efrûz
- 234 Hünkārum o dem bilür idiñ sen
Kavlümde hılāf ider miyüm ben
- 235 Halkıñ işidirdiñ āh u zārın
Şıhhat haberine intizārın
- 236 ‘İbād-ı mesācid ü cevāmi‘
Sükkān-ı medāris ü şavāmi‘
- 237 Tā şubḥ idüp ibtidā-yı şebden
Kandīl-i dü-çeşme eşki rûgan
- 238 Pīrān ü cevān ü şevher ü zen
İtmişdi bu şehri dār-ı şīven
- 239 Bi’l-cümle e‘āli vü esāfil
A‘yān-ı ekābir ü emāsıl
- [458b]
- 240 Ger bāy u gedā za‘īf ü bernā
Allāha açup kef-i temennā
- 241 Kürsī dibine olup fütāde
Her biri idüp elin güşāde

- 242 Dergāh-ı Hāka kılup darā‘at
Eylerler idi du‘ā-yı şıhhat
- 243 Mevlūd okudup kibār-ı devlet
Hāzırlar idi şifālu şerbet
- 244 Her hāne öñünde sāha-i bāb
Kurbān ile şan dükān-ı kaşşāb
- 245 Sevr ü Hamelin sipihr-i gerdān
Nezr itdi ki saña ide kurbān
- 246 Dāmād-ı mükerremün huşūşā
İtdi şadaqātı hüzn-i yağmā
- 247 Tedbīr-i devāya bulsa kudret
Rūhu‘l-kudüsi iderdi da‘vet
- 248 İtdikçe nişār nukre vü zer
Şurre alayı şanur görenler
- 249 Bir şūrete girmiş idi ‘ālem
K’olmışdı felek sarāy-ı mātem
- 250 Vehbī gibi şad-hezār bende
Hicriñle melūl u ser-figende
- 251 Sāye gibi reh-güzerde tırmuş
Hayretle boyuncuğunu burmuş
- 252 Ümmīd-i kudūmuñ ile gāhī
Göz yaşı ile şulardı rāhı
- 253 Olmuşdu senün-çün açmağa fāl

Şerhayla vücûdı levh-i remmāl

254 Süstî-i mizâcuñı işitdi

Bi'llâh başından 'aklı gitdi

255 Cân nağdini gâh nezr iderdi

Ki şavma'a şavma'a gezerdi

[459a]

256 Geh na't yazup gehî münâcât

Eylerdi Hudâ 'arz-ı hâcât

257 Ahvâl-i mizâcıñ ey cihân-bân

Çün mes'ele-i vücûd pinhân

258 Bulsam yoluña fedâ olurdum

Biñ cân ile 'illetiñ alurdum

259 Ammâ nideyüm vuķûf müşkil

Varmaz idi pürşiş itmege dil

260 Ancağ o kadar iderdüm iz'ân

K'olup der-i âşafa şitâbân

261 Vaşf eyleyerek 'atâ vü dâdıñ

Yâd eyler idüm mübârek adıñ

262 Eylerdim o dem zi-ţarf-ı müjgân

Ruhsâresine nigâh-ı pinhân

263 Ol âşaf-ı hâlişü'l-fu'adıñ

Ol şadr-ı şadâkat-i i'tiyâdıñ

264 Rûyında görüp gehî beşâset

Bir yüzden alur idüm beşâret

- 265 Ki nezleden eyle şikāyet
‘Aks itdi bilürdim aña ‘illet
- 266 İtse ne kadar tecellüd izhār
Āsār-ı keder olup bedīdār
- 267 Her hādesi zehr-i hānd olurdu
Zīrā ki nazarla kand olurdu
- 268 Ma‘şūkdan alsalar eger kan
‘Āşık tamarından ola rīzān
- 269 Şad şükr hezār bār-ı minnet
Şihhatle selāmet itdi ‘avdet
- 270 Minnet o Hākīm-i çāre-sāza
Virdi aña da hayāt-ı tāze
- 271 Dirligi senünledir anıñ da
Dil gibi müdām ola yanıñda
- 272 Min-ba‘d biz el açup du‘āya
Şükrāne o başlasun ‘atāya
- [459b]
- 273 Ey hikmeti çok Hākīm-i bī-çün
Şun‘ıñla felek hum-ı Felātün
- 274 Ey luṭfu verā-yı kahra pinhān
Derdiñde nühüfte nice dermān
- 275 Emriñle olur devāda te‘şir
Vay hāle ṭabībe kalsa tedbīr

- 276 Kim hikmetiñe vuķūfa ķādir
Derkinden anıñ 'ukūl ķāşır
- 277 Ey Hızra viren ĥayāt-ı sermed
Ey Nūhı iden cihānda mümtedd
- 278 Feyziñle olur ĥayāta tev'em
Enfās-ı Mesīh 'übni Meryem
- 279 İtdiñ şeh-i dehre feyz-i şıñhat
Can buldu bütün cihān ne minnet
- 280 Yā Rab be-enīn-i derdmendān
Yā Rab be-meded-resī-i dermān
- 281 Yā Rab be-ĥavāşş-ı ism-i a'zam
Yā Rab be-revān-ı Fahr-i 'ālem
- 282 Loķman Hekīm-nümā-yı luţfuñ
Risto-yı şifā-resā-yı luţfuñ
- 283 Kāmına vire idüp şıyānet
Tenzū-yı 'ināyetiñle kuvvet
- 284 Şıñhatle sirüşte kıl İlāhī
Terkīb-i vücūd-ı pādişāhī
- 285 Hıfzıñ ide dā'imā viķāyet
Yol bulmaya cismine saķāmet
- 286 Kıl mesned-i şevketinde dā'im
Hem-vāre ĥatādan eyle sālīm
- 287 Efzūn göre gün-be-gün celālin

Göstermeye Hâk bize zevâlin

- 288 Dāmād-ı mükerrerinde Mevlâ
Dür itmeye hıdmetinden aşlâ
- 289 Tedbîri ile mizâc-ı ‘âlem
Dür olmaya i‘tidâlden hem
[460a]
- 290 Dâ‘im ola zîb-i taht-ı temkîn
Ol pâdişeh-i ‘adâlet-âÿîn
- 291 Âfetden emîn idüp o şâhı
Şehzâdeler ile yâ ilâhî
- 292 Yanınca idüp serîr-pîrâ
Pîrâmen-i mehde encüm-âsâ
- 293 Kıl baht-ı civân ile mu‘ammer
Her birisin aña pîr-güster
- 294 Her biri nihâl-i bâğ-ı şevket
Her biri hilâl-i evc-i rif‘at
- 295 Her birisi nûr-ı çeşm-i iqbâl
Her birisi hâl-i rûy-i iclâl
- 296 Her birisi gevher-i necâbet
Pîrâye-i efser-i hilâfet
- 297 Manzûme-i mülke bu şeref bes
Kim derc ola böyle bir müseddes
- 298 Yâ Rabbi saña budur ricâmız
Şâyân-ı kabûl olup du‘âmız

- 299 Her birisini emîn ü sâlim
Kıl sâye-i pâdişehde dâ'im
- 300 Anlarla ider faḥir zamâne
Gösterme kederlerin cihâne
- 301 Ol şāh-ı cihāna 'abd-i şādık
Kim var ise kıl şerefde fā'ik
- 302 Bi'l-cümle muḳarrebān-ı dergāh
K'ola şeh-i 'āleme ḥayır-ḥ'āh
- 303 Ber-kām ola zıll-i devletinde
Dā'im ola kendi rāḥatinde
- 304 Tā ḥaşr o şeh ide taḥtı tezyīn
Şiḥḥatle selāmet ile āmīn
- 305 **Vehbī** saḡa müjde vü beşāret
Yazdı kalem-i ḳabūl temmet

Şiḥḥatnāme-i Diger Li-Vehbī Efendi Der Vaşf-ı Şehr-Yār-ı Ālem-Penāh¹¹⁶

- Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün
- 1 Bi-ḥamdi'llāh cihān şād oldu peygām-ı meserretle
Şımaḥ-ı dehr oldu şıyt-ı gül-bang-ı beşāretle
- 2 Güni toḡdu cihānıḡ ṭāli'i açıldı devrānıḡ
Tebāşīr-i şabāhü'l-ḥayr-ı iḳbāl ü sa'ādetle
- 3 Şanursun kūçe oldu şeh-āyīn-i rūḥānī
Güşāyiş buldu ḥatırlar şafā vü şevḳ ü ferḥatle

¹¹⁶ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.96-98).

- 4 Zamāne ‘ıyd idüp ẖān-ı şafā bast oldu dünyāya
Nüvīd-i şevk geldi ‘āleme peyk-i ‘ināyetle
- 5 Me’āl-i müjde bu kim dīde-i baht-ı cihān rüşen
Ki hurşīd-i vücūd-ı şāh-ı tāli‘ oldu şıẖhatle
- 6 ‘İlel tārī olup gitmişdi rāhat tab‘-ı şāhīden
Bi-ḥamdi’llāh yine ‘avd itdi şıẖhatle selāmetle
- 7 Felek āyīnesini kaplamışdı ğuşsa jengārı
Keder olmuşdu ‘ārız rüy-i dehre bu kesāfetle
- 8 Meh-i mevlūdda buldu mizāc-ı pādişeh şıẖhat
Cihāna müjde-i mīlād-ı şādī geldi şerbetle
- 9 Dimāğ-ı dehri kıldı şükr-i şekker ol kadar şīrīn
Gelūlar şīşe-i kand-i nebāt oldu ḥalāvetle
- 10 ‘Anāsır çār-pāre oldu ecsām-ı ḥalāyıkda
Bedende rakşa girdi rūḥ bu şevk ü meserretle
- 11 O rūḥ-ı kālīb-ı mülke sirāyet idicek ‘illet
Mizāc-ı kā’ināt olmuşdu āzürde saḳāmetle
- 12 İfākat bulduĝu sâ‘at o şeh geldi dile rāhat
Yürek oynaması hem-pā iken rakḳāş-ı sâ‘atle
- 13 Felātunlar devā-yı derd-i dehre kādir olmazken
Ḥakīm lem-yezel tedbīrin itdi yine ḥikmetle
- 14 Tıutup nabż-ı cihāna bildi derdin kıldı dermānı
Vücūd-ı şehriyārı ‘āleme gösterdi şıẖhatle

- 15 Felâtun-menkabet Risto-ħired Boķrât-ħikmet kim
Mizâc-ı kâ'inâtı mu'tedîl kıldı 'adâletle
- 16 Cenâb-ı Ĥazret-i Sultân Aħmed Ĥân-ı Ġâzî kim
[461a]Sirişte 'unsûr-ı zât-ı şerîfî 'adl ü re'fetle
- 17 Mülükün ħahramânı 'âlemin şâhib-ķırânı kim
Unutdurdu cihâna Rüstemün rezmin şecâ'atle
- 18 Muşavver rûĥ-ı devletdir mücessem nûr-ı şevketdir
Cihâna maĥz-ı rahmetdir vücûdı rahm ü şefkatle
- 19 Sipîhr-i 'izzetün mâhı serîr-i şevketün şâhı
Ki rûşendir dil-i âgâhı envâr-ı necâbetle
- 20 İmâm-ı dîn ü devletdir hümâm-ı mülk ü millettir
Du'âsı farz-ı zimmetdir cihâna şıdk-ı niyyetle
- 21 Şerî'at sâlikî bir pâdişehdir kim mu'tâbıķdır
Ne fermân eylese aĥkâmı ķânûn u şerî'atle
- 22 Re'âyâ-perver ol şâh-ı kerîm-i ma'delet-güster
Ki başt-ı ĥân-ı ni'met itdi dünyâya mürüvvetle
- 23 Meh-i burc-ı sa'âdet âfitâb-ı maşrıķ u devlet
Ki tutmuşdur zemîn ü âsumânı 'adli şöhretle
- 24 Senâsına nihâyet vaşf-ı aĥlâķına ġâyet yok
Eger bir vaşfını medĥ eylesem yüz bin 'ibâretle
- 25 Sitâyişden idüp izĥâr-ı 'aciz-i ķudret ey **Vehbî**
Du'â-yı ĥayra şarf it vaķtini şıdk-ı tavîyyetle
- 26 Hemîşe Ĥaķ virüp râĥat vücûdu görmesün 'illet

Anıpla mesned-i şevket müdām olsun sa‘ādetle

- 27 Bu nazımın olucağ manzûr ümîd oldur olamaz ‘ûr
Ki bir sâ‘atde inşâd eyledim anı bedâhetle

**Kaşıde-i Râşid Efendi Der-Sitâyîş-i Cenâb-ı Veliyyü’n-Ni‘am Şadâret-Penâh
(Hakverdioğlu, 2012, s.677-679).**

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hâkka şükr olsun dem-i luţf-ı Hudâ hengâmıdır
Geçdi eyyâm-ı keder şevk ü şafâ hengâmıdır

- 30 Rîze-çîn-i ni‘met olup bu arada sen daği
Furşatı fevt eyleme Râşid du‘â hengâmıdır

- 33 Yaz ü kışda mazhar-ı enva‘-i şādî olalar
Söylenildükce bu şayf ü bu şitâ hengâmıdır

**Manzûme Li-Nedîm Efendi Der Hâk Cenâb-ı Veliyyü’n-Ni‘am ‘amîmü’l-Kerem
(Bayram, 2021, s.125-127).**

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Şâd geldüñ ey vezîr-i a‘zam-ı mihr-iştihâr
Yümn-i teşrîfüñ ile oldı bu mesned kâmkâr

[462b]

- 19 Böyle her sâl eyleyüp teşrîf ‘izz ü şân ile
Vaşfıña olsun Nedîmüñ hâmesi gevher-nişâr

**Manzûme-i Râşid Efendi Der Sitâyîş-i Vezîr-i Âşaf Nazîr-i Dâmâd Zıll-I Rabb-i
Kadîr (Bayram, 2021, s.127-129).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Bi hamdillah yine olup resîde mevsim-i sermâ
Sükûn buldı harâret-bağş olan tâb-ı tef-i germâ

- 29 Tevâlî üzre mâdâm eyleye şayf u şitâ devrân

[464a] Şafâ-yı kalb ile germ eylesün meclislerin Mevlâ

Kaşîde-i Trabzonî Sâlim Efendi Der-Vaşf-ı Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı Bi-Hem-Tâ (Hakverdioğlu, 2012, s.679-680).

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Çemen-zâre metâ'-ı feyz-i Hâk bir kârvân geldi
Yüzi güldi bahârın gül-şenin bejzine kan geldi

17 Devâm-ı devletin Hâkdan diler Sâlim du'âcındır
Der-i iclâliye gâyetde zâr u nâtüvân geldi

23 Seni ikbâl ü devlet ile ma'mûr eylesün Allâh
Ezelden hüsn-i re'yiñ kâlib-ı iklîme cân geldi

'İdiyye-i Sâlim Trabzonî Der-Midhat-i Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı Bâzelü'l-Kerem Edâmehu'llâhu (Hakverdioğlu, 2012, s.680-682).

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ğurre-i 'îd oldı ebr-i nîzeden nâ-geh 'ıyân
Çeşm-i 'aşkda misâl-i 'aks-i ebrü-yı bütân

30 İrdi söz encâma Sâlim itme tatvîl-i kelâm
Ba'd ez-în eyle du'â-yı devletin derd-i zebân

33 Şadr-ı devletde cihân turdukça dâ'im olasın
Kâm-bağş-ı kâ-bîn ü kâm-kâr u kâm-rân

Tahmis-i Vehbî Efendi Bir Ğazel-i Şehzâde Sulţân Muḥammed İbn-i Sulţân Süleyman Han (Bayram, 2021, s.196-198).

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Dilde kudret yok ki yâre sırr-ı meknûnum diye

Acıyup şerh ide yaram zaḥm-ı pür-hûnum diye

[466a] Olsa bir mahrem ki aḥvâl-i diger-gûnum diye

Ol saçı Leylâ umaram baña Mecnûnum diye
Gezmesün gelsün belâ tağında maḥzûnum diye

V

Bende olursañ ol ey Vehbî o şâh-ı müşfıka
K'itmeyüp bir cürm için maḥv-ı ḥuḳûḳ-ı sâbıka
Ḳahrı da bir gûne luṭf ola muḥibb-i şâdıka
Dil-ber oldur ey Muḥammed ḥısm idicek 'âşıkā
Boynuña bend eylerem zülf-i hümayûnum diye

IX

Devletüñde âşafâ reşk-âver-i emsâl olup
Şâd-kâm oldum kapuñda nâyil-i âmâl olup
Lîk bir derdüm de vardur söylemezdüm lâl olup
Vaḳtidür ḥamem dehânumdan zebân-ı ḥâl olup
'İyddur şâd it efendüm ḳalb-i maḥzûnum diye

**Şalâḫî-Nâm Ḳapudân Pîrün Ber-Âverde-i Baḥr-i Endîşesi Olan Ḳaşıdesidir
(Hakverdioğlu, 2012, s.682-684).**

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Ḥabbezâ âşaf-ı devrân ki dil-i dānāsı
Ma'den-i luṭf u kerem cūd u 'aṭā deryāsı
- 19 Âşafâ eyle Şalâḫî ḳuluñuñ cürmini 'afv
Kim anıñ ḥaddi degil medḥ-i denâ ḳılması
- 29 Bu du'â-nāmeme oldı iki şâhid târîḥ
Şebini ḳadr ide Ḥaḳ yevmini 'îd Mevlāsı

Ḳaşıde-i Beççe-i Çelebi-Zâde Der-Vaşf-ı Velîyyü'n-Ni'am Pür-Himem

Aṭallāhu¹¹⁷

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

- 1 Şeb-i 'îd irdi yandır sâḳıyâ ḳandîl-i şahbâyı
Gözü görsün biraz rind-i ḳadeḥ-nuşuñ da dünyâyı

¹¹⁷ Bu şiir, şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Öztekin, 2011, s.160-161).

- 2 Şulansun girye-i mestāneden şah̄n-ı harābātıñ
Ġubār-ı ġuşsa tekdīr itmesün rindān-ı şeydāyı
- 3 Ayak dīvānı vaġtı geldi erbāb-ı harābātıñ
Seher Cem-dergehin bāz eylesün pīr-i Mesīhāyı
- 4 Gerekmez mescide çünkim eve lāzım olan dirler
Alup cām it menār üzre yanan kandīl-i mīnāyı
- 5 Mey-i alı görünce sāġar-ı şeşhānede şandım
Ki sürdü kāsım-ı la'īn-ķabā meydāna şeş-pāyı
- 6 Gül-i nesrīne döndü rūzeden ruhsāre-i dildār
Sürüp sākī meyi meşşāte-veş kıl çehre-pīrāyı
- 7 O deñlü rūzeden endāmına geldi niḡāfet kim
Geçer uçmaķda rind-i bāde-peymā ehl-i taķvāyı
- 8 Şikeste beste dem-beste yatur ḡayli zamānlardır
Alup zānūña söylet muṭribā luṭf eyle şeş-tāyı
- 9 Terennüm-rīz olup sen daḡı ey rāmişger-i ḡāme
Oķu bu maṭla' -ı sencīde lafz-ı pāk ma' nāyı
- [468a]
- 10 Gününde buldu 'ālem revnaķ-ı 'īd-i dü-bālāyı
Ḥudā şadrında da'im ide İbrāhīm Paşayı
- 11 Vezīr-i 'āzam u dāmād Aḡmed Ḥan-ı Ġāzī kim
Ne öyle pādişeh kıldı müşerref taḡt-ı vālāyı
- 12 Ne ḡod böyle vezīr-i kām-baḡş-ı memleket-pīrā
Sa'ādetle münevver eyledi şadr-ı mu'allāyı

- 13 Eger İskender öyle bir vezîre mâlik olsaydı
Bir içim şu içün geşt eylemezdi mülk-i dünyâyı
- 14 Vekîl-i muṭlaḳ-ı şāhib-i kırân-ı heft-kişver kim
Fürûḡ-ı mihr-i rāyı ḳatdı Rūma mülk-i Dārâyı
- 15 Cenāb-ı āşaf-ı devrân ki eyvân-ı celâlinde
Sezâdır ḥāk-rûb itse eger şeh-per-i ‘anḳâyı
- 16 Kerîm-i Bermekî-tıynet ki eyler dâ’imâ sebḳat
Anıḡ iḥsân-ı bî-pâyânı ümmîd ü temennâyı
- 17 Müşîr-i müşterî-fıtrat ki ḥüsn-i ḥalḳ u luṭf ile
Ḳulu ḳurbânı itdi kendine a‘lâ vü ednâyı
- 18 O deḡlü lezzet-i ta‘bîri vardır kim ider şîrîn
Zülâl-i ḥâmesinden düşse ḳatre heft deryâyı
- 19 Olup āvâze-i ‘adliyle pür-nüh-ḳubbe-i gerdün
Unutdu ḥalḳ şıyt-ı ‘adl-i ‘âlem-gîr-i Kısraı
- 20 Du‘â hengâmı geldi vaḳt-i nâzıkdir velî ‘Âşım
Hemân bir beyt ile iste murâd-ı pîr ü bernâyı
- 21 Şehen-şāh-ı cihānıḡ şevket ü ‘ömrün idüp efzûn
Ḥudâ şadrında dâ’im ide İbrāhîm Paşayı

**Tercî‘-i Bend-i Mu‘Aşşer Sâmi Efendi Der-Vaşf-ı Hümâyûn Şehri-Yâr-ı Rub‘-ı
Meskûn (Sevim, 2020, s.84-89).**

Mef‘ûlü/Fâ‘ilâtü/Mefâ‘ilü/Fâ‘ilün

I

Demdür ki eyleye ḳalem-i râstîn-sıfât
Seccâde-i şahîfede ḳad ḳâmeti’ş-şalât

VIII

Eyle kabûl Sâmi-i zâruñ niyâzını
K'oldur kemîne-‘abd-i hazîn-i Muhammedî

Sultân-ı hâdimü'l-ḥarameyni muzaffer it
Her kıanda varsa ḥaşmını maḥzûl ü ebter it

[471a]

**Ḳaşıde-i Kelīm Efendi Der-Sitāyīş-i Cenāb-I Veliyyü'n-Ni‘am ‘Āliyü'l-Himem
(Hakverdioğlu, 2012, s.684-688).**

- Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün
1 Ol kim ruḥ-ı ḥüb-rīziḡe gāhī naẓar eyler
Medd-i nigehin rişte-i lü'lü'-i ter eyler
44 Memdūḡını mānend-i Kelīm-i suḡen-ārā
Zātıḡ gibi bir zübde-i nev‘-i beşer eyler
54 Her şubḡı olup ‘İd ü şebi ḡadr ola anıḡ
Rūzı şeb idüp şāmı felek tā seḡer eyler

**Ḳaşıde-İ Vehbī Efendi Der-Mithat-İ Cenāb-I Veliyyü'n-Ni‘am-I Ekrem
Edāmeḡu’llāḡu Mā-Dāme'l-‘ālem (Hakverdioğlu, 2012, s.688-692).**

- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
1 ‘İd geḡdiyse n’ola zevḡ ü şafā ḡendandır
Dil şeb-i mest-i ṡarab rūy seḡer-i ḡandandır
63 Benden istersen eger pend saḡa ey Vehbī
Da‘vi-i şi‘ri ḡoyup ḡayr du‘ā ḡespandır
66 Ola iḡbālī füzün ‘ömri uzun ḡasmı zebün
Bu du‘ā vācibe-i zimmet-i ins ü cāndır

**Teşekkürnâme-i Trabzonî Sâlim Efendi Der Medh-i Veliyyü'n-Ni'am Bende
Perver Aţâlallâhü 'Ömrehu (Bayram, 2021, s.179-183).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Temevvüc itdi tâ ki kulzum-ı elţâf-ı Rabbânî
Getürdi sâhil-i ma'nâya her vârid-i 'irfânî
- 44 Yeter Sâlim du'â-yı devlet ü iqbâline el aç
Du'â hengâmıdur buldı kaşîde hadd ü pâyânı
- 48 Firâr-ı mesned-i iqbâlde bir vefk-ı hâtır-h'âh
Olasın mütenezzil şâhbâl-ı zıll-ı yezdânî

Kıt'a-i Bî Nazîr (Bayram, 2021, s.218).

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Şadra'zam âşaf-ı İbrâhîm Pâşâ-yı kerîm
Şübhe yokdur olduğına ism-i a'zam mazharı
[476b]
- 2 'Arş-ı Belkîsı getürdi âşaf-ı bin ber hayâ
Âşaf-ı devrân ise yagdırdı bârân-ı zeri

Manzûme-i Nedîm Efendi (Bayram, 2021, s.130-132).

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Ey şehensâh-ı hümayûn pây-e-i Dârâ-şâsem
Eyleye manşûr dâyim ceyşini Rabb-i mucîb
- 5 Hâme-i mu'ciz-rağamla eyledim bir bir hesâb
Geldi biñ yüz kırk lafz-ı naşr ile fethün karîb

**Târîh-i Râşid Efendi Berây-ı Câmî'-i Şerîf-i Nevşehir (Hakverdioğlu, 2019,
s.319-320).**

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Pâdişâh-ı baħr u berr sultân-ı İskender-siyer

Ya'ni Sultān Aḥmed ol ḥāḳān Ferīdūn-ı ḡulām

[477b]

- 12 Sūy-ı hātıfden işıtdüm Rāşidā tārīḫini
Cāmi'-i ra'nā münevver ma'bed-i 'ālī-maḳām

**Tārīḫ Berāy-ı Mekteb-i Nevşehir Er-Rāşid Efendi Der-Vasf-ı Veliyyü'n-Ni'am
Sāhibü'l-Āsār (Hakverdioğlu, 2019, s.320-321).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şadr-ı bī-hemtā vekīl-i mutlaḳ-ı sultān-ı dehr
Kim fa'al-i ḥayrdur her ḥālde münşahibi

- 11 Zāyirānından işıtdüm Rāşidā tārīḫini
Bī-bedel yapıldı İbrāhīm Paşa mektebi

**Tārīḫ Berāy-ı Hamām-ı Nevşehir Er-Rāşid Efendi Der-Medh-i Hazret-i
Veliyyü'n-Ni'am Sadāret-Penāh (Hakverdioğlu, 2019, s.321-323).**

[478a] Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ḥidiv-i baḥr u berr Sultān Aḥmed Ḥān mülk-ārā
Ki ḥaḳ dergāhın itmiş mültecā Cemşid ü Dārāya

- 11 Bu gūne 'ārif-i resm-i mürüvvet görmedük Rāşid
Emānet eyledük zāt-ı kerīmin Ḥaḳ te'ālāya

- 13 Şaḳın bir ḥabbe virme diḡle ḥammāmı ne dir tārīḫ
Gelüp gir aḳçesiz ḥammām-ı İbrāhīm Paşaya

**Tārīḫ-i Çeşme Er-Rāşid Efendi Der-Vasf-ı Hazret-i Veliyyü'n-Ni'am
(Hakverdioğlu, 2019, s.323-324).**

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Şehen-şāh-ı zamān Sultān Aḥmed Ḥān-ı şālīş kim
Vücūdı nuḡbe-i aşlābdur ecdād u ābādan

[478b]

- 6 Murādı dāver-i dehre du'ā celb itmedür Rāşid

Bu me'vā-yı münāsibde daḥi bu 'ayni icrādan

- 7 Olunca āb cārī lūleden şu gibi tārīhin
Didüm nūş eyle āb-ı 'ayn-ı İbrāhīm Paşadan

**Tārīh-i Hān u Çarsu Er-Rāşid Efendi Der-Belde-i Nevşehir Sa'adet-Karīn
(Hakverdioğlu, 2019, s.324-325).**

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
1 Şehen-şāh-ı cihān Sulṭān Aḥmed Hān-ı zī-şānuḡ
Zamān-ı devletinde buldı başka zīb ü fer dünyā

- 6 Görenler didiler tārīhini menkūṭ ile Rāşid
Bu hān bu çārsū Nevşehirī ābād eyledi óakḳā

**Tārīh-i Diger Berāy-ı Hān Er-Rāşid Efendi Der-Belde-i Tayyibe Nevşehir
(Hakverdioğlu, 2019, s.324-326).**

- [479a] Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
1 Vezīr-i a'zam u dāmād-ı Sulṭān Aḥmed-i şālīs
Ki dā'im himmeti maşrūf-ı ārām-ı berāyādur

- 8 Hıtāmın gūş idüp menkūṭ ile Rāşid didüm tārīḡ
Bu bī-mānend hān būnyād-ı İbrāhīm Paşadur

**Tārīh-i Mekteb-i Nevşehir El-Vehbī Efendi Der-Sitâyiş-i Hazret-i Veliyyü'n-
Ni'am-ı 'Ālī-Şān (Hakverdioğlu, 2019, s.327-328).**

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
1 Hāzret-i Sulṭān Aḥmed Hān-ı Ġāzī kim anuḡ
'Aql-ı küll tedbīrine nisbetle tıfl-ı mektebī
15 Vehbi-i bende du'ā idüp didi tārīhini
Cūd-ı İbrāhīm Paşa yaptı bu nev mektebi

Tārīh-i Cāmi‘-i Nevşehir Nedīm Efendi Der-Vasf-ı Hazret-i Sadr-ı Sāhibü’l-Hasenāt (Hakverdioğlu, 2019, s.329-330).

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Şadr-ı a‘zam āşaf-ı ‘ālī-cenāb-ı muhterem
Ya‘ni İbrāhīm Paşa ma‘den-i cūd u ‘atā
- 10 Didi bu mışra‘ ile tārīh-i itmāmın Nedīm
Kıldı İbrāhīm Paşa cāmi‘-i enver binā

Tārīh-i Hammām‘-ı Nedīm Efendi Der-Sitāyiş-i Hazret-i Veliyü’n-Ni‘am Bülend-Makām (Hakverdioğlu, 2019, s.330-333).

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Şehriyār-ı baħr u ber şāhib-kırān-ı şark u ğarb
Hüsrev-i Cem-pāye Sultān Aħmed-i ‘ālī-cenāb
- 24 Eyledüm çün vaqt-i itmāmın Nedīmādan su‘āl
Böyle iki mışra‘-ı tārīh ile virdi cevāb
- 25 Cūd-ı İbrāhīm Paşa germ idüp bāzārını
Buldı bu hammām ile bu şehir-i zībā āb u tāb
- [481]

Tārīh-i Şākir Berāy-ı Çeşme-Sār-ı Dil-Güşā-yı Nevşehir Der-Vasf-ı Sadr-ı Hazret-i Veliyyü’n-Ni‘am (Hakverdioğlu, 2019, s.333-336).

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Cenāb-ı zıll-i Hāk Sultān Aħmed Hān-ı ğāzinün
Hüdā dūr itmesün zıll-i zalīlin fark-ı dünyādan
- 29 Okurlar şu gibi leb-teşnegān tārīhini Şākir
Gel iç nev-çeşme-i dil-cū-yı İbrāhīm Paşadan

**Naẓm-ı Pîrâne-i Şehdî Efendi Berây-ı Tebrîk-i 'Îd Edhâ Der-Medh-i Hâzret-i
Şad Bi-Hemtâ (Bayram, 2021, s.171-174).**

- Fâ'ilâtün Mefâilün Fe'ilün
- 1 Hamdülillah ki feyz-i Rabbânî
'Âlemi kıldı şad-ı handânî
- [482a]
- 25 Şehdi-i zârı eyleme maḥzûn
Şad-kâm eyle bu şenâ ḥânî

**Müzeyyel Gâzel-i Vehbî Efendi Der-Tebrîk-i 'Îd-i Edhâ Hâzret-i Veliyyü'n-
Ni'am (Sevim, 2020, s.139-140).**

- Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün
- 1 Ğurre-i Zî'l-ḥicce şanmañ eyledi şâḥın 'ıyân
Kendin İsmâ'ile kurbân eyleyen kebş-i cinân
- 10 Yolına kurbân olup Vehbî gibi biñ ḥaste-dil
Ḥaşre dek şıḥhatle olsun mesnedinde kâmurân

Kıṭ'a-i Ğarrâ Der Vaşf-ı Ḥaṭṭ-ı Pâdişâh-ı Ma'ârif Pîrâ (Bayram, 2021, s.218).

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Bu saṭr-ı pâk-i tevḥîd-iştîmâli eylemiş taḥrîr
Cenâb-ı Hâzret-i Şulṭan Aḥmed Ḥân-ı Kisrâ-dâd
- 2 İdüp miftâh-ı genc-i feth u nuşret olduğın eş'âr
Derd-i vâlâ-yı kaşra itmiş âvîze hümâyûn-bâd

Kıṭ'a-i Ğarrâ (Bayram, 2021, s.218).

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
- 1 Âşiyân itdi bu dergehde hümâ-yı iḳbâl
Oldı bu saṭr-ı hümâyûn o hümâyâ per ü bâl
- 2 Diñle bu bâbda bi'llâh sözüm gerçekdür

Aña kim girse ider zevk u şafâ istikbâl

Kıt'a (Bayram, 2021, s. 218-219).

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bu kaçır-ı bî-bedel kim geh geh olur vakt-i âsâyiş
Cihangîr-i zamâne fâtih-i Tiflîs ü Tebrîze
- 2 Degildür tâk-ı dergâhında resm-i hatt-ı sultânî
O miftâh-ı zaferdûr dest-i nuşret itmiş âvîze

Kıt'a (Bayram, 2021, s. 218-219).

[483b] Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âşaf İbrâhîm Paşa menzidür bu maķâm
Kim der-i dergâhına yüz sürse olur şâd-kâm
- 2 Böyle bir bâb-ı murâd olur mı kim iķbâl ile
Vefķ-ı devlet eylemiş resm üstine şâh-ı enâm

**Târîh-i Sulhiyye Der-Medh-i Hümâyûn Pâdişâh-ı Kışver-Güşâ Nedîm Efendi
(Hakverdioğlu, 2019, s.336-337).**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey mu'azzam hüsrev-i 'âlî-maķâm
Devletün Allâh kılsun ber-devâm
- 7 Eyledüm şevketlü hünkârum hisâb
Ėâlibâne oldu târîhi tamâm

**Tahmîs-i Tazmîn-Güne Mîrzâ-Zâde Neylî Efendi Der Medh-i Şadr-ı Celîl
(Hakverdioğlu, 2012, s.89-90).**

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

Kapıda hizmetin bir kışvere hân olmadan yegdir
Huşul-i kâm ile Ėurbetde handân olmadan yegdir

Nigāh-ı iltifātın mîr-i mîrân olmadan yegdir
 Derin de rîze-çînî Çine hâkân olmadan yegdir
 Eşiginde kul olmak Mısra sultân olmadan yegdir

VII

Olup her dem meserret devletiyle ‘âleme sârî
 Seniyle mesned-i iqbâlî pür-zîb eylesün Bârî
 Kapıdan kılmasun mehcûr hergîz Neylî-i zârî
 Sözi dâ’im budur ger söyledürsen ol dil-efkârî
 Eşiginde kul olmak Mısra sultân olmadan yegdir

[484b]

**Kaşide-i Hâtif-i Bursevî Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Veliyyü’n-Ni‘am Şadâret-Penâh
 (Hakverdioğlu, 2012, s.692-695).**

- Mef‘ülû Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ülün
 1 Sâkî gül ü mül zîb-i kefi ehl-i keremdir
 Ârâyîş-i ser-şîşe-i ‘işret-geh-i Cemdir
 45 Da‘vâ yerine eyle du‘â şıdk ile Hâtif
 Şadrında beğâsıyla du‘â emr-i ehemdir
 46 Efzûn ide Hâk devlet ü iqbâlini dâ’im
 Menşûr-ı senâda bu du‘â hatm-i raqamdır

**Ḳurretü’l-‘Ayn Şehen-Şâh-ı Cihân Fâtıma Sultân Zehrâ Şân Ümmet-i ‘İşmethâ
 Hâzretlerinin Binâ Buyurdukları Cami‘-i Şerîfe Lisân-ı Hümâyûndan Şadr İden
 Mısra-ı Târîḫ-i ‘Âlem-Penddür¹¹⁸**

- [486a] Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilün
 1 Tâ‘at âyîn ḥâmi-i dîn muḳtedâ-yı müslimîn
 Zıll-ı Rabbü’l-‘âlemîn kuvvet dihî şer‘i Resûl
 2 Ya‘ni Sultân Aḥmed-i Ġâzî ki ferr ü şevketi
 Tâb-ı ḥürşîd-i cihân-ârâ gibi ‘âlem-şümûl

¹¹⁸ Şairin mahlası tespit edilememiştir.

- 3 Ol şehen-şāh-ı cihānıñ duḡter-i sa‘d aḡteri
Ġonce-i baġ-ı edeb hem-nām-ı Zehrā-yı Betül
- 4 Dürretü’t-tāc-ı sa‘ādetdir ola dā’im ‘azīz
Āfitāb-ı saltanatdır görmeye hergiz üfül
- 5 Bir gün iḡbāl ü sa‘ādet birle ol ‘işmet-penāh
Eyler iken dergeh-i devlet-serāyından duḡul
- 6 Gördüğüm olmuş serāya muttaşıl mescid ḡarāb
Nice yıl ta‘mīrden ḡālī ḡalup maḡzūn melül
- 7 Didığım minber ḡonulsa cem‘aya teḡrīf içün
Bunda şāh-ı ‘ālem ü şadra yaḡtın olurdu yol
- 8 Hüküm idüp derḡāl anı tevsī‘ vü taḡdīd eylemez
Şöyle kim olmaḡda dil-cū ḡarhına ḡayrān ‘uḡul
- 9 Çünkim eşnāy-ı bināsında o ḡāḡān-ı güzīn
Seyr idüp ḡarhın serāya ḡaldı şevketle nüzül
- 10 ḡāk-pāyine nice tāḡīḡler ma‘rūz olup
Gördüğüm var her birinde bir ḡuşūr itdi nükül
- 11 Söyledi bir mıḡra‘-ı ‘ālī o dem kim anda hep
Hem selāset hem leḡāfet cümlesi bulmuş ḡuşul
- 12 Habbezā tab‘-ı Selīm-i ‘ālem-ārā kim anıḡ
Bezmine itmekde böyle pāk-i ma‘nālar şümül
- 13 Her hūnerde nām-ver her ma‘rifetden bā-ḡaber
Pādişehler olsa lāyıḡdır o şāhen-şāḡa ḡul

- 14 Ey şehenşāh-ı cihān sultān-ı vālā şān ile
Hem vezīr-i a'zametle dā'imā şihhatde ol
- 15 Budur ol mışra' ki sultāna buyurdu şehriyār
Fātima Sultān itsün cāmi'ih Allāh kabūl
- [486b]

**Tārīh-i Cāmi'-i Hazret-i Sultān Zehra Menkabetü'n-Nedīm Efendi
(Hakverdioğlu, 2019, s.337-338).**

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
- 1 Şehen-şāh-ı hümayūn-pāye Sultān Aḥmed-i Ġāzī
Fūrūğ-ı şem'-i mihrāb-ı hilāfet sāye-i yezdān
- 14 Bu mışra'la Nedīmā söyledi tārīh-i itmāmın
Ne a'lā cāmi' ihyā itdi el-ḥaḳ Fātima Sultān
- [487a]

**Tārīh-i Vehbī Efendi Berāy-ı Cāmi'-i Sultān Celiletü'l-Hasenāt (Hakverdioğlu,
2019, s.339-340).**

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
- 1 Şems-i burc-ı saltanat sultān-ı Zehrā-menkabet
Duḡter-i 'işmet-penāh-ı Ḥazret-i Ḥān Aḥmedī
- 7 İbtidā itdükde te'sis-i bināya Vehbiyā
Söyledüm itmāmına tārīh için bu müfredi
- 8 Fātima Sultān idüp ihyā bu zībā ma'bedi
Mescid iken böyle bir pākīze cāmi' eyledi

**Tārīh-i Diger Vehbī Efendi Berāy-ı Cāmi'-i Sultān Sāhibü'l-Hayrāt
(Hakverdioğlu, 2019, s.340).**

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
- Çıka beş vakte mü'ezzin okuya tārīhin

Eşer-i Fâtıma Sultân zihî câmi‘-i pāk

**Tārīh-i Sulh-i Vehbî Efendi Der-Sitâyiş-i Cenâb-ı Pādişāh Gīti-Sitān
(Hakverdioğlu, 2019, s.341-345).**

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Lem‘a-i feyz-i ehad lutf-ı Hüdāvend-i şamed
Sāye-i Hālīk-ı bî-vālid ü bî-küfr ü veled

- 48 İde Vehbî kuluñu dañi bunuñ gibi nice
Nazm-ı āşār-ı teri anuñ ile müstes‘ad

- 49 Ser-fürü itdiricek haşma didüm tārīhin
Eşrefün haddini bildür diye Sultān Añmed

**Terkīb-i Bend-i Vehbî Efendi Berâ-yı Beyt-i Müfred-i Veliyyü’n-Ni‘Am Der-
Vaşf-ı Hümâyûn (Sevim, 2020, s.106-111).**

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

I

Bâreka’llāh ey cihānuñ dāveri
‘Ālemüñ şāhib-kırân-ı şaf-deri

VII

Vehbiyâ şad-şükür bî-sefk-i dimâ’
Hâşıl oldı cânibinüñ maqşadı
Bundan a‘lâ ola mı fevz ü felâh
Ġālibâne olasın şulh u şalâh

**Terkīb-i Bend-i Râzî Efendi Der-Sitâyiş-i Ĥazret-i Şehri-Yâr-ı ‘Ālem-Penâh
(Sevim, 2020, s.111-114).**

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

I

Şāh-ı ‘ālem dāver-i ālî-güher
Zīb-bağş-ı mesned-i tâc ü kemer

III

[492a] Bundan a‘lâ ola mı fevz ü felâh

Ġâlibâne olasın şulh u şalâh

**Tārîh-i İmām-ı Evvel-i Hâzret-i Muḳtedā-yı Selāṭîn-i ‘Azām Haleda’llahu
Mülkehu İlā Yevmü’l-Ḳıyām**

Mefā‘îlün/ Mefā‘îlün/ Mefā‘îlün/ Mefā‘îlün

1 Şehinşâh-ı cihân Han Aḥmed-i Ġāzî ki lâyıkdır

Ṭurursa pîş-gâhında mülûk-ı ‘aşr-ı şaf-ber-şaf

2 Mekârim-pîşe cûd-endîşe kim ancak olur olsa

Aḡa naḳdîne-i deryâ vü kân yekrûze-i maşraf

3 Hirâs-ı tîğ-ı ḳahrından tutupdur zeyl-i muşâfât

Berây-ı ‘aḳd-i şulh olduḳda eḡḡân dest-ber-muşḡaf

4 Rızâ-dâd-ı muşâfât oldu ḡünkârım emân virdi

Reh-i ceng ü cedelden ber-ṭarafdır gerd-i tâb u tef

5 Zamân-ı rezm geçdi şimdi vaḳt-i bezm-i şādîdir

Sürûrundan nola eḡḡâniyân raḡş itse kef-ber-kef

6 Murâdı eşrefiḡ ta‘rîf-i bizzât idi evvelde

Nümâyân idi vaşfindan me‘âl-i ḡâlef-i ta‘rîf

7 Maḡaldir merd-i meydân-ı veḡâyâ olsa ihsânlar

Sezâdır gitse serdârâne giyse ḡil‘at-i zer-bef

8 Suhûletle olur encâmı ḡayru’llâh her kârıḡ

Vifâḳ üzre olursa böylece sultân ile âşaf

9 Ḥudâ dūr itmesün biri birinden tâ-be-ser âḡır

Be-câh-ı ḡâzret-i şâh-ı risâlet rākib-i refref

- 10 Peyāmında o şulhuñ feyz-i Haqdan isti‘ānetle
İderken fikr-i tārīhin bu ‘abd-i ‘āciz-i Vāşıf
- 11 Sünūh itdi dil-i ilhām-pezīr böyle tārīhi
Emān aldı olup Sultān Aḥmed ile şulh Eşref

Tārīh-i Kelīm Efendi Der-Sitāyış-i Cenāb-ı Pādişāh-ı ‘Ālī-Penāh (Hakverdioğlu, 2019, s.346-347).

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Hāmi-i Baḥḥa ü Yeşrib pādişāh-ı şark u ğarb
Fātiḥ-i mülk-i ‘Irak ü mālīk-i Rūm u Hicāz
[492b]
- 13 Geldi çün bir müjde tārīhin didüm anuñ Kelīm
Bildi ḥaddin kıldı Sultān Aḥmede Eşref niyāz

Tārīh-i Sulh Der-Sitāyış-i Hazret-i Pādişāh (Hakverdioğlu, 2019, s.347-348).

- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Pādişāh-ı heft kişver şehriyār-ı baḥr u berr
Ya‘ni Sultān Aḥmed-i şālīş o İskender-siyer
- 11 ‘Aqd-i şulhı gūş idüp hātīf didi tārīhini
Oldı İrān ehl-i Sultān Aḥmede fermān-ber

Tārīh-i Şeyh-Zāde Sadīk Efendi Berāy-ı Sulh u Salāh Der-Vasf-ı Hümāyūn (Hakverdioğlu, 2019, s.349).

- Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
- 1 Olinca mülk-i ‘Acem emr-i Haq ile zāyil
Şeh-i cihānuñ ‘aceb şemş-i baḥtı buldı şeref
- 5 Şadīk itdi bu dem-i inkıyādına tārīh
[493b] Hüveyze virdi olup şulh-ı bī-gümān Eşref

Tārīh-i Şākir Der-Sitāyiş-i Cenāb-ı Hazret-i Pādişāh-ı Kışver-Güşā
(Hakverdioğlu, 2019, s.350-353).

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 Hüdānuñ zıll-ı pāki nām-dāş-ı fāhr-ı levlāki
 Muṭi' -i emr ü fermānı hüdīv-i ma' delet-fermā
- 40 Yazıldı sāl-i şulhuñ kil-k-i Şākir birle tārīhi
 Didi Eşref amān şulh oldı Sultān Aḥmed-i dānā

Tārīh-i Sulh-ı Nebīh Der-Sitāyiş-i Hazret-İ Şehriyār-ı Ma' delet Fermā
(Hakverdioğlu, 2019, s.354-355).

- Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
- 1 Pādişāh-ı āfitāb-eşrāk-ı āfāk-ı cihān
 Dāver-i gītī-sitān vü tēc-baḥş-ı hüsrevān
- 18 Geldi eşnā-yı haberde böyle tārīh ey Nebīh
 Aldı Eşref şulh ile Sultān Aḥmedden amān

Tārīh-i Sulh-ı Subhī Çelebi Der-Vasf-ı Hümāyün Pādişāh-ı Rub' -ı Meskūn
(Hakverdioğlu, 2019, s.356-358).

[495b]

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 Yine dest-i hümāyün ile Sultān Aḥmedüñ şimdi
 Çekildi dīde-i āfāka bir kühl-i Sıfāhānī
- 23 Uzatma Şubḥiyā besdür sözi tül ü dırāz itme
 Du'ā hengāmıdur buldı kaāīden çünki pāyānı
- 26 Bu şulha Eşref ağzından çıkub hātif didi tārīh
 Amān virsün de Sultān Aḥmed alsun mülk-i Īrānı

Kaşide-i Şulhiyye-i 'İşmet Der-Medh-i Sebeb-i Āsāyīş-i 'Ālem Cenāb-ı Şadr-ı

A'zam (Hakverdioğlu, 2012, s.695-697).

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Nedir ol müjde-res-i peyk-i şabā-yı peygām
Gül-şen-i şulh u şalaḥ ile cihān reşk-i İrem

32 Bu teşādūf nedir ey 'İşmet-i pākīze-edā
Dest-ber-āverde du'ā eyleyelim oldu ehemmm

34 Dileriz Hüsrev-i zerrīn-i ḳabā-veş kevnde
Hil'at-i cāhınḡı tecdīd ide Hallāḳ-ı ümem

Kaşide-i Ḳaḏı-i Selānīk Vaşşāf 'Abdullah Efendi Der-Medh-i Ḥazret-i Veliyyü'n-Ni'am¹¹⁹

[497b] Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

1 Ey şehsüvār-ı sāḡa-i dād u kerem-veri
Ey milket-i şadāreniḡ inşāf-perveri

2 Ey ṭab'-ı tāb-nāḳiḡe nisbetle sāde levḡ
Ārāyīş-i senceḡ-i şāf-ı Sikenderi

3 Āşaf-nihād u reşk-i Felātün dinür saḡa
Ṭıbḳ-ı nigīn-i pür-ḡikemiḡ resm-i dāveri

4 Var ise 'aḡlı başına a'dā-yı ser-keşinḡ
Olsun bu bāb-ı devletiḡ efgende ḡākeri

5 Yoḡsa niyāmdan ḡıḳa ḡün seyf-i saṭvetiḡ
Resenler olsa ḡabt idemezler o ejderi

6 Teslīm-i zü'l-celāl ile destiḡdedir zimām

¹¹⁹ Başlıkta kaside olduğu yazsa da şekil itibariyle terhib-i bend örneğidir.

Cevlān-gehiṇde rāmdır eflāk çenberi

- 7 Te'bīd-i dīn ü devlete Allāh nuşretiṇ
Şād eyemez mi ravzada rūḥ-ı çemen-beri
- 8 Tab'ında ḥ'āhiş ol kadar āmāde luṭf kim
Destiṇde tuymaz itdigi ber-cā keremleri
- 9 Ben zār ide unutma efendim 'ināyet it
Gezdirme arpalıksız elem-ḥ'ār serserī

- 10 Luṭf eyle nāle gūş-ı dil-i pūr melālīm ol
Mānend-i ḥaḍr enīs-i dil-i bī-mecālīm ol

II

- 1 İtmiş cenāb-ı ḥazret-i bī-īn ü ān seni
Dāmād-ı ḥayr-ḥ'āh şeh-i kāmran seni
- 2 Ol gülün-i meḥāsin-i bāğ-ı ḥilāfetiṇ
İtmiş riyāz-ı devletine bāğbān seni
- 3 Kılımış o nūr-ı maḥz-ı cihān-ı fütüvvetiṇ
Ecsām-ı mülk-i pākine rūḥ-ı revān seni
- 4 Ol nüṣṣa-i celīle-i fenn-i 'adāletiṇ
İtmiş rumūz u diḳḳatine nüktedān seni
- 5 Ey Hüsrev-i memālik-i luṭf u seḥā vü cūd
Billāh müşfik aḳladı ḥalk-ı cihān seni
- 6 Ma'zūrdur deriṇde ziḥām-ı fütāde-gān
Bī-iḥtiyār u fikret arar bende-gān seni
- [498a]
- 7 Allāh ḥazā'ine kereminden 'ibādete
Göndermiş emn ü rāḥat içün armağan seni

8 Zabt eylediñ memālik-i hilm ü şecā'ati
Gördün hünerde Hāk bu ki şāhib-ķırān seni

9 Bījen mişāl çāh-ı 'anāya düşünleri
Dirler hulāşa Rüstem-i şad Dāsītān seni

10 Ben düşmeden halāşıma kehfü'l-emānım ol
Ey āşaf-ı yegāne ğıyāsü'z-zamānım ol

III

1 Nāmım meyān-ı hālķda Monlā-yı zū-fünūn
Şuğlüm le'āl-i Yūsuf 'İsā cesīmā yekūn

2 Bir başķa tavr-ı hālete girdi nizām-ı 'ıyş
Mihmān-ı kürsine h'ānçe tehī taşt ser-nigūn

3 Aķrān ki cāme kesdi ben ümmīd ü h'āhiş
İl aķçe şaçdı 'idde ben eşķ-i lāle-gūn

4 Emsālim itdi bāliye naķl ü zamān baķa
Seyr-i dü-rūze semtine olmadı reşh-nümūn

5 Ey kān-ı luţf u cūduna müşķil belā imiş
Himmet-bülend ü baķt ola dā'im pesīn ü dūn

6 Pür-derd-kārıñ 'ışkına serverlik it baķa
Şāhib çık ey yegāne-i devrān zū-füsūn

7 Minnet düşerse ķārż viriñ bī-emānlara
Vaz'-ı girān ne dilde şafā ķor ne regde hūn

8 Bād-ı vaķār-ı sāķtesinden o fırķanıñ
Ķadd-i 'abādan itmesūn Allāh misāl-i nūn

9 Āb-ı hayālīm eṣerine dōnse niyāz ile
 ‘Afv it o müstemendi zebūndur zebūn zebūn

10 Aldı cefā-yı çarḥ-ı sitemker mecālīmī
 Bilmem ne resme yazdı qalem ‘arz-ı ḥālīmī

IV

1 Ğayrın niġāh-ı şefkatin emniyyet eylemem
 Devrinde çarḥ-ı dūn revişe minnet eylemem

[498b]

2 Yektā süvār-ı vādi-i şā’ib-i pendiyem
 Güftārı köhne tarzla kerem-ülfet eyleyem

3 Tab’-ı selīmim açmadadır rāh-ı nevleri
 Semt-i suḥanda kimseye tab’ıyyet eylemem

4 Şāhīn-i tīz-i hūş-ı ḥıyābān-ı himmetim
 Dil-mürdegāna ‘atıf-ı pūr-raġbet eylemem

5 ‘Aşrın fuḥūl ü şa’ir-i rengīn maḳālī hep
 Şāhid bu müdde’āma bütūn şirret eylemem

6 Takşīrim āsitānına devlet-me’abıṇa
 Her laḥza ḥāl-i zārım aṇup sıklet eylemem

7 Lakin yetişdi kārđ-ı muḥ-ı üstüḥ’ānıma
 Bir gūne geldim ol yere kim ric’at eylemem

8 Ric’at olur mı ol yere kim bezm-i ḥāşının
 Yek-laḥza kūşesinde tūrup rāḥat eylemem

9 **Vaşşāf**-ı dil-ḥazīn ü du’ā-gū-yı ḥāş kim
 Şeb-tā-seḥer bu meşgaleden ġaflet eylemem

10 Şāyeste-i mekārım şāyānın it beni

‘Ömrüm tamām olunca şenā-h’ānıñ it beni

V

- 1 Manend-i gönçe dilden idüp hūn-feşān beni
Bilmem niçün murādça açmaz zamān beni
 - 2 Ol murğ-ı tāze zaḥm-ı perīşān nezāreyim
Görmez huzūr-ı kalb ile hīç āşiyān beni
 - 3 Göge nevāl-i ḥidmet ile hoş-nişīn idem
İtdi felek zarūret ile kāmran beni
 - 4 Birden çekildi leşker-i irād-ı hāneden
Şebḥūn idüp meşārif-i nā-mihribān beni
 - 5 Sāyeñ ki reşk-i zıll-ı hümādır fütādeye
Lāyık mı hemm-i ğayret ide üstüḥ’ān beni
 - 6 Kādrim cenāb-ı ḥazret-i müfti’l-enāma şadr
Ra’nā bilür o kulzüm-i ‘irfān u şān beni
 - 7 Virsün cevād ṭab’ıma raġbetle imtiyāz
Ol kıṭāra bağlamasun el-āmān beni
- [499a]
- 8 Çok gördüm ikrāmını o kân-ı re’fetin
Eyler recāda ‘atıfeti ser-girān beni
 - 9 Beher rızā-yı ḥazret-i sultān-ı enbiyā
Sen kıl nigāh-ı şefkat ile şād-mān beni
 - 10 Döndükçe intizām ile nüh-perde kār-gāh
Mevlā saña zahīr ola dünyāya sen penāh

**Kaşide-i Rāşid Efendi Der-Medhiyyet-Güzārī Hazret-i Şadr-ı Mekārim-Pīrā
(Hakverdioğlu, 2012, s.697-700).**

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 Bi-ḥamdi'llāh yine zevk ü şafānıñ geldi hemgāmı
Açıldı gonce-i n'üşküfte-i gül-zār-ı nā-kāmī
- 54 İdüp maḥfūz Mevlā cümlesin āfātdan Rāşid
Karīn-i imtidād itsün bu devr-i behcet-encāmı

**Müzeyyel Gazel-i İmām-ı Sulṭānī Şāhib Efendi Der-Vaşf-ı Hazret-i Veliyyü'n-
Ni'âm (Sevim, 2020, s.140-142).**

- Mef'ûlü/Fā'ilâtü/Mefā'ilü/Fā'ilün
- 1 'Âlem firûzdur ol mehûñ mihr-i tal'atı
Hûşîdi yakdı tâbiş-i mihr ü maḥabbeti
- 5 Şāhib nesîm-i 'âtıfet-i şadr-ı Cem-gulâm
İtdi küşâde gonce-i bâğ-ı tabî'atı
- 20 Hıfz eyleye nevâ'ib-i reybü'l-menûndan
Ol kâr-sâz-ı maşlahat-ı dîn ü devleti

**Kaşide-i Rāzī Efendi Der-Midḥat-i Cenāb-ı Şadru'ş-Şudūr-ı Vüzerā
(Hakverdioğlu, 2012, s.700-701).**

- Mef'ûlü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün
- 1 Şükr-i Hudā ki rûy-ı şafā gördi ḥāş u 'ām
Mirāt-ı şulḥa virilicek şaykal-ı tamām
- 17 Rāzī hücum-ı mevc-i kaşā'id zamānıdır
Başla du'āya baḥr-i tavīl olmasun kelām
- 19 A'dā-yı dîn ü devleti olsun zelīl ü ḥ'or
Devlet refīk-i baht-ı müsā'id felek gulām

**Kaşıde-i Vehbî Efendi Der-Sitâyîş-i Hazret-i Veliyyü'n-Ni'am 'Ātıfet-Güster
(Hakverdîoğlu, 2012, s.702-704).**

[506a] Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Eyyâm-ı bahâr içre gül olursa güşâde
Mankal dahı gül ocağıdır şâm-ı şitâda

[507a]

- 34 Luṭf u keremiñ zindesidir eylediñ ihyâ
Vehbî kuluñı nâ'il idüp kâm-ı fu'âda

- 35 Bir misli bulunmaz güher-i kân-ı keremsin
Dâ'im olasın zîver-i iklîl-i sa'âde

**Manzûme-i Nedîm Efendi Der Vaşf-ı Âşaf-ı Şadâret Penâh Edâmallâh ü Te'âlâ
(Bayram, 2021, s.130-132).**

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Şafâ geldüñ eyâ düstûr-ı zî-şân-ı kerem-perver
Hemîşe hazret-i Hâk 'izz ü şânuñ eylesün ber-ter

- 16 Hemân Hâk dâ'imâ maḥfûz idüp zât-ı keremkâruñ
Açılsun böyle meclislerde dâ'im hâtır-ı enver

Manzûme-i Şâkir Der Sitâyîş Hazret-i Veliyyü'n-Ni'am (Bayram, 2021, s.132-135).

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dide rûşen faşl-ı şâdî vaḳt-i hurremdür gelen
Hâk pâyı tûtiyâ-yı çeşm-i 'âlemdür gelen

- 29 Bendesin gördükde 'ömri vâr ola cânân dimiş
Şâkir-i zâr-ı perîşân hâl dirhemdür gelen

- 33 Tâ ki şad sâl ide vaḳt-i şoḥbet-i helvâ hülûl
Diyeler dâmâdına düstûr-ı ekremdür gelen

**Manzûme-i Der Vaşf-ı Hâzret-i Âşaf Deryâ-Kef Hâtem-i Muşarrıf (Bayram,
2021, s.135-136).**

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
- 1 Leyâli zülf-i dilber veş füzûn u meşk-i peymâdur
Lebin yâd idelim zîrâ ki vakti zevk u helvâdur
- 8 Hudâyâ zât-ı pâkin dâ'im eyle şadr u devletde
[509a] Vucûd-ı bâ'îş-i emn ü emân-ı halk-ı dünyâdur

**Devlethâne-i Kapudan Paşa Oldukları Şeb-i Sohbet-i Helvâda 'Arîzâ-i Hâk-i Pây
Sa'âdetleri Kılınan Eş'ârdan Râşid Efendinin Kaşidesidir**

- Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün
- 1 Levhaşa'llâh yine hengâm-ı meserret geldi
Gidüp eyyâm-ı keder yirine râhat geldi
- 2 Ser-te-ser 'âlem olup cilvegeh-i emn ü emân
Dillere feyz-i şafâ-güster-i behcet geldi
- 3 Fitne-i dağdağa-i harb sükûn bulmağıla
Dehre âsâyiş ü ârâm-ı ferâgat geldi
- 4 Yeniden buldu hayât âsaf-ı 'âlî-câhıñ
Re'y ü tedbîri ile kevne bu hâlet geldi
- 5 Pîşvâ-yı vüzerâ câ'ize-bahş şu'ârâ
Ki nevâliyle bütün halka refâhet geldi
- 6 Şadr-ı a'zam ki anıñ himmet ü te'yîdi ile
Devlet ü dîniñ esâsına metânet geldi
- 7 Didiler şadra kudûmun işiden ehl-i hîred
Yirine yine revân-ı ten-i devlet geldi

- 8 Devr-i ‘adlinde bulup hâtıra-i guşşa zevâl
Halka âheng-i şafâ itmege rağbet geldi
- 9 Gitdi germâ-yı ğam irdi şeb-i yelda-yı neşât
Meclis-i şohbet-i helvâya halâvet geldi
- 10 Böyle evkâtta yârân-ı şafâ birbiriniñ
Top koyup öñüne dirler saña nevbet geldi
- 11 Müjde ol âşaf-ı şâhib-keremiñ kullarına
Şeref-i maḳdemini h’âhişe fırsat geldi
- 12 Şıhr-ı zî-şânı sa‘âdetlü Kapudan Paşa
Gördü kim vaḳt-i temennâ-yı ‘inâyet geldi
- 13 Didi ref’ eyle beni hâkden ey şadr-ı güzîn
Kerem ümmîd iderüm mevsim-i da‘vet geldi
- 14 Va‘d-i tebşîr ile tefrîş olunup vaḳten kim
Güşına müjde-i cân-baḫş-ı icâbet geldi
- [509b]
- 15 Öyle bu va‘d ile mesrûr o kadar kim gūyâ
‘Âşık-ı haste-dile va‘de-i vuşlat geldi
- 16 İnḫirâf üzre iken ‘illet ile ḫayli zamân
Tab‘-ı vâlâsına bu şevḳ ile şıḫhat geldi
- 17 Ola hâtırları maḳrûn-ı meserret tâ kim
Diyeler vaḳt-i şitâ mevsim-i şohbet geldi

Terkîb-i Bend-i Râzî Efendi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı 'Âlî-Şân
(Sevim, 2020, s.113-114).

Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/Fâ'ilün

I

- 1 'Arz-ı cemâle pencereler dîde dîdedür
Her çift ü tâk-ı 'izzet idüp kad hamîdedür

V

- 4 Râzî gibi cemî'-i cihân halkı şubh u şâm
İtsün du'â-yı devletine ihtimâm-ı tām

**Kaşîde-i Vehbî Efendi Der-Mithat-i Cenâb-ı Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'met-i Bî-
Minnet (Hakverdioğlu, 2012, s.704-708).**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dönderüp çarh-ı felek evzâ-yı nâ-çesbânını
Şükr kim gördük hele ber-vefk dil devrânını
- 65 Besdir ıtınâb-ı suhan Vehbî yeter teng oldı vaqt
Eblağ-ı rûzun hayâl it tengi-i meydânını
- 74 Haşre dek olsun maqâmında İlâhî müstedâm
Üstümüzden zâ'il itme sâye-i ihsânını

Kaşîde-i Nedîm Efendi Der-Vaşf-ı Hâzret-i Şadrü's-Şudûr Kerîmü'l-Ahlâk
(Hakverdioğlu, 2012, s.709-710).

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Sa'âdetle gelüp ey 'âlemin düstür-ı zî-şânı
Nişestîñ düş-ber-düş-ı sipihr itdi bu eyvânı
- 17 Hemîşe böyle sâ'ir kullarıñla sıhr-ı zî-şanıñ
Gören sâyeñde mu'tâd olduğı eltâf u ihsânı

**Manzûme-i Şâkir-i Nâkâm Der-Sitâyîş-i Vezîri Müşteriî Gulâm-ı Şadr-ı Âlî
Maḳâm-ı Pâdişâh-ı İslam (Bayram, 2021, s.136-138).**

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
- 1 Şafâ geldün eyâ şâh-ı cihânuñ şadr-ı mümtâzı
Vezîrân-ı 'izâmuñ ḳadr ü şân ile ser efrâzı
- 22 Hüdâdan isterüz geldikde her şayf u şitâ Şâkir
İdüp peyk-i şafâ bezmünde icrâyı süḥansâzı
- 23 Dem-i sermâda ḥelvâ faşl-ı germâda serimâda
Güzâr itsün hemîşe 'izz ü devletle ḳış yâzı

**Manzûme-i Trabzonî Sâlim Efendi Mektûbı Hazret-i Dâmâd-ı Veliyyü'n-Ni'am
Âli Himem (Bayram, 2021, s.139-141).**

- [514a] Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
- 1 Şehinşâh-ı cihâna ḥaḳ bu kim luṭf-ı ilâhîdür
Behîn dâmâd-ı âlişânı şadr dâd-ı ḥuvâhîdür
- 20 Du'â itse nola iḳbâl-i rûz efrûzıña dünyâ
Huşûşâ kemterîn bendeñ çerâḡuñ Sâlim-i şeydâ
- 21 Şenây-ı zâtuñı vird eylemiş dâ'im zebânında
Gubâr-ı ḥaḳpâyıñ tûtiyâdur çeşm-i cânında

**Manzûme-i Berâyı Tebrîk-i Ḳudûm-ı Meymenet Melzûm-ı Âşaf-ı Me'âlî Rüsûm
(Bayram, 2021, s.141-142).**

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
- 1 'Aceb mi olsa âlem zülf ü la'l-i yâre dildâde
Şeb-i yeldâda a'lâ zevḳ olur şîrîn-i ḥelvâda
- 11 Hüdâyâ şadr-ı a'zamla yegâne şîhr-i zîşânın
Haṭâdan Sâlim eyle dâ'imâ ḳıl ḡamdan âzâde

- 13 Nice emsâline eyle resîde böyle eyyâmuñ
Hemân zevk eyleyüp var olalar devletle dünyâda

**Manzûme-i Âşım Der Vaşf-ı Cemîl-i Hâzret-i Şadr-ı Celîl ü Veliyyü'n-Ni'am
Bi'adîl (Bayram, 2021, s.142-144).**

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
1 Olup tevfîk-ı rehberin faîr-i bî ser ü pâye
Bugün düşdi yolum nâgâh-ı semt-i h̃âce pâşâya

[515b]

- 8 Niçün sende şaf-ı erbâb-ı hâcâta dizilmezsın
Ne çekmişsün serün tiryâki 'Âşım genc-i nihâye

- 16 Cihâna misli gelmez gevher-i kân-ı mürüvvetin
Emânet eyledün zât-ı şerîfün Hâk Te'âlâya

[516a]

**Kaşîde-i Faşîhî Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı Kerem Hem-Dem-i
Edâma'llâhu Te'âlâ (Hakverdioğlu, 2012, s.710-712).**

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
1 Bi-hamdi'llâh felek pertev-i mihr-i luţf-ı Mevlâdır
Ki her bir necmi çeşm-i şevka bir mâh-ı mücellâdır

- 21 Faşîhî 'âlem-i ma'nâda deryâ-yı belâğatin
Söziñ gûş-ı 'arûs-ı bîkr-i fikre dürr-i yek-tâdır

[517b]

- 30 Bu şadr üzre misâlin görmemişdir dîde-i gerdün
Nice yıllar mu'ammer ide Mevlâ 'âlem-ârâdır

**Kaşîde-i Faşîhî Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am Bende-Perverâ
Edâmehu'llâhu 'Ömrehu (Hakverdioğlu, 2012, s.712-714).**

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
1 Hayli müddet idi çekmekde idim ism-i Celâl
Eyledi şâhid-i iqbâl baña 'arż-ı cemâl

39 İtdi tûl-i emel-i dehri nazardan sâkıt
Medd-i zülfin olalı çeşm-i Faşîhîye hayâl

47 Şadr-ı dîvân-ı sa'âdetde o zât-ı 'âlî
Bula ser maṭla'-ı ferhunde gibi istiklâl

**Kaşîde-i Vehbî Efendi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Pâdişâh-ı Ma'delet-Fermâ vü
Cenâb-ı Şadr-ı Bi-Himmetâ (Hakverdioğlu, 2012, s.715-719).**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
1 Şâneke'llâh ey cihân-gîr-i Sikender-iḳtidâr
Tâc u taht itsün seninle tâ be-mahşer iftiḥâr
59 Muşḥaf-âsâ feth idüp dest-i du'â-yı şıdk ile
İdelim ḥatm-i sūḥan ey Vehbî-i iḥlâş-kâr
[521a]
62 Bâ'îş-i âsâyiş-i emn ü emânsın 'âleme
Üstümüzden olma dūr ey sâye-i Perverdigâr

**Manzûme-i Çelebizâde 'Âşım Efendi Der Vaşf-ı Hâzret-i Veliyyü'n- Ni'met-i
Âşaf-ı Menzilet (Bayram, 2021, s.144-146).**

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
1 Biḥamdillâh cihân âsûde 'âlem pür meserretdür
Zamân-ı şulḥ u şâdî mevsim-i ârâm u râḥatdur
25 Du'âya başla 'Âşım ehl-i dâniş hep bu esnâda
Hüner 'arz itmege çün dîde dûz ref'et-i fırsatdur
[522a]
27 Vezîr-i a'zamın hem sâyesinde eyleye dâ'im
Ki râḥatbahş-ı âlemdir nizâm-ı dîn-i devletdür

**Manzûme-i ‘âşım-ı Diger Der Sitâyîş-i Hâzret-i Veliyyü’n-Ni‘am Keremgüster-i
Aţâlallâh ü Devletehü (Bayram, 2021, s.146-149).**

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Her nazm-ı dilpezîr ki cândan nişân virür
Her harf-i nâşenîdi dile kût-i cân virür

- 28 Beytü’l-hazinde itme figân lutf-ı âşafı
‘Âşım senüñde maţlubıñı bî gümân virür

- 33 Hıfz eylesün vücûdın anuñ Hâzret-i Hüdâ
Zîrâ ki zâtı râhat-ı kevn ü mekân virür

**Kaşîde-i Vehbî Efendi Der-Medh-i Cenâb-ı Şadrü’Ş-Şudûr-ı Devrân u Âşaf-ı
Hâtem-‘Unvân (Hakverdioğlu, 2012, s.719-720).**

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Bağlayup çenber-i zer-naķş ile zîver hâtem
Döndi ol duhtere kim nâmına dirler hâtem

- 18 Ma‘n-ı şeybâni-i ma‘nâda kuluñ Vehbîdir
Çok degil bezl-i sühânde diseler ger hâtem

- 27 Seni Hâķ ide be-câ kılmaya bir ferde fudâ
[524a] Devr-i fân Aħmed-i ‘âdilde muķadder hâtem

**Kaşîde-i Vehbî Efendi Der-Vaşf-ı Cemîl Hâzret-i Şehr-Yâr-ı Bi-‘Adîl
(Hakverdioğlu, 2012, s.720-722).**

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Gördi ki olmaz ebr-i şitâ dehre berf-bâr
Şehre beyâz akçeyi yağdurdı şehr-yâr

- 18 ‘Abd-i direm harîdesi Vehbî dahı bula
Dînâr-i Aħmedî gibi devrinde i‘tibâr

- 25 Şehzādegānı ile hemān Ḥayy-i Zü'l-celāl
Evreng-i saltānatda ide anı ber-ķarār

Reġā'ibiyye Der-Na't-i Pādişāh Vehbī Efendi¹²⁰

Mef'ūlü/ Mefā'īlü/ Mefā'īlü/ Fe'ūlün

- 1 Leylā-yı siyeh ḥayme-i rahmet ki bu şebdir
Mecnūn gibi sevdā-zedesi ķavm-i Arabdır
- 2 Tercīḥ olunur rüz-ı neşāt-āver-i 'īde
Bu şeb şeb-i āzīne-i ūlā-yı Recebdir
- 3 Meryem gibi ruḥu'l-ķudūs-i feyz-i seḥerden
Ābisten-i cān olsa neden cāy-i 'acebdir
[525a]
- 4 Düşdü şādef-i rahme bu şeb bir dürr-i yektā
Kim münteḥab-ı mā-ḥaşal-i dürc-i edebdir
- 5 Tevlīd idüp māder-i şeb tıfl-ı hilālın
Ķandīl donanmasına ol şevķ sebebdır
- 6 Nev-rüz-ı 'Acem ol şebe nisbet dem-i mātem
Zīrā ki o şeb sūr-ı şafā 'īd-i ıarabdır
- 7 Şehr-i Receb içre açılur Ka'be-i maķşūd
Māh-ı nevi miftāḥ-ı der-i ḥāne-i Rabdır
- 8 Gūş eylemez ol şehr-i aşamm cürm-i 'ibādı
Māh-ı Ramazān daḥı görüp mühr be-lebdır
- 9 Ger lāl ü kerr olmazsa da anlar çi ġam ey dil
'Özr-āverimiz çünkü o sultān-ı Arabdır

¹²⁰ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.3-4).

- 10 Ya'nî şeh-i kudsî-sipeh-i dîn-i Muhammed
Kim şâh-ı Kureyşî-neseb ü pāk-ḥasebdır
- 11 'Allāme-i esrār-ı Rab ikrāla muḥāṭab
Ümmî-laḳab ol ḥāce-i pākīze-nesebdür
- 12 'Uḳbāda penāhım benim ol melce'-i 'ālem
Dünyāda efendim şeh-i Cemşīd-laḳabdır
- 13 Ol ḥüsrev-i gāzī ki olup mülḥaḳ-ı mülki
Ger Yeşrib ü Baḥḥā vü eger Şām u Halebdır
- 14 Teshīr idüp şark ile ğarbı çü Sikender
Şāhenşeh-i Rūm u 'Acem ü Hind ü 'Arabdır

Ḳaşıde-i Vehbî Efendi Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i Pādişāh-ı 'Ālem-Penāh¹²¹

Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün

- 1 'Āşıkam āşıkānedir sūḥanım
Şu'ledür dil zebānedir sūḥanım
- 2 Ṭurfe Mūsā-yı Ṭūr-ı 'aşkam kim
Lenterānī terānedür sūḥanım
- 3 Ḥaşmım olur 'aşā-yı ḥāmem var
Mu'cizem sāḥirānedir sūḥanım
- [525b]
- 4 Gāh ider çeşm-i kūr ḥaşmı başır
Varaḳ-ı rāziyānedir sūḥanım
- 5 Gāh olur çeşm-i baḥṭe ḥ'āb-āver
Gūyiyā bir fesānedir sūḥanım

¹²¹ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.108-110).

- 6 Gāh ikāz-ı ehl-i ğaflet ider
Na‘re-i kahramānedir sūhanım
- 7 Ten-i maḥbūba ‘āşık olmağ ile
Cümleten ‘āşıkānedir sūhanım
- 8 Mürğ-i ma‘nāya ḥarf ü nokta ile
Gūyiyā dām u dānedir sūhanım
- 9 Degme şayyāda līk şayd olmaz
Mürğ-i ‘arş āşiyānedir sūhanım
- 10 Peyk-i çāpük-süvārdur fikrim
Aḡa bir tāziyānedir sūhanım
- 11 Çünki söz ortanın dimişlerdir
Vaşf-ı mūy-i miyānedir sūhanım
- 12 Kalemim tīr-i ḡavl devatı kemān
Sāz-ı nazma terānedür sūhanım
- 13 Ben emīr-i kalem-rev-i hūnerim
Dilde medfūn ḥizānedir sūhanım
- 14 Gevher-i şī‘rime Bahāyi gibi
Yok bahā bī-bahānedir sūhānım
- 15 Pādişāhān-ı mülk-i ma‘nāya
Efser-i ḥüsrevānedir sūhanım
- 16 Her şehin vaşfına degil lāyık
Şeh-i şāḥib-kırānedir sūhanım
- 17 Ya‘ni Ḥan Aḡmed-i keremver kim

Midḥatinde yegānedir sūḥanım

- 18 Merd-i meydān vaşfi olmağla
Dā'imā Rüstemānedir sūḥanım
- 19 Şāh-ı rūy-ı zemin ki medḥinde
İftihār-ı zamānedir sūḥanım
[526a]
- 20 Çihre-i fikre tāze maẓmūnam
Zūlf-i ma'nāya şānedir sūḥanım
- 21 Āşafā sen de gūş tut tūtalum
Dāsītān-ı Keyānedir sūḥanım
- 22 Bir ucı sende rişte-i medḥiñ
Bāzi-i şā'irānedir sūḥanım
- 23 Nām-ı pākiñ çıkar mu'ammādır
Ḳati pek nāzikānedir sūḥanım
- 24 Yine vaşfiñda 'ācizem 'aciz
Pür-ḳuşūr u bahānedir sūḥanım
- 25 Ebr-i iḥsān ü baḥr-i himmetsin
Arada āh-ı yānedir sūḥanım
- 26 Nāmıñadur ḳaşāyidim cümle
İsmiñe bir nişānedir sūḥanım
- 27 Ḥalimi sen de itseñe teftiş
Bilseñe āşafānedir sūḥanım
- 28 Baḡa emsālim itmeyüp terciḥ
Disençe imtiḥānedir sūḥanım

- 29 Sağa i' lām-ı kâmdır ğarażım
 'Arż-ı hâle bahānedir sūhanım
- 30 Hep du'ā-yı devām-ı devlet için
 Vird-i şubḥ u şebānedir sūhanım
- 31 Devletiñ dā'im ide Ḥaḳ mādām
Vehbīem şādıķānedir sūhanım

Nevrūziyye-i Vehbī Efendi Der-Medḥ-i Cenāb-ı Veliyyü'n-Ni'am Şadāret-Pīrā
(Hakverdioğlu, 2012, s.722-725).

- Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün
- 1 Nev-rūzdur cihān yine reşk-i cinān olur
 Pīr-i zamāne tāzelenir nev-cevān olur
- 44 Vehbī sözün du'ā ile ḥatm eyle kim du'ā
 Zeyl-i sūḥanda vācibe-i şā'irān olur
- 46 Her dem bahār-ı feyz ola gül-zār-ı devleti
 Tā cūy-bār-ı āb-ı ruḥ-ı gül-sitān olur

Ġazel-i Müzeyyel-i Vehbī Efendi Der-Vaşf-ı Cemīl-i Ḥazret-i Düstūr-ı Bî-'Adīl
(Sevim, 2020, s.142-143).

- Fā'ilâtün/ Fā'ilâtün/ Fā'ilâtün/ Fā'ilün
- 1 Sükker-i şükr-i mükerrerle pür olup mahbere
 Tehniyetde döndi ḥāmem meblağ-ı gül-şekkere
- 8 Virdi ol dād u dihişde Ma'n ü Ḥātem dādını
 Vehbiyâ anuñ da her maḳşûdını Allāh vire

**Ġazel-i Mûzeyyel-i Vehbî Efendi Der-Medh Ĥazret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı
'Amîmü'l-Kerem (Sevim, 2020, s.143-144).**

Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/Fâ'ilün

- 1 Ĥoş düşdi ĥatt u ĥâl leb-i dil-ber üstine
Ġûyâ ki düşdi mûr u meges sükker üstine

- 8 Sen de nazîre eyle de Vehbî kaşîde yaz
'Ayn-ı 'atâ-yı şadr-ı kerem-güster üstine

[528b]

- 10 Tefîş idüp murâduñı eyler müsâ'ade
Budur düşen o şadr-ı gedâ-perver üstine

**Ġazel-i Mûzeyyel-i Vehbî Efendi Der-Vaşf-ı Ĥazret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı 'Âlî-
Himmet (Sevim, 2020, s.144-145).**

Mef'û lü/Mefâ'ilü/Mefâ'ilü/Fe'ûlün

- 1 Mest itdi beni dâ'ire-i şâġar mı nedür bu
Deldi yüregüm naġme mi ĥançer mi nedür bu

- 6 Vehbî ney-i ĥâmeñde ne bu lezzet-i güftâr
Ĥayret geliyor söz mi ya sükker mi nedür bu

- 11 Bir kerre hele şöĥbet-i cân eyle de seyr it
Başdan ayaġa rûĥ-i muşavver mi nedür bu

**Manzûme-i Raĥmi Aġa Der Midĥat Ĥazret-i Veliyyü'n-Ni'am 'Âli Himem
Edâmallâhu Te'âlâ (Bayram, 2021, s.149-153).**

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göñül bir ser ü kadde 'âşık-ı âşüfte sâmandur
Ki 'âlem sâye-veş yânında hep ĥâk ile yeksândur

- 30 Du'âya başla şimden soñra iĥlâş üzre ey Rahmî
[530b] Du'â encâmı sözde köhne resm-i tâze ġuyandur

- 32 Cihânda dâ'im olsunlar ilâhî fer ü haşmetle
Ki 'âlem rûz ı şeb devletlerinde şâd u handândur

**Kaşîde-i Şeyh-Zâde Şadîk Efendi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı 'Âlem
(Hakverdioğlu, 2012, s.725-728).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
1 Çerâğân oldu lâle şem'-i bezm-i dâverân oldu
Zemîn döndi sipihre şan kanâdil ahterân oldu
- 36 Çerâğâne Şadîkâ âteşin tab'ıyla kıl imdâd
Ki lâle vaşfına çok ma'nî-i rengîn-resân oldu
- 39 Yüzün şoldurmasun günden güne bulsun tarâvetler
Ki dehre feyz-i ihsânı anı şadî-resân oldu

**Kaşîde-i Erzurumî Ahmed Ağa Der-Midhat-Güzârî-i Âf-Tâb-ı Sipih-i Şadâret
(Hakverdioğlu, 2012, s.728-730).**

- Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
1 Zihî kemâl-i kerem ki cenâb-ı Rabbânî
Ki itdi şâh-ı cihân-bâne anı erzânî
- 35 Yeter du'â ile hatm eyle Vâsîfâ gayrî
Netîce buldı kaşîdeñ çü hadd-i pâyânî
- 38 Zamân-ı haşre dek itsün o dâver-i mülkin
Hemîşe neyyir-i zâtı cihânı nûrânî

**Kaşîde-i Mevlânâ İshâk Efendi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am Şadâret-
Pîrâ (Hakverdioğlu, 2012, s.730-733).**

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
1 Feyz-i Hâk nâmiye-bahşâ-yı cihân oldu yine
Çemenistân-ı cihân şahn-ı cinân oldu yine

- 31 Vaşl-ı Yūsuf gibi Ya'küb-ı dil-i İshāka
Vaşf-ı dādār-ı cihān şevk-resān oldu yine
- 37 Görmeye gül-şen-i ikbālî hāzān tā diyeler
Nev-bahār ile cihān reşk-i cinān oldu yine

Kaşıde-i Es'ad Molla Efendi Der-Vaşf-ı Cenāb-ı 'amīmü'l-Ālāle'i (Hakverdioğlu, 2012, s.733-735).

- Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün
- 1 Demdir ki deşt cāy-i gül-i āteşin ola
Dil-germ olup hezār daği pür-enin ola
- 43 Es'ad du'āya başla yeter kim temeddühin
Şāyed kelāl-bağş-ı dil-i āferin ola
- 45 Ol kām-bağş-ı 'ālemyān āşaf-ı celil
Tā-rüz-i rüsteğiz şadāret-nişin ola

**Kaşıde-i Sāmī Efendi Der-Sitāyış-i Hāzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı 'Ālī-Himem
Aṭālu'llāhu Bekāhu (Hakverdioğlu, 2012, s.736-742).**

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
- 1 Yine id-i Ramazān oldu şeref-bağş-ı cihān
Cām-ı billûr mehi pür-mey-i şevk itdi hemān
- 70 Penç beyt ile bu rengin gāzelim ey Sāmī
Baḥr-i nazm içre olur pençe-i şāḥ-i mercān
- 79 Şem'-i ikbālîne pervāne olup bendelerin kim
Bāğ-ı 'ālemde çerāğān idesin nice zamān

**Ḳāṣīde-i Vehbī Efendi Der- Sitāyīṣ-i Cenāb-ı Veliyyü'n-Ni'am 'Ālī-Himem
Edāmeḥu'llāhu 'Ömrehu (Hakverdioğlu, 2012, s.742-745).**

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
- 1 Māh-ı rūze 'āleme feyzin nümāyān eyledi
Şūret-i imsākde luṭf itdi iḥsān eyledi
- 51 Pādīşāhım mesned-i şevketde itsün müstedām
Ol ki zātın meḥar-ı şāhān-ı devrān eyledi

**Ḳāṣīde-i Rāṣid Efendi Der-Vaṣf-ı Veliyyü'n-Ni'am-ı Kerīmu'l-Aḥlāk Āfāk
(Hakverdioğlu, 2012, s.745-746).**

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
- 1 Mevsim-i ürd-i behişt aḥkāmın idüp āşikār
Sāḥa-i gül-zārı döndürdi behište nev-bahār
[540a]
- 20 Lāleniñ vaḳt-i temāşası gibi memdūḥdur
Rāṣidā olmaḳ sūḥanda daḥi meyl-i iḥtisār
- 22 Lāle-zār-ı devleti dā'im ṭarāvet-yāb olup
Ḥıfz ide zātın ḥaṭādan Ḥazret-i Perverdigār

**Ḳāṣīde-i 'izzet Beg Der-Mithat-i Ḥazret-i Şadrü's-Şudūr-ı Kerīmu's-Şān
(Hakverdioğlu, 2012, s.746-748).**

- Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
- 1 Bu lāle-zārda seyr eyleyen çerāḡānı
Görür bahārda nūr oldıḡın şebistānı
- 19 'İnāyetinden idüp 'İzzet iktibās-ı fūrūḡ
Aḡa çerāḡları eylesün çerāḡānı

Kaşide-i Vehbî Efendi Biraderi Şerîf Çelebi Der-Vaşf-ı Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı Âlem (Hakverdioğlu, 2012, s.748-749).

- Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün
- 1 Şekl-i miftâhdadır çünki hilâl-i Ramazân
Halka olursa güşâde n'ola bâb-ı gufrân
- 20 Nice emsâli ile ide müşerref Allâh
Ola mes'ûd o düstûr u Şerîfâ Ramazân

Kaşide-i Mektûbî Hâzret-i Kıpudân Paşa Der-Sitâyiş-i Cenâb-ı Veliyyü'n-Ni'am Merâm-Bahşâ

- Mefâ'ilün/ Fe'îlâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'îlün
- 1 Cihânı mâh-ı şıyâm eyleyüp şalâh âbâd¹²²
Revâc-ı zühd ile geldi metâ'-ı rinde kesâd
[541b]
- 2 Mesâcid oldu dil-i zâhidân gibi ma'mûr
Kulüb-ı rind-veş olmağda meykede berbâd
- 3 Der-i müğânda gül mülde oldu bülbüle dûr
Be-câ-yı na're-i mestâne bûm ider feryâd
- 4 Şu rütbe 'âleme yek-rengi-i dir'-i sârî
Ki kaldı rind ile temyîz olunmadan zühhâd
- 5 Penâh itmededir şimdi semt-i mihrâbı
Nigâh-ı çeşm-i bûtân gibi mest-i mâder-zâd
- 6 Dilinde zemzeme-i bâ-ğafûr-ı rindânı
Becâ-yı rıtl-ı girân elde sübhâ-i evrâd
- 7 Şıgın Hudâya görünce başında misvâkin

¹²² FŞM. vr. 541a-543a

Ki döndü kâdnez-i şâh-dâra her şeyyâd

- 8 ‘Acebdir eyledi câmi‘leri bu şehir-i şerîf
Zihâm-ı mähveşân ile Halluḥ u Nev-şâd
- 9 Kâğıd uçurmada tiryâki sūr-ı ‘îde yine
Ṭabîre ḳanburudur burnı sūrnây-ı riḳâd
- 10 Meselde şâ‘im-i bî-tâba leyle-i rûze
Şafâ-yı vaşl-ı ‘arûs evvel-i şeb-i dâmâd
- 11 Siyâh ḥâne-i Leylâ nigâh-ı ḥasret-i Ḳays
Ṭırâz-ı ṭurre-i Şîrîn ü dîde-i Ferhâd
- 12 Felekde görüne mâhiyye kâr-ı devrân
İder ḳanâdil-i seyyâreden neler îcâd
- 13 Hilâl-i rûze degil dâlı evvel itdi zuhûr
Menâr-ı çarḥda yazmak diler mübârek-bâd
- 14 Mübârek ide veliyyü’n-ni‘am efendimize
Ḳudûm-ı mäh-ı şıyâmı cenâb-ı Rabb-i ‘ibâd
- 15 Veliyy-i ni‘met-i ‘âlem Hudâ yegân himem
Muḥîṭ-i cûd u kerem şadr-ı âşaf isti‘dâd
- 16 Müşîr-i şîr-i eşer şafder-i ḡazanfer-i fer
Dilîr-i pâk-i güher dâver-i sûtûde-nejâd
- 17 Gül-i şükûfte-i heştîm behîşt-i dîn ü düvel
Vezîr-i dâd-ı sirişt âşaf-ı ḥuceste nihâd
- 18 Sitemi cedd-i şehenşâh-ı efser-i Ṭahâ
[542a] Hıdîv-i ‘âleme hem şadr-ı câh u hem dâmâd

- 19 O kām-baḥş u şafā āferīn ki ebr-i maṭīr
Nola yem-i kereminden iderse istirfād
- 20 O çeşm-sār-ı feṭānet ki kıldı ‘ahdinde
Reşāşe-i himemi nār-ı fitneyi iḥmād
- 21 Sa ‘ādet ile şeref-baḥş şadr cāh olalı
Henüz gördü cihān rüy-ı ‘adl ü re’ fet ü dād
- 22 Ne kār-ı şa‘ba teveccüh iderse devletle
İder ‘ināyet ü tevfiḳ Ḥaḳ aḡa imdād
- 23 ‘Aṭāsı ḡavşale-i kilḳ-i ḡaşra-nāk-necā
Seḡā vü baḡşışi dūnyāya ḡāric-i ta‘dād
- 24 Yegāne pīr-i ḡired kim ḡicā-yı Eflātūn
‘Aceb mi pertev-i re’yinden itse ister şād
- 25 Ḥayāt-baḡş-ı vażī‘ ü şerīf olursa nola
Muḳārenetle aḡa ‘ayn-ı Ḥızır oldu devād
- 26 Virüp alurdu saḡurundaki ḡamā’il-i ḡūr
Şemīm-i ḡalkı olursa behişt içinde mezād
- 27 Dil-i ‘adūya olur fikr-i cevher-i tīḡı
Ḥazīz-i sicn-i ‘ademde selāsıl-i fülād
- 28 Biḡār-ı mevhibeten nev-bahār-ı menḳıbeten
Eyā güzīde-i eşref vezīde-i emcād
- 29 Sen ol yegāne-i devrānsın ey sūtūde-şiyem
Ki nām-ı pākiḡi ‘ālem keremle eyler yād

- 30 Selefde Hâtem idi şimdi nâmı Hâtemdir
Ki oldu dest-i kerîmiñ ile kerem hem-zâd
- 31 Seniñ ‘adîliñi hîç görmedi dañı göremez
Fîrâz-ı şadr-ı sa‘âdetde dîde-i îcâd
- 32 Yeñiden eyledi mi‘mâr-ı himmetiñ ma‘mûr
Havâdiş itmiş iken ‘âlemi harâb-âbâd
- 33 O gün ki mesned-i ikbâli eylediñ teşrîf
Sipîhr-i ehl-i kemâl ile itdi terk-i ‘inâd
[542b]
- 34 Koyup ta‘annüdü erbâb-ı fażl u ‘irfâna
Ya pendî gerdişe gerdün-ı dñn bu faķ-ı murâd
- 35 Nizâmın ummaz idi ‘âlemiñ bu rûtbe cihân
Bu intizâmıñ iderdi vuķû‘un istîb‘âd
- 36 Çehâr Tâķ-ı himem hayliden yıķılmış iken
O hânedânı keremle sen eylediñ bünyâd
- 37 Göñül bu nev-ġazel-i pâķ ü hâlet-engîzi
Şafâ-yı vaşfıñ ile mest olup ider inşâd
- 38 Recâ-yı vaşl ile ol şûha ‘âşık-ı nâ-şâd
İder ümîd-i dili ‘arz-ı herçi-bâd-âbâd
- 39 Taķılma sünbül-i zülf-i nigâra başıñçün
Sükün-ı şabr-ı dili ķılma ey şabâ berbâd
- 40 Dirîġ eyleme bir loķma h‘ân-ı vaşlıñdan
Niyâz-mend-i fütür olsa bî-dil-i bîzâd
- 41 Gülâc-ı baklavasıdır o sîneye yâriñ

Şekerde yok hele mestüne-i lebindeki dad

- 42 Hālîfe gamzesi şâgird iki şaf-ı müjesi
Dü-çeşm-i şûhı debistân-ı fitnede üstâd
- 43 O bedr-i hüsni yeter za'f ile hilâl itdiñ
Gel itme **Sâlim**-i şeydâya ey felek bîdâd
- 44 Niğâh-ı lûtfuñ mazhar olursa sultânım
Bu nazmı zerle yazar şâ'irân be-câ-yı midâd
- 45 Kemîne ki nazarıñ hüsni iltifâtıñdır
Beni efendim iden böyle şâ'ir-i nakkâd
- 46 O şâ'irim ki ider Meryem-i karîhamdan
Mesîh-i nükteyi rûh-ı hayâlim istîlâd
- 47 Gören bu şâhid-i Rûmı kabâ-yı ma'nâyı
Bütân-ı lâle- 'izârân-ı çîni itmez yâd
- 48 Yeter bu lâf u güzâf 'arz-ı hâle ruḥṣatdır
Hulaşa-i emeli kıl huzûrda îrâd
- [543a]
- 49 Cûduñ kerem idi bu 'abd-i zerre miḳdâra
Ki idesin beni maḥmûd bende vü âzâd
- 50 Felekde şimdi seniñ devletinde her aḥşâm
Çerâğ-ı tâli' mi neyyir-i çarḥ ider îkâd
- 51 Çerâğ oldum idüp âḥir işi mi altun
Zamâne yâr baña be-ḥatm-i emrime münḳâd
- 52 Göñülde kalmadı bir gayrı ḥ'âhiş ammâ kim
Cihânda şimdi budur ancak arzu-yı fu'âd

- 53 O pūstīn-i derār āsītīni de giysem
İderdi ğıbtā baña cümle āşinā ile yād
- 54 Du‘āya başlatalım **Sālimā** қо таşdı‘i
Bilür merāmını ol āşaf-ı kerem mu‘tād
- 55 Hemīşe şeşder-i ‘ālemde tā ki rūze vü ‘id
Ola numūne-i naķş-ı bisāt-ı best ü küşād
- 56 Olup sa‘ādet ile ķadre her şebi tev‘em
Ola sürür ile her rüzı hem-ser-i a‘yād
- 57 Nigīn-i devleti haķ andan itmesün mehcūr
Müşerref ola vücūd ile şadr-ı rüşd ü sedād

Ķaşıde-i Rif‘at Beg Der-Sitāyış-i Cenāb-ı Veliyyü’n-Ni‘am Celilü’ş-Şān
(Hakverdioĝlu, 2012, s.749-752).

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Yine sultān-ı gül teşrīf idüp şahn-ı gülistāna
Sürür-engīz-i şevķ oldı ķudūmı ‘andelībāne
- 51 Muħal nāzik-terindir řab‘-ı memdūhıñ gibi Rif‘at
Dırāz itmeye sūzı naẓm güzīniñ irdi pāyāna
- [545a]
- 54 Nesīm-i feyz-i Haķ gül-zār-ı dehri hūrrem itdikçe
Güşāyış-baħş-ı hātır olsun ol düstūr-ı zī-şāna

Ķaşıde-i Hālīşā Der-Vaşf-ı Hāzret-i Veliyyü’n-Ni‘am Āşaf-Menzilet
(Hakverdioĝlu, 2012, s.752-756).

- Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
- 1 Hezār-ı hāmd ki idüp ķide naş‘-ı ğavgāyı
Simāt-ı luřf-ı İlāhī pür itdi dūnyāyı

[546b]

47 Yeter bu deñlü niyâz itdi Hâlişâ niyyet
Murâd-mende-i dîrînesini ‘aţâyı

53 Hamelde tâ bula her sâl-i âf-tâb-ı şeref
Müşerref ide vücûduñ bu şadr-ı vâlâyı

**Manzûme-i Der Midhat Hâzret-i Veliyyü’n-Ni‘am ‘âlem-i Aţâlallâh ü Beğâhu
(Bayram, 2021, s.153-154).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
1 Bihamdillâh ki ‘âlem miñnet ü ğamdan müberrâdur
Zamân-ı şevk u şâdî mevsim-i ‘ıyd-ı ferañzâdur
9 Hayât-ı câna bâ‘is her dem-i pür Feyzî gûyâ kim
Nesîm-i şubhı anuñ mañz-ı enfâs-ı Mesîhâdur
19 Şafây-ı kalb ile her rûzını ‘ıyd eylesün Mevlâ
Bu ümmîde du‘âmız her seher ki ‘arş-ı peymâdur

**Kaşîde-i Rahmî Ağa Der-Sitâyîş i Cenâb-ı Veliyyü’n-Ni‘am Bi-Ezeli’l-Cüd-ı
Ve’l-Kerem (Hakverdioğlu, 2012, s.756-759).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
1 Sipâs-ı bî-kıyâs ihsân-ı bî-pâyân-ı Mevlâya
İrişdik mevsim-i evvel bahâr-ı behcet-efzâya
47 Tamâm oldı kaşîdeñ ba‘d ez-în ihlâş ile Rahmî
Du‘â eyle devâm-ı ‘ömr-i şadr-ı kâm-bağşâya

[549a]

52 Şafâ-yı hâtırı efzûn ola şadr-ı sa‘âdetde
Budur hem-vâre ‘âlemde recâmız Hâk te‘âlâya

**‘Arz-ı Hāl-i Vehbî Efendi Bi-Hāk-i Pāy-ı Hazret-i Āmānī Bahşende-i Aşhāb-ı
Āmāl (Hakverdioğlu, 2012, s.759-760).**

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Felek dāmen-keş oldum ben saña ‘arz-ı temennādan
Velī çekmem elim dāmān-ı İbrāhīm Paşadan
- 12 Bilindi mū-be-mū hālîñ tamām anlandı aḥvālîñ
Ümîdîñ kesme ey Vehbî mükāfāt-ı dü-bālādan
- 14 Zamān-ı devletinde olmasun gördüklerinden dūr
Kerem-dīde çerāgānı budur ümmîd-i Mevlādan

**Ġazel-i Müzeyyel Bî-Nükaṭ-ı Vehbî Efendi Der-Vaşf-ı Cenâb-ı Hazret-
Veliyyü’n-Ni‘Am (Sevim, 2020,s.145-146).**

- Mefā‘ilün/Fe‘ilâtün/Mefā‘ilün/Fe‘ilün
- 1 Revâdur olsa gönül ‘āleme ehemmi umûr
Dem-i mesâ vü şehirde du‘â-yı şadr-ı şudûr
[551a]
- 5 Der-i mekârim-i şadru’ş-şudûra var Vehbî
Dilerseñ ola kelâl ü melâl sûr u sūrûr
- 6 Elünde dehr ola şadruñda mihr-i kām-verâ
Müdâm ‘adlûñ ola hâris-i mehâmm-ı umûr

Kıṭ‘a-i Li-Vehbî Efendi (Bayram, 2021, s.219).

- Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
- 1 Kimse nokṭa koyamaz şî‘rime ey şadr-ı kerîm
Ceyb-i lafz-ı der-i a‘câmdan olsa ḥâlî
- 2 Umaram güher-i taḥsînle efendim idesin
Dehen-i maḥberemi çûn şadefdûr mâlî

**Kaşide-i ‘Abdullah Molla Efendi-Zāde Der-Vaşf-ı Cenāb-ı Veliyyü’n-Ni‘am
Şadāret-Pīrā (Hakverdioğlu, 2012, s.760-762).**

- Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün
- 1 Tāli‘ ki müsā‘id ola erbāb-ı murāda
 Biñ aḥter-i ferḥunde toğar şahn-ı semāda
- 39 Her rüz-ı terakḳide olup devlet ü ‘ömri
 Gün gibi ola pertev-i iḳbāli ziyāde

**Kaşide-i Kādı Hıfzī Efendi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Veliyyü’n-Ni‘am Āşaf-Menzilet
(Hakverdioğlu, 2012, s.762-764).**

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Şerefdır çünkü şadr-ı bi-‘adīliñ būs-ı dāmānı
 Zemīn buseyle oldum ben daḥi fersüde pīşānı
- 23 Yoluñ gāyet uzaktadır çok uzatma ihtisār eyle
 Süḥende Hıfziyā her dem gözet şān-ı süḥen-dānı
- 27 Zamān-ı devlet iḳbālını medd eylesün Mevlā
 Cihān turdukça teşrīf eyleye kürsī-i dīvānı
- [554a]

**Kaşide-i Münif Der-Vaşf-ı Şerif Ḥazret-i Şadr-ı Bülend-İḳbāl Edāmeḥu’llāhu
Te‘ālā (Hakverdioğlu, 2012, s.764-769).**

- Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün
- 1 Kerrār-ı ‘aşkam istemem esbāb-ı zīveri
 Besdir bu Düldül-i dile bir raḥt-ı Ḥayderī
- 71 İrdi suḥen ḥitāme du‘ādır hemān Münif
 Şimdi kemāl-i şıdk ile resm-i suḥen-veri
- 73 İtsün şabāḥ-ı ḥaşre dek āfākı tāb-nāk
 Nūr-ı çerāğ-ı baḥtı çü ḥurşid-i ḥāveri

**Ġazel-i Mûzeyyel-i Ćelebi-Zâde Der-Medġ-i Ķurretü'l-‘Ayn-ı E‘âlî Ķuvvetü'l-
Ķalb-i Ehâlî Ĥazret-i Şadr-ı ‘Âlî (Sevim, 2020, s.146-147).**

Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün

- 1 Bakılmaz diyü mir‘ât-ı cemâl-i şâf-ı dil-dâre
Ķaraltı aşdılar keġġâller çeşm-i remed-dâre
- 5 Yine ‘Âşım görürdüm şâhid-i maġşûdı bî-perde
[556b] Ćekeydüm tûtiyâ-yı ġâk-i pâyin çeşm-i ġun-bâre
- 10 Ĥudâ zât-ı şerîfin şadr-ı devletde idüp dâ'im
Anuñ dergâhına yol virmesün âfât u ekdâre

**Ġazel-i Mûzeyyel-i ‘Âşım-ı Dîġer Der-Vaşf-ı Ĥazret-i Şadr-ı Kerem-Perver
(Sevim, 2020, s.147-148).**

Mef‘ûlü/ Fâ‘ilâtü/ Mefâ‘îlü/Fâ‘îlün

- 1 Ĥatt-ı ‘izârı melâġat şuyındadur
Bir top benefşedür ki leġâfet şuyındadur
- 6 ‘Âşım ġabî‘atında benüm âb u tâb var
Kilk-i siyâh-câme belâġat şuyındadur
- 10 Ola vezân hevâsı fu‘âdınca rûzigâr
Fûlk-i du‘â-yı câhı icâbet şuyındadur

**Târîġ-i Sene-i Cedîde Râmi Paşa-Zâde Berây-ı Ĥazret-i Şehriyâr-ı Ma‘delet-
Girdâr (Hakverdioġlu, 2019, s.359-360).**

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Göründi luġf-ı Ĥaġla ġurre-i nev sâl-i ferrûġ-fâl
N’ola tecdîd-i zevġ ü şevġ ile ġaġġ olsa müstes’ad
- 8 Didi tebrîk ile târîġ-i Râfet lafz u ma‘nâyı
Ola biġ yüz kırġ bir sâli Sultân Aġmede es’ad

Tārīh-i Sāl-i Cedīd-i Mes‘ūd Der-Vasf-ı Zıll-ı Rabb-ı Vedūd-ı Şerīf
(Hakverdioğlu, 2019, s.360).

- Fā‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
- 1 Pādişāh-ı zamāne Aḥmed Hān
 Ki odur cismine cihānuḡ rūḡ
- 4 Çıkdı dilden Şerīf bir tārīḡ
 Sāl-i iclāl ü sa‘d u naşr u fütūḡ

Tārīḡ-i Sāl-i Hümāyūn-ı Sa‘īd Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i Sāye Rabbū’l Mecīd
Şākīr¹²³

- Müfte‘ilün/Fā‘ilün/Müfte‘ilün/Fā‘ilün
- 1 Ḥazret-i Hān Aḥmediḡ sāye-i ‘adlin Ḥudā
 İtdi cihān ḡalkına māye-i emn ü emān
- 2 Nice şeh-i muḡterem ḡüsrev-i dār aḡdem
 Dāver-i nuşret-i ‘alem fātīḡ-i devr-i zamān
- 3 Şīr-i dilīr-i veḡā Ḥaydar-ı kişver-küşā
 Şafder-i ceng-āzmā ḡüsrev-i şāḡib-kırān
- 4 Şavlet-i şīrānesine şatvet-i şāḡānesi
 Cümle-i merdānesi dāḡ-ı dil-i düşmenān
- 5 Ḥaḡ bu ki ol pādişāh zıll-ı cenāb-ı ilāḡ
 Oldu bilā iştibāḡ çeşm-i cihāna revān
- 6 ‘Ahd-i hümāyūn demi mevsim-i ‘adl ḡurremi
 Kıldı bütün ‘ālemi Ḥaḡḡa şūkr-i şādmān
- 7 Oldu ḡününde enām nā’il-i şevḡ-i ḡarām

¹²³ Bu şiir şairin *Dîvân* neşrinde bulunmaktadır (Yıldız, 2002, s.166-167).

Herkes olup şād-kām buldu cihān tāze cān

8 Dā'im idüp devletin kıla füzūn şevketin
Berter ide kudretin Hālīk-ı kevn ü mekân

9 Gülşen-i iqbāline devḥa-ı āmāline
Ravza-i iclāline esmiye bād-ı ḥazān

10 Devr ide gerdūn tā bābı olup mültecā
Dergehin ide Hudā müstemend-i 'ācizān

11 Şıhr-ı bülend aḥter-i şadr-ı kerem-güsteri
Āşaf-ı dād-āveri şadr-ı şudūr-ı zamān

12 Çünkü idip ihtimām devlete verdi nizām
Buldu cihān intizām oldu şafā rāyegān

13 Bu sene ḥurreme sāl-i feraḥ-ı hemdeme
Mevsim-i 'ıyş u deme fikr iderek nāgehān

[558a]

14 Ḥayr ile fāl eyleyip **Şakir**-i dā'ī dedi
Bu sene tārīḥini sāl-i nizām-ı cihān (1141)

Tārīh-i Sene-i Cedīd (Hakverdioğlu, 2019, s.361).

1 Dā'im ü bākī idüp şevket ile Ḥaḥḥ-ı Celīl
Sa'd ide nev-sāl-i İbrāhīm Paşayı Rahīm 1141

Ḳaşīde-i Nebīh Der-Midḥat-i Cenāb-ı Destūr-ı Mekārim-Güster Aṭālu'llāhu
'Ömrehu

Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün

1 Neşīd-i feyz-i hikmet kim ḳalemdir şi'r ü inşāda¹²⁴
Şarıldı rişte-i sevdāsı bir nazm-ı nev inşāda

¹²⁴ FŞM. vr. 558a-558b

- 2 Ögüne nazm-ı rûh-efzâ ki her lafz-ı dürer-bârı
Ola silk-i 'ıyâr-ı nuṭṭ-ı cân-baḥş-ı Mesîḥâda
- 3 Ögüne nazm-ı nev-maẓmûn-ı behcet-baḥş-ı 'âlem kim
Ola sâl-i cedîd-âsâ muḳârin yümn-i es'âda
- 4 Ögüne nazm-ı ter kim lu'lu'-i şehvâr-ı elfâzı
Ola dürr-i yetîm-âsâ yegâne baḥr-i ma'nâda
- 5 Ögüne nazm-ı bî-hemtâ ki maẓmûn-ı dîl-ârâsı
Ola medḥ-i vezîr a'zam-ı İbrâhîm Paşada
- 6 Vezîr-i a'zam-ı Sultân Aḥmed Ḥan-ı Ğâzî kim
Bulunmaz ḥall ü 'aḳd ü mekremetde mişli dünyâda
- 7 Te'âlallâh ne tevḫîḳ-i Ḥudâdır buḡa terḳ itmiş
Şehen-şâh-ı cihânı bir Nizâmü'l-Mülk-i dâmâda
- 8 Nizâmü'l-Mülk-i şâhib-re'y-i âşaf-ḳadr ü kıymetim
Hemîşe fikri şâh-ı baḥr ü berriḡ mülkin ihyâda
- 9 Nice şeh kim veḳâr u ḥaşmet ü iclâl ü dârâtı
Ne Cemde var ne Ḥâḳân u ne Faḡfûr u ne Kisrâda
- 10 Süleymân-fer şehenşehdir ki görmüş yok bu 'âlemde
Vezîr-i a'zamı dârâtını Ḥüsrevle Dârâda
- [558b]
- 11 Şehen-şâh-ı kerâmet menḳabet ḳuṭb-ı hilâfet kim
Degil muṭlaḳı feyż-i keremile ḥalkı ihyâda
- 12 Şehen-şâh-ı teraḥḥüm-pîşe kim şadr-ı mu'allâsı
Devâ'-yı cûd ile dil-ḥaste-i fakre müdârâda

- 13 Şeh-i fermān-revā-yı baħr ü berr kim şadr-ı zī-şānı
Cihānıñ şark u ğarbında ‘umūmen hūkmün icrāda
- 14 Şehen-şāh-ı felek dergāh kim dīvān-ı düstūru
Penāh-ı dād-ı cūyāndır hemīşe mülk-i dünyāda
- 15 Ne mümkün vaşfin itmek böyle destūr-ser-i efrāzıñ
Düşer ammā kalem düşdükçe böyle tarz-ı ta‘dāda
- 16 Felāṭūn-‘aql u Āsaf-re’y ü Hātem cūd u Aħmed halk
Muḥaşşal tā ezelden her kemāl ol zāt-ı āmāde
- 17 Kör idi İbni Sīnā hikmet-i tedbīre ihsānıñ
O şadıñ kulluğun ta‘līm iderdi İbni ‘Ubāde
- 18 Mekārim-perverā re’fet-penāha merḥamet-kārā
Du‘ā-yı devletiñ kimdir zamīme itmez evrāda
- 19 Velī cem‘iyyet-i hāṭırla olsun cümle da‘vātım
Kerīmā bir nazar kıl ‘arz-ı hāl-i kalb-i nā-şāda
- 20 Tekaddüm itdi akrānım budur endūh u aḥzānım
Mükāfāt eyle sultānım ma‘īsetle bu eṣnāda
- 21 **Nebihā** eyleme tatvīl gel ḥatm-i kelām eyle
Du‘āya başla kim maḳbūl olur dergāh-ı Mevlāda
- 22 Hudā zıll-ı ‘ināyāt-ı cihān-dār ide ol şadıñ
Devām-ı devletin mevşül ide tā yevm-i mī‘āda
- 23 Cihān ṭurduḳça ṭursun mesned-i iḳbāl u behcetde
Kerem-baḥş-ı enām olsun hemīşe şadr-ı vālāda

**Manzûme-i Sa'îd Der Medh-i Üsküdar Şerefmedar Kasr-ı Hümayun Bülemd-i
İtibar (Bayram, 2021, s.155-158).**

[559a] Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Müjdeler olsun saña ey sebzezâr-ı Üsküdar
Kim rehâyâb-ı hazân oldı bahâr-ı Üsküdar

39 Eyle bir ednâ nigâhuñla efendim kâmyâb
Kıl Sa'îd-i derdmend-i nâmdâr-ı Üsküdar

**Tārîh-i 'Âlem-Pesend Pâdişâh Berây-ı Kasr-ı Şeref-Âbâd Nezâket-Bünyâd
(Hakverdioğlu, 2019, s.361-364).**

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün

1 Tâc u tahtuñ şerefi Hâzret-i Sulţân Aḥmed
Ki olur emrine şâhân-ı cihân ser-dâde

30 Görüp ol mışra'-ı şâhâneyi Vehbî didüm
Ser-fürû itdiler ol şâh-ı hüner mu'tâda

32 Yapsa dîvârına mi'mâr-ı himem bir mihrâb
Kıble-gâh dinse olurdu bu şeref-âbâda

Kaşîde-i Berây-ı Vaşf-ı Şeref-Âbâd Sa'âdet İttiḥâd¹²⁵

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

1 Ḥabbezâ nazm-ı selîs ü şûḥ u dürr-i iltizâm
Oldu târîḥ-i hümâyûn ile miskiyyü'l-ḥitâm

2 Nice târîḥ oldu zevk-i sâ'id-i izz ü şeref
Heykel-i ta'vîz-i eyyâm-ı meserret irtisâm

3 Mışra'-ı berceste-i dîvân-ı ḥüsn-i intiḥâb
Zâde-i ṭab'-ı hümâyûn şeh-i dârâ-yı gulâm

¹²⁵ Şairin mahlası tespit edilememiştir.

- 4 Böyle bir t r h-i r h n -pesend-i dil-ke e
R h-ı  uds itse sez dır i tin  v  i tir m
- 5 B  is-i  izz    eref olup  eref- b da bu
 ible-i    l-i   lem oldu ol z b  ma   m
- 6 Nice  b d u  eref-y b olsun ol bu  a kim
Ola nu  -ı p di  h  a a t r h-i  it m
- [561b]
- 7 Olmadı p r ye-i  unv n-ı d v n-ı kem l
Böyle nazm-ı ho -ed   i r-i bed   l-insic m
- 8    ir n-ı vakt id p  g z u  af-ı p ki e
 tdiler in  d in  dında bezl-i cehd-i t m
- 9 Vehbi-i si r- fer n ile Ned m-i ho -ed 
Oldular gevher ni  r-ı med -i p ki  ub  u   m
- 10  ekdiler n r-ı  ar r-i nazma bunca cevheri
 tdiler p r ye-i silk  l-le  l-i intiz m
- 11 Olmadı  ehn me-i med    sen sından vel 
Mu ta ar bir meclis-i   h neni  va f  tam m
- 12 B reka ll h ey  ehen   h-ı h m y n men abet
  r-g  h-ı  ilm    irf n buldu devri de niz m
- 13 Desti e alsı   alem ey Hüsrev-i   l   ilim
C nbi -i n z ile eyler   hid-i ma n   ir m
- 14  a t-ı   b sına bir t v sa te b h eylemiş
 bni  b d ol vez r-i f  ıl-ı   hib-i kel m

- 15 Hatt-ı müşkîniñ göreydi şafha-i âsârda
Merdüm-i çeşm-i fu'âd eylerdi ol şadr-ı benâm
- 16 Senden istimrâr ider evtâd ey kuṭb-ı zamân
Zîrine çetr-i felekde ideli ḍarb-ı hıyâm
- 17 Nice âşâr-ı celîle nazm-ı târîḥ eylediñ
Şafha-i eyyâm-ı 'âlemde koduñ bir ḥüsn-i nâm
- 18 Buldu târîḥ-i hümâyûnuñla şad 'izz ü şeref
Böyle bir kaşr-ı Süreyyâ naḡş-ı âyîne zihâm
- 19 Oluna ḥâk-i muḡaddesde (...) bâ-ḥuşuş
Siyyemâ mâ-beyni ola Âşaf-ı 'âlî maḡâm
- 20 Ol vekîl-i nâfîzü'l-hüküm-i Süleymân zamân
Şıhr-ı vâlâ rütbe-i Sultân İskender ḡulâm
- 21 Kaşr-ı vâlâ-yı Şeref-âbâd izz ü devleti
Ola sultân-ı cihânıñ kıble-gâh-ı ḥâşş u 'âmm
- 22 Bende-i ḥalka be-ḡuş u ḡâşiye ber-düş ola
Dergehiñde tâc-dârân-ı serîr-i aḡşâm
- 23 Haḡ şeh-i devrânı şadr-ı a'zamı iḡbâl ile
[562a] Mihr ü meh gibi ide beyt-i şerefde müstedâm

**Târîḥ-i İshâk Efendi Berây-ı Kasr-ı Hümüyün Şeref-Âbâd Meserred-Bünyâd
(Hakverdioğlu, 2019, s.365-366).**

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
- 1 Şehen-şâh-ı cihân Sultân Aḡmed Ḥân-ı zî-şanuñ
Zamân-ı devletinde şâddur her ḡâtır-ı nâ-şâd

- 9 Didüm tebrîk idüp İshâk-veş târîh-i itmâmın
Zihî nâdîde me' vâ kâşr-ı âbhâ-yı Şeref-âbâd

**Târîh-i İmâm-ı Sâni-i Sultânî Sâhib Efendi Berây-ı Kasr-ı Hümâyûn Şeref-Âbâd
(Hakverdioğlu, 2019, s.366-367).**

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
1 Hoşâ kâşr-ı şüreyyâ nakş-ı dil-keş tarh-ı vâlâ kim
Hayâl-i vaşf u ta'rîfinde kâşır hâtır-ı derrâk
12 Bu şeh beyt-i mu'allâyı görüp Şâhib didi târîh
Şeref-âbâd Sultân Aḥmede lâyık maḳâm-ı pāk

**Târîh-i Vehbî Efendi Der-Hakk-ı Kasr-ı Bî-Kusûr Şeref-Âbâd Meymenet
Bünyâd (Hakverdioğlu, 2019, s.368).**

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
1 Seyr iden bu eser-i muḥtırâ'-ı dil-cüyı
Ḥaḳ şafâsın ide bânîsinüñ efzûn didiler
2 Okuyup ismine telmîḥ iderek târîhin
Şeref-âbâd ola bu kâşr-ı hümâyûn didiler

**Târîh Birâder-i Vehbî Efendi Der-Vasf-ı Kasr-ı Hümâyûn Şeref-Âbâd
(Hakverdioğlu, 2019, s.369-370).**

- Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
1 Cenâb-ı Ḥazret-i Sultân Aḥmed Ḥân-ı Ğâzî kim
Cihâna itdi luṭfî baḥş-ı tarz-ı nâzenîn-i nev
8 Ḥüdâ mes'ûd ide didi Şerîf-i bende târîhin
Şeref-âbâd-ı Sultân Aḥmedî tarh-ı bihîn-i nev

Tārīh-i ‘Osman-Zāde Sābir Der-Hakk-ı Kasr-ı Bülend-Erkān Şeref-Ābād
(Hakverdioğlu, 2019, s.370-371).

- Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün
- 1 Ol şadr-ı güzīn āşaf-ı Hān Aḥmed-i ‘ādil
 Bu kaşr-ı maḥallinde güzel eyledi bünyād
- 5 Tārīh-i du‘ā birle didi Şābir-i nā-şād
 Kaşr-ı Şeref-ābād-ı hümāyūn ola ābād

Tārīh-i Rahmī Ağā Der-Hakk-ı Kasr-ı Şeref-Ābād Sa‘ādet-Bünyād
(Hakverdioğlu, 2019, s.371-373).

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Te‘ālallāh zihī kaşr-ı hümāyūn-tāk-ı dil-cū kim
 Hevāsı dil-güşā ābı muşaffā ḥāki müşk-ālūd
- 20 Didüm seyr eyleyüp itmāmınun tārīhin ey Rahmī
 Şeref-ābād ola ‘izz ile Sulṭān Aḥmede mes‘ūd

Tārīh-i Şākir Berāy-ı Kasr-ı Hümāyūn Şeref-Ābād-ı Nezāket-Bünyād
(Hakverdioğlu, 2019, s.373-375).

- Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
- 1 Cenāb-ı ğavş-ı a‘zam ḥazret-i Sulṭān Aḥmed kim
 Odur kuṭb-ı zamāne pādişāh-ı mesned-i irşād
- 24 Kemīne ‘abd-i iḥyā-kerdesi Şākir didi tārīḥ
 Mekān-ı sa‘d-ı Sulṭān Aḥmed-i ‘ādil Şeref-ābād

Kaşide-i Der-Medḥ-i Kaşr-ı Bülend İ‘tibār-ı Şeref-Ābād¹²⁶

- Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün
- 1 Zihī sāḥil-serāy-ı behcet-efzā tarḥ-ı nev-peydā
 Ki bünyād itmedi ‘ālemde kimse böyle bir me’vā

¹²⁶ Şairin mahlası tespit edilememiştir.

- 2 Bu mevķi'fi'l-ħakīķa raġbete ŗāyān idi okdan
Velīkin itmedi hī kimse gūŗ-ı āŗafa enhār
- 3 Sa'ādet ile teŗrīf itdiġinde ġördüğüm olmuŗ
Ĥarāb-ābād ün alb-i ĥazīn-i 'āŗık-ı ŗeydā
[565a]
- 4 Pesend idüp o sā'at emr-i 'ālī eyledi ıŗdār
Ki būnyād ideler bu mevķı'e bir aŗr-ı müsteġnā
- 5 Tamām olsun o aŗr-ı dil-gūŗā bir kerre de seyr it
Yapılmıŗ mı selefde böyle bir cāy-ı feraĥ-efzā
- 6 Zihī aŗr-ı cihān-ārā k'olup zīnetle bī-hemtā
Ŗeref-ābād dimek nāmına ŗāyestedir ĥaķķā
- 7 Bu aŗr-ı Bīdil-i envā'-ı üŗķūfeyle māl-ā-māl
Revā nāķķāŗı olsa Mānī vü Bihzād ile hem-pā
- 8 Muŗavver ġülleri ġülŗende ġüyā revnaķ-efzādır
Anıġçün būyı ta'tīr-i meŗāmm eyler ġülāb-āsā
- 9 O sūnbüller ki zīr-i tāk-ı eyvānda mūnaķķaŗdır
'Aceb mi vaŗ'ın itse isti'āre zūlf-i 'anber-sā
- 10 Ģören miŗlin bunun aĥveldir ancak yoĥsa bu aŗrın
Degil ādem nazīrin ġörmemiŗdir dīde-i dūnyā
- 11 Bu bir tarĥ-ı dilārādır ki Ĥaķ bānīsini itmiŗ
Mebānī-yi umūr-ı dīn ü devletde daĥı yektā
- 12 Vezīr-i 'āzam u destūr-ı ekrem āŗaf-ı efĥam
Vekīl-i muṭlaķ u dāmād-ı ŗāhenŗāĥ-ı mülk-ārā

- 13 O sultān ibni sultān-ı Süleymān haşmetiñ eyler
Hezārān ‘acz ile hāmem bu gûne vaşfını imlā
- 14 Şehinşāh-ı mümecced hażret-i Sultān Aḥmed kim
Rikābında yürürlerse sezā Ḳayşer ile Kisrā
- 15 Ne şāhenşāh-ı devrān kim göridi şevketin Cemşīd
İderdi iddi ‘ā-yı saltanat itmekden istiḥyā
- 16 Ne ḥāḳān-ı cihān kim emr iderse mülk-i a ‘dānıñ
Yem-i ‘ummāna bād-ı şarşar eyler cümlesin ilḳā
- 17 Belī gelmiş selefde nice şāhān-ı kerem-kārān
Bu ḥāḳān-ı zamāne beñzemez hiç birisi ammā
- 18 Bu hem baḥşende hem cüyende-i emn-i ḥalāyıḳdır
Kim itmiş böyle bir zāta şadāret mesnedin i ‘tā
[565b]
- 19 Hıdīv-i nüktedān mesned tırāz-ı devlet ü şān kim
Vücūdun mefḥar-ı şadr-ı vezāret eylemiş Mevlā
- 20 O dānā-yı Aristo-re’y ü Eflātūn-ḥikem k’oldu
Mizāc-ı devlete re’y-i rezīni dārū-yı iḥy
- 21 O düstūr-ı kerem-kārıñ zamān-ı ‘adl ü dādında
Bir iñler yok meger āzürde-i tāb-ı teb-i ḥummā
- 22 Zamān-ı devletinde ‘adl ü dād ol rütbeye vardı
Ḳoyun ḳurd ile bir yerde gezerler hem-ser ü hem-pā
- 23 Sen ol düstūr-ı ‘ālī-şān-ı vālā manşīb-ı tek kim
Ḳapunḳda bir gedā-yı müstemendiñdir seniñ Dārā
- 24 Seniñ ‘aşrıñda yokdur ḳan döker feşşād dura ğayrı

Gezend irmez kesâne koysalar mehtāba hīç ašlā

- 25 Bi-ḥamdi'llāh re'āyā istirāḥat üzre devriñde
Cidelden kırtulup şulḥ u şalāḥ ile yürür dünyā
- 26 Seniñ dest-i güher-pāşıñ iderdim kılzüme teşbīḥ
Anıñ çīn-i cebīni olmasa rüyunda ger peydā
- 27 Seḥāda Ḥātemiñ menşūr-ı şānın Tıyy idüp geçdiñ
Veḡāda Rüstemiñ itdüklerin hep eylediñ aḥrā
- 28 Ḥuşūşā böyle bir ḥayra muvaffaḥ olduñ ey āşaf
Ki itdiñ teşne-gān-ı Üsküdārı cümleten irvā
- 29 Kerem-kārā re'āyā-perverā sencīde-miḡdārā
Nevāl-i re'fetinle kıl ḡadīmi çākeriñ iḥyā
- 30 Ğubār-ı ḡamla mir'āt-ı dilim jeng-āver olmuşdur
Küşād it şayḡal-ı luḡfunla yazıḡ olmadan efnā
- 31 Ğam u ālām rüyum zerd idüp gūyā ki ḡāḥ itdi
Ola kim dergehiñ cezb ider 'anberiñ güher-bār-sā
- 32 Ümīdim budur eyler şebnem-āsā ḡāke düşsemde
Kemīne bendeñi ḡurşīd-i luḡfun pest iken bālā
- 33 Benim şī'r ü ḡazelle ülfetim yok lebiñ itmişdir
Ma'ārif-āşināya iltifātıñ bendeñi iḡrā
- 34 Hezerān bin gibi bī-ḡadr ü bī-sāmānı devriñde
Bir ednā iltifātıñ eyledi rif'atle bī-hemtā
- [566a]
- 35 Bu 'abd-i ḡālīşinḡe ibtidā-yı ḡārcle mesrūr it
Olam bende eb u ceddım gibi sāyeḡde bir Monlā

- 36 Yeter ey hāme taşdı'-i ser-i devlet-me'āb itdiñ
Biraz da ba'd-ez-în kıl hıdmet-i mağrüz ki ifā
- 37 Geze bu nüh felekde mihr ü meh tā burcdan ber-cā
İde şāh-ı cihānıñ 'ömrün efzün hażret-i Mevlā
- 38 Mu'ammer eyleyüp şehzāde-gānın 'ömr-i sermedle
Vezīr-i a'zamında mesned-i ikbālde ibkā
- 39 Çehār erkān-ı bünyād-ı vücūd oldukça pāyında
O taht-ı salţanatda bu şadāretde ola ber-cā

Kaşide-i Vehbī Efendi Der-Hıtām-ı Kitāb Sūr-Nāme-i Hümāyūn (Hakverdioğlu, 2012, s.769-773).

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
- 1 Hāmdüli'llāh oldı bu şüretle encāma qarın
Nāme-i sūr-ı hümāyūn-ı şeh-i rüy-ı zemīn
- 60 Bu düşer şānına kim kendi diye tārīhini
Āferīn ey Vehbī mu'ciz-dem-i sihr-āferīn [1130]

Kaşide-i Seyfī-Zāde Vāşıf Der-Vaşf-ı Hażret-i Āşaf-ı Kerīmü's-Şān (Hakverdioğlu, 2012, s.73-776).

- Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün
- 1 Hāmem ki feyz-i nefha-i şūrī 'ıyān virür
Bir demde nice mürde-i ma'nāya cān virür
- 53 Vāşıf sözi uzatma görünce kaşideñi
Me'mūliñi hıdīv-ı felek āsitān virür
- 56 İtsün Hudā vücūdını āsībden emīn
Dehre vücūdı nīte ki emn ü emān virür

**Tercî'-i Bend-i Raḥmî Ağa Mühürdâr-ı Cenâb-ı Veliyyü'n-Ni'am-Zâde Vezîr
İbni Vezîr Muḥterem Muḥammed Paşa (Sevim, 2020, s.89-92).**

Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün

[570a]

I

- 1 Ey gül-i bâğçe-pîrâ-yı riyâz-ı âmâl
Dehenûñ ğonce-i nev-ḥâste-i bâğ-ı cemâl

VII

- 5 Raḥmî-i zâr senûñ 'abd-i senâ-ḥânuñdur
Luṭf u iḥsâna maḥal bende-i fermânuñdur

**Kaşîde-i Seyyîd Kelîm Efendi Der-Midḥat-i Cenâb-ı Veliyyü'n-Ni'am Şadâret-
Pîrâ (Hakverdioğlu, 2012, s.777-779).**

Müstef'ilâtün Fâ'ilün Müstef'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Minnet Ḥüdâya pertev-endâz olmada mihr-i kerem
Mânend-i şebnem kimseniñ yok ḥüzn ile çeşminde nem
- 39 Ṭab'-ı Kelîme dâ'imâ Ṭür-ı kemâl olmakda cā
Oldı yed-i beyzâ aña levḥ ü 'aşâsıdır kalem

[572b]

- 45 Ṭâq-ı serây-ı cāhı tâ bulsun o rûtbe i'tilâ
Kim ola şehbâl-i hü mâ şaḥnında çârüb-ı ḥarem

**Bahâriyye-i Seyyîd Kelîm Efendi Der-Vaşf-ı Ḥazret-i Veliyyü'n-Ni'am
Eṭâlal'lahu 'Ömrehu (Hakverdioğlu, 2012, s.779-781).**

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Vezîde oldı nesîm-i bahâr-ı vâkt-i seḥer
'Aceb mi ḳalmasa 'âlemde gird ü ğamdan eḍer
- 20 Ḥudâ ḳılup seni şadrıñda 'izz ile dâ'im
Deriñde 'îd ile nevrûz ola iki çâker

**Me'ālī-Nām Şā'iriñ Đurūb-ı Emsāli Hāviye Nazm İtdigi Kaşīde-i Hoş-Āyendedir
(Hakverdioğlu, 2012, s.781-783).**

- Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
- 1 Gele ey kilik-i Sinimmār-ı belāgat-me'ser
Eyle bir vādi-i nā-reftede bir-pāk eser
- 44 Pend-i pīrānı idüp tarz-ı meselde ĩrād
İtdiñ ey kilik-i Me'ālī yine bir tāze eşer

**Terkīb-i Bend-i Râzî Efendi Der-Medh-i Cenâb-ı Şadru's-Şudûr-ı Vüzerâ
(Sevim, 2020, s.114-115).**

- Fâ'ilātün/ Fâ'ilātün/ Fâ'ilātün/ Fâ'ilün
- I
- 1 Ğıbta-fermâ-yı şeb-i vaşl-ı dil-ârâdur bu şeb
Ta'ne-i endâz sevâd-ı zülf-i Leylâdur bu şeb
- V
- 2 Hocası kemter ğulâmî-yi dirîne nâ-sezâ
Görse Câmî dirdi bu bezm-i şafâya Râziyâ
- 3 Şoĥbet-i teşrîf-i şadr-ı mülk-pîrâdur bu şeb
Merdüm-i çeşm-i zemânım dirse ber-câdur bu şeb

**Kaşīde-i Çelebi-Zāde ('āşım) Der-Vaşf-ı Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am Şadâret-Pirâ
(Hakverdioğlu, 2012, s.784-785).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Göñül mülkünde gördüm bir temâşâ zevk u hâlet var
Ki helvâ-yı şeb-i sermâ-yı qadr nuqlinde lezzet var
- 22 Bu şan'atlardan ammâ çâkeriñ 'abd-i du'â-güyuñ
Kemîne 'Āşım-ı şūrîdeniñ tab'ında nefret var
- 24 Hemân zât-ı şerîfiñ dâ'im olsun şadr-ı devletde
Ki luţfuñla cihân ma'mûrdur 'âlemde zînet var

Kaşide-i Nedîm Efendi Der-Sitâîş-i Hâzret-i Âşaf-ı Bülend-İkbâl (Hakverdioğlu, 2012, s.785-786).

- Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
- 1 Eyâ vezîr-i kerem-pîşe şadr-ı 'âlî-şân
Müşerref oldu kudûmunla bu bülend-eyvân
- 16 Cihânda devlet ü 'izzetle pâydâr olasın
Bula devâmın ile rüzgâr emn ü amân

Kaşide-i Şâkir Der-Midhat-i Cenâb-ı Veliyyü'n-Ni'am 'Âli-Himem Dâm-ı Mâ-Dâme'l-'Âlem (Hakverdioğlu, 2012, s.786-789).

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Kılssa bir dil-ber teraḥḥum 'âşık-ı şeydâsına
Ya'ni şefkat gelse ṭab'-ı nâzik-i zîbâsına
- 43 Lâfi қо Şâkir yeter ḥayr-ı du'â hengâmıdır
Şadr-ı zî-şânın devâm-ı devlet-i 'uzmâsına
- 45 Gevher-i nâ-yâb-ı mes'ûd-ı vücûd-ı ekremi
Ḥaşre dek pîrâye olsun mesned-i vâlâsına

Terkîb-i Bend-i Şâkir Der-Vaşf-ı Hümayûn Hâzret-i Şehri-Yâr-i Rub'-i Meskûn (Sevim, 2020, s.116-119).

- Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün
- I
- 1 Ḥayr-ı maḳdem ey cihânuñ pâdişâh-ı a'zamı
Ey 'ulüvv-i şân ile cümle şehânuñ aḳdemi
- VIII
- 6 Şâkir-i pes-pâye bir 'abd-i ḡarîbündür senüñ
Neşr-i evşâfuñda bî-şabr u şekîbündür senüñ

**Ḳaşıde-i Rāzī Efendi Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Veliyyü'n-Ni'am Mekārim-Girdār
(Hakverdioğlu, 2012, s.789-791).**

- Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
1 Olur vesīle-i germiyyet-i şigār u kibār
Egerçi vaqt-i şitāya bürüdet oldu şî'ār
- 14 Du'āya başla kelāma netīce vir Rāzī
O şadr-ı efhamıñ olmaz menākıbına şümār

- 18 Mu'ammer eyleye Ḥaḳ devlet ile evlādın
[580b] Müreffeh ola vücūdıyla sıhr u hoş ü tebār

**Ḳaşıde-i Çelebi-Zāde ['Āşım] Der-Sitāyış-i Ḥazret-i Veliyyü'n-Ni'am Kerīmü'l-
Ahlāk (Hakverdioğlu, 2012, s.791-792).**

- Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
1 Nev-bahārıñ gerçi seyr-i gül-şen ü şahrāsı var
Zevk-i sermānıñ velī andan daḥi a'lāsı var
- 17 'Āşım iksār-ı kelām itme bu bezmiñ yalıñuz
Sen degilsin nice üstād-ı sühen-pīrāsı var
- 19 Pādişāhıñ sāyesinde dā'im olsun kām-kār
'Ālemin tā geşt-i gül-şen şoḥbet-i helvāsı var

**Ḳaşıde-i Nedīm Efendi Der-Vaşf-ı Cenāb-ı Veliyyü'n-Ni'am Kerīmü'l-Ahlāk
(Hakverdioğlu, 2012, s.792-794).**

- Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fā'ilün
1 Hoşā mübārek ü mes'ūd rüz-ı ferruḥ-dem
Zihī güşāde vü dil-keş zamāne-i ḥurrem
- 38 Nedīm çün ni'amıñ rīze-çīnidir dā'im
Sezā budur ki efendim cevābı ola na'am

- 40 Hemîşe devlet ü haşmetle ber-devâm olasin
Celâl ü cāh ola bāb-ı sa'âdetinde hadem

**Kaşîde-i Mektûbî Sâlim Efendi Der-Methî Cenâb-ı Şadrü's-Şudûr-ı 'Âlî-Şân
(Hakverdioğlu, 2012, s.794-796).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
1 Zihî bezm-i şafâ-bahşâ-yı hâşü'l-hâş-ı şāhāne
Ki rûh-ı bî-karârdır şem'ine bî-şüphe pervâne

- 30 Yeter Sâlim du'āya başla kim âmîn içün hālā
[583b] Melekler hâzır oldı pîş-gāh-ı 'arş-ı Raḥmāna

- 33 Sa'âdetle gelüp dāmād-ı 'ālî-şāniña her sāl
Olasın sāye-endāz-ı şeref böyle vezîrāne

**Manzûme-i Kırîmî Raḥmî Ağa Der Vaşf-ı Cemîl Veliyyü'n-Ni'am Bi'ıydil
(Bayram, 2021, s.158-159).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
1 Beni teşrîf idüp ol şûh-ı mühimsâz mezâkımca
Bu şeb pek tonlı düşdi şöhet-i helvâ mezâkımca
6 Beni yâd eyleyüp dün lutf ile hûbân arasında
Dimiş kim 'âşıkımdur Raḥmî-i şeydâ mezâkımca
11 Cihânda dâ'im olsun gelmemişdür 'âleme zîrâ
Daḥî bir böyle şadr-ı ma'delet pîrâ mezâkımca

**Manzûme-i Nedîm Efendi Der Sitâyiş-i Ḥazret-i Veliyyü'n-Ni'am Vâcibü't-
Tekrîm (Bayram, 2021, s.160).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
1 Efendim dâ'imâ iqbâl ü câhuñ pâydâr olsun
Degil 'uqqâb u erneb saña 'anḳâlar şikâr olsun

- 9 Efendim hîdmetüñden cümleyi dûr itmesün Bârî
Celâl ü haşmetüñ ârâyış-i hîş ü tebâr olsun

**Kaşîde-i Halîlî Der-Mithat-i Cenâb-ı Şadr-ı Kerem-Fermâ Edâma'llâhu Te'âlâ
(Hakverdioğlu, 2012, s.797-798).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
1 Kalem kim bülbül-i gūyâ-yı şūh-ı nağme-pîrâdır
Nağam-senc-i gül-i gül-zâr İbrâhîm Paşadır
- 18 Yeter şekvâ Halîlî saña bu yetmez mi devlet kim
[585a] Ğubâr-ı dergehiyle dîde-i kalbîñ mücellâdır
- 26 Cenâb-ı Hâzret-i Feyyâz itsün zâtını maḥfûz
Du'â-yı devleti evrâd-ı cümle ḥalk-ı dünyâdır

**Kaşîde-i Kādî Edîb Der-Vaşf-ı Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı 'Âlî (Hakverdioğlu,
2012, s.798-802).**

- Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün
1 Gel ey dil-i ğam-dîde nedir sende bu ḥâlet
Bu giryeye bâ'îş ne ise eyle ḥikâyet
- 53 Çokdur bu kadar ḥ'âhiş Edîb başla du'âya
[587a] Faḳr eyle yeter eylediñ izḥâr-ı rezâlet
- 57 Evḳâtını bast eyleyüben Hâzret-i Ḥallâk
Her laḥza ki sâl eyleye biñ sâl ola sâ'at

Es'ad /Kaşîde¹²⁷

- Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün
1 Ey âşaf-ı yegâne der-i 'adl ü dâdına
Ümmîd-i feyz-i zerre gelür âfîtab olur

¹²⁷ FŞM'de başlık yoktur.

Bu kaside şairin Dîvân neşrinde bulunmamaktadır (Doğan, 1997).

- 2 **Es'ad** kuluṇda tutdu çü dāmān-ı re'fetin
Bir medreseyle şübhe mi var kām-yāb olur
- 3 Esb-i bülend-i himmetin olmaz sicāmını
Ol nūr-ı berķ-i tıynete kim hem-rikāb olur
- 4 Ednā tetār-ı nāme-resin gitse bir yaṇa
İtbā'ı mīr ü kendisi Efrāsiyāb olur
- 5 Enhār-ı cūduṇ itse terākūm misāl-i baḥr
Ecrām-ı nūh-ķıbāb yanında ḥabāb olur
- 6 Bir kerre görse 'ālem-i ru'yāda miknetin
Pīr-i ḥamīde-ķāmet-i ṣad-sāle ṣāb olur
- 7 Derdin kapuṇda söylemeyüp ḡam çekenlere
Ḥāhım budur ki rūz-ı cezāda 'itāb olur
- 8 Ğayrın yanında şıklete maḥmūl olan niyāz
Luṭfuṇ verende rābıṭa-i intisāb olur
- 9 Şevķ-ı medīḥaṇ ile teḡazzūl iderse dil
Bu tāze tarḥ o ḥ'āhişe ra'nā cevāb olur
[587b]
- 10 Çeşm-i siyāh-mesti ki bī-tāb-ı ḥ'āb olur
Ḥāl-i şekībi 'āşık-ı zārın ḥarāb olur
- 11 Ol ḡamze-ḥ'āba varsa da ḡalmaz şikārdan
Şāhīn böylesinden aṇa cāh-ı ḥ'āb olur
- 12 Düzdīde bir nigāh geçerken o meh-veşe
'Ömrün zamān-ı münteḥabından ḥisāb olur

- 13 Lüknet degildir ol leb-i la‘liñ firākına
Ta‘bīr-i nāzgāna ṭayanmaz ‘azāb olur
- 14 Ümmīd-i buse eyler o gerden-firāzdan
Ṭab‘-ı bülend-i himmete ‘ālī-cenāb olur
- 15 Bu nazm-ı Türke mebdē’-i mevzūn maḳālīdir
Bercededir denilmege birden ḥicāb olur
- 16 Şāyān olursa āşaf-ı ‘ahdiñ nigāhına
Emsālim içre her suḥanım bir kitāb olur
- 17 Māni‘ degil edāsı perīşān olursa da
Mānend-i gül-ter (...) müşkīn gülāb olur
- 18 Bir böyle müsta‘ir-i ‘ināyet ġarībine
Şāḥib çıkarsa āşaf-ı ‘ālem müsāb olur
- 19 Elden gelen du‘āsıdır ol zātıñ Es‘adā
Evḳāt-ı ‘ömr o ḥıdmet içün intiḥāb olur
- 20 Ol nuṭḳ-ı ḥāşdan ki cihān müstefī‘ olur
Dergāh-ı zü’l-celāle varır müstecāb olur
- 21 Sulṭān-ı baḥr ü berr ile ‘ālem-penāh ola
Ol vakte dek ki mebdē’-i rüz-ı ḥisāb olur

Ḥilmī¹²⁸

Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün

- 1 Bahār oldu ser-ā-ser tāzelendi sāḥa-i ġarrā
Yed-i tevfiḳ-i Mevlā virdi bir nev-cāme-i ḥadrā
[588a]

¹²⁸ FŞM’de başlık yoktur.

- 2 Nesīm-i feyẓ-i ẓudsī perveriş kıldı gülüstānı
Vezān oldu yine enfās-i şeyḥ-i gülşeni āsā
- 3 Şafā-yāb oldu ‘ālem mevsim-i nevrūzdur şimdi
Şalādır ‘andelībān eylesün feryād u vāveylā
- 4 Hezārın nağme-perdāz olduğun sūz ile sīr-ābdı
Açıldı geldi şāḥ-ı gülbün üzre ğonce-i ra‘nā
- 5 Yine ḥavẓ-ı derūnun eylesün cūy-ı çemen lebrīz
Akıtsun lūle-i fevvāresin her sūnbül-i būyā
- 6 Şabā tanıtmāsın nağdin deyü ezhār-ı bādāmın
Nigeh-bānlık ider gül-zār içinde nergis-i şehlā
- 7 Açılmış keşf-i rāz itmiş dil-i sūzān ögünürmüş
Gülün bir kıpkızıl Mecnūnı olmuş lāle-i ḥamrā
- 8 Çemende kāsım-ı la‘līn kabā-veş nīze gösterdi
Bu yanda kana ğarḳ oldu o ḥūn-rīz-i cihān-ārā
- 9 ‘Aceb mi pertev-efgen olsa da gül-zāra ‘ālem-zīb
Münīr oldu gül-i zībā yolunda āfitāb-āsā
- 10 Hezār-ı bāğ gül-i mestāne-i şubḥ-ı bahār oldu
Olunca şevḳ ile sāğar-nümā zīnebde vü ğarrā
- 11 Çemende nāz-perver dest-ber-bālā-yı dest olsun
Beyāz pervīzdir gösterdi şimdi sā‘id-i beyzā
- 12 Çerāğān ārzusun eylemiş gülşende ‘ālī-şān
İderler lāle-zārı şem‘ler ile tarḥ-ı bī-hemtā
- 13 Sipihr-i ‘izz ü devlet-zīb-i iclāl-i felek rif‘at

Şüreyyâ-yı şadâret ebr-i nîsân-ı kerem-pîrâ

- 14 Felâtûn-ı yegâne feylesof-ı ‘âlem-i tedbîr
Sitedde şadr-ı Rîşto-yı zamân-ı Âşaf-ı dâna
- 15 Mekârim-pîşe zîver-bahş-ı zıll-ı gülbün-i re’ fet
Medâr-ı fahr-i devlet şîhr-ı şehen-şâh-ı bî-hemtâ
- 16 Müşîr-i muhterem dâmâd-ı efham âşaf-ı ‘âzam
Vezîr-i ekrem İbrâhîm Paşa-yı cihân-ârâ
- 17 Çemen-zâr-ı şadâret nev-bahâr oldu şuyun buldu
Eyledin çeşme-i cûd u şehâvet menba’ın icrâ
[588b]
- 18 Cihânda nâm-ı Hâtem oldu Tayy zihî intihâdır
Gelelden ‘arşa-i iclâle ol şadr-ı kerem-fermâ
- 19 Ser-i a’ dâya mîh-i na’li nev-mîh-i hirâs eyler
Semend-i maţlab-ı iqbâle bindikçe ‘inân irhâ
- 20 Sehâ-yı kevkeb-i iclâli rahşân gün gibi rûşen
Meh-i rif‘at şî‘ârı zîb-bahş-ı kubbe-i mînâ
- 21 Yine şâhib-kırân-ı dahme-i kân-ı kerem geldi
Felekde şanmağız bâb-ı şehâ mesdüddur hâşâ
- 22 Senâ-yı re’ fetin inşâd eyler kâtib-i eflâk
Du‘â-yı devletin vird eylemiş a’lâ gerek ednâ
- 23 Olur gülşen-i firûz midhat-i zât-ı şerîfinde
Suhan-sencân u erbâb-ı belâgat bülbül-i gûyâ
- 24 Hıdîvâ dâver-i a’lâ kerem-bahşâ Hudâvendâ
Eyâ destûr-ı hâkân-ı mu‘azzam mekremet-pîrâ

- 25 Helāk olmaz idim bi'llāhi bir dāniş-pezîr olsa
Edā-yı nazma daħil eyleyen ol hāsîd-i ħodrā
- 26 Felek taķtîr ider eşk-i ġamı enîs-i çeşmimden
Olaldan âteş-i reşk-i 'adūdan şu'leler peydā
- 27 Suĥān pāyāna irdi ġayrı taţvîl-i kelām itme
İrişdi **Ĥilmiyā** vaķt-i du'ā-yı Āşaf-ı dānā
- 28 Bahār-ı ġülbün-i re'fet medārıñ nāb-nāk olsun
Ġül-i ümmîdiñi zînebde kılsun Ĥazret-i Mevlā
- 29 Saña mevķūfdur esbāb-ı devlet şadr-ı emniyyet
Du'ām oldur hemîşe zāt-ı pākiñ ola pā-ber-cā

Nevrūziyye-i Şakir Der-Sitāyîş-i Ĥazret-i Veliyyü'n-Ni'am (Hakverdioġlu, 2012, s.802-804).

- Müstef'îlâtün Fâ'ilün Müstef'îlâtün Fâ'ilün
- 1 Ġuş eyledim vaķt-i seĥer bād-ı şabādan bir ĥaber
Nevrūz irüp bāġa meġer ġül-naĥle düşmiş her şecer
[589a]
- 24 Şakir şakın hiç yeme ġam düzdîñ toyı çekme elem
Ol āşaf-ı 'ālî-himem saña boyuñca luţf ider
- 26 Her bir ġünü nevrūz ola her sâ'ati fîrūz ola
Her vaķti şevķ-endūz ola hiç görmeye renc ü ĥaţar

Ġazel-i Müzeyyel-i 'Āşım-ı Dîġer Der-Midĥat-ı Ĥazret-i Düstûr-ı Kerem-Güster (Sevim, 2020, s.148-149).

- Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/Fâ'ilün
- 1 Aşlı o düzd-ġamzesinüñ Çaldıranlıdur
Çeşm-i siyâhınüñ revîşi İşfahânlıdur

5 Pek mest-i nâz u 'işve imiş 'Âşıma şakın
[590a] Kılma kuşûr gâmzesine velî kanlıdur

9 Tatlı tekellüm itmededür telhî gama
Mevlâ mu'ammer eyleye şîrîn-zebânlıdur

Ğazel-i Pâk-i Mühürdâr-ı Veliyyü'n-Ni'Am (Sevim,2020,s.122-123).

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

1 Beni meftûn-ı hüsn ü ân iden dil-dâre söz var mı
Perî-rev-ğaddi dil-cû serv-i hoş mekkâre söz var mı

7 Hemîşe dürr-i 'adl-i mâye-dâr-ı zevk ü şevk olsun
Bu ferr u haşmet ü iclâl ile hünkâra söz var mı

**Çerâğâniyye-i Cenâb-ı Şadr-ı Anaîolı İshâk Efendi Der-Vaşf-ı Veliyyü'n-Ni'am
(Hakverdioğlu, 2012, s.804-806).**

[590b] Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Tâbiş viren bu hüsn ile 'ıdîñ hilâline
Şüh-ı bahârîñ eyledi ebrû cemâline

39 Hattâ huceste hâme-i İshâkı eyleyen
Pür-gü veliyy-i ni'metiniñ vaşf-ı hâline

43 Kılısun ifâze Hâzret-i Feyyâz-ı Lâ-yezâl
Feyz-i bahârı her dem-i ferhunde-sâline

**Çerâğâniyye-i Es'ad Molla Efendi Der-Vaşf-ı Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı 'âlem
(Hakverdioğlu, 2012, s.807-810).**

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Yine zîb-âver olup gül-şene yer yer lâle
Feyz-i nevrüz ile dâğ oldı ser-â-ser lâle

43 Es'adā lāfı ҡo gel eyleme ғüftārı dırāz
Dehen aç başla du'āya җü gül-i ter lāle

45 Ravza-i devlet ü iclālını Feyyāz-ı ezel
İde mer'ā-yı gül ü sünbül-i hoş-ter lāle

**Ҷерāғāniye-i Şākir Der-Sitāyiş-i Şem'-i Tāb-Dār Gül-Şen-Serāy-ı Saltanat
(Hakverdioğlu, 2012, s.810-813).**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Dest-i ҡudret şem'-i mäh-ı 'ıdı nūrān eyledi
Lāle-zār-ı şevķ ü şādide җerāғān eyledi

[595a]

52 Şākirā besdir ser-āğāz du'ā ҡıl öyle kim
Diyeler Mevlā ҡabüle anı şāyān eyledi

55 Her bahār olduķca dınsün yine şadr-ı a'zamı
Pādişāh-ı 'ālem-ārāya җerāғān eyledi

**Қаşıде-и Сеййид Келім Ефенди Дер-Митҳат-и Сенаб-и Веліyyü'n-Ni'am-i 'Alī-Şān
(Hakverdioğlu, 2012, s.813-815).**

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1 Allāh derrak ey der-i deryā-yı mekrümet
K'olmış vücūdun efser-i iķbāl-i zīverī

21 Dānā dilā olursa Kelīmiñ 'aceb midir
Ҷün oldı feyz-i cūdunıñ ol daғı mazharı

[596a]

26 Ҳақ eylesün vücūdunı āfātdan maşūn
Kim 'ālemiñ seniñledir ārāyiş ü ferī

**Ġazel-i Müzeyyel-i Mühürdâr-ı Me‘Ârif-Penâh-ı Şadr-ı Âşaf-Câh ‘Abdi Ağa
(Sevim, 2020, s.149-150).**

- Mef‘û lü/Mefâ‘ilü/Mefâ‘ilü/Fe‘ûlün
- 1 İzhâr ideli sûzişini bu dil-i zâruñ
Oldum yine âşüftesi bir lâle-‘izâruñ
- 8 Dem-beste vü medhûş idiyor bülbülü ‘Abdî
Gül yüzlülerüñ şevki ile nâle vü zâruñ
- [596b]
- 14 Her rûzını ‘îd ü şebini kadr ide Mevlâ
Almakda du‘âsını şıgar ile kibâruñ

**Manzûme-i Şerîf Çelebi Der Vaşf-ı Cenâb-ı Âşaf-ı Bülend İkbâl (Bayram, 2021,
s.161-162).**

- Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
- 1 Hâkpâyın göze çek kuhl-i Şıfahân yerine
Der-i dildâra yüzüñ sür kef ü dâmân yerine
- 15 Görinen şanma süreyyâ çeküp evrâd yazılık
Kehrübâ sebhasın aşmış gice devrân yerine

**Kaşide-i Rahmî Ağa Der-Vaşf-ı Celîl-i Hâzret-i Şadrü’ş-Şüdûr-ı Bi-‘Adîl
(Hakverdioğlu, 2012, s.815-818).**

- Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
- 1 Yine icrâ idüp ey hâme rûsûm-ı hüneri
Başla vaşf itmege ol şadr-ı kirâmı güheri
- 47 Eyle şimden girü âgâz du‘âya Rahmî
İrdi encâma yeter da‘vâ-yı şâhib-hüneri
- 51 Nereye olsa ‘inân-tâb-ı ‘azîmet rahşı
Reh-nümâ eyle İlâhî aña Hıẓr-ı zaferi

**Kaşide-i Sa'yî Der-Medh-i Hazret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı Kerîmü'l-Ahlâk
Eyyedehu'llâhu Mâ-yeşâ (Hakverdioğlu, 2012, s.818-820).**

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
- 1 Şeh-i aşkam ki felek hayme-i zer-kârımdır
Meh-i nev belki benim hançer-i hün h'ârımdır
- 24 Söz tamâm oldı çün âheng-i du'â it Sa'yî
Kudsiyân muntaẓır-ı nefha-i güftârımdır

- 26 İrmeye devletiniñ mihr-i kemâline zevâl
Bu du'â şubh u mesâ derd-i dil-i râzımdır

**Târîh-i Âlem-Pesend Âurretü'l-Hazret-i Şehriyâr Ma'delet-Fermâ
(Hakverdioğlu, 2019, s.376-378).**

- Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün
- 1 Şâhen-şeh-i 'âlî-neseb sultân-ı memdûhü'l-haseb
Fermân-dih-i Rûm u 'Arab Hân Aḥmed-i kişver-güşâ
- 24 Vehbî hamûş ol beste-leb ḥaddün degül eyle edeb
Senden muḳaddem oldı hep şâ'irlere birden şıla
- [607b]
- 28 Târîhi Sultân Aḥmedün cârî zebân-ı lûleden
Aç besmeleyle iç şuyı Hân Aḥmede eyle du'â

**Kaşide-i Rahmî Ağa Der-Sitâyîş-i Hazret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı Âlem Eṭâlal'lahu
Beḳâhu (Hakverdioğlu, 2012, s.820-822).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Hazân zîrân idüp eşcâr-ı bağın berg ü sāmânın
Zer-i hâlişle kūh-sâr itdi māl-â-māl-ı dāmânın
- 29 Kemîne bendesi Rahmî kulın daḥi ze'âmetle
Kayırmış dâ'im itsün Hâk o şadıñ zât-ı zî-şânın

- 31 Olup âfet-resân a'dāya her dem tündi-i qahrı
Tağıtsun düşmeniñ berg ü nevā-yı cevır ü a'dānın

**Kıt'a-i Nahîfî Efendi Der Zımn-ı Teşekkür-i Kerem Hâzret-i Veliyyü'n-Ni'am-ı
Pür Cûd (Bayram, 2021, s.220-223).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
1 İlâhî şadr-ı taht-ı saltanatda müstedâm eyle
Felek miqdâr-ı Şultân Aḥmed-i ferḥunde 'unvânı
30 Nahîfî çün ğaraż-ı 'arz-ı ḥulûş şükr ü ni'metdür
Hemân eyle du'ây-ı ḥayrı merbûṭ-ı şenâ-ḥânı
31 Hüdâvendâ şeh-i İslâm u şadr-ı a'zâmın ile
Sezâ-yı ḥüsn-i tevfiḳât ü te'yîd itdi rûḥânî

**Ḳaşıde-i Seyyid Kelîm Efendi Der-Sitâyiş-i Hâzret-i Şadr-ı Kerem-Güster
(Hakverdioğlu, 2012, s.822-825).**

- Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün
1 Bâd-ı şehir-i feyz esüp bâğ-ı murâda
Gül-gonce-i maḳsûdımı itmez mi güşâde
59 İtdiñ yeter ol âşafı taşdı' Kelîmâ
İtnâb-ı kelâm eyleme hengâm-ı du'âda
63 Hıfz eyleyüp âfât u ḥaṭardan kıla anıñ
Günden güne iḳbâlini Allâh ziyâde

**Ḳaşıde-i Nef'î-i Üstâd Taḥmîs-i Münîf Ez-Halka-i Mektûbî Şadr-ı Kerem-i
Mu'Tâd (Hakverdioğlu, 2012, s.81-88).**

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
1
Ḥikmet-i bâliġa-i Hâzret-i Ḥallâḳ-ı Ḥakîm
İtdi icâb-ı terettüb sūḥana şân-ı 'azîm

Her sühan lîk olamaz nâṭıka-zîb-i teslîm
 Sühan oldur ki bilâ-vâsıta-i ṭab‘-ı selîm
 Ola maḳbûl-i dil-i nâdire-sencân-ı fehîm

53

Münḥaşır manşıb-ı nazmıñ baña naşb u ref‘i
 Qalemim zaḥme-i ma‘nâya Münîfâ ef‘î
 Lîk lâzım burada dâ‘vî-i lâfıñ def‘i
 Söz tamâm oldı temeddüh nice bir ey Nef‘î
 Qadriñ erbâb-ı dile sen mi idersin tefhîm

54

Bula tâ fikr-i metîn ile suhan istiḥkâm
 Ola beytü’ş-şeref-i devleti ber-pây-ı devâm
 [616b] Vire tîğ ü qalemi silsile-i dehre nizâm
 Dür-i medḥ ile müzeyyen ola silk-i eyyâm
 Gevher-i zâtı ile faḥr ide tâc u dîhîm

**Qaşıde-i Münîf Der-Vaşf-ı Şerîf Ḥazret-i Veliyyü’n-Ni‘am Mekârim-Pîrâ
 (Hakverdioğlu, 2012, s.826-828).**

- Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
 1 Ey nigeḥ-bân-ı maḳâlîd-i nizâm-ı devlet
 V’ey nesak-sâz-ı e‘âzîm-i mehâmm-ı devlet
 42 İtme ıtnâb-ı suhan şimdi bu demde Münîf
 Farzdır ed‘iye-i ḥayr-devâm-ı devlet
 45 Zîr-i rânında ola şıḥḥat ile hem-vâre
 [618a] Raḥş-ı meh-gurre-i Pervîn-senâm-ı devlet

**Qaşıde-i Münîf Berây-ı Medḥiyyet-i ‘İd Ḥazret-i Âşaf-ı Kerîmü’ş-Şân
 (Hakverdioğlu, 2012, s.828-831).**

- Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
 1 Merḥabâ gurre-i garrâ-yı meh-i ferrûḥ-fâl
 Hırz-ı bâzû-yı şafâ ya‘nî hilâl-i şevvâl

42 Tayy-i takvīm-i suḥan eyle Münîfā ki degil
Midḥati kābil-i gencāyiş-i tūmār-ı maḳāl

45 Devlet ü ‘izzet ü şihhat müte‘ākıb her dem
Rūzı ‘îd ü şebi Ḳadr ola ilāhî her sāl

Ġazel-i Müzeyyel-i Münîf Der-Vaşf-ı Cenâb-ı Velîyü’n-Ni‘Am-ı ‘Âlî-Şân (Sevim, 2020, s.151-152).

Mef‘ûlü/ Fâ‘ilâtü/ Mefâ‘îlü/Fâ‘ilün
1 Öpdüm ol âfetüñ lebinî rûze-dâr iken
Bozdum bu gün mühürlü ‘akîdeyle şavmı ben
6 Her merḥabâya ḳâyil iken ‘îdde Münîf
El virmez oldu şimdi uzaḳdan o sim-ten
13 Her şâmı ḳadr u her günü ‘îd-i sa‘îd ola
‘Ömrin füzûn-ter eyleye ḥallâḳ-ı zü’l-minen

Ġazel-i Müzeyyel-i Mezbûr (Münîf) Der-Midḥat-ı Cenâb-ı Ḥazret-i Şadru’ş-Şudûr (Sevim, 2020, s.152-154).

[620a] Mef‘ûlü/ Fâ‘ilâtü/ Mefâ‘îlü/Fâ‘ilün
1 Târ-ı nigâh-ı mûr mıdur ol miyân mıdur
Yaḥûd ḥayâl-i şâ‘ir-i sâḥir-beyân mıdur
9 Çıkmaz ḥayâl-i gird-i ḥatı dîdeden Münîf
Ḥâk-i der-i ḥıdv-i felek-âsitân mıdur
14 Olsun bülend o mertebe kim çarḫ bilmeye
Ḥâḳ-i cenâb-ı bâbı mıdur lâ-mekân mıdur

Şihhatnâme-i Vehbî Efendi Der-Sitâyiş-i Rûh-ı Ebdân Cihân-Âşaf u Nişân¹²⁹

[620b] Fe‘ilâtün/Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/Fe‘ilün

- 1 Sağa merbûṭ imiş ey cān-ı cihān şadr-ı kerem
Şafvet-i rûy-i zemîn şihhat-i cism-i ‘âlem
- 2 ‘Âleminḡ dirliḡi enfās-ı şerīfinḡle imiş
Nuṭk-ı pākünḡ dem-i ‘İsā ile olmış tev’em
- 3 Nūr-ı dīdārınḡ imiş rüşen iden āfākı
Dehre göstermesün Allāh zevālinḡ bir dem
- 4 Destinḡi Ka‘be-i ihsāna iden zer-mīzāb
Ceybinḡi eylemiş ol Ka‘beye çāh-ı zemzem
- 5 Āhen-i kıble-nümā-veş sağa meczūb kılup
Müteveccih yüzünḡü görmeye aḡyār-ı ümem
- 6 Cism ü cān eylemiş Allāh ‘ibādiyle seni
Bu kadar olmadı bir şadra müsahḡhar ‘âlem
- 7 Olsa āyīne-i ṭab‘uḡda eger zerre ḡubār
Ḥalka şihhat yüzü mi gösterür aḡsām-ı seḡam
- 8 Rūḡsun rūḡuḡa ola müteḡadder elbet
Müte’essir olur a‘zā-yı vücūd-ı âdem
- 9 Mevce-i ābda şafvet mi taşavvur olunur
Olıcak cūşış-i bārān ile muḡber muḡsem
- 10 Şihhatinḡ resmi şahīḡh olmayıcak fermānınḡ
Ḳuvvet-i pençe-i aḡkāmlı olur mı muḡkem

¹²⁹ Bu şiir şairin Dîvân neşrinde bulunmaktadır (Dikmen, 1991, s.191-194).

- 11 Āb çü feyż-nümā itmeyicek gülzāra
Açılır mı dil-i ğonce gül olur mı hurrem
- 12 İnkisāf olsa eger çihre-i mihre ‘ārız
Der-‘akab tutmaya mı bir yüzini jeng-i zalem
- 13 Mīzbān eyler iken ekl-i ta‘āma perhīz
Mīhmanlar nic’olur¹³⁰ tālīb-i elvān-ı ni‘am
- 14 Kālb-i ‘asker ki metīn ola bozulmaz leşker
Mevc urur ceyş-i zafer cünbiş itdükce ‘alem
- 15 Satır-ı hūb raqamı nāzūk olur harf-i dürüst
Nādirest olmaz ise şadr-ı devāt üzre kalem
- 16 Ya seniñ tab‘-ı şerīfinde küdüret var iken
‘Āfiyetler bize şāyeste midir urmağ dem
- 17 İ‘tidāl olmayıcağ tab‘-ı laṭīfinde seniñ
Tıyamaz kām-ı cihān bāğ-ı selāmetden şemm
- [621a]
- 18 Rabṭ idüp sıhḥat-i āsāyişine elhāsıl
Rāḥat-ı ‘ālemi sāzende-i kânūn-ı hikem
- 19 Bir iki gün ol gül-i ter gibi nāzūk beşerin
Girih-i ğonce gibi nezleden olup dirhem
- 20 Nem-rübāyende-i ebr olan o tab‘-ı şāfiñ
Olmayup gül gibi tāb-āver-i bār-ı şebnem
- 21 Oldu te’sīr-i ruṭūbetle mizācın muğberr

¹³⁰ Vezin gereği “nic’olur” şeklinde yazılmıştır.

İtdi inbīk gibi dīde-i halkı pür-nem

- 22 Bildigim kimsede hīç bād-ı şitādan gayrı
Sağ esen yoğ idi Allāhu Ta‘ālā a‘lem
- 23 Nezle mānend-i ‘avārız-ı nüzül oldu salgın
Hasteler hānesine döndü serāy-ı ‘ālem
- 24 Cān fedā olmağ ile yoluña halk-ı dünyā
Oldular cümle siper-dār-ı kazā-yı mübrem
- 25 İlticā eylediler dār-ı şifā-yı gayba
Didiler hep bize gelsün keder ü renc ü seḡam
- 26 Tek hemān ‘ömr-i tavīl ile şifā-yāb olsun
‘Alemin rūhı sa‘ādetlū vezīr-i a‘zam
- 27 Nāgehān şadra şifā ṭab‘a şafā itdi zuhūr
Halka hātifden irişdi bu nüvīd-i hurrem
- 28 Didi siz derdiñiziñ çāresi tedbīrin idiñ
Zıll-i Hāk itdi teveccüh aña sizden aḡdem
- 29 Hem şifā viridi Hudā ‘azze ve cell hem itdi
Size tedbīre vekīl anı Mesīḥ-i Meryem
- 30 ‘Ömr-i Hızr eyledi iḡsan şeh-i zī-şāna Hudā
Anı seyr itdi ḡayāt ābına destinden hem
- 31 İşidüp anı cihān okudu Şiḡḡat-nāme
İtdiler āh u enīne bedel āḡāz-ı neḡam
- 32 Bildiler kim yine sensin idicek sulṭānım
Hüsn-i tedbīr ile ta‘dīl-i mizāc-ı ‘ālem

- 33 Geliyorlar kapuğa eylemege deryūze
Senden ey şadr-ı Felâṭun-ḥired ü ‘İsā-dem
- 34 Kimi ḥabb-i zeheb ü kimi şarāb-ı dīnār
Kimi terkīb-i midāda kimi tedbīr-i himem
[621b]
- 35 **Vehbi-i** ḥaste-diliṅ şefkāt umar kim idesin
‘Arz-ı ḥālīn okuyup derdine tedbīr-i kerem
- 36 Söyledüp derdine taḥşīl-i vuḳūf eyler isen
Zimmet-i himmetiṅ merḥamet olurdu ehem
- 37 Ne kadar baṅa sen itdiṅse kerem tā o kadar
Baṅa zulm oldu ki taḳrīr idemem ben fe’fhem
- 38 Siper itsem yine bī-çāre sipihri de saṅa
O bahāneyle biraz başt-ı şikāyet itsem
- 39 Çeksem izniṅle biraz tīḡ-ı zebānı çerḥa
Bāri Nef’ī gibi ben de aṅa bir zaḥm açsam

**Kaşide-i Vehbî Efendi Der-Vaşf-ı Cemîl Ḥazret-i Şadr-ı Bi-‘Adîl (Hakverdioğlu,
2012, s.831-833).**

- Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
- 1 Ḥayr-maḳdem ey cihânıñ zīb-i şadr-ı devleti
Devletiñ ârâyişi dīniñ medâr-ı kuvveti
- 21 Sen maḳâmıñda o sâyeñde olup râḥat-güzîn
İde Ḥaḳ zâtıñ cihânıñ mâye-baḥş-i râḥati

Kaşıde-i Çelebi-Zâde ‘Âşım Efendi Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Veliyyü’n-Ni‘am-ı ‘Âlî-Şân (Hakverdioğlu, 2012, s.833-835).

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün
 1 Hoşâ zamân-ı feraḥ-baḥş u vaḳt-i ferrûḥ-fâl
 Ki rûy-ı arzda nâdîdedir ğubâr-ı melâl

29 Yeter yeter bu temeddüh ḥamûş ol ey ‘Âşım
 Nefes dırâzi-i bî-câ virür çü ṭab‘a kelâl

32 Cihânı eyleye âsûde ḥüsn-i tedbîri
 Te‘âķib eyleye tâ bir birisini meh ü sâl

Manzûme-i Nedîm Efendi Der Midḥat Hâzret-i Veliyyü’n-Ni‘am ‘âli Himem (Bayram, 2021, s.162-163).

[623b] Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
 1 Ḥamdülillah yine iķbâl ile düstûr-ı güzîn
 Geldi bu meclise mânend-i meh-i ferverdîn

13 Baḥt pâyende felek bende vü tevfiķ refiķ
 Kevkeb-i ṭâlî‘i mes‘ûd u sa‘âdâta ķarîn

Kaşıde-i Trabzonî Sâlim Efendi Der-Vaşf-ı Hâzret-i Şadr-ı Zî-Şân¹³¹

Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilün
 1 Serde ol âşüfteniḡ kim ‘aşķ-ı şûr-efzâsı var
 Māye-i ārām-ı cân bir şûḡ-ı bî-pervâsı var

2 ‘Âlem itmez mi ḥased ol ‘aşık-ı ser-bāze kim
 Dil virüp bir dilbere dünyâdan istiġnâsı var

[624a]

3 Şeh-levendim nergis-i mest-kede her bir ġâmzeniḡ
 Elde cām-ı ‘işve belde tiġ-ı ḥûn palası var

¹³¹ Başlıkta kaside olarak kaydedilse de şekil itibariyle terķib-i bend örneġidir.

- 4 Çeşminin seyr eyle bu 'icāz-ı sihr-āmizini
Öldürürken 'āşığın her lahızada ihyāsı var
- 5 Sīnesinde na'l-i mihrinden nümāyāndır hele
Var ise bu māha gerdūnuñ dağı sevdāsı var
- 6 Yine devlet ile veliyyü'n-ni'met bī-minnete
Kıpudan Paşa-yı kılzüm dāyeniñ helvāsı var

- 7 Virse lāyık hāk-i pāy-ı devlete īsār için
Sālimiñ de böyle bir nazm-ı şafā-bahşāsı var

- 8 Şā'ir-i sāhir iken medhinde nokşānın bilür
Māye-i 'irfānı var memdūhunuñ şānın bilür

II

- 1 Medh-i dād şāfında vaşşāf olsa da inşāf ider
Hakk tavsīfin edā itdim dir ise lāf ider
- 2 Bak nigāh-ı luṭfunuñ hāşiyet-i te'sīrini
Seng-i hārāya tokunsa gevher-i şeffāf ider
- 3 Zāt-ı memdūhu tūrurken gayrısın medh eyleyen
Gevher-i şeh-vār-ı nuṭkun beyhüde itlāf ider
- 4 Gelse eyyāmında dehre Âşaf-ı bün ber-hayā
Emr-i mülk ü milleti 'aqlından istikşāf ider
- 5 Merkezinde kendi kā'im re'yi dünyāyı muhīt
Gün gibi nūr-ı zamīri 'āleme eşrāf ider
- 6 Raḥmi gālib ol kadar kim düşmen-i bed-h'āhının
'Arz-ı hāl itmezden evvel maqşadın is'āf ider

- 7 Eyleyüp teşrîf-i devlet-hâne-i dāmādına
Mihr ü meh burc-ı sa'âdetde kırân itdi yine

III

- 1 Maṭla'-ı şeh-beyt şevket şadr-ı dīvân-ı kerem
Şehper-i iklîl-i devlet şevket ü şân-ı kerem

- 2 Ol hudâvend-i memâlik-gîr ü mâlik kevkebiñ
Pertev-i re'yinden 'âlem Yûsufistân-ı kerem

[624b]

- 3 Görse hânım bahşış-i yek-rûzesin inşâf idüp
Eylemezdi kendüye min ba'd-ı bühtân-ı kerem

- 4 Hâriku'l-'âde 'itâ itdikce farṭ-ı şevḳden
Çâk olur dāmân-ı sâ'il-veş girîbân-ı kerem

- 5 Vaşfına bezm-i felekde böyle virdi âb u tâb
Çüb-ı hâme elde tîr-i menkıbet-h'ân-ı kerem

- 6 Hâzret-i dāmâd İbrâhîm Paşa-yı kerîm
Dâd-bahşâ-yı himem gencîne-efşân-ı kerem

- 7 Şadr-ı Cem ḳadr-ı şehenşâh-ı felek câh-ı zemîn
Mehdî-i devr-i zamân şâhib-ḳırân-ı mâ u tîn

IV

- 1 Hâşıl-ı deryâ yetişmez def'aten ihsânına
Hiç 'izz alınmasun söyle Bedahşân kânına

- 2 Re'y-i 'âlem-gîr ile Mihr-i cihân-ârâ gibi
Hükmü nâfiz 'âlemin İrânına Tûrânına

- 3 Şıḥhate Bercîs-i çarḥ olur zer-efşân-ı nücûm
Yazdı tevfiḳ yâver-i pençe-i ḳurbânına

- 4 Rüstem olsa şekl-i tîğından çeker oldum sitem

Aldanup bir kerre düşmen girmesün meydânına

- 5 Ol kadar çâpük ki şemşîrin çeküp rûz-ı vegâ
Sürse rahşın nîze-i hûn-rîzin alsa rânına
- 6 Öldürür haşmın nigîn bir lahẓada ammâ yine
Kân bulaşmaz ğamze-i dilber gibi dāmânına
- 7 Ey vücûduñ mâye-i pîrāye-i şadr u nigîn
Pür-ter oldu maḳdemiñle pāye-i şadr u nigîn

V

- 1 Pādişāh-ı ‘ālemiñ sensin vezîr-i ‘azamı
Cevher-i āyîne-i iḳbālî şāhib-ḥātemi
 - 2 Yapdı mi ‘mār u mühendis-kār cûd u himmetiñ
Cevr-i çarḥ ile yıkılmışken kulûb-ı âlemi
 - 3 Sensin ol Risto-yı dāniş-perver-i devr-i zamân
Sendedir her müşkülüñ miftāhı her derdiñ emi
- [625a]
- 4 ‘Ālemiñ ümmîd-gāhı bâb-ı luṭfundur seniñ
Ḥaḳ budur kim sendedir zaḥm derdiniñ her merhemi
 - 5 Dehri sensin dāverā sîrâb-i maṭlab eyleyen
Dest-i cûduñdur Zülâl-i ‘ayn-ı luṭfuñ maḳsemi
 - 6 İltifâtıñla eger ḥulyā-yı ḥıdmet itmese
Öldürür zāhid gibi ma‘zûli şevvâliñ ğamı
 - 7 Şadr-ı devletde ḥayât-ı Hızır ile ber-kām olup
İdesin iḥrâz-ı ‘ömr ‘İsâ-yı mu‘cize demi
 - 8 Her sene böyle gelüp dāmād-ı ‘ālî-şāniña
İde müstağraḳ anı Ḥaḳḳ lücce-i iḥsāniña.

**Ḳaşıde-i ‘Abd-i Faḳır Şākir Der-Sitāyīş-i Ḥāzret-i Düstūr-ı Manşūrū’l-Livā
(Hakverdioğlu, 2012, s.835-837).**

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Mevsim-i şādī mi bu yā rāz-ı şevḳ-efzā mıdır
Vaḳt-i pür-feyz-i şafā-baḥşā-yı ğam-fersā mıdır

- 25 Cümlesinden ‘abd-i aḥḳar Şākir-i nā-kām iken
Dir ki şī‘rim nazm-ı Nef‘iden meger ednā mıdır

[626a]

- 32 Ḥaḳḳ ḥaṭālardan vücūdın eylesin āsūde kim
‘Ahd-i iḳbālī cihāna zevḳ ü şevḳ eyyāmıdır

**Manzûme-i Raḥmī Ağa Der Vaşf-ı Ḥāzret-i Veliyyü’n-Ni‘am Dām-ı Mādāmü’l-
Âlem (Bayram, 2021, s.164-165).**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Efendim bendeñi memnûn-ı iḥsân itdi teşrîfûñ
Dil-i nâşâdımı gül gibi ḥandân itdi teşrîfûñ

- 14 Ḥüdâ ‘ömrüñ ziyâde ‘izz ü iḳbâlûñ füzûn itsün
Dil-i nâşâdımı şevḳıyla ḥandân itdi teşrîfûñ

**Ḳaşıde-i Ramazāniye-i Sāmī Efendi Der-Vaşf-ı Cemīl Veliyyü’n-Ni‘am-ı ‘Âlem
(Hakverdioğlu, 2012, s.837-841).**

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ülün

- 1 Ḳadrini bilen görse hilāl-i Ramazānı
Miḥrāb idinir secde-i şükr itmege anı

- 58 Sāmī idelim penc-namāzıñ ‘aḳābinde
Meşgûl-i du‘ā penc-i ḥavās-ı dil ü cānı

[628b]

- 60 Maḥfûz idüp āfâtdan Allāh vücūdın
Emsāl-i kesīriyle müşerref ide anı

Kaşide-i Raḥmī Ağa Der-Sitāyīş-i Ḥazret-i Veliyyü'n-Ni'am Şadāret-Pīrā
(Hakverdioğlu, 2012, s.841-843).

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

- 1 Ey dil yine 'īd u bahār 'uşşākı itdi bī-ḳarār
 Sen de misāl-i cūy-bār eyle çemen-zāre gūzār

- 30 Taşdı' i terk it Raḥmiyā eyle du' āya ibtidā
 [629b] Öyle du' ā ḳıl kim ola semi' ḳabūle gūş-vār

- 33 Leyl ü nehārı ḳadr ü 'īd eyyām-ı iḳbāli mezīd
 Her vaḳti bir şevḳ-i cedīd olsun be-luṭf-ı Kird-gār

'İdiyye-i 'Āşım Efendi Der-Midḥat-i Cenāb-ı Āşaf-ı Kerīmü's-Şān¹³²

Mefā' ilün/ Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

- 1 Şabāḥ-ı 'īd ufukda yine bedīd oldu
 'İzār-ı şāhid-i baḥt-ı cihān sefid oldu
- 2 Zihī neşāt ki esbāb-ı 'ıyş-ı bāy u gedā
 Misāl-i cāme-i ḳadd-i bütān sepīd oldu
- 3 Güm oldu encüm-i tābende āsmānda sipīhr
 O dem ki cilvegeh-i āfitāb-ı 'īd oldu
- 4 Zamān-ı raġbet-i ḥabb-ı mürevvaḳ oldu tamām
 Revāc-ı gerdişi cām-ı Cemīḡ mezīd oldu
- 5 Açıldı ḳufl-ı der-i arzū-yı rūze-keşān
 Hilāl-i 'īd aḡa sīmden kilīd oldu
- 6 Olup 'atāsına maẓhar o şadr-ı zī-şānıḡ
 Bu 'īd herkese şevk-āver ü sa'īd oldu

¹³² Başlıkta Āşım'a ait olduğu yazsa da Nedim'in *Dîvân*'ındaki 34. kasidedir (Macit,2017).

7 Zamān-ı devlet-i ‘adlinde ol kerem-kārın
Kulüb-ı halk-ı cihān guşşadan ba‘îd oldu

8 Hudā vücūdunu hıfz eylesün hatālardan
Ki zātı ‘āleme sermāye-i ümîd oldu

**Ġazel-i Müzeyyel-i ‘İdiyye-i Şâkir Der-Sitâyiş-i Ĥazret-i Velfıyyü’n-Ni‘am
(Sevim, 2020, s.154-156).**

Mef‘û lü/Mefâ‘ilü/Mefâ‘ilü/Fe‘ûlün

1 Çeşmüm ki meh-i ‘îd-i ziyâ-güstere düşdi
Kandîli koyup dest-i heves sâğara düşdi

[630a]

9 Herkes düşecek bir yer arar Şâkir-i kem-ter
Ĥâk-i kadem-i şadr-ı kerem-güstere düşdi

21 Her rûzını Ĥâk ‘îd u bahâr eyleye tâ kim
‘îd ile bahârâ diyeler bir yere düşdi

**Manzûme-i Nâfiz Der Vaşf-ı Cenâb-ı Revnak-ı Pîrây-ı Şadâret ‘Ammerahüllâhü
Te‘âlâ (Bayram, 2021, s.165-166).**

Mefâ‘ilün / Fe‘ilâtün / Mefâ‘ilün / Fe‘ilün

1 Cemâli kalbine ra‘şe düşürdi gerdûnuñ
Ĥîrâm-ı ‘âlemi tutdı o kadd-i mevzûnun

7 Nedür şenây-ı dilârâda hâşılıuñ Nâfiz
Ĥidiv-i ‘aşra gerek vaşfı kalb-i maḥzûnuñ

[631a]

11 Ĥüdâ vücûdını her şeb maşûn ide ġamdan
Ne ġün ki mihr ü mehi devr ide bu gerdûnuñ

**Kaşide-i Râgıb Der-Sitâyîş-i Hazret-i Şadrü'ş-Şudûr Ma'delet Fermâ
(Hakverdioğlu, 2012, s.843-846).**

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
- 1 Şeker-pâş ol gel ey tûfî-i kilik-i 'anberîn inşâ
İdüp şîrîn edânı şarf-ı evşâf-ı şeb-i helvâ
- 50 Egerçi Râgıbâ söz çok uzatdukda halâvet yok
Du 'â hengâmıdır şimdi yeter taşdî' -i nâ-ber-câ
- 52 Bu lezzet-yâb-ı ikbâl ü 'adû zehrâne nûş-ı gam
Hudâ tâ kând u zehrîñ eyleye hâşşımın ebkâ

**Kaşide-i Nedîm Efendi Der-Vaşf-ı Cenâb-ı Veliyyü'n-Ni'am-ı 'Âlî-Himem Tale
Beķāhu (Hakverdioğlu, 2012, s.846-850).**

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
- 1 Söyle ey kilik-i sühan-ver bülbül-i gūyâ gibi
Böyle hāmūş olma naķş-ı gonce-i dîbâ gibi
- 52 Ğāyete erdi Nedîmâ söz du 'â hengâmıdır
Destîñ aç rūhāniyân-ı 'âlem-i bālâ gibi
- 54 Şehr-yâr-ı 'âlemin teşrîfi Şadr-ı a'zama
Māye-i ikbâl ola 'îd-ı sürür-efzâ gibi
- [634b]

**Kaşide-i Şeyhî Der-Medh-i Cenâb-ı Veliyyü-Ni'am Bi-Himmet-i 'Âlî-Şān
(Hakverdioğlu, 2012, s.850-851).**

- Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
- 1 Hâbbezâ devr-i şafâ-baķş-ı meserret-encām
Pür-neşât oldı cihān kalmadı hüzn ü ālām
- 24 Hāl-i zārım olıcaķ hazretiniñ ma'lūmı
Eylese Şeyhî du 'âyıla n'ola hâtm-i kelām

- 26 Eyleye şadr-ı vezâretde sa'âdetle muķīm
 'İd ü Qadr ide şeb ü rûzuñı tã rûz-ı kıyãm

**Qaşide-i Haṭṭı Efendi Der-Vaşf-ı Cemil Hazret-i Şadr-ı Bi-'Adul (Hakverdioğlu,
 2012, s.852-853).**

- Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
- 1 Kerāmet-pişe hayr-endişe Sultān Ahmed-i dānā
 Serir-i saltanatda dā'im itsün zātını Mevlā
- 16 Du'āya başla Haṭṭı maqşuduñ ma'lüm-ı hazretidir
 Du'ā itmek qaşide āhirinde şartdır zırā
- 17 Cenāb-ı Kibriyā dā'im ide şadr-ı vezâretde
 Şebi qadr ola rûzı rûz-ı nevrûz-ı şafā-bahş.

SONUÇ

Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası, Lâle Devri'nin bir yansıması niteliğindedir. 636 varaktan oluşan bu mecmua şiir sayısı bakımından oldukça zengindir. Bu çalışma öncelikle mecmuada daha önce Latin harflerine aktarılmamış şiirlerin tespitini yapıp bu şiirleri Latin harflerine aktararak mecmuanın tamamını bir araya getirmeye yöneliktir. Çalışmamızda, eksik bırakılan nazım şeklinin öncelikle kaside olduğu görülmüştür. Eksik bırakılan 40 kaside tespit edilmiştir. Bunların 13'ü Damat İbrahim Paşa için, 13'ü ise Sultan III. Ahmed için yazılmıştır. Kasidelerin çoğunluğu övgü türünde yazılmıştır. Bahariyye, 'îdiyye, regaibiyye, sıhhat-nâme türünde kasideler de bulunmaktadır. Kasidelerin 13'ü ise tarih kasidesidir. 12 farklı konuda tarih düşürüldüğü tespit edilmiştir. Bu şiirler mecmuada tarihî sırasına göre verilmiştir. İbrahim Paşa'nın Sultan III. Ahmed'e damat oluşu, Nemçe ile sulh, Şehzâde Bâyezid'in doğumu, İbrahim Paşa'nın tüfek atışı, sebil yapımı, İbrahim Paşa'nın oğlu Mehmed'in sünneti, üç anbarlı kalyonun denize indirilmesi, Sultan III. Ahmed'in Medine payesini Mekke payesi derecesine yükseltmesi, Eyüp Camii minaresinin yapılması, Fatma Zehra Sultan Camii'nin yapımı, Eşref Şah ile sulh ve yeni yıl tebriki konularında tarih düşürülmüştür. Kasidelerin beyit sayıları incelendiğinde en uzun kasidenin 82, en kısa kasidenin ise 8 beyit olmakla birlikte geneline bakıldığında beyit sayısının 23-57 arasında değiştiği görülmektedir. Mesnevilere dâhil edilen 4 manzume bulunmaktadır. Bunlardan biri de mesnevi nazım şekliyle yazılmış arz-ı hâl örneğidir. Seyyid Vehbî'nin sıhhat-nâme türündeki eseri ise mecmuada kaside adıyla verilmiştir ancak mesnevi nazım şekliyle yazıldığı için mesnevilere dâhil edilmiştir. Mesnevi nazım şekliyle yazılan şiirlerin en çok 305, en az 5 beyit olduğu görülmektedir. Çalışmada 2 terkîb-i bend örneği tespit edilmiştir. İki manzumenin de başlığı mecmuada kaside olarak geçmektedir ancak şekil itibarıyla terkîb-i bend örneği olduğu için terkîb-i bendler arasına dâhil edilmiştir.

Bu çalışmada toplamda 28 şairin 46 şiiri Latin harflerine aktararak çeviri yazılı metin ortaya konulmuştur. Şairlerin ulaşılabilen divanlarındaki toplam şiir sayısı 11'dir. Geriye kalan 35 şiir ilk defa bu tez çalışmasıyla gün yüzüne çıkarılmıştır. En çok şiiri bulunan şair 6 şiirle Seyyid Vehbî'dir. Daha önce mecmuada bulunan 242 kaside, 160 tarih, 19 gazel-i müzeyyel, 10 terkîb-i bend, 5 tercî'-i bend, 4 gazel, 28 manzume, 3 nazm, 2 teşekkür-nâme, 1 müseddes, 1 lügaz, 2 muaşşer, 1 tahmis, 1 musammat, 2 mesnevi, 3 arz-ı hâl ve 6 kıt'a Latin harflerine aktarılmıştır. Bu çalışmada Latin harflerine aktarılan şiirlerle mecmuadaki şiir sayısı 537'ye çıkmıştır. Toplamda 3186 mısra Latin harflerine aktararak çeviri yazılı metin ortaya

konulmuştur. *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası*'ndaki Türkçe şiirlerin tamamı mecmuadaki sırasıyla bir araya getirilmiştir.

Tez çalışmasına dâhil edilen şiirler incelendiğinde devrin önemli şairlerinin şiirlerini içermesi bakımından faydalı olmasının yanı sıra Osmân-zâde Tâ'ib, Reşîd, Sâhib Dede, Râsim, Şeyhülislam Es'ad, Sâmî ve Sâlim Çelebi gibi ün sahibi şairlerin şiirlerinin divan neşirlerinde bulunmayıp ilk defa bu çalışmayla gün yüzüne çıkarılması da önem arz etmektedir. Bulunduğu devrin sosyokültürel, edebî, tarihî ve siyasî yönlerini ortaya koyması açısından oldukça önemli olan *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası* aynı zamanda Nebîh, Vaslî gibi adı duyulmamış şairlerin şiirlerini de içerisinde bulundurmaktadır. Bu tez çalışmasının şiir mecmuası alanında yapılan çalışmalara katkıda bulunması temenni edilir.

KAYNAKÇA

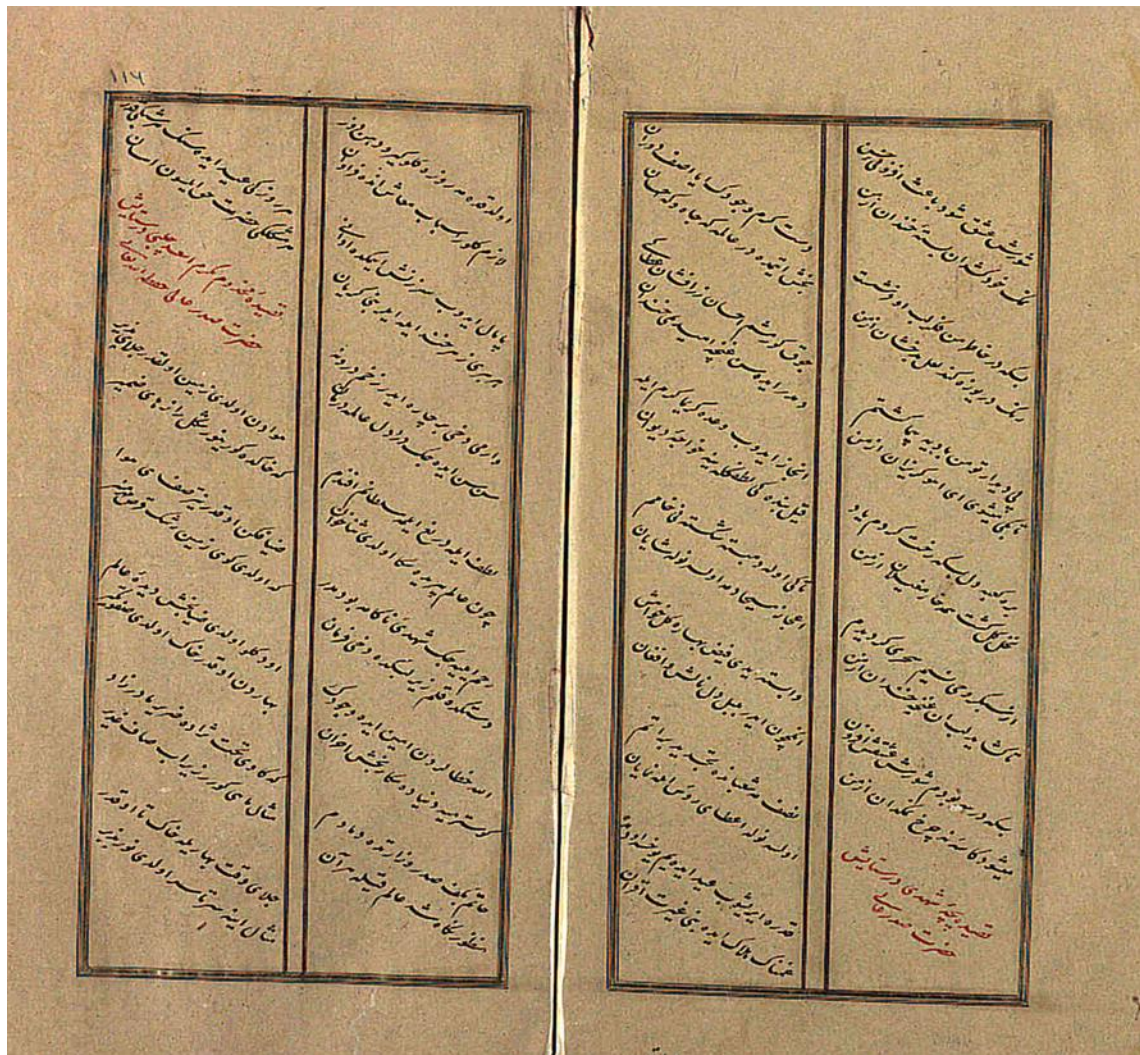
- Aktepe, M. M. (1989). Ahmed III. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (2. cilt, ss.34-38). Türkiye Diyanet Vakfı yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ahmed-iii>
- Aksoyak, İ.H. (2013a). Afvî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 3 Temmuz 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/afvi-mehmed> adresinden edinilmiştir.
- Aksoyak, İ.H. (2013b). Fâ'iz. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 3 Temmuz 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/faiz-samli-ali-aga> adresinden edinilmiştir.
- Aksoyak, İ.H. (2014). Kâtib. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 1 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/katib-molla-ilyas> adresinden edinilmiştir.
- Aksoyak, İ. (2015). Es'ad. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 5 Temmuz 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/esad-ebu-ishakzade-mehmed-esad> adresinden edinilmiştir.
- Altuner, N. (1989). *Safâî ve Tezkiresi (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks)* [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Atalay, R. (2005). *Reşid Divanı* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Aydemir, Y. (2007). Metin neşrinde mecmuaların rolü ve karşılaşılan problemler. *Turkish Studies* (2), 122-137.
- Aynur, H. (2012). Türkî-i basît. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (41. cilt, ss.555-556). Türkiye Diyanet Vakfı yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/turki-i-basit>
- Bayındır, Ş. (2008). *Şehdî Divanı* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Bayram, K. (2021). *Fâiz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuasının Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) göre tasnifi* [Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Büyüktosunoğlu, M. (1991). *Sahîb Dede Dîvânı (hayatı, edebî kişiliği ve dîvânının tenkitli metni)* [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Dikmen, H. (1991). *Seyyid Vehbî ve Divanının karşılaştırmalı metni* [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Dikmen, H. (2009). Seyyid Vehbî. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (37. cilt, ss. 74-75). Türkiye Diyanet Vakfı yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/seyyid-vehbi>
- Devellioğlu, F. (2017). *Osmanlıca-Türkçe Lügat* (37. baskı). Aydın Kitabevi.
- Doğan, M.N. (1997). *Lale Devri şairi şeyhülislam Es'ad ve Divanı* (1. baskı). Meb Yayınları.

- Günay, F. (2007). Râşid. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (34. cilt, ss. 463-465). Türkiye Diyanet Vakfı yayınları.
- Ekinci, R. (2013). Râsim. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 1 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rasim-egrikapili-mehmed> adresinden edinilmiştir.
- Gedik, N. (2014). Sâhib. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 1 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahib-hammamizade-haci-mehmed-agazade> adresinden edinilmiştir.
- Güfta, H. (1995). *Sâlim (Mirzâ-zâde) hayatı, edebî kişiliği, eserleri ve divanının karşılaştırmalı metni* [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Gürbüz, İ. (2014). Hıfzî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 2 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hifzi-mehmed-hifzi-efendi> adresinden edinilmiştir.
- Hakverdioğlu, M. (2012). *Nevşehirli Damat İbrâhim Paşa için yazılan Lâle Devri kasideleri* (1. baskı). Sage Yayınları.
- Hakverdioğlu, M. (2019). *Ebced çözümlemeleri ile Fâ'iz Efendi-Şâkir Bey Mecmuasından Lale Devri tarih manzumeleri* (1. baskı). Gece Kitaplığı.
- Hakverdioğlu, M. ve Sevim, M. (2020). *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası'nda fihrist, terci-i bend, terki-i bend, gazel, gazel-i müzeyyeller ve Seyyid Vehbî'nin bilinmeyen bir gazel-i müzeyyel-i bî-nukadî, Kesit Akademi Dergisi* (22), 157-169.
- İnce, A. (1994). *Mirzâ-zâde Mehmet Sâlim Divânı*. Yök Matbaası.
- İpekten, H. ve Özergin, M. (1959). Sultan III. Ahmed Devri hâdiselerine aid tarih manzûmeleri. *Tarih Dergisi*, 10(14), 125-146.
- İpekten, H. (1994). *Eski Türk edebiyatı nazım şekilleri ve aruz* (1. baskı). Dergah yayınları.
- Kahramanoğlu, K. (1995). *Arpaemîni-zâde Sâmi Efendi: hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve dîvânının tenkitli metni* [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kaplan, Y. (2013). Reşîd. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 2 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/resid-mustafa-resid-efendi> adresinden edinilmiştir.
- Kaplan, Y. (2014). Resîmâ. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 2 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/resima-seyh-ahmed-resima-efendi> adresinden edinilmiştir.

- Kesik, B. (2014a). Şâkir. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.1 Temmuz 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sakir-gumrukcu-huseyin-pasazade> adresinden edinilmiştir.
- Kesik, B. (2014b). Kâmil. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.1 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kamil-mehmed-kamil-efendi> adresinden edinilmiştir.
- Kesik, B. (2015). Resîm. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 28 Mayıs tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/resim-kilisli-huseyin-resim-efendi> adresinden edinilmiştir.
- Köksal, M. F. (2017). *Eski Türk edebiyatında tenkit ve teori* (2. baskı). Kesit Yayınları.
- Kutlar, F.S. (2013). Sâmi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 1 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sami-arpaeminizade-mustafa> adresinden edinilmiştir.
- Levend, A. S. (2018). *Türk edebiyatı tarihi* (3. baskı). Dergâh Yayınları.
- Macit, M. (2006). Nedîm. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (32. cilt, ss. 510-513). Türkiye Diyanet Vakfı yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/nedim--divan-sairi>
- Macit, M. (2017). *Nedîm Dîvânı*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56214,nedim-divanipdf.pdf?0>
- Öksüz, Y. (2010). *Eğrikapılı Mehmed Râsim ve Divançesi (inceleme-metin* [Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Özcan, A. (2003). Lâle Devri. *TDV İslam Ansiklopedisi* (27. cilt, ss. 81-84). Türkiye Diyanet Vakfı yayınları.
- Özcan, A. (2007). Osmanzâde Ahmed Tâib. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. (34.cilt, ss. 2-4). Türkiye Diyanet Vakfı yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/osmanzade-ahmed-taib>
- Özel, A. (2006). Nablusî. *TDV İslam Ansiklopedisi* (32. cilt, ss.268-270). Türkiye Diyanet Vakfı yayınları.
- Öztekin, Ö. (2013). Çelebi-zâde Âsım. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 30 Mayıs 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celebizade-asim-ismail> adresinden edinilmiştir.
- Öztekin, Ö. (2011). *Çelebizâde Âsım Divanı*, Ürün Yayınları, Ankara.
- Sarı Kanlıay, G. (2014). Musîb. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 1 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mehmed-musib-efendi> adresinden edinilmiştir.
- Selçuk, B. (2013). Şehdî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 1 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sehdi-mustafa-efendi> adresinden edinilmiştir.

- Sevim, M. (2020). *Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmuası 'nda fihrist, terci-i bend, terkiib-i bend, gazel ve gazel-i müzeyyeller* [Yüksek Lisans tezi, Amasya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Sinan Nizam, B. (2020), “Cümleliz sıhhat ile sağ olası”: Sıhhatname literatürüne zeyl. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 25(25),729-807.
- Sucu, N. (2013). Sâlim. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 1 Haziran 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/salim-mehmed-salim-efendi> adresinden edinilmiştir.
- Şentürk, A.A. ve Kartal, A. (2019). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi* (14. baskı) Dergâh Yayınları.
- Tuğluk, İ.H. (2013a). Tâ'ib. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 28 Mayıs 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/taib-osmanzade-ahmed> adresinden edinilmiştir.
- Tuğluk, İ.H. (2013b). Abdî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. 28 Mayıs 2024 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-vassaf-abdullah-efendi> adresinden edinilmiştir.
- Yekbaş, H. (2012). Bir mecmuadan hareketle Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya dair bazı tespitler. Ö. Adem (Ed.), *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu* içinde (363-388). Nevşehir Üniversitesi Yayınları.
- Yıldız, E. (2019). Küçük mesnevilerle yazılan 'arz-ı hâller. *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* (2)2,988-1035.
- Yıldız, S. (2002). *XVIII. yüzyıl dîvân şâiri Şâkir hayatı, eseri, edebî kişiliği ve dîvânının tenkitli metni* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

زهی زان نشا آفرین کمال	عروس کامی اید و از سبب برین
جهان لبالب شوقی و لیسوی بود	که صدر عظمی ادب صحرای کمال
سعدت عیان در مشرق و غربت	او صحرای شرف و آسمان صحرای
ولیرسام صلابت که نظر و غصی	اولور و دو نیم کن زهر و آهنگ
ارسیار و بی نصرت که بر رخسار	عدم و یارینه جان تا می بل کمال
نکاح باغی ابر و سیم مار قفسه	کنام مشیر اگر اوله خواجه کمال
غنوده و در او خفته و در غلظه	که نفع صدور ایدیدار و حق کمال
فریخ نیز آفتاب لاله و ستورک	نکده مهر جهان تاب و لوری کمال
قابله ای اوج شرفه همیشه تابنده	اولید ای رسته دیکه کسوف نذر
حکم شناس فلک طون چرا که بر خط	نه جانی وار کله بریند ایدیدار
فریخ و ایند بنده موی و در لور	ایدر ایل نظر که مشیر و ز کمال
ایکی صیحه در اینج کتاب فصد	و قاع و دم ماضی و حال استعد
خلافت شرع مطهر لاله زار	میان خلفه و اوستا اولدی کمال
کماله دل و ریزه بر شوه خاشاک	با خود که جان لاله شمشیر نقره کمال
چراغ شمع قهرمان اندی و در قفا	کوثر لاله ای بحال عجم با اول
زین جوفه آهوا و لور و کین	اگر که کشن خافند اسبیه و کمال

۶۲۳

او و پیش که قدی جهانیه تمام	او و کوه دلی نال واکونه بشیر
که حق عالم ادوب لی ساز برین	ایرین و لاله ی صبح و لاله صبحی
کماله در که جفت دن یارینه اولدی	بقای دوستی با لاله و لاله
خدا بوند و نواز ایا عطای ایل	زما خفگی کجلیه ایلین خوشی
بوده و در بنم ایل دل کو اید	که دو کله و مشک ای لاله لاله
بنم اوست و سحر اوزین که شایا	سواد نظمی کحل انبیه و در
بنم که رنگ ادر لور و خور و کج	سند طبعه و بنا نصای و در
نکده مهر جهان تاب و لوری کمال	نمای حامیه کی کوش ای لاله
جواهر ششم الی لاله و کورمه	قاله و سحر لاله و لاله و کورمه
بیر تر و نوح خمیر ایل ای تمام	نفس و اینجی ای و در و طبعه کمال
و دعای دوله ایل لاله ایلن غار	سجای و اینجی ای و در و طبعه کمال
خدا همیشه نونق ایدوب انور	انصابت ایل لاله و در و طبعه کمال
جهانی ایل لاله و در و طبعه کمال	نقاب ایل لاله و در و طبعه کمال
مطلوبه و در و طبعه کمال	مطلوبه و در و طبعه کمال

مرد عهده دقت در حق ضبط و بطاعت	چند فراموشه را هم اوله صدر را
نامی او مدبر است از اندیشه و کتب	با بختی که ایستاد ایستاد
بن وکیل شهر بار بر یک سویم	
قد و عید اید و شب روز پنج اید	نیل مقصود و بلیغ و عید و عید
عرض از کتب استا بید که هر کس بی	الغاف اید و بی که کورده اوله صدر
قد و سنای کشج از مضمون	
او کند و اسفا زکات و انشال اید	شاه کام اوله فرموده اید اید
یک بر در ده و از در سویم لال اید	قد و خادیم و داندن اید اید
عید در شا و انفسم مضمون	
حاصلی نام فیروزه این برکت را برده بجا اندیشه ای اوله قصیده	
خند آصف و در اندول و اید	معدن لطف و کرم چه در خط و اید
کدی توانی از این خط در زبانه	حاتم و برکت اید خند و لور و اید
بر کرده در کینه نور سوزن اید	کلیه قدر اید بر دانی اید اید
چرخ و شال و لور و غلبه اید	هر کیم اید و لور اید اید اید
بختی و اما و شهنشاه جهان اید	
کیم اید و در خط و کیم اید	
خس مرمیده و دنده و خسته کیم	زانی مضمون اید اوله اید

اد

اوله پاشا که ایستاد شنی نا اید	دین سببه سیه و در حرکت اید
اوله پاشا که اید در سوله اید	ایشین ظاهر و باطنه و نظر و اید
محمد اید و اید صدر و زنده اید	زر و سیم اید و اید اید اید
اوله پاشا که اید در سوله اید	عالمه چو و سخی فیلده و سوله اید
در عقب اید و سوله اید اید	خلقه احسان و کرم فیلده و سوله اید
اوله پاشا که اید در سوله اید	کوه نظرات اید اید اید اید
بدن فاشیدم چه کشت اید	باشه اید و سوله اید اید اید
کیمی ویر اید و سوله اید اید	جمعه اوله سیده اید اید اید
حاصلی خبر حوسه اید اید	عده اوله سوله اید اید اید
کیمی شکر کیمی اید اید	کیمی ویر اید و سوله اید اید
محمد که بویچه اید اید اید	قاله ای لوح و در سوله اید اید
بود و اید اید اید اید اید	زردون عید و کیم قاله ای اید
اید اید اید اید اید اید	کیم اید اید اید اید اید
اید اید اید اید اید اید	سوز اید اید اید اید اید
اید اید اید اید اید اید	کیمی اید اید اید اید اید
اید اید اید اید اید اید	عده ای اید اید اید اید اید
کیمی اید اید اید اید اید	خط اید اید اید اید اید

بوکزه افند و معنی اید و بت پنج منی	در پاک که عرض اینک کورده می
دعا و دلکون بر سید فم این	دو شری کلرینه بومی طبع شکست
بری دورت تعیدله ایوب چار	بری حصه دای پاکید اولان
سند یک یوزا توره چارچای	ایده حق و لسن اتم او صد پان
ماح متجبه دای بای معنی نه حضرت وزیر اعظم ابراهیم	
تالی امده ز می سعده ای دکلی	بهین کاشنه شاه شکی و عا
سرای سربالا دولت آباد کلم	ایدر خاک دلا ویری مجریم
شرفی می سعده مقدم	کند ده خاطر عالم کی ابواب
کلر کلین غنیمت منظر حیدر	جنح روزن هراتی قصر
چنزارنده اسد کچه صبا	برین خاطر ابر سنبل
ریاضنده نعم کاشنا اولد قی	ایدر مد چاک حسرت غنچه
امیه نخست پرواز اید می	الاله اید می خا که حال
کلر خلقه کوش و لشکر	طافش بشته خورشید
او بکره بکره اکا امینه	تاش اید می بکره و برد
دو شکر دای بسما	دو شکره صفه امینه
خاز با می پوسته محیط	عجم اوله شرف غنچه

۶۹

یه آفتدیر کلینج معنی کینه بند	طنا بسم تار پرد و حای
مواسی زورق کانه شیم شرط	پرا میر بادان کشتی
تراپ کور با سینه وار بر جند	که ایر کمره ای جذب
قابوب قصور و تربینه عا	قصود بقصدی قدی سیران
اوزیا صفه اول خوب	طباق شست طاق حینت
مقصود اول قصه او شربت	قدوم شاه دورانه اولوب
انی قصه غیرت سدا یدلی	وزیر اعظمی دای و متجبه
اوسطه سدا طین اول شست	که اولدی بوی بر صد
مسوده رای ابراهیم	که ویردی عالمه
متاع معرفت راج او دکلر	که نقد کان اسکان
رخش ان عا اول متجبه	نکلر ایک رن عا
شه عالی علم تیرفت اید	اولد سدا کزین
اولنج دست معی رهندر	بر نرینیا و سدا
بر تیرینی دیر فضل	بر صحنه اولی
ای کزین وزیر احمد	ای جوان بخت و خسته

ÖZ GEÇMİŞ**ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI****Öğrenim Bilgisi**

Yüksek Lisans 2022-2024	Amasya Üniversitesi Türk dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı (Doç. Dr. Metin Hakverdioğlu)
Lisans 2018-2021	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

